نيهاز نمحرلادبع همرابژ

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د طالبانو بيرته ستنيدل

د پيل پوهنتون پريس

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پیل یو هنتون پریس

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بیرته راستنیدوطالبان

افغانستان له دې وروسته‌امریکایان پاتې شول

حسن عباس

د ییل پوهنتون پریس

د ییل پوهنتون مطبوعاتي
نیو هیون او لندن

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ییل پوهنتون پریس

د چاپ حق © 2023 حسن‌عباس

ټول حقونه خوندي دي. دا کتاب ممکن په بشپړ یا برخه کې په هیڅ ډول (د متحده ایالاتو د کاپي حق قانون 107 او 108 برخې لخوا د کاپي کولو اجازه پرته او د عامه مطبوعاتو لپاره د بیاکتونکو لخوا پرته) د خپرونکو لخوا لیکل شوي اجازې پرته بیا تولید نشي.

په دې کتاب کې د ټولو انځورونو لپاره د کره سرچینې چمتو کولو لپاره ټولې معقولې هڅې شوې دي. هر ډول توپیرونه یا نیمګړتیاوې به په راتلونکو نسخو کې اصلاح شي.

د دې او نورو ییل پوهنتون پریس خپرونو په اړه معلوماتو لپاره، مهرباني وکړئ اړیکه ونیسئ:
د امریکا دفتر:sales.press@yale.edu
yalebooks.co
m اروپا دفتر:sales@yaleup.co.uk
yalebooks.co.u
k

د IDSUK (DataConnection) Ltd لخوا په Minion

(c) ketabton.com: The Digital Library

Pro کې ترتیب شوی د TJ Books, Padstow,
Cornwall لخوا په انګلستان کې چاپ شوی

د کانګرس کتابتون‌د کنټرول شمیره: 2023931509

e-ISBN: 978-0-300-27119-5

د دې کتاب لپاره د کتالوګ ریکارډ د برتانوي کتابتون څخه شتون لري.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان د ښځو لپاره

د پیل پوهنتون پریس

د پیل یو هنتون پریس

(c) ketabton.com: The Digital Library

منځپانګې

د انځورونو لیست ix

پیژندنه: تاریخ خپل ځان تکراروي 1
1 د کابل لاره: پټه معامله، نوی طالبان او د کارتونو کور ۲۶
2 له بغاوت څخه‌حکومتداري ته: څوک نن په افغانستان کې څوک دي؟ ۷۲
3 طالبان: سیاستونه، سیاستونه‌او داخلي سیالۍ ۱۰۵
4 دیوبندیت، اسلام او دیني احکام د طالبانو ۱۴۷
5 د طالبانو متحدین او دښمنان: پاکستانیان طالبان او اسلامي دولت په خراسان کې (ISK) ۱۷۷
6 د طالبانو نړیوالې اړیکې ۲۰۸
پایله: د طالبانو راتلونکی ۲۳۷

لومړۍ ضمیمه: د کلیدي مرستیالانو لیست، رییسان ۲۵۴
ریاستونه، والیان او نظامي قوماندانان دوهم ضمیمه: د دارالعلوم حقاني فارغین ۲۵۸
په افغانستان کې د لوړ پوړو رسمي پوستونو ساتل

(c) ketabton.com: The Digital Library

منځپانګې

دریمه ضمیمه: د امیر د فرمان متن	260
د ښځو د حقونو په اړه المؤمنين، دسمبر۳، ۲۰۲۱	
یادښتونه	۲۶۳
Bibliography غوره کړئ	۲۸۶
اعترافونه	۲۹۲
شاخص	۲۹۴

د پيل پوهنتون پريس

(c) ketabton.com: The Digital Library

انځورګري

پلیټونه

1. د امریکا استازی زلمی خلیلزاد او د طالبانو استازي عبدالغني برادر د ۲۰۲۰ کال د فبرورۍ په ۲۹ په دوحه کې د امریکا او طالبانو تړون لاسلیک کړ. د بهرنیو چارو وزارت عکس د رون پرزیسوچا لخوا.
2. د امریکا د بهرنیو چارو وزیر مایک پومپیو د ۲۰۲۰ کال د سپتمبر په ۱۲ مه په دوحه کې د طالبانو له پلاوي سره وکتل. د بهرنیو چارو وزارت عکس د رون پرزیسوچا لخوا.
3. د طالبانو د پلاوي غړي د افغان حکومت او طالبانو ترمنځ د سولې د خبرو په پرانیست غونډه کې ګډون کوي، دوحه، د سپتمبر په 12، 2020. کریم جعفر / AFP د ګیټي امیجز له لارې.
4. په سپین بولدک کې د پاکستان – افغانستان پوله، سپتمبر ۲۰۲۱. © جیک سیمکین.
5. د طالبانو د بهرنیو چارو وزیر امیر خان متقي د پاکستان د بهرنیو چارو له وزیرې حنا رباني کهر سره وکتل، نومبر ۲۰۲۰. © مطبوعاتي برخه، د پاکستان سفارت کابل.
6. د متحده ایالاتو استازی زلمی خلیلزاد د 2020 کال د نومبر په میاشت کې د خبرو اترو پرمهال د طالبانو پلاوي ته بنه راغلاست ووایه. د بهرنیو چارو وزارت عکس د رون پرزیسوچا لخوا.

(c) ketabton.com: The Digital Library

7. د طالبانو هممهاله، کابل، اګست ۲۰۲۱. د امریکا غږ خبرونه.
8. طالب جنګیالي، کابل، اګست2021. د امریکا غږ خبرونه.
9. افغان اتباع د ۲۰۲۱ کال د اګست په ۱۵، د امریکا د C-17 په وسیله له کابل څخه لیږدول کیږي.
10. د طالبانو ویاند ذبیح الله مجاهدد واک ترلاسه کولو وروسته لومړی مطبوعاتي کنفرانس، د اګست په 17، 2021.عکس د هوشنګ هاشمي / AFP لخوا د ګیټ امیجز له لارې.
11. په کندهار کې د رسول الله صلی الله علیه وسلم پر زیارت د طالبانو بیرغ ځوړند دی. © جیک سیمکین.
12. د طالبانو د کورنیو چارو وزیر سراج الدین حقاني د افغان پولیسو د فراغت په مراسمو کې له نویو استخدام شویو سره کتنه کوي، کابل، د ۲۰۲۲ کال د مارچ په ۵ مه. عکس د وکیل کوهسار لخوا / AFP د ګیتی عکسونو له لارې.
13. ملا یعقوب، ملا برادر او بشیر نورزی، کابل، د ۲۰۲۲ کال د سپتمبر ۱۹. عکس د وکیل کوهسار/AFP له لارې د ګیټي امیجز له لارې.
14. افغان میرمنې د "هزاره نسل وژنې بندولو" په لاریون کې، کابل، د اکتوبر 1، 2022. عکس د AFP لخوا د ګیټي امیجز له لارې.
15. طالب جنګیالي د نوروز په لومړۍ ورځ، کابل، د ۲۰۲۲ کال د مارچ په ۲۱ مه د کارته سخي په زیارت کې ولاړ دي. عکس د احمد سهیل ارمان / AFP لخوا د ګیټي امیجز له لارې.

نقشې او چارټونه

نقشه 1. افغانستان xi
نقشه 2. د طالبانو لوړېدل، د می – اګست 2021 ۲۸
چارټ 1. په سرپرست حکومت کې د طالبانو مهم مشران ۹۴
چارټ 2. د کابینې نور مهم غړي ۹۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

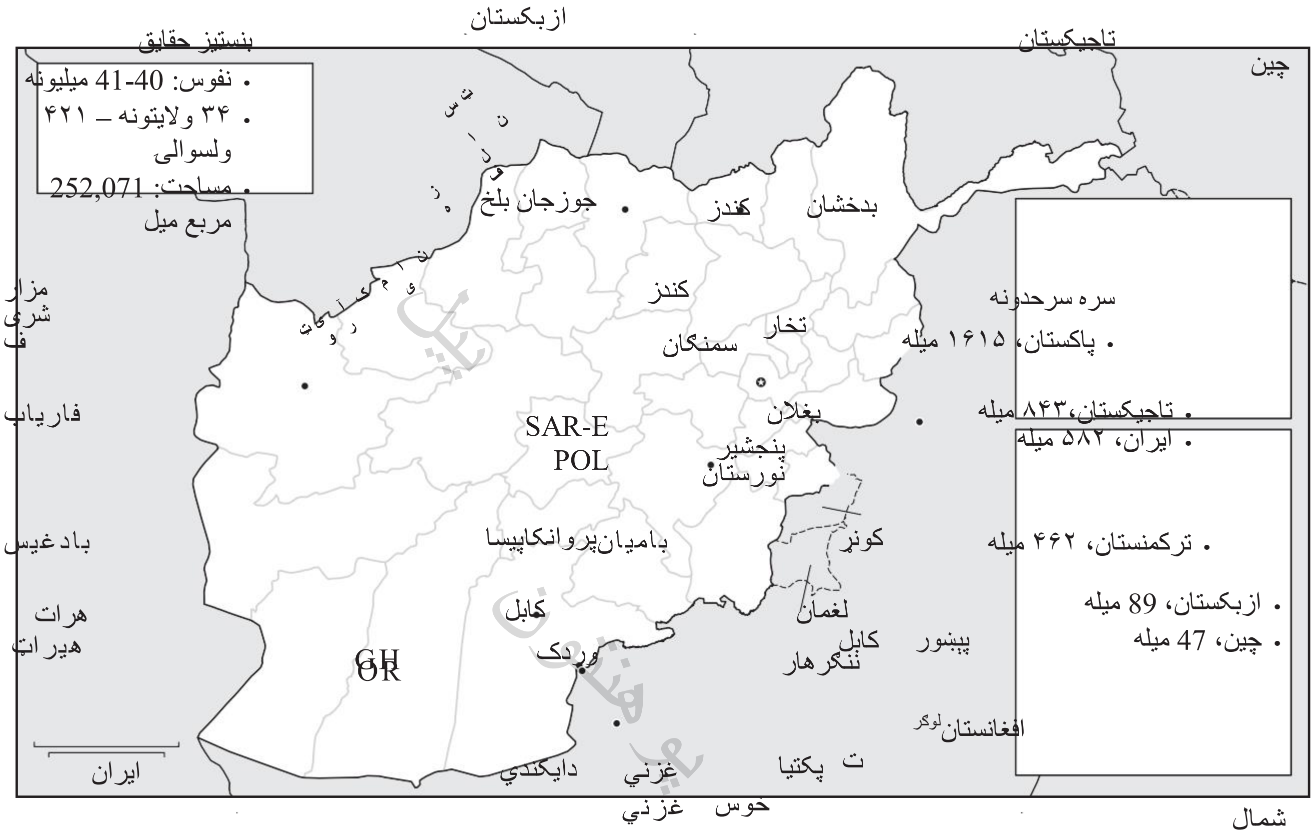

(c) ketabton.com: The Digital Library

نيهاز نمحرلادبع هرابژ

د نفوسو ويش

ولايتونه	
کابل	4.5 مليون
هرات	1.9 مليون
ننګرهار	1.3 مليون
بلخ	1.9 مليون
غانزي	1.2 مليون
کندهار	1.2 مليون
کندز	١,٠ مليون
فراه	١,٠ مليون
تخار	١,٠ مليون
بدخشان	١,٠ مليون

فراه
اوروزګان
وزيرستان
پکتيکا
ZAB
OL
سويلو کندهار
زيرستان
هلمند
کندهار
سپين بولدک
نيمروز
چمن
کويټه

0 ٢٠٠ کيلومتره

0 100 ميلونه

نقشه 1. افغانستان

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیژندنه

تاریخ خپل ځان تکراروي

د اګست ۱۵، ۲۰۲۱– په کابل کې زورواکي ځنګه سقوط وکړ په دې پورې
اړه لري چې تاسو څوک ځواکمن ګڼئ. کله چې هغه شیبه راورسیده، په
افغانستان کې تر ټولو ځواکمن کس چې دوه ځله ټاکل شوی ولسمشر اشرف
غني بلل کېده، اوس ځان تر ټولو زیان منونکی ومونډ. د افغان تفرقې سیاست
چې هغه یې یوه نه بېلېدونکې برخه وه، کابل یې د کلونو لپاره فلج کړی و.
سیمه ییزو زورواکو او د هغوی ملاتړو شبکو په هیواد کې د قانون د حاکمیت
هر ډول څرک په ماتولو سره په سیستماتیک ډول دولت کمزوری کړی دی.
خو اوس دا ټول تاریخ و. د ۲۰۲۱ کال د اګست په لومړیو کې، غني پوه شو
چې طالبان د ښار په دروازو کې دي، او هغه هم پوهیده چې په نړۍ کې تر
ټولو لوی هدف د ده په شا و. کله چې هغه له خپلو پوځي قوماندانانو څخه د
وضعیت په اړه وپوښتل، دوی هغه ته وروستی خبره وکړه چې غوښتل یې
واوري: د کابل شاوخوا کلیو د محافظتي اقداماتو په توګه معاملې کمې کړې،
کله چې طالبانو دوی ته د لیدو لپاره هیڅ مقاومت وړاندې نه کړ. په اغیزمنه
توګه، کابل د سقوط په لور روان و.

غني د طالبانو پر وړاندې د پوځي مقاومت په اړه فکر کاوه، خو د هغه د
ډېرو فکرونو په خبر، دا فکر هم کوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

لنډه موده وه. د 2020 فبروري د متحده ایالاتو او طالبانو د "سولې" تړون وروسته، د هغه هیلې کمې شوې. له هغه ځایه ، هرڅه ښکته لاړل. د امریکا د بهرنیو چارو وزارت ځانګړي استازي زلمي خلیلزاد چې د امریکا او طالبانو د مشرانو ترمنځ د خبرو مشري یې کوله، څو ځله هڅه وکړه چې غني قانع کړي چې له طالبانو سره کار وکړي. غني څرګنده کړه چې دا د تصور وړ نه ده او دا وړاندیز یې په کلکه رد کړ. غني په کابل کې په خپلو وروستیو ورځو کې په خپل فکر کې ډېر دسیسه کوونکی و. هغه په دې باور وو چې پخوانی ولسمشر حامد کرزی، د هغه سیاسي سیال عبدالله عبدالله او خلیلزاد ټول د ده د لیرې کولو لپاره دسیسې جوړې کړې وې او د طالبانو د یوه مشر ملا عبدالغني برادر په مشرۍ د کابل د نیولو لپاره یې لاره هواره کړه. کله چې هغه په ذهن کې دې نتیجې ته ورسید چې نور نشي کولی د داسې یو پلان مخه ونیسي، هغه د طالبانو د سیال سراج الدین حقاني سره مهم امنیتي معلومات شریک کړل، ترڅو د هغه سره مرسته وکړي چې د نورو طالبانو ډلو په ځانګړې توګه د ملا برادر په وړاندې په کابل کې حرکت وکړي.[1] دا دواړه د غني لاره وه چې له خلیلزاد څخه د هغه د ګوښه کیدو "پلان" لپاره غچ واخلي او همدارنګه د 2014 کال د ولسمشرۍ کمپاین کې د هغه د ملاتړ لپاره د حقاني شبکې څخه د مننه کولو ځنډول څرګندونه. څومره چې کیسه د حیرانتیا وړ وي، دوه افغان داخلي ما ته دا تایید کړه. د افغانستان د استخباراتو پخوانی مشر رحمت الله نبیل هم په ۲۰۱۴ کال کې د غني او حقاني ترمنځ د ټاکنو تفاهم لیک تاییدوي.[2] د پاکستان د استخباراتي ادارې (آی ایس آی)، د پاکستان د استخباراتو مرکزي ادارې (آی ایس آی)، د دې ترتیب ملاتړ کړی و.[3]

تر ۲۰۲۱ کال پورې افغانستان شل کاله په جګړه کې و. په کابل کې حکومت له امریکا څخه د لویو چکونو په اخیستلو دومره عادت شوی چې د افغانستان د بودیجې دوه پر دریمه برخه – که

(c) ketabton.com: The Digital Library

پيژندنه

نور نه - د متحده ايالاتو د مستقيم تمويل له لارې راځي. د اروپايي اتحاديې په ګډون نور متحدين اضافي مرستې کوي. افغانستان خپلې پښې نه درلودې چې ودريږي، او بالاخره غني په هيڅ حالت کې نه و چې فکر وکړي چې د افغانستان په اړه په خپلواکه توګه پريکړه وکړي کله چې امريکايانو د 2021 کال تر سپټمبر پورې له دې هيواد څخه د وتلو اراده اعلان کړه، هغه د دې حقيقت منلو څخه هم انکار وکړ. ، او د هغه په ضد کې د متحده ايالاتو له ټيم سره د همکارۍ هيڅ اميد مړ شو. په هرصورت، هغه په دې انګيرنه کې سمه وه چې طالبان به هيڅکله له هغه سره کار ونکړي او يا به د کوم ډيموکراتيک جوړښت سره واقعيا همکاري وکړي. دوی څو لسيزې د افغانستان د اساسي قانون تر ټولو ستر دښمن په توګه تيرې کړې، نو اوس به ولې ورسره کار کوي؟ غني د خپلې کابينې له ډېرو غړو سره يوځای د ۱۹۹۰ لسيزې د طالبانو ظلمونه په څرګند ډول ياد کړل. دوی په خپلو سرونو کې د هغه وخت وحشتناکه خاطرې تکرار کړې، کله چې په هيواد کې تعصب او تاوتريخوالی حاکم و، د ښځو او اقليتونو په وړاندې د ځمکې د قانون سره ظلم. غني په دې باور و، چې له طالبانو سره د واک د وېش په هره احمقانه هڅه کې کار کول به د افغانستان د جمهوريت د اغېزمن پای په معنا وي. هغه د خپل نظر حق درلود، البته، خو سره له دې، هغه بايد هغه ژمنې نه وای کړې چې د ساتلو چانس يې لږ دی. له تېښتې لږ وخت مخکې يې د امريکا د بهرنيو چارو وزير انتوني بلينکن ته په ټيليفون ويل چې هغه به تر مرګه جګړه وکړي. البته دا بايد نه وي.

وروستی شی چې يو څوک يې د ژوند يا مرګ بحران په جريان کې معامله کول غواړي جګړه ده. له بده مرغه د غني لپاره له خپلو دوو نږدې سلاکارانو سره هره ناسته له دې امله اغېزمنه شوه چې له يو بل څخه يې کرکه درلوده. دوی حمدالله محب، د هغه د ملي امنيت مشاور و- يو روښان 38 کلن افغان چې په لويديځ کې تعليم يافته دی چې مخکې يې د افغانستان د ملي امنيت سلاکار و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په امریکا کې سفیر، په حقیقت کې د غني تر ټولو وفادار سړی- او امرالله صالح، د ولسمشر کلک مرستیال.د افغانستان په اړه، د پاکستان په اړه د هغه د خورا انتقادي نظرونو او دې نظر سره د زړه پورې تړاو لپاره پېژندل شوی چې طالبان د پاکستان د آی ایس آی توسیع دی.

دغو دواړو کسانو د کابل له واکه د طالبانو تر نسکورېدو مخکې په بدو ورځو کې له غني سره شپه او ورځ تېره کړه. د 2021 کال د اګست په 14، د طالبانو لخوا ښار ته د ننوتلو څخه یوازې یوه ورځ مخکې، غني د دوی دواړو سره د هغه خراب وضعیت په اړه خبرې کولې چې دوی ورسره مخ وو. په تمه ، دوی د بحران سره د مقابلې څرنګوالي په اړه مخالف نظرونه وړاندې کړل. په هرصورت، د خبرو اترو په منځ کې، د دوی اختلاف د دوی لپاره د تاو تریخوالي سرچینه شوه. محب په خپل موبایل کې له خلیل حقاني څخه یو زنګ راغی، چې د حقاني ډلې یو مخکښ غړی دی، چې د طالبانو په لیکه کې ډېر نفوذ لري، په ټینګ خو دوستانه غږ یې مشوره ورکړه: "پرېږده او بهر شه."4

کله چې محب دغه لنډې خبرې وکړې، په اندېښمنه توګه یې له غني سره شریکه کړه چې هر څه ختم شول. د یوې شیبې له ځنډ پرته، غني د دې مفکورې په اړه په عادي ډول رد ځواب ورکړ. هغه څرګنده کړه چې امریکایانو ورته ویلي وو چې طالبان به کابل ته نه ورځي او که یو څه بدل شوي وای نو خبرداری به یې ورکړی وای. غني ته ویل شوي وو چې د هغه یو لوړپوړی همکار سلام رحیمي چې څو ورځې له طالبانو سره په مخامخ خبرو کې بوخت و، یوه داسې طرحه جوړه کړې وه چې طالبان به یې په بدل کې د زور له لارې د ښار له نیولو ډډه وکړي. د واک د شریکولو یوه موقته معامله.»5 هغه اوس تمه درلوده چې په قطر کې دا خبرې اترې به د یو ډول مخامخ ژغورنې معاملې ته لاره هواره کړي. که دا ناپوهي او ناپوهي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مقابلې میکانیزم یا سراسر حماقت و، د هغه ناکامي چې د هر ډول پریکړه کونکي اقدام په ترسره کولو کې - د کابل د خوندي کولو یا د انتخابونو په اړه د ستراتیژۍ په جوړولو کې - به ویجاړونکي وي.

د اګست په ۱۵مه سهار، کابل ته د طالبانو د ننوتو خبرونه وربېدل پیل شول، غني په ژور فکر کې اوس محب ته لاربښوونه وکړه چې د امریکا له سفیر سره اړیکه ونیسي، تر څو هغه څه چې دوی یې اورېدل، تایید کړي. محب له امریکایانو سره سخت وخت درلود ځکه چې هغه زلمی خلیلزاد هغه ته یو ډېر هوښیار لوبغاړی بللی و چې په افغانستان کې یې د "وایسرای" کیدو هیله درلوده.6 هغه وروسته له دې چې د امریکا له خوا له هر ډول دوه اړخیزو مصروفیتونو څخه مخنیوی وشو، په دې وروستیو کې د غني په ځانګړې غوښتنه د خلیلزاد له ښېښې وروسته یې ځان بېرته جوړ کړ. محب بل نظر درلود چې چا ته زنګ ووهي. د متحده ایالاتو د سفیر پرځای، هغه د CIA ستېشن مشر ته ټیلیفون وکړ، د هغه ارزونه خورا نا امیده وه. محب غني ته وویل چې شیان په حقیقت کې ویرونکي دي. د غني نږدې ملګرو په حقیقت کې لا دمخه د بحران د ژورېدو په تمه خپل سامانونه ډک کړي وو.

غني هیڅ لاره نه درلوده چې پوه شي ایا دا واقعیا د کرښې بلې غاړې ته د CIA ستېشن مشر و، مګر محب ټینګار کاوه چې د وتلو وخت دی. امرالله صالح له یوې ورځې راهیسي ورک و. لکه څنګه چې هغه په خپل نظر کې ګڼندۍ و، صالح هم یو زړور سړی و، چې د طالبانو له خوا له ځو ځانمرګو بریدونو څخه ژوندی پاتې شوی او خوندي پاتې شوی. دا به غیر عادلانه وي چې هغه ته د تېښتې لپاره یو ډارن وواياست ځکه چې ممکن د طالبانو په وړاندې د هغه د بې رحمه مبارزې په پایله کې چې د طالبانو ډېری کورنۍ یې هم په نښه کړې وې، طالبان به هغه شکنجه کړي وي. کله چې په دې پوه شو چې غني یو له لاسه وتلی لامل و، نه شوای کولای په خپله کومه پرېکړه وکړي، کابل یې په بېړه او خاموشۍ پرېښود. ټول موږ پوهیږو چې یو محلي کیب دی

n

(c) ketabton.com: The Digital Library

بيرته راستنيدنه‌د طالبانو

د ماڼۍ دروازې ته راغی او ليدل کيده چې هغه ته ننوتل، خولۍ او عينکې يې اغوستي وې. د ټکسي انتخاب په ښکاره ډول د دې لپاره و چې د ليدلو مخه ونيول شي او تر دې دمه هغه د پنجشير دره ته رسيدلی، چې له کابل څخه شاوخوا 30 کيلومتره لرې، چيرته چې هغه فکر کاوه چې هغه به خوندي وي.7

د صالح په ورکېدو سره محب نور هم قانع شود دوی د ژوند ژغورلو يوازينۍ لار چټکه ويستل وه. يوه داخلي چارواکي بي بي سي ته تاييد کړه، "محيب غني ته ويلي چې طالبان په لاره دي او دوی به هغه ونيسي او ووژني."[8] هغه شيبه چې دوی بحث کړی و مګر په سختۍ سره پلان شوی و په وروستي ساعت کې په دوی باندې ټينګار شوی و. حتی د هغه په وړاندې حقيقت د منلو وړ نه و، غني د محب لخوا د دوو چورلکو په لور روان شو چې دوی ته يې انتظار کاوه. که څه هم يو وروستی خنډ و - د محل يو څو څو فشار لرونکي ساتونکي دوی ته انتظار باسي؛ يوه چيغې وهلې لوبه پيل شوه مګر د تيښتې په ګونډ کې يو څوک د وروستي ګامونو په اړه فکر کاوه. دوی ته د لارې څخه د وتلو لپاره پيسې ورکړل شوې. دغه چورلکه ازبکستان ته روانه شوه چې د غني دويم سفر متحده عربي اماراتو ته ولاړ. له شاته کتلو پرته د سپکاوی او بيره وتل به خپل ملت ته د ولسمشر غني الوداع وي.

په کابل کې د عبدالرشيد دوستم، اسماعيل خان او عطا محمد نور په ګډون د پخوانيو پخوانيو جنګسالارانو څخه، چې د حامد کرزي او اشرف غني نږدې متحدين پاتې شوي، هيڅوک ونه موندل شول. دوی هم خپلې ژمنې - جعلي ژمنې لکه څنګه چې ثابتې شوې - د مرګ تر جګړې پورې پرېښودې. غني د ناسمو پرېکړو له امله وغندل شي، خو د هغه لپاره داسې څه نه دي پاتې چې امر پرې وشي. افغان امنيتي ځواکونه، چې ډيری يې د مياشتو نه بلکې په اونيو کې معاش نه لري، په دې ليکنه کې ليدلي

پېژندنه

دیوال په پیل کې او د احتمالي وینې تویولو څخه وتښتید. غنيږد خپلو خلکو په سترګو کې لږ اعتبار درلود. ټول هغه څه چې په پای کې یې درلودل د باوري کسانو یوه کوچنۍ ډله وه چې ډاډ ترلاسه کوي چې هغه خورا فلټر شوي معلومات ترلاسه کوي. اختلاف جرم ګڼل کېده. لکه څنګه چې ژورنالیست کیتی ګنن په مناسبه توګه لنډیز وکړ: "د غني د واکمنۍ طرز اکثرا د متعصب او مغرور په توګه پیژندل شوی و ، په ندرت سره یې د خپل حکومت مشورې ته پام کاوه او ډیری وختونه یې په عامه توګه هغه څوک چې هغه ننګوي."[9]
یو ښه مشر به واقعیا په دې تیاره ساعت کې بدلون رامینځته کړی وي. یو ښه مشر هغه څه وو چې افغان ولس یې مستحق وو.

د غني د تېښتې د خبر اورېدل د واشنګټن لپاره یوه ربښتینې مایوسي وه، خو د حیرانتیا خبره نه وه. په هغه ورځ د سپینې ماڼۍ له یوه چارواکي سره زما په خبرو کې، ما یو په زړه پورې احساس واورېد: "که دا هلکان لاهم د خپل هیواد لپاره جګړې ته چمتو نه وي او په هر لوري کې وتښتي، ایا دوی واقعیا زموږ د ملاتړ وړ دي؟"[10] د اګست په 16، 2021، ولسمشر بایډن په داسې حال کې چې د بشپړ وتلو پرېکړه یې دفاع کوله، په خپله عامه وینا کې په دې ټکي ټینګار وکړ:

> امریکایي پوځیان نه شي کولای په یوه جګړه کې ودریږي او په داسې جګړه کې مړه شي چې افغان ځواکونه د ځان لپاره د جګړې لپاره نه وي. . . .
> موږ یو ټریلیون ډالر مصرف کړل. . . .
> موږ دوی ته هره وسیله راکړه چې دوی ورته اړتیا لري هغه څه چې موږ ورته اړتیا لرو
> دوی نشي کولی د راتلونکي لپاره د جګړې اراده چمتو کړي.[11]

دلته واقعیا یو ټکی شتون لري ، او یو معتبر دی ، مګر بیا هم دا د واشنګټن له آرامۍ څخه دا ویل خورا اسانه دي. امریکا او متحدین یې نه شي کولای چې په افغانستان کې د بې کفایته او فاسدو مشرانو په راایستلو او ځواکمنولو کې خپله لاس وهنه له منځه یوسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنهد طالبانو

له بده مرغه حقیقت دا دی چې له ۲۰۰۲ کال راهیسې طالبان په تدریجي ډول په افغانستان کې د یوې سترې ډلې او تر ټولو لوی ملیشې په توګه راڅرګند شول چې هیڅ سیمه بیزه ډله یا منظم ځواک یې د ننګولو وړتیا نه لري. د طالبانو مقاومت چې د هغوی د بیا راژوندي کیدو لامل کیږي په ښه توګه مستند شوی دی.[12] اوسیدلد افغان امنیتي ځواکونو لپاره په منصفانه ډول، د کابل له سقوط څخه را په دې خوا په میاشتو کې د هغوی د تلفاتو شمیر "په حیرانونکې توګه لوړ" بلل شوی.[13] لږ تر لږه دوی د کابل د سیاسي اشرافو په پرتله ښه کار وکړ. دا هم د یادولو وړ ده چې غني په پای کې دومره مغروره شوی و چې خپل ډیری مهم پولیس او نظامي قوماندانان یې له دندو ګوښه کړل فکر یې کاوه چې دوی بې وفا دي، دا یو اقدام دی چې د متحده ایالاتو د کانګرس د څارنې ډلې د 2022 د می د راپور له مخې، د ځانګړي عمومي مفتش لپاره. د افغانستان بیارغونه، یا سیګار، نه یوازې د افغان امنیتي ځواکونو مورال کمزوری کړی، بلکې د جګړې هڅې یې هم ګډوډې کړې دي.[14] دا یو راز دی چې ولې د سیګار راپورونه، ډیری وختونه سخت حقایق خپروي، په واشنګټن کې د لمر وړانګې نشي لیدلی.

د طالبانو د پیچلي تاریخ د درک کولو لپاره، موږ کولی شو ساده کړودا په دریو مرحلو ویشل. په 1994 کې د دې ډلې له پیل او ظهور سره او په 2001 کې د متحده ایالاتو د اردو په لاس کې د دوی له سقوط سره پای ته رسیدو سره ، موږ د طالبانو 1.0 لرو چې د دوی له زیږون څخه د دوی د لومړي دورې واک پورې اړه لري ، او د دوید 11/9 وروسته حتمي سقوط. دا یو یا دوه تعقیب شوکلونه چې دوی بې کاره وو، په اغیزمنه توګه په دښته کې او په تیښته کې. له هغه وروسته طالبان بیا سره تنظیم شول.د افغانستان – پاکستان پولې – د پاکستان پخوانۍ فدرالي اداره کېدونکي قبایلي – د غرونو په غرونو کې د دوی له اډو څخه کادرونه راوباسي او خپلې موخې یې بدلې کړې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سيمې (فاټا). د ستراتيژۍ جوړول او پلانول د پاکستان په کوټې ښار کې چې د طالبانو د رهبرۍ شورا په کې شتون درلود، روان واوس په آرامۍ سره ځای پرځای شوی و. په دې توګه د دوی دوهم پړاو پيل شو - له 2003 څخه تر 2018 پورې موږ طالبان 2.0 لرو - حرکت په ټول افغانستان کې په يوه ځواکمن بغاوت بدل شو. په نهايت کې ، دا موږ نن ورځې ته رسوي. کله چې د طالبانو مشرانو د 2018-19 په شاوخوا کې له امريکا سره خبرې اترې پيل کړې، طالبان 3.0 د قطر په پلازمينه دوحه کې د عصري غونډو په خونو کې زيږيدلی و. د طالبانو 3.0 زموږ د سترګو په وړاندې د دوی بيا زيږون دی: حتی که دوی په ايډيالوژيک ډول نه وي بدل شوي، افغانستان لري - او دوی د موافقت کولو پرته بله چاره نه لري، که دوی يې خوښوي يا نه. دوی بايد زده کړي چې د اخلاقی پوليسو او د خالصانو په توګه د عمل کولو مخه ونيسي، او خپلې انرژي د اغيزمنو مديرانو او د باور وړ مشرانو په لور واړوي - يو بشپړ نوی بالګيم، په نرمۍ سره. د نوي نسل او واک ته د نوي افشا کيدو سره ، د دوی دنده دا ده چې خپل ځان بيا تصور او بيا تعريف کړي. د طالبانو د 3.0 په توګه د دوی پيژندنه او د دوی د واک موده به د دې له مخې ټاکل کيږي چې ايا دوی کولی شي دا خطرناکه دنده سرته ورسوي - او که دوی دا په دوی کې لري.

له نړدې درې لسيزو راهيسې موږ په افغانستان کې دغه افراطي ډله ليدلې، چې نړۍ ته يې ځان د "طالبانو" په توګه وړاندې کوي، چې د اسلامي مدرسو زده کوونکي دي. حقيقت دا دی چې يوازې لوړپوړي مشران چې لوړ پوړي سياسي دفترونه لري، د رهبري شورا غړي او د سازمان ځينې دويمې درجې مشران د افغانستان او پاکستان په مدرسو کې زده کړې کوي. د طالبانو اکثره پياده عسکر او عادي غړي بزګران، بزګران او د کوچنيو کچو سوداګر دي چې هيڅکله يې د ديني روزنې په څير هيڅ شی نه دی تير کړی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

قبیلوي کلتور او توکمیز سیاست لږ تر لږه د دوی د هویت سره د دوی د مذهبي تمایل په څیر تړاو لري.

د دوی د سخت دریځۍ او تعصب او اوس د دوی بریا ته په کتو سره، ډیری عام څارونکي د طالبانو د ډولونو ترمنځ د توپیر په بشپړ ډول درک کولو کې پاتې راغلي. د دوی د سازمان ناڅرګند طبیعت دوی هم پراسرار کړي. په داسې حال کې چې طالبانو ښایي پخوا هم د یووالي او حتی سادګۍ انځور وړاندې کړی وي، خو په تاریخ کې لږ څه دومره تور او سپین دي. حقیقت دا دی چې ډیری شیان، او خلک هم، د خړ رنګ مختلف رنګونه دي. طالبان هم مستثنی نه دي. په داسې حال کې چې د یو عام کتونکي لپاره دا اسانه ده چې دوی د یو متحد وجود په توګه وګوري، دوی هم د خپل یووالي په جوړښت کې درزونه لري، چې د بیا واک له خوند اخیستو راهیسې وده کوي. د بغاوت په پړاو کې، اختلافونه زیات شول، خو د یادولو وړ نه وو، ځکه چې دوی په بشپړه توګه د افغانستان ګډوډ او بې واکه کولو ته وقف شوي وو. د افغانستان د راتلونکي لپاره د دوی په لید کې توپیرونه اوس په ښکاره ډول راڅرګند شوي دي.

د ۲۰۲۱ کال د اګست په میاشت کې د کابل د سقوط تر ټولو مهم عامل دا و چې څنګه طالبانو له امریکا سره د خبرو اترو په میز کې د سختې معاملې له لارې واک ته د بیرته ستنیدو ستراتیژي جوړه کړه، په داسې حال کې چې د هدفي ځانمرګو بریدونو په ګډون د تاوتریخوالي د زیاتولو له لارې پر کابل فشارونه زیات شول. او دا واقعاً په زړه پورې ده، چې څنګه طالبان د دغو دوو عناصرو تر پوښښ لاندې، په پټه توګه د هېواد په ګوټ ګوټ کې له نفوذ لرونکو قومونو او ډلو سره په پټه اړیکه نیسي، چې هغوی قانع کړي- او د اړتیا په صورت کې هغوی ته په زور یا رشوت ورکړي- تر څو له طالبانو سره د سولې معامله غوره کړي. طالبان به له دې وروسته له هر ډول غچ اخیستو ډډه وکړي. طالبان د تسلیمۍ د دلالی کولو په دې هنر ښه پوهیدل چې د تیر وخت څخه یې دا کار کاوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

پيژندنه

ځواک لکه څنګه چې جيک واټلنګ په سمه توګه وايي، "ډېرى خلک، ځکه‌دوی باور نه درلود چې کابل به وکولای شي دوی وژغوري، تسليم شول.»[١٥] نور نو، د رسنيو چمکونکي سرليکونو سره‌په دوحه کې د طالبانو او امريکا په خبرو کې د پرمختګ په اړه، د طالبانو ظرفيت په خپل وزن کې زيات شوی دی. دې له طالبانو سره مرسته وکړه چې په اغيزمنه توګه کابل ته د هغوی د بيرته ستنيدو ناګزيرتيا وړاندې کړي.

طالبانو په تيرو کلونو کې د ټولنيزو رسنيو د پرمختللو وسايلو په کارولو کې مهارت درلود، لکه څنګه چې په دوحه کې د دوی مشر ویاند سهيل شاهين د ۲۰۲۱ کال د اګست په مياشت کې د ټويټر له ۳۵۰ زرو څخه ډېر پلويان درلودل (له هغه وخت راهيسې دا تقريبا دوه چنده شوي دي).[16] همدا راز د افغانستان د اسلامي امارت د ویاند ذبيح الله مجاهد رسمي ټويټر اکاونټ هم له ۷۴۰ زرو څخه زيات پلويان لري.[١٧] طالبان له ۲۰۰۹ کال څخه په يوټيوب، له ۲۰۱۱ څخه په ټويټر او فيسبوک او له ۲۰۱۶ کال څخه په انسټاګرام کې وو. په زړه پورې خبره دا ده چې طالبانو د خپل بغاوت په کلونو کې يو يا ممکن د عامه اړيکو شرکتونه استخدام کړي وو ترڅو د خپلو کليدي نظرياتو په خپرولو سره په ټولنيزو رسنيو کې د دوی شتون اسانه کړي. د هشټاګونو په کارولو سره، په پليټ فارمونو کې د پيغامونو پراخول او د احتمالي ويروس عکسونو او ويډيو کليپونو رامينځته کولو کې د دوی سره مرسته کول.[١٨] په 2018 کې، د يوې معتبرې څېړنې له مخې، طالبانو حتى د افغانستان د دفاع وزارت په پرتله په ټويټر کې ډېر پيغامونه خپاره کړل، او په ډېرو ژبو![١٩] د تطبيق وړ او ځيرک ځواک، طالبانو خپل وروستى کمپاين په ۲۰۲۱ کال کې پيل کړی و چې له ټولو لوريو کابل ته نږدې شو؛ لومړی د خپل ځواک په ساحو کې د دوی شتون پياوړی کوي - تقريبا د هيواد يو پر دريمه برخه - او بيا د دې مرکزونو شاوخوا ولسوالۍ نيول. دوهم پړاو په شمالي سيمو کې د ولسواليو نيول وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بيرته راستنيدنه‌د طالبانو

چې د هرچا لپاره حيرانتيا وه او د غني حکومت لپاره يې ډير خجالت کاوه. دريم پړاو په ستراتيژيک ډول د ايران، پاکستان او تاجکستان سره د پولو کنټرول په غاړه واخيست. په ټوله کې دوی د واليتي مرکزونو د نيولو څخه ډډه وکړه ترڅو په دې ځايونو کې د افغان ځواکونو سره د مستقيمې لويې نښتې مخه ونيسي.[20] له بلې خوا، طالبانو په ډيرو ځايونو کې د سيمه ايزو مشرانو سره همکاري وکړه ترڅو افغان امنيتي ځواکونه قانع کړي چې د وينې تويدنې څخه مخنيوي لپاره خپلې پوستې تسليم او يا پريږدي. طالبانو دولتي امنيتي مامورينو ته ۱۵۰ ډالر وړانديز کړی وو (اکثره يې له مياشتو معاشونو پرته) چې تسليم شي او يوځای شي.[۲۱] دې ټولو نه يوازې له طالبانو سره مرسته وکړه، بلکې داسې انګېرنه يې هم رامنځته کړه، چې افغان ځواکونه لږ تر لږه مقاومت نه کوي- يا حتی د طالبانو له ليکو سره يوځای کيږي.[22] دې کار د طالبانو د شاوخوا 60,000 څخه تر 65,000 پياده عسکرو مورال لوړ کړ. دا شمېرې هغه مهال هم زياتې شوې کله چې بريا په نېږدې ښکاري، ځکه چې د جنوب او ختيځ څخه ډيری پښتانه اوس په لالچ سره د جګړې د غنيمت په تمه دي. د اګست په لومړيو کې، طالبانو په پوره ډاډ احساس وکړ چې د واليتي مرکزونو په لور حرکت وکړي او په برياليتوب سره يې په شمال کې مهم ښارونه – جلال آباد، کندز او مزارشريف – نيول په نښه کړل. د ۴۲۱ ولسواليو له نيمايي څخه زياتې اوس د طالبانو په ولکه کې دي. دوی اوس په ساده ډول نه ودريدلې.

اکثره غربي کتونکو او شنونکو (زما په شمول) فکر کاوه چې لږ ترلږه کابل به سقوط ونه کړي، داسې انګيرل چې ټول افغان امنيتي ځواکونه به د دفاع لپاره سره راټول شي. بيا معلومه نه ده چې طالبانو څنګه د کابل په شاوخوا کې خپلې شتمنۍ او مواد مخکې له مخکې ځای پر ځای کړي وو، د کابل په مهمو ادارو کې يې خپل استخباراتي کارمندان په برياليتوب سره ځای پر ځای کړي وو او منظمې تذکرې يې ترلاسه کړې وې. د حقاني څخه جاسوسان

(c) ketabton.com: The Digital Library

پېژندنه

دغې ډلې د کابل د هوايي ډګر د امنیه قوماندانۍ په ګډون ګڼو وزارتونو او مهمو امنيتي ارګانونو ته نفوذ کړی و.[23] په کابل کې بېلابېل شخصي کاروبارونه او نړیوالو مرستندویه ادارو هم د طالبانو جاسوسان درلودل. په ښکاره ډول، طالبانو د واک ته د رسیدو لاره په ډېر دقت سره جوړه کړې وه. دا یو د پام وړ عملیات وو او په ښکاره ډول د دوی د بیرته راستنیدو مخالف هرڅوک حیران کړل.

اوسني حالت ته په کتو، د ۲۰۲۱ کال د اګست په ۱۵ مه د واک د واګې په اخیستو کې د طالبانو تر ټولو سخته ننګونه دا وه چې څنګه له یوې یاغي ډلې څخه یوې سیاسي ډلې ته چې حکومت پرمخ وړي، انتقال شي. دغه سازمان د ذهنیت بدلون ته اړتیا لري او که څه هم دوی مخکې په افغانستان کې حکومت کاوه، اوس د دې احساس سره مبارزه کوي چې افغانستان بدل شوی، که څه هم نه دی. او دا به ناسمه وي چې ګومان وشي چې طالبان د اړیکو له طریقو، په ځانګړې توګه د ټولنیزو رسنیو، د عصري بنسټونو سره د افغانانو د افشا کولو او ښکیلتیا تر اغیزې پورې په ډېرو ډګرونو کې د بدلون له امله اغیزمن شوي ندي.

د طالبانو لومړنۍ شتمني د اوریکو غورځنګ لپاره اړین وسایل دي. ښه حکومتولي په بشپړه توګه مختلف مهارتونو ته اړتیا لري، او یو مختلف چلند ته اړتیا لري. جنګیالي نه روزل شوي او نه هم ډېری وختونه د مدیرانو او عامه کارمندانو په توګه د خدمت کولو عادت لري. دا ډول لیږدونه د وخت ضایع کول او همدارنګه د مشرتابه د درجې ګډوډونکي کیدی شي. کامران بخاري، چې په وسله والو سازمانونو کې تخصص لري، یو ګام مخکې ځي. له ما سره د خبرو په ترڅ کې هغه استدلال وکړ چې: "د واکمنۍ او حکومت کولو ټوله تجربه په احتمالي توګه د طالبانو د فکر ایډیالوژیکي برخه کمزورې کولی شي."[24] د دوی واقعیت د یو سیاست د حاکمیت سره مستقیم ټکر دی، او تر دې عناصرو پورې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هغه په نظر، د دوی راتلونکی خراب ښکاري. دا لید او د هغې لنډیز د یو ځوان طالب سرتیري په کیسه کې منعکس شوي، چې زه به یې دلته خالد ووایم. ما د هغه سره په تیر کال کې په بیلابیلو موضوعاتو بوخت وو.

په ۲۱ کلنۍ کې خالد یوازې د امریکایي ځواکونو تر واک لاندې خپل هېواد پېژني. هغه په 1990 لسیزه کې د طالبانو د ظالمانه واکمنۍ هیڅ یادونه نه درلوده، د دوی د ظلمونو څخه پرته د خبرو اترو څخه هیڅ خبر نه و. نو، لکه څنګه چې هغه د اګست په 15، 2021 کابل ته داخل شو، خوشحاله او ځواکمن، هغه لاهم ډاډه نه و چې هغه په حقیقت کې څه ته ځي. هغه یوازې دومره پوهیده چې د هغه مشر، چې کیدای شي د هغه څخه ډیر لوی نه وي، مګر په پام کې نیولو سره، په جګړه کې د تیپي کیدو له امله لوړ اعتبار لري، په واکي ټاکي کې یو پیغام تر لاسه کړی و چې دوی د ځایی افغان امنیت څخه نیولی دی. : "ننور لاړ شه - ګړندی." دوی ته ویل شوي چې منزل یې د ولسمشرۍ ماڼۍ وه. خالد، په خپل هونډا موټرسایکل سپور و، پرته له دې چې پوه شي چې هغه چیرته دی، خپل مالک تعقیب کړ.

دا هغه ښار و چې هغه مخکې هم ځارلی و، یو چیرې چې هغه حتی د یوه ځانمرګي بریدګر په جنازه کې هم برخه اخیستې وه. دا هغه ځای و چې د ښار په اړه د هغه پوهه پای ته ورسیده، د دې حقیقت سربیره چې دا د امریکایانو ملکیت و. او البته، دا چې هر هغه څه چې دوی یې لپاره مبارزه کوله دا د ویاړ په توګه بیرته ګټل دي. هغه د نورو ملګرو سره ماڼۍ ته ننوت، د یوه متوقع امنیتي چارواکي لخوا یې ښه راغلاست ووایه چې لا یې هم افغان پوځي جامې اغوستې وې - شاید د طالبانو خواخوږی وي چې د ولسمشرۍ امنیت ته یې ننوتی وي یا هغه ځوک چې په سم وخت کې له طالبانو سره د ویرې له امله یوځای شوی و. د دوی په لاس وژل کیږي. د هغه په وړاندې د ماڼۍ د دروازو له لارې یوه نوې نړۍ، او نوې راتلونکې. کله چې هغه ته وویل شول، په ماښام کې، د ځان موندلو لپاره

(c) ketabton.com: The Digital Library

پيژندنه

په ماڼۍ کې د خوب لپاره يو ځای، هغه حيران شو. هغه له خپلو دوو ملګرو سره د ودانۍ د سوځولو امر ته په انتظار وو او په دې فکر کې وو چې له کومه ځايه يې پيل کړي! هغه لږ پوه شو چې اوس د هغه نوې دنده د ودانۍ خوندي کول دي. د دوی نوی رول په حقيقت کې د ډيری طالبانو پياده سرتيرو لپاره د حيرانتيا او حيرانتيا په توګه راغلی، ځکه چې دوی د حکومتدارۍ په اړه لږ څه پوهيږي. دوی ټول پوهيدل چې څنګه ويجاړ شي. دوی نه پوهيږي چې څنګه جوړ کړي.

د دې کتاب موخه دا ده چې د طالبانو د ليرد کيسه بيان کړي، د پخوانيو ځان جوړو عالمانو څخه نوې نړۍ ته ځوان، ګرځنده، ټيکنالوژي پوهه، اخلاقي پوليس د نړۍ سره د دوی د شکو په توګه. کله چې دوی په آينه کې ګوري، دوی ځواکمن اتلان ويني چې يو ځواکمن نړيوال ځواک ته يې ماتې ورکړه او خپل ملت يې د ناغوښتل شوي يرغلګرو له ظلم څخه وژغوره. دا کتاب د هغو کسانو په اړه هم دی چې په انعکاس کې نه ليدل کيږي: د هغو کسانو بد حالت چې د دوی د عدم برداشت پاليسي پای ته رسيدلې - عام افغانان، ښځې، ماشومان او اقليتونه. د طالبانو لپاره، دا مهمه نده چې تاسو مسلمان ياست - که تاسو ورسره موافق نه ياست او اطاعت يې کوئ، تاسو بل ياست. او د بل کيدل ممکن د مرګ سزا وي. دا کتاب همدومره د عامو افغانانو په اړه دی لکه څنګه چې د طالبانو په اړه دی – زه غواړم د هغو خلکو رښتيني حالت په ډاګه کړم چې په غير عادلانه ډول دې برخليک ته سپارل شوي: هغه افغانان چې د لسيزو راهيسې ورته ويل شوي، د نورې نړۍ ترڅنګ. دا چې دوی به په کابل کې د لويديځ او سياستوالو لخوا وژغورل شي - يوازې شل کاله وروسته به په ورته حالت کې واچول شي او پرته له کوم فکر کولو پريښودل شي. د دې کتاب موخه دا ده چې د مذهب مفکوره تر لاسه کړي چې خړوب شوي - او همدارنګه د قبايليزم مفکوره چې د سرپرستۍ سره مخلوط شوي، يو زهرجن دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قومیت او توکمیز دښمنۍ خوراک. په لنډه توګه، د هغو ټولو شیانو ترکیب چې د انسان د نړۍ په لید کې د سخت او تنګ نظر کولو وړونکي ځواک لري. دا هغه انګیزه وه چې دا سطحي مفکوره یې رامینځته کړه چې طالبان د خدای عسکر دي - یو خدای چې د تاوتریخوالي دفاع ته سخته اړتیا لري. دا هغه خلک دي (اکثره نارینه) د جنت لپاره د ټیکټ خوندي کولو لپاره هر څه کولو ته لیواله دي، او دوی به عمل وکړي چې هرڅوک هلته هم واخلي - یا دوی په ځمکه کې خپل دوزخ ته وغندي. د اسلامي مدرسو د زده کړو زوال، په تېره بیا په جنوبي اسیا کې، دغه لویه ستونزه رامنځته کړې ده، چې د مذهبي اصولو له سیاسي کولو سره د فرقه پالنې له پراخېدو سره تړاو لري. یو دلیل دا کیدی شي چې د ټولو عملي موخو لپاره، د طالبانو پخوانۍ ایډیالوژي د "نوي مذهبي حرکت" په کټګورۍ کې راځي.

افغانستان چې د صوفیانو کور دی، څنګه د جبري ایډیالوژیکي بدلون څخه تیر شو، هم په کتاب کې په لنډه توګه څیړل شوی دی. افغانستان یو وخت د تصوف په رڼا او روحانیت کې ډوب و. دا بې له شکه. نه یوازې دا، که څه هم - سیمه ایز شعرونه او ژبې د هیواد له لارې د تصوف له لارې سره تینګ تړلي دي. د پښتو او دري/فارسي ژبو یو شمېر د پام وړ شاعران مشهور تصوف وو، چې شعر یې د انسانیت، زغم، الهي مینې او رحم په شاوخوا کې و. په دې توګه پښتون او افغان هویت هم د عرفان او عرفان (روحاني پوهې) له رڼا څخه ډېر اغېزمن شول. د افغانستان دا صوفیانه دود اوس د یو موجود ګواښ سره مخ دی.

دا کتاب د دیموکراتیک نظم د نصبولو لپاره د بهرنۍ مداخلې د وړتیا د عالي افسانې په اړه هم دی. دا

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیژندنه

درواغجن مفکوره په تیرو څو کلونو کې خپل مړې ساه ته رسیدلې او افغانستان یې وروستی ګوزار وکړ. دا د غلط ځای شوي ایډیالیزم په اړه خورا ډیر دی لکه څنګه چې دا د ځان فریب په اړه دی چې د خطرناک مقدار پیسو لخوا تمویل کیږي.

جارحانه جیو پولیټیکل‌په پراخه سویل لویدیز اسیا کې سیالي – د سعودي عربستان – ایران – ترکیې له مثلثي سیالي څخه نیولې د هند او پاکستان تر منځ سیالي – چې پر افغانستان ژوره اغیزه کوي، بله موضوع ده چې په کتاب کې څېړل شوې ده. په طالبانو باندې د نفوذ د زیاتولو لپاره د قطر او متحده عربي اماراتو سیالی له پخوا څخه پیچلې صحنې ته نوره هم اضافه کړې ده. ایا چین به په نهایت کې د افغانستان په ثبات کې لوی رول ولوبوي دا بله موضوع ده چې د څیړنې وړ ده.

دا له هیچا پټه نه ده چې د هند – پاکستان رقابت او د دوی نیابتي جګړې افغانستان ته په داسې حال کې په راوستلو کې مهم رول لوبولی چې نن ورځ د یو بل انزوا او احتمالاً یو ځل بیا د نړیوال تروریزم په مرکز بدلیږي. هند چې له افغانستان سره ګډه پوله نه لري، خو له دغه هېواد سره تاریخي اړیکي لري، غوښتل یې په تېرو دوو لسیزو کې د پراختیایي مرستو له لارې د دې ستونزې د حل یوه برخه وي. دا هم غواړي چې په هیواد کې د پاکستان نفوذ وڅیري ځکه چې د پاکستان لخوا تمویل شوي هند ضد اورپکي په افغانستان کې وده کړې وه کله چې د طالبانو په واک کې وو. د 2001-21 کلونو په اوږدو کې په کابل کې د هند د نفوذ له زیاتیدو سره، پاکستان د محاصرې او زیانمنونکي احساس وکړ. هند په کابل کې له خپل نفوذ څخه په استفادې د پاکستان ضد عناصرو له ملاتړ څخه ډډه نه ده کړې. د پاکستان لپاره دا ټول یو موجود ګواښ بلل کېده - لړترلړه، دا هغه څه دي چې د هغه نظامي تاسیسات غواړي چې هرڅوک باور وکړي. له همدې امله د پاکستان لپاره د طالبانو ملاتړ په کار دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

ببلابېل هدفونه – د هند پر وړاندې د شا اړولو او وېرولو څخه تر څو ډاډ ترلاسه شي چې افغانستان د پاکستان د شا په توګه کار کوي. دا اندېښنه هم وه چې پښتانه چې د ډيورنډ کرښې له لارې د افغانستان او پاکستان ترمنځ ويشل شوي، ممکن د يو خپلواک دولت د جوړولو خوب تعقيب کړي چې ډېرى وختونه د پښتونستان په نوم يادېږي. دا ډول پېښه به د پاکستان لپاره د شپې خوب وي، نو په طبيعي توګه غواړي چې په هر قيمت يې مخنيوى وکړي.

حتى د امريکا او پاکستان د تروريزم ضد همکارۍ په وروستيو ورځو کې، اسلام آباد د امکان تر حده د طالبانو له هڅولو او حتى ځواکمنولو څخه ډډه نه وه کړې. د طالبانو لپاره د پاکستان ښکاره ملاتړ هيڅکله په حقيقت کې يوه پټه پروژه نه وه – داسې ښکاري چې داسې نه وه. د کلونو په اوږدو کې د مليونونو افغان مهاجرينو کوربه توب او افغانستان ته د زرګونو مدرسو لوستو پاکستانيانو صادرول دا پروژه عملي کړه. په حقيقت کې، د پاکستان پوځ د يوه پخواني مشر په وينا، دا ټول تمرين په افغانستان کې د پاکستان لپاره د ستراتيژيک ژورتيا د رامينځته کولو لپاره چمتو شوى و.[٢٥] پاکستان د دغه ډول ناقصه تصور شوې اجنډا له لارې طالبانو ته په خپل زړه کې د ناورين امنيتي اغيزې ډالۍ کړې. د "پاکستاني طالبانو" او "پنجابي طالبانو" په نومونو ډېرى نوي وسله وال تنظيمونه او وروسته د دوى څانګې - د 2007 او 2014 کلونو ترمنځ په پاکستان کې تباهي رامينځته کړه. 2014 او په سخته توګه له مينځه وړل شوي، که څه هم له مينځه وړل شوي ندي. د افغان طالبانو د بيا راژوندي کيدو سره، هغوى هم د پاکستان – افغانستان په سرحدي سيمو کې د بيرته ستنيدو په حال کې دي. دا واقعيا د وړاندوينې وړ و او زما په شمول د ډېرى لخوا دقيق وړاندوينه شوې وه.[٢٦]

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیژندنه

بله لویه موضوع چې په کتاب کې سپړل شوې د افغانستان او پاکستان دواړو په پښتون میشته سیمو کې ټولنیز او همدارنګه د ډیموګرافیک بدلون دی. له ۲۰۰۱ کال راهیسې د طالبانو سقوط او عروج د پاکستان په پښتني اکثریت سیمو کې ژورې اغیزې پریښې دي، هغه سیمې چې د غفار خان په څیر یو روښانفکره زیږیدلی، چې د یو پرمختللی او سیکولر غورځنګ مشري یې کوله چې تر نن ورځې پورې د پاکستان په خیبر کې ژوندی دی. پښتونخوا (KPK) صوبه. خان یو ژور مذهبي سړی و او د هند د افسانوي موهنداس کرم چند ګاندي سره یې کار کاوه او دعا یې کوله پرته له دې چې د هغه د اسلامي ریښو په اړه ناامنه شي. هغه د پښتون هویت بیا تعریف کړی و او په هغه دود کې یې یو پرمختللی عنصر اضافه کړی و چې پخوا یې د مینې، میلمه پالنې او کلتوري غرور لپاره پیژندل شوی و. د طالبانو کولو غمجنه خبره دا ده چې په ټول افغانستان او پاکستان کې د ګڼو پښتنو له خوا د کثرت پالنې د فضا د کمولو لامل شوی دی.

په هر ځای کې د هنر او کلتور له لاسه ورکول د انسانیت لپاره یوه غمیزه ده. دا ټولنیز بدلونونه په مستقیم او تیاره توګه د تکثیریت، موسیقۍ او شعر لپاره د تبخیر ځای لخوا اغیزمن شوي. پرمختللی ادبیات لاهم په سیمه کې تولیدیږي - دا هیڅکله نه ودرول شوي. خو د پاکستان – افغانستان په قبایلي سیمه کې بدلونونه په ځانګړې توګه ژورې ریښې او ویجاړونکي ثابت شول. د افراطي هویت منل – چیرې چې مذهبي اوریکي د نوي نورم په توګه راڅرګندیږي او مشرانو ته د درناوي زاړه کلتوري ارزښتونه او د خبرو اترو له لارې د پخلاینې ټینګار له کړکۍ څخه بهر ایستل شوی دی.

هغه څه چې د پاکستان دولت د دغو تحرکاتو د لیدلو سره سره په درک کولو کې پاتې راغلی، هغه دا دی چې نه شي کیدلی

(c) ketabton.com: The Digital Library

له یو ډول طالبانو سره دوستي او له بل سره دبنمنان. دوی د خپلو سترګو په وړاندې نښې نښانې لیدلې مګر د دې منلو مقاومت یې وکړ. په دې بهیر کې یې په لسګونو زره کسان له لاسه ورکړل چې په هغو کې پوځیان، علماء، دیني عالمان او عام خلک شامل وو. داسې ښکاري چې په سختۍ سره کوم درسونه زده شوي.

دا کتاب څېړي چې زاړه طالبان څنګه د نوي نسل لپاره خپل مطابقت ساتي او پوښتنه کوي چې ایا دا واقعیا "نوي" طالبان دي او که نور هم ورته؟ ایا طالبان کولی شي دولت او ټولنه سره متحد کړي او له سیاسي او مذهبي دواړو سیالانو سره به څنګه چلند وکړي؟ د دې تحرکاتو د پوهیدو لپاره، دا اړینه ده چې د طالبانو دننه د مختلفو ډلو او ډلو په اړه روښانه وي. په نهایت کې، نورې افراطي اسلامي ډلې، دواړه ورته نظر لرونکي او سیالان، د طالبانو بیرته راستنیدل څنګه تعبیروي او د دوی له بیا ژوندي کیدو څخه څه پیغام اخلي؟ دوی څنګه غواړي له دوی سره اړیکه ونیسي؟ ایا دوی غواړي له طالبانو سره مرسته وکړي چې له ناکامۍ وژغورل شي؟ ایا طالبان به د دوی مشورو ته غوږ ونیسي او باور وکړي چې د دوی بریا د سیاسي اسلام له بریا سره برابره ده؟

دا مسایل په داسې حال کې څېړل کیږي چې د طالبانو شرایط، چاپیریال او شرایط په مختلفو بڼو بدل شوي دي. د بېلګې په توګه، د نن ورځې د طالبانو د افشا کېدو او د پوهاوي کچه له هغه څه سره سمون نه لري چې د ۱۹۹۰ لسیزې په منځ کې وو. ډیجیټل انقلاب ډیر شیان بدل کړي، او حتی سیمه ایز سیاسي منظره په چټکۍ سره بدلیږي. طالبان د دې ټولو په منځ کې نه شي بدلیدلی.

دا کتاب پورتنیو پوښتنو ته په پاکستان، ایران او خلیجي هېوادونو کې له طالبانو او د هغوی له ډېرو ملګرو سره د مرکو له لارې ځوابونه لټوي. دا په سیمه ایز او همدارنګه د غوره راپور ورکولو څخه ډیره ګټه پورته کوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

پيژندنه

نړيوالې رسنۍ په ۱۹۹۰ لسيزه کې د طالبانو د وروستي واکمنۍ په پرتله نن ورځ ازاد خبريالان په افغانستان کې ډېر لاس رسی لري.

د نړۍ د نورو هيوادونو په څير، د طالبانو ډيری مشران، يا لږ تر لږه د دوی کارکونکي په ټولنيزو رسنيو کې شتون لري. دوی په ټويټر، فيسبوک او حتی انسټاګرام کې حسابونه لري، لکه څنګه چې مخکې يادونه وشوه. همدارنګه، د افغان حکومت ډيری پخوانيو چارواکو په افغانستان کې پاتې کيدل غوره کړي، هڅه کوي تشريح کړي چې طالبان څه کوي، او دوی د ټولنيزو رسنيو له لارې خپل نظرونه شريکوي. دا څيرنه د دې ټولو محتوياتو له تحليل څخه ګټه پورته کوي. په اصل کې، بيا، دا هم د دوی د ځان اټکل شوي عامه داستان له لارې د دوی د پوهيدو هڅه ده. دا د دوی فکر ته يوه کړکۍ وړاندې کوي او ځينې تمايلات د دې منظم تعقيب څخه څرګند دي.

طالبان ښايي د خپلې بريا په غبرګ کې ورغلي وي، خو لا هم دوی ته اوږده لاره په مخ کې ده. د دوی اصلي ازموينه اوس پيل کيږي. لکه څنګه چې موږ د ليدونکو په توګه په ليوالتيا سره ګورو، دوی هم بايد د دوی د وړتيا له ډيريدو پوښتنو سره مخ شي. ايا دا کسان چې په دين او وسلو کې روزل شوي، د دې وړتيا لري چې هغه بنسټونه وساتي چې دوی ته په ميراث پاتې دي؟ او، له دې څخه ډير، د لږې تجربې سره، ايا دوی کولی شي په بشپړه توګه نوي جوړ کړي؟ که دوی غواړي چې لرې لاړ شي، دوی به د روزنې څرخ ته اړتيا ولري، د ډاډ لپاره، او د پيل کولو فشار. مګر يوازې که دوی د مرستې ترلاسه کولو ته ليواله وي دوی به يې له بهر څخه ترلاسه کړي. د سيګنالونو په واسطه ځي چې دوی د ليکلو په وخت کې اېښودل شوي (د 2022 په وروستيو کې) ، که څه هم ، داسې بريښي چې دوی غواړي.

په نهايت کې، اصلي مقاله دلته ازمول شوې دا ده چې واک ته د طالبانو بيرته راستنيدل په يو ډول د دې ډلې د بيا راژوندي کيدو تضمين کوي - ځکه چې دوی د وخت له بدلونونو څخه خوندي ندي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنهد طالبانو

طالبانو نه دی کړیپه ایډیالوژیکي لحاظ ډېر بدلون راغلی خو د ننني طالبان د تیر وخت څخه چې دوی په واک کې وو توپیر لري. دوی په تیرو دوو لسیزو کې د متحده ایالاتو او د هغه د متحدینو سره د مبارزې څخه مهم درسونه زده کړل. لکه څنګه چې د دوحې په خبرو اترو کې د دوی د چلند او فعالیت څخه څرګندیږي، طالبان د دې وړتیا لري چې جوړجاړی وکړي او حتی د دوی ځینې سخت سیاسي نظرونه بدل کړي. زما ځیرنه موندلې چې دوی د افغانستان د حکومت کولو نوي واقعیت سره سمون لري او په ځینو برخو کې، داسې ښکاري چې دوی د دوی په اړه د عامو انګیرنو څخه ماتوي. طالبان ثابت شوي چې عملي دي، خو دوی د هر ډول تګلارې له تعدیل څخه ډډه کوي چې فکر کوي د دوی داخلي یووالي تهدیدوي یا د دوی سیاسي بنسټ کمزوری کوي. په هرصورت، په کابل کې د نسبتاً متعصبو طالبانو او د افغانستان په دوهم لوی ښار، کندهار کې د هغوی د خورا محافظه کاره سیالانو تر منځ د جګړې کرښې، چې د طالبانو معنوي او سیاسي مرکز دی، د پخوا په شان د پالیسۍ د فلج لامل شوی دی. که دغه وېش او رقابت نور هم پسې خراب شي، ښایي د طالبانو لپاره ډېر ویجاړ شي. د ښځو پر زده کړو او کار کولو ظالمانه محدودیتونه ښیي چې تنګ نظري عناصر لا هم پیاوړي دي – یوه ناوړه نښه.

طالبان، البته، د نړیوالو اړیکو نوی احساس لري او په دې توګه بهرنۍ پالیسي د معاصر غورځنګ لپاره د لومړیتوبونو څخه دی، هغه څه چې په 1990 کلونو کې نه لیدل کیږي. طالبان 3.0 هم د بهرني نفوذ لپاره حساس دي - په اصل کې ځکه چې د افغانستان نوې اقتصادي زیربنا نشي کولی په انزوا کې کار وکړي. دوی په سیمه ایزه او نړیواله کچه د ښکیلتیا اړتیا پیژني. دوی غواړي خپل بانکونه د نړیوال بانکي سیستم سره وصل کړي. دوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

پيژندنه

د لوړ سرعت انټرنيټ ته اړتيا لري، او دوی د دولتي سازمانونو ترمنځ ښه ارتباط ته اړتيا لري، او داسې نور. دا ټول به په احتمالي توګه په عصري کولو اغيزه ولري، که دوی يې خوښوي يا نه. که څه هم دوی به دا څنګه اداره کړي - او حتی نور هم، ايا دوی به ځوانانو ته اجازه ورکړي چې دا اداره کړي - بالاخره به د طالبانو راتلونکی تعريف کړي.

کتاب د ښکيلتيا لپاره قوي قضيه رامينځته کوي ، کوم چې په هيڅ معنی د تاييد سره مساوي ندي. په هرصورت، د طالبانو او نړيوالې ټولنې تر منځ د اړيکو مخ په زياتيدونکي بيړنۍ اړتيا بايد درک شي - که يوازې د عادي افغانانو د ژوند د ښه والي لپاره وي. خبرې اترې، لږ تر لږه، د هغو کسانو لپاره چې د کمزوري وضعيت له امله اغيزمن شوي، د نوي پيل، نوي ژوند ليک لپاره دروازه پرانيزي. موږ بايد اجازه ورنکړو چې له تيرو سره زموږ سختې اړيکې د سبا د نيکمرغی خنډ شي. زما د پروفيسور په توګه، مرحوم راجر فشر، په خپل کتاب کې په روښانه توګه دا بيان کړی: "ننګونه د شخړو له منځه وړل نه بلکې د هغې بدلول دي. دا د دې لپاره ده چې موږ د خپلو اختلافاتو سره د مقابلې طريقه بدله کړو.27اجازه راکړئ‌موږ خپل ذهنونه په کافي اندازه خلاصوو ترڅو هغه وضعيت بدل کړو چې موږ ځان په يوه اميد ، احتمال او امکان کې موندلی يو. حتی د ښکيلتيا څخه انکار کول په اتوماتيک ډول دا اړين اړخونه له منځه وړي. او دا به څومره لوی خيانت وي. له طالبانو سره ښکيلتيا به په ډيره بده توګه د دوی د انا د انفلاسيون لامل شي - او په غوره توګه به هغه ملت او خلکو ته ژوند بيرته راشي چې له اوږدې مودې راهيسې د سولې او سوکالۍ مستحق دي.

دا هم ډيره مهمه ده چې طالبان د يوه مذهبي-سياسي غورځنګ او هم د يوې وسله والې ډلې په توګه زده کړې ته دوام ورکړي. د کټګورۍ په شرايطو کې، دوی په مينځ کې راځي، که څه هم په سمه توګه نه وي. ځلور کتابونه ما ته ډير څه راکړل

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

د ډلې او د هغوی معاصر سیاست او ستراتیژۍ ته بصیرت. لومړی د کارټر مالکاسین په افغانستان کې د امریکا جګړه: یو تاریخ دی، د لومړي لاس حسابونو او مرکو پراساس د پام وړ ونډې، په ځانګړې توګه د دوحې د خبرو اترو د پایلو په اړه. دوهم د کریګ ویټلاک د افغانستان کاغذونه دي، چې د پالیسي غلطۍ په اړه ارزښتناکه شالید وړاندې کوي چې واک ته د طالبانو په راستنیدو کې یې مرسته کړې. دریم هغه کتاب دی چې د افغانستان د نوي قاضي القضات ملا حکیم له خوا لیکل شوی، چې کار یې د ستر مشر هبت الله په معرفي کولو سره نن د طالبانو فکر ته یوه کړکۍ ده.[٢٨] څلورم او وروستی یې د افغان تاریخپوه عبدالحی مطمن له خوا، چې عنوان یې دی، طالبان: له دننه څخه یو مهم تاریخ دی، چې د عصري طالبانو د تاریخ شننه وړاندې کوي، چې ډېرې تشې ډکوي. برسیره پردې، د افغانستان د تحلیلګرانو شبکې او د متحده ایالاتو د سولې انستیټیوټ (USIP) څخه د پام وړ بصیرت لرونکي راپورونه، په ځانګړې توګه د انډریو واټکینز او اسفندیار میر لخوا لیکل شوي، خورا ګټور وو. په نهایت کې، په خراسان کې د اسلامي دولت (ISK) او پاکستاني طالبانو په اړه راپورونه د امیرا جدون او عبدالسید لخوا د CTC سینټینیل لپاره، یوه غوره څېړنیزه خپرونه چې د پاول کرویکشانک لخوا په ډیره ښه توګه ایډیټ شوې، خورا ښه معلومات او ښه تحلیل وړاندې کړل. هغه کسان چې د کتاب لپاره مرکه شوي په اعترافونو کې مننه کیږي، مګر درې متخصصینو د نن ورځې د طالبانو د متحرکاتو په پوهیدو کې زما سره مرسته وکړه: محمد اسرار مدنی، د دارالعلوم حقانیه پخوانی استاد او د بین الافغاني خبرو اترو مدافع؛ سفیر رابین رافیل، د متحده ایالاتو پخوانی ډیپلومات د غوره والي په توګه؛ او یو افغان طالب داخلي چې غواړي خپل نوم پټ وساتي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیژندنه

د یوې اعلامیې په توګه، زه باید دا شریک کړم چې ما د 1980 او بیا د 1990 لسیزې په وروستیو کې د پاکستان له پښتنو سره ژوند کړی، زده کړې کړې او کار کړی دی. ما د ۲۰۰۱ کال په لومړیو کې د لوړو زده کړو لپاره متحده ایالاتو ته له تللو مخکې په ۱۹۹۷-۹۸ کې د KPK په دوو ولسوالیو (چې بیا د شمال لویدیځ سرحدي ولایت په نوم یادیږي) کې لنډه دنده ترسره کړې. د ټفتس پوهنتون د فلیچر د حقوقو او ډیپلوماسۍ په ښوونځي کې زما د دوکتورا لپاره، ما په 2004 کې زما لومړی لوی کتاب خپور کړ چې سرلیک یې د افراطیت په لور د پاکستان حرکت: الله، اردو، او د تروریزم پر وړاندې د امریکا جګړه، د شوروي ضد "افغان جهاد" په اړه رڼا واچوله. په سیمه کې ټولنیز-سیاسي تحرکات بدل کړل چې د افراطیت د رجحاناتو لامل کیږي. په 2014 کې، د ییل پوهنتون پریس زما اکادمیک څېړنه د طالبانو بیا راژوندي کول: د پاکستان – افغنستان په سرحد کې تاوتریخوالی او افراطیت تر سرلیک لاندې خپره کړه، چیرې چې ما په سیمه کې د افراطیت په رجحاناتو تمرکز کولو خپلې ساحې تجربې، ارزونې او موندنې شریکې کړې. ما د افغانستان په ګډون په جنوبي اسیا کې د امنیت، سیاست او مذهب په اړه د واشنګټن ډي سي په ملي دفاعي پوهنتون او تر دې مخکې د کولمبیا په پوهنتون کې او د هارورډ کینیډي په ښوونځي کې له څه باندې یوې نیمې لسیزې راهیسې څېړنه او تدریس کړی دی. دا وروستی کار زما په پخوانیو څېړنو رامینځته کوي او کیسه اوسني ته راوړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

1

د کابل لاره

پټه معامله، نوي طالبان او د کارتونو کور

کابل ته د طالبانو راتګ د افغانستان د ولسمشر اشرف غني د تېښتې له خبر وروسته د اور په څېر په ټول افغانستان کې خپور شو. که څه هم یو څوک دا په ګوته کوي، حقیقت دا دی چې د 2020 فبرورۍ د متحده ایالاتو او طالبانو د سولې تړون طالبان په لویه کچه فعال او پیاوړي کړل. دا فصل هغه شرایط څېړي چې د معاملې لامل کیږي او د خبرو اترو په جریان کې د لوبې متحرکات. دغه تړون ته په افغانستان او نورو ځایونو کې هم د طالبانو په ګټه د یوه تړون په سترګه کتل کېدل. د طالبانو مشر ملا هبت الله اخندزاده دغه تړون «د ټول مسلمان او مجاهد ملت یوه ګډه بریا» بللې وه، چې دا یوه مبالغه ده.[1] تر اوسه طالبانو د کابل د نیولو نیت نه درلود. دا د بین الافغاني خبرو ناکامي هم وه چې د امریکا او طالبانو تر هوکړې وروسته د غني حکومت او طالبانو تر منځ خبرې اترې – چې واک ته د طالبانو د راتګ لپاره یې لاره هواره کړه. طالبان به ډېر ژر د افغانستان د برخلیک د یوازیني حکم کوونکي په توګه راڅرګند شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سړک کابل ته

يو عامل چې د بغاوت په وروستي پړاو کې یې له طالبانو سره تر بل هر څه زیاته مرسته کړې وه له زندانونو څخه د خپلو شاوخوا ۵۰۰۰ جنګیالیو خوشې کول وو چې په هغو کې د ځو سوو خطرناکو قانون ماتونکو په ګډون چې په وژنو، اختطافونو او نشه يي توکو کې لاس درلود. قاچاق او حتی تروریزم. په داسې حال کې چې غني د مقاومت هڅه وکړه، د ټرمپ ادارې د طالبانو له خوا د هوکړې له مخې د بندیانو د خوشې کولو د غوښتنې د کلک ملاتړي په توګه کار وکړ. د طالبانو یوه جګپوړي مشر ملا عبدالغني برادر چې په دوحه کې یې د مذاکراتي ټیم مشري هم کوله، د ټیلیفوني خبرو په ترڅ کې له ټرمپ څخه وغوښتل چې مداخله وکړي او د غني په اړه یې شکایت وکړ، چې دې کار ټرمپ دې ته اړ کړ چې غني ته ګواښ وکړي، «که داسې انګیرل کیږي چې د لوی انځور د کوچنیو مسلو لپاره قرباني کیږي نو موږ چمتو یو چې خپلې اړیکې بدلې کړو.[2] غني ومنله. هغه څه چې د طالبانو په ګټه تمام شول هغه دا وو چې د تړون له مخې یې په خپل وخت شاوخوا ۱۰۰۰ افغان امنیتي پرسونل له زندانه خوشې کړي وو. د طالب بندیانو خلاصون بې له شکه د طالبانو مورال لوړ کړ او د هغو اضافي بشري منابعو له لارې یې مرسته وکړه چې په مهم وخت کې د دوی د مختلفو جګړو لپاره چمتو شوي وو. د بین الافغاني مذاکراتو په میز کې دواړو خواوو د خپل توان په اندازه یو بل ته ګوزارونه وکړل.[3] زلمی خلیلزاد او نور د هغه ټیم وروستی امریکا غواړي‌وتل به د بین الافغاني مذاکراتو د بریا لپاره مشروط وي، خو ټرمپ پر مهال ویش ټینګار وکړ.[4] بایډن دا لاره نوره هم په کلکه تعقیب کړه.

هغه کسان چې د طالبانو سره مخالف وو اوس په څرګنده توګه ډیر ویریدلي دي، د طالبانو د بیا راژوندي کیدو څرنګوالی د دوی د سترګو په وړاندې ښکاره کیږي، او ډیری یې د طالبانو فشار ته تسلیم شوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

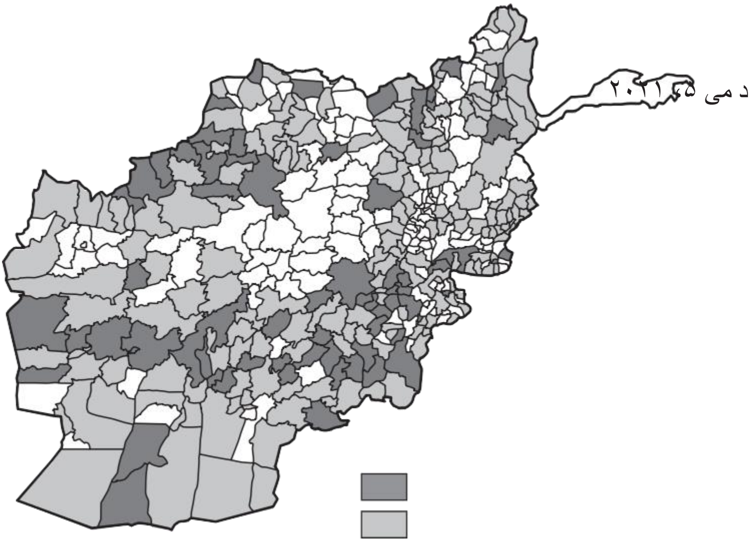

د طالبانو تر کنټرول لاندې

ولسواليو کې نښتې شوې دي

د حکومت تر کنټرول لاندې ولسوالۍ

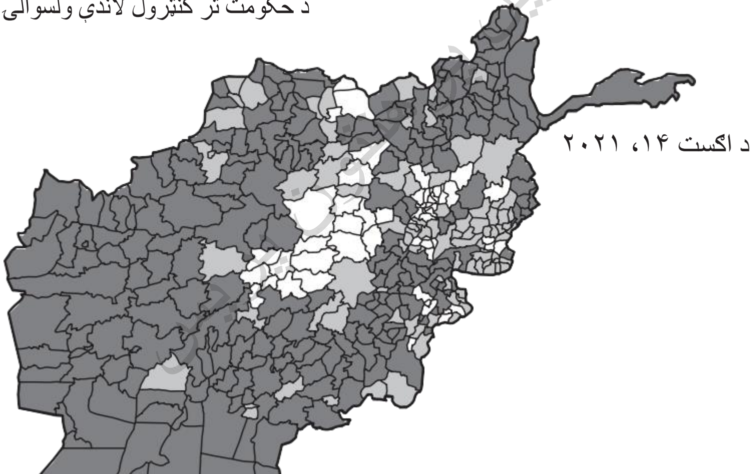

نقشه 2. د طالبانو واکمني، می – اګست ۲۰۲۱

سرچینې: د مختلفو سیمه ایزو او نړیوالو رسنیو راپورونه په شمول داقتصاد پوه او الجزیره

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اطاعت غوښتنه وکړه. د دوی او د دوی د کورنۍ د غړو ژوند په خطر کې و. په مځکه کې د طالبانو پوځي بریالیتوبونه ګړندي او ډېر ویجاړونکي وو، په نتیجه کې حتی په شمال کې چې هیڅکله د دوی مرکز نه و. د دې ټولو رواني اغیزې ځرګندې او ځرګندې وې. د طالبانو لپاره هڅونه او د دوی د مخالفینو لپاره خپګان.

د طالبانو د مشرتابه انتقال

په 2020 کې د لیرډ پیل کولو په دې آزمویني وخت کې، افغانستان اساسا بې رهبره و. ولسمشر غني په داسې حال کې خپل اعتبار او کنټرول له لاسه ورکړ چې د طالبانو هیڅ مشر په 2013 کې د هغه له پراسرار مړینې راهیسې د طالبانو د تحریک بنسټ ایښودونکي ملا محمد عمر (1960 زیږدیز کال) په حقیقت کې د بوټانو د ډکولو توان نه درلود. د افغانستان امیر المومنین (له هغه وروسته امیر) د طالبانو د لومړي حکومت (۱۹۹۶-۲۰۰۱) پر مهال، ملا عمر د ۲۰۰۱ کال د اکتوبر په میاشت کې د امریکا له یرغل وروسته دغه غورځنګ د بغاوت په توګه را ژوندی کړ او طالبان په بشپړه توګه له کابل څخه وشړل شول. د 2001 په وروستیو کې او د لنډ وخت لپاره، داسې بریښي چې دوی به په بې رحمۍ سره د تاریخ کثافاتو ته وسپارل شي. په داسې سختو شرایطو کې ملا عمر د نړۍ د تر ټولو ځواکمن پوځي ایتلاف په مقابل کې د طالبانو د بیا راژوندي کولو لپاره الهام او الهام اخیستی و. د طالبانو لپاره، دا د ډیویډ او ګولیات وضعیت و - او دوی بریالي ډیویډ وو. د طالبانو لپاره د ملا عمر په شان د یوه نامتو شخصیت له لاسه ورکول ویجاړونکی و. هر عادي حرکت به په بشپړ ډول بې روحه شوی وي، او احتمال لري چې د داسې سختو ننګونو سره مخ کیدو وروسته په بشپړه توګه مړ شي. د طالبانو کیسه

(c) ketabton.com: The Digital Library

بيرته راستنيدنهد طالبانو

په دې معنی کې ليوالتيا کومه عادي کيسه نه ده. د طالبانو په رتبه او دوسيه کې د هغه افسانوي دريځ ته په پام سره، د 2013 کال د اپريل په 23 د کراچۍ په يوه روغتون کې د ملا عمر مړينه د طالبانو د مشرانو لخوا د 2015 کال تر جولای پورې - مخکې له دې چې افغان استخباراتو يې په ډاګه کړي، پټ ساتل شوی و.[5] میلمانهمشر د خپل ژوند په اوږدو کې دوه نفوذ لرونکي مرستيالان درلودل - ملا عبدالغني برادر چې د طالبانو د تحريک له څلورو همکارانو څخه يو و او د دفاع پخوانی وزير ملا عبيدالله اخند. وروستنی په ۲۰۱۰ کال کې د پاکستان په يوه زندان کې د زړه د حملې له امله مړ شو چې په ۲۰۰۷ کال کې له اسامه بن لادن سره د نږدې اړيکو په شک ونيول شو او ملا برادر د امير د څوکۍ لپاره د مخکښ نوماند په توګه پاتې شو. يوازينۍ ستونزه دا وه چې ملا برادر (۱۹۶۸ زيږديز کال) اوس له پاکستان سره مينه درلوده. د ملا عمر د لوړ رتبه مرستيال او د پام وړ پوځي قوماندان په توګه د هغه د اعتبار سربيره، هغه د ملا عمر کشر هم و. د ۲۰۰۱ کال په نوامبر کې د طالبانو له رانسکورېدو وروسته نوموړی په عمل کې د ياغيانو عملياتي قوماندان و. که څه هم هغه دومره عملي و چې په دې پوه شو چې په هيواد کې د متحده اياالاتو قوي نظامي شتون ته په پام سره طالبان کولی شي په ښه توګه په ځمکه کې يو نظامي کړکيچ ترلاسه کړي او هغه د دې لامل شو چې د کابل له حکومت سره د پخلاينې ملاتړی شي. د دې لارې د تعقيب لپاره هغه د هغه وخت د افغان ولسمشر حامد کرزي له ورور ولي کرزي سره په پټه اړيکه درلوده..[6] دا هغه څه دي چې د پاکستان د امنيتي ځواکونو له خوا نيول شوی دی

2010. دا کوم عادي عمليات نه وو - لږ تر لږه نه.

په کراچۍ کې د ISI-CIA ګډ عمليات د CIA په غوښتنه پلان شوي وو. د پاکستان استخبارات په پيل کې د هدف د هويت په اړه په تياره کې وو. په زړه پورې خبره دا ده چې په دې کې دواړه استخباراتي ادارې په ګډه کار کوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

قضیه دا په دردناکه توګه څرګنده شوه کله چې آی ایس آی د سي آی اې چارواکو ته اجازه ورنه کړه چې له برادر څخه تحقیقات وکړي.[7] د پاکستاني استخباراتو له نظره ملا برادر نه غوښتل چې په خپله خوښه کومه پرېکړه وکړي! په پای کې هغه یو "میلمه" و چې د پاکستان له میلمه پالنې او ملاتړ څخه برخمن و. هغه تر ۲۰۱۳ کال پورې په زندان کې پاتې شو او بیا د آی ایس آی «مېلمستون» ته ولېږدول شو. د هغه سزا؟ تر څو د راتلونکو کلونو لپاره د پاکستان د استخباراتو په دومره آرامه توقیف کې پاتې شي. د هغه نږدې پنځوس نږدې ملګري به ورته سپکاوی وکړي.[٨] برادر ډېر هوښیار او نفوذ لرونکی و چې د اوږدې مودې لپاره له عمل څخه لیرې و، مګر د هغه وزرونه په کلکه ټوټه شوي وو - د هغه د الوتنې وړتیا د راتلونکي وخت لپاره محدوده کړه.

په دې توګه، قسمت به په بل نوماند باندې موسکا وکړي - په نسبي توګه ځوان 47 کلن ملا منصور اختر، د طالبانو مشر، چې د 2013 راهیسې د دې غورځنګ د عملیاتي مشر په توګه د طالبانو د ورځني چارو اداره کوله. د هغه دنده تر هغه وخته د پام وړ نه وه، چې د طالبانو په لومړي حکومت کې (1996-2001) په مختلفو رولونو کې - د کندهار د هوایي ډګر د امنیت مدیر، د هوایي چلند او ترانسپورت د وزیر په توګه، او د نظامي تجهیزاتو ترلاسه کولو لپاره اروپا ته د سفیر په توګه دنده ترسره کوله.[٩] د ملګرو ملتونو د راپورونو له مخې د سوداګریزو ګټو تر څنګ - په عمده توګه د مخدره توکو قاچاق - هغه د کندهار د "سایه" والي په توګه هم دنده ترسره کړې.[10] د 2006 او 2012 ترمنځ دوبۍ (او لږترلږه یو بحرین ته) د هغه پرله پسې سفرونه په پاکستاني پاسپورټ د ولی محمد تخلص په کارولو سره یو څه راز پاتې دی.[11]

ملا منصور د لوړپوړو انتخابونو په منځ کې د مشرانو تر ټولو مشهور نه و. د کرشمې او کلچر نشتوالی

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اعتبار له مخې، هغه اساسا د ځواک وړي سړی و چې ډیری یې د هغه د سوداګری هوښیارتیا او په خلیج کې د هغه شبکې لپاره پیژندل شوی و. د هغه په اړه په زړه پورې خبره، د متحده ایالاتو د استخباراتو د پخواني شنونکي په وینا، د هغه "د عطرو د پلورنې مشهور سفرونه دوبۍ ته و، چیرې چې هغه د روسیې فاحشه او شاهي محافظت کې په آرامۍ سره پاتې شو."[12]

هغه البته د پاکستان استخباراتي ادارې ته نږدې و، د هغو کسانو لپاره چې د طالبانو په لوړ پوړو رتبو کې د لوړیدو لپاره یو اړین اعتبار و، په ځانګړې توګه د بغاوت په کلونو کې کله چې په پاکستان کې د دوی پټنځایونه د دوی لپاره د ژوند مهم کرښه وه.[13] د دې ترکیب ماتول سخت وو. ملا منصور په رسمي ډول د طالبانو د رهبرۍ شورا له خوا چې د ۲۰۱۵ کال د جولای په میاشت کې یې د پاکستان په کوېټې ښار کې غونډه وکړه د طالبانو نوی امیر (مشر) وټاکل شو. او دوتنه د هغه منلو ته چمتو وه. د طالبانو یو شمیر جګپوړي مشران د هغه په اړه جدي اندیښنې لري. په قطر کې د طالبانو د سیاسي کمیسون مشر سید محمد طیب اغا وروسته له هغه استعفا وکړه چې د افغانستان پر ځای په پاکستان کې د دا ډول مهمې غونډې پر ترسره کیدو خپل سخت اعتراض ثبت کړ چې په دې ډله کې د سخت اختلاف څرګندونه کوي.[14] د طالبانو سیاسي کمیسیون د ۲۰۱۲ کال له جنورۍ راهیسې د قطر په دوحه کې فعالیت کاوه، چې له دې بې طرفه ځای څخه په استفادې یې د افغانستان په جګړه کې د ښکیلو خواوو او نړیوالو خواوو ترمنځ د هوښیارو تماسونو او خبرو اترو لپاره کار کاوه. د طالبانو د مشر په توګه د ملا منصور د مشروعیت د ترلاسه کولو لپاره میاشتې وشوې، او د جګپوړو دیني عالمانو ډیری مداخلې له طالبانو سره یوځای شوې.[۱۵] د خپل ګرفت د ټینګولو په هڅه کې‌د طالبانو په مختلفو ډلو کې چې اوس راڅرګند شوي، هغه په چټکۍ سره په ټول افغانستان کې پوځي عملیات پراخ کړل،

(c) ketabton.com: The Digital Library

پشمول د ټوټاپ او چلیدونکي چریکي تاکتیکونو باندې تینګار او غیر پښتنو ته د استخدام مرکز پراخول.[16] د افغانستان په شمال کې د طالبانو د سپین بیرغ په رپولو کې د هغه برياد 2015 په سپتمبر کې د کندز ښار د هغه د مشرتابه موقف پیاوړی کړ - دا د افغانستان د ټولو ولایتونو لومړنی مرکز و چې په 14 کلن بغاوت کې د طالبانو لاس ته ورغی.[۱۷] هغه دوه مرستیالان وګومارل، چې په راتلونکي کې به مهم رول ولوبوي: خورا محافظه کار عالم او پخوانی قاضي، ملا هبت الله اخندزاده او سراج الدین حقاني، د حقاني شبکې نفوذي پوځي قوماندان، چې د امریکا د متحده ایالاتو د مشر په توګه مشهوره ده. د ګډو ځواکونو لوی درستیز، اډمیرل مایک مولن، "د پاکستان د استخباراتو د ریښتیني بازو په توګه."[۱۸] په سیاسي لحاظ، دا وود هغه لپاره سمارټ انتخابونه. هبت الله هم هغه ځوک و چې په ۲۰۱۳ کال کې یې د یوه فتوا (دیني فرمان) په صادرولو سره د ملا عمر د مړیني د پټ ساتلو اجازه ورکړې وه. دې کار د ملا منصور لپاره دا ممکنه کړه چې په 2015 کې د هغه د اصلي مشرتوب تر منلو پورې د وژل شوي ملا عمر په استازیتوب مشري وکړي.[۱۹]

په هرصورت، تقدیر د هغه لپاره بل څه درلودل. د ملا منصور د کار موده لنډمهاله ثابته شوه ځکه چې ایران ته د هغه دوستانه رسیدنه د وژونکو پایلو سره پراخه ثابته شوه. ملا منصور د ۲۰۱۶ کال د مۍ په ۲۱ مه د پاکستان د بلوچستان ایالت له مرکز کوټې څخه ۱۴۰ کیلومتره لرې په نوشکي ولسوالۍ کې د امریکا د بې پیلوټه الوتکې په برید کې ووژل شو. د پاکستان رسمي غبرګون یو معیاري مطبوعاتي اعالمیه وه چې ویلي یې وو، "د دې برون برید د هغه د حاکمیت سرغړونه وه،" پداسې حال کې چې یوه چاروکي دا هم ویلي چې دا به د امریکا او پاکستان ترمنځ امنیتي او استخباراتي همکارۍ ته زیان ونه رسوي.[20]

(c) ketabton.com: The Digital Library

بيرته راستنيدنه‌د طالبانو

د امريکا د بې پيلوټه الوتکو د بريدونو په اړه د پاکستان متضاد بيانونه تر هغه وخته معمول وو، خو دلته د اسلام اباد خاموشه غندنه بيا هم د حيرانتيا خبره وه ځکه چې دا په بلوچستان صوبه کې په ښه توګه پيښ شوي. په حقيقت کې، دا بريد د طالبانو د "کوټې شورا" مرکز ته نږدې شوی، د پاکستان په نيمه خود مختاره فدرالي اداره کې قبايلي سيمو (فاټا) کې د پښتنو په قبايلي سيمه کې د منظمو بې پيلوټه الوتکو د بريدونو برعکس، چيرې چې د تحريک طالبان پاکستان مشران (. TTP) او القاعده اکثره په نښه شوي. شيان خراب وو، د يقين لپاره. پاکستان يو څه پټ کړي وو.

د امريکا د متحده ايالاتو د بهرنيو چارو د وزير جان کيري په وروستيو څرګندونو کې ځينې بصيرت وړاندې شوي. په خبرپاڼه کې ويل شوي، "هغه [منصور] د سولې د خبرو اترو او د پخلاينې د بهير مستقيم مخالف و."[۲۱] د متحده ايالاتو لخوا تمويل شوي پخلاينې توضيحات-په هغه وخت کې له طالبانو سره د سولې هڅې په پراخه کچه نه پيژندل کيدې، په داسې حال کې چې پاکستان په جلا توګه هڅه کوله چې د طالبانو او افغان حکومت ترمنځ د سولې خبرې پيل کړي. هغه څه چې کيري له ځانه سره ساتلي وو، هغه دا وو چې منصور له ايران څخه د راستنيدو پر مهال وويشتل شو، چيرې چې هغه له اوو اونيو څخه ډير وخت تير کړی و او خپله کورنۍ يې هلته ميشته کړې وه. پاکستاني استخباراتو په طبعي ډول د منصور په اړه شکمن و، او په دې باور وو چې دوی په هغه باندې خپل ګرفت له لاسه ورکړی دی. بيا هم، دوی د هغه ليدلو لپاره غمجن وو چې هغه بلې نړۍ ته لاړ. په واقعيت کې، يو لوړ پوړی پاکستانی چارواکی چې هغه ښه پيژني او په منظمه توګه يې ورسره اړيکه نيولې وه، بيا هم خپه شوم کله چې ما د 2022 په سپټمبر کې د هغه سره په خبرو اترو کې موضوع مطرح کړه. هغه د هغه په اړه يو څو توضيحات ورکړل چې د دوی په څير په زړه پوري دي. بصيرت لرونکی نوموړي ويلي، چې د امريکا د استخباراتو د ارزونو پر خلاف، د ده په اند، منصور د کابل له حکومت سره د جوړجاړي لپاره غوره وګڼله او وروسته امريکا هم په دې اړه پښيمانه شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه بهر. په ډېر بصيرت سره، هغه وويل چې امريکا د پاکستان د استخباراتو سره د ډرون په نښه کولو توضيحات شريکوي. د بېلګې په توګه، لومړی اعتصاب د دې لپاره پلان شوی و چې منصور کوټې ته په لاره د چاې او تشناب لپاره په يوه بازار کې ودرېد، خو په هغه ځای کې برید به د هغه شاوخوا لسګونه کسان ووژل. په نهايت کې، هغه يو ساعت وروسته په نښه شو، کله چې هغه په خپل موټر کې يوازې د موټر چلوونکي او د کورنۍ غړي سره و. د معلوماتو د شريکولو دغه کچه دا په ډاګه کوي چې پاکستان په دې عملياتو کې له امريکا سره همکاري کوله.

د دې خبرو په ترڅ کې مې له دغه چارواکي څخه وپوښتل چې ايا پاکستان ليواله دی چې ولې ملا منصور له کوېټې څخه دوبۍ ته په منظم ډول سفر کوي؟ هغه ماته يادونه وکړه چې د منصور اړيکې له دوبۍ سره په 1990 لسيزه کې د طالبانو د لومړي حکومت پورې اړه لري کله چې هغه د هوايي چلند وزير په توګه دنده ترسره کوله. هغه به په منظمه توګه د سيمې څخه د شيخانو کوربه توب کاوه چې په افغانستان کې د مرغانو ښکار وګرځيد، او بالاخره يې د دوبۍ شاهي کورنۍ سره نږدې ملګرتيا جوړه کړه. دوبۍ ته د شخصي جيټ سفرونو په بڼه او د ټولو حاضرينو عيش و آرام د يوه معزز شاهي ميلمه په توګه بيرته راستانه شول!

پورتني کيسه په واشنګټن ډي سي کې د يوه لوړ پوه کس له تعقيبي کيسې سره په ښه توګه غږيږي چې په هغه وخت کې يې د خپلې دندې د يوې برخې په توګه د طالبانو فعاليتونه له نږدې څارل. په دې باور وو چې منصور د سولې په بهير کې يو لوی خنډ و، او په دې وخت کې (۱۶-۲۰۱۵) د امريکايي پوځيانو پر وړاندې تاوتريخوالی خورا لوړ و، امريکا د طالبانو دغه منابع او ښه شبکې مشر له نږدې څاري چې منظم سفرونه کوي. دوبۍ - او يو څه اضافه نه و. نو د امريکا د ملي امنيت سلاکارې سوزان رايس

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تېز او سخت ذهن په توګه شهرت لري، د 2016 د مارچ په وروستيو کې د دوبۍ شيخ ته تليفون وکړ او د کوچني احسان غوښتنه يې وکړه. شيخ به ټيليفون ته ځواب نه ورکاوه، ظاهرا د ګالف لوبه به يې دومره جدي کوله چې د هيڅ خنډ سره مخ نه شو. کله چې په پای کې هغه ځواب ورکړ، خبرې اترې خورا خوندور نه وې، لږ تر لږه وواياست. رايس له شيخ څخه د امريکا غوښتنه څرګنده کړه، چې منصور دې په دوبۍ کې ونيول شي او امريکايي چاروا‌کو ته دې وسپارل شي، چې په هېواد کې يې انتظار باسي. شيخ مخکې له دې چې هغې ته وويل شي ښښنه وغوښته چې له هغه سره ډېره مرسته نه شي کيدای، ځکه چې منصور لا دمخه په الوتکه کې ايران ته تللی و. کله چې رايس وغوښتل چې الوتکه ودروي، هغه ځواب ورکړ چې دا يوه شخصي الوتکه وه، او له همدې امله نه شي ګرځيدلی. رايس په دوام سره وپوښتل چې ايا د متحده عربي اماراتو جنګي الوتکې استخدام کيدی شي، چې شيخ ځواب ورکړ چې کافي وخت شتون نلري، او دا به په ډيپلوماټيک ډول خورا ستونزمن وي. دا په کافي اندازه روښانه کوي چې د ملا منصور د خونديتوب کچه څومره وه. شخصي شبکې کله ناکله کولی شي په اسانۍ سره له دولت څخه تر دولت پورې اړيکې تيرې کړي.

دا داخلي کيسې ښيي چې دا طالبان چې موږ اکثرا د يو ډول محافظه کار غار اوسيدونکي ګڼو چې د جومات او مدرسې ترمينځ تيريږي په حقيقت کې سياستوال ، پاک او ساده دي. دوی هم خپل الکول او تاديه شوي سفرونه ، ميرمنې او شخصي جټ الوتکې خوښوي. د دوی مذهبي لقبونه يوازې لقبونه دي، او دوی د غږ په پرتله لږ مقدس دي. دوی هغه څه کوي چې دوی يې اعلانوي چې د دوی دښمنان بايد ووژل شي. هلته هيڅ حيرانتيا نشته، که څه هم.

د طالبانو د راتلونکي امير ټاکنه تر ډېره بريده ثابته شوه‌د مشرتابه شورا په پرتله مهم وروسته پوه شو. احتمال شته چې ټاکل شوی مشر به بالاخره په کندهار کې د محکمې له لارې د ملا عمر په نقش قدم کيږدي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سړک کابل ته

په افغانستان کې د متحده ایالاتو او ناتو قوي حضور ته په پام سره، دا په هغه وخت کې تر ټولو غوره فرضیه وه. د لویدیځو پلازمینو څخه په لسګونو ملیارد ډالر لاهم د افغاني بنسټونو د جوړولو په لور روان دي. او له دې سره سره بیا هم په افغانستان کې د امریکا د دولت جوړونې پروژه یوه ناورین ثابته شوه، چې د منلو جرأت یې په هیڅ صورت نه و. د امریکا پالیسي جوړونکو یا خو د افغانستان د بیارغونې لپاره د ځانګړي سرمفتش (سیګار) لخوا په منظم ډول چمتو شوي زیانمنونکي راپورونه نه لوستل، یا د دې جګړې د نه ختمیدونکي ماهیت په پام کې نیولو سره په تمرکز کولو کې ستونزه درلوده. هر څوک له افغانستانه ستړی شوی و، داسې ښکاریده چې له طالبانو پرته هرڅوک.

د یکشنبې په ورځ، د ۲۰۱۶ کال د مې په ۲۲، له وژنې یوه ورځ وروسته، د ملا منصور ملګري په چټکۍ سره کوټې ته نږدې راټول شول چې د هغه د ځای ناستي په لټه کې شي، خو بریالی نه شول. د نیمروز د طالبانو د وخت د پخواني والي ملا رسول په مشرۍ د طالبانو جلا شوې سیالې ډلې دغه بهیر له نږدې څارلی.[22] د بله پلوه د امریکا استخباراتو هم د سراج الدین حقاني د نوي امیر په توګه د ټاکل کیدو په اړه اندیښنه درلوده.[23] په داسې حال کې چې د طالبانو په تحریک کې د حقاني ډلې نفوذ مخ په زیاتیدو دی، د داسې اقدام تمه کول ډیر ژر وو. دا د حیرانتیا خبره نه ده چې د متحده ایالاتو استخباراتو ارزونه چې په افغانستان کې د جګړې په ډګر کې د طالبانو انګیزه او تحرک معلوموي، کم وو، چې په نرمه توګه وواياست.

د ملا هبت الله اخندزاده راپورته کېدل‌د طالبانو نوی مشر

د ملا منصور له وژل کېدو څو ورځې وروسته نوی امیر وټاکل شوغوره شوی. دا رول به له ملا پرته بل چا ته نه وي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

هبت الله اخندزاده، یو 55 کلن دیني عالم دی‌د طالبانو د معنوي مرکز کندهار ځخه دی. چا اټکل کاوه چې پنځه کاله وروسته به په افغانستان کې د طالبانو د نوي حکومت ستر قومندان وي؟ هغه د خپلو سخت دریځو فتواګانو لپاره پیژندل شوی، هغه مخکې د طالبانو د لومړي حکومت پر مهال د افغانستان د سترې محکمې د مرستیال په توګه هم دنده ترسره کړې وه.[24] له دې وړاندې یې په ګڼو صوبایي او پوځي محکمو کې قضایي دندې ترسره کړې، چې له امله یې د دومره لوړ مقام لپاره وړتیا پیدا شوه. د یو داسې غورځنګ لپاره چې د دین اصلي پیژندونکي په توګه ویاړي مګر د دوی په اعلان شوي عقیده کې د پوهانو کمښت - د سني - حنفي - دیوبندي فرقې سره تړاو لري - د هیبت الله د اسلامي قانون/شریعت او دیني شالید پوهه یو ارزښتناکه وړتیا ده. البته، هغه طالبان چې ږیره او مناسب رنګه پګړۍ اغوندي او لاسونه یې په ګلابي مرغیو بوخت ساتلي ترڅو د وفادارو خلکو برخه ولوبوي، یو درجن ډالر دي. هغه څوک چې واقعیا د صحیفې څخه د فصل او آیت نقل کولو وړتیا لري (حتی که موږ د دوی متنازع تفسیرونه له پامه غورځوو) لږ دي. د طالبانو په حلقو کې، هبت الله د "شیخ الحدیث" په نوم هم پیژندل کیږي، یو لقب د هغو کسانو لپاره ځانګړی شوی دی چې د اسلام د پیغمبر په وینا او کړنو پراخه پوهه لري. د افسوس وړ خبره دا ده چې د حدیث هر هغه تفسیر چې هغه یې اخیستی د نړۍ د اکثریت مسلمانانو له تفسیر سره خورا توپیر لري. سره له دې، د طالبانو په منځ کې د هغه وقار د هغه د غوښتل شوي وړتوبونو په شرایطو کې درک کیږي.

د دې شالید سره، هبت الله په حقیقت کې د طالبانو په منځ کې یو لوی دی - د هغه کندهاري ریښې به یوازې په راتلونکو کلونو کې د دوی په منځ کې د هغه موقف ته وده ورکړي. د هغه قد د هغه د 23 کلن زوی عبدالرحمن په مړینې نور هم پیاوړی شو

(c) ketabton.com: The Digital Library

سړک کابل ته

رحمان – چې د ۲۰۱۷ کال د جولای په میاشت کې یې په هلمند کې د افغان ځواکونو په یوه مرکز کې ځانمرگې برید ترسره کړ – هغه د خپلو ملگرو په منځ کې لا ډیر درناوی تر لاسه کړ.[۲۵]

داسې ښکاري چې د طالبانو نوی لوړپوړی مشر په هره برخه کې د ملا عمر په څیر له ورته ټوکر څخه کټ شوی دی: په خپل مذهبي چلند کې سخت، په خپل چلند کې آرام، او د تبلیغاتو او مینه والو لپاره د ښکاره ناخوښۍ سره. هغه د یو سخت انضباطي په توگه شهرت لري، هغه ځانگړتیا چې د یو اصولي مشر په توگه د هغه حیثیت ته وده ورکوي. که چیرې د دې ډول شخصیت کلتور لپاره کوم شی ته اړتیا وي چې ریښه ونیسي، دا په حقیقت کې د یو مشر بې بنسټه احساس دی. په دې توگه، دا شخصیت یوازې د ملا د فزیکي بڼه له لارې پراخ شوی دی - هغه سخته بڼه او اوږده خړ ږیره لري، داخلي سړی د هغه بهرنۍ بڼه سره سمون لري. هغه کسان چې ملا هبت الله په لومړي سر کې پیژني وایي چې هغه د عکس اخیستل نه خوښوي او حتی د گرځنده تلیفون په کارولو هم نه پوهیږي.[۲۶] که نور څه نه وي، هغه کولی شي لږترلږه د بریښنایی څارنې په عمر کې یو څه شخصي امنیت وساتي، چیرې چې دا کار ناممکن ښکاري! دا دقیقا دا توضیحات دي چې دا ارقام خورا په زړه پوري کوي - دوی تقریبا په خطرناک ډول په سټیریوټایپونو کې مناسب دي. د دوی د واقعیت لنډیزونه ځیني وختونه حیرانونکي وي.

داسې ښکاري چې ملا هبت الله د ۲۰۰۱ کال په نومبر کې له کابل څخه د طالبانو تر شړلو وروسته تر ډېره د پاکستان کوټې ته څېرمه اوسېده او د کوټې د شورا اصلي برخه پاتې شوه.[27] د 2013-16 کلونو په اوږدو کې د ملا منصور د مرستیال په توگه دنده ترسره کول هغه په افغانستان کې د یاغیتوب په اړه د مهمو تنظیمي او قوماندې پریکړو په اړه بشپړ معلومات درلودل. خو د هبت الله زړه د جگړې په ډگر کې نه دی - هغه د ستراتیژیک په توگه ډیر کار کوي کله چې دا وي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

د طالبانو د کمپاین مشري کوي. د پردې تر شا مګر تل دومره ښکیل دی، هغه لارښوونه کوي کله چې فلم د هغه په وړاندې پلی کیږي. مخکې له دې چې د امیر په توګه راڅرګند شي، هغه کلونه کلونه کویټې ته نږدې د یوې وړې مدرسې اداره کول، د طالبانو د مشرانو نوي کدرونه چمتو کول. دې مسلک هغه ته اجازه ورکړه چې تمرین وکړي او د یو الهیات پوه په توګه د خپل لومړني مهارت سره اړیکه ونیسي، هغه څه چې هغه یې خوښوي. هغه د خپل مذهبي نړۍ لید کې خورا سخت دی مګر د خبرو اترو او بحث لپاره خلاص دی، حتی په هغه مسلو کې چې هغه قوي نظر لري.[۲۸]

په افغانستان کې د اوږپکی مستقیم کنټرول ساتل په داسې حال کې چې په پاکستان کې کویټې ته نږدې اوسېدل په زیاتیدونکې توګه ستونزمن وو، په ځانګړې توګه د یاغیتوب په وروستي او مهم پړاو کې (نږدې 21-2016). هغه په دې توګه په افغانستان کې خپلو پوځي قوماندانانو ته د موثریت لپاره زیاته خپلواکي ورکړه، سره له دې چې د دې خطر موجود و چې د هغه قوماندې په پایله کې ضعیف شي.[۲۹] بیا هم، هغه په ځمکه کې د څه شی په اړه بشپړ خبر و او حتی د ټولو ستونزو سره سره به د افغانستان دننه سفر وکړي، د خپلو قوماندانانو سره مشوره وکړي او لارښوونه وکړي. د 2017 په وروستیو کې هغه د کوټې شورا له ځینو غړو سره هلمند ته سفر وکړ چې د طالبانو ستراتیژي بیا ارزونه وکړي ځکه چې دوی د متحده ایالاتو او افغان ځواکونو له سخت مقاومت سره مخ دي.[۳۰] د هغه هوښیارتیا د ځمکې د واقعیتونو په اړه د هغه د ژور پوهاوي له لارې وښودله چې هغه یې د طالبانو د طرزالعملونو بیاکتنې ته لاره هواره کړه: دوی د شپې له خوا د افغان پوستو په نښه کول پیل کړل، د افغان امنیتي ځواکونو سره د مستقیمې جګړې څخه ډډه کول، په ځانګړې توګه د افغان حکومت په مرکزونو کې، او مهم. په ښارونو کې د ځانمرګو بریدونو او وژنو کمپاینونه زیات شوي.[۳۱]

د ځانمرګي برید پدیده، یوه وژونکې وسله، تر دې دمه د خپل ژوند ښه خپله کړې وه. په زړه پورې، دا

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرکـکابل ته

هیڅکله هم د طالبانو د دودیزو وسایلو برخه نه وه ځکه چې په افغانستان کې لومړی ځانمرګی برید یوازې په 2003 کې ترسره شو.[۳۲] له هغه ځایه دا د طالبانو په هڅونکي موادو کې شامل شو، چې له عربي سرچینو څخه یې خورا پور اخیستی و. ملا هبت الله د ۲۰۰۸ کال په لومړیو کې ملا عمر ته مشوره ورکړې وه چې دغه ډارونکی تاکتیک دې په پراخه کچه پلې کړي.[۳۳] یوه لسیزه وروسته هغه باید هیڅوک قانع نه کړي، ځکه چې هغه هغه و چې ډزې یې کولې. د تاکتیک دې بدلون یقینا د طالبانو په ګټه کار وکړ او د مشر په توګه یې د هیبت الله شهرت زیات کړ. د هغه د مرستیالانو انتخاب د هغه په پریکړه کولو کې مهم رول لوبولی و. د دوی له لارې هغه ډاډ ترلاسه کړی و چې هغه به د کوم مهم شی څخه بهر نه وي. هغه سراج الدین حقاني، چې تر ټولو وژونکی او غالب پوځي قوموندان و، د امیر د دفتر د مرستیال په توګه ساتلی او د ملا عمر ۲۶ کلن زوی ملا یعقوب (۱۹۹۰) ته یې بلنه ورکړه چې د هغه دویم مرستیال شي. یعقوب د پاکستان په بندري ښار کراچۍ کې په اسلامي مدرسو کې زده کړې کړې وې او د طالبانو په ځوانو غړو کې هم مشهور و. د ملا عمر د زوی په توګه هغه ته خپله یوه ټاکنیزه حوزه برابره کړه. هبت الله او یعقوب ښې اړیکې درلودې، په ځانګړې توګه

په 2013 کې د عمر له مړینې وروسته.

په کراچۍ کې د ملا یعقوب وخت تېرېدل د هغه اعتبار ته ارزښت ور زیات کړ او د هغه پر تکیه یې اغېز وکړ. د کوټې د شورا غړو په 2009-10 کې له کوټې څخه کراچۍ ته کډه کول پیل کړي وو چې په ښه نه شي او ملا عمر پخپله د پاکستان د استخباراتو لخوا په 2011 کې د زړه له حملې وروسته کراچۍ ته کډه شو.[۳۴] هغه هلته په روغتون کې بستر شو، یعقوب د ناروغۍ په اوږدو کې د هغه وفادار ساتونکي په توګه کار کاوه. په حقیقت کې دا یعقوب وو چې د ملا عمر د غیر طبیعي مړینې اوازې یې رد کړې وې او په دې توګه یې د ملاعمر د مړینې خبرونه رد کړي وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنهد طالبانو

د طالبانو په حلقو کې شهرت.په دې وروستیو کې، یعقوب د طالبانو د سرپرست مشر په توګه د کار کولو چانس ترلاسه کړ کله چې هیبت الله د 2020 په می کې په کوویډ - 19 اخته شو.[۳۵]

په یو بل مهم پرمختګ کې، ملا هبت الله زیاته کړه‌په 2018 کې د هغه ټیم ته دریم مرستیال - دا ممکن بل څوک نه وي مګر ملا برادر چې د 2018 په اکتوبر کې د متحده ایالاتو د فشار له زیاتیدو وروسته د پاکستان له زندان څخه خوشې شو. د قطر په دوحه کې د طالبانو د سیاسي کمیسیون په مشرۍ د امریکا او طالبانو مستقیمې خبرې په چټکۍ سره پیل شوې او د طالبانو په مرکچي ټیم کې د برادر شاملیدل دغه بهیر ته ډیر اعتبار ورکړ. امریکا په ۲۰۱۲ کال کې له قطر څخه د طالبانو د سیاسي دفتر لپاره د ځای د برابرولو غوښتنه کړې وه او له هغه وخته تر اوسه دوه درجن طالب مشران له خپلو کورنیو سره دوحې ته تللي دي.[۳۶] دا د تصور وړ نه وه چې دا کار د ملا عمر له اجازې پرته شوی وي. په حقیقت کې دا د هغه پخوانی شخصي سکرتر طیب اغا و، چې په دوحه کې د سیاسي دفتر مشري په غاړه درلوده. نه یوازې دا چې ملا عمر په بشپړ ډول په تخت کې و، بلکې هغه په دوحه کې د طالبانو ډلې ته هم دنده وسپارله چې مستقیم راپور ورکړي.[۳۷] هغه یوازې یو شرط درلود: له افغانستان څخه د خپلو ځواکونو د ایستلو لپاره د امریکا څرګند تعهد. دا مسله طالبانو ته دومره بنسټیزه وه چې د هغه ټولو جانشینانو په وفادارۍ سره د خبرو اترو دغه اساسي شرط تعقیب کړ.

د یادولو وړ ده چې د طالبانو په دننه کې د دوحې دفتر ته د ډیرو کسانو له خوا د شک په سترګه کتل کیدل. د ملا عمر او ملا منصور پخوانی سلاکار عبدالحی مطمین په خپل کتاب کې وایی چې طیب اغا د ملا عمر په مشروطه موافقه کې لاسوهنه کړې وه او خپل او د ملا عبدالسلام ضعیف ملګري یې په دوحه کې له هغه سره د یوځای کېدو لپاره غوره کړي وو. هغه هم ادعا وکړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قطر نوښت اساسا د آلمان او متحده ایالاتو د استخباراتو لخوا تمویل شوی و.[۳۸] دا ډول انګیرنې د طالبانو د ساحوي قوماندانانو او د طالبانو د دوحې په دفتر کې د کلونو لپاره د ښکیلو کسانو ترمنځ بې باوري رامنځته کړه.

په دوحه کې د امریکا او طالبانو پټې خبرې اترې (۲۰۱۸-۲۱)

په کابل کې له ډېرو دروغو او ګډوډیو وروسته جوړ شوا‌و اسلام آباد، د متحده ایالاتو او طالبانو مستقیم مذاکرات په پای کې د ډونالډ ټرمپ د ولسمشرۍ پرمهال (2017-21) پیل شول. د طالبانو پرانیستی لیک چې د ۲۰۱۸ کال د فبرورۍ په ۱۴ د امریکا ولس ته په خطاب کې له امریکا سره د سولې مستقیمو خبرو اترو ته چمتووالی ښودلی و (په دې شرط چې په کابل کې اوسنی رژیم خارج شوی وی) یوه بلنه وه چې له پامه غورځول یې ګران کار دی.[۳۹] په احتیاط سره جوړ شوی 2,800 کلمې لیک چې د متحده ایالاتو او ناټو ځواکونو د لوړ تلفاتو او د هیروینو د تولید د ډېریدو په اړه د متحده ایالاتو او ملګرو ملتونو احصایې په ګوته کوۍ هم یو څرګند خبرداری و:

> که چیرې د زور کارولو پالیسي نور سل کاله دوام وکړي، پایله به یې همداسې وي. . . لکه څنګه چې تاسو د ټرمپ د نوې ستراتیژۍ له پیل راهیسې په تیرو شپږو میاشتو کې لیدلي دي.[۴۰]

لیک د یو څو متضاد حقایقو یو پیاوړی ترکیب و،د طنز او ځینې مستقیمې خبرې. دې امریکا ته د دې په اړه چیغې وهلې چې څنګه یې په لسګونو ملیارد ډالري منابع په کابل کې د «غلو او قاتلانو» په لاس ضایع کیږي، چې یو غربي چارواکی یې دې ته وهڅاوه چې په کلکه یې وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیر ته راستنیدنه‌د طالبانو

"زه د دې ویلو څخه کرکه لرم، مګر دوی [طالبانو] په هغه ځای کې ډزې پیل کړې چې یوازې د حقیقت په ویلو سره درد کوي."[۴۱] د لیک وخت سم و، ځکه چې د یو څه ابتدایي ګډوډۍ وروسته، ټرمپ اوس په واشنګټن ډې سي کې د واک ټولو مرکزونو ته دا روښانه کړه چې هغه واقعیا له طالبانو سره د خبرو اترو په برخه کې جدي دی. هغه باوري و چې نور هیڅ کار نه کوي. هغه دومره لرې نه و!

واشنګټن په حقیقت کې ځان په یو څه ګډوډۍ کې موندلی وتر 2018 پورې. رسنۍ او همدارنګه د فکر کولو ټولنې اوس په مکرر ډول پوښتنه کوله: ایا د امریکا پلان کار کوي؟ لوړ پوړو چارواکو، شنونکو او عادي مالیه ورکونکو په ورته ډول بحث کاوه چې ایا د متحده ایالاتو پالیسي چې د افغانستان د بیارغونې او طالبانو ته د ماتې ورکولو لپاره جوړه شوې وه، اغیزمنه او ګټوره وه. هغه حقیقت چې بیا هیڅوک هم منلو ته تیار نه ښکاریدل دا وو چې امریکا له شلو کلونو راهیسې په دې ستونزه کې پیسې لګوي په داسې حال کې چې په کابل کې ډیری سیاستوال او چارواکي د دې پیسو د اداره کولو دنده په غاړه لري په فساد کې ډوب وو. بیا د دې حقیقت څخه انکار وشو چې د ناټو او امریکا شتون د طالبانو د هڅولو یو قوي عامل و. د تاریخ د هر لوستونکي لپاره، دا پټه نه وه چې افغانستان یوازینۍ هغه وخت متحد و کله چې دوی بهرنیان ایستل. که دا د پښتونولي (پښتني عزت) او قبیلوي اخلاقو او یا مذهبي ایډیالوژۍ ته راښکته شوه، هر څه په یو ژور غرور کې ریښې درلودې چې د عزت او خپلواکۍ په ژور احساس پورې تړلې وې. که دا د لوړې یا نیمګړتیا په معنی وي - لکه څنګه چې دا غیر منطقي ښکاري - د دې په نوم هرڅه قرباني کیدی شي. هیڅ شی اړین نه و. حقیقت دا دی چې دا د غیرت استحصالي احساس دی، انتخابي او هم د ځان خدمت کول، او طالبان د دې ریښتیني انعکاس دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سړک کابل ته

د کریډیټ ورکولو لپاره چیرې چې ورته اړتیا وي، حتی که یوازې د هغه د "امریکا لومړی" پالیسۍ یا اقتصادي اندیښنو پراساس وي، ټرمپ د افغانستان ننګونې ته زړه نه ښه کوي. هغه نه په ایډیالوژیک ډول د بوش په څیر د تروریزم سره د مبارزې په اړه متمرکز و او نه د اوباما په څیر متمرکز و- هغه په پوځ باندې د سخت فشار راوستلو څخه ډډه وکړه. هغه مخ په وړاندې او روښانه و، مستقیم یې دوی ته وویل چې د دوی ستراتیژي کار نه کوي او یو څه ته اړتیا ده چې په جدي توګه بدلون ومومي. د طالبانو په اړه د متحده ایالاتو د استخباراتو په ارزونو کې د هغه د باور کچه له پیل څخه خورا ټیټه وه او سي آی اې په ځانګړي ډول د هغه په تاثیر کولو کې پاتې راغلی. ټرمپ په ساده ډول چمتو نه و چې په ړوند ډول په افغانستان کې د نه ختمیدونکي ژمنې لاسلیک کړي.

ولسمشر ټرمپ په پیل کې (2017-18) په افغانستان کې یو تیریدونکی دریځ غوره کړی و چې د متحده ایالاتو نظامي قوماندانانو ته یې اجازه ورکړه چې د طالبانو په وړاندې برید وکړي.[۴۲] د پاکستان یوه سخته پالیسي په موازي ډول جوړه شوې وه، په دې هڅه کې چې پاکستان دې ته اړ کړي چې د طالبانو ملاتړ بند کړي. افغان هوایي ځواک ډیر څه ترلاسه کړل‌جنګي چورلکې، مهمات، او د طالبانو په نښه کولو د هوایي بریدونو شمیر (حقیقي یا معلوم) هم څو چنده زیات شو، خو په دې منځ کې د ملکي تلفاتو شمیر هم لوړ شو.[۴۳] طالبانو ګرمي احساس کړه خو د هغوی د ملاتړ مرکز پاتې شو ثابت د غني حکومت ضعیفه حکومتدارۍ د طالبانو ملاتړو ته لار هڅونه وکړه چې اړخونه بدل کړي. په داسې حال کې چې د ملا هبت الله تر مشرۍ لاندې طالبانو په چټکۍ سره تطابق وکړ او پریکړه یې وکړه چې په ښارونو او ښارونو کې د دولتي چارواکو په هدفي وژنو او ځانمرګو بریدونو باندې ډیر تمرکز وکړي تر څو رسمي اجراات ګډوډ کړي او په کابل کې د ویره یوه نوې څپه رامنځ ته کړي.[۴۴] پالیسي په جوړولو کې بریالۍ شوه‌په کابل او سپینه ماڼۍ کې نوره مایوسي. داسې نه بریښي چې د طالبانو په وړاندې واقعیا کار وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

اشرف غني، د افغانستان هغه وخت ولسمشر، غوښتل چې په دې ټولو کې د یو لیدونکي څخه زیات وي او په هوښیارۍ سره د 2018 کال د جون د میاشتې په نیمایي کې د کوچني اختر، د اسلامي رخصتیو په ترڅ کې طالبانو ته د اوربند وړاندیز کولو په اړه فکر کوي. پر افغان امنیتي ځواکونو بریدونه، په منظمه توګه پر دولتي چاروکو چاپه وهل او په کابل او شاوخوا سیمو کې ځانمرګو بریدونو، حکومت بې باوره کړی و. د ټولو په حیرانتیا سره، ملا هبت الله په ځواب کې خپلو پیاده عسکرو ته لارښوونه وکړه چې د رخصتیو په جریان کې (په عمومي توګه درې ورځې) د کابل له ځواکونو سره له هر ډول جګړې څخه ډډه وکړي. له هغه وروسته چې څه وشول بې ساري وو: عام خلک، پولیس چارواکي او طالبان ټول په خوښۍ سره یو ځای شول، لمونځ یې وکړ، ډوډۍ یې خوړله او په ګډه یې جشنونه کول، پرته له کومې ویرې او ویره. رسنۍ په څرګنده توګه په دې اړه بې رحمه شوې، د طالبانو انځورونه د ورځپاڼو په سرلیکونو او تلویزیوني خبرونو کې خپریدل. د جګړې کرښې په هوا کې ورکې شوې، داسې بریښي، او ناڅاپه د یوې آرامې راتلونکې لپاره هیله وه. سوله له هرڅه وروسته ممکنه وه.

د طالبانو سره د ښکیلتیا لپاره د خلکو په خپله خوښه راغونډیدل، او په آسانۍ سره چې طالبانو د خپلو مخالفینو په ګډون له ټولو او بیلا بیلو سره اړیکه ونیوله، ښه نښه وه. دې کار د غني حکومت تر فشار لاندې راوست ځکه چې له طالبانو څخه د خپلو بنسټیزو غوښتنو په اړه جوړجاړي ته چمتو نه و. کابل له طالبانو غوښتل چې نوی سیاسي او اساسي قانون په خپل ځای ومني او په هغه کې دننه عمل وکړي، په داسې حال کې چې امریکایان په افغانستان کې مېشت وو، طالبان د سولې خبرو ته چمتو نه وو. د اوربند له دریېمې ورځې وروسته د طالبانو ویاند ذبیح الله مجاهد بس

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اوربند د غځولو په اړه د غني اعلان له پامه غورځول شوی او په کلکه یې اعلان کړی چې "زموږ جنګيالي به اوس په ټول هیواد کې د بهرنیو اشغالګرو او د هغوی د داخلي ګوډاګیانو پر ضد خپل عملیات بیا پیلوي،" د دوی نیتونه خورا روښانه دي.[۴۵] د طالبانو لپاره اوربند دوه موخې تر لاسه کړې: په ټول هېواد کې د عامه ښېګڼې رامنځته کول او له ستراتیژیک پلوه په عامه توګه د امریکا پر وړاندې د دې لپاره چې طالبان یو همغږې ځواک وي او مشران یې په واک کې وي. واشنګټن په عمیق ډول غوږ نیولی و ځکه چې ټرمپ په بې صبرۍ سره د جوړجاړي لپاره د یوې لارې په لټه کې و - یو داسې تړون چې هغه به په کال کې په افغانستان کې د 27 ملیارد ډالرو نظامي لګښتونه سپموي.[۴۶] هغه حتی د سپینې ما Houseۍ کارمندانو ته چیغې وهلې ، "زما معامله چیرې ده؟"[۴۷]

ټرمپ د سولې خبرو لپاره د استازي په ټاکلو کې نور وخت ضایع نه کړ. د ۲۰۱۸ کال په سپټمبر کې، هغه زلمی خلیلزاد، چې په افغاني ریښو کې یو مشهور امریکایی دی، د افغانستان د پخلاینې لپاره د امریکا د ځانګړي استازي په توګه په خپل نوي رول کې د سولې تړون تعقیبولو لپاره وټاکه. د واشنګټن په پالیسي حلقو کې د زل په نوم پیژندل شوی، هغه په اکاډیمیا او د ډیپلوماسۍ نړۍ کې مخینه درلوده او مخکې یې د بن د تړون د مذاکره کوونکي په توګه دنده ترسره کړې وه، هغه ترتیب چې د سپټمبر د 11 له بریدونو وروسته "نوی" افغانستان رامینځته کړی. هغه له هغه وخت راهیسې د افغانستان په اړه د متحده ایالاتو د پالیسۍ په جوړولو کې ژوره ونډه درلوده، او حتی په جدي توګه یې فکر کاوه چې په افغانستان کې د لوړ رتبه مقام لپاره ځان کاندید کړي. د هغه ارمان څرګند وو. هغه د یو نه ستړي کیدونکي او ځواکمن شخص په توګه پیژندل شوی، هغه پرته له شکه دندې ته چمتو و.

زل ته د نهو میاشتو په لنډه موده کې د طالبانو سره د سولې د تړون د پرې کولو لپاره ښکاره واک او ازاد لاس ورکړل شو. په افغانستان کې له دولت جوړونې سره د امریکا رومانس و

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

یو خراب پای ته رسیدل. د هغو کسانو لپاره چې د دې میوو څخه خوند اخلي، دا د ناڅاپي او ناڅاپي پای په څیر ښکاري، مګر حقیقت دا دی چې د دې خوب تعقیب لپاره دوه لسیزې او لسګونه ملیارد ډالر مصرف شوي. دا وخت و چې پرېږده. که په سمه توګه ترسره شي، د پانګې اچونې اغیز به بالاخره یو څه ښکاره شي. بیا هم، دا د هغو کسانو لپاره د شکنجې لاره وه چې د طالبانو په وړاندې یې جګړه کړې او یا یې د افغانستان د بیارغونې په هڅو کې په هر ډول مرسته کړې. د لومړنیو شکونو او خنډونو سره سره، زل خوشحاله و چې د ټولو اړخونو ملاتړ یې ترلاسه کړ - ډیپلوماتان، جنرالان، جاسوسان او همدارنګه سیاستوال. له هغه سره د امریکا د بهرنیو چارو وزارت، پنټاګون او سپینې ماڼۍ لوړ پوړو چارواکو د امریکا په خبرو اترو کې مرسته کړې وه. که څه هم لږ شمیر په بشپړ ډول په عکس کې وو چې هغه څومره چمتو و - او څواکمن شوی - لاړ شي. زلال د دوحې، کابل، اسلام اباد او واشنګټن ترمنځ تګ راتګ پیل کړ، داسې ښکاریده، چې هڅه یې دا وه، چې ټولو ته دا احساس ورکړي، چې دوی د سولې په هڅو کې برخه لري. په کابل کې د واکمن رژیم پرته، هرڅوک سمدلاسه په لیکه کې راښکته شول. دوحه، چې د امریکا او طالبانو مستقیمې خبرې پکې روانې وې، اوس د پام وړ مرکز و. او د طالبانو مذاکره کوونکی ټیم هم ډیر ژر د بار بار الوتنې پوائنټونه (اکثره د قطر ایرویز سره) ترلاسه کول پیل کړل، مګر د Zal په پرتله ډیر ورو، ځکه چې د دوی لاره ډیره لنډه وه: د دوحې – اسلام آباد بیرته ستنیدونکو الوتنو کې.[۴۸] دا د طالبانو د خبرو لپاره تر ټولو خوندي لاره وه.د طالبانو د شورا او ملا هیبت الله څخه د لارښوونو او لارښوونو د ترلاسه کولو لپاره. امریکایي ټیم په دې کار راضي و ځکه چې د طالبانو د لوړ پوړو مشرانو پرته

ښکیلتیا، ټول تمرین ته هیڅ اشاره نه وه.

سره له دې، د امریکایانو لپاره، د طالبانو دننه د ډلو ټپلو په اړه ډیری انګیرنې او اندیښنې شتون لري

(c) ketabton.com: The Digital Library

او يو احتمالي ټوټه ټوټه کول چې کولی شي د جوړيدو هر ډول امکانات پيچلي کړي.[۴۹] تر ټولو مهمه او حساسه پوښتنه دا وه چې ايا په افغانستان کې ټول ساحوي قوماندانان د کويټې او دوحې ميشتو مشرانو ته وفادار وو. د راپورونو له مخې په کوټه کې د طالبانو مشرانو د افغانستان په خاوره کې له څو قوماندانانو سره د سولې د هوکړې په اړه د دوی د غبرګون په اړه مشوره وکړه او په حيرانتيا سره يې وموندله چې يوازې نيمايي به دا ډول پايلې ومني.[50] پاتې نيم يې غوښتل چې جګړې ته دوام ورکړي. نو تر ټولو مهمه پوښتنه دا نه وه چې آيا د امريکا او طالبانو ترمنځ د سولې تړون ممکن دی، بلکې دا چې ايا طالب مشران کولی شي دا ډول تړون په خپلو صفونو وپلوري.

په دوحه کې هم خبرې اترې اسانه نه وې. طالبان په دې قانع شول چې ګټې دوی او زل لړ. ليوالتيا لري چې دوی بل ډول فکر وکړي. هغه په ښکاره له افغانستانه د امريکا وتل بايد د تسليمۍ په سترګه ونه ګوري او د دې لپاره يې د شرايطو يو لست درلود. هغه د دې لپاره څومره سخت چمتو و، هيڅوک نه پو هيدل. له بلې خوا د طالبانو ډله د هر چا په پرتله ښه چمتو او منظمه وه.

د طالبانو د مرکچي ټيم پروفايل خورا ښوونکي دي، د خبرو اترو لپاره د طالبانو ستراتيژۍ او همدارنګه د افغانستان د راتلونکي لپاره د هغه پلانونو ته کتنه کوي. دا تقريباً شل کسيزه ډله، چې ټول يې په حيرانتيا سره، له تجربه لرونکو قوماندانانو څخه ډک وو چې د شوروي او په افغانستان کې د امريکا په مشرۍ د ايتلاف پر وړاندې د جګړې د ډېر تجربه لري.[۵۱] په لومړي پړاو کې په دوحه کې د طالبانو د سياسي دفتر لوړ پوړی غړی شير محمد عباس ستانکزی د طالبانو د مذاکراتي ټيم د اجرايوي مدير او د مشر په توګه د دندې ترسره کولو لپاره غوره شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مذاکره کوونکی په سیاسي علومو کې د ماسټرۍ او په انګلیسي ژبه روانی سره، هغه د جګړې په ډګر کې د ډیپلوماسۍ په برخه کې د خپلو مهارتونو لپاره ډیر پیژندل شوی و. د طالبانو د لومړي حکومت پر مهال (1996-2001)، هغه د بهرنیو چارو وزارت د مرستیال په توګه دنده ترسره کوله او ډیری وخت یې د بهرنیو لیدونکو سره د اړیکو دنده درلوده.[۵۲] په زړه پورې خبره دا ده چې هغه په ۱۹۸۰ لسیزه کې په دهرادون کې د هند له پوځي اکاډمۍ (IMA) څخه فارغ شوی و.[۵۳] که څه هم دا وروستنی وړتیا د هغه لپاره کافي وه چې هغه د پاکستان د استخباراتو په سترګو کې شکمن کړي ځکه چې دوی هیڅکله هم په هغه بشپړ باور نه درلود که څه هم هغه کله ناکله له دوی سره نږدې کار کاوه. د متحده ایالاتو لپاره، هغه په کافي اندازه خپلواک ښکاره شو او دا د خبرو اترو په توګه د هغه اعتبار سره مرسته وکړه.

د 2018 په وروستیو کې د دواړو خواوو تر منځ ډیری لومړنی ناستې د ځمکنیو قواعدو په اړه بحث کولو کې مصرف شوې. طالبانو په بشپړه توګه د افغانستان د راتلونکي نظام په اړه د هر ډول شرطونو له منلو څخه انکار وکړ او ټینګار یې وکړ چې دا د افغانانو لپاره دی (یعنې پخپله) پریکړه وکړي او دا یې هم په کلکه څرګنده کړه چې دا به "اسلامي امارت" وي، هر څه چې معنی لري. د امریکا اړخ ډیر ژر پوه شو چې په دې ډول خبرو کې د پښیمانه کیدو هیڅ معنی نشته او دوی به دا روښانه کړي چې د امریکا لپاره له افغانستان څخه د تروریستي ګواښونو رامنځ ته کیدل تر ټولو مهمه اندیښنه ده. خبرې اترې له هغه وخت څخه ډیرې معنی لري.[۵۴]

د 2019 په پیل کې خبرې اترې نورې هم ګرمې شوې. د متحده ایالاتو ټیم لومړی د انعطاف وړ ښودلو لپاره و، په حقیقت کې بنسټیز انعطاف پذیري. په پیل کې، د امریکا موخې دا وې: د طالبانو له خوا د القاعدې پریښودل، د دښمنۍ ختمول او په افغانستان کې سیاسي جوړجاړی، او د امریکا د استخباراتي شتمنیو اوږدمهاله شتون او په دننه کې د تروریزم ضد ظرفیت.

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان.[۵۵] د طالبانو لپاره د امريکا بشپړ وتل وواصلي هدف او دوی د خپل حکومت د ماډل د پلي کولو هر ډول اراده درلوده کله چې دا پيښ شي. دوی د هدف وروستۍ برخه زړه ته نږدې ساتلې او هيڅکله يې روښانه نه کړه. بيا هم ټول هغه کسان چې هيڅکله يې د داسې سناريو تمه نه درلوده د طالبانو په اړه د دوی په پوهه کې کمی وو.

طالبانو له افغانستانه د امريکايي ځواکونو پر ژر او بشپړ وتلو ټينګار کړی دی. زل په پيل کې يوازې د طالبانو د ژمنې په بدل کې له افغانستان څخه د ځواکونو په تدريجي وتلو موافقه وکړه چې هيڅ نړيوالې ترهګرې ډلې ته به اجازه ورنکړي چې له افغانستان څخه د متحده ايالاتو او د هغه د متحدينو په وړاندې بريدونه پيل کړي.[۵۶] پر پاکستان هم فشار راوړل شوی چې پر طالبانو له خپل ټول نفوذ څخه په استفادې دې په چټکۍ سره حرکت وکړي. پاکستان خپل وخت واخيست ځکه چې د دوی لپاره د طالبانو تر واک لاندې افغانستان معنی له افغانستان څخه د هند ايستل - د دوی اوږده مطلوب هدف او بنسټيز انګيزه د طالبانو ملاتړ کول دي. د دوی پاليسي ښه کار کوي، نو دوی به ولې په بيړه کې وي؟ زل د پاکستان سره د نژدی کيدو لپاره ډير کار وکړ او د وخت په تيريدو سره په پاکستان کې د دواړو نظامي او ملکي مشرانو سره ښه اړيکه جوړه کړه. يوه جګپوړي پاکستاني ډيپلومات چې د دوحې خبرې اترې يې له نږدې څارلې، له ما سره يې شريکه کړه چې په داسې حال کې چې د امريکا ټيم په حقيقت کې پاکستان د ټرلو دروازو تر شا د خبرو پر مهال د مهمو ټکو په اړه پټ ساتلی و، پاکستان په جلا توګه د طالبانو په منځ کې د خپلو سرچينو څخه منظم او بشپړ معلومات ترلاسه کول. - په خبرو اترو کې پيټۍ کول.[۵۷] دې له پاکستان سره په ښه ستراتيژۍ کې مرسته وکړه.

د 2019 په جنوري کې ، يو څه پيښ شوي چې غير متوقع و: د متحده ايالاتو د بهرنيو چارو وزير مايکل پومپيو

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

زل ته د حیرانتیا وړ ګام "له طالبانو سره د امریکایي ځواکونو د وتلو په اړه خبرې اترې صفر ته رسولو"، د "کابل په مشرۍ" هر ډول خبرې اترې وځنډول، او همدارنګه په افغانستان کې د استخباراتي او د تروریزم ضد ځواکونو د اوږدمهاله شتون پریښودل.[٥٨] دا ټرمپ و چې دا کورس یې له شک پرته امر کړی و. دا خورا لویه وه ځکه چې دا به نه یوازې د طالبانو لومړنی غوښتنې پوره کړي بلکه د هر ډول شرایطو د پلي کولو لپاره به د متحده ایالاتو نفوذ هم کم کړي. دا هم یو خندونکی اعتراف و چې په افغانستان کې د امریکا پروژه پای ته ورسېده. ښایي، زل باید په تدریجي ډول طالبانو ته دا وړاندیز وکړي. هغه ته د خپل حق ورکولو لپاره، زل له کابل سره د سولې او اوربند غوښتنه وکړه، خو عباس ستانکزي د پخوا په څېر دا خبره په کلکه رد کړه. د طالبانو په کمپ کې هغه مهال خوښي رامنځ ته شوه کله چې ستانکزي دا خبر شریک کړ چې امریکا په بشپړه توګه وتلو ته چمتو ده. طالبانو د امریکا انګېزه ښه ولوستله او په څو ورځو کې یې امریکا ته هغه څه وړاندې کړل چې دوی یې په لټه کې وو: "د بهرنی تروریزم د پرېښودلو وړاندیز او د تطبیق لپاره هر هغه میکانیزم پلي کول چې امریکا یې غواړي."[٥٩] دا کومه وړه ژمنه نه وه بلکې دا د واضح انګیرنې پر بنسټ وه چې طالبان به په ښار کې نوی مشر وي. هغه کسان چې په کابل کې واک لري ډېر ژر به بې واکه شي او د امریکا لپاره دا خبره نوره مهمه نه وه. په پای کې د کابل د چارو په سر کې د واشنګټن د صبر کاسه ختمه شوه. د ټرون لاسلیک ته لا څه وخت پاتې و چې کابل په دوحه کې په خبرو کې د ګډون بلنه په تمه وه. خو طالبان نه غواړي له کابل سره مستقیمې خبرې وکړي تر څو له امریکا سره تفاهم ته ونه رسیږي. دا د طالبانو مخکینی شرط و او امریکا د ۲۰۱۸ کال په جولای کې ورسره موافقه کړې وه.[60] په دې بهیر کې طالبانو لاس درلود

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرکـکابل ته

له امریکا سره د یوازیني مذاکره کوونکي ملګري په توګه د پیژندګلوۍ څخه ډیر سیاسي ګټه ترلاسه کړه. دوی ورته مشروعیت ته سخته اړتیا درلوده او د دوی د ښه بخت لپاره دا دوی ته د سپینو زرو په تخته کې ورکړل شو. په داسې حال کې چې طالبانو په لنډمهاله توګه په کابل کې له حکومت سره چې دوی تل د واک د شریکولو د خبرو لپاره ناروا بللې، موافقه کړې وه، خو په هوښیارۍ سره یې په داسې حال کې وځنډوله چې د کابل نفوذ د پام وړ کم شوی و.

2019 کال د شیانو په توګه د خبرو اترو لپاره خورا مهم ود کابل د هوساینې لپاره په چټکۍ سره حرکت کاوه، مګر اوس امریکا او طالبان دواړه د تونل په پای کې رڼا لیدلی شي. د طالبانو مذاکره کوونکې ډلې اوس د ملا برادر په مشرۍ د نرمو خبرو له لارې اضافه ګټه درلوده، چې له اوږدې مودې راهیسې په دې باور وو چې د خبرو اترو یوازینۍ لار د خبرو اترو له لارې ده. د هغه منطقي او پخلاینې چلند، په داسې حال کې چې د طالبانو اصلي غوښتنو ته غاړه کیښوده، د خبرو اترو په میز کې د خبرو کچه لوړه کړه. د متحده ایالاتو ټیم اوس ډیر ډاډه شوی چې د طالبانو هغه ټیم چې دوی ورسره خبرې کوي په ریښتیا د طالبانو په لیکو کې د نفوذي عناصرو استازی و. دا د طالبانو د یووالي په اړه د اندیښنو په پام کې نیولو سره مهم و. برادر د طالبانو په رتبه او دوسیه کې دواړو ته د درناوي وړ و او د هغه چا په سترګه ورته کتل کیده چې له پاکستان څخه کافي خپلواک وو.

د طالبانو مذاکره کوونکی ټیم د خپل قد او اعتبار د لوړولو لپاره له څو پراخو پراوونو څخه تېر شو. تر ټولو په زړه پورې د ګوانتانامو د پنځو پخوانیو بندیانو اضافه کول وو چې په ۲۰۱۴ کال کې د سارجنټ په بدل کې تبادله شول. بو برګدال د امریکا د پوځ غړی دی چې د طالبانو لخوا د جګړې د بندیانو په توګه ساتل شوی و. په دغو کسانو کې د پوځ پخوانی جګپوړی قوماندان ملا فضل مظلوم هم شامل دی چې په ډله ییزو وژنو تورن دی. پخوانی

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

د بلخ امنیه قوماندان نورالله نوري؛ پخوانی والي او د کورنیو چارو وزیر ملا خیرالله خیرخواه د مخدره موادو په قاچاق او له القاعدې سره په تړاو؛ عبدالحق وثیق، د طالبانو د استخباراتو پخوانی مرستیال؛ او محمد نبي عمري، چې له القاعدې سره په اړیکو او وروسته د حامد کرزي له حکومت سره د طالبانو د جاسوسۍ په تور نیول شوی و.[٦١] ځینې تورونه مبالغه شوي دي‌حسابونه خو حقیقت دا دی چې دغو کسانو په ګوانتانامو کې له 12-14 کلونو راهیسې په خورا سختو شرایطو کې ژوند کاوه او په طبیعي ډول د دې په اړه ترخه وو. یو بل مهم اضافه د کوټې د شورا رییس امیر خان متقي و، چې د عامو طالبانو لپاره یې د اعتبار یو بل پرت اضافه کړ چې د خبرو اترو خبرونه یې له نږدې تعقیبول.

اوس دوی ټول د امریکایي جنرالانو، ډیپلوماتانو او استخباراتي کارکوونکو سره مخامخ ناست وو. که کله هم د شاهدۍ لپاره کومه ناسته وه، دا د 2019 کال د مارچ په نیمایي کې په دوحه کې ناسته وه. په میز کې ناست طالبان هغه څه نه وو چې ډیری یې تمه درلوده - ځینې یې د ګوانتانامو پخواني بندیان دي چې پورته معرفي شوي، ځینې پخواني زندانیان. د پاکستان په زندانونو کې بندیان او د هغوی په منځ کې هغه کسان هم وو چې په خپل فکر کې اعتدال او انعطاف منونکي وو – او له امریکا سره یې د خبرو د مېز فرصت ترلاسه کړی و. نه یوازې دا، مګر ځینې یې د پام وړ اړیکه درلوده - د نظرونو په اړه بحث کولو ته چمتو دي. د مېز تر څنګ په افغانستان کې د امریکایي او ناټو ځواکونو قومندان جنرال آسټن ایس میلر ناست و، چې د خبرو پر مهال یې طالبانو ته وویل چې د جنګیالیو په توګه دوی ته درناوی لري او نور یې ټول حیران کړل او ویې ویل: «موږ کولای شو. جنګ ته دوام ورکړئ، یو بل ووژنئ، یا په ګډه، موږ کولی شو داعش ووژنو.[٦٢] دا د ډیرو کتونکو لپاره خورا سخت بدلون و

(c) ketabton.com: The Digital Library

سمدلاسه جذب او تشریح کول، مګر بیا هم د سولې ترون لپاره د امید نښه. د برادر او زلال د یو بل سره توکې کول هم په کوټه کې د فضا په ارامولو کې مرسته وکړه.[۶۳] د ۲۰۱۹ کال په نیمایي کې، چې دواړو خواوو د خبرو اترو اوه پړاوونه تېر کړل، لوی اختلافات لا دمخه هوار شوي وو، خو ناڅاپه داسې بریښېده چې طالبانو په ځینو مهمو ټکو کې شاتګ پیل کړی دی. د بېلګې په توګه، د القاعدې په اړه د طالبانو داستان بدل شو؛ ډېر دفاعي کېږي او حتی هڅه کوي دا رد کړي چې ترهګري سازمان د سپټمبر د 11 بریدونو مسولیت درلود. کله چې امریکایي ټیم سخت شاته وغورځاوه، دوی بیا په کلکه ژمنه وکړه چې القاعدې ته به اجازه ورنکړي چې د امریکا او د هغې د متحدینو پر ضد د تروریستي عملیاتو لپاره د افغانستان له خاورې ناوړه ګټه پورته کړي، خو اوس یې له غني سره د جوړجاړي په لاره کې شاته تګ پیل کړی دی. کابل.

ما د خبرو اترو د یوې برخې په جریان کې د غونډې په تالار کې د حاضر شخص سره د خبرو کولو فرصت درلود. هغه وویل چې هغه په لومړي ځل خونې ته لاړ، پرته له دې چې ښه پوه شي چې طالبان څوک دي - د دوی په اړه داسې انګیرل چې دوی د تیري کونکي جنګیالیو په توګه نشي کولی یو جمله یوځای کړي. هغه د دوی د ډسپلین په لیدلو سره په بشپړ ډول حیران شو: دوی هیڅ یو له یو بل سره مخالفت یا مداخله نه کوله، دوی روښانه او لنډ وو، د یو بل نظرونو ته درناوی درلود او خپل دلیلونه یې په روښانه توګه بیان کړل.[۶۴]

په کابل کې، غني په دوحه کې د خبرو اترو د کچې او حتی د پراختیا په اړه بشپړ انځور کې نه و. هغه په زیاتیدونکې توګه له واقعیت سره له تماس څخه بهر شو، ځان یې د باوري کسانو د بې کفایتۍ سره محاصره کړ. هغه د هیواد په متحدولو او د ورته فکر لرونکو سیاسي لوبغاړو سره په ګډه کار کولو کې په بشپړ ډول پاتې راغلی ځکه چې هغه د واک شریکولو څخه کرکه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

د نظامي او پولیسو د مشرانو لپاره د هغه ضعیف انتخاب یوه بله جدي ستونزه وه، او که څه هم هغه په 2017-18 کې د اصالحاتو انستیټیوټ غوره کړ، د 5,000 څخه ډیر عمر لرونکي او نا اهله لوړ پوړو پوځي افسرانو تدریجي تقاعد پلان جوړ کړ، د سقوط د ژغورلو لپاره ډیر ناوخته و. امنیتي بنسټونه[۶۵] نیپالیزم او وړتیا ته په بشپړه توګه بې احترامي افغان تباه کړامنیتي زیربناوې.[۶۶] سربېره پر دې، غني په اصولو کې د امریکا او طالبانو د مستقیمو خبرو اترو په اړه د ظال له تګلارې سره موافق نه و. د ۲۰۱۸ کال د فبرورۍ په لومړیو کې، غني طالبانو ته د غیر مشروط مستقیمو خبرو وړاندیز کړی و، حتی د یوه سیاسي ګوند په توګه یې په رسمیت پېژندلو موافقه هم کړې وه، خو طالبانو په کلکه رد کړه، ځکه دوی د کابل حکومت غیر قانوني او هېواد د اشغال لاندې ګڼي.[۶۷] زل اوس په کابل کې د غني او په پراخه کچه حکومت ته تسلیم شو.هغه څه چې خبرې اترې او په نهایت کې جوړجاړی خورا په زړه پورې کړ هغه ډول ډول عناصر وو چې دا پروسه یې پرمخ وړله: ډراماتیک شخصیت نښتې ، د پالیسۍ بدلونونه ، سختې معاملې او د ذهن حیرانونکي ناستې ، لکه د زل او برادر ترمینځ ، دا ټول وو. د دې لوی معما لازمي ټوټې. په پیل کې، دا یوازې د جګړې پای ته رسولو لپاره خبرې اترې نه وې، بلکې د خلکو د انا د پوره کولو لپاره یوه نا امیده هڅه وه - که څه هم، دا د نورو ټولو څخه ډیر وو. جګړه لکه څنګه چې پیل شوې وه پای ته ورسیده - د یوې داسې مبارزې په توګه چې د سمو متحدینو د موندلو هڅې، د ځواک په کارولو کې ډیر ښکیلتیا، او د افغان جګړې د طریقې په اړه ناپوهي وه. د هوټل خونې او ډله ایزې خبرې چې د موافقتنامې له وزن څخه ډکې وې د هغه څه د شالید په توګه کار کاوه چې د معقول جوړجاړی په لټه کې د ریښتیني هڅې په توګه و.

خو که تاریخ موږ ته څه را زده کړي، هغه دا دي چې دا د سیاست ماهیت دی - د واک لپاره هر اړخیزه سیالي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سړک کابل ته

بې شمېره وختونه، د تاريخ په کتابونو کې په زړه پورې مثالونه شتون لري چېرې چې شخصي اړيکې او د دوی ټول متضاد متحرکات د نړيوال سياست د نفوذ کولو ځواک لري. دا کيسه چې څنګه د امريکا تر ټولو اوږده جګړه پای ته ورسيده هيڅ استثنا نه ده.

دا له هيچا پټه نه ده چې زلمی خليلزاد او اشرف غني له يو بل سره ښه نه وو. په هرصورت، دا معامله لومړی ځل نه و چې دوی يوځای کار کاوه - يا جلا، بلکه. په حقيقت کې، دوی د دغو خبرو اترو لپاره د بيا ليدلو دمخه د پنځوسو کلونو لپاره يو بل سره پيژني. د خپلې دندې د توضيحاتو له مخې، زل د ولسمشر غني په پټه کې ساتل کيده، مګر د هغه معلوماتو کچه چې واقعيا يې رسوله د وخت په تيريدو سره د پام وړ کميدل. دا په دې وخت کې و چې غني خپله وژونکې تېروتنه وکړه، په ساده ډول دا ناشونې ده چې امريکا به په نږدې راتلونکې کې له افغانستان څخه په بشپړه توګه ووځي. تر څو چې امريکا په افغانستان کې شتون درلود، د غني په باور، تر هغه پورې اړوند پاتې شو. زل، له بلې خوا، اجازه راکړئ چې په خپل بلبل کې پاتې شي پداسې حال کې چې د نورو ټولو سره ليدنه کوي ترڅو ډاډ ترلاسه کړي چې امريکا ژر تر ژره بهر شوه.

غني او زل په لومړي ځل د ۱۹۶۵ کال په شاوخوا کې په امريکا کې د محصلينو د تبادلې په پروګرام کې سره وليدل، وروسته بيا د بيروت په امريکايي پوهنتون کې، چې د منځني ختيځ يو له غوره پوهنتونونو څخه دی، سره وکتل.[۶۸] د ۱۹۷۰ لسيزې په وروستيو کې په افغانستان کې د کړکېچ له رامنځته کېدو سره، دوی دواړه په پای کې متحده اياالاتو ته کډوال شول. د دوی لارې بدلې شوې، مګر يوازې په لنډه توګه: زل د خپل دوکتورا لپاره د شيکاګو پوهنتون ته لاړ کله چې غني د کولمبيا پوهنتون ته د خپل (کلتوري انتروپولوژي مطالعې) لپاره لاړ. وروسته بيا، زل د کولمبيا پوهنتون ته هم لاره وموندله

(c) ketabton.com: The Digital Library

معاون پروفيسور دواړه احساس درلود، لکه څنګه چې کلونه تيريدل، چې د دوی د تصادفي غونډو بنه به هيڅ وخت ژر پای ته ونه رسيږي - او که څه هم دوی سم وو، يقينا نه يې اټکل کولی شو چې دا به څومره ناورين وي.

سره له دې چې په سکالرشپ کې په شاليد او ګټو کې د دوی څرګند ورته والی شتون لري ، دواړه نشي کولی ډير توپير ولري. غني د سوسياليست پلوه و، په داسې حال کې چې زل سرمايه دار و، غني متعصب و او زل يې بهر و، غني يو څه سخت او زل انعطاف منونکی و او د يوې سختې ننګونې سره د مخامخ کيدو پر مهال د منځنۍ لارې موندلو ته چمتو و. د نيويارک ټايمز مجيب مشعل په يوه کيسه کې چې د دې زړو اړيکو په اړه په زړه پورې توضيح کوي وايي چې تل "د دوی د کار کولو په څرنګوالي کې بنسټيز ټکر شتون درلود."[۶۹] داسې بريښي چې متحرک په لسيزو کې دوام لري، لکه څنګه چې موږ اوس پوهيږو چې دوی دواړو د خپل هيواد سره مخ شوي بحران ته په ډراماتيک ډول مختلف چلندونه درلودل. غني غوښتل له طالبانو سره د خبرو مشري وکړي، په داسې حال کې چې زل د امريکا او طالبانو تر منځ مستقيم تفاهم تعقيبوي. البته، دواړه په ځان باور درلود چې د ګټونکي چلند لري.

زل، د هغه په وړاندې عادلانه، په ريښتيا سره د طالبانو سره د خبرو اترو مفکوره اداره کړې وه - هغه احتمال لري چې د دې رول لپاره غوره انتخاب وي. په داسې حال کې چې ځينې ځايونه پر هغه د طالبانو د غوښتنو د منلو پړه اچوي، خو داسې نه ښکاري چې طالبان به له کوم بل امريکايي سره په خبرو کې دومره تللي وي. په هرصورت، هغه د هغه دښمن په څير نه ښکاري چې دوی ورته عادت شوي وو - هغه د دوی په څير ښکاري.

په داسې حال کې چې د امريکا او طالبانو ډلې لا هم په خبرو او بحثونو بوختې وې، د کابل-طالبانو د خبرو اترو د پيل لپاره چمتووالی نيول شوی و، چې بيا په ناروې کې د «بين الافغاني کنفرانس» په نوم ياديږي. د دې لپاره وخت راغلی و

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه څه چې د ټولې ښکیلتیا یوه مهمه او ستونزمنه برخه ګڼل کېده. له امریکا سره د رسمي معاملې په اړه د دوی ستړګې په کلکه ولاړې وې، په دې پوهیدل چې دا هغه څه دي چې تر ټولو مهم دي، طالبانو په دوحه کې د افغان مدني ټولنې له استازو سره په غیر رسمي او یو څه نیم زړه خبرې پیل کړې. وروسته له غني حکومت سره د نورو رسمي خبرو لپاره. د ډیپلوماسۍ یا د خبرو اترو د مهارتونو له زده کړې پرته، د طالبانو ګامونه په هوښیارۍ سره پلان شوي وو.

د ۲۰۱۹ کال د جولای په میاشت کې د طالبانو د مرکچیانو او له څلوېښتو څخه د زیاتو افغانانو د یوې خصوصي ډلې تر منځ په داسې یوه غیر رسمي خبرو کې، چې د ښځو په ګډون د بیلابیلو سکتورونو استازیتوب کوي، د ځینو بې سارې صحنو شاهدان وو.[۷۰] یو ځو افغان چارواکو هم درلودهم په دې خبرو کې ګډون وکړ. د لاریون په جریان کې، یوې ښځینه ګډونوال د غزني په یوه ښوونځي کې د تروریستي برید په اړه معلومات ترلاسه کړل چې په ترڅ کې یې د هغې دوه ځوان یتیم ورونه (۷ او ۸ کلن) ټپیان شول، چې په دې وروستیو کې له خپلې انا سره سیمې ته تللي وو چې له تاوتریخوالي څخه لیرې وي. د خپل پلار ژوند یې اخیستی و. هغې د طالبانو لخوا په نښه شوي ښوونځي ته د دوی سره مرسته کړې وه. هغه په طبیعي ډول ویجاړ شوې وه او له ډلې سره یې د غم خبر شریکولو پر مهال اوښکې بهېدې، په خوله یې له طالبانو وپوښتل: "ولې مو وژنئ؟" هغې په بشپړ حیرانتیا سره ولیدل چې د هغې ډیری طالب مذاکره کونکي هم خپه وو. دوی هم ماشومان درلودل! د دې خبرو په پای کې د طالبانو مرکچیانو موافقه وکړه چې په ګډه عامه اعلامیه کې به د ملکي تلفاتو صفر ته د راټیټولو لپاره روښانه ژمنې شاملې کړي. د باور جوړونې دا ګامونه د دواړو خواوو لپاره ګټور وو او زل نور هم په دې باوري شول چې طالبان به بالاخره له طالبانو سره بامعنی مذاکراتو ته داخل شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په کابل کې حکومت. دا په هغه وخت کې د معقول تمې په څیر برېښي.

د ۲۰۱۹ کال تر سپټمبر پورې، د ټرون مسوده چمتو شوې وه او شیان دومره مثبت ښکارېدل چې ولسمشر ټرمپ امر وکړ چې په کمپ ډیویډ کې دې له طالبانو سره د ټرون د لاسلیکولو او د رسنیو د ټولو ګډون کوونکو مینه والو ته د چمتووالي امر وکړ.[٧١] ټاکل شوې وه چې غني هم په دې غونډه کې ګډون وکړي. نه طالبان او نه غني خوشاله شول، بلکې دا د امریکا د کانګرس غړي وو چې ګډوډي یې رامنځ ته کړه او د دې مفکورې د له منځه وړلو لامل شو. دا تفاهم واقعیا پرمختللې مرحلې ته رسیدلی و مګر د لاسلیک کولو او اعلانولو وخت لا نه و رسیدلی. د موافقې د مسودې ځینې جزئیات افشا شوي چې دا په ګوته کوي چې د متحده ایالاتو وتل به په یو نیم کال کې - د مارچ یا اپریل 2021 پورې بشپړ شي. دواړه خواوې لاهم د وړاندیز شوي ټرون د ځینو عناصرو په عامه کولو کې ناخوښه دي.

د امریکا لپاره، د طالبانو توضیحات د خوندیتوب تضمین کوي‌د امریکایي ځواکونو وتل یوه حساسه موضوع وه. نور،طالبان په دې باور دي چې د دوی د ګډ دښمن - خراسان کې اسلامي دولت (ISK) سره په مبارزه کې د متحده ایالاتو او طالبانو همکارۍ موافقه شوې ده، چې د عراق او سوریې د اسلامي دولت (داعش) پورې تړلې ده چې له 2015 راهیسې په افغانستان کې راپورته شوې. کیدای شي د دوی د عامه انځور لپاره ویجاړونکي وي. دا ډول ژمنې او اعلانونه باید محرم پاتې شي، که په کاغذ کې وي یا نه. حتی د پټو اړخونو له افشا کولو پرته، هغه خبرونه چې په رسنیو کې خپاره شول په متحده ایالاتو کې د یو څه سیاسي غبرګون لامل شو. تر ټولو قوي بیان شاید د سناتور لینډسي ګراهام او جنرال (متقاعد) جیک کین څخه راغلی وي، چې دواړو د واشنګټن پوسټ په یوه نظر پوښتنه کې استدلال وکړ چې امریکا باید خپل امنیت طالبانو ته ونه سپاري، په داسې حال کې چې خبرداری یې ورکړ: "که موږ پریږدو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان له مايوسۍ او ستړيا څخه د وتلو لاره هواره کړېدل 11/9 لپاره.[٧٢]

د ټولو پيچلتياو سره دخيل او خنډونه رامينځته شوي ، شيان يو څه ورو شول. يو اصلي پيچلي فکتور دا و چې څنګه طالبان په ورته وخت کې د سولې خبرې کوي او خلک وژنيپه افغانستان کې دا يا د يوې کوريوګراف شوې ستراتيژۍ يوه برخه وه چې د جګړې په ډګر کې د ځواک په ښودلو سره د ميز پر سر د ګټې اخيستنې کچه لوړه کړي، يا دا په ډاګه کوي چې د طالبانو مذاکره کوونکي په بشپړه توګه د هغو ساحوي قوماندانانو په کنټرول کې نه وو چې په ځمکه يې ډزې کولې. پداسې حال کې چې دا شک د امريکايي ټيم په ذهن کې پاتې دی، طالبانو يوازې په سيمه ايز او دوحه کې د خبرو اترو په ميز کې ډېر ځای ترلاسه کړ. حقيقت چې ډېری وخت په لويديځ تحليلونو کې له پامه غورځول شوی، دا دی چې د طالبانو ساحوي قوماندانانو تر يوې اندازې پورې د پوځي عملياتو د زياتيدونکي شمير په اړه غبرګون ښودلی و، په شمول د افغان او امريکايي ځواکونو لخوا ترسره شوي هوايي بريدونه چې د طالبانو مرکزونه په نښه کوي. د شپې جنجالي عمليات د CIA لخوا تمويل شوي افغان ډلو لخوا رهبري شوي چې د افغان او متحده ايالاتو اردو دواړو څخه په خپلواکه توګه عمليات کوي ممکن د طالبانو فعاليتونو ته د ګډوډولو په پرتله د خلکو د قهر لامل شي.[٧٣]

د کړکيچ يو نوی او پيچلی اړخ پدې معنی دی - په داسې حال کې چې ځان د ISK د وژونکو ځانمرګو بريدونو له لارې څرګند شو. په ځينو مواردو کې دا ستونزمنه وه چې معلومه شي چې په ځينو مواردو کې د تاوتريخوالي تر شا څوک وو، او تر کومه پورې. عامو افغانانو د مړو شمېر له لاسه ورکړی و او په دې نه پوهېدل چې څوک څه کوي، په اصل کې د دوست او دښمن تر منځ د توپير وړتيا له لاسه ورکوي. هغه درد چې دوی يې احساس کاوه ژور و او نه ختميدونکی بريښي. دا ټول ژور رواني اغيزه هم درلوده، داده اوسئ چې په راتلونکو وختونو کې ځان په داسې طريقو کې وښايئ چې هيڅوک يې وړاندوينه نشي کولی.

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

بل فکتور ـ شاید د خبرو اترو د سرعت په ټاکلو کې یو پریکړه کونکی فاکتور ـ چې په هغه وخت کې د متحده ایالاتو د حکومت له لوړ پوړو څخه بهر خلکو ته ډیر لږ پیژندل شوی و ـ د ټرمپ لخوا د 2019 په جولای کې خپلو لوړ پوړو همکارانو ته د ټولو متحده ایالاتو د وتلو لپاره نهه میاشتنی التی میټم دی. له افغانستان څخه ځواکونه[۷۴] هغه پیغام چې د سکرتر پومپیو له لارې زل ته استول شوی لوړ او روښانه و. هغه پوهیده چې هغه یو محدود وخت لري ځکه چې د ټرمپ مهال ویش په ښکاره ډول د 2020 کال د نومبر په میاشت کې د ولسمشری ګړندی ټاکنو پورې تړلی و. د "ډیر فشار" او د ایران د عالي نظامي ستراتیژیست قاسم سلیماني له وژنې سره سره د ایران سره د معاملې هیڅ امکان شتون نلري. د شمالي کوریا اتومي لوبې لپاره د ښودلو لپاره هیڅ شی نه وو پرته له دې چې د شمالي کوریا له مشر کیم جونګ اون سره عجیب عکسونه واخیستل شي، ټرمپ یو څه ته اړتیا درلوده ترڅو د هغه ټرون جوړونکي عکس روښانه کړي. دلته قسمت د طالبانو په لوري و.

حتی د ټرمپ د مزاج د بدلون او سیاسي مجبوریتونو له امله د یو څه پورته او ښکته کیدو سره ، لوی مسایل حل شوي او یوازې د متحده ایالاتو د وتلو دقیق مهال ویش او د اوربند توضیحات پاتې دي. دا حقیقت چې ټرمپ په بیړه کې و، له هیچا پټ نه و او طالبان چمتو وو چې له دې معلوماتو پوره ګټه واخلي. د اوربند موافقه، څومره چې د سولې د دې ټرون د یوې برخې په توګه منطقي ښکاري، هغه څه نه وو چې طالبان یې ژمنې ته چمتو شوي وو. د دوی لیوالتیا حتی د دې لامل شوه چې خبرې اترې ودروي (د سپتمبر څخه تر دسمبر 2019 پورې)، او بیا هم دوی ټول وړاندیز وکړ چې د ټرون له اعلان وروسته په تاوتریخوالي کې لندمهاله کمښت و. د بریدونو د درولو په اړه د دوی د نه زړه کیدو تر شا د طالبانو دلیلونو په اړه، د طالبانو یوه مرکچې بصیرت کارټر مالکاسین ته وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرکـکابل ته

موږ اړتیا لرو چې متحده ایالات د وتلو اعلان وکړي ترڅو خپلو جنګیالیو ته ثابته کړي چې جهاد ګټل شوی. نور نو قرباني د څه لپاره؟ موږ ډېر اندیښمن یو چې جنګیالي به داعش یا نورو ډلو ته لاړ شي.[۷۵]

د متحده ایالاتو ټیم د ښه کلمې په لټه کې و، څکه چې د 2019 په دسمبر کې یې د خبرو اترو بیا پیلولو پریکړه وکړه، او دا یقینا د برادر په مشرۍ د طالبانو مذاکره کونکو سره مرسته وکړه، هغه ته یې اجازه ورکړه چې د کوټې شورا او ملا هبت الله (د طالبانو په مرکز کې) باندې تاثیر وکړي.) چې طالبان باید په دې برخه کې یو څه انعطاف وښیي. دوی د تړون له لاسلیک مخکې د تاوتریخوالي د یوې اونۍ لپاره د کمولو وړاندیز وکړ. د 2020 کال د فبروري په پیل کې ، شیان د سولې تړون لپاره خورا امید لرونکي ښکاري چې په اونیو کې به نهایی شي. دواړه خواوې د تړون له لاسلیک مخکې یا وروسته د یوې اونۍ په اوږدو کې د تاوتریخوالي کمولو مفکورې سره مبارزه کوي. په مثبته توګه، په تاوتریخوالي کې د پام وړ کمښت کله چې د موافقې د پلي کولو وخت راغی، دا ثابته کړه چې طالبان یو همغږي ځواک و چې د هغه څه د ترسره کولو توان لري چې دوی یې ژمن کړي.

د هبت الله-برادر متحرک د طالبانو د داخلي سیاست یوه ډېره نامعلومه برخه پاتې ده. دواړه یو بل ته ډېر درناوی لري مګر د 2001 څخه وروسته د دوی لارې بدلې شوې او د دوی نړۍ لید یې اغیزمن کړ. هبت الله په داسې حال کې چې په پاکستان کې یې د آزادۍ څخه خوند اخیستی ډېر محافظه کار شو، په داسې حال کې چې برادر د پاکستان په توقیف کې په سختو چاپیریال کې ژوند کاوه پداسې حال کې چې د هغه روغتیا د شکر ناروغۍ له امله خرابه شوې وه. برادر خپل وخت په فکر او فکر کولو تیر کړ په داسې حال کې چې هیبت الله یا په افغانستان کې د تاوتریخوالي د کچې د لوړولو په اړه ستراتیژۍ جوړوي یا یې لوستل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هغه د کتابونو انتخاب، د هغه مذهبي شالید ته په پام سره، تمه نه وه چې د بکس څخه بهر فکر کولو کې ورسره مرسته وکړي. د دې تر څنګ چې هبت الله باید د غورځنګ محافظه کار عناصر خوشحاله وساتي (ځکه چې دوی د غورځنګ ایډیالوژیکي ملا وه) په داسې حال کې چې د ساحوي قوماندانانو په اداره کولو کې یې لاس درلود. برادر، د توقیف تجربې او پراخ افشا کولو سره، ډیر عملي شوی و او هغه یو ډیر سیاستوال و، د شیانو د کار کولو لپاره د جوړجاړي په کولو کې ماهر و. د برادر "صبر او د سولې د اتلولۍ لیوالتیا" په حقیقت کې د طالبانو په کمپ کې په فکر مثبت اغیزه درلوده.[۷۶] د ورځې په پای کې هیبت الله او برادر د طالبانو لپاره یو ښه ټیم جوړ کړ. زل له یوه مرکه کوونکي سره دا خبره شریکه کړه چې برادر سره په خبرو کولو کې اسانه او په کوچنیو مسلو کې انعطاف منونکی ښکاریده، هغه به تل د وخت غوښتنه کوله چې د هیبت الله او شرکت څخه لارښوونه وغواړي کله چې کومه مهمه مسله راپورته شوه.[۷۷]

د بریا په احساس سره، د طالبانو مرستیال سراج الدین حقاني د ۲۰۲۰ کال د فبروری په ۲۰ د نیویارک ټایمز په اداریه پاڼه کې یو نظر لیکلی و، چې په ټولو ځایونو کې ځای لري. FBI، د متحده ایالاتو د بهرنیو چارو وزارت سره د معلوماتو لپاره تر 10 ملیون ډالرو پورې انعام وړاندیز کوي چې هغه به عدالت ته راولي. په داسې حال کې چې په مناسبه توګه استدلال کوي چې "هرڅوک له جګړې ستړي شوي" او "وژنه او معیوبیت باید ودرول شي،" هغه په افغانستان کې د راتلونکي حکومت د جوړولو لپاره د اجماع د رامینځته کولو لپاره د لازمو جوړجاړیو لپاره د طالبانو چمتووالي ته اشاره وکړه. د کلمو عمدي انتخاب، لکه ژمني کول "د نورو اړخونو سره د مشورتي ډول کار کولو لپاره په ریښتیني درناوی سره په یوه نوي، ټول شموله موافقه

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه سیاسي نظام چې په هغه کې د هر افغان غږ منعکس شوی وي او هیڅ افغان پکې د محرومیت احساس نه کوي.›› په ښکاره ډول هغو کسانو ته د ډیموکراسۍ پلوی وو چې د طالبانو له ایډیالوژۍ نه خبر وو. د ښځو لپاره د "کار کولو حق" او "د زده کړې حق" ته اشاره په مساوي توګه ځواکمن ښکاري. په جلا جلا توګه د دوحې په خبرو اترو کې د طالبانو مشر شهاب الدین دلاور د ښځو د تعلیم او کار د اجازې په اړه واضح ډاډ ورکړی و. کابل حیران شو؛ مګر دوی اوس د پرون سړي وو.

د ۲۰۲۰ کال د فبرورۍ په ۲۹، امریکا او طالبانو بالاخره د دوحې په شېراټون هوټل کې د نړۍ له ګوټ ګوټ څخه د لسګونو دیپلوماتانو په ګډون په پای کې "افغانستان ته د سولې د راوستلو تړون" لاسلیک کړ. د امریکا د بهرنیو چارو وزیر مایک پامپیو په داسې حال کې لیدلی چې زل او برادر تړون لاسلیک کړ. د کارټر مالکاسین په خبره، ټرمپ د دې پر ځای چې خلیلزاد [زل] ته وخت ورکړي چې له طالبانو څخه نور هم وځپي، ‹‹بې پروا›› یې د وتلو لپاره فشار راوړ.[۷۸] د تړون په لومړۍ پراګراف کې راغلي چې د سولې جامع تړون " تضمین او د تطبیق میکانیزمونه وړاندې کوي چې د متحده ایالاتو او د هغې د متحدینو د امنیت په وړاندې د هرې ډلې یا فرد لخوا د افغانستان د خاورې د کارولو مخه ونیسي."[۷۹]داد امریکا تر ټولو مهمه اندیښنه وه. د ۲۰۲۱ م کال تر مې پورې به ټول امریکایي جنګي ځواکونه له افغانستانه ووځي که طالبان القاعده او نورې ترهګرې ډلې رد کړي، له کابل سره خبرو ته کېني او د تاوتریخوالي کمولو هڅه وکړي. طالبانو په خپله برخه کې ژمنه کړې چې پر امریکایي او ناټو ځواکونو به بریدونه نه کوي. له وړاندوینې سره سره، د افغان امنیتي ځواکونو په اړه داسې کومه ژمنه نه ده شوې، چې په بین الافغاني کنفرانس کې پرې خبرې وشي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

په تړون کې یو څو پټ احکام هم شامل وو. له دغو څخه یوه یې د طالبانو پر ضد د افغان ځواکونو په هدفي عملیاتو کې د امریکایي ځواکونو د ملاتړ یا فعالولو مخه ونیوله.80 دا په اسانۍ سره د افغان ځواکونو لخوا خیانت بلل کیدی شي، مګر د امریکا لپاره د خپلو پرسونل خوندیتوب لومړی دی. د پوهیدو وړ دی. که څه هم د طالبانو لپاره تر ټولو لویه جایزه د وتلو له ژمنې وروسته دا وه چې د افغانستان په زندانونو کې د خپلو ۵۰۰۰ بندیانو خوشې کول وو. د طالبانو ځینې خورا خطرناک بندیان، چې په تروریستي فعالیتونو کې ښکیل و، د امریکا په بګرام اډه کې ساتل شوي وو- او په تړون کې داسې څه نه وو چې له دې مادې څخه د ګټې اخیستنې وړ نه وي. طالبانو هم د خپلو بندیانو ۱۰۰۰ افغان امنیتي پرسونل خوشي کړي وو.

ختم

حقیقت دا دی چې اعتراف یې اکثراً سخت وي، خو حقیقت دا دی چې طالبان له امریکایانو تېر شول. دولت جوړونه وخت نیسي او امریکا په لسګونو ملیاردونه ډالر پانګونه وکړه، خو د طالبانو د ویرې او پراختیایي پروژو د ګډوډولو لپاره د لګښت وړ اقداماتو د خپلو موخو لپاره ښه کار وکړ. له معاملې وروسته عامو افغانانو د ناګزیرتیا لپاره چمتووالی پیل کړ، ځکه چې دوی ته څرګنده وه چې طالبان به اوس نه ودریږي. د متحده ایالاتو او نړیوالو ځواکونو له انځور څخه لرې کیدو سره، کابل د دې امکان نه درلود چې خپله خاوره وساتي. اوس د طالبانو ستراتیژي دا وه چې د افغانستان پر خلکو دا تاثر ورکړي چې په دې پړاو کې د دوی واک ته تسلیمېدل د هر چا په ګټه ده. په دې توګه خپې پیل شوې - په خاموشۍ او تدریجي ډول، هیڅ کلی نه پاتې شوی. هغه څه چې له طالبانو سره یې د سولې د هوکړې په ترلاسه کولو کې مرسته وکړه، دقیقاً هغه وه

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرکـکابل ته

همدا ډول په پراخه کچه باور درلود چې افغانان له جګړې وروسته ستړي شوي او د اوسېدو لپاره چمتو دي. د جګړې او تراژيدي له زهرجنو پاتې شونو ډکه افغان خاوره د ځان د بيا راژوندي کولو لپاره نوې انرژي او ژوند ته اړتيا لري. ايا افغانان به په دې نا اميده سناريو کې د هيلو د وړاندې کولو لپاره سره يو ځای شي.

د مليونونو ډالرو پوښتنه دا وه چې ايا په کابل کې د طالبانو او حکومت تر منځ معنی لرونکي خبرې اترې کيدی شي. غني له طالبانو سره د خبرو اترو په زړه کې نه و او د بنديانو د خلاصون پر سر د اختلافاتو له امله کارونه سمدلاسه ودرېدل. په دې اړه لږ تعقيب شوی، ځکه چې غني يوازې په خپلو شرطونو سوله غواړي. د طالبانو د ګرنديتوب په اړه د هغه ناپوهي به د هغه په خپل تابوت کې ميخ وخوري. کابل او غني د همدغو ځنډونو له امله مشروعيت له لاسه ورکړ.

د بين الافغاني خبرو د پيل لپاره د ۲۰۲۰ کال د سپټمبر په نيمايي کې نيټه وټاکل شوه، خو په يوه حيرانونکي اقدام کې طالبانو د ۲۰۲۰ کال د سپټمبر په ۵ مه نيټه په خپل مذاکراتي ټيم کې يو لوی بدلون اعلان کړ. عبدالحکيم اسحاقزی، يو محافظه کار هغه لوړپوړی ديني عالم چې په اصل کې د کندهار دی، چې د ملا هيبت الله غوره‌ونه يې لرل، د شير عباس ستانکزي پر ځای د خبرو اترو نوی مشر وټاکل شو. برادر، چې د دوحې د سياسي دفتر مشر دی، د طالبانو د مرکچي پلاوي عمومي مشر پاتې شوی دی. د هيبت الله په څير، عبدالحکيم د کويټې سره نږدې يوه مدرسه، يوه اسلامي مدرسه (د کچلاک په سيمه کې د دارالعلوم شرعيه په نوم) چلوله او د طالبانو د قاضي په توګه يې دنده ترسره کوله او ترڅنګ يې د ديني احکامو – فتواګانو – د صادرولو لپاره د ديني عالمانو د يوې اغيزمنې شورا مشري کوله. مسايل[81] د هغه مدرسه د ۲۰۲۰ کال د جنوری په ۱۹مه د داعش د يوه ځانمرګي بريدګر له خوا په نښه شوه چې په ترڅ کې يې خپل زوی او زوی له لاسه ورکړل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنهد طالبانو

ډیرې زده کونکي.[۸۲] مهمه دا چې هغه په پاکستان کې د دارالعلوم حقانې څخه فارغ هم و، چې د طالبانو د مشرانو د روزنې ځای و. طالبان اوس چمتو شوي چې له غني او د هغه له ټیم سره سخته لوبه وکړي.

زل غوښتل چې طالبان او کابل د واک د شریکولو لپاره د دوستانه موافقتنامې د موندلو په لور بوځي، خو وخت په تیریدو و. حقیقت دا وو چې طالبان او کابل له ډیرې مودې راهیسې د یو بل په غیږ کې وو، یو بل یې په بې رحمۍ وژل. هیڅ اړخ به دا هیر نکړي. افغانستان د پخلاینې یو کمیسون ته اړتیا لري چې د هغه په څیر په جنوبي افریقا کې د نژادي تبعیض له ختمیدو وروسته د زخمونو په مرهم کولو کې مرسته وکړي. او تر اوسه پورې، د دواړو خواوو هیڅ مشر د افسانوي نیلسن منډیلا قد نه درلود چې په افغانستان کې دا کار وکړي.

غني د دې په منلو کې جدي ستونزه درلوده چې امریکا او متحدین یې خپل ځواکونه وباسي. هغه اساسا په بشپړ ډول فریب شوی و ، او حتی په DC کې یې له خپلو ملګرو څخه وغوښتل چې پوښتنه وکړي چې ایا متحده ایالات واقعیا پریږدي ، کوم چې ډیری امریکایی چارواکو ځواب ورکړ "هو!" د امریکا تمه دا وه چې طالبان او غني به د دواړو لورو له استازو سره د یوه بې طرفه موقت حکومت پر جوړجاړي موافقه وکړي چې له مخې به یې دواړه لوري د ګډې زمینې په موندلو کې مرسته وکړي. د زل په وینا، غني "له دې څخه کرکه درلوده، ځکه چې دا پدې مانا ده چې هغه باید لاړ شي."[۸۳] پلان خراب شو.

طالبانو اوس په ستراتیژیک ډول د ولایتونو مرکزونه او د ښار مهم مرکزونه محاصره کړي دي. د طالبانو جاسوسان، چې د افغان حکومت په بیروکراسۍ کې یې ژور نفوذ درلود، د طالبانو مشرانو ته حیاتي معلومات ورکول. دا هر څه په داسې حال کې چې امریکایي ځواکونه په افغانستان کې را ټول شوي وو. طالبانو کومه ستونزه نه ده رامنځ ته کړې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژمنه وکړه. د کورونویرس بحران په ورته وخت کې خپل زیان هم اخیستی و او لومړیتوبونه هرچیرې بدلیدل؛ په ټوله نړۍ کې د کورني روغتیا بیړني حالت لومړی شی و چې دولتونه یې په اړه اندیښنه درلوده. د نړیوالو اړیکو کار په ټپه ولاړ دی.

د ۲۰۲۱ کال د اپریل په ۱۴مه ولسمشر بایډن، د واک له اخیستو درې میاشتې وروسته اعلان وکړ چې ټول امریکایي ځواکونه به د همدې کال د سپټمبر تر ۱۱مې له افغانستانه ووځي. د ټولو عملي موخو لپاره، هغه ته دا پالیسي لاربښوونه له ټرمپ څخه په میراث پاتې وه ــــ مګر دا د هغه اداره وه چې د وتلو پلان او پلي کولو مسؤلیت به یې په غاړه وي. د سپټمبر د یوولسمي ټاکنه سمبولیکه وه، په دې مانا چې د تروریستي برید په وړاندې د امریکا غبرګون چې دوه لسیزې مخکې یې امریکا ته صدمه رسولې وه، بشپړ او پای ته ورسېد. د DC په پالیسي حلقو کې، افغانستان اوس د "له لاسه ورکړې لامل" په توګه لیدل کیده، او د امریکا په تاریخ کې تر ټولو اوږده جګړه په حقیقت کې په غیر رسمي توګه پای ته رسیدلې وه کله چې طالبان د کابل دروازې ټکوي. د جولای په 8، 2021، ولسمشر بایډن په داسې حال کې چې په افغانستان کې د ځواکونو د ایستلو په اړه د خپلې پریکړې په اړه څرګندونې کولې، مګر ټولو اعتراف وکړ:

> له 20 کلونو وروسته - یو ټریلیون ډالر د سلګونو زرو افغان ملي اردو په روزنه او تجهیز مصرف شول.امنیتي او دفاعي ځواکونه، 2,448 امریکایان ووژل، 20,722 نور ټپیان شول، او په زرګونو بې شمیره د دوی رواني روغتیا ته د نه لیدل شوي صدمې سره کور ته راستانه شول - زه به د امریکایانو بل نسل په افغانستان کې جګړې ته ونه لیږي پرته له دې چې د بلې پایلې تر لاسه کولو معقول تمه ولري.[۸۴]

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

باید له افغانستانه د وتلو هوډ کړی و. حتی د اوباما د مرستیال په توګه، هغه په دې اړه شکمن و چې امریکا په افغانستان کې څه ترسره کولی شي، او د سپینې ماڼۍ د داخلي بحثونو په ترڅ کې یې حتی "اوباما څخه وغوښتل چې د اوریکی ضد ستراتیژي چې جګړه پراخه کړي رد کړي."[85] هغه په دوامداره توګه د یو باثباته افغانستان د امکاناتو په اړه نا امیده و او د عامه څرګندونو تر څنګ یې هیله نه درلوده چې غني به دا ټول یوځای کړي. د ۲۰۲۲ کال د جنورۍ په میاشت کې د یوه مطبوعاتي کنفرانس په ترڅ کې، هغه د وتلو د خپلې پریکړې دفاع وکړه، او استدلال یې وکړ چې افغانستان د یو قوي دلیل لپاره د امپراتوریو هدیره ده: دا د یووالي لپاره حساس نه دی. .[86]"

حقیقت دا دی چې امریکا ستړې شوې او کابل یوازې د طالبانو سره د مخامخ کیدو په فکر کې مات شوی دی. د امریکې د افغاني خوښې خاوندان چې اشرف غني یې یوه ستره بېلګه وه، ناڅاپه په خپلو پښو د ودرېدو لپاره ډېر کمزوري ښکارېدل. فساد او نفاق د افغان دولت حیاتي مواد خوړلي دي. د بنسټونو جوړولو ته لومړیتوب نه ورکول، د قانون ضعیف حاکمیت او د جنګیالیو او د مخدره توکو په سوداګرو باندې تکیه کول، شیان په بل ډول پای ته نه رسیدلي. د یو ډېر متمرکز او بې حسابه افغان دولت نوې ودانۍ د پایښت وړ نه وه. دا ټول په داسې حال کې چې د نورو نړیوالو بسپنه ورکوونکو سره یوځای یې د افغانستان د ملي بودیجې نږدې ۸۰ سلنه تادیه کوله، د امریکا په ښار کې راښکاره شول.

یو وخت داسې و چې امریکا ژمنه کړې وه چې هیڅکله به د بګرام اډه نه پرېږدي- دې په افغانستان کې د تروریزم ضد ظرفیت ساتلو لپاره خوندي پښه برابره کړه، او امریکا ته یې دا توان ورکړ چې په چینایانو باندې نظر وساتي. مګر بالاخره، حتی دا نظر پرېښودل شو. د هغه د بدنامۍ لپاره،

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرک‌کابل ته

د بايډن اداري د امکان تر حده په مؤثره توګه د هغه د وتلو پلان جوړ کړی و. امريکايي رسنۍ په خپله ارزونه کې لږ خيريه وه چې شيان څنګه بدل شول. نامتو ژورناليست پيټر برګين وايي:

له افغانستان څخه په بشپړه توګه د وتلو په اړه د بايډن د ناورين پاليسي پريکړه د هغه د ايستلو په برخه کې د بايډن د لاس وهنې يوه پيچلې اداره وه.
وروسته له دې چې د متحده ايالاتو اردو له افغانستان څخه 124,000 افغانان وباسي، عمليات يې يو "غير معمولي بريا" وبلله، کوم چې د اور وژنې په څير د ځان ستاينه کوي چې د هغه اور په مينځلو کې يې مرسته کړې چې هغه يې پيل کړې وه.[٨٧]

د طالبانو راتلونکی لا تر اوسه روښانه نه و، خو غني ډېر وخت ونيو چې په دې پوه شو چې د ده لپاره تول ختم شوي دي. هغه څه چې طالبانو په ۱۹۹۶ کال کې د کابل له نيولو وروسته د شوروي تر ملاتړ لاندې ولسمشر نجيب الله سره وکړل، هېرول يې ګران کار دی. نجيب الله په وحشيانه ډول ووژل شو او جسد يې په کابل کې د ولسمشرۍ ماڼۍ مخې ته د ترافيکي څراغ سره ځوړند شو. لکه څنګه چې په سريزه کې ويل شوي، غني او ملګرو يې د ورته برخليک د مخنيوي لپاره د تېښتې پرېکړه وکړه او په کابل کې يې حکومت چې تر دې مهاله تر ولسمشرۍ ماڼۍ او شاوخوا شاوخوا پورې محدود و، يوازې د کارتونو د کور په څېر سقوط وکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

2

له بغاوت څخه تر حکومتوالۍ پورې

نن په افغانستان کې څوک دي؟

د دوه لسیزو وحشیانه بغاوت وروسته، طالبان په بریالیتوب سره د 2021 کال د اګست په 15 کابل ته پرته له کوم خنډ او خنډ څخه ننوتل. په داسې حال کې چې د افغانستان د ولسمشرۍ دفتر ویجاړ شوی، او د کابینې غړي هیڅ ځای نه موندل کیدل، طالبان په حقیقت کې دولتي ودانیو او تاسیساتو ته ننوتل، ډیری یې په موټرسایکلونو کې، پرته له دې چې ډزې وشي. په پیل کې، دوی لویو ښارونو ته د ننوتلو په نقطو کې انتظار کاوه او هڅه یې کوله چې په دوحه کې خپلې ژمنې عملي کړي چې دوی به د بین الافغاني خبرو اترو ریښتینی فرصت ورکړي. حتی د کابل د سقوط په ورځ هم د طالبانو یوه ویاند ټویټ کړی و: «اسلامي امارت خپلو ټولو ځواکونو ته لارښوونه کوي چې د کابل په دروازو کې ودرېږي، ښار ته د ننوتو هڅه نه کوي.»[1]

دا نه یوازې د طالبانو بلکې په ټوله نړۍ کې د ډیرو اسلامي اورپکو غورځنګونو لپاره یوه غوره شیبه او یو لوی پړاو و چې په راتلونکو وختونو کې به ترې الهام واخلي. د ډیرو افغانانو لپاره، دا د تصور وړ نه وه، حتی د دې بدبختۍ ورځې څخه څو میاشتې مخکې. دوی په دې نظر کې یوازې نه وو. حتی د متحده ایالاتو استخباراتو د طالبانو د پرمختګ سرعت په بې ساري ډول کم اټکل کړی و، او تر هغه چې ناوخته وي

(c) ketabton.com: The Digital Library

له بغاوت څخه‌حکومتداري ته

د 2021 کال د جولای په نیمايي کې، دوی د احتمالي خطر ارزونه وکړه‌د کابل د طالبانو نیول کم دي.2 تر هغه وخته، طالبانو ورو، خو خامخا د کابل په لور خبرې اترې کولې، معاملې يې پرې کولې، قومي اتحادونه يې را ژوندي کول، او د اړتیا په صورت کې يې ترهګري راپاروله. غیر متوقع، ناغوښتل او نه منل کېدونکی اوس يو تریخ حقیقت و چې د هرچا په مخ کې يې سترګې پټول.

په کابل کې ګډوډ حکومت په ژوندۍ ټلویزیون کې د نړۍ په سترګو کې ړنګ شو، په داسې حال کې چې دولتي بنسټونه یو په بل پسې ړنګېدل، ویره او ګډوډي يې رامنځ ته کړه. د افغانستان په ګوټ ګوټ کې د والیتي مرکزونه د پام وړ اکثریت یا طالبانو ته تسلیم شوي او یا د خپلو سیمو د دفاع لپاره په جګړه بوخت دي. مهم ښارونه او سیمه ایز مرکزونه لکه د کندهار، هرات، کندز او مزارشریف په شمول د طالبانو تر ولکې لاندې وو کله چې هغوی کابل ته مخه کړه. دا د ډارونکي فلم یوه صحنه وه - شک او وړاندوینه د زغم وړ نه وه.

د متحده ایالاتو د ولسمشر جو بایډن د اګست په 10 د افغانستان مشرانو ته بلنه ورکړه چې متحد شي او "د خپل ملت لپاره مبارزه وکړي".[3]دا ډېر ناوخته و او د بایډن اداره-istration پدې پوهېدل. د طالبانو له پاره چې له دې کاره لاس واخلي کومه عادي بریا نه وه – دا په بشپړه توګه د پام وړ، په یو ډول د باور وړ نه وه. دوی په پای کې د کلونو لپاره د متحده ایالاتو په مشرۍ د یو ځواکمن نړیوال نظامي ایتلاف لخوا ملاتړ شوي یو منابع لرونکي کابل سره مخ شو. اوس، د امریکا د پوځ له وتلو سره په وروستیو ورځو کې، د طالبانو واکمني خو تضمین شوې وه. بیا هم، په ټول هیواد کې د طالبانو چټک پوځي پرمختګ هغومره حیرانوونکی و لکه څنګه چې د نړیوالو څارونکو لپاره حیرانتیا وه. په ټول هیواد کې په نظامي ډګر کې د طالبانو د بریا خبر له هیچا پټ نه وو، خو په سختۍ سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

بيرته راستنيدنه‌د طالبانو

چا د طالبانو په لاس د کابل د سقوط وړاندوينه وکړه.د طالبانو په کمپ کې، په ټوله کې آرامۍ وه - او د دوی په سپيڅلي هدف باور يوازې پياوړی شوی و.

په دې کې شک نشته چې کابل د دغه ناڅاپي او ډراماتيک بدلون لپاره چمتو نه و. د غني حکومت په ډېرو کچو کې ناکامه او مبارزه کوله، خو د موټر چلولو په څوکۍ کې د طالبانو سره، د يو ديموکراتيک او عصري افغانستان مفکوره، ښځې د نارينه وو تر څنګ کار کوي، او د ځوانو نجونو ښوونځي ته تلل، دا ټول اوس يو خوب ښکاري. يو خراب شوی خوب. نړۍ د دوی د تلويزيون سکرينونه په حيرانتيا سره ګوري کله چې طالبان د ولسمشرۍ ماڼۍ ته ننوتل، د ګرين زون په کوڅو کې چې په پراخه پيمانه سفارتونه او د نړيوالو سازمانونو دفترونه په کې ميشت وو، پرته له کوم مقاومت سره مخ شول. د دغو ودانيو ډيری يې په وروستيو ورځو کې په چټکۍ سره ايستل شوي، ځينې يې څو ساعته مخکې. افغان پوځ او پوليس – روزل شوي او مجهز شوي، او د دوی په ساتنه کې يې په مليونونو ډالر مصرف کړي دي – د دوی د نشتوالي له امله ځرګند وو، حتی د غوسې له امله د دوی لخوا په هوا کې ډزې هم نه وې شوې. چوپتيا يې کاڼه وه.

ډېری امنيتي پرسونل په حقيقت کې ښار ته د طالبانو له تګ څخه مخکې په ملکي جامو کې بدل شوي وو او يا خو تښتېدلي وو او يا د امريکا او يا د ناټو د متحدينو له خوا د وتلو په هيله هوايي ډګر ته ورغلي وو. په عين حال کې، طالب جنګياليو، په اوږو باندې د ټوپکونو سره، د کابل په اوږدو کې د پوستو په نيولو کې هيڅ وخت ضايع نه کړ. دا يو شی دی چې دوی په تيرو کلونو کې واقعيا ښه ثابت شوي. دوی د لويو لارو او کليوالي سړکونو په اوږدو کې د تالاشۍ د نصبولو او د پوستو د جوړولو په هنر کې مهارت درلود، چې په مليونونو ډالر يې ترې واخيستل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

میاشت د لاریو او مسافرینو څخه.4 دا مهارت اوس په کار وو چې د حکومت حاکمیت – د طالبانو حکومت جوړ کړي.

ډیری افغانان، د بې وسۍ او نا امیدۍ احساس کوي، په داسې حال کې چې اړخونه بدل شوي، د هیواد په تاریخ کې ډیر غیر معمولي نظر نه دی. نا امیده وختونه په حقیقت کې د نا امیدو اقداماتو غوښتنه کوي، او دا اقدامات یوازې د وضعیت شدت او د خلکو په زړونو کې ویره وه. په هرصورت، د ځینو لپاره، دا ډول نا امید اقدامات به د غمجن خیانت معنی ولري. په حقیقت کې، دوی لومړی نه یوازې د خپلو سیاسي مشرانو په برخه کې، بلکې د هیواد د لویدیځو تمویلونکو په برخه کې د خیانت احساس وکړ، چې د کابل تر شا یې له طالبانو سره د معاملې د پرې کولو په سترګه کتل. کله چې دا خبر راورسید چې ولسمشر اشرف غني د طالبانو له خوا د کابل د نیولو په درشل کې په بې شرمۍ سره له هیواده تښتیدلی دی، د پاتې کیدو احساس یې نور هم سخت شو. د ټولو هغو کسانو لپاره چې لا هم د افغانستان د ژغورلو هیلې په زړه کې وې، د دوی لپاره نا امیدي وه. غني په خپلو تکراري ادعاوو ملنډې وهلې چې تر پایه به د افغانانو تر څنګ ولاړ وي. هغه یوازې نه و، که څه هم، د فضل څخه د هغه په زوال کې. په دغه بې شرمانه سفر کې له هغه سره په قومي او سیاسي برخو کې ګڼ شمېر نور افغان مشران هم ملګري وو. دوی لږ تر لږه د پلازمینې کابل د دفاع ستراتیژیک کولو لپاره کافي وخت درلود، یا کولی شي د هغه څه لپاره ودریږي چې دوی تل د جګړې ارزښت لري. د افغانستان پخوانی ولسمشر حامد کرزی او اجراییه رییس عبدالله عبدالله، که څه هم په دې واکمنۍ کې مستثنی ثابت شول.

د عامو افغانانو حالت تر ټولو غمجن و، ځکه چې دوی په ویره کې ځانونه په خپلو کورونو کې بند کړي وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوهیدل چې برخلیک دوی ته څه تمه لري. داسې ښکاریده چې نړۍ د دوی په وړاندې وه، او د دوی مشر په وتښتیدو سره، دوی په بشپړ ډول پریښودل شوي هیڅ احساس نه درلود. دوی هیڅوک نه درلودل چې وګوري، هیڅوک د دوی سره مرسته نه کوي، د دوی یوازینی شرکت د ناڅرګندتیا ترټولو ډارونکی حقیقت و. لکه څنګه چې د اور په څیر د بهرنیانو د وتلو اوازې خپرې شوې، زرګونه کسان د کابل هوایي ډګر په لور د هر څه سره چې دوی یې کولی شي له هیواده وتښتي..[5] د صحنې مایوسي د زړه له درده کمه نه وه. نور د نغدو پیسو ایستلو لپاره بانکونو ته ورغلل - دا د ګډوډۍ او ګډوډۍ صحنه وه. که چیرې یو داسې انځور وي چې په ریښتیا سره د نه منلو وړ تراژیدي انځوروي، دا هغه ویرونکي عکسونه دي چې په ټولنیزو رسنیو کې خپاره شوي خلک د الوتنې الوتکې سره تړلي دي، په غمجنه توګه د الوتنې وروسته د دوی مړینې ته راوتلي.[6] دا په تاریخ کې یو له هغه شیبو څخه و - چیرې چې داسې و لکه وخت ودریدلی و.

طالبانو د 2020 کال له تړون وروسته له خپل وخت څخه په ستراتیژیک ډول ګټه پورته کړه‌د قبایلو سره د معاملې لپاره زمینه برابرول ترڅو کابل وځپي. د دوی ټوله انرژی د غني د حکومت د ماشینونو په ځپلو کې لګیدلې، چې د جګړې اراده یې له لاسه ورکړې وه. څومره چې د دوی په څیر اختلافي او بې پرې وه، په کابل کې د سیاسي اشخاصو څخه تمه کیده چې د خپلې بقا لپاره ننګونې ته وده ورکړي که بل څه نه وي، مګر داسې نه وه. د جنوبي اسیا یو تجربه کار امریکایي عالم مارون وینبام له ما سره په خبرو کې په بصیرت سره وویل: «طالبان باید درک کړي چې د اختلافاتو په اړه د بحث لپاره نه بلکې د حکومت لوري ته د تسلیمیدو لپاره د خبرو میز ته راغلي دي. خپلو غوښتنو ته.»[7]

تریخ حقیقت دا دی چې افغان امنیتي ځواکونه د ۲۰۲۰ کال د دوحې له موافقې څخه په سخته توګه کمزوري شوي دي، چې له امله یې یوازې د طالبانو تګ راتګ زیات شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له بغاوت څخه‌حکومتداري ته

ځواک د متحده ایالاتو لخوا روزل شوي افغان سرتیري چې په پراخه کچه په بهرنیو قراردادیانو او هوایي ملاتړ پورې تړلي وو، اوس د دې بیک اپ له لاسه ورکولو سره ناهیلي او هم ناخبره وو. د دوی د ډیری لپاره، دا اوس د تسلیمیدو یا یو مشخص مرګ تر منځ انتخاب و. نو دوی ژوند غوره کړ، چې دا هم په دې معنی وه چې طالبان اوس کولای شي خپل لاسونه په غربي پوځي تجهیزاتو او وسلو کېږدي. اداري فساد هم د افغان امنیتي ځواکونو، پوځ او پولیسو ظرفیت له منځه وړی دی. د غني د ملاتړ اډه (چې له پیله یې ډېره لویه نه وه) ورځ په ورځ کمېدله. ډیری اضافي مرسته کونکي عوامل شتون درلود. د بېلګې په توګه، د امریکا پرېکړه چې په دوبي کې د خپلو ځواکونو د وتلو وروستی پړاو وټاکي، په دې پوهېدل ګران دي، چې طالبان ډېر فعال او فعال وي، برعکس په ژمي کې چې سخته هوا د دوی د ازادو عملیاتو وړتیا کموي. په داسې شرایطو کې یوازینی مثبت خبر دا و چې د اګست په لومړۍ نیمایي کې د طالبانو د مهم ښارونو هرات، کندهار او مزارشریف د نیولو په وخت کې د پراخو تاوتریخوالو، قتل عامو، یا د نیول شویو افغان چارواکو اعدام. د طالبانو پیاده سرتیري په دغو ښارونو کې نه راوتلي وو او په ښکاره ډول یې په منظم او څه ډول په احتیاط سره فعالیت کاوه. سره له دې چې کابل ته د راحت احساس نه لرې، طالبانو غوښتل چې د ګډوډۍ او وېرې مخه ونیسي. د اګست په ۱۵مه سهار، د طالبانو یوه ویاند حتی په انلاین بڼه یوه بیانیه خپره کړې وه:

> ځکه چې کابل یو لوی ښار دی چې د زیات نفوس لرونکی دی، د اسلامي امارت مجاهدین په زور د ننوتو اراده نه لري او له بل لوري سره د واک د سوله ییز انتقال لپاره خبرې اترې روانې دي..[٨]

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر ماښامه پورې طالب ځواکونه په ولسمشرۍ ماڼۍ کې ناست وو په کابل کې ماڼۍ او د دوی انځورونه او د رسنيو لنډيز د نړۍ په ګوټ ګوټ کې د تلويزيون په سکرينونو کې و. ملا برادر که څه هم خوشاله و، د بل هر چا په څير حيران و، کله چې هغه په ويډيو کې وويل: "هغه بريا چې په يوه اونۍ کې يې د هيواد ټول لوی ښارونه ونيدل، په غير متوقع ډول ګړندۍ وه او په نړۍ کې يې هيڅ مثال نه درلود. "په داسې حال کې چې دا يې ومنله چې "اصلي ازموينه به اوس پيل شي."[۹] هغه درلودهپه دې شيبه کې د شخصي ازموينې په اړه لږ نظر چې هغه ورسره مخ و. وروسته له هغه چې له امريکا سره د خبرو اترو برياليتوب ته يې د پام وړ دقت او دقت په لاره واچاوه، د خپلو دښمنو سيالانو په لاس په طالبانو کې خپل نفوذ د لاسه ورکولو په حال کې و.

په داسې حال کې چې د امريکا سفارت تقريباً خالي دی او د سفارتونو او د غربي موسسو د نورو کارکوونکو د ايستلو لپاره ټولې هڅې روانې دي، خوار افغانان اوس ناڅرګند وخت ته تيارېږي. اوس يوازينی ډاډه خبره دا وه چې د طالبانو خوځښت نه ودرېدلی.

په کابل کې دننه: د طالبانو واک

افغان امنيتي ځواکونه نشتهيا د کابل د دفاع لپاره د امريکا د پوځ ملاتړي واحدونه د طالبانو دوه مخکښ شخصيتونه – سراج الدين حقاني، د جلال الدين حقاني زوی، د شوروي ضد جهاد د کلونو اتل او ملا يعقوب، د طالبانو د بنسټ ايښودونکي ملا عمر زوی – کابل ته راورسېدل. د اګست د 15 په ماښام، خپل ځواکونه د کورنيو چارو او دفاع وزارتونو - د کنټرول دوه مرکزونو ته واستول. هر څوک چې د دې چارې په غاړه واخلي، دا حق به ترلاسه کړي چې ملا هبت الله ته ووايي چې دوی د واک ترټولو غوره مرکزونه خوندي کړي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له بغاوت څخه حکومتداري ته

په کابل کې د افغانستان د ولسمشرۍ ماڼۍ او نورو دولتي ودانیو ته په نیږدې کېدو سره، طالبانو په حقیقت کې هېڅوک هم د دغو ځایونو ساتنه نه کوله.

په داسې حال کې چې د طالبانو د مختلفو قوماندانانو ترمنځ سیالۍ د کابل په لور په چټکۍ سره د پوځي کمپاین په چټکتیا کې مرسته وکړه، دا د حقاني شبکې تر قوماندې لاندې ځواکونه وو چې له دې وضعیت څخه یې ډېره ګټه پورته کړه.[10] د سراج تره خلیل حقاني، چې د قومي شخړو د حل لپاره د خپلو مهارتونو او د جرګو په جوړولو کې د منابعو په توګه پېژندل شوی - د قومي مشرانو یوه جرګه - د سختو ستونزو د حل لپاره زمینه ښه چمتو کړې وه.

لکه څنګه چې په کال کې بلواګري روانه وه، د ننګونو ماهیت چې دوی ورسره مخ دي دا ثابته کړه چې طالبان د دښمن سره د مخامخ کیدو په وخت کې یو متحد واحد و. د ناټو او افغان امنیتي ځواکونو د سترګو په وړاندې، دوی یو وو. د پردې تر شا، د دوی په ډلو کې ویشل شوي، سره له دې چې دوی ګډ هدف لري. که څه هم دا ویش څه وو؟ په لومړي سر کې، ډلې د هویت په لیکو کې شتون درلود او په پنځو اصلي کټګوریو ویشل کیدی شي. لومړی، هغه کسان چې د ډلې د "منتقدینو" په توګه لیدل کیږي، د دوی عامه مخ - هغه څوک چې په دوحه کې د خبرو اترو مشري کوي. دوهم، د کوټې شورا – سخت دریځي او زاړه ساتونکي چې د ډلې په اړه د عمومي افکارو په جوړښت کې ځای لري، ایډیالوژیکي دماغ. د طالبانو یوه موازي ډله چې په 2005 کې راڅرګنده شوه — د پېښور شورا چې د افغانستان د ختیځو ولایتونو اداره کوي- د کوټې شورا د سویلي تعصب سره انډول کوي. دریم، هغه کسان چې په ځمکه کې جنګیږي، د ډلې رګونه - ساحوي قوماندانان چې فزیکي ننداره پرمخ وړي. څلورم، د نشه یي توکو له پلورونکو څخه جوړه شوې بدنامې منظمې جنایي ډلې چې د خپل ځان لپاره یې د ګډوډۍ پانګونه کوله

(c) ketabton.com: The Digital Library

مالي ګټه. او وروستی، په بالقوه توګه ترټولو لوی‌د دغې ډلې له عامو کلیوالو ښځه جوړه شوې وه، چې د قومي اتحاد او د ښاریانو او کابل په مخالفت کې یې ځانونه له طالبانو سره د "یوځای کیدو" لپاره پرته له کوم انتخاب پرته وموندل.

مارتین بیک، په دوحه کې د متحده ایالاتو د خبرو اترو د ټیم یو لوړ پوړی چارواکی، د پورتنی طبقې یو مهم عنصر ملاتړ کوي. ماتیو اکینس د هغه په حواله وایي، "په حرکت کې ریښتینی ځواک. . . په دوحه کې د برادر له ډلې سره نه، بلکې د ځمکې پر سر له پوځي قوماندانانو او لوړ پوړو مشرانو سره چې په پاکستان کې پټ دي اوسېدل.»11

د دې ویش په پام کې نیولو سره، پوښتنه به راپورته شي - څوک به د حکومت مشري وکړي؟ د تخت د لوبې په بشپړ حالت کې، د اوسپنې عرش د پام وړ خالي و ځکه چې بیلابیلې ډلې د دې په اړه توپیر درلود چې څوک یې ترټولو لوی حق لري. لکه څنګه چې شیان د نه پخلاینې وړ ښکاري، د سپټمبر په څلورمه له اسلام آباد څخه یو ډیر مهم کس الوتنه وکړه. دا بل څوک نه و مګر هغه سړی و چې ډیری تارونه یې راښکاره کړل — د پاکستان د استخباراتي ادارې (آی ایس آی) مشر ډګرجنرال فیض حمید. په افغانستان کې د هغه درې ورځنی پاتې کیدل د کابینې په جوړولو کې مهم رول ولوباوه. یوازې د آی ایس آی د مشر د اوسپنې متې لاندې کولی شي د داخلي اختلافاتو پراخول یو طرفه کړي او شخړې حل کړي، یو څوک به فکر وکړي. هغه د کابل د سرینا هوټل په لابي کې د یوې چټکې مرکې په ترڅ کې وویل: "مه اندیښنه مه کوئ، هرڅه به سم شي."12 یو بدیل لوستل ممکن وي: زه به ډاډ ترلاسه کړم چې زموږ غوره د کابینې مهم ځایونه ترلاسه کوي.دا د پاکستان لپاره یو مهم هدف و ځکه چې د طالبانو ټول ځواک مرکزونه ورسره نه وو. هبت الله او د هغه سړي - د هغه د دوو ځواکمنو مرستیالانو، لکه‌سراج حقاني او ملا یعقوب سره، چې اوس په غیر رسمي ډول مهم امنیتي وزارتونه اداره کوي - حکومت وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له بغاوت څخه‌حکومتداري ته

ايا فيض حميد په خپل ماموريت کې په بشپړه توګه بريالی شوی او که نه، په سرينا هوټل کې د هغه د چای څښلو عکسونه او ويډيويي کليپونه خپاره شول. د کتونکو لپاره، دې ليدونو په طالبانو باندې د پاکستان د پراخ نفوذ ثبوت وړاندې کړ. د دې غلطۍ په پوهيدو سره، پاکستاني خبري چينلونو ته لارښوونه شوې وه چې دا عکسونه نه ښکاره کوي.[13] مګر دا په څرګنده توګه ډېر ناوخته و. تر دې وړاندې د پاکستان د بهرنيو چارو وزارت وياند فيض ته په کابل کې د پاکستان په سفارت کې د پاتې کېدو سپارښتنه کړې وه، چې هلته به ټولې ناستې تنظيمېږي، خو د پاکستان د جاسوسۍ ادارې مشر دا خبره رد کړه. وروسته، د ۲۰۲۱ کال په نومبر کې، کله چې د پاکستان په پارلمان کې د ټرلو دروازو تر شا د يو شمېر پاکستاني سياستوالو (بلاول بوټو زرداري په ګډون) له هغه وپوښتل شول چې ولې د طالبانو د نوي حکومت تر جوړېدو مخکې کابل ته سفر وکړ، هغه د خپلو کړنو دفاع وکړه. د ده په خبره، هغه مهال د امريکا او چين د استخباراتو مشرانو هم کابل ته سفر کړی و. يو سياستوال په نرمۍ سره وويل: "شايد دوی هم ليدلي وي، مګر تاسو يوازينی عکس اخيستونکی ياست!"[14]

د طالبانو له مشرانو سره د ملاقاتونو په ترڅ کې چې د راپورونو له مخې فيض د ټول شموله حکومت قضيه جوړه کړې وه، هغه ته په نرمه توګه وويل شول: "موږ به په دې وړانديز غور وکړو، خو د عطا محمد نور په څېر کسان نه شو شاملولی، چې دومره طالبان يې وژلي دي."[۱۵] عطا نور تاجک له ۲۰۰۴ څخه تر ۲۰۱۸ کال پورې د بلخ والي پاتې شوی چې ولسمشر غني له دندې ګوښه کړ. هغه د امريکا يو مهم متحد و. په زړه پورې خبره داده، چې د عطا نور زوی خالد نور، چې د شاهي پوځي اکاډمۍ سنډورسټ څخه فارغ شوی، د ۲۰۲۱ کال د اګست په ۱۵مه سهار وختي له لومړي وزير عمران خان او د پوځ له مشر جنرال قمر جاويد باجوه سره له اوو نورو غير پښتون افغان مشرانو سره ليدلي وو. کې رول ولوبوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بيرته راستنيدنه‌د طالبانو

د افغانستان راتلونکی.[16]په تصادفي توګه، ما د خبرو اترو فرصت درلودد 2022 کال د سپتمبر په وروستيو کې په بغداد کې په يوه کنفرانس کې د عطا نور سره، چيرته چې موږ د طالبانو په مشرۍ د افغانستان د راتلونکي په اړه بحثونه کول. نوموړي په خپلو څرګندونو کې د طالبانو د ماتولو تر څنګ په ښکاره توګه د طالبانو د بېرته واک ته د رسېدو ټول پړه د امريکا پر اوږو واچوله. وخت بدل شوی، او همدا ډول عطا هم د افغاني اشرافو د خيانت معيار تعقيب کړی دی.

د واک په دې جګړه کې تر ټولو لوی قرباني ملا برادر و. د امريکا د خوښې او همدارنګه د ډېرو نسبتاً معتدله طالبانو د خوښې وړ انتخاب، په رسمي توګه د افغانستان د نوي مشر په توګه خپل چانس له لاسه ورکړ. هغه د خپل ځای ناستي په توګه د ملا عمر انتخاب و، خو هوښيار ملا منصور کلونه وړاندې له هغه ځخه دا فرصت واخيست او اوس نورو کسانو د هغه د ګوښه کولو لپاره دسيسه جوړه کړه. همدا هغه و چې د دوحې د خبرو اترو په مشروعيت کې يې مهم رول ولوباوه او ملا هيبت الله يې قانع کړ چې د کابل د بېرته نيولو لپاره مذاکرات د دوی تر ټولو ښه لار ده. هغه امريکايانو ته دا هيله هم ورکړه چې له طالبانو سره کار وکړي. د ظال تر څنګ، هغه يوه داسې لاره موندلې وه چې د طالبانو د راتلونکي لپاره تر ټولو ښه سناريو وړاندې کوي، خو د غني بې غورۍ د واک د شريکولو او د سولې د هوکړې امکانات له منځه يوړل چې د برادر په مشرۍ منځلاري طالبان به پياوړي کړي. زل يو تعقيبي پلان په ذهن کې درلود —— د هغه په واقعو کې: "ما له راپرځولو وروسته فکر وکړ چې موږ بايد له هغه فرصت څخه کار واخلو چې موږ يې د ترهګرو له ليست څخه وايستلو، په تدريجي ډول بسپنه ورکوو، او سفارت بيرته پرانيزو- هغه څه چې موږ يې په بدل کې له دوی څخه غواړو، هغه د ترهګرۍ ضد همکاري، د ښځو حقونه او يو ټول شموله حکومت دی.»[١٧] خو اوس برادر

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سیاسي ځواک لوبې په ځنګ کې و ، سترې او انتظار و ، ځکه چې په ځمکه کې وضعیت د هرچا لپاره بدل شوی. امریکایانو ته د نږدې کیدو په سترګه کتل د دې تمه نه وه چې د طالبانو د رتبې او دوسیې په مینځ کې کومه ګټه راوړي یا په بدل شوي شرایطو کې په افغانستان کې کومه سیاسي پانګه رامینځته کړي. او بیا د ۲۰۲۱ کال د اګست په ۲۳ مه له ملا برادر سره د CIA د مشر ویلیم برنز، چې یو تجربه کار دیپلومات وو، د "پټ" لیدنې خبر ورکړل شو.[۱۸] راپور شوي خبرې د دوحې د تړون له مخې د امریکایي او غربي پرسونل د ویستلو همغږۍ او خوندیتوب په اړه وې (او شاید د تړون د پټو احکامو په اړه ځینې مشخص ټکي). څومره چې دا د متحده ایالاتو لپاره مهم و، دا د برادر سیاسي امکاناتو لپاره د مرګ کندې وګرځید. یوه "پټه" ناسته باید په حقیقت کې پټه وساتل شوې وای که چیرې دا دومره مهمه وه چې امریکا د برادر راتلونکې له خطر سره مخ کړي. برادر پخپله

باید ښه پوه شوی وای یا شاید هغه ډیر باوري و.

طالبان 3.0؟

طالبانو د کابل له ناڅاپه سوله ییزې نیونې وروسته په حکومت کې خپله دوهمه دوره د ځینو مثبتو پیغامونو سره پیل کړه. د طالبانو د کلتوري کمیسیون غړي، انعام الله سمنګاني، د ۲۰۲۱ کال د اګست په ۱۷ مه په ټول افغانستان کې د حکومتي کارکوونکو لپاره "عمومي بخښنه" اعلان کړه او په حیرانتیا سره یې ښځو ته بلنه ورکړه چې په حکومت کې شامل شي.[۱۹] دا بیان د ویرې په مینځ کې ، چیرې چې ډیری خلک د هیواد څخه د وتلو لپاره هوایی ډګر ته راوتلي و ، د ډیری اعصاب آرام کړل - حتی که یوازې لنډمهاله وي.
په داسې حال کې چې سفارتونه رخصت شوي وو او د کابل هوایي ډګر په ګډوډۍ کې ډوب و، د طالبانو ګڼو مخکښو څراغونو

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

له دوحې څخه کابل ته راتګ پیل شو. په داسې شرایطو کې، طالبانو د ۲۰۲۱ کال د اګست د میاشتې په ۱۷ مه نېټه خپل لومړنی رسمي مطبوعاتي کنفرانس په ښه توګه ترسره کړ، چې مشري یې د طالبانو ویاند ذبیح الله مجاهد کوله. د پاکستان له دارالعلوم حقانیه فارغ شوی، دغه نسبتاً ۴۴ کلن ځوان ویاند د طالبانو د رسنیو د مدیرانو په ډله کې دی چې تر ټولو اوږد مهاله یې دنده ترسره کوله او د هغه غږ نړیوالو خبریالانو ته خورا پیژندل شوی و ځکه چې هغه په منظمه توګه د رسنیو تلیفونونو ته ځواب ورکاوه او د طالبانو ټولنیزې رسنۍ یې اداره کولې. حسابونه بیا هم، لږ تر لږه د دې لومړي عامه ظهور دمخه د هغه مخ پیژندل شوی. په حقیقت کې، هغه په خپله دنده کې دومره اغیزمن و چې یو څه ناشونی پاتې و چې ایا دا یو شخص دی یا که د طالبانو د ویاندانو یوه ډله ټول د ډیرو خلکو د هویت پټولو لپاره دا یو نوم کاروي. طالبان نه یوازې د خپلو لوړ پوړو شخصیتونو په جوړولو کې ښه وو، بلکې د یاغیتوب پر مهال د امکان تر حده د دوی د خوندیتوب په ډاډمنولو کې هم مهارت درلود. له همدې امله د ذبیح الله مجاهد په اړه کوریوګراف شوی اسرار، چې د بي بي سي د تجربه لرونکي خبریال جان سمپسن لخوا "نسبتاً معتدل، خوښ سړی" بلل شوی و.[20]

د مطبوعاتي کنفرانس څو لنډې اقتباسات د طالبانو د "نوي" فکر او د هغو لومړنیو لارښود اصولو خوند ورکوي چې دوی ورته ژمن دي:

> اسلامي امارت د دې ملت له ازادۍ وروسته له هیچا څخه غچ نه اخلي، له هیچا سره دښمني نه لري، موږ له هیچا څخه بښنه نه ده کړې.
> ټول هغه کسان چې زموږ په وړاندې جنګېدلي دي. . . .
> زه غواړم نړیوالې ټولنې ته ډاډ ورکړم،د متحده ایالاتو په شمول چې هیڅوک به زیان ونه رسوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

له بغاوت څخه‌حکومتداري ته

په افغانستان کې زه غواړم خپلو ګاونډيو، د سيمې هېوادونو ته ډاډ ورکړم، چې موږ به اجازه ور نه کړو، چې زموږ خاوره د نړۍ د هيچا او کوم هېواد پر ضد وکارول شي. . . .

موږ غواړو تاسو ته ډاډ درکړو چې هيڅوک به د دوی د معاينې لپاره د دوی دروازه ونکوي، پوښتنه وکړي يا پوښتنه وکړي چې دوی د چا لپاره کار کوي يا تشريح کوي.[٢١]

داسې ښکاريده چې طالبان په کلکه غواړي چې د خپل نړيوال انځور په رغولو تمرکز وکړي او حتی له خپلو پخوانيو سياستونو څخه ځان لرې کړي. د دې پوښتنې په ځواب کې چې ايا دوی د ايډيالوژۍ له مخې بدلون موندلی، مجاهد په بصيرت سره وويل:

زموږ ملت يو مسلمان ملت دی، که شل کاله مخکې وو او که اوس. خو کله چې د تجربې، بلوغ او ليد خبره راځي، البته، زموږ تر منځ د شل کاله پخوا په پرتله خورا لوی توپير شتون لري. يو توپير به وي کله چې دا د هغه عملونو خبره وي چې موږ يې ترسره کوو، دا د يو تکامل، تعريفي [sic] پروسې په څير و.[22]

دا په حقيقت کې طالبانو ته د ساه اخيستلو لپاره يو څه ځای ورکړ ترڅو خپل کور تنظيم کړي - څومره چې امکان ولري په هغه وخت کې. په کندهار کې د طالبانو لوړپوړي مشر ملا هبت الله اوس د طالبانو له جګپوړو شخصيتونو سره د حکومت د جوړيدو په اړه د تصميم نيولو په موخه ډېر فعاليت روان و. په عين حال کې، طالبانو ته لومړی ټکان د يوه داخلي دښمن – خراسان اسلامي دولت (ISK) څخه راغی، چې د داعش ترهګرۍ ډلې پورې تړلې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

د ځانمرګي برید په بنهد ۲۰۲۱ کال د اګست په ۲۶ د کابل په هوایي ډګر کې له ۱۷۰ ډېر افغانان او ۱۳ امریکایي پوځیان ووژل شول. ډیری تلفات افغانان وو چې د وتلو په تمه وو. داعش غوښتل چې خپل وژونکي ظرفیت وښیي او همدارنګه د طالبانو پیوستون ګډوډ کړي. طالبانو وروسته ادعا وکړه چې دوی د داعش د داسې برید د پلانولو په اړه استخباراتي معلومات راټول کړي وو او له همدې امله یې په عامه ځایونو کې غونډې ځنډولې وې او خپلو لوړپوړو مشرانو ته یې د راټولېدو سپارښتنه کړې وه.[23]د ویلو ده چې طالبانو څو ورځې وړاندې د پروان له زندان څخه د بګرام په هوایي اډه کې یو ځانمرګی بریدګر خوشې کړی وو. دوی د پلچرخي په هغه ورځ چې د کابل واک یې اخیستی و، د دغه زندان دروازې هم د ښار د لوی محبس پرانستلې وې، د القاعده د لوړ پوړو مشرانو او لږ تر لږه زرو غړو په ګډون یې تر ۱۲۰۰۰ ډېر بندیان ازاد کړل. د نیویارکر د یوه راپور له مخې د ISK.[24] دا یو

ناورین پریکړه.

د ۲۰۲۱ کال د سپتمبر په ۷ مه، ذبیح الله مجاهد یوه ۳۳ کسیزه، په حیرانتیا سره د ټولو نارینه وو، "څارونکي" کابینه اعلان کړه (د چارټونو ۱ او ۲ وګورئ). په ځینو لارو کې، نوی حکومت د ایران ماډل تعقیبوي چې د دوی د ستر مشر په پلوي - په ملا هیبت الله کې د دوی خپل ایت الله خامنه ای موندل. تر څو چې رښتیني حکومت تېنګ نه شي، دوی پریکړه وکړه چې موقت حکومت جوړ کړي. تر یوې اندازې، موخه دا وه چې دا تاثر ورکړي چې طالبان به د اړتیا په صورت کې د هر ډول سیاسي همکارۍ لپاره د ټولو انتخابونو پرانستلو سربیره، د نوي حکومت له معرفي کولو دمخه مشروعیت وغواړي. د ستر مشر د دفتر پرته، بل هر موقف موقتي و. بل مهم مقام د لومړي وزیر و. دا د ټولو ترټولو غیر متوقع لوبغاړو ته ځي — لکه څنګه چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

له بغاوت څخه‌حکومتداري ته

دوی پریکړه وکړه چې د خولی څخه یو نوم وباسي. دا غوره مقام نږدې ۷۰ کلن ملا محمد حسن اخند ته ورکړل شوی و، چې د طالبانو یو له بنسټ ایښودونکو څخه و، چې له ۱۹۹۶ څخه تر ۲۰۰۱ کال پورې یې د بهرنیو چارو وزارت د مرستیال په توګه دنده ترسره کړې وه.[۲۵] د پاکستان په کراچۍ کې له یوې مدرسې فارغ شوی، د طالبانو په لومړي حکومت کې د لومړي وزیر مرستیال هم په لنډ وخت کې لوړ شوی و، خو مقام یې د حقیقي واک پر ځای سمبولیک و. د کندهار د شاه ولیکوټ ولسوالۍ اوسېدونکی دی، د جګړې په ډګر کې د هر ډول ویاړونو په ګټلو سره د خپل علمي حیثیت له امله ډېر مشهور و. تر ټولو مهمه دا چې له هبت الله سره د نږدېوالي سربېره، هغه د رهبري شورا د غړي او وروسته د مشر او مشاور په توګه دنده ترسره کړه، چې اکثره یې د کوټې شورا په نوم یادیږي (د ۲۰۰۲ کال د مۍ په میاشت کې له پیل راهیسې) او دا دواړه عوامل. د دې مهم مقام لپاره د هغه د ټاکل کېدو دلیل تشریح کړئ.[۲۶] هغه د طالبانو په حلقو کې هم ښه شهرت درلود او د طالبانو د غړو په وینا چې ما ورسره خبرې وکړې، هغه ته د داسې چا په سترګه نه کتل کیږي چې د دې مقام د ترلاسه کولو لپاره یې هدف یا له لاسوهنې کار اخیستی وي.[27]

لومړی وزیر اخوند دوه مرستیالان لري چې د هغه لاندې دنده ترسره کوي. د پام وړ، په دوی کې یو هغه سړی و چې د لومړي وزیر د چوکۍ لپاره به لوړ کاندید وي. البته دا ملا برادر و. که وواېو چې هغه "مستحق" و، دا به د پام وړ وي- بالاخره، هغه هغه و چې د خبرو اترو مشري یې کړې وه او د دوی بریالیتوب یې تضمین کړی و - مګر د نورو خنډونو په منځ کې چې پورته یې بحث وکړ، هغه د پاکستان د استخباراتو لخوا د خوښې وړ نه و، او دا هغه وخت و. په کابل کې د اجراییه ریاست له مقام څخه د بې کفایتۍ لپاره کافي دلیلونه. دوهم مرستیال ملا عبدالسلام حنفي د طالبانو یو بل جګپوړی غړی دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

هغه مشر چې په دوحه کې د طالبانو د مذاکراتي ټیم د مهم غړي په توګه دنده ترسره کوله. هغه د طالبانو د تحریک له لومړیو کلونو راهیسې له ۱۹۹۶ څخه تر ۲۰۰۱ کال پورې د طالبانو د لومړي حکومت پر مهال د پوهنې د وزارت د مرستیال په توګه دنده ترسره کړې ده. هغه د جوزجان ولایت د ازبک توکم په توګه د هغو لږو غیرپښتنو په ډله کې دی چې کوم مقام یې په غاړه لري. د طالبانو په لیکو کې اهمیت. هغه په خپلو خبرو کې نرم او روښانه، د طالبانو له نسبتاً معتدل عناصرو څخه شمېرل کیږي.[۲۸] هغه د افغانستان او پاکستان په ګڼو دیني مدرسو کې زده کړې وکړې، په شمول په کراچۍ کې د دیوبندي مشهورې مدرسې جامعه دارالعلوم. وروسته یې په کابل پوهنتون کې تدریس وکړ. د ملا برادر په څیر، هغه یو ښه سفري مشر دی، چې په مسکو، بیجینګ او ظاهراً په دوحه کې یې د طالبانو په خبرو کې برخه اخیستې ده.

په نوي کابینه کې، تقریبا په مسخره توګه، یو مهم پوست د امریکا ترټولو مطلوب سړی ـ سراج الدین حقاني (د سراج او خلیفه په نوم پیژندل شوی) ته لاړ. تقریبا یوه افسانه، د کلونو لپاره د متحده ایالاتو ټول استخبارات د هغه په اړه پوهیدل چې د هغه د یو ناڅاپي عکس څخه راغلی. نوموړی د کورنیو چارو د نوي وزیر په توګه ټاکل شوی، چې د کابل د پولیسو او امنیت مسوولیت هم پکې شامل دی. کله چې شیان واقعا سویل ته لاړل او ډیری امنیتي ځواکونو خپلې پوستې پرېښودې، د هغه ځواکونو په چټکۍ سره حرکت وکړ او پوستې یې ونیولې. یو شمېر هغه کسان چې تښتېدلي وو، بېرته خپلو دندو ته ستانه شول چې له طالبانو سره یوځای شي او د حقاني ځواک یې نور هم پیاوړی کړ.

د دفاع د وزیر بله جایزه د ملا عمر زوی یعقوب ته ورسېده، یو څه دا چې هغه د هبت الله مرستیال و او په دې وروستیو کلونو کې یې د طالبانو د پوځي کمپاین مشري کوله. دنده د هغه د اخیستلو وه. هغه دواړه منځلاري او د سعودي د خوښې وړ ګڼل کیږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د طالبانو د پوه انتونيو ګيوستوزي په وينا عربستان هم.[۲۹] دا ترکيب يو څه عجيب ښکاري مګر د دې لپاره وړانديز شوی توضيح معنی لري: د يعقوب مخکينی (د بغاوت په کلونو کې د طالبانو د اردو مشر په توګه)، ابراهيم صدر له ايران سره نږدې اړيکې درلودې او سعودي عربستان غوښتل چې داډ ترلاسه کړي چې د طالبانو راتلونکی نظامي مشر به وي. داسې تمايل نه لري. دا د طالبانو د جلا شوې ډلې حزب ولايت اسلامي (د اسلامي محافظت ګوند) له ظهور سره سم، د امريکا او طالبانو تر منځ د سولې د هوکړې له اعلان وروسته څرګنده شوه. په دې ډله کې د الصدر ډېر پلويان شامل وو.[۳۰]

د يادونې وړ ده چې سراج او يعقوب دواړو له څه مودې راهيسې په مستقيم ډول امنيتي چارې پر مخ بيولې. طالبانو د اداري موخو لپاره د افغانستان ۳۴ ولايتونه په دوو برخو ويشلي وو، جنوب او جنوب ختيځ. جنوب ختيځ چې ۱۴ ولايتونه لري د ملا يعقوب په لاس کې دي او په جنوب ختيځ کې پاتې ۲۰ ولايتونه شامل دي چې سراج حقاني يې د نظارت او مديريت مسوولېتونه لري.[۳۱]

د کابينې له ۳۳ څوکيو څخه ۳۰ يې پښتنو ته او يوازې دوه يې تاجک او يو يې ازبک ته تللی، چې دا څرګنده کړه چې د تنوع په اړه د طالبانو مفکوره تقريبا بې معنی وه. نږدې ټول پوستونه د طالبانو د تحريک لوړ پوړو غړو ته تلل او د کابينې وزارتونه تر ډېره حده هغه دندې منعکسوي چې دوی يې په مشرتابه شورا کې درلودل.[۳۲] د عدم توازن په ليدلو سره، حتی د پاکستان لومړي وزير عمران خان د سپټمبر په 18، 2021 ټويټ وکړ:

په دوشنبه کې د افغانستان د ګاونډيانو له مشرانو او په ځانګړې توګه له اوږده بحث وروسته

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

> د تاجکستان ولسمشر امام علي رحمان، ما پیل کړی دی‌له طالبانو سره د یوه ټول شموله افغان حکومت لپاره خبرې اترې چې تاجک، هزاره او ازبک پکې شامل وي.[۳۳]

طالبانو د ۲۰۲۱ کال د سپټمبر په ۲۱ مه کابینه پراخه کړه، د مرستیالانو نوملړ یې اعلان کړ او بیا یې د اکتوبر په ۴مه د کابینې د پوستونو پر وړاندې دوه درجن نومونه ور اضافه کړل، وروسته د ۲۰۲۱ کال د نومبر په ۲۳ مه اعلان شو.[۳۴] دغه پراخوالی (په لومړۍ ضمیمه کې بشپړ لیست) کې د پنجشیر او بغلان ولایتونو نومونه هم شامل دي چې د پام وړ تاجک او ازبک نفوس لري، د ټول شمولیت پیغام لیږلو لپاره په نیمه زړه هڅه کې. د ۲۰۲۱ کال د اکتوبر په ۴ د طالبانو د کابینې لومړنۍ غونډه هغه وخت د سپکاوي په برخه کې زیاته کړه چې د طالبانو د مشر ملا هبت الله اخندزاده له خوا د ۳۸ نویو رسمي ګمارنو اعلان وشو چې تقریباً ټول د پښتني توکمونو دیني عالمان وو.[۳۵] د لومړي مرستیال دریم مرستیال هم اعلان شو – مولوي عبدالکبیر – ښایي د دې مقام اهمیت کم کړي. د ننګرهار پخوانی والي هم د طالبانو د رهبرۍ شورا غړی دی او د ځدرانو له قوم څخه دی، چې د حقاني له قبیلې څخه دی.

په داسې حال کې چې د موقتې کابینې لږ تر لږه ۱۴ غړي د ملګرو ملتونو د امنیت شورا د تروریزم په تور لېست کې دي، په کابینه کې یو شمېر لوړو زده کړو لرونکي غړي هم شامل شوي دي. یو له دوی څخه عبداللطیف نظري دی چې د اقتصاد وزارت مرستیال دی، او مهمه دا چې هغه د هزاره توکم څخه دی او په سیاسي علومو کې پی ایچ ډي لري. په رسنیو کې د خپلې تجربې تر څنګ یې د ډیموکراسۍ، د تابعیت حقونه او مکلفیتونه او څو اړخیزه کتابونه چاپ کړي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له بغاوت څخه‌حکومتداري ته

نړیوالې اړیکې - د موضوعاتو خورا اغیزمنه لړۍ.[۳۶] یو بل هزاره ډاکټر حسن غیاثي هم د عامې روغتیا وزارت د مرستیال په توګه ټاکل شوی دی. دغه راز د سوداګرۍ وزارت مشري د تاجک وزیر حاجي نورالدین او د هغه دوه مرستیالان محمد بشیر او عظیم سلطان کوي، چې له تاجک نژاد څخه دي. د طالبانو د معیارونو له مخې، دا یقینا یو پرمختګ دی، او لږ تر لږه د منلو وړ دی.

په زړه پورې قضیه د طالبانو د اوسني مالیې وزیر ده چې د هدایت الله بدري په نوم یادیږي - خو تل داسې نه وه. د هغه د اصلي نوم، ګل اغا اسحاقزي تر شا د کیسې په اړه لږ خلک خبر دي. د دې نړدې پټ دوه ګوني هویت لامل دا دی چې د سپټمبر له یوولسمې وروسته اغا په کوټه کې د پاکستاني استخباراتو له لوري وهل او ډبول شوی او د معلوماتو له ورکولو یې ډډه کړې ده. هیڅوک فکر نه کاوه چې هغه به په حقیقت کې ژوندي پاتې شي - نو کله چې یې وکړ، د دې لپاره چې امریکا ته د سپارلو مخه ونیسي خپل نوم یې بدل کړ - نن مور. ته راوړو. اوس که ګل اغا له خپل پخواني تاریخ سره په دې نوي مقام کې وګمارل شي، په دې مانا چې هغه باید له پاکستانه بښل شوی وای. دا چې څنګه وشول مور. ته ډېر څه وایي: د طالبانو د بهرنیو چارو وزیر امیر خان متقي په شخصي توګه هغه د پاکستان د پوځ پخواني مشر جنرال قمر جاوید باجوه ته د دوستۍ لاس اوږدولو لپاره ورغوښتی و. یوازې د باجوه په خوښه هغه ته دا موقع ورکړه.

د پښتني شالید ترڅنګ، د طالبانو په حکومت کې د دندې د موندلو یو بل مهم وړتیا له پاکستان سره مستقیم یا غیر مستقیم اړیکه ده، که هغه د کوټې یا پېښور شورا غړیتوب وي یا د دارالعلوم حقاني مدرسې د پخوانیو محصلینو حیثیت. د طالبانو پخوانی نسل تر ډېره دغې مدرسې ته تلل چې د افغانستان له پولې په ۶۰ کیلومترۍ کې موقعیت لري. دا د پاکستان یو دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترټولو پخوانی او خورا بدنام مدرسې. د نورو مدرسو په پرتله د طالبانو ډیر مشران د هغې له تالارونو تېرېدل. د نن ورځې د طالبانو د کابینې لړ تر لږه اته مهم غړي او په سلهاو نظامي قوماندانان او والیان د دې ښوونځي فارغان دي (دوهمه ضمیمه وګورئ). په دې کسانو کې د کورنیو چارو وزیر سراج حقاني، د بهرنیو چارو وزیر امیر خان متقي او د لوړو زده کړو پخوانی وزیر عبدالباقي حقاني هم شامل دي.[۳۷] ډیری پخواني محصلین د حقانی لقب د تخلص په توګه د ویاړ په توګه اخلي او په دې توګه د "حقاني" شبکه لیبل کیږي، دا د غلط تصور برعکس چې حقاني د ځینو پښتنو قوم نوم دی. حتی د پاکستان پخوانی لومړی وزیر عمران خان هم د دې غلط تاثر سره مخ شو کله چې هغه په عامه وینا کې وویل چې حقانیان یوه مشهوره قبیله ده.[۳۸]

حقانیان نن سبا د طالبانو یوه برخه ده. اړیکې د یو اتحاد په توګه پیل شوې، او دوی تر یوې اندازې پورې جلا جلا هویتونه ساتل، مګر په تدریجي ډول د 2001 څخه وروسته د بغاوت په مرحله کې یوځای شول. سراج او د هغه تره خلیل حقاني، چې اوس د کډوالو چارو وزیر دی، د ۲۰۲۱ کال د اګست له میاشتې راهیسې په ټولو مهمو غونډو کې د طالبانو د استازو په توګه مخکښ وو. د ټولو جرګو او پخلاینې غونډو لپاره، خلیل، چې د یو اغیزمن منځګړی په توګه پیژندل کیږي، ډیری وختونه مخکښ تسهیل کونکی وي. عموما داسې انګیرل کیږي چې سراج حقاني د طالبانو په منځ کې د پاکستان ترټولو لوی متحد دی، مګر ډیری داخلي په دې باور دي چې مهم ځای په حقیقت کې د سراج تره خلیل حقاني پورې اړه لري. د بهرنیو چارو وزیر متقي د طالبانو د یوه خورا نفوذ لرونکي استازي په توګه د پاکستان له لوی درستیز سره په لیدنو کې هم ډېر پرمختګونه کړي دي.

د طالبانو په کابینه کې یو بل نفوذ لرونکی او خورا محافظه کار غړی نور محمد ثاقب وزیر دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له بغاوت څخه‌حکومتداري ته

د حج د چارو لپاره. د دارالعلوم حقاني څخه فارغ او پخوانی لوړ پوړی زده کوونکی، هغه د طالبانو په لومړي حکومت کې د قاضي القضات په توګه دنده ترسره کړې او د خپلو زهرجنو فرقه ایزو افکارو له امله مشهور دی. هغه ډیری شیعه ضد فتوا صادره کړه - مذهبي فرمانونه - چې په افغانستان او پاکستان کې د هزاره او نورو شیعه ټولنو په وړاندې د ظلمونو لامل شوي. د هغه یوه پخواني ملګري له ما سره په مرکه کې وویل چې نور ثاقب ته حتی د هغه د عالم حقاني لخوا خبرداری ورکړل شوی و چې د هغه د تکفیري چلند مخه ونیسي - د مسلمانانو شړل یا مرتد اعلان کول. هغه د طالبانو د لومړي حکومت پر مهال د ډېرو جنجالي حقوقي پریکړو مسوول و او که څه هم د هغه نوی دریځ د پام وړ تیټوالی منعکسوي، خو د کابینې د ځای پر ځای کولو لپاره کافي نفوذ لري.

د ځوان نسل ځینې طالب غړي په اسلام اباد کې له نړیوال اسلامي پوهنتون څخه درسونه لري، چې د تدریس او څېړنیزو معیارونو له مخې نسبتا عصري موسسه ده، چې د سعودي عربستان لخوا تمویل کیږي. یوه دودیزه مدرسه نه ده، دا ولیدل چې ځینې فارغان د طالبانو په کابینه کې د دویمې درجې پوستونه (د وزیرانو په توګه) ترلاسه کوي. یو څوک به داسې انګیري چې دوی د ښوونځي د پخوانیو دودیزو طالبانو برعکس دي، شاید ډیر خلاص ذهن لرونکي او ښه لوستونکي وي. ډاکټر نعیم وردک، چې د دغه پوهنتون څخه یې پی ایچ ډي کړې ده، د ۲۰۲۰ کال د سپټمبر راهیسې په دوحه کې د طالبانو په سیاسي دفتر کې استازیتوب کوي.

شاید د ټولو څخه خورا په زړه پوري ټاکنه هم خورا غیر متوقع وي ، د هغې شاته په زړه پوري تاریخ سره. که څه هم د طالبانو د اوسني حکومت د یو پر څلورمې پیړۍ څخه د نسلي او ایډیالوژیکي بدلونونو استازیتوب کوي، هغه دا دی. د کرکټ بورډ د مشر مقام به دومره ګرم شو چې لفظي یې غوښتل

(c) ketabton.com: The Digital Library

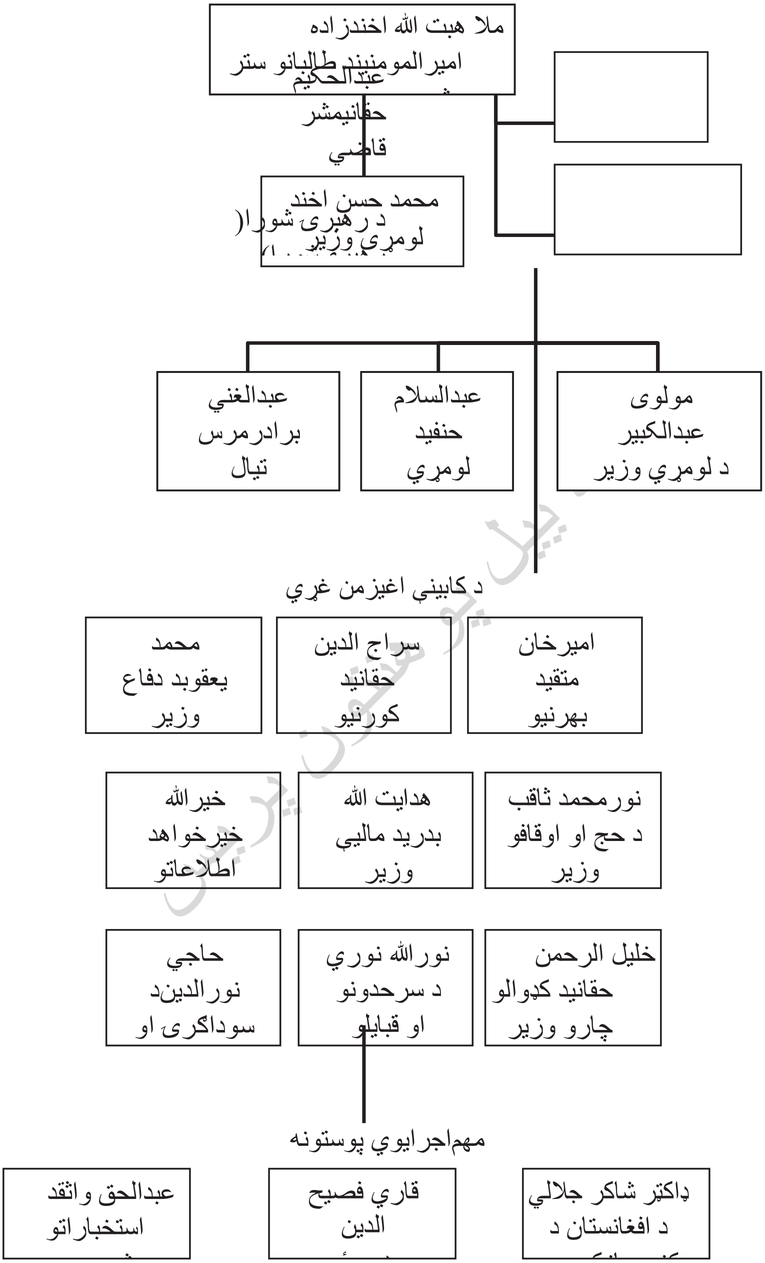

(c) ketabton.com: The Digital Library

چارټ 1. په سرپرست حکومت کې د طالبانو مهم مشران

(c) ketabton.com: The Digital Library

قاري دين محمد حنيفد اقتصاد وزير:
د بدخشان ولايت څخه يو تاجک؛په پيښور کې يې زده کړې کړي

عبدالباقي حقانيد لوړو زده کړو وزير:
هغه د خوست د والي په توګه دنده ترسره کړې او پکتيکا ولايتونه د طالبانو د لومړي حکومت پر مهال، ۱۹۹۶-۲۰۰۱. د هغه پر ځای ندا محمد نديم وټاکل شو.
د ننګرهار ولايت پخوانی امنيه قوماندان، د ۲۰۲۲ کال په اکتوبر کې

نجيب الله حقانيد مخابراتو وزير

محمد خالد،د ارشاد او دعوت وزير

حميدالله اخندزادهد ملکي هوايي چلند او ترانسپورت

وزيرشهاب الدين دلاورد کانونو او پټروليم وزيرمحمد عباس

اخندد طبيعي پيښو سره د مبارزې وزيرحبيب الله اغاد پوهنې

وزير

عبدالمنان عمريد ټولګټو وزير:
د طالبانو د تحريک د بنسټ ايښودونکي محمد عمر ورورمحمد يونس

اخندزادهد کليو د بيارغونې او پراختيا وزيرپراختياعبداللطيف منصورد اوبو

او انرژۍ وزير

محمد اسحاق عاصمد عامې روغتيا وزير

عبدالرحمن راشدد کډوالو او راستنيدونکو چارو وزارت مرستيال

عبدالوليوزيرد کار او ټولنيزو چارو

عبدالمجيد اخندد شهيدانو او معلولينو وزير

نورالدين ترابيد زندانونو وزير

محمد خالد حنفيد فضيلت د ترويج او د ناوړه چلند د مخنيوي وزير

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدالحکیم‌شیرید عدلیې وزیر
هغه د سعودي عربستان په زندان کې پاتې شو (۱۹-۲۰۱۰)د طالبانو د تمویل لپاره‌په انګلستان کې کمپاین چې له 6 ملیون څخه ډیر سعودي ریال راټول کړي[٣٩]

چارټ 2. د کابینې نور مهم غړي[٤٠]

(c) ketabton.com: The Digital Library

بيرته راستنيدنهد طالبانو

د دې له امله جګړه روانه ده![۴۱] هغه سړي چې يو وخت د سپورټ سره د دوی د ليوالتيا لپاره مشهور وو اوس يې هډوکي ماتوي! تر ټولو په زړه پورې حساب هغه وخت دی چې له پاکستان سره د طالبانو اړيکې د سپټمبر له يوولسمې مخکې تر ټولو ښې وې. يوه شيبه په پاکستاني رسنيو کې د ټل لپاره په نښه شوې وه کله چې د پاکستان فوټبال ټيم افغانستان ته د لوبې لپاره سفر کړی و - يوازې نږدې سمدستي شړل شوی و. د دوی جرم شارټونه اغوستل وو! کله چې طالبانو د دوی "نامناسب لباس" وليد، دوی نه يوازې دا چې دوی يې له هيواد څخه ايستل بلکې سرونه يې پرې کړل (د ذلت نښه ګڼل کيږي) - او دا هغه وخت و چې اړيکې ښې ګڼل کيدې! د هغه وخت او اوس تر مينځ سخت توپير د وخت په تيريدو سره د بدلونونو سره ډيره خبرې کوي. برسېره پر دې، په سيمه کې د کريکټ سپيڅلی ماهيت له پامه غورځول کيدی نشي؛ دا د بيان څخه بهر مينه ده. کله چې د افغانستان د کريکټ ځواني لوبډلې ستر پرمختګونه پيل کړل، طالبان پوه شول چې دوی نه شي کولی پر دوی بريد وکړي او د خلکو رضايت له لاسه ورکړي. د دوی لپاره وخت راغلی چې خلکو ته تسليم شي، نه په بل ډول.

د مشرتابه يوازينی پوستونه چې ميرمنې يې مناسبې ګڼل شوي د روغتيا پاملرنې سکتور کې واقع شوي. ډاکټر ملالۍ فيضي د ۲۰۲۲ کال د فبرورۍ په مياشت کې د ملالۍ زيزانتون د زيږون د روغتون د مشرې ډاکټرې په توګه وټاکل شوه. ډاکټر ارين د ۲۰۲۲ کال د فبرورۍ په مياشت کې په کابل کې د لوړو زده کړو وزارت تر چتر لاندې د شاهرا د تدريسي روغتون (د نسايي ناروغيو لپاره) د رييس په توګه وټاکل شو. او ډاکټر سيمين مشکين مهمند د ۲۰۲۲ کال د اکتوبر په مياشت کې د رابعه بلخي د ولادت روغتون د رييس په توګه وټاکل شو. د طالبانو د معيارونو له مخې دا بې ساري ګمارنې دي، خو حقيقت دا دی چې د روغتيا عمومي

(c) ketabton.com: The Digital Library

له بغاوت څخه‌حکومتداري ته

د روغتيا نړيوال سازمان په وينا په افغانستان کې نظام د سقوط په درشل کې دی. افغنستان لا هم په نړۍ کې د مړينې تر ټولو لوړه کچه لري. سره له دې چې ډيری نړيوالو مرستندويه ادارو خپل عمليات وځنډول (د دسمبر 2022 کې د نادولتي موسسو ښځينه کارکونکو باندې د طالبانو د بنديز په غبرګون)، وضعيت يوازې خرابيږي، او د طالبانو سره د معاملې لپاره د موجوده تګلارو د اغيزمنتيا په اړه پوښتنې هم راپورته کوي.

د کابينې جوړښت ته راستنيدل او هغه کسان چې د طالبانو په نوي حکومت کې شاتونه بولي، ډيری غړي يې تر شا ښه باور لري. په کابينه کې د حقانيانو لويه برخه اخيستې وه، پرته له دې چې په کابينه کې د خپلوۍ يا د طرفدارۍ تورونه ولګول شي. دا د بحث وړ ټکی دی. د Giustozzi په وينا،[۴۲] په کابينه کې د حقانيانو تناسب عادلانه دی، چې د هغوی نفوذ، ځواک او پوځي ونډې منعکسوي. په ټوليز ډول، کندهار، د طالبانو زړه ټاټوبی، چيرته چې ستر مشر اوسيږي، ډير ځواکمن او حاکم دی.

د کابينې ډيری غړو پخوا د ملا عمر او د هغه له نږدې ملګرو سره کار کاوه. د دوی په منځ کې، ځينو يې وخت په زندانونو کې تير کړی - د ځايي افغان زندانونو څخه تر ګوانتانامو پورې. نور هغه کسان دي چې د امريکا په پوځي عملياتو او افغان پوځي کمپاين کې يې د کورنۍ نږدې غړي له لاسه ورکړي او دا غم يې له ځانه سره وړي. داسې کسان هم شته چې له خپلو کورنيو سره پاکستان ته تللي، د پښتنو له قومي اړيکو او په ځينو مواردو کې له پاکستاني استخباراتو سره اړيکې لري، چې په افغانستان کې د خپلو ستراتيژيکو امنيتي ګټو په نظر کې نيولو سره تل د طالبانو هرکلی کوي. او وروستی مګر لږ تر لږه هغه ډله ده چې په شمير کې ترټولو کوچنۍ ده مګر يوه يې چې په لور يې مرسته کړې

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

طالبان په لویه کچه کابل ته راستنیږي: هغه ډله چې دوحې ته د سیاسي دفتر د جوړولو او بالاخره له امریکا سره د خبرو اترو لپاره تللې. په ځینو لارو کې، دوی نېکمرغه کسان دي، چې د قطر له حکومت سره د خپل سپانسر په توګه معامله کوي، پرته له دې چې په افغانستان کې سمدستي ګټې ولري، او د پاکستان سره د اړیکو د تارونو څخه پاک وي. پرته له کوم قومي یا سیمه ایزو اړیکو، قطریانو یوازې د اوږدې مودې لپاره په نویو اړیکو کې پانګونه کوله، او د طالبانو د دې ډلې لپاره دا د هغو کارونو په ترسره کولو کې چې دوی یې علاقه نه درلوده، د تور میل کیدو څخه د خوندیتوب په معنی وه. په آرامۍ سره د دوحې په خاوره کې. په عین حال کې، هغه کسان چې د پاکستان له لارې تلل، ډیری وختونه به د دروازې په یوه سترګه کې ژوند کوي، د نیمي شپې د ټکولو څخه ډاریږي، او د آی ایس آی په رحم کې پاتې کیږي.

که څه هم د طالبانو د کابینې زیاتره غړي د پاکستان د متحدینو په سترګه کتل کیږي او یا په نسبتاً خپلواکه کندهاري شبکې پورې تړلي دي، خو په کابینه کې یو څو چوکۍ د ایران پلوه عناصرو په لاس کې دي. په دوی کې تر ټولو مهم د کورنیو چارو د وزارت د مرستیال څوکۍ ده، چې په پیل کې له ابراهیم صدر پرته بل چا ته نه وه رسېدلې. په زړه پورې خو دا ده چې په دې وخت کې هغه هم له سراج حقاني سره په رقابت بوخت دی. نن ورځ د طالبانو تر منځ د قوماندې درجه بندي سیستم پیچلی دی، لږ تر لږه وواېو. دا د ډیری قوماندانانو ترکیب دی او د پخوانیو طالب ساتونکو او ځینو نویو سرتیرو سربیره ، په رقابت او سیالۍ کې ډوب دی. د بریښنا شریکول د روښانه عمودی پیرامیډ په پرتله په افقی سیستم کې کار کوي. هغه بې نظمي چې د دې په واسطه رامینځته شوې خورا روښانه ده.

د طالبانو د کابینې د جوړیدو د بهیر د څیړلو لپاره، ما د یوه لوړ پوړي پاکستاني جنرال سره د مرکې کولو فرصت درلود

(c) ketabton.com: The Digital Library

له بغاوت څخه‌حکومتداري ته

د افغانستان په وضعيت کې، چا زما سره ځينې په زړه پورې ليدونه شريک کړل. لومړی يې يادونه وکړه چې پاکستان څنګه هڅه وکړه چې طالبان قانع کړي چې پخواني افغان ولسمشر حامد کرزي او پخواني اجراييه رييس عبدالله عبدالله ته يو سمبوليک دريځ ورکړي، خو طالبانو خپل نظر درلود.

بيا مې ترې خپله زرين پوښتنه وکړه: ايا دا کسان رښتيا هم نوي طالبان دي؟ د هغه ځواب ما حيران نه کړ. هغه وويل، دا د طالبانو نوی نسل دی، چې ډېری يې بهر ته تللي او د پخواني نسل په پرتله ښه تعليم لري. دوی نه يوازې دا نړيوال نندارتون لري، دوی يې خوښوي. او، دوی نه غواړي زاړه وخت ته لاړ شي - هو، د نړۍ پراخه ليد ممکن زوړ وي - مګر دوی نه غواړي له نړۍ څخه جلا شي. اوس چې دوی يې لري، دوی به هغه ښکيلتيا او اړيکه له لاسه ورنکړي چې د دوی لخوا ورته ګران دي. دوی به هڅه وکړي چې دواړه ولري.

که دا سمه وي، نو دا به څنګه د سخت دريځو مشرانو سره لوبه وکړي - چې ډېری يې لوړ پوړي اجرايوي پوستونه او د کابينې وزارتونه لري، اوس مهال يو راز دی، که څه هم دا پوښتنه راپورته کوي: ايا طالبان د هويت بحران لري؟

د نوې کابينې په ټينګيدو سره، طالبان تر ټولو سترې ننګونې سره مخامخ شول. يو ساحوي قوماندان څنګه د حکومت په وزير بدليږي؟ هغه کسان چې يو وخت يې د تش په نامه واليانو په توګه دنده ترسره کوله، د ترهګرۍ د رامنځته کولو دنده يې درلوده، اوس د دوی د سوځولو پر ځای د پلونو د جوړولو په معنا دي. د سترګو په رپ کې، دوی بايد د هغه څه برعکس چې تل يې کړي زده کړي - د دې پر ځای چې د حکومت سره مقاومت وکړي، دوی بايد دا چل کړي.

په کابل کې د دولتي ماشين تر څنګ د ولايتونو واليان هم ډېر مهم دي. د اګست راهيسې

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

په 2021 کې، هیبت الله لړترلړه دوه ځله والیان بدل کړل - په تصادفي ډول یې له یوه ولایت څخه بل ته لیږدول. تعبیر دا دی چې هیبت الله نه غواړي چې له دوی څخه هیڅوک د خپلو شخصي ګټو لپاره د سیاسي ملاتړ شبکې رامینځته کړي - بلکه دوی باید په خپلو اداري مسؤلیتونو متمرکز وي.

په زړه پورې خبره دا ده چې له هیبت الله سره په اړیکو کې تر ټولو اغېزمن کس د کندهار والي یوسف وفا دی. په ځینو لارو کې یو څوک هغه د هبت الله پاشا په څیر د عمل کولو سره پرتله کولی شي، د یو داسې شخصیت په توګه چې لوړ سرې ته نږدې وي او غږ یې اوریدل کیږي. د هغه اهمیت له دې حقیقت څخه هم سرچینه اخلي چې هغه په سیمه کې د سرحدي پوستو کنټرول لري او د پیسو له لارې؛ هغه په مستقیمه توګه هبت الله ته پیسې ورکوي.

یو له لومړنیو تصمیمونو څخه چې نوي حکومت یې د افغانستان د بیرغ په اړه نیولی و.[۴۳] دوی هیڅ وخت ضایع نه کړ چې د تور، سور او زرغون افغان ملي بیرغ پر ځای د طالبانو رسمي سپین بیرغ چې شهادت یې اسلامي مسلک دی: د خدای پرته بل خدای نشته او محمد د هغه پیغمبر دی. سپین رنګ د پاکوالي او سولې رنګ دی. په هرصورت، طالبان ځان د خدای لخوا ټاکل شوي اتلانو څخه کم نه ګڼي چې په خپله خاوره کې اصلاحات راولي.

د هبت الله په مشرۍ د رهبرۍ شورا (رهبري شورا) لپاره، ما په یوه مرکه کې وویل، د حکومت نوې دنده تر ټولو سخته ننګونه وه. دوی د انزوا احساس کاوه، لکه څنګه چې د طالبانو د واکمنۍ پر مهال ډېرو لوېدیځو هېوادونو خپل سفارتونه تړلي وو. دوی هغه ایډیال ته ژمن وو چې دوی یې جګړه کوله، مګر دوی پوهیدل چې ډېر کار باید ترسره شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اسلامي امارت د جوړېدو لپاره چې دوی يې لسيزې تيرې کړې وې، تر لاسه کړي. ننګونه دا وه چې ظاهرا په سختئ سره هيڅوک د حکومتدارئ د ښه تعريف شوي ماډل او دا څنګه رامينځته کولو په اړه سکريپټ نه پوهيږي. يا شايد دا يو نړدې ساتل شوی راز و! د عادي کتونکو لپاره، ټول هغه څه چې ښکاره وو ګډوډي وه.

د طالبانو د حکومتوالئ نظريه

د حکومتولئ لپاره د يوې طريقې د رامنځته کولو لپاره هڅه کول، د طالبانود سترې محکمې نوی ټاکل شوی مشر عبدالحکيم حقاني چې د عبدالحکيم اسحاقزي په نوم هم پيژندل شوی (مخکې معرفي شوی) د ۲۰۲۲ کال د جون په مياشت کې د الامارة الاسلاميه و نطامه يا اسلامي امارت او نظام په نوم يو کتاب خپور کړ.[۴۴] د طالبانو مشر ملا هبت الله د دغه ۳۱۲ مخيز کتاب مخينه ليکلې او علماوو ته يې ډېره سپارښتنه کړې ده. دا د طالبانو د نړئ ليد اړين ټکي لنډيز کوي او د دوی د فلسفې او عامه پاليسئ کړنالرې مهم اړخونه د هغه ديني نظرونو او د امريکا وروسته افغانستان لپاره د دوی ليد پراساس بحث کوي. دا کتاب په خپله د پاليسئ رسمي سند نه دی، خو په يقيني ډول په کندهار کې د طالبانو د مشرتابه حلقو لخوا ملاتړ شوي نظرونه او د پاليسئ نسخې منعکس کوي.

لکه څنګه چې يو څوک د کتاب مينځپانګې ته ژوره ګوري ، ډيری موضوعات او توضيحات خورا متضاد ښکاري. دا د اسلامي کلتور د ودې په اړتيا باندې د ټينګار سره پيل کيږي لکه څنګه چې د اسلامي ارزښتونو د خورا سختو تعبيرونو له لارې ليدل کيږي.

د پرانيستې څېرکي استدلال کوي چې د اسلامي امارت مرکزي هدف، د دوی له فتحې او ماتې وروسته او

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

د امریکایانو او د هغوی د متحدینو وتل په افغانستان کې د اسلامي شریعت او حنفي فقهې (د سني اسلام له څلورو مکتبونو څخه یو) پر بنسټ د یوه اسلامي دولت په جوړولو سره په افغانستان کې د خدای حاکمیت پلي کول دي. دلته یو ځل بیا په زړه پورې خبره دا ده چې په دې بیان کې موجودې مفاهیمو ته پام وکړو: په لومړي سر کې دا چې طالبان د ځمکې پر مخ د خپل قانون د پلي کولو لپاره د خدای له خوا غوره شوي دي او د اسلامي شریعت په اړه د دوی پوهه یوازینۍ سمه ده.

د حکومتدارۍ په اړه، مخکې له دې چې د پلي کولو لپاره د حکومت ډولونو توضیحاتو ته پام وکړي، لیکوال د خپل هیواد د بې وزلو لپاره اندیښنه څرګندوي ـ د واک د ترلاسه کولو لپاره د زیان منونکو ناسمې ګټې اخیستنې ته اشاره کوي. تر دې دمه ډیر ښه.

په کتاب کې د مختلفو مذهبونو او حتی اسلامي فرقو پورې اړوند د عدم برداشت کچه د لیکوال ذهنیت ته لاربنوونه کوي. دا د حنفي مکتب پیروان په کلکه هڅوي چې د مکتب له اصلي اصولو څخه لیرې شي، په داسې حال کې چې دا مني چې د نورو فقهي مکتبونو سره تړاو لري کولی شي خپله لاره تعقیب کړي. که څه هم دا د حیرانتیا خبره ده چې لیکوال لړکیو ته ورکړل شوي امتیازات د اسلامي نظام لپاره یو ګواښ ګڼي ـ ادعا کوي چې دا اقلیتونه په حقیقت کې د طالبانو د حکومت هدف ماتولی شي. ایا هغه دښمنان چې اکثره وخت ضعیف او نیمګړي بلل کیږي په رښتیا دومره خطرناک دي چې ستر، پیاوړي او نه ماتیدونکي طالبان تر پښو لاندې کړي؟ دلته ژبه له وېرې او ناامنۍ ډکه ده.

د دولت مشر ته د امیر المؤمنین په نوم یادیږي ـ په لفظي معنی د وفادارانو مشر؛ په حقیقت کې هرڅوک باید د هغه اطاعت وکړي، او څوک چې د مرګ د سزا مستحق نه وي. د قاضي په توګه، لیکوال

(c) ketabton.com: The Digital Library

واقعیا دا معنی لري. د دې مشر د ټاکلو څرنګوالی باید د هغه تاریخي نمونې تعقیب شي چې د څلورو سمه لاربښوونکو خلافتونو لخوا ترتیب شوي (څوک چې څوارلس پیړۍ دمخه د اسلام د پیغمبر ځای ناستی شو) - کوم چې د لیکوال په وینا، د "بیعت، تسلط، او د جوړښت له لارې و. د هیواد د با نفوذه او نامتو کسانو شورا.» هغه دې ته اشاره نه کوي چې له پیغمبر اکرم وروسته د اسلام څلور واړه خلیفهان د بېلابېلو میکانیزمونو له لارې وټاکل شول. په کتاب کې هیڅ داسې څه نشته چې د هر ډول نمایشي نظام د ملاتړ په توګه وګڼل شي، کوم چې یوازې د دیموکراسۍ د حرامو په ویلو بسنه کوي.

د کتاب یوه مهمه برخه د امیرالمؤمنین د وظیفو په اړه توضیحات ورکوي چې د څلورو سمه لاربښوونکو خلفاوو له مثالونو څخه الهام اخیستل شوي. د خلیفه ګانو او د هغوی د تګلارو د مطالعې لپاره له کومو سرچینو او تاریخي اثارو څخه‌کار اخیستل شوی دی، ځکه چې لیکوال په اسانۍ سره دغو مهمو شخصیتونو ته خپل شخصي تعبیرونه منسوبوي. د ښوونیز سیستم په اړه هم بحث کیږي - په ځانګړې توګه، دا څه شی کیدی شي او څه نشي کولی. څرنګه چې "عصري" غیر مذهبي زده کړې په ښکاره ډول په افغانستان کې ډیری ستونزې رامینځته کړي، او اسلام او مسلمانان کمزوري کوي، د هغه دلیل دی چې د زده کړې سیستم باید په طبیعي توګه مذهبي وي. د ټولو شیانو څخه چې دوی کولی شي په خپل هیواد کې د ستونزو لپاره ملامت کړي، د زده کړې انتخاب ریښتیا دی ستومانه

د لیکوال په اند ښځې له مېرمنې او اولادونو له پاللو پرته بله ګټه نه لري؛ نو یقیناً دوی په حکومت کې ځای نه لري! امیرالمومنین ښځه نه شي کیدای، ځکه چې د ځینو پراسرار روایتونو له مخې ویل کیږي چې ښځې باید په سیاست کې ښکیل نه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که نه نو کار به خراب شي. هغه ټینګار کوي چې ښځې د نارینه وو په پرتله له عقلي پلوه کمزورې دي. د هغه د استدلال یوازینۍ ممکنه تفسیرموضوع داسې ښکاري چې ښځې باید د سترګو څخه ورکې شي ترڅو د هیواد راتلونکي نسلونه په خاموشۍ او پټه توګه لوړ کړي، پداسې حال کې چې نارینه د "کار" په سرته رسولو کې شل کاله تیر کړي!

لیکوال د ښځو تعلیم ته هم یو څېرکی وقف کړی دی - یا د هغې نشتوالی. د کتاب له مخې، ښځې د زده کړې له ترلاسه کولو منع نه دي، تر هغه چې دا ځینې معیارونه پوره کړي - څکه چې ښځې څنګه کولی شي پرته له سختو قواعدو سره یو څه ولري؟ دوی باید په کور کې د کورنۍ د غړو لخوا تدریس شي - له اړتیا پرته خپل کور نه پرېږدي، او په بشپړه توګه د نارینه وو تر څنګ زده کړه نه کوي. که دوی باید د زده کړې لپاره کور پرېږدي، نو د دوی ښوونکی هم باید ښځه وي. د کیمیا او فزیک مطالعه د ښځو لپاره په بشپړه توګه غیر ضروري ګڼل کیږي، پرته له دې چې کوم توضیحات وړاندې شي.[۴۵] شاید دا "لارښوونه" وه چې طالبان یې د 2022 په اکتوبر کې وهڅول چې د اقتصاد، انجینرۍ، کرنې، جیولوژي او حتی ژورنالیزم په شمول د "ډیر ستونزمن" مضامینو کې د کالج د داخلې آزموینې د اخیستلو مخه ونیسي.[۴۶]

ملا هبت الله یقینا د دې اختلافي تړون او لیکوال ملا عبدالحکیم له تفسیرونو، په ځانګړې توګه د دولت او ټولنې په ټولو برخو کې په بشپړه او بشپړ ډول د طالبانو د شرعي نسخې په پلي کولو ټینګار کوي. د طالبانو د داستان د ایډیالوژیکي برخې په جوړولو کې د دغو دوو کسانو په کنټرول کې، د طالبانو هر اصلاح غوښتونکي او منځلاري د شاوخوا شیانو د بدلولو لپاره یو ستونزمن کار سره مخ دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

3

طالبان.gov

سیاستونه، سیاستونه او داخلي رقابتونه

د شرایطو توپیر او د بغاوت په کلونو کې مختلفو شبکو ته وفادارۍ په طبیعي توګه د طالبانو ترمنځ سیالي رامنځته کړه. اوس، د واک په دهلیزونو کې، دا د پالیسۍ پریکړو باندې د نفوذ د زیاتولو لپاره په سختو سیالیو بدل شوي. د دغو سیالیو په څرګندېدو سره، طالبان ډېر ژر په دې پوه شول، چې یوازې د دې لپاره چې توپ په جال کې وي، دا مانا نه لري چې لوبه پای ته رسېدلې ده. ممکن یو مهم ګول شوی وي، مګر د ګټلو لپاره، دوی باید ډېر ګولونه وکړي او ښه دفاع وکړي. د طالبانو ډله ایز کار یو ریښتینی امتحان ته اچول شوی دی. دوی یوه ګډه اجنډا او یو لید لري، په ځانګړې توګه په مذهبي لحاظ، مګر دا هم ریښتیا ده چې دوی د بغاوت په وخت کې یو له بل څخه جلا شوي وو، دا د دې معنی لري چې دوی په هغه وخت کې ټول ځای په ځای وو. ځیني یې تر بل هر څه کندهاري ریښو ته وفادار دي، ځیني یې د پاکستان ملاتړي، ځیني یې دوحې پورې تړلي او یو شمېر یې نوي او ځوان جنګیالي دي، چې د ۲۰۰۱ کال د ډسمبر په میاشت کې د طالبانو د لومړي حکومت له نسکورېدو وروسته دغه اختلافات نور هم زور واخیست. د شخصیتونو ټکر او مختلف سیاسي غوره توبونه. له دې ټولو سره سره،

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنهٔد طالبانو

که څه هم، دا د پام وړ ده چې دوی لاهم د دې توان لري چې کلا ونیسي. البته، په پالیسي او چلند کې لوی توپیرونه شتون لري، چې ځینې یې د نورو څیړلو ارزښت لري. دا څیرکی د طالبانو د تګلارې د انتخابونو او د هغوی د تحرک په اړه دی.

د طالبانو د تګلارو په اړه لومړنی معلومات د زندانونو له نوي وزیر ملا نورالدین ترابي سره د رسنیو د مرکې له لارې څرګند شول. هغه د خپل سخت محافظه کارۍ او د قوانینو سخت پلي کولو لپاره پیژندل کیږي. په دې تبادله کې، هغه دا په کلکه روښانه کړه چې، "هیڅوک به موږ ته ونه وایي چې زموږ قوانین باید څه وي. موږ به د اسلام پیروي کوو او خپل قانون به په قرآن جوړوو.»[1] هغه د سختو مجازاتو لپاره قضیه جوړه کړه ترڅو د مخنیوي اغیز رامینځته کړي پداسې حال کې چې کابینه مطالعه کوي چې ایا مجازات په عامه توګه ترسره شي یا بل ډول، دا په ګوته کوي چې د طالبانو د پخواني حکومت څخه د پالیسۍ یو څه بدلون د تصور وړ و. په هرصورت، هغه په خبرو کې بل څه وویل چې لږ.ترلږه د بدلونونو په اړه پوهاوی منعکس کوي چې بیرته راګرځول ناممکن وو. هغه د دې خبرې په کولو سره چې نن ورځ طالبان مختلف دي، یادونه وکړه چې دوی به د تلویزیون، ګرځنده تلیفونونو، عکسونو او ویډیوګانو کارولو ته اجازه ورکړي، ځکه چې د هغه په وینا: "دا د خلکو اړتیا ده او موږ ورته جدي یو."[2]

د یو حکومت تر ټولو مهمه دنده د خدمتګار وي او دا هغه میدان دی چې تر اوسه یې په کابل کې دومره خبرې نه دي شوي. په بین المللي فورمونو کې د ځینو پرمختګونو د وړاندې کولو لپاره، طالبان هڅه کوي چې د 100,000 پیاوړې اردو او 140,000 پولیس ځواک رامینځته کولو کریډیټ واخلي او همدارنګه د کجکي بند په ګډون د ډیری لویو زیربنایی پروژو کار بیا پیل کړي. هایدرو برقی

(c) ketabton.com: The Digital Library

نبات.3 دوی ته د دې نوښتونو او زیربناوو ډیری پروژې په میراث پاتې دي، او د دوی دوام به د دوی د اداري وړتیاوو یوه مهمه ازموینه وي. له بده مرغه د طالبانو له واکمنۍ وروسته ډېری تکړه کارپوهان په بېلابېلو وزارتونو کې له افغانستانه ووتل. طالبانو د ټولو هغو کسانو لپاره چې د تېر حکومت لپاره یې کار کړی و، "بخښنه" اعلان کړې وه، خو د دوی لومړنیو ځرګندونو د اعتبار له لاسه ورکولو پیل وکړ ځکه چې د دې ژمنې څخه د سرغړونې ډیری مثالونه راپور شوي..4

لومړۍ ازموینه: د ښځو او نجونو د زده کړې مسلې

یو له لومړنیو شیانو څخه چې خلکو د طالبانو د واک له لیدو وروسته یادونه وکړه هغه نیلي برقعې او د طالبانو د لومړي دورې د خندا سترګو سره د میرمنو عکسونه وو. په افغانستان کې د ښځو د نوي نسل په اړه یوه ریښتینې اندیښنه وه چې څه به پیښ شي، چې نسبي ازادي یې تجربه کړې، او تعلیمي او کاري فرصتونه یې ترلاسه کړي، په ځانګړې توګه هغه چې په ښاري چاپیریال کې ژوند کوي. لکه څنګه چې وېره وه، خو له بده مرغه چې تمه کېده، طالبانو ډېر ژر د ښځو د فرضي حجاب، یا د حیا د اغوستو په اړه عامه پالیسي اعلان کړه. دا د مسلو یو بنسټیز لړۍ ته راځي چې دوی تل د عصري کولو او د مخلوط جنسیت ټولنې مفهوم لري. نو دوی په خورا عمدي توګه د قواعدو په اعلانولو سره پیل وکړ: د نارینه او ښځینه تر مینځ به په عامه توګه هیڅ ډول اختلاط نه وي، د بلوغت څخه پورته نجونې او د ډېر عمر څخه کمې میرمنې باید حجاب واغوندي — مګر دا حجاب باید یو سخت لباس مراعت کړي. کوډ دا نه ډېر سخت او نه ډېر پتلی کیدی شي. مګر یوازې په څو میاشتو کې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا محدودیتونه نور هم سخت شول. د 2022 کال تر می پورې، طالبان به وړاندیز وکړي چې د حجاب غوره بڼه به هغه برقه وي، چې د سر څخه تر پښو پورې به یوازې د سترګو لپاره جال وي.[5] د روښانه کیدو لپاره دا بیانات په طبیعت کې مشورتي وو او په کلکه پلي شوي ندي.

لکه څنګه چې د تاریخ غمجنه نمونه ده، کله چې ناورین پیښیږي، ښځې تر ټولو زیات تېپیان کیږي. د افغانستان د ۲۰۲۱ کال د اګست په میاشت کې د طالبانو نیول استثنا نه ده، او د هر هغه چا لپاره چې په تیرو ۳۰ کلونو کې یې پام اړولی وي، د دې بیا پرانستل شویو ټپونو سره د زړه درد خورا ژور دی. له افغانستان څخه د امریکا او ناټو له وتلو څه باندې یو نیم کال وروسته ټولې نړۍ ته څرګنده شوه چې دا جګړه د افغانانو لپاره هېڅکله هم پای ته نه ده رسېدلې او د طالبانو د زور زیاتي په پیلېدو سره د ناورین غمیزه روانه ده.

کله چې طالبانو د ۲۰۲۱ کال د اګسټ له میاشتې وروسته د خپلې بریا په اړه ژمنې پیل کړې، په هر ځای کې یو شان غړونه راپورته شول—دا ډېره ښه وه چې ریښتیا وي. او همداسې وه: د مشرانو زوړ نسل تضمین کړی چې دوی به دومره ژر هیر نشي، او نه به پرته له جګړې څخه ښکته شي.

د طالبانو له خوا اوریدل یو خوندور حیرانتیا وه چې ښځې به وکولی شي کار ته دوام ورکړي او نجونې کولی شي د 2022 کال د مارچ له 22 څخه ښوونځي ته دوام ورکړي.[6] دا په دوحه کې د خبرو اترو په ترڅ کې شوې ژمنې سره سمون لري. خو که تاریخ موږ ته څه راښیي، هغه دا دي چې موږ د طالبانو په خبرو باور نه شو کولای. لومړی، یو ټکان د 2021 په ډسمبر کې راغی، کله چې طالبانو پریکړه وکړه چې هغه میرمنې چې غواړي اوږد واټن (له 45 میلونو څخه ډیر) سفر وکړي باید د سړک ترانسپورټ ته اجازه ورنکړل شي پرته لدې چې نږدې نارینه خپلوان ورسره وي.[7] د ترویج لپاره وزارت

(c) ketabton.com: The Digital Library

فضیلت او د بدیو مخنیوی" همدارنګه د موټرو مالکینو ته لارښوونه وکړه چې هغه میرمنو ته له سوارۍ ځخه ډډه وکړي چې سرې جامې نه اغوندي. کلتوري نورمونو او عمومي عملونو ته په پام سره په دویمه قضیه کې هیڅ رسمي پالیسي لارښود ته اړتیا نه وه. طالبان په ښکاره ډول د وخت په تیریدو سره ډیر مداخله کوي. یو د پام وړ استثنا دا وه چې د افغانستان د 34 ولایتونو ځخه په لسو کې د نجونو لپاره دولتي ثانوي ښوونځي "یا د محلي طالبانو د ملاتړي مشرتابه یا د والدینو یا ښوونکو د قوي فشار له امله" پرانستل شوي، لکه ځنګه چې د افغانستان د تحلیلي شبکې لخوا راپور شوي.[٨]

بیا لوی حیرانتیا راغله ځکه چې د شپږم ټولګي (11 کلنۍ) او پورته لپاره د انجونو ښوونځي خلاصولو پریکړه بیرته واخیستل شوه.[٩] کله چې د دې پریکړې اعلان کول، په ګوته شوي دلایلو کې د جنډر په جلا کولو کې ستونزې او د بودیجې نشتوالی شامل وو. په لومړني ښوونځي، پنځم ټولګي او تر هغه لاندې نجونې به وکولای شي چې دوام وکړي، خو هغه نجونې چې لویې وې باید په کور کې پاتې شي. دا د 2022 په ډسمبر کې د ډیرو سختو محدودیتونو سره تعقیب شو. د خطرناکو ایډیالوژۍ صدمه او وحشت د دې پریکړو لاندې د افغانانو لپاره لا هم تازه دی. د خلکو تر ټولو ناوړه ویره یو ځل بیا په واقعیت بدله شوه.

په داسې حال کې چې دا به ګومان وي چې د طالبانو یوه لویه سلنه شتون لري چې په حقیقت کې نه غواړي د نجونو د زده کړې مخه ونیسي - دا خورا وحشي انګیرنه نه ده. هغه ګډوډۍ او ګډوډي چې د اعلان ځخه وروسته رامینځته شوه ټولو ته اشاره وکړه چې پریکړه لږ تر لږه ښه پلان شوې نه وه. په ښکاره ډول، دلته یوازې یو ذهن کار نه کوي بلکې دوه - د یو بل سره په جګړه کې. د طالبانو په منځ کې د زړو او نویو تر منځ یوه پټه جګړه روانه ده، چې د کمزورۍ، ګډوډۍ او ګډوډۍ استازي دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګډوډي چې د دې نوي حکومت او د هیواد لپاره دوره کوي. ستونزه دا ده چې موږ نه پوهیږو چې څوک به وګټي.

کله چې طالبانو اعلان وکړ چې نجونې به نور نه شي کولای خپلې زده کړې بیا پیل کړي، په پراخه کچه معلومه شوه چې دا په حقیقت کې د یوې سخت دریځې ډلې هیله وه چې په جنوب کې د درېو نفوذ لرونکو دیني عالمانو په ګډون چې په ملا هبت الله باندې نفوذ لري.[10] په دغو کسانو کې لوی څارنوال عبدالحکیم حقاني، د دیني چارو وزیر نور محمد ثاقب (په یوه مخکني فصل کې معرفي شوی) او د محمد خالد حنفي مرستیال د فضیلت د ترویج او مخنیوي وزیر دي.[11] د ایشلي جکسن په وینا "د تماس نه بهر د لږکیو پراخ نفوذ"، ښوونځي ته د نجونو د راستنیدو مخه ونیوله (له 6 څخه تر 12 ټولګي پورې)، د طالبانو د مشرانو په ګډون د افغانانو لوی اکثریت مایوسه کړ.[12] دا هغه سخت دریځي دي چې زیاتره یې په کندهار کې میشت دي چې تعصب ته دوام ورکوي. دغه درې واړه دیني عالمان په کندهار کې له ستر مشر سره په دې موضوع کې د مقابلې لپاره ورغلي وو، چې له امله یې دغه حکم صادر شو. وروسته بیا د طالبانو په لیکو کې هم د دې بدلون په اړه فشارونه راغلل.[13] د هیلو څراغ چې خلکو درلود، لکه څنګه چې ممکن وي، د رسیدو سره سم ورک شو. لا هم د طالبانو تر منځ د افکارو جګړه پای ته نه ده رسېدلې.

د دې ناورین یوه بله تراژیدي د اسلام د ناسمو، خطرناکو او متعصبو ناسمو څرګندونو بیا راڅرګندېدل دي. نه یوازې پخپله د طالبانو لخوا، بلکې په نړیوالو رسنیو کې د ځینو عناصرو لخوا، چې داسې ښکاري، د کلتوري حساسیت او دیني زده کړې دواړو په اړه درس ته اړتیا لري. د دې لپاره چې طالبان په ځانګړي ډول له طالبانو سره څه کوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د "عنعنوي اسلام" په توګه د نجونو د زده کړې محدودیت نه یوازې په بشپړ ډول غلط دی بلکې زیانمنونکی هم دی.

تراژیدي په دې کې هم ده چې طالبان په منظم ډول خپل قومي نورمونه له اسلام سره ګډوي. د حضرت محمد صلی الله علیه وسلم یوه مشهوره وینا ده چې په هغه کې یې ویلي دي: "تعلیم په هر هلک او انجلۍ فرض دی" او بیا یې هم وویل چې حتی که څوک د پوهې لپاره چین ته لاړ شي دا ارزښت لري. تر ټولو لوی شی چې یو مسلمان یې کولی شي د پوهې لټون او ترلاسه کول دي - نه یوازې نارینه مسلمانان، بلکې د اصلي اسلامي فقهاوو له مخې نارینه او ښځینه دواړه. د پیغمبر هیڅ واعظ شتون نلري او نه هم په قرآن کې کوم آیت چې ادعا کوي چې ښځې دې له ښوونځي څخه منع کړي: د تعلیم غوښتنه هیڅکله د جنسیت مشخصاتو سره نه راځي. د حقیقي اسلامي لارښوونو د حقیقت او د طالبانو د عملونو تر منځ توپیر نور نه شي کیدای. ښځې د ټولنې او ټولنې د ژوند ځواک دی – له دوی پرته او د نجونو له زده کړې پرته هیڅ ټولنه په ریښتیا هم وده او پرمختګ نشي کولی.

او په دې توګه د زړو او ځوانانو تر منځ جګړې یو ځل بیا په جګړه کې د ښځو د ځای تراژیدي روښانه کړه. دوی د معاملې چپ ، د دوی آزادي قرباني شوي. سخت دریځو دا جګړه غوره کړې وه او ګټلې وه، خو د کابل د ولسمشرۍ په ماڼۍ کې د ځوانانو وینه به ونه رنګه. یوازې میرمنې باید رنځ وړي.

د ښځینه ځواکونو په اړه د نه پوره شویو ژمنو دا جالمور باید وپوښتو چې ولې طالبانو په لومړي سر کې دا ډول متضاد ژمنې وکړې. ولې ادعا کیږي چې د نجونو تعلیم ته به اجازه ورکړل شي چې یوازې پریکړه بیرته واخلي؟ ایا دا یو ډول غمجنه هڅه وه چې د نور فشار لامل شي؟ یا دا یوازې د حکومتدارۍ مسله وه؟ دلته دروغ دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

د مسلي ریښه - که چیرې یو شی وي چې موږ د نوي طالبانو په اړه پوهیږو هغه دا دی: دوه لاسونه شتون لري چې دا خپرونه رهبري کوي، یوازې د بیلابیلو سکریپټونو سره.

په حقیقت کې، د طالبانو د پخوانی واکمنۍ په پرتله یو څو شیان بدل شوي دي. حتی د کار ځایونو او ښوونځیو ته د سختو محدودیتونو سره سره، ښځې په سړکونو کې ډیر لیدل کیږي او د برقعې (هغه حجاب چې ټول بدن او مخ د سترګو په وړاندې د کوچنۍ پردې سره پوښي) پر ځای د سرونو په اغوستلو (کوم چې افغان میرمنې په عمومي ډول غوره کوي) اغوستې دي. کتل). د ۲۰۲۱ کال په ډسمبر کې، د طالبانو مشر ملا هبت الله یو مهم فرمان صادر کړ (د دریمې ضمیمې وګورئ) چې د ښځو په اجباري ودونو بندیز لګوي، په واضح ډول یې ویلي چې "هیڅوک نشي کولی چې ښځې په زور او فشار سره واده کولو ته مجبور کړي" او په ورته وخت کې محکمو ته لارښوونه کوي چې "درملنه وکړي. ښځې په عادلانه توګه، په ځانګړې توګه کونډې چې د خپلوانو په توګه د میراث په لټه کې دي.14 دا پریکړې په هیواد کې د ځینو ناوړه قومي دودونو او دودونو څخه سرغړونه کوي او د اعتبار وړ دي.

دوهمه ازموینه: د مسلمانو اقلیتونو په اړه پالیسي

ښایي یوه له هغو ډلو څخه چې د طالبانو له خوا تر ټولو زیات په نښه شوي وي- که تر ټولو په نښه شوې ډله نه وي- د هزاره ګانو په نوم اقلیت توکمیزه ډله ده. د شیعه ګانو یوه لویه ډله ده، دوی د لسیزو راهیسې د طالبانو لخوا د ځورونې او ناوړه چلند زغم لري. د خالد حسیني جایزه ګټونکی ناول، د پتنګ چلونکی، د طالبانو د واکمنۍ پر مهال د دوو هلکانو د سختو مختلفو تجربو له لارې په افغانستان کې د کړاوونو کیسه په ښکلي ډول بیانوي - یو یې اصلي پښتون او بل یې هزاره دی. هغه څه چې هزاره ګان لري

(c) ketabton.com: The Digital Library

تجربه لرونکي باید له پامه ونه غورځول شي: د طالبانو له خوا د ټولو ظلمونو ښخه، هزاره ګانو هر یو تجربه کړی. دوی په ځانګړې توګه نه یوازې د قومي او نژادي دلایلو له امله په نښنه شوي بلکې د شیعه ضد فرقه پالنې له امله هم په نښنه شوي.

د طالبانو له پیل راهیسې په پرله پسې توګه هزاره ګان د بشري حقونو د نه منلو وړ سرغړونو قرباني شوي دي.[۱۵] جوماتونه او مذهبي جلوسونه بمبارول، ټولنیز تبعیض نورمال کول، شکنجه، وژنې او داسې نور - دا ټول په منظمه توګه تجربه شوي. په زړه پورې خبره دا ده چې د ملګرو ملتونو لخوا د هزاره ګانو ډله ایز قبرونه کشف شوي - د طالبانو لخوا د دوی کړاوونه له نسل وژنې ښخه کم ندي.[16] نو دا باور کول ګران دي چې نن ورځ طالبان چې په تیرو وختونو کې له دومره سخت نسل وژنې کرکې سره مخ دي، د دې وړتیا لري چې د داسې صدماتو او ترور مخه ونیسي، په ځانګړې توګه د هغې ډلې لپاره چې د دوی تر ټولو بد حالت سره مخ دی.

د ډیموکراسۍ لپاره د هزاره ګانو ملاتړ او له طالبانو سره تاریخي مخالفت د دې ډلې او د هغې د ملاتړو لخوا د دوی په وړاندې یو تاوتریخوالی، شدید تعصب رامنځته کړ. دا په دې معنی وه چې نه یوازې له سیستم ښخه، بلکې په ټوله کې له ټولنې ښخه جلا کول. تبعیضي عقیدې چې د دوی د توکمیز او مذهبي هویت په شاوخوا کې دي، په تیرو څو لسیزو کې په افغاني ټولنه کې د دوی موقف تعریف کړی دی، ځکه چې دوی ځانونه د انګړ په پای کې موندلي دي. نن ورځ تر دې هم بدتر هغه ګواښ دی چې دوی هم د داعش له خوا ورسره مخ دي، چې افراطي ایډیالوژي یې هم په نښنه کوي. هغه بدبختۍ چې د هزاره ګانو پیروي کوي د طالبانو د وحشت په کیسه کې له پامه غورځول کیدی نشي - او نوي طالبان به دوی سره ښنګه چلند وکړي دا به د دوی د هویت ریښتیني ازموینه وي. داسې نښې نښانې وې چې طالبان به د شیعه مذهبي غونډو او جلوسونو د خوندیتوب وړاندیز وکړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

د داعش پر وړاندې او د دوه اړخیزه بې باورۍ سره سره، طالبانو هڅه وکړه چې خپلې ژمنې پوره کړي.[١٧]

د ځینو راپورونو له مخې، په ځینو ځایونو کې طالبان په زوره هزاره ګان له خپلو پلرنیو ځمکو بې ځایه کوي او پرځای یې د طالبانو وفادارانو ته ورکوي.[١٨] لکه څنګه چې دا بسنه نه کوي، کله چې هزاره ګان بې ځایه شوي او مرستې ته سخته اړتیا لري، دوی په ډیرو مواردو کې د طالبانو لخوا د هر ډول بشري مرستو له ترلاسه کولو څخه منع شوي دي. ، تر ټولو بدو ته زیان منونکی. د اکتوبر 2021 د الجزیرې مقاله د ستاره محمدي او سجاد عسکري لخوا راپور ورکوي: "په ټول افغانستان کې د طالبانو د ظلمونو یوه روښانه نمونه ترسره کیږي، دا پدې مانا ده چې هزاره ګان ممکن د توکمیز پاکولو سره مخ وي."[١٩] دا د هزاره ګانو په ژوند کې د کوم ښه والي نښه نه ده.

په یقین سره، بیا، دا هزاره میرمنې دي چې په دوامداره توګه په شا کې د هدف سره ژوند کوي، چې د طالبانو د "خورا مطلوب" دوه مخکښو کټګوریو کې ځای لري. دا مرسته نه کوي چې دوی د پرمختګونو په جوړولو کې د نه منلو وړ بریالي ټریک ریکارډ هم ولري[20]- د دوی بریا یوازې دوی نور هدف ګرځولي دي. د فعالینو او تنظیم کونکو په توګه، هزاره میرمنې په منظمه توګه تښتول شوي، بندیان شوي او وژل شوي، د هغې مبارزې لپاره یې خپل ژوند له لاسه ورکړی چې دوی یې د پای ته رسولو لپاره نه ستړي کیدونکي مبارزه کړې. د هغو تراژیدیو سره سره چې دوی یې ځپلي دي، سره له دې، هزاره خلک په خپل مقاومت کې ژوند کوي - دوی د ورځنی اتلان دي، په خپل وجود کې بریالي دي. لکه څنګه چې دوی د ګواښ وروسته ګواښ سره مخ کیږي، د دوی الهام او امید کمیږي، د غم منظره د نجات په هیله بدلوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

TALIBAN.GOV

د ۲۰۲۲ کال په نيمايي کې، ما د يوه خيريه موسسې مشري له يوه انسان دوست سره چې په دې وروستيو کې يې د افغانستان بېلابېلو برخو ته سفر کړی و، په تفصيل خبرې وکړې. هغه په سخاوت سره ما سره په ځمکه کې د ژوند د واقعيت په اړه په زړه پوري او مهم ليدونه شريک کړل.[۲۱] دا شيعه مسلمان د منځني ختيځ څخه دی، په خيريه کارونو کې ښکيل دی، او هدف يې دا و د نورو په منځ کې د محرومې هزاره ټولنې د ملاتړ لپاره لارې چارې. د هغه کيسه نن ورځ په افغانستان کې د شيعه ګانو د وضعيت په اړه خورا مهم ليد وړاندې کوي، او د عادي ژوند لپاره د لاسرسي وړ ليد وړاندې کوي.

افغانستان ته د سفر لپاره د ويزې ترتيب کول پيچلي وو، مګر حتی په پاسپورټ باندې د ټاپه سره هم هغه ډاډه نه و چې ايا دا به واقعيا په افغانستان کې ومنل شي. هغه انديښمن و ځکه چې هغه لا دمخه په ځمکه کې د خلکو څخه فيډبيک ترلاسه کړی و - چې د شيعه په توګه پيژندل ممکن د هغه په خونديتوب کې اضافه نه وي. په حقيقت کې، دا خطرناک کيدی شي: ډېری حکومتي بنسټونو دمخه شيعه ګان ايستلي دي، هغه ته ويل شوي. کابل ته د راتګ پر مهال د کډوالۍ او ګمرک له مخې هر څه عادي برېښېده، که څه هم د کډوالۍ په مېز کې د پاسپورټ سکين کولو سرې د وېزې د کتلو زحمت هم ونه کړ او پر ځای يې ترې وپوښتل چې تذکره غواړې که نه، په دې مانا چې کولای شې؟ په اصل کې د هغه سفر د هغه د پاسپورټ ريکارډ څخه پټ کړئ. په هوايي ډګر کې يوه سيمه هم له وسله والو طالبانو سره وه، چې په ښکاره يې ټوله پروسه څارله، ورپسې بې شمېره پوستې بهر وې، چې د هغه ځايي ټيم ورته انتظار کاوه. د هغه په خبره، هره پوسته د طالبانو د ځوانو غړو له خوا محاصره شوې وه، چې په عمل کې يې ماشومان وو، چې د څارګرو په توګه يې کار کاوه.

يو له لومړيو شيانو څخه چې هغه په ځمکه کې د ملګرو لخوا ورته ويل شوی و ، کله چې د هوايی ډګر د مرستندويه افسر يادونه کول وه

(c) ketabton.com: The Digital Library

بيرته راستنيدنه‌د طالبانو

دا چې طالبان د رشوت په وخت کې خورا سخت دي - دوی په منظمه توګه د دې لپاره سترګې پټوي، حتی په حکومتي چارواکو باندې. هغه دا هم وويل، چې په هوايي ډګر کې د بايوميټريک سيستم په پام کې نيول شوی و، خو د ځينو لاملونو له امله يې کار ونه شو. عمومي تاثر دا و چې د بايوميټريک له لارې راټول شوي ټول معلومات د پاکستان د استخباراتو لپاره دي - آيا دا ريښتيا دي يا نه، په هر ډول سيستم کار نه کوي. بله کيسه چې ده له هوايي ډګر څخه خپل منزل ته په سفر کې اوريدلې وه دا وه چې طالبان اوس په ډيره فعاله توګه د مالياتو د بياکتنې پروسه پرمخ وړي. د دې معنی دا وه چې که تاسو د تير حکومت په جريان کې د اختلاس ځانګړي فيس نه وی ورکړی، اوس تاسو مجبور ياست چې ډيرې پيسې ورکړئ، او ټول ليدونکي بايد خپل حساب ريکارډونه ښکاره کړي.

ښاغلي دا په خپل ځان کې واچوله چې څومره چې کولی شي مشاهده کړي او د حقيقت د نيولو لپاره څومره چې ممکنه وي پوښتنې وکړي. د بېلګې په توګه، کله چې هغه له خپلو سيمه ييزو کوربه توب څخه وپوښتل چې ولې خلک پاکستان ته جنجالي ښکاري، هغه ته وويل شول چې اوس مهال د ډبرو سکرو بيه خورا لوړه شوې ده ځکه چې پاکستان دا ټول اخلي. کله چې هغه د خپلې خيريه شبکې له همکارانو څخه د شيعه ګانو د مبارزې په اړه وپوښتل، د هغه د سازمان يوه سيمه ايز کارمند ورته وويل، "موږ د پخوا په پرتله ډير خوندي احساس کوو." کله چې هغه په حيرانتيا سره غبرګون وښود، سړي دوام ورکړ: "طالبان نور په غرونو کې نه دي - دوی اوس په کوڅو کې دي. دوی سخت خلک دي، خو د رسيدو وړ دي.» لکه څنګه چې رجحان ښيي، د دوی د ځواک نوي پوستونه هم د نوي چلند معنی لري - او په وينا، په جوړولو کې يو نوی شهرت. تر بريا وروسته يو شمېر طالبانو مزار شريف ته ورغلل او د ښار له شيعه ګانو يې وپوښتل چې ولې مقاومت نه کوي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

1. د طالبانو استازی ملابرادر (ښي اړخ ته) او د متحده ایالاتو استازی زلمی خلیلزاد (کیڼ اړخ ته) عکس اخیستل کیږي چې د فبروری 2020 د قطر په دوحه کې د متحده ایالاتو – طالبانو د سولې تړون لاسلیک کوي. یوه شیبه چې هیڅوک فکر نه کاوه ممکن په واقعیت بدل شوی وي - یو تړون نه یوازې لاسلیک کیږي، بلکې په لویه کچه هم لیدل کیږيد طالبانو ملاتړ.

2. په ریښتیا د پام وړ شیبه کې، د متحده ایالاتو د بهرنیو چارو وزیر مایک پومپیو په دوحه کې، د ملا برادر او د طالبانو له پلاوي سره په ۲۰۲۰ کال کې وکتل. هیڅ‌ا دا تصور هم نه شو کولی چې له شل کلنې جګړې وروسته دواړه څنګ په څنګ ودریږي—خو دادقیقا چیرې چې دوی خپل ځانونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وموندل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

3. د طالبانو غړي په دوحه کې له افغان حکومت سره د سولې د خبرو د پیل په غونډه کې ناست دي. دې ډلې د خپل تفصیلي تیاری، تنظیم، ډسپلین او د خبرو اترو اغیزمن مهارتونو سره هرڅوک حیران کړل. دوی خپل حرکتونه په اغیزمنه توګه ستراتیژیک کړي - نړۍ ته دا ثابتوي چې دوی د یو اتکل څخه ډیر پیچلي.

4. د ۲۰۲۱ کال د سپتمبر په میاشت کې په سپین بولدک کې د پاکستان-افغانستان د پولې د تېرېدو یوه نخښه چې د طالبانو یو ځایی والي یې چپه خوا ته ولاړ دی. د پاکستان د تمې برعکس چې پوله به د طالبانو په کنټرول کې وي،تاو تریخوالی د ډیری ټوپک جګړو وروسته لوړ دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

5. په يوه په زړه پورې اقدام کې، پاکستان خپله د بهرنيو چارو وزيره حنا رباني کهر د ۲۰۲۲ کال په نومبر کې د طالبانو د بهرنيو چارو له وزير اميرخان متقي سره د ليدو لپاره واستوله. که کوربه له دې انتخاب څخه راضي و او که نه، خو بيا هم ټول مسکا وو. وختونه بدل شوي، يقينا.

6. د امريکا استازی زلمی خليلزاد د ۲۰۲۰ کال د نومبر په مياشت کې د خبرو اترو پر مهال د طالبانو پلاوي ته ښه راغلاست ووايه. په غړو کې په دوحه کې د طالبانو وياند سهيل شاهين، د طالبانو مشر عباس ستانکزی او عبدالحکيم اسحاقزی شامل دي، چې وروسته د سترې محکمې د رئيس په توګه راڅرګند شول. يو څوپه سترګو کې موسکا - يو خوشحاله فضا، ظاهرا.

(c) ketabton.com: The Digital Library

7.د کابل په واټونو کې، د طالبانو غړي د 2021 په اګست کې واک ته د بیرته راستنیدو څخه خوند اخلي، په ناخاپي ډول په یو هموی کې ناست وو چې یو وخت د متحده ایالاتو پورې تړاو درلود.افغان امنیتي ځواکونه تمویل کړي.

8.د طالبانو ځوان غړي هر چا ته چې مسوول دي یادونه کوي: د ۲۰۲۱ کال د اګست په میاشت کې کابل ته د دوی د بریا له راستنیدو وروسته، طالبانو په کوڅو کې ګزمې پیل کړې، وسلې یې په لاس

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې دي. پيغام ساده و: ښار د دوی وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

9.په کوم کې چې به یو له خورا تاریخي ، یادګاري او زړه راښکونکي عکسونو څخه وي‌له افغانستان څخه د امریکا د وتلو پر مهال، له کابل څخه د امریکا په یوه پوځي الوتکه کې له ۶۰۰ ډېر افغان اتباع په ګډه په یوه ټویټ کې لیدل کېږي. د ناڅرګندتیا، ویره او صدماتو مخونه د امریکا د ګډوډې سخت واقعیت په ګوته کوي‌الوداع

(c) ketabton.com: The Digital Library

10. د طالبانو وياند ذبيح الله مجاهد د ۲۰۲۱ کال د اګست په مياشت کې د طالبانو د واک ته له ستنيدو وروسته په کابل کې په لومړي رسمي خبري کنفرانس کې د کمرې مخې ته موسکا وکړه. دا د هغو ليدونکو لپاره حيرانتيا وه چې د دې ډلې ډاړمن ځوابونه يې اوريدل. دا څرګنده وه چې دوی پوهيدل چې دوی څه کوي.

11. د کندهار په مرکز کې د طالبانو په زړه کې يوه زيارت پروت دی چې يو وخت د حضرت محمد صلی الله عليه وسلم يوه چادري په کې وه. په يوه بې ساري اقدام کې، د ۱۹۹۰ لسيزې په نيمايي کې د طالبانو بنسټ ايښودونکی ملا عمر په بام کې د جامو په اغوستلو مشهور و. نن ورځ، طالبانو ډاډ ترلاسه کړ چې د دوی لوی بيرغ پورته کيږي‌بنار، لوړ پرواز کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

12. د طالبانو د کورنیو چارو وزیر سراج حقاني، چې د FBI د تر ټولو مطلوبو کسانو په لیست کې پاتې دی، د معلوماتو لپاره د 10 ملیون ډالرو انعام سرهد هغه د نیول کیدو لامل - د واک په فضا کې حرکت کوي ځکه چې هغه د تازه فارغ شوي څخه سلامي ترلاسه کوي‌افغان پولیس استخدام.

13. د دفاع وزیر ملا یعقوب، د ملا عمر زوی، کيڼ اړخ ته ملا برادر او ښي خوا ته بشیر نورزی، د مخدره موادو یو قاچاقبر او د طالبانو یو جګپوړی مشر، کابل، د ۲۰۲۲ کال د سپتمبر په میاشت کې، د امریکا له خوا له نږدې دوه لسیزو راهیسې توقیف شوی دی. نورزی څه موده وړاندې د امریکا لخوا د امریکا په بدل کې خوشې شوی وتبعه مارک فریریچز.

(c) ketabton.com: The Digital Library

14. زړورځواني ښځې د ۲۰۲۲ کال د اکتوبر په میاشت کې د کابل په یوه ښوونځي کې له ځانمرګي برید څخه یوازې یوه ورځ وروسته، د توکمیز اقلیت شیعه هزاره ګانو د نسل وژنې په وړاندې په یوه لاریون کې د خپلو حقونو لپاره شعارونه ورکوي. افغان میرمنو او نجونو په وروستیو کلونو کې د زیاتې زړورتیا په ښودلو سره د لا ځواکمنتیا احساس کړی دی. - ډیری وختونه پهد دوی د خوندیتوب لګښت.

15. د طالبانو غړي په کابل کې د شیعه او صوفیانو له زیارت څخه بهر ساتونکي ولاړ دي، چیرته چې نوروز (فارسي نوی کال) د ۲۰۲۲ کال د مارچ په ۲۱، لمانځل کیږي. طالبان دې خوندي کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دښمن پر ضد" (مطلب د امریکا او ناټو ځواکونه). دوی په ځواب کې وویل چې دوی د جمعې د جوماتونو د خطبو له لارې په نړیواله مداخله نیوکه وکړه. د طالبانو مشر په بشپړه توګه قانع نه برېښي، خو د اوس لپاره یې راضي و. د محرم الحرام د غونډو په حساسه موضوع کې چې اکثره شیعه ګان د وحشي خلیفه یزید بن معاویه په لاس د پیغمبراکرم (ص) د لمسي حسین د غمجنې شهادت د نمانځنې لپاره ترتیب شوي وو، راغلي مخور وویل چې د کابل په کوڅو کې نږدې هر قطب تور بیرغ پورته کوي. د ماتم ورځې د ځینو شیعه سمبولونو عامه ښودلو ته اجازه ورکړل شوې وه لکه دا له ډیرې مداخلې پرته. په هرصورت، نور بدلونونه هم شتون لري چې طالبان یې معرفي کوي، لکه د عاشورا او نوروز رخصتۍ (د مختلفو مسلمانو مذهبونو لخوا لمانځل کیږي) له تقویم څخه لرې کول. برسیره پردې، په مزارشریف کې د عاشورا لوی لاریون ودرول شو، خو د یو په زړه پورې دلیل له امله. طالبانو هلته شیعه ګانو ته ویلي وو چې یو لوی لاریون به د داعش پام ځانته راواړوي، او هغوی ته یې لارښوونه وکړه چې ټولنه په ښار کې په څلورو کوچنیو ډلو وویشي، ترڅو طالبان وکولای شي ښه امنیت تامین کړي - د هغو ورځو په پرتله چې دا ډول جلوسونه یا په بشپړه توګه منع شوي وو. یا پخپله د طالبانو لخوا په نښه شوي! د طالبانو د چلند په اړه یو بل مهم نظر د توکمیز هویت په اړه دی: هزاره ګان د تاجک شیعه ګانو په پرتله ډیر منفي لیدل کیږي.

کله چې خبر شو چې زما مرکه کوونکی څه کوي، طالبانو پوښتنې پیل کړې. لومړی، دوی له هغه څخه د هغه د پیسو د سرچینې په اړه وپوښتل - چې هغه ځواب ورکړ، دا اکثره په لویدیځ کې د مسلمانو ټولنو څخه د بسپنې په توګه راغلي، او د هزاره شیعه ګانو لپاره دي. هغوی ترې وپوښتل

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

سمدلاسه: "د سنیانو په اړه څه؟" چې هغه ځواب ورکړچې د دوی ډېری پیښې په منظم ډول د هرچا لپاره د روژې او نورو مذهبي رخصتیو په جریان کې وړیا خواړه وړاندې کوي، پرته له دې چې فرقې یا مذهبي تړاو ولري.

هغه د خپل سفر د تیاریو په ترڅ کې په اروپا کې د میشتو ایراني ډیپلوماټانو سره د لیدو فرصت درلود. هغه له دوی څخه د طالبانو سره د دوی د فعال ښکیلتیا تر شا د الهام په اړه وپوښتل. دوی ځواب ورکړ چې په حقیقت کې د افغان کډوالو له امله د سني ایرانیانو په منځ کې د طالبانو د جوړولو په اړه اندیښنې زیاتې شوي دي او هغه څه چې ایرانیان په دې باور دي چې سعودي د ایراني سنیانو او ځینو سني عربو قومونو چې په ایران کې ژوند کوي تمویل کوي. دا په زړه پورې ده چې یادونه وکړئ چې دا شیان څومره وینې کولی شي.

د نجونو د زده کړې په اړه زما د پوښتنې په ځواب کې، هغه وویل چې په حقیقت کې د نجونو لپاره ډېری خصوصي ښوونځي لاهم فعالیت کوي، مګر په خواشینۍ سره، د ډیرو کورنیو لپاره د خراب مالي وضعیت له امله دا اختیار نه دی. هغه په یوه بل خبر کې دا هم څرګنده کړه چې ډېری افغانان فکر کوي چې داعش یا داعش له طالبانو سره تړلې ډله ده. دا مفکورې خورا مهم او د ویلو وړ دي. انځور پیچلی دی خو ښوونکی هم دی. شاید د هغه د سفر یو له خورا بصیرت اړخونو څخه په پای کې سم راغی. د کابل له هوایي ډګر څخه د وتلو پر مهال یو بینر لیکل شوی و چې "موږ غواړو نړی ته ښه اسلام وړاندې کړو." په داسې حال کې چې له دې مېلمه سره د طالبانو چلند ښایي په بشپړه توګه د هرکلي وړ نه وي، خو دښمني یې نه ده ښودلې.

ایا افغانستان په ریښتیا هم یو نوی راتلونکی ویني؟

د اقلیتونو سره د چلند په اړه، څوک پوهیږي - مګر د ځینو طالبانو اراده شتون لري چې دا کار وکړي. د دې خبرې یوه نښه د طالبانو د دوحې غبرګون دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

TALIBAN.GOV

ویاند سهیل شاهین نیویارکر مجلې ته ویلي:د زین لی اندرسن:

زموږ لپاره هزاره شیعه هم مسلمانان دي. موږ باور لرو چې موږ یو یو، لکه په باغ کې ګلونه. هرڅومره چې ګلونه ډیر وي ، ډیر ښکلي. موږ یوه نوې پاڼه پیل کړه. موږ نه غواړو چې په تیرو وختونو کې ښکیل شو.[22]

دریمه ازموینه: مالي بحران

کابل ته د طالبانو د رسمي ننوتلو وروسته اقتصادي سقوط هیڅوک په خپلو ویجاړونکو پایلو کې نه دي پریښي. د سختې وچکالۍ او د کووید-۱۹ ناروغۍ له امله د کابل له سقوط مخکې اقتصاد هم له ستونزو سره مخ و. د غني حکومت تر سقوط پورې، شاوخوا
د افغانستان د ملي بودیجې ۸۰ سلنه د امریکا، د هغه د شریکانو او نړیوالو سازمانونو له خوا ورکول کیږي. دا ملاتړ په شپه کې ورک شو او له هغې وروسته، د بایډن ادارې د متحده ایالاتو په بانکونو کې د افغان حکومت ټولې فنډونه کنګل کړل - لږ څه 7 ملیارد ډالر. انګلستان، آلمان، متحده عربي اماراتو او یو څو نورو ورته تعقیب کړ، اضافي 2 ملیارد ډالرو ته د لاسرسي مخه ونیوله. د افغانستان بانکي سیستم د بهرنیو اسعارو زیرمو ته له لاسرسي پرته فعالیت نه شي کولی. د بانکونو څخه د نغدو پیسو د ایستلو محدودیتونه په چټکۍ سره کم شوي ترڅو د بانکدارۍ د سقوط مخه ونیسي چې د خلکو کړاوونه زیاتوي. د انسان او پانګې الوتنې، او په پراخه کچه داخلي بشري بې ځایه کیدل، اقتصاد نور هم ټکان کړی دی.
پداسې حال کې چې واردات په چټکۍ سره کم شوي، صادرات د 2022 په پای کې دوه چنده شوي په لویه کچه د ډبرو سکرو تولید او پاکستان ته صادراتو له امله. طالبانو د ډبرو سکرو بیې لوړې کړې

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیر ته راستنیدنه‌د طالبانو

په 2022 کې په هر ټن کې له 90 څخه تر 200 ډالرو پورې، چې د ګمرکي محصولاتو د چټک زیاتوالي لامل کیږي.[23] د لوړ انفلاسیون او د نړۍ د خوراکي توکو او انرژي بیو لوړیدو سره ، د دې اغیز خورا لږ دی. په دې تیاره صحنه کې یو بل روښانه ځای په ګمرکونو او پوستو کې د فساد د پام وړ کمښت او د قاچاقي لارو له مینځه وړل دي. دوی د کرایې راټولولو غیر رسمي ریکټونه بند کړي چې مخکې د والیتي زورواکانو لخوا چلول کیدل.[24] په حقیقت کې طالبان پخپله د یاغیانو په څیر د فساد لوی چلوونکي وو نو دوی ښه پوهیږي چې څنګه نیمګړتیاوې وتړي او ستونزه حل کړي. د برتانیې په مرسته تمویل شوي څیړنیز پروګرام په وینا، د طالبانو تر مشرۍ لاندې د سوداګرۍ د دې نوې بڼې تر ټولو لوی ګټه اخیستونکی پاکستان دی، په داسې حال کې چې دا د ایران او منځنۍ اسیا لپاره زیانمن ثابت شوی دی (یو څه له ایران څخه د تیلو په وارداتو کې د ډراماتیک کمښت له امله. ازبکستان).[۲۵]

ټولیز اقتصاد د ۲۰۲۱ کال له اګست میاشتې راهیسې ۲۰-۳۰ سلنه راټیټ شوی دی.[۲۶] په سلګونو زره دولتي کارکوونکي لا هم له معاشونو بې برخې دي او د ټولنیزو خدمتونو د سکټور په له منځه تللو سره، عام افغانان د مرستې لپاره هیڅ ځای نه لري. دا په چټکۍ سره د نړۍ د ترټولو بد بشري بحران په توګه راڅرګندیږي، او داسې برېښي چې د خلکو ګړاوونو ته د پای ټکی نه ښکاري ځکه چې نړیواله ټولنه خپلې مرستې محدودوي. د ملګرو ملتونو د شمیرو له مخې اوس مهال شل ملیونه خلک د خوړو له کمښت سره مخ دي او تمه کیږي چې دا شمیره وده وکړي ځکه چې د روسیې او اوکراین د جګړې په پایله کې نړیوالې سرچینې محدودې دي.[27] د اکانومیسټ په وینا، هغه کورنۍ چې "یو کال دمخه منځنۍ طبقه وې، د ورځې په یوه ډوډۍ ژوند کوي،" او له بده مرغه ځینې یې "د غړو یا ماشومانو پلورلو ته مخه کړې."[۲۸] په ډیری ځایونو کې، د کلیوالو سیمو څخه میرمنې او کوچني ماشومان لري

(c) ketabton.com: The Digital Library

د واليتونو پلازمينې ته نږدې لندمهاله کمپونو ته د تګ لپاره، د طالبانو لخوا د ګزمې په اوږدو کې په اوږدو قطارونو کې انتظار کول، په دې هیله چې د کورنۍ لومړني خوراکي توکي لکه لوبیا، غوړي، اوړه او مالګه ترلاسه کړي.

په دې کړښو کې مخونه د بحران شدت څرګندوي: حتی پخوانۍ بډایه کورنۍ په آرامۍ سره انتظار کوي، د بحران څخه نه خلاصیږي. دا مسله یوازې د خوراکي توکو د بیو د لوړېدو په صورت کې لاپسې شدت کوي، چې د ټولو هغو کسانو لپاره چې ورته اړتیا لري د خوراکي توکو پیرل لا هم سختوي. ډیر ژر به نور پروګرامونه ودرول شي ځکه چې نړیواله ټولنه د طالبانو سره د "مرستې" له ویرې د پور ورکولو په اړه زړه نازړه ده. د ښځو ضد تګلارې په ځانګړې توګه نړیوال حکومتونه د دې لامل ګرځي چې په دې کار کې ونډه واخلي او په غیر دولتي سازمانونو تکیه کوي. که څه هم د بحران شدت له دې څخه ډیر څه غوښتنه کوي. پوښتنه دا نه ده چې څوک به یې ومني، مګر که، د لا زیاتو انساني کړاوونو د مخنیوي لپاره، څوک به په بشپړه توګه وي. که داسې نه وي، نو دا کمښت به یوازې په ځمکه کې وضعیت نور هم خراب کړي، چیرته چې کم کارمند او کم چمتو شوي روغتونونه د سخت خوارځواکۍ سره مخ ماشومانو څخه ډک دي. یوه زړه بوږنونکې احصایه دا تراژیدي په داسې ډول په ګوته کوي چې یوازې شمیرې کولی شي: لږ تر لږه 3.2 ملیونه ماشومان یوازې په 2022 کې په افغانستان کې له خوارځواکۍ سره مخ شوي.[۲۹] د تراژیدۍ تر ټولو بد ډول دې د مخنیوي وړ - که نړیواله ټولنه د عمل کولو انتخاب وکړي، نو دا باید نه وي. خو د فلسطیني شاعر محمود درویش په قول:

> جګړه به ختمه شي/ مشران به لاسونه سره یو کړي/ بوډا به د خپل شهید زوی په انتظار وي/ او دا ماشومان به د خپل اتل پلار په انتظار وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

نه پوهیږم چې زموږ وطن چا خرڅ کړ، خو ما ولیدل چې قیمت یې چا ورکړ.[٣٠]

یو په زړه پورې پرمختګ چې د افغانستان په اقتصادي پالیسۍ اغیزه کوي د اقتصادي پالیسۍ د مشر په توګه د ملا برادر ټاکل دي. هغه اوس د مالیې وزارت او همدارنګه د عوایدو په ټولو چارو کې نظارت لري. هغه په ځانګړې توګه د اقتصاد په اړه د هغه د پوهې لپاره نه، بلکې دا ځکه چې طالبان پوهیږي چې دوی د هیواد د چلولو لپاره مرستې او مالي ملاتړ ته سخته اړتیا لري. برادر په نړیوال ډګر کې ښه کار کوي - هغه د طالبانو لپاره د غوښتنو لپاره ښه مخ دی. طالبان په دې معنی نه دي. دوی نه غواړي چې هغه یا د هغه اعتدال د دوی د کورني پالیسۍ په انتخابونو کې وینه تویه کړي، مګر دوی به هغه د واک له دهلیز څخه ونه غورځوي کله چې هغه ښه ګټه پورته کړي. دوی پوهیږي چې دوی کولی شي د هغه نسبتا ښه شهرت په بهر کې د مالي ملاتړ لپاره وکاروي چې دوی پرته له دې چې پرمخ لاړ نشي.

طالبان هم په فعاله توګه د ټولنیزو رسنیو او یوټیوب له لارې د خپل اقتصادي پرمختګ ځینې برخې بازارموندنه کوي. د افغانستان د بهرنیو چارو وزارت یو له ځوانو ویاندویانو څخه عبدالقهار بلخي دی چې په نیوزیلنډ کې لوی شوی او په انګلیسي ژبه رواني خبرې کوي. هغه اکثرا د طالبانو د انځور جوړونې په سر کې وي. د غني په حکومت کې یوه پخواني افغان وزیر راته وویل چې بلخي د طالبانو د پخواني مشر ملا اختر منصور زوی دی. هغه د خپل ټویټر اکاونټ له لارې کابل ته د سوداګریزو الوتنو پر بیا پیلولو، د سړک جوړونې د ځینو پروژو پر پیل او شاوخوا یو شمېر کسانو ته د استوګنې پر جوړولو ټینګار کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

TALIBAN.GOV

په زرهاو بهرني خبریالان چې د طالبانو د واکمنۍ له پیل راهیسې له هیواد څخه د راپور ورکولو لپاره تللي دي.[۳۱] دا کوچني خو مهم پرمختګونه دي او لږو کسانو تمه درلوده چې طالبان به په دې شیانو تمرکز وکړي.

په هرصورت، اوسني احصایې یو ډېر ننګونکی انځور وړاندې کوي. د افغانستان د مالیې وزارت د معلوماتو له مخې، هره ورځ شاوخوا ۴۰۰ میلیونه افغانۍ (۴,۴ میلیونه ډالر) د مالیې په توګه راټولوي، چې په بالقوه توګه هر کال شاوخوا ۱،۶ میلیارده ډالرو ته رسیږي. د 2022 په مې کې، طالبانو د خپلې لومړنۍ کلنۍ بودیجې ارقام اعلان کړل - 2.6 ملیارد ډالر د 500 ملیون ډالرو اټکل شوي کسر سره - چې د کارپوهانو لخوا د حکومت چلولو لپاره کافي ګڼل کیږي.[۳۲] په سختو شرایطو کې، دا یوه ښه هڅه وه، حتی د اقتصاد پوهان هم هڅول چې د سرلیک سره یوه کیسه خپره کړي: "د طالبانو حکومت د پیسو په راټولولو کې په حیرانتیا سره ښه ثابت شوی."[۳۳] د لومړي وزیر مرستیال عبدالسلام حنفي د بودیجې د جزئیاتو د شریکولو په ترڅ کې په ویاړ سره ادعا وکړه چې "د پوهنې، روغتیا، پراختیا، دفاع او نورو برخو کې د لګښتونو په ګډون ټوله بودیجه به پرته له کومې بهرنۍ مرستې زموږ د ملي عوایدو له سرچینو تمویل شي."[۳۴]بیا هم د ملیونونو امر لپاره‌بې وزلي او مرګ هغه څه دي چې دوی یې مخ ته ګوري، او دا بودیجه نشي کولی شیان بدل کړي. د غني حکومت په کال کې شاوخوا اته ملیارده ډالر سره فعالیت کاوه - او لاهم پاتې راغلی چې کافي اقتصادي وده رامینځته کړي ، یا امنیت او امید لرونکي راتلونکي وړاندې کړي. دا د طالبانو لپاره خورا ستونزمن حالت دی چې اداره شي. نړیوال بانک دا ټول په نظر کې نیسي پداسې حال کې چې استدلال کوي:

اقتصاد اوس د "مرستې بلبل" او د نړیوالې ټولنې له دوام څخه بیا تنظیمیږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

> د بشردوستانه او د بودیجې څخه بهر د بنسټیزو خدماتو مالتړ تمه کېږي چې د انقباض ځینې منفي اغېزې کمې کړي. بیا هم، دا به کافي نه وي چې اقتصاد بیرته د دوامداره بیا رغونې لارې ته راوړي.[۳۵]

یو ګام چې کولی شي د افغانستان اقتصاد ته یو څه ساه ورکړي هغه څه دي چې د نوبل جایزې ګټونکي جوزف سټیګلیټز په ګډون له اویا څخه زیاتو اقتصاد پوهانو د 2022 کال د اګست په 10 نیټه په یوه لیک کې د متحده ایالاتو ولسمشر جوبایډن ته په کلکه سپارښتنه کړې: د افغانستان بانک د متحده ایالاتو لخوا کنګل شوې نړیوالې زیرمې بیرته ترلاسه کوي. لیک استدلال وکړ:

> پرته له لاسرسي‌د افغانستان مرکزي بانک د خپلو بهرنیو زیرمو لپاره نشي کولی خپل عادي، اړین فعالیتونه ترسره کړي. د یوه فعال مرکزي بانک پرته، د افغانستان اقتصاد په اټکلي توګه له سقوط سره مخ شوی دی
> له اخلاقي پلوه د غندنې وړ او له سیاسي او اقتصادي پلوه بې پروا دی چې په ټول ولس باندې د داسې حکومت د کړنو په خاطر چې دوی یې نه دي غوره کړي، دله ییزه سزا ورکړي.[۳۶]

ځومره چې د استدلال کړښه قوي ده، د دې لارې د تعقیب لپاره د متحده ایاالتو قانوني او قضایي چوکاټ لخوا ځینې جدي خنډونه شتون لري.[۳۷] د بایډن اداره، په عین وخت کې، د ځینو نړیوالو شریکانو سره په سویس کې یو بنسټ جوړ کړی ترڅو نیمایي پیسې - 3.5 ملیارد ډالر - د بریښنا د وارداتو د تادیاتو په ګډون د بشري او مهمو افغانانو اړتیاوو ته د رسیدو لپاره مرسته وکړي. . دا یو ګام مخکې دی، د یو څه امید وړاندیز کوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د عامو افغانانو او طالبانو لپاره هم یو فرصت دی چې له نړیوالې ټولنې سره مثبتې اړیکې ولري.

د داخلي یووالي ننګونه:

حسد او ماتي

طالبان یوه ټوټه ټوټه ده، لکه څنګه چې ډیری سیاسي سخت دریځې ډلې دي. د دوی ویش څومره جدي دی، که څه هم،ژور لید ته اړتیا لري. دلته قومي، جغرافیایي او قبیلوي ویشونه شتون لري چې موږ یې پوهیږو - مګر د شبکې ویشونه هم شتون لري چې په لوړه کچه خورا جدي کیدی شي. د ماتیدو د هڅولو نقطې ته نه (لږترلږه تر اوسه پورې)، مګر نور ډیر سیالي چې په پایله کې شخړې رامینځته کوي. د شخړو په ترڅ کې د ټوپکونو ایستل یوه کوچنۍ بیلګه ده، د برید په جریان کې دښمن ته یو بل په نښه کول، یو لوی مثال دی.

یو په زړه پورې دی‌او د طالبانو په داخلي حلقه کې د حسد او سیالۍ مخ په زیاتیدو، په ځانګړې توګه کابل ته د هغوی له راستنیدو وروسته. د حقانې په برخه کې لږ څه، خو بیا هم سلسله شتون لري. د دوی متحرکات د ایټالوی مافیا یادونه کوي، د سیالیو سره د ټولو لوړو پوړونو ته د رسیدو سره. په هرصورت، دا دلته ودریږي - دا ویش نه دي چې د کوچنیتوب او د ماشوم په څیر حسد څخه لوی شي. دوی به د جلا کیدو خطر ونلري ځکه چې دوی پوهیږي چې د جلا کیدو په پرتله په ګروپ کې پاتې کیدل ډیره ګټه لري، او په دې توګه زیانمنونکي، پرته له کوم مهم السرسی سره. د اونۍ په جریان کې، دوی ممکن د یو بل د هر حرکت د څارنې لپاره جاسوسان واستوي، مګر کله چې دوشنبه د ګواښ سره مخ شي، دوی بیا متحد کیږي، لاس په لاس سره. د ورځې په پای کې، د دوی د ورورولۍ احساس د پردې په توګه کار کوي - لکه څنګه چې دا ممکن وي - د هر ډول ریښتیني دښمنۍ څخه د ساتنې لپاره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنهد طالبانو

د طالبانو اړیکي له یو بل سره ګرمې او سړې دي، خو د سړې ورځې په تیرېدو سره د ګواښ پر مهال له یو بل سره وتړي او حتی یو بل ته خیرات ورکوي. دا داخلي واک مبارزه لاهم په پراخه کچه مهم دي که څه هم په ځانګړي توګه د 2021 له واک څخه وروسته. کله چې هبت الله په ۲۰۱۶ کال کې د طالبانو د لوړ پوړي مشر په توګه واک ته ورسېد، نو یوه نوې ډله یې جوړه کړه، او د خپل مخکیني مشر ملا منصور ټول ټیم یې له واکه لرې کړ.[۳۸]

هبت الله په حقیقت کې یو ډیر په زړه پورې شخصیت دی، یو عالم دی چې کرشمه نه لري او د دې لپاره هیڅ شی نلري - د ملا عمر څخه ډیر توپیر لري، چې د خپل کرشماتی شخصیت په کلتور مشهور و. د امریکا د استخباراتو یوه چارواکي چې ما ورسره خبرې وکړې، چې افغانستان ښه پیژني، د هیبت الله دریځ له هغه وخت سره پرتله کړ چې د ایران نفوذ لرونکي سیاستوال اکبر هاشمي رفسنجاني (چې وروسته ولسمشر شو) په ۱۹۸۹ کال کې د ایت الله علي خامنه یې د ستر مشر په توګه لاره هواره کړه. د ایت الله روح الله خمیني مړینه). فکر یې کاوه چې د اړتیا په صورت کې د هغه اداره کول او سمبالول اسانه دي - یو څوک چې دوی یې کنټرول کولی شي - مګر دا معلومه شوه چې هغه د نوکانو په څیر سخت دی. خامنه اي په چټکۍ سره ځان جوړ کړ او ټل خپل سړی و. په همدې ډول، حقانیانو او یعقوب هیبت الله ته ورته کتل او په همدې توګه یې د ۲۰۲۱ کال د اګست په میاشت کې له هغه سره د سرو زرو څوکۍ لپاره د بشپړ ملاتړ وړاندیز وکړ. د هغه د دندې په سرلیک کې د "ستر" کلمه (په لویدیځ رسنیو کې کارول کیږي) د هغه له پامه غورځیدلی نه و.

په تاریخ کې د یعقوب په څیر ډیر داسې سړي شتون لري چې ګومان کوي چې پلار یې په تخت ناست دی، دوی یې لري. د هغه ځواني د هغه ساتلو لپاره کافي ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

د يو څه وخت لپاره يې لرې کړه، مګر سترګې يې د ځای ناستي ځای ته ولاړې. تر دې دمه، کله چې سرپرست لومړي وزير محمد حسن اخند د کابينې له ډېرو با نفوذه غړو سره په يوه مهمه کوچنۍ غونډه کې، د ملا برادر د ټاکلو لپاره د طالبانو د يوه لوړ پوړي اجرائيوي مشر په توګه (عملاً د هغه د ځای ناستي په توګه) خبره مطرح کړه. په ندرت سره، يعقوب دا نظريه په کلکه رد کړه.[۳۹] که دا هغه نه وي، دا هيڅوک نه شي کيدی. دا خانداني ذهنيت په سيمه کې نوی نه دی، خو د هر چا د حيرانتيا خبره ده، سراج الدين حقاني د يعقوب سره د يو ځل بيا اړيکو سره سره د خپل ملاتړ وړانديز وکړ. د يوې سرچينې په وينا، د محمد حسن اخند په وړاندې د دوی ودريدل د يوې ناڅاپه شيبې لپاره جوړ شوي. خو وخت به ووايي چې د سراج او يعقوب اوسنی متحرکات به څومره دوام وکړي.

د طالبانو يوه داخلي له ما سره شريکه کړه چې په پيل کې ملا برادر د مشرتابه له اصلي ټيم څخه د پاتې کيدو په اړه په غوسه او مايوسه و او د احتجاج په توګه هغه د حکومت له جوړيدو وروسته د لومړيو دريو څخه تر څلورو مياشتو پورې د کابينې له غونډو څخه لرې پاتې شو.[۴۰] په ټولنيزو رسنيو کې د برادر او خليل حقاني تر منځ د فزيکي جګړې ځينې اوازې خپرې شوې خو دا مبالغه ده. دوی په حقيقت کې د طالبانو د بريا لپاره د زياتو کريډيټ مستحق دي او دا د دوی خپلو پلويانو په اړه ګرمې خبرې تبادله کړې چې په بل ځای کې يو له بل سره جنګيدل.[۴۱] ملا برادر په حقيقت کې د طالبانو لپاره د ستر اقتصادي ستراتيژيک په توګه د اضافي رول په غاړه اخيستو سره له سياسي پلوه روغ شوی دی، لکه څنګه چې پورته يادونه وشوه. داسې انګيرل کيږي چې هغه په ډير دقت سره کار کوي او د اقتصادي پاليسۍ په اړه د هغه پريکړې د ټولو لخوا حتمي ګڼل کيږي. په داسې حال کې چې ډېر لويديځ مشران کابل ته راغلي دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د غونډو لپاره په دې باور دي چې هغه د واک په دهلیز کې ډېر نفوذ نه لري، دا یوازې یو څه ریښتیا ده. د هغه د راتلونکي په اړه، یو لوړ پوړی پاکستانی دیپلومات چې په منظمه توګه د طالبانو له مشرانو سره اړیکه لري ماته وویل چې برادر باور لري چې هغه به د طالبانو د لوړ پوړي مشر په توګه د هبت الله ځای ناستی وي. ټول راپورونه ښیي چې هبت الله په حقیقت کې د برادر په پرتله ښه روغتیا لري، نو په راتلونکي کې د برادر د طالبانو د ستر مشر په توګه د راڅرګندیدو چانسونه ګډ دي. حقانیان او پاکستان دواړه امکان نلري چې د داسې پیښې ملاتړ وکړي - مګر د طالبانو په مینځ کې د پاکستان ضد احساساتو ته په پام سره، دا یوازې د برادر لپاره ګټور کیدی شي.

د یعقوب او سراج توپیر ایډیالوژیک نه دی، بلکې سیاسي دی، چې د واک د غصب په خوله کې ډوب شوی دی. د هبت الله تر شا د دوی د ولاړو دلیل، که څه هم دوی د هغه له سخت، سخت مذهبي لید سره اختلاف لري، دا دی چې دا د دوی لپاره په سیاسي لحاظ مناسب دی. هغه د مذهبي ملاتړ اساس لري چې دوی به د خپل بقا لپاره اړتیا ولري. سراج د نورو په پرتله نسبتاً ډېر خلاص دی او د خپلو کابینې له همکارانو سره ښه همغږي کوي. د بېلګې په توګه، سراج غوښتل چې د ژمنې سره سم د نجونو ښوونځي د ۲۰۲۲ کال په مارچ کې پرانستل شي. په هرصورت، د هغه چانس چې په ایډیالوژیکي ټکر کې د اړخونو اخیستلو احتمال صفر ته نږدې دی - هغه به په داسې بحثونو کې خپله پانګه ضایع نکړي، ترڅو د ټولو اړخونو سره تړاو ولري. د واک لپاره د ایډیالوژیکي تکیه قرباني کول دلته روښانه دي - دوی دواړه په خالص سیاسي لیکو کې فعالیت کوي. تر هغه چې دوی د کنټرول په خونه کې وي، د نورو ټولو سره دوزخ ته.

یو بل کس چې په کابل کې د طالبانو د فعالیتونو په اړه معلومات لري ماته په یوه مرکه کې یو څه په زړه پورې خبره وکړه. هغه په دې باور دی چې په داسې حال کې چې دوه نوي تار کښونکي سراج او یعقوب یو له بل سره لاس او ګریوان ښکاري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

TALIBAN.GOV

د پردې تر شا د دوی باور په یو بل کم شوی ځکه چې دوی دواړه هیله لري چې د هبت الله بریالي شي. هغه زیاته کړه، دوی حتی د یو بل په جاسوسۍ هم لاس پورې کړی دی. دا نه یوازې د هغوی لیوالتیا، بلکې د طالبانو په کابینه کې د غوڅې سیالۍ ډول هم ښیي. د ډلې په هر کونج کې د ځواک سخته مبارزه پروت ده چې کولی شي له وژونکو پایلو څخه ډېر وي - او هر هغه څه چې دوی یې لپاره مبارزه کوي ګواښوي. په همدې حال کې سراج حقاني د خپل وزارت په بېلابېلو څانګو کې په بریالیتوب سره مهم پوسټونه غصب کړي دي، لکه پیسې چې په کې دي: مالیه، قاچاق شوي توکي، مخدره مواد او داسې نور.

په داسې حال کې چې دا سیاسي رقابتونه د پیغام رسولو په حال کې دي‌بهرنۍ نړۍ ته یو شان ښکاري. د بېلګې په توګه، یعقوب ملي راډیو (NPR) ته په یوه مرکه کې له امریکا سره د ښو اړیکو هیله څرګنده کړه او حتی په افغانستان کې یې د اساسي قانون د رامنځ ته کېدو اړتیا "اړتیا" وبلله.[۴۲] همدا راز سراج په خبرو کې‌د CNN د کریستین امانپور سره، اعلان وکړ چې د طالبانو لپاره، امریکا نور دښمن نه دی (حتی که دوی د امریکا د ارادې په اړه اندېښنه ولري)؛ هغه وویل، دوی غواړي له امریکا او نړیوالې ټولنې سره ښې اړیکې ولري، هغه وویل، "د هغو قوانینو او اصولو پر بنسټ چې په نورې نړۍ کې شتون لري."[۴۳] دا د دې څرګندونه کوي چې د طالبانو بهرنۍ تګلاره په کار ده.

انډریو واټکینز، د افغانستان په اړه یو مخکښ کارپوه، په دې باور دی چې د 2021 کال د اګست څخه مخکې هیبت الله په زیاتیدونکي توګه د کمیټې لخوا واک ته ځنډول شوی و، دا د ډلې د دودیز مشورتي پریکړې کولو پروسې سره په مطابقت کې د مشرتابه افقی شبکه پیاوړې کوي.[۴۴] د طالبانو یو مشر چې ما ورسره خبرې وکړې د رهبرۍ شورا تایید کړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

بيرته راستنيدنه‌د طالبانو

په لويه کچه يو مهم رول لري او په ډيرى مواردو کې د هيبت الله په مشرۍ د شورا په غونډو کې مهم مسايل په بشپړ ډول بحث او بحث کيږي. د شورا غړي کولی شي د اجنډا توکي وړانديز کړي او هيبت الله اجازه ورکړې چې دا دود د وخت په تيريدو سره پياوړى شي.[۴۵] په دې وروستيو کې ځينې اداري تعديلات معرفي شوي، په داسې حال کې چې اوس په کابل کې يوه لويه کابينه شتون لري (چې ډيرى غړي يې د شورا غړي هم لري). په ټولنيزو رسنيو کې ځينې راپورونه ښيي، چې شورا په مبالغه او مبالغه ډول په مبالغه کېدو ده.

داسې انګيرل کيږي چې لومړى وزير حسن اخند ډير ناروغه دى، چې د احتمالي ځاى ناستي په اړه يې خبرې پيل کړي. تر دې دمه تر ټولو مخکښ کانديد عبدالحکيم حقاني ښکاري چې د طالبانو لوړ پوړى ايډيالوژيک دى. که داسې وشي، د دې ډلې محافظه کاره ډلې به يوازې پياوړې شي، د ځواک انډول به نور هم بدل کړي.

په کابل کې د نن ورځې سياسي فضا د حيرانتيا وړ ده چې په کابل کې د تير حکومت له وخت سره ډير توپير نلري. بيا داسې ښکاريده چې غني او عبدالله عبدالله موازي حکومتونه چلوي. د يوه داخلي کارکونکي په وينا چې ما ورسره مرکه کړې، نن ورځ د افغانستان ولسمشرۍ ماڼۍ په اصل کې په څلورو نړدې ودانيو کې فعاليت کوي - چيرې چې د يوې برخې کارمندان نشي کولی د بدن له تلاشۍ پرته بلې برخې ته لاړ شي. د ماڼۍ يوه برخه د لومړي وزير حسن اخند په واک کې ده، بله برخه د ملا برادر او يعقوب په واک کې ده، دريمه برخه د لومړي وزير مرستيال مولوي کبير او وروستۍ برخه د سراج حقاني په واک کې ده.

نو په منځ کې ويشل کيږيسخت دريځي او پراګماتيستان

د وعدو او خيانت سره - نن ورځ د طالبانو په ريښه کې پروت دى. عملی پوهان د راتلو ظرفيت لري

(c) ketabton.com: The Digital Library

په سر کې، که د دوی هڅې خپلو سیالانو ته د دې پیغام رسولو لپاره چې د دوی لید یو اړین دی، بریالي کیږي. د دوی د نړیوالو اړیکو کارول او د بهرنیو هیوادونو سره د اړیکو جوړول، او په ټولیزه توګه د هیواد لپاره د هغې وروسته ګټې ممکن د سخت دریځو دریځ کمزوری کړي. نړیواله ټولنه کولی شي دا اعتدال بشکیل او وده ورکړي، او شاید هغه تشې ډکې کړي چې په خطرناک ډول وده کوي. مګر، په عین حال کې، ستونزه دا ده چې د فرقې ایډیالوژیکي اساس د دې ډلې سره د بې وفایي تورونو او په نړیواله کچه د منلو وړ د اعتدال پسند شهرت له امله پیاوړې کیږي. د سخت دریځو سخت حماقت، د همکارۍ یا "سفر کولو" په اړه د انزوا او لوړې غوره کول به د ټولو لپاره ناوړه پایلې ولري. په اغیزمنه توګه، پرمخ تلل، د دې ډلې پالیسي د دې ډلو ترمنځ په پخلاینې پورې تړلې ده.

د طالبانو په دننه کې د تصمیم نیونې د حقیقي ارګان بې نظمه ماهیت هر هغه څه چې دوی یې لپاره جنګیدلي او په اغیزمنه توګه د ټولو افغانانو معیشت له خطر سره مخامخ کوي. سخت دریځو او خورا محافظه کارانو یو سخت انحصار رامینځته کړی چې د منځلارو کار او ایډیالونو ته زیان رسوي چې دوی بیرته تخت ته راوړي. په واقعیت کې، په پریکړه کولو باندې اغیزه په مختلفو وختونو کې د مختلفو سرچینو څخه راځي، پرته له کوم اصلي جوړښت. استبدادي سخت دریځي د هغو بنسټونو په جوړولو کې لړ لیوالتیا لري چې استازي او حساب ورکوونکي وي. که څه هم ټولې هیلې له لاسه نه ورکوي، لکه څنګه چې په دوحه کې د ډلې پخواني استازي (چې ډیری یې اوس په کابل کې د کابینې غړي دي)، د بیلګې په توګه، احتمال لري چې د نړیوالې پیژندنې او د اړتیا وړ سرچینو د ترلاسه کولو لپاره د ښې حکومتدارۍ لپاره هڅو ته دوام ورکړي. پانګه اچونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنهد طالبانو

افغانستان همدا اوس د سخت دریځو د کلکې نیواک له امله په دسیسه کې دی چې د ملیونونو خلکو لپاره د لومړنیو مرستو، حقونو او معیشت په لټه کې دی. یوازې هغه مهال چې دا داخلي اختلافات حل شي، هغه د داخلي کار او یا هم د بهرنیو خبرو او ملاتړ له لارې، طالبان کولای شي دا ځل ځان بل څه ثابت کړي. که نه نو، دوی همغه دي چې موږ تل دوی پیژنو.

د داخلي اختلافاتو یو بصیرت مثال هغه څه دي چې د 2022 کال د اګست په لومړیو کې پیښ شوي - په کابل کې یو هدفي برید چې د طالبانو ایډیالوژیک رحیم الله حقاني وواژه. هغه د سلفي ضد مخکښ شخصیت په توګه پیژندل کیده چې د ISK پر ضد یې فتوا صادره کړې وه. په دې اساس، بیا، د هغه د وژنې لومړی شکمن داعش و. خو کله چې ما په کابل کې له یوه خبریال سره چې په دې اړه یې ځېړنه کوله خبرې وکړې، هغه زما سره ځینې په زړه پورې معلومات شریک کړل. ځایي خلکو ورته ویلي وو چې که څه هم دا ربښتیا ده چې حقاني د دغو فتواګانو له امله د هدفونو په لېست کې و، خو د بي بي سي په یوه راپور کې ویل شوي، هغه د نجونو د ښوونځیو د بیا پرانستلو لپاره هم غږیز کمپاین کاوه. هغه په کلکه دا خبره کړې وه چې « په شریعت کې هیڅ توجیه نشته چې ووایي د ښځینه زده کړو اجازه نشته. هیڅ توجیه نشته.»[۴۶] زما منبع وویل چې دا په بشپړه توګه ممکنه ده چې هغه په حقیقت کې د طالبانو په لیکو کې د هغه موقف مخالفانو لخوا وژل شوی وي. دا د دوی لپاره یو اسانه برید و، ځکه چې هرڅوک پوهیدل چې شک به په ISK باندې راشي. نور هم، داعش به په خوښۍ سره مسؤلیت ومني ځکه چې دا د دوی داستان سره سمون لري: د ویره رامینځته کول، او طالبان د بې کفایته ښکارندوی کوي. دا بیا د طالبانو د داخلي ویش په اړه د ننګونو ماهیت دی - وحشیانه او خونړۍ کله چې دا راپیښیږي. د سخت دریځو ډلو تعصب ژوندی دی او د حیرانتیا وړ نه دی. یوازې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا ځل د هغه ګواښ په شاوخوا کې چې دوی يې رامينځته کوي د دوی په مينځ کې د ډېر خلاص ذهن لرونکي عناصرو ليد هم په نښه کوي.

البته طالبان خپل يووالی او همغږي ډېر جدي نيسي. هغه کسان چې د طالبانو ټګلارې له دننه څخه ننګوي له هغوی سره په ځانګړې توګه سخت چلند کيږي. د بېلګې په توګه، د طالبانو پخوانی سفير عبدالسلام ضعيف، د بهرنيو چارو پخوانی وزير عبدالوکيل متوکل او د کوټې د شورا مهم غړی اغا جان معتصم ټول د اختلاف د ښودلو له امله له دندو ګوښه او له دندو ګوښه شول.[۴۷] د محلي مقاومت په اړه، طالبان په دې باور دي چې دوی کولی شي په مؤثره توګه د تاجکستان په دوشنبه کې د ملي مقاومت جبهې (NRF) ګواښ کنټرول کړي. د مزارشريف له سيمې څخه واک ته د دوی راتګ لومړنۍ ننګونه په چټکۍ او اغيزمنه توګه حل شوه.

د مشروعيت په لټه کې: هيبت الله په کابل کې خبرې کوي[۴۸]

لکه څنګه چې طالبان د خپلې بريا دوهمې کليزې ته نږدې کيږي او د امريکايانو وتل، دوی د واک د موازي مرکزونو سره په ګډوډۍ کې پاتې دي چې د کنټرول او نفوذ لپاره سيالي کوي. نو د پريکړې کولو پروسه لاهم ګډوډي ده. په هرصورت، دوی په بشپړ ډول د دې حقيقت څخه خبر دي. لکه څنګه چې دوی د دوو لسيزو مبارزې وروسته کابل ته د بيا راتګ لپاره جدي وو، دوی د يو پياوړي حکومت جوړولو لپاره جدي دي چې د نړۍ لخوا پيژندل شوي. په دې اساس، دوی ستراتيژيک کول او د چک ليست بندول پيل کړي ترڅو خپل ليد يو ځل او د تل لپاره ژوند ته راوړي. د 2022 کال د جون په 30، دوی د 3,500 څخه تر 4,000 غړو يوه ډله ايزه غونډه د کابل پوليتخنيک پوهنتون کې جوړه کړه، چې د ديني عالمانو او قومي مشرانو څخه جوړه شوې وه، ټول د طالبانو د پاکولو لپاره راټول شوي وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکومت او خپلې ملي پالیسۍ پیاوړې کوي او خپل حکومت رسمي کوي. هرې ولسوالۍ ته د ولایتي استازو تر څنګ دوه دیني استازي او یو قومي مشر ورلیږل شوی و. موخه یې د یووالي او ثبات ټینګول او په عمده توګه د اقتصادي او ټولنیزو مسلو د اجنډا په اړه بحث کول او د دوی اسلامي حکومت په څنګه حل کړي. د خپلو لویو لیدونکو سربیره، دا کنفرانس د بل دلیل لپاره ځانګړی و: د دې میلمه. د لومړي ځل لپاره د طالبانو مشر ملا هبت الله په کندهار کې خپل عادي استوګنځای پریښود او کابل ته یې د ځانګړې مراسمو لپاره قدم واهه. سره له دې چې د ستر مشر په توګه او د دراني له مهمې قبیلې سره تړاو لري، هبت الله پخپله د نورزیو له فرعي قبیلې څخه دی، چې پخوا په افغانستان کې د واک په جوړښت کې ډیر لږ استازیتوب شوی و، نو دا د هغه لپاره خورا مهم شی و. حتی د طالبانو د تحریک بنسټ ایښودونکي ملا عمر هم هیڅکله په کابل کې یوې عامه غونډې ته وینا نه ده کړې.

نړۍ په عمومي ډول د دې مفکورې سره عادت شوې ده چې طالبان څوک دي او څنګه کار کوي. د هغه څه برعکس چې ډیری یې باور لري، دوی په حقیقت کې ستراتیژیک او تحلیل کوي - دوی درجه بندي او جوړښتونه لري چې دوی یې تعقیبوي. د هرې بلې ډلې په څیر، دوی یو بل ته غوږ نیسي او د دوی سره د تعقیب په نیت پالنونه جوړوي. ننداړتون A——دا غونډه. او، دا د دوی د هدف د پوره کولو لپاره یوازې یو ګام و، چې د داخلي مشروعیت په لټه کې دی او د نړیوالې ټولنې لخوا د منلو وړ دی. که دوی نړیوالې ټولنې ته درناوی ولري یا نه وي، دوی دومره بې باوره ندي چې ورته غیر ضروري وګڼل شي. که هر څه وي، دوی یوازې په دې پوهیږي چې د دوی رژیم ته بهرنۍ تایید څومره اړین دی - یا لږترلږه

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلاص غوړونه نو، دوی جامې اغوندي، هغه رول لوبوي چې لوبولو ته اړتیا لري او ګډې هڅې کوي. په هرصورت، دا د دې معنی نلري چې د دوی داخلي کار په هیڅ ډول د ستاینې وړ دی. دوی په ساده ډول د لوی اقتصادي او بشري بحران سره مخ دي. لکه څنګه چې تمه کیده، دا غونډه د نارینه وو غونډه وه.

په هرصورت، دوی ادعا وکړه چې د ښځو نظرونه په پام کې نیول شوي.همدا رنګه د دوی د درناوي لپاره به د دوی زامن یا میره وي چې د دوی پیغامونه غونډې ته ورسوي. دا په دې ورځ او عمر کې مسخره ښکاري مګر دوی پدې باور لري. د پام وړ، د نورو مهمو خبرو اترو تر منځ، دوی په افغاني ټولنه کې د ښځو د ځای او د هغوی د راتلونکي په اړه خبرې وکړې. دوی ټینګار وکړ چې ښځې باید د جامو په اغوستلو کې د جامو قواعد مراعات کړي، او د نارینه خپلوان پرته ټاکلي فاصلې ته سفر نشي کولی. ښايي د نجونو د زده کړې په اړه په نړیواله کچه تر ټولو پیژندل شوې مسله یوازې په لنډه توګه د یو څو تنو ګډون کوونکو له خوا مطرح شوې وه، پرته له کومې اجماع څخه. که مشروعیت هغه څه وي چې دوی یې په لټه کې دي، لومړی هڅه په ډیری لارو کې نیمګړتیا وه.

امیر هبة الله اخندزاده په پښتو ژبه (په عربي ژبه د قرآن کریم د ډیرو آیتونو د تلاوت سربیره) له یو ساعت څخه لږ وخت خبرې کولې.[۴۹] هغه دې غونډې ته د جرګې له ویلو ډډه وکړه او پر ځای یې دا د "د علماوو لویه غونډه" وبلله، چې د حکومت په ملاتړ یې دیني اجماع رامنځته کړه. هغه د طالبانو بریا نه یوازې د افغانانو بلکې د نړۍ د لویې اسلامي ټولنې لپاره د ویاړ شیبه وبلله. په ټوله نړۍ کې ځینو سخت دریځو او وسله والو اسلامپالو ډلو په حقیقت کې طالبانو ته په افغانستان کې د واک د بیا راتګ مبارکي وویله، خو دا تریخ حقیقت دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

په تسلیمولو کې پاتې راغلی دا دی چې هیڅ یو مسلمان اکثریت هیواد د لیکلو وروستي وخت (جنوري 2023) کې رژیم په رسمیت نه دی پیژندلی.

نوموړي د نجونو د ښوونځیو پرله پسې تړلو یادونه ونه کړه او هغه اقتصادي ستونزو ته یې اشاره ونه کړه، چې هېواد یې پر مخ وړي. په حیرانتیا سره، هغه د ISK په اړه کومه مستقیمه نیوکه نه ده کړې حتی کله چې د ISK ځینو اوړیکو هڅه کوله چې دا غونډه په نښه کړي. د هغه لومړنی پیغام دا و چې طالبان به د اسلامي شریعت په تفسیر کې جوړجاړی ونه کړي او دا نظریه به د عملیت پر ځای د طالبانو سیاستونه تعریف او پرمخ وړي. هغه نړیوالې ټولنې ته د اسلامي امارت د مشروعیت د نه پیژندلو په خاطر نصیحت وکړ، خو په افغانستان کې دننه او په جلاوطنی کې د سیاسي مخالفینو لپاره یې ډیر مناسب وباله او ټینګار یې وکړ چې د طالبانو عفوه چې مخکې اعلان شوې وه، دوام لري.[50] د اقتصاد په اړه، هغه د نړیوالو او پرمختیایي مرستو په اړه شکمن وباله او په داخلي سرچینو تکیه یې ټینګار وکړ. دا د هغه څه مخالف دی چې د اقتصاد په برخه کې د طالبانو وزیران د پروژې په لټه کې دي. یا هغه ته د موضوع په اړه ښه معلومات نه دي ورکړل شوي یا هغه ډیر پام نه کوي. په هر حال، غونډه د ملا هبت الله په بیعت سره پای ته ورسیده. د هغه د وینا څخه یو څو مستقیم نقلونه د هغه د اوږد مهاله او پراخو اهدافو په اړه مهم بصیرت وړاندې کوي:

طالبان د شریعت په پلي کولو نه پوهیږي خو علما په دې پوهه لري.
هرڅوک باید په دې برخه کې د دوی اطاعت وکړي، نه یوازې د افغانستان علماء
یو اسلامي رژیم به بریالی وي خو مشري به هم په غاړه واخلي‌د نړیوالې مسلمانې ټولنې لپاره مهم رول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

TALIBAN.GOV

اجراییه څانګه باید په ټول هیواد کې شرعي قوانین پلي کړي او خلک باید په خپل ورځني ژوند کې د دې قوانینو اطاعت او پلي کړي. قضایه قوه باید د اسلامي اصولو پر بنسټ عدالت تامین کړي. هیڅ جزا یا مجازات د محکمې له حکم څخه بهر نه اجرا کیږي.

په داسې حال کې چې زه د حکومتدارۍ په اړه ډیره پوهه نه لرم، موږ باید خپل ځان اداره کړو، نه دا چې نور یې پر موږ حکومت وکړي. نور هېوادونه نه غواړي چې موږ خپلواک واوسو او تل یې زموږ په کورنیو چارو کې لاسوهنه کړې ده. اوس د دې وخت دی چې موږ بشپړ کنټرول واخلو.[51]

د طالبانو پراګماتیک عناصر څه دي؟

له خبریال کیتی سره په خبرو کې ګینن، چې د افغانستان په اړه یې له دریو لسیزو څخه زیات وخت او تخصص لري، هغې له ما سره د طالبانو د داخلي سیاست په اړه یو لړ په زړه پورې معلومات شریک کړل.[52] بل غربي ژورنالیست نه‌طالبان تر هغې ښه پوهیږي. لکه څنګه چې ګنن ټینګار کوي، "طالبان یو واحد نه دی." په حقیقت کې، دوی مختلف نظرونه او شالیدونه لري چې دوی یې بېله کړي، لکه څنګه چې د دې کار په اوږدو کې بحث شوی. ګنن استدلال کوي: "طالبان په خپلو لیکو کې ډیر پراګماتیستان لري، مګر په داسې ډول چې لویدیځ نه پوهیږي." ګنن د طالبانو د مشرتابه په حلقه کې د هغو ویشونو په اړه خبرې وکړې چې د دوی پریکړه کولو ته دوام ورکوي. ګنن وایي، د ملا یعقوب، ملا برادر، سراج الدین حقاني او خیرالله خیرخواه په ګډون د دې ډلې عملداران له کندهار څخه د لاړښوونو له لړۍ سره مخ په زیاتیدونکي ناخوښۍ سره مخ دي. بې وفایي د دې ډلې لپاره اختیار نه دی، مګر دوی یوه تګلاره جوړه کړې ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

په الوتنه کې یو ډول: "له کندهار څخه د ځینو فرمانونو له پامه غورځول،" لکه څنګه چې ګانون دا بیانوي. ځینې پریکړې په ساده ډول نه پلي کیږي. هغې ومنله چې "دا د حکومت د چلولو لپاره دوامداره لاره نه ده،" او "د داسې ښکاره مشرتابه ویش سره، طالبان به د ځان لپاره د یوې باثباته راتلونکې جوړولو لپاره مبارزه وکړي." نو داسې نه ده چې طالبان له خپلو نیمګړتیاوو خبر نه دي. دوی په ساده ډول نشي کولی د دوی د مشرتابه درجه بندي له مینځه یوسي.

د افغانستان د واقعیت یو بل اړخ چې ګنن یې په زړه پورې خبرې وکړې، د طالبانو او د هغوی د ملاتړو تر منځ ژور نظر دی چې غربي لارې د افغاني کلتور او نورمونو مخالف دي. البته د دې مفکورې تر شا اوږد تاریخ شتون لري. د پیړیو په اوږدو کې د هر لوري څخه د مداخلو او یرغلونو لړۍ دا مفکوره ټینګه کړې ده. دا ډول ذهنیت محتاط چلند ته اړتیا لري. ګنن د افغانستان، افغانانو او طالبانو په اړه د لوېدیځ د پرله پسې نه پوهاوي له امله اندېښمن دی. هغه یقینا په دې ارزونه کې یوازې نه ده.

طالبان خامخا د یووالي د ساتلو لپاره مبارزه کوي او د ایډیالوژیکو مسلو هاخوا په ډیرو کچو کې درزونه لیدل کیږي. د طالبانو د کابینې د یوه بانفوذه غړي، ملا نورالدین ترابي په وینا، پنځه مهمې مسلې د طالبانو مشران د شپې په تیاره کې ساتي: الف) د هیواد د چلولو لپاره کافي اقتصادي سرچینې له کوم ځای څخه پیدا کیدای شي؟ ب) ایا اکثریت افغانان به د طالبانو نوی حکومت ومني؟ c) ایا نړیواله ټولنه به د طالبانو حکومت په رسمیت وپیژني؟ d) څنګه کولی شي وړ کسان چې طالبانو ته وفادار هم وي د حکومت چلولو ته جذب شي؟ e) څنګه کیدای شي د طالبانو ډیری غړي چې د ټاکل کیدو په تمه دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

په مهمو دولتي پوستونو کې ځای پر ځای شي، او هغه کسان به څه ډول غبرګون وښيي چې دوی يې ترلاسه نه کړي؟[۵۳]

ترابي دغه اندېښنې له پاکستاني ژورنالېست حبيب اکرم سره شريکې کړې، چې د ۲۰۲۲ کال په وروستيو کې يې د طالبانو په اړه په يوه معلوماتي کتاب کې خپرې کړې. ترابي ورته وويل، چې طالبان په خپل منځ کې له يووالي نه لرې دي، خو د اختلافاتو جديت ته په کتو سره، داخلي شخړې ډېرې دي. ناشونی هغه د حکومت د چلولو لپاره له پاکستانه د مرستې غوښتلو اختيار هم رد کړ، له دې وېرې چې پاکستان د طالبانو له لارې افغانستان نيولی دی.[۵۴] په حقيقت کې له پاکستان سره اړيکې يوه بله لويه مسله ده چې طالبان سره ويشي. پاکستان د افغانانو په منځ کې ډېر بد شهرت لري، په شمول د ډېری - که ډېری نه وي - طالبان. پاکستان ته د طالبانو د حکومت له لومړنيو رسمي غوښتنو څخه يوه دا وه چې په کابل کې د پرمختګونو د پوښښ لپاره پاکستاني خبريالان ونه لېږي. له اسلام اباد سره خبرو ته د پاکستاني طالبانو د هڅولو په برخه کې د کابل بې کفايته ملاتړ او د پاکستان – افغانستان پر پوله منظمې نښتې او نښتې د دې بې باورۍ انعکاس دی. دا د دې نه انکار نه دی چې پاکستان د بغاوت په کلونو کې له افغان طالبانو سره د پام وړ مرسته کړې - مګر دا هم ريښتيا ده چې تقريبا په ورته وخت کې يې د طالبانو سره په ښه توګه بد چلند کړی.

په نهايت کې، د ټول شموله حکومت په اړه دا بحث هم د طالبانو په فکر کې دی. دا هغه څه دي چې د ماليې د وزير ګل اغا اسحاقزي په مشرۍ د ملا برادر او د "هلمند ډلې" چې د کندهاري طالبانو په نوم هم پيژندل کيږي، تر منځ د ابتدايي شخړې لامل شو. هلمند د لوی کندهار د يوې برخې په توګه ليدل کيږي (که څه هم دا اوس له کندهار سره نږدې جلا ولايت دی). د ماشومتوب په توګه

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

د ملا عمر ملګری او د طالبانو د لومړي حکومت (۲۰۰۱-۱۹۹۶) پر مهال له هغه سره په همدې کور کې اوسېده، اسحاقزی پر ملا هبت الله هم د پام وړ نفوذ لري. دا "هلمند ډله" ادعا کوي چې "حقیقي" طالبان دي او په دې باور دي چې یوازې زاړه ساتونکي او وفادار طالبان په حکومت کې د شاملیدو مستحق دي. برادر د یو پراخ بنسټه حکومت لپاره قضیه جوړه کړه، د تسلیم کولو ننګونې په پام کې نیولو سره چې طالبان ورسره مخ دي. د ډېرو رسنیو له راپورونو سره سم، شخړه لفظي شخړه وه او ملا هبت الله ته یې شکایت وکړ، چې ملا برادر د دواړو لورو د جلا ساتلو لپاره مداخله وکړه.[۵۵]

دا اوازې چې د "هلمند ډلې" تر منځ لا هم جریان لري دا دی چې ملا برادر د هغو لړو کسانو په ډله کې دی چې د 2020 کال د طالبانو او متحده ایالاتو د تړون له دریو پټو ضمیمو سره محرم دي. د نړیوالو ترووریستي ډلو په اړه د معلوماتو د شریکولو سربېره، په ضمیمو کې داسې انګیرل کیږي چې د ټول شموله حکومت ماډل او همدارنګه د ګاونډیو سره د طالبانو د اړیکو لارښوونې شاملې دي.[۵۶]

لکه څنګه چې په وروستي فصل کې بحث شوی، د نړدې ګاونډیو او همدارنګه د خلیج هیوادونو سره د طالبانو اړیکې هم د طالبانو ترمنځ د سختو اختلافاتو لامل کیږي. دا باید د حیرانتیا خبره ونلري چې کندهاري طالبان د خپلو اړیکو د جوړولو لپاره د ختیځ او نفوذ لرونکي مسلمان اکثریت هیوادونو ته ډیر تکیه کوي. په داسې حال کې چې ترکیه او قطر په افغانستان کې د اقتصادي ګټو د ترلاسه کولو لپاره خپلې پراخې هڅې سره یو ځای کوي، متحده عربي امارات، ایران او پاکستان هم خپل قوي لابیونه په کار بوخت دي. چین کولی شي نورو ټولو ته مخه کړي مګر د تل په څیر دا خپل کارتونه خپلې سینه ته نږدې ساتي. په دې سیمه ایز ځواک کې نسبتا نوی داخل شوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوبه د ازبکستان ده. دا طالبان "د يو حقيقت په توګه ګوري چې بايد وي‌ومنل شي، او افغانستان د منځنۍ اسيا د يوې نه بېلېدونکې برخې په توګه ګوري.[۵۷] دا اندازه کول ګران کار دی، خو ډېری ازبک طالبان په مثبت نظر ګوري. د ۲۰۲۲ کال د جولای په مياشت کې د سمرقند لوی جومات ته د طالبانو د بهرنيو چارو وزير متقي سفر او هلته يې د خلکو تود هرکلي – چې ډېرو ازبکانو يې هڅه کوله له ده سره عکس واخلي – هغه څه وو چې ازبک امنيت يې تمه نه درلوده.[۵۸] هغه څه چې دلته د يادولو وړ دي هغه دا دي چې هر ډول ګټه چې د ازبکستان په څير هيوادونه تر لاسه کولی شي بالاخره د طالبانو مثبت لوري ته د هڅولو لپاره کارول کيدی شي.

د مخه لاره

نړيوال‌ټولنې دا روښانه کړې چې د ښځو حقونو ته بايد لومړيتوب ورکړل شي مخکې له دې چې طالبان هر وخت د مشروع يا د هغه تاييد وړ وګڼل شي چې دوی يې غواړي - پرته له هر اړخيزه، داسې ښکاري چې هيڅ بدلون نه دی راغلی، نو ولې دا ادعا کوي؟ ښه، طالبان يو خوشبينه ډله، او په يقيني ډول ژمن دی. شايد حقيقت دا وي چې دوی به هيڅکله هغه مشروعيت تر لاسه نکړي چې دوی يې احساس کوي چې دوی يې مستحق دي. په هرصورت، دوی د دوی نوم ته د لسيزو بد شهرت لري. د دوی د بدلون لپاره به اساسا د بشپړ هويت ترميم ته اړتيا وي —— او داسې برېښي چې دا حقيقت هره ورځ دوی ته په ويره کې خورا څرګند کيږي. پوښتنه دا ده چې ايا دوی به د پيژندلو په بدل کې هغه قرباني ورکړي چې دوی ورته اړتيا لري؟ ايا دوی له خپلو تېرو تېروتنو څه زده کړي؟ ايا د دې چانس شته چې دوی د ډيپلوماسۍ او خبرو اترو ټوله هڅه پريږدي او هيواد يې د اقتصادي بحران ژور ډوب کړي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

بيرته راستنيدنه‌د طالبانو

هبت الله د کابل پوليتخنيک په غونډه کې په خپله وينا کې داسې نظر څرګند کړ چې طالبان به احتمالاً هغه سياستونه "دوه چنده" کړي چې دوی د کورني او نړيوال مشروعيت د ترلاسه کولو مخه نيسي. د طالبانو د کابينې ډېری وزيران له دې تګلارې حيران او ناهيلي هم شول، خو په عام محضر کې يې له ويلو ډډه وکړه. د امريکا لخوا په ټول هيواد کې د بشري او اقتصادي ناورين له امله د دوی په ملياردونو شتمنۍ کنګل شوې، په کابل کې د طالبانو ځينې مشران په دې پوهيږي چې اوس د دې وخت دی چې تارونه يو څه نرم شي. په مقابل کې هبت الله ټينګار وکړ چې دوی به له هر ډول بهرنۍ نيوکې سره سره خپل ماموريت پرمخ وړي. نو د طالبانو په منځ کې اختلافات ورځ تر بلې په څرګنديدو دي (د بيلګې په توګه د ۲۰۲۳ په فبروري کې د سراج انتقادي وينا). د دوی په منځ کې سخت دريځي، د هبت الله په مشرۍ، غواړي چې خپل بنسټپالنې ته وفادار پاتې شي او د نړيوال انزوا له پايلو سره مخ شي.

په داسې حال کې چې لوېديځ خپلو غوښتنو ته ژمن دی، طالبان د خپلو انتخابونو بيا ارزونه کوي. دوی شايد هڅه وکړي: دوی د حکومتدارۍ د ښه کولو لپاره کميټې رامينځته کوي او د خپلوانو او فساد مخنيوی کوي، مختلف نظرونه بحث کوي او حتی مستقيم ووايي چې هغه مسلې چې نړۍ يې په اړه خورا انديښمنه ده له پامه غورځول کيږي نه بلکه په احتياط سره بحث کيږي. برسېره پر دې - د دوی د اوسني واقعيت يو له خورا مهم اړخونو څخه - دوی د افغان اتباعو او ګاونډيو هيوادونو دواړو ته ويلو ته دوام ورکوي چې دوی سوله او امنيت غواړي. دوی تسلي ورکوي - که څه هم ډيری وختونه منافقانه او په خپل منځ کې په تضاد کې - ټينګار کوي چې دوی دلته د جګړې لپاره ندي بلکې د خپل هيواد لپاره د نوي ژوند د رامينځته کولو لپاره راغلي دي چې د افغانانو لخوا د افغانانو لخوا رامينځته شوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په نهایت کې، دوی یوازې د بنچ څخه د وتلو سره قناعت نلري - دوی په لوبه کې دي، او غواړي چې ورته چلند وشي. د دوی کار د 2021 په اګست کې پای ته نه و رسیدلی — دا یوازې پیل شوی و.

هغه خبرې چې ما د متحده ایالاتو له یوه پخواني لوړ پوړي چارواکي سره کړې وې دلته اړوند دي. دا د امریکایي چارواکي او عباس ستانکزي، سلام حنفي (اوس د لومړي وزیر مرستیال)، ملا ضعیف (په اسلام اباد کې د طالبانو پخوانی سفیر) او سهیل شاهین (د دوحې په دفتر کې د طالبانو ویاند) تر منځ د کافي میز د خبرو کیسه ده. هغه وخت چې د دوحې خبرې اترې پیل شوې وې. د متحده ایالاتو چارواکو تاثر دا و چې څلور واړه هلکان سره له دې چې دوی په ځمکه کې ښه کار کوي، پوهیدل چې دوی نشي کولی امریکا ته ماتې ورکړي. دا یو خندا و. خو د طالبانو پراګماتیک عناصرو په دې خبره نه ژړل؛ دوی پوهیدل چې په افغانستان کې د واک شریکولو فورمول کیدای شي چې د ټولو لپاره کار وکړي. چارواکي یادونه وکړه چې د خبرو اترو له لارې د سړي شخصیتونه څنګه روښانه شوي، په ځانګړې توګه ستانکزي څنګه د طنز احساس درلود. هغه یو "بې لارې توغندی" و، چې شاید له همدې امله هغه ته وروسته د پام وړ موقف نه و ورکړل شوی - همدارنګه، د هغه شهرت د یو ادعا شوي شراب څښونکي (په سمه یا غلطه توګه) دوام درلود او د هغه سره هیڅ ډول احسان نه کوي. حنفي چې هم حاضر وو، تقریباً مخالف و: په خپلو څرګندونو کې متعصب، پټلی او ډېر جدي. بیا شاهین و، چې ښه انګریزي خبرې یې کولې، نو د ویاند په توګه یې دنده ترسره کوله.

خبرې اترېپه راتلونکي کې بصیرت وړاندې کړل. امریکایي چارواکي د پوځي اډو په جوړولو کې د امریکا د درنې پانګونې په اړه خبرې وکړې او هغوی ته یې د هغه کار په اړه توضیحات ورکړل چې دوی یې لیواله وو- ټینګار یې وکړ چې کله چې طالبان راغلل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بيرته راستنيدنه‌د طالبانو

د ځواک په توګه، دوی باید د جنايي ډلو او د ISK په ګډون د ټولو ډول ډول ستونزو سره معامله وکړي. نو، د متحده ایالاتو چارواکي په فرضي ډول وویل: "په پام کې ونیسئ که څه هم موږ پریږدو، تاسو اړتیا لرئ چې د امریکا څخه وغواړئ چې د تروریزم ضد مرستې لپاره بیرته راشي، او دا اډې زموږ د ګډ هدف لپاره کارول کیدی شي." تکړه ستانکزي په چټکۍ سره ونیوه او په ځواب کې يې وویل: "آه، تاسو غواړئ په چين باندې نظر ولرئ، ښه، دا به موږ سره مرسته وکړي چې په پاکستان باندې نظر ولرو." هغه په دوام وویل، د پوځي اډو له کارولو سره نه موافق او نه هم اختلاف لري، او ویې ویل کله چې طالبان بیرته راګرځي، موږ به تخنیکي ملاتړ او د پوهنې په برخه کې مرسته وکړو. په ډله کې يو بل موافقه وکړه - "تاسو د روسانو څخه غوره یاست، او موږ غواړو له دې څخه ګټه پورته کړو." طالبان په حقیقت کې د دوه اړخیزو ګټو په مسلو کې ښکیل کیدی شي که چیرې دا ښه تنظیم شي.

د دې ټولو بدلونونو سره، د بایډن اداره په دې اړه سخت فکر کوي چې څنګه په رسمي توګه د طالبانو پیژندلو پرته له طالبانو سره ښکیل شي. حقیقت دا دی چې طالبان د افغانستان اصلي حکومت دی، او د بایډن حکومت په مستقیم ډول له دوی سره په مالي او بشري مسلو خبرې کوي، او ځینې استخباراتي شریکول هم روان دي؛ مګر دا دوی نه پیژني او نه يې مني —— او خامخا غواړي په رسمي ډول د دې کولو لپاره وروستي وي. د افغانستان لپاره د امریکا ځانګړي استازي توماس ویسټ چې يو فکري ډیپلومات دی، د دفاع وزیر ملا یعقوب انس حقاني، شهاب الدين دلاور او د کابینې د غړو په ګډون د اقتصادي چارو په اړه له ګڼو طالب چارواکو سره کتلي دي. د دې ښکیلتیا څخه ځینې يې د متحده ایالاتو د بهرنيو چارو وزارت په ویب پاڼه کې راپور شوي.[۵۹] پداسې حال کې چې متحده ایالات په زړه پورې نور انتخابونه په پام کې نیسي، نور يې دي

ګام پورته کول: ترکان، روسان، پاکستانیان او چینایانپه کابل کې د "سفارتونو" وده. خبرې اترې نه دي بندې شوي، بلکې په تمرکز کې لا زیاتې او پراخې شوې دي. د امریکا او د هغې د متحدینو لپاره، تر ټولو مهمه خبره دا ده چې دا یقیني کړي چې افراطي ډلي لکه داعش او القاعده به وده ونه کړي - او داسې ښکاري چې لږ تر لږه د ځینو بیانونو له لارې، چې طالبان غواړي ژمنې پوره کړي. دوی په دې مسله جوړه کړه. د ۲۰۲۲ کال د جولای په ۳۱مه په کابل کې د سي آی اې د بې پیلوټه الوتکې برید چې د القاعدې مشر ایمن الظواهري یې ووژه او د طالبانو خاموش غبرګون ښیي چې طالبان شرمېدلي دي. د رسنیو راپورونو په ډاګه کړه چې د سراج حقاني تر څنګ یوازې یو څو کسان چې د هغه کوربه و، داسې کومه نښه درلوده چې الظواهري د کابل په لور حرکت کوي، خو ځینې نور دا د تصور وړ نه بولي چې د طالبانو مشرتابه د هغه له شتون څخه خبر نه وو. یو نظر دا دی چې پاکستان له امریکا سره د خپلو خرابو اړیکو د بیا راژوندي کولو لپاره مهم استخباراتي معلومات شریک کړي چې د برید لامل کیږي.60 سره له دې،د امریکا د تروریزم سره د مبارزې چارواکي په دې باور دي چې القاعده "د امریکا له وتلو وروسته په افغانستان کې خپل حضور نه دی جوړ کړی،" او دا تر هګره ډله لا هم "د دې وړتیا نه لري چې له دغه هیواد څخه د متحده ایالاتو پر ضد بریدونه وکړي."[۶۱] دا ارزونه ملاتړ کويطالبانو ویلي، چې هېڅ ترهګرې ډلې ته به اجازه ورنه کړي، چې د دوی خاوره وکاروي
په بهر کې د ترهګریزو فعالیتونو لپاره.
د افغانستان د بهرنیو چارو وزیر امیر خان متقي په داسې حال کېد ۲۰۲۲ کال د جولای په میاشت کې په تاشکند کې په یوه نړیوال کنفرانس کې د نوي حکومت د نړیوالو په رسمیت پېژندلو دوسیه جوړه کړه، د خپل حکومت په پرله پسې ژمنو یې غږ وکړ چې د ګاونډیو هیوادونو امنیت ته به اجازه ورنکړي.[۶۲] د طالبانو تګلاره

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

تر هغه چې کابل پورې اړه لري په دې برخه کې بدلون نه ښکاري.

په هرصورت، دا هم مهمه ده چې د هبت الله د وینا له لارې د طالبانو د پالیسۍ اوسنۍ لار تعقیب کړي. په کابل کې د هغه خبرې چې په دې څېرکې کې تر بحث لاندې نیول شوې وې، د هغه د نظریاتو په اړه بصیرت ورکوونکې ثابت شو. هغه اشاره وکړه چې مسلمان هېوادونه باید له بریا وروسته طالبانو ته سترګې په لار وي. په هرصورت، طالبان ځانونه د الهي تحفیل شوي فاتحانو په توګه ګوري، د اسلامي حکومت لپاره یوازینۍ او یوازینۍ نمونه، د دوی د ښکاره تقدیر بڼه. نړیوال لیدونکي، د پوهیدو وړ او تمه کیږي، په تاوان کې دي چې دا څنګه تشریح کړي. په هرصورت، د متحده ایالاتو یوه استخباراتي چارواکي ما ته یو څه بصیرت راکړ او ویې ویل چې موږ ټول هغه څه ویلای شو چې د دې وینا پر بنسټ دا دی چې هیبت الله روغ دی او د هغه مشرتابه د هغه په ارزونې کې ګواښ نه کوي - اساسا، هغه شاوخوا پټ دی.

دا فصل د شواهدو ټوټې وړاندې کړې چې ممکن د یو بل سره په تضاد کې وي،که څه هم زما موخه دا ده چې ټول معتبر معلومات وړاندې کړم چې زه کولی شم د بیلابیلو سرچینو څخه راټول کړم. تر ټولو مهمه دا چې حقیقت دا دی چې طالبان په طبیعي ډول د متضادو خلکو یوه ډله ده چې په پیچلتیا کې ککړ دي. لاندې فصلونه څیړي چې د دې تناقضاتو څخه څه شی رامینځته کیږي او له هغه ځایه چیرته ځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

4

دیوبندیت، اسلام او د طالبانو مذهبي روایات

د اسلامي نړۍ د تاریخ په اوږدو کې، اسلام په مختلفو ټولنو کې په مختلفو بڼو کې څرګند او فعالیت کړی دی. دیني عالمان او پادریان د مختلفو سلطنتونو د واکمنۍ له لارې په مختلفو سیمو کې د لوی نفوذ څخه برخمن دي، په داسې حال کې چې د عرفان یا عرفان (روحاني پوهه) د ډیرو مسلمانو هیوادونو په کلتوري منظرو کې تلپاتې اغیزه کړې. د سویلي اسیا قضیه په ځانګړې توګه په زړه پورې ده، چې دا دوه جریانونه په ټولنه کې ژوره ننوځي، په پیچلي توګه سره یوځای کیږي او کله ناکله، خوړا د اختلاف وړ. تر نن ورځې پورې، په سیمه کې د اسلام شتون خورا پراخ دی، چې په ساده ډول د بیان کولو په پرتله ډیر مخالف دی. له بده مرغه، دا تنوع د لسیزو اوږدې جګړې له خونړیو نښو څخه نه دی پاتې شوی چې په ګډوډۍ او تاوتریخوالی کې ډوب شوی، د پراخې سیمې بشپړتیا تهدیدوي او د مذهب یو ځلي ځلانده میراث د ګډوډۍ او ترهګرۍ سره بدلوي. تر دې هم بده دا ده چې دا شخړه نن ورځ په داسې حال کې روانه ده چې د زغم او سوله ایز ژوند مخه نیسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ريښتيا ويجاړونکي ډول. د دې څو اړخيزه کيسې لاندې د پيچلتيا د ښه پوهيدو لپاره، دا د تاريخي شرايطو څېړنه او تحليل ارزښت لري چې د ننني افغانستان په جوړولو کې يې مرسته کړې.

ځينو به ويل چې طالبان تر بل هر څه زيات مذهبي سازمان دي. ايا دا سمه ده، که څه هم؟ دوی کولی شي په سمه توګه د يوې سياسي ډلې يا اورپکو په توګه تشريح شي. فرانسوي پوه اوليور رای وړانديز کوي چې په داسې حال کې چې طالبان په ځينو مسلو لکه د ښځو په اړه د لاس وهنې لپاره ليواله نه وو، دوی د ځواک د اډې د ساتلو لپاره خورا ګټور وو.[1] د طالبانو کارول، او له دين سره اړيکه له اوږدې مودې راهيسې يوه ژوره پيچلې ده، چې له جنجالونو ډکه ده. البته، يو څوک نشي کولی د دې ډلې په تير، اوسني يا راتلونکي باندې پوهيدل پيل کړي پرته له دې چې لومړی د مذهبي ايډيالوژۍ اعتراف وکړي چې د دوی فعاليتونو ته وده ورکوي. راځئ چې اوس د دوی د مذهبي ذهنيت لومړني اساس وګورو، مخکې لدې چې دا معلومه کړو چې دا څنګه رامينځته شوی او په پروسه کې څه ننګونې دي. موږ بايد لومړی د دې ډلې په اسلامي ريښو پوه شو ترڅو پوه شو چې دوی څنګه خپل فکري روحاني مشروعيت ترلاسه کړ او خپل بنسټ يې جوړ کړ. دا د يوې لويې مسلې برخه ده - په اسلامي نړۍ کې د اسلامي ديني مطالعاتو انحطاط او همدارنګه د اسلامي اصولو سياسي کول.

طالبان د اسلام د سني فرقې پيروان دي، او په ځانګړې توګه د حنفي فکر، د سني مذهب له څلورو فرعي فرقو څخه يوه ده. په دې منځ کې، دوی په جنوبي اسيا کې د ديوبندي فکر په نامه د يوې سياسي براند سره هم تړاو لري - د نولسمې پيړۍ څخه د سويلي آسيا د سياست د مذهبي ايډيالوژۍ نسبتا نوی بڼه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پېرۍ.2دا مهمه ده چې د طالبانو تحرک ته وګورو او پوه شو چې د دوی د ایډیالوژۍ څخه پیل کیږي - پدې کې د دوی روح دی. پداسې حال کې چې دې ډلې ته د افراطیت په سترګه کتل کیږي، خلک اکثرا د دوی اسلامي لیبل ته پام نه کوي، دا د دوی د دین سخت تفسیر دی چې دوی یې هر څه کوي، لکه هوا چې دوی تنفس کوي. په سیمه او د سویلي آسیا په شرایطو کې په ځانګړې توګه، دا مذهبي بنسټ خورا مهم دی.

دیوبندیز او احیاء پرست اسلام[3]

دیوبندیز څه شی دی؟ دا لږ پېژندل شوې نظریه او د هغې پیروان اکثرا زموږ د تلویزیون په سکرینونو کې نه ویل کیږي، مګر دا دوی لږ مهم نه کوي. لومړی، موږ د دیوبندیزم درک نه شو کولی که موږ دا د سویلي آسیا له شرایطو څخه جلا کړو، که نه نو د معما یوه لویه او خورا اړینه برخه ورکه ده. دیوبندیت د یوې مذهبي ایډیالوژۍ په توګه په سویلي آسیا کې رامینځته شوی چیرې چې ډیری پیروان یې متمرکز دي. د اسلامي سیاسي فکر دغه کړۍ په ۱۸۶۶ کال کې د هند له پلازمېنې څخه شاوخوا سل میله لرې په یوه مدرسه کې چې د دارالعلوم دیوبند په نوم یادیږي زیږېدلې ده. د دې مدرسې دوو بنسټګرو څو کاله وړاندې د انګرېزانو پر ضد په ناکام بغاوت کې برخه اخیستې وه.4دې ډلې بې له شکه له هغه وخت راهیسې ډیری بدلونونه تجربه کړي، او بالاخره، لکه څنګه چې دا شوه.په سعودي عربستان او د خلیج په سیمه کې په زیاتیدونکې توګه په سپانسرانو پورې تړلې، د دې ډلې ډلې هم د ډیرو بنسټپالو فکرونو او چلندونو قرباني شوي.

د استعمار د پښو د نښو داغونه لا تر اوسه د نړۍ په کچه نه دي پټ شوي. نن ورځ د مذهبونو ترمنځ اړیکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

بنسټپالنه او امپرياليستي فعاليت د دې ډول ډلو د منشا او د هغوی د هڅونې په څېرنه کې د يو مهم ارتباط په توګه کار کوي. استعمار په ځانګړې توګه د سويلي آسيا په علماو او ديني فکر باندې ژوره اغيزه درلوده چې بالاخره به د "اسلامي" ټولنيزو - سياسي لوبغاړو لخوا د يوې پيړۍ څخه زيات عمل تعريف کړي. دا مفکوره چې استعمار اسلام فاسد کړی و، د امپرياليزم ضد اسلامي بيارغونې ايډيالوژۍ رامينځته کولو لامل شو چې بالاخره يې د ملتپالنې بڼه واخيستله او بيا يې اسلامپاله، پرمختګ وکړ. دا موږ د بيا ژوندي خوځښتونو زيړون ته رسوي. د وخت له سياسي حالت څخه د ناخوښۍ له امله، دې ډلو د ټولنې د زخمونو د درملنې لپاره مذهب ته مخه کړه، پدې باور چې د دين نوي تعبيرونه درملنه کيدی شي. ديوبنديت د نولسمې پيړۍ په وروستيو کې د برتانوي استعمار سره د هند د مايوسۍ محصول و. شلمې پيړۍ ته په ګړنديتوب او د طالبانو په راڅرګنديدو کې موږ د سياسي، کلتوري او اقتصادي امپرياليزم محصول وينو - شوروي يرغلګر، د سعودي پټروډالران، د پاکستان د مدرسو تعليم او امريکايي وسلې.

په جنوبي اسيا کې دا يو منل شوی حقيقت دی چې اسلام سيمې ته د صوفيانو له لارې راغلی، چې د فقهې له کوم يوه مکتب سره يې تړاو نه درلود، بلکې د عقيدې په اړه يې نرم او صوفيانه چلند درلود.

ديوبنديان د سنيانو يوه فرعي ډله ده، مګر دا د هغې په پرتله خورا پيچلې ده. په سنيزم کې، د سختو سلفيانو څخه تر لږ سخت ديوبنديانو پورې، بريلويانو ته، چې يو صوفي متعصب، نسبتا ډير پرمختللی ګروپ دی، پراخه لړۍ شتون لري. ديوبنديانو په پای کې د بدعت ضد دريځ خپل کړ چې په پايله کې يې له خپلو بريلوي سيالانو سره په ژوره سيالي کې څرګند شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ديني روايتونه‌د طالبانو

دواړه په برتانوي هند کې په مذهبي بنسټونو کې ريښې درلودې. دا تاريخي اړيکه اوس په پراخه کچه منل شوي مفکورې لامل شوې چې ديوبنديان په دې توګه د صوفيانو ضد دي. په حقيقت کې دا ادعا چې ديوبنديان په طبيعي ډول د صوفی ضد دي لږ وزن لري. د پيژندنې لاندې پيچلتيا د هر يو په انفرادي ډول او کله چې د يو بل سره په ټکر کې وي نور معاينه کوي. د بحث ريښه په دې کې ده چې طالبان څنګه ځان وپيژني - او په اصل کې، د دوی د ديوبندي ريښو سره سره، د دوی دريځ اکثرا د دوی په واقعيت کې راځي. په ساده او مستقيمو اصطلاحاتو کې، طالبان حنفي سني دي چې د سلفيت او وهابيت د اغيزو پور اخيستونکي اړخونه لري، د ديوبندي مدرسو ته د سعودي د نفوذ څخه مننه - مګر دوی لاهم حنفي دي..5د دوی نظرياتي کرښې‌کله چې دوی د القاعدې په څير د بهرنيو ترهګرو ډلو سره مخ شوي وو، خندا پيل شوه.6 طالبان، لکه څنګه چې موږ شاهدان يو، هر هغه څه چې دوی يې کولی شي په اسانۍ سره واخلي. دا موږ دې حقيقت ته په ګوته کوي چې د دوی ايډيالوژيکي اساس په مبهم ډول تشريح کيدی شي. دين او کلتور دواړه د دوی تل بدليدونکي هيلې سره سمون لري. يوازينی ريښتينی ثبات د دوی پای هدف دی. پروفيسور باربرا ميټکالف، د دې پوهنتون مخکښ پوه

د ديوبندي مکتب فکر په سمه توګه وايي:

> هغه څه چې شايد د ديوبند ډوله حرکتونو په اړه خورا د پام وړ وي دا دی چې سياست تر کومه حده يو خالي "بکس" دی چې په مناسب او عملي ډول ډک شوی دی پدې پورې اړه لري چې په کوم حالت کې غوره کار کوي.7

دلته د يادونې وړ ده چې د طالبانو د افغاني او پاکستاني نبنو ترمنځ د پام وړ ديني توپيرونه شته. د پوهانو سره زما د مرکو پر بنسټ

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنهد طالبانو

پاکستان، پاکستاني طالبان نن داسې احساس کوي چې دوی نور د دیوبندیانو له علم او ډسپلین سره نه پیژني. د دیني عملونو له نظره، دوی په ساده ډول هغه څه نه دي چې د دیوبندیانو په توګه له دوی څخه تمه کیده. پاکستاني طالبان بنسټپاله دي چې ډېر خپلواک فکر لري، د دوی مذهبي چلند له قبایلي کلتور سره په تړاو کې ځانګړی دی. که څه هم دوی په دیوبندیانو پورې تړلو مدرسو کې دیني زده کړې ترلاسه کوي، نه د دوی استازیتوب کوي او نه په عملي توګه له دوی سره سمون لري. په دې توګه دیوبندیت اوس د پاکستاني طالبانو لپاره اړین نه دی، مګر بیا هم د افغان طالبانو او د هغوی د تاریخ د پوهیدو لپاره خورا ګټور دی. په اصل کې، طالبان په زیاتیدونکې توګه د خپلو بنسټپالو عقیدو سره یو ځای شوي دي - د سلفیت او د دیوبندیانو سخت دریځ د قبایلي او پښتونولي عناصرو سره یوځای کول..8

د یادولو وړ ده چې دیوبندیانو په تاریخي توګه د ډېرو علمیاتو مشري کړې – د جنوبي اسیا په فکري خبرو کې د دوی ونډه د پام وړ ده.[٩] په هرصورت، غیرنن ورځ دا نظریه او هغه طریقه چې د پاکستان او افغانستان په ځینو برخو کې عملي کیږي، د هغه څه ژور مخالفت څرګندوي چې اسلام په عمومي توګه په سویلي آسیا کې عملي کیږي - په حقیقت کې دا د زغم او تصوف په میراث باندې یو داغ دی چې د مذهب تعریف یې کړی. په سیمه کې شتون، د یوې ترور او صدمې سره ځای په ځای کوي. په ټولو کچو کې، د طالبانو د کلکې مراعاتولو دغه ماډل هیڅکله عادي نه و، او ښایي له همدې امله دوی له دې سره دومره تړلي دي - د هغه څه د ساتلو لپاره چې دوی لري د یو نا امید میکانیزم په توګه.

هو، دوی لا دمخه یو قبایلیزم ته غاړه ایښې وه چې محدودیت او ظالم و، مګر مسلې هغه مهال پیل شوې کله چې دوی سقوط وکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د القاعدې د سياسي مبارزې او اورپکی تر زهرجن نفوذ لاندې. په ايران کې شيعه ګانو هم د فرقه ييزو توپيرونو سره سره د اسلامي نظام په رامنځته کولو کې هم نفوذ وکړ. د ۱۹۷۹ کال د ايران انقلاب ډېرو بنسټپالو او سياسي مسلمانو خوځښتونو ته الهام ورکاوه – دا يوه نړۍ ټکان ورکوونکې شېبه وه، حتی د هغو کسانو په منځ کې چې له انقلابيانو سره يې فرقه ييز توپير درلود، وېرېدل. د پاکستان يو مخکښ ديوبندي مفکر او سياستوال ابوالاعلی مودودي حتی د انقلاب نه وروسته ايران ته لاړ چې د ايت الله خميني سره وګوري او د نوي اسلامي نظام ستاينه وکړي.[10] دا د دوی تر منځ يوه ګډه هيله وه، دا د عالمانو د واکمنۍ مفکوره وه. که څه هم ايران د "فقهې د برتري" مفهوم تعقيبوي پداسې حال کې چې يو څه ډيموکراتيک پاتې دی، طالبان د دې ماډل تعقيبولو ته ليوالتيا نه لري.

د ديوبنديز عصري تعبيرونه کيدای شي تيريدونکي او نظامي بڼه ولري، لکه څنګه چې د افغان طالبانو لخوا بيلګه شوې - د اسلام د سختې نسخې سره د توکمپالنې قبيلې د ترکيب محصول دی، په ځانګړې توګه کله چې د شوروي په وړاندې د افغان مقاومت جيو پوليټيک سره يوځای کيږي او وروسته بيا امريکايان. هغه مجاهدين يا اسلامي جنګيالي چې امريکا يې ځواکمن او تجهيز کړل، د سعودي عربستان او پاکستان سره يې لاس په کار شو، بالاخره په يوه شيطان بدل شول. له القاعدې نيولې تر طالبانو پورې، افغان "جهاد" د اورپکو ډلو لپاره د ځای او اسانتياوو په برابرولو کې مهم رول ولوباوه. د افغانانو او پاکستانيانو لپاره د وسله وال جهاد مفکورې تر ډېره د ديوبندي مکتب څخه اخستل شوي.

کله چې د 1990 لسيزې په لومړيو کې طالبان راڅرګند شول، دوی په ايډيالوژيک ډول د سعوديانو تر اغيزې لاندې وو، د امريکايانو لخوا وسله وال، او د پاکستان ديوبندي مدرسو لخوا يې زده کړه کوله چې په اسانۍ سره يې خپل نصاب بدل کړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د وخت اړتیا. دوی د ریګن د سپېڅلي جنګیالیو میراث دی، مجاهدین چې د لویدیځ سرچینو او سیمه ایزو اسلامپالو الهامونو لخوا محاصره شوي.

په نهایت کې ، که څه هم ، دا به واقعیا بدبخته وي که چیرې یوځل بیا موږ د یو څو افراطي ډلو د توجیه شوي تعبیرونو او کړنو پراساس چې د دوی هویت ادعا کوي د خلکو ټولې ډلې (لکه دیوبندیان) د غلط لیبل کولو په جال کې راګیر شو. لکه څنګه چې مخکې په فصل کې یادونه وشوه، دیوبندیز په سویلي آسیا او هاخوا کې د اسلامي مطالعاتو په برخه کې د علمي مرستو ژور او بډایه تاریخ لري. ډېر داسې کسان شته چې د دیوبندي فکر سره اشنا دي او په کلکه د طالبانو پر ضد دي. په حقیقت کې، دوی د خپلو کړنو کلک مخالفین دي. طالبان واحد نه دي: موږ باید د دوی دننه ډیرې فرعي برخې وپیژنو. دا موږ ته اجازه راکوي چې ښه پوه شو چې طالبان څنګه ځان ته ګوري - د دوی سازمان او جوړښتي درجې، او نور، محلي ټولنې دوی ته څنګه ګوري.

په دودیز ډول هغه کسان چې موږ یې د "اسلامپالو" په نوم یادوو، د دیني عالمانو یا عالمانو پر ځای سیاسي هڅول شوي لوبغاړي دي. په هرصورت، په سویلي آسیا کې، دا لوبغاړي د دودیزو دیني عالمانو او د هغوی د زده کونکو لخوا لارښوونه کیږي.

په زړه پورې خبره دا ده چې سعودي وهابیزم او دیوبندیت له یو بل څخه ټوټه ټوټه شوي، د دوی تاریخي ریښې د دوی د بنسټ ایښودونکو په لاره کې سره نښلول شوي.[11] نن ورځ هم، دوی د خپلو اړوندو ډګرونو کې یو بل سره غبرګیږي. د دیوبندیز د بنسټ ایښودونکو اصلي هدف د برتانوي استعمار د زنځیرونو ماتول وو – دا د مقاومت غورځنګ و چې د مذهبي ملاتړ سیستم یې لاندې و. همدا ډول کله چې روسانو یرغل وکړ، یو ځل بیا

(c) ketabton.com: The Digital Library

د امپرياليستانو پر وړاندې د مجاهدينو مقاومت وپه مذهبي بنسټپالنې ولاړ. ديوبنديت تقريبا په طبيعي ډول د دې کمپاين په لومړي سر کې موقعيت درلود او په پاکستان، سعودي عربستان او امريکا کې يې د خوښې دولت سپانسران وموندل.

د ديوبند تاريخي تناظر

ديوبنديز د ديني احيا کولو هڅې په توګه پيل شوې، د دې مفکورې څخه زيږېدلی چې حاکميت د ديني زده کړو او پرمختګ له لارې ترلاسه کيدی شي، چيرته چې پادريان / علماء د ځمکې مشران دي. په نهايت کې، دا د خپل عاجز پيل څخه هاخوا په يو نړيوال حرکت بدل شو چې له سياسي پلوه ډير هوښيار او سيمه ايز تړاو لري. د دې ډلې کړنې په اصل کې د افغاني ټولنې د بيا اسلامي کولو لپاره د هڅو لړۍ ده. عالمان د ډلې د مغز په توګه عمل کوي، او اسلاميت د ژوند ځواک دی چې د بدن له لارې وينه پمپ کوي. د ريښتيني، اصلي اسلام د بيرته راګرځولو او د انسان د ريښتيني عقيدې څخه د ليرې کيدو په پايله کې د ستونزو د ليدلو په اړه دا بيا ژوندي مفکوره، دا يقيني کوي چې د ستونزې يوازينۍ حل کول ديني عالمان دي - ديني عالمان. دا نظريه دوی ته هغه واک تضمينوي چې دوی يې په شدت سره غواړي. موږ کولی شو د پادريانو د عمومي رواني او ټولنيز اړخونو په اړه خبرو اترو ته ژوره ورسوو - د ټولو عقيدې څخه - دا ډول ځرګندوي، مګر دا به يو بل بل کتاب وي.

د دې ډلې د خوځښت اصلي نظر دا و چې اسلام، او په دې توګه د مسلمانانو مذهبي ګډون په هند کې کم شوی، او د دوی ايډيالوژيو او عملونو سره د ګډ موجود اکثريت هندو عقيدې سره د يوځای کولو له امله خپل پاکيت له لاسه ورکړی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

موخه یې دا وه چې دا بیا پاکه کړي، بیرته خپل اصلي واقعیت ته راستانه کړي، او له همدې امله هغه خپلواکه ټولنه رامینځته کړي چې دوی یې په لټه کې دي. دا د دوی د ټولو ستونزو د حل لاره وه. په هرصورت، دوی د ویشلو غورځنګ نه وو. په حقیقت کې، دوی د مسلمانانو-هندو یووالي پلوي وو، چې اصلي دښمن یې برتانوي استعمار وو. د وخت په تېرېدو سره چې په برصغیر کې نوې ایډیالوژۍ را منځته شوې، دیوبندیانو لا زیات سیالي او مخالفین پیدا کړل. د دې ټولو ډلو چلند د نورو د دریځونو او شهرت لخوا اغیزمن شوی. دا سخته ده چې د دې ډلو تر منځ توپیر یوازې فرقوي کرښې یا ایډیالوژیکي توپیرونو ته راکم شي. دا ټول ژور سیاسي او هم په چټکۍ سره بدلون مومي. په هرصورت، دیوبندیانو د ځمکې تر لاسه کولو ته دوام ورکړ او د ښوونځیو او زده کونکو شبکه یې پراخه کړه. په هرصورت، دوی په ټولګي کې محدود پاتې نه شول. ورو ورو خو خامخا دوی بیرته د انګرېزانو پر وړاندې وسله وال مقاومت ته لاره وموندله. حتی کله چې په هغه محاذ کې له زیان سره مخ شول، دوی به د انګریزانو واکمنۍ ته تسلیم نه شي او د دیوبندیز د مذهبي او سیاسي وسلو د پراخولو اوږد او پیچلی سفر پیل کړ. دا د هند – پاکستان د ویش تر وروستۍ سلګۍ پورې نه و چې دیوبندیز یو داخلي اختلاف تجربه کړ، چې یوه ډله یې په خالص فکر کې ژوره شوه او بنسټپالنې ته نږدې شوه. وروسته په ۱۹۸۰ لسیزه کې د پاکستان پوځي دیکتاتور ضیاءالحق دغه صحنه نوره هم بدله کړه او د دیوبندیانو وسله وال یې پیاوړي کړل چې ډېر ژر یې په سیمه کې د اسلامپالنې په سر کې ځای وموند.[12] کلونه تیر شول، او دا ډله یوازې نور هڅول شوې او تاوتریخوالی وده وکړه، چې موږ یې نن ورځې ته رهبري کوو. دا په نهایت کې په یوه ویشونکي ایډیالوژۍ بدله شوه، په داخلي توګه، د سني-شیعه فرقه پالنې چلول، او په بهر کې، رامنځته کول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هند تر کنټرول لاندې کشمير کې د هندي امنيتي ځواکونو پر وړاندې د جګړې لپاره د اورپکو د استخدام لپاره د هندو ضد روايتونه.

د شوروي د يرغل په وړاندې د افغانانو مقاومت د ديوبندي مشرانو په لاس کې و، او دا پيښه د دوی لپاره په پای کې د خپل اسلامي دولت د ترلاسه کولو لپاره خورا ښه کټلست و. د سعودي عربستان له خوا د دوی په تمويل او د دوی ايډيالوژيکي بنسټ پياوړي کولو سره، دا به د طالبانو د کيسې پيل وي - هغه څراغونه چې د ځنګل اور ته ځي.

په ايران کې اسلامي انقلاب په داسې حال کې چې په پاکستان کې د جماعت اسلامي د مودودي په څير د ځينو ديوبندي ډلو لپاره الهام بخښونکی و، د نورو، د وهابي نفوذ لرونکو، ديوبنديانو په منځ کې د شيعه ضد احساسات هم زيات کړل. دا ژور فرقه ايز ذهنيت به د افراطي ډلو ماهيت نور هم بدل کړي، د دوی ويش او عدم برداشت به لوړ کړي. د فرقه پالنې دا کچه به د طالبانو اصلي پيژندونکی شي، چې په افغانستان او پاکستان دواړو کې د شيعه لږکيو په وړاندې بريدونه‌د لسيزو راهيسې دوام لري.

ښايي د ټولنپوهنې له نظره، موږ د ديوبندي مکتب ژوند د سياسي ارمانونو او ناکاميو د پراخولو اوږده سفر په توګه ومنو، يوازې د بيرته راګرځولو، بيا هڅه کولو او بالاخره د ورته برخليک سره مخ شو. د ناکاميو لړۍ يوازې د عقيدې او اورپکی احساس پياوړی او پياوړی کړ، کله چې ترټولو اسانه او ظاهرا وروستی پاتې لاره د واک ترلاسه کولو لپاره تاوتريخوالی ته مخه کول وو. په دې توګه نن ورځ موږ يوه وسله واله ډله لرو چې د حاکميت په لټه کې د خلکو له عاجز اصل څخه لرې دي. نن ورځ، دوی په داسې يوه خاوره کې د يو استبدادي او استبدادي رژيم سره مخ دي چې د هغه څه څخه ناخوښه دي چې دوی يې کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دیوبندي چوکاټ کې د طالبانو ځای پر ځای کول

پروفیسور برنان انګرام په خپل بصیرت لرونکی کتاب Revival from Below: The Deoband Movement and Global Islam کې د دیوبندیز په شاوخوا کې د غیر عادلانه عمومي کولو په اړه بحث کولو کې معتبر ټکي وړاندې کوي.[13] په هرصورت، دا مهمه ده چې یادونه وکړو چې د دیوبندي فکر سره تړلې افراطي ډلې چې په تیرو څو لسیزو کې راڅرګندې شوي په خپلو منشورونو کې یوازې خپل سیاسي اهداف وړاندې کوي پداسې حال کې چې د دیني مسلو په اړه د بحث څخه ډډه کوي. دا د دیوبندي په پراخ غورځنګ کې د دوی شتون او اهمیت نه کموي. په حقیقت کې، د دوی فرقه ایز داستانونه اکثرا د دوی تکیه څرګندوي. د مثال په توګه، په پاکستان کې ترهګرې ډلې لکه جیش محمد (JeM) او لشکر جهنګوي (LeJ) ممکن په عامه توګه ونه وایي چې دوی د دیوبندي مکتب سره تړاو لري مګر د دوی ډیری مشران له مدرسو څخه فارغ شوي دي. د جمعیت علمای اسلام سره چې د دیوبندي فکر محصول دی. دا په مختلفو هیوادونو کې د استخباراتي سازمانونو لخوا د دیوبندي تعصب په توګه پیژندل شوي.[14]

نو هو، په داسې حال کې چې موږ باید د دیوبندیانو او د طالبانو په څیر سخت دریځو ترمنځ توپیر وکړو، دا لاهم مهمه ده چې د دې ډلو د مذهبي عقیدې ریښو ته پام وکړو. د دیوبندیانو اصلي ستونزه د بریلویانو سره وه چې لکه څنګه چې مخکې یادونه وشوه، د تصوف پلوي دي چې د تصوف په خورا پرمختللې پای کې راځي. اصلي ستونزې د داعش په اړه د بحث په وخت کې را منځته کیږي - کله چې دوی صحنې ته راغلل، دوی د طالبانو په اړه د دوی عقیدې په اړه خورا لوی اغیزه درلوده. دلته یوه ډله وه چې په حقیقت کې د دوی څخه بدتره وه - په واقعیت او شهرت کې - په پایله کې دوی دې ته اړ کړل چې ځان منځ ته راولي. په دې توګه دوی منځلاري

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل ځان لږ څه د دې لپاره چې د دوی ترمنځ توپیر رامنځته کړي. لکه څنګه چې يادونه وشوه، دواړو ډلو په لفظي ډول يو بل ته کرکه ښودلې - د داعش سره چې د طالبانو بنسټ ايښودونکي ملا عمر ته سپکاوی کوي، او د دوی تر منځ جګړه په اوسني وخت کې په خراسان کې د اسلامي دولت (ISK) د کړنو له لارې دوام لري. موږ ډېر وخت تېر شو چې دا ډول ټولې ډلې تر يوې چترۍ لاندې سره يو ځای کړو لکه "جهادي" يا اسلامي بنسټپال. حقيقت خورا پيچلی دی. افراطيت او تاوتريخوالی ته د ديوبنديز د تدريجي نزول تر شا ډېری لاملونه شتون لري، لکه څنګه چې تشريح شوي، مګر دا مهمه ده چې يادونه وکړو چې دا يوازې د ديوبنديانو يوه برخه اغيزه کړې، نه ټول. په ورته ډول، ځينې عيسوي ډلې په وروستيو کلونو کې، په ځانګړې توګه، د اورپکو عمل او ايډيالوژۍ په جال کې راوتلي، که څه هم دوی د دوی د کليسا بشپړ استازيتوب نه کوي.

په نهايت کې، د مذهب په مشرۍ د دولت د جوړولو په هڅه کې، طالبان اوس هڅه کوي چې د افغان ملتپالنې او د ښې راتلونکې لپاره مبارزه د خپل ځان د سخت مذهبي ملتپالنې احساس سره يوځای کړي. جاويد احمد په مناسبه توګه دا د "طالبانيزم" په توګه جوړ کړی - يو مفهوم چې "د دوديز ديوبنديزم څخه ليرې او په اسلامي شريعت کې پوښل شوي د خالصيتي عقايدو يو ډېر مناسب او غير ليکل شوي مخلوط ته حرکت کوي."[۱۵] که د دوی دنده ناممکنه ښکاري او که نه، موږ بايد په ياد ولرو چې طالبان د هغه څه له ايرو څخه راوتلي دي چې مخکې تللي دي - عالمان، جنګيالي، حکومتونه، امپرياليستان، جنګونه. نن ورځ، دوی بيا له ورته ايرو څخه راپورته شوي، يوازې دا ځل داسې ښکاري چې هغه اور چې دوی يې تفريح کوي ډېر روښانه په سوځوي.

د دې لپاره چې طالبان څنګه فکر کوي چې دوی خپل مشروعيت ترلاسه کړی تر ټولو بصيرت لرونکی کيسه په زړه پورې ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

هغه حساب چې د دوی اصلي مشر ملا عمر پکې شامل دی. په1994-95، عمر په کندهار کې یو موزیم ته لاړ چې د حضرت محمد صلی الله علیه وسلم د چادرۍ په درلودلو مشهور و. ځینې خلک په دې باور دي چې دا هغه چادر و چې پیغمبر علیه السلام آسمان ته د پورته کیدو پر مهال اغوستی و چې د معراج په نوم یادیږي چې د خدای لخوا ورته ډالۍ شوی و. دا ډېره ټوټه د ازبکستان په یوه موزیم کې وه، تر دې چې د افغانستان بنسټ ایښودونکی پاچا دراني چې له ۱۷۴۷ تر ۱۷۷۲ پورې یې واکمني کوله، بخارا ته ولاړ او کندهار ته یې راوړه. له هغه وخت راهیسې، یوازې درې کسانو جرات کړی چې بکس خلاص کړي او د ځان لپاره یې وګوري. لومړی درانی و، وروسته پاچا ظاهر شاه – چې په حقیقت کې ډېر وېرېدلی و – بیا د قادریانو مشر، چې د صوفي پلوه سیاسي شخصیت ګیلاني شاه و. او بالاخره خو تر ټولو د پام وړ ملا عمر. هغه څه چې هغه له نورو څخه توپیر کوي هغه څه دي چې د طالبانو جوهر او د دوی ذهنیت تعریفوي. هغه یوازې د چادرۍ په لمس کولو راضي نه و ـ هغه باید دا هم واغوندي. نه یوازې دا، هغه باید دا په عامه توګه ترسره کړي، د ټولو لیدلو لپاره په بام ولاړ و. او کله چې هرڅوک د دې حقیقت شاهدان وو، او هغه یې د "امیر المومنین" په توګه ادعا وکړه ـ دا د "وفادارانو قوماندان" دی، یو لقب یوازې د سپیڅلو شخصیتونو لپاره ځانګړی شوی ـ د هغه ملاتړي په ریښتیا ورته ورته ګوري. دوی په ریښتیا باور درلود چې هغه یو داسې مشر دی چې د داسې ځواک لپاره ټاکل شوی، د جامو او لقب بشپړ وړ دی. د دوی څخه هیڅوک د حیرانتیا له امله ساه نه وه اخیستې، او نه یې د هغه د هغه کار په جرئت کې د دوی ژامې راوتلې وې چې نور یې هیڅکله فکر نه کاوه. پرځای یې، دوی هغه په خوشحالۍ سره خوشحاله کړ، د ستاینې څخه ډک. که چیرې کوم څه وي چې دا نارینه د نړۍ له مسلمانانو څخه توپیر کوي، دا غبرګون و. دا به د دوی د جګړې پیل وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پداسې حال کې چې د پیغمبر سره مينه د خلکو په ذهنونو کې ځای لري، دا ډول چلند د دې څخه بهر يو څه دی - دا يوازې په دې سره نشي تشريح کيدی. دا رواني پدیده اکثرا د داسې ځيرک ډلو په مشرانو کې ليدل کيږي - يو سوځيدلی هيله چې نه يوازې لوی ځواک ولري بلکه د يو ډول اتل، ژغورونکي په توګه پيژندل کيږي. د ملا عمر چادر په عامه توګه د هغه ذهنيت او چلند منعکس کوي چې د هغه د مخکينيو خلکو په پرتله يې ښودلی. دا د هغه د پلويانو لپاره يوه مهمه شيبه وه. د دوی په ذهنيت کې يو روښانه څراغ روښانه شوی و ، دا ښيې چې دوی خپل الهی الهام څومره جدي نيولی. په 1996 کې د ملا عمر د بام له فعاليت څخه يوازې څو مياشتې وروسته، طالبانو د افغانستان واک ونيو.

په افغانستان کې تصوف

هغه څه چې د طالبانو په ذهنيت کې ترازيدي رامنځته کوي‌دا د عقيدې له ميراث سره څومره مخالف دی چې د افغانستان په جوړښت کې خورا ژور ځای لري: يو هيواد او تاريخ چې د تصوف په نرمو سندرو کې ډوب شوی، او د هغه مقدساتو درناوی چې د دوی د نرمۍ لپاره پيژندل کيږي. دا ټول سپيڅلی ځای د طالبانو لخوا سپيڅلی اعلان شوی ، چا چې دمخه د افغانستان د صوفيانو د هر ډول نښو او حرمت د له مينځه وړلو هڅه کړې وه. د دې يادونو يوه مشهوره اثار په مزارشريف کې پروت دی (نوم په لفظي ډول د "صاحب قبر" په توګه ژباړل کيږي). د دې ښار په منځ کې يو ښکلی نيلي جومات پروت دی چې ګمان کيږي د اسلام د څلورم خليفه او د ستر اسلامي اتل امام علي ابن ابي طالب قبر پکې دی. که څه هم دا په پراخه کچه منل شوې چې علي په حقيقت کې د عراق په نجف کې ښخ شوی دی، د پيړيو راهيسې افغانانو دا ځای د محبوب په توګه ساتلی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پټنځای او مقدس ځای. د دې فيروزي رنګونه د تقدس يادونه کوي او تل د آرامۍ سمبول و چې بايد د باور سره راشي. هغه څه چې د دې ځای په اړه خورا مهم دی دا دی چې دا په ريښتيا د هغه هيواد استازی دی چې په هغه کې ولاړ دی. د هغې ارامه منظره او د زيارت کوونکو زيارت کوونکي له ځانه سره داسې رڼا لري چې د ځينو طالبانو په ګډون وهابي الهام لرونکي عناصر ترې د خلاصون غوښتونکي دي. دا زيارت يوازې د شيعه مسلمانانو لپاره ځانګړی ځای نه دی، دا د ټولو مسلمانانو لپاره د سپيڅلي ځای په توګه ولاړ دی. د دې بل ځانګړی اړخ چې په افغانستان کې تر ټولو مهم زيارت دی، د علي د شخصيت تړاو دی. علي، د پيغمبراکرم د تره زوی او زوم، نه يوازې د اصلي تصوف د ښتن په توګه، بلکې د هغه د ديني حکمت، عادلانه حکومتدارۍ او د حاکميت په وړاندې د زغم لپاره د يو شخصيت په توګه هم يادېږي. د هغه ژوند او استقامت د جهالت او قدرت پر جنون باندې د نرمۍ او پوهې د نهايي بريا نښه وه. دا حقيقت چې د هغه سره تړلی دا زيارت نن ورځ د شاوخوا شاوخوا ويجاړولو وروسته پاتې دی، شايد د اميد او خوشبينۍ نښه وګڼل شي، چې د هغه په څير ذهنونه او زړونه يو ځل بيا د بريا تجربه کوي - او دا دی. دوی، نه د دوی مخالفين، چې په سندرو او حافظو کې به په وياړ سره ياد شي.

دا واقعيا د صوفيانه زړه ټاټوبی دی: د تاريخ ځينې لوی صوفيان له دې ځای څخه سرچينه اخلي، په شمول د مشهور شاعر رومي. دلته ټول صوفيان پيدا شوي دي او دا سيمه په خپله خاوره کې د شعر او هنر سندرې په مينه سره د داسې تصوفانو لخوا رامينځته شوي. د افغانستان رګونه له داسې نرمو، خو ځواکمنو، ژواکونو څخه جوړ شوي دي. له همدې امله د پښتو شعر بډايه ميراث دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زغم او مينې روښانه پيغامونه چې اوس په خواشينۍ سره نه يوازې له مينځه وړل شوي بلکه په بشپړ ډول خيانت شوي.[16] افغانستان چې د شاعرانو په ټاټوبي مشهور دی، اوس يې ليدلي چې طالبان د هېواد له خوږ ژبې ځځه د خپل هدف د پرمخ بيولو لپاره کار اخلي. منځنی پاتې دی، مګر پيغام دومره په پراخه کچه بدل شوی چې اوس د پيژندلو وړ نه دی. په داسې حال کې چې نن ورځ خلک اکثرا په زړه پورې افغانستان ته "د امپراتوريو هديرې" په توګه اشاره کوي ـ په يوه خوږ يادښت کې، دا په مينه کې د "د سنتونو کور" په نوم هم پيژندل شوی. او پداسې حال کې چې دا سنتان او د دوی سندرې ښايي همدا اوس د ISK لخوا خاموشه وي، دوی لاهم پاتې دي او د بيا راڅرګنديدو ځواک لري.

دا چې د افغانستان په تاريخ او واقعيت کې د تصوف نفوذ څومره ژور دی، له پامه نه شي غورځول کېدای. د هيواد تاريخ د صوفيانه ليکنو او فکري پرمختګونو په زړګونو او زرګونو پاڼو کې ډوب دی چې يوازې د افغانستان له پولو هاخوا پراخ شوی. دې حکمونو او ليکنو ځمکه د تصوف د زانګو په توګه پياوړې کړه ، چيرې چې پوهه پاچا وه ، او تصوف زړه او روح و. دا هغه صوفيان وو چې په ټولو ډګرونو کې يې ارزښتناک پرمختګونه وکړل او د زغم او ټول شموليت په احساس کې يې وده وکړه ـ د اسلام روح ته درناوی. په دې حکمونو کې، ښځو صوفيانو سفرونه کول او د نارينه وو تر څنګ به يې په جګړو کې برخه اخيسته. دوی ته درناوی او اوريدل کيده. دوی د زده کونکو او ښوونکو په توګه هڅول شوي او د ټولنې د اړينو برخو په توګه روښانه شوي، هغه همغږي منعکس کوي چې ځمکه او خلک تعريفوي.

يو اوږد او بډايه ليست شتون لري‌افغان صوفيانو چې د امپرياليزم او استعمار په کلکه غندنه کوله، د ظالمانو د استبداد په وړاندې يې لاريون وکړ او د سولې لپاره يې د سولې غوښتنه وکړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د جګړې بدئ. دا د افغانستان ښکلی تږوکر دی – هغه خلک چې زړورتیا، ښکلا او تکړه لري. دلته اسلام په نورو هېوادونو کې هغسې نه دی پلی شوی. دا د "صوفي سنتو کور" و چې فکري اړیکې یې لرې او پراخې وې.[۱۷] د معاصر افغانستان بنسټ اېښودونکی احمدشاه دراني پخپله د نقشبندي صوفیانو له مشهور نظم سره تړاو درلود. صوفیان د افغانستان له بنسټ سره دومره تړلي دي، چې د هېواد ټولو مشرانو ورته په ډېر احترام قایل وو. دا هغه څه دي چې طالبان یې تر دې هم زیات په دوديز ډول تر پښو لاندې کوي، د خلکو د تاریخ د حقیقت او واقعیت پر وړاندې یو جنایت دی. دا د صوفیانو په زیارتونو کې د پاچاهانو تاج اېښودل کېده، دا درویشانو وو چې خپل حاکمیت ته یې مشروعیت ورکړ.[۱۸] هغه څه چې یو وخت د تر ټولو روښانه رڼا په توګه سوځېدلي اوس د اور مړ شوي اور ته تیار شوي دي.

د هیواد په زړه کې د اوږدې مودې باورتاریخ دا دی چې هغه څه چې له زړه څخه تیریږي اکثرا د هغه څه څخه غوره وي چې له ذهن څخه تیریږي، لکه څنګه چې ډېری روحاني خلک د سرحدونو او وختونو په اوږدو کې باور لري. د طالبانو د فکر او د افغانستان د تاریخ تر منځ شخړه د دیوبندي د زده کړو شالید ته په کتو سره درک کوي. پداسې حال کې چې دیوبندیت د خپل تاریخ ډېره برخه په میراثي توګه قانوني او سیاسي وه، طبیعي ده چې د تصوف زړه ـ انعطاف پذیري د طالبانو لپاره مسله رامینځته کولی شي. د دوی لپاره په ناآرامۍ سره، د افغانستان تاریخ خالص د خپل صوفي هویت له مخې تعریف شوی دی. دا د خپل تاریخ ډېره برخه کې د تصوف رڼا ژوندئ او تنفس کړې ده ـ نو د دې په وړاندې د طالبانو جګړه یوازې منطقي ده.

داوود اعظمي په خورا ښه توګه تشریح کوي چې څنګه د شوروي یرغل او د بهرنیو ایډیالوژیو لکه وهابیزم او سلفیت تر راتګ پورې نه و ـ په ځانګړې ډول د توهین وړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

"نوښت" - چې د تصوف په وړاندې مخالفت پيل شو. له هغه ځايه، دا دښمني يوازې پياوړې شوه، نفرت، ويش او نه زغم ته وده ورکړه - د هغه څه برعکس چې هيواد يې د پيړيو راهيسې منلی و. د 1990 لسيزې په نيمايي کې د طالبانو د ابتدايي واکمنۍ پر مهال، د صوفي زيارتونو زيارتونه، چې د کلتور او عقيدې يوه برخه وه، تر ګواښ لاندې راغله، سره له دې چې صوفيان منحرف پاتې شوي او اجازه يې نه ده ورکړې چې خپل ميراث له لاسه ورکړي. دلته هم اړينه ده چې په دې برخه کې د طالبانو او داعش تر منځ توپير ومنو. په داسې حال کې چې طالبان په ښکاره توګه د خپلو ايډيالوژيو ملاتړي نه دي، د صوفيانو او شيعه لړکيو په وړاندې د دوی چلند د داعش په څير خورا سخت نه دی چې دواړه ډلې يې کافر اعلان کړي. برسيره پردې، دا مهمه ده چې يادونه وکړو چې شيعه او صوفيان يو کوچنی مګر ځواکمن شتون ساتي - د اقليتونو په توګه د دوی دريځ پدې معنی نه دی چې دوی په حقيقت کې دومره کوچني دي، يا دومره کوچني دي چې دوی له پامه غورځول کيدی شي. په حقيقت کې، دوی د افغانستان د جوړښت او تاريخ يوه مهمه برخه ده او د دوی له ځورونې هاخوا په زړه پورې ډول اړونده دي. د داعش او طالبانو تر منځ مذهبي اختلاف به په راتلونکي څپرکي کې تشريح شي، خو په لنډه توګه يادونه کول مهم دي چې د سطحي مشترکاتو سره سره، دوی په مذهبي ډګر کې يو شان نه دي.

طالبان د يوه نوي مذهبي غورځنګ په توګه

د طالبانو د شديد مذهبي تاريخ په ټولو پيچلتياو او ستمونو د پوهيدو لپاره يو بل مهم کليد د دوی د ټولنپوهنې معاينه ده، په ځانګړې توګه د نوي مذهبي خوځښتونو له لارې. ځينې وختونه په نيمګړتيا سره د a په توګه تعريف شوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

"کلت،" اصطلاح په ټولو نويو عقيدو يا کار کونکو باندې پلې کيږي‌د پراخو مذهبونو په حاشيو کې، ډيری وختونه د کرشماتي يا خورا واکمنو شخصيتونو لخوا رامينځته شوي ترڅو ځانګړي عصري اړتياو ته ځواب ووايی چې د دوديزو مذهبونو لخوا ندي پوره شوي او د عصريت ، کثرتيت او ساينسي نړۍ ليد ته د عکس العمل په توګه.[۱۹] نړدې هرڅه چې موږ ګورو له طالبانو سره پيښيږي‌نن ورځ د دې چوکاټ له لارې په سمه توګه تشريح کيدی شي - تر ټولو مهم، د دې غوښتنليک موږ سره مرسته کولی شي په ښه پوهيدو کې نه يوازې دا چې دوی ځنګه استخدام کوي، بلکې دوی ځنګه په دې کې بريالي دي. رويل ميجر استدلال وکړ چې سلفيزم د اسلام "نوي مذهبي خوځښت" دی.[20] په هرصورت، زه استدلال کوم چې موږ کولی شو طالبان د پيښې د يوې ځانګړې بيلګې په توګه واخلو. تر ټولو د پام وړ، د "نوي مذهبي خوځښتونو" چوکاټ

- هغه حرکتونه چې د بديل روحانيت وړانديز کوي يا دا چې د غالب مذهبي کلتور سره مخ دي - موږ ته فرصت راکوي چې پوه شو چې مذهبي ډلې ځنګه د مختلفو ټولنيزو عواملو پر بنسټ وده کوي. د طالبانو په قضيه کې، دا د دې فصل د بنسټ په توګه کار کوي. د دې ماډل په کارولو سره، موږ په بالقوه توګه پوهيږو چې ځنګه د طالبانو د راتلونکي وړاندوينه وکړو - که څه هم د نوي مذهبي غورځنګ په توګه نه وي مګر د يو ډير مذهبي هويت لرونکي سياسي حرکت په توګه، دا اړخونه لاهم مطابقت لري.

د مذهب ټولنپوهانو ډيری اجزاو وړانديز کړی چې په نوي مذهبي حرکتونو کې شريک شوي چې د دې په اړه قوي پوهه وړاندې کوي چې په حقيقت کې د دوی بدلون او په دې توګه د دوی راتلونکی. هغه څه چې د دې ډول حرکتونو بريا يا ناکامي تعريفوي په يو څو معيارونو پورې اړه لري چې موږ کولی شو له طالبانو سره په اسانۍ سره وپيژنو. لومړی د ګروپ په جوړښت کې د ټولنيز - ډيموګرافيک بدلونونو تحليل دی. لکه ځنګه چې غړي بدليږي، نو زړه هم بدليږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګروپ د دوی په سیاسي اهدافو، مذهبي فکرونو، تګلارو او حکومتدارۍ او داسي نورو باندې اغیز کوي، په ځانګړې توګه لکه څنګه چې د ډلې عمر ډیموګرافیک بدل شوی، او غړي په زیاتیدونکې توګه د ځوان نسل سره تړاو لري، د دوی هویت، او په دې توګه لید او کړنې هم بدلې شوې. . په ورته ډول، لکه څنګه چې د دوی شاوخوا نړۍ پرمختللې او د دوی مشرتابه بدلون موندلی، د دوی وده په مختلفو لورو کې راښکته شوه. په ډیرو نویو مذهبي خوځښتونو کې د دویم نسل راتګ د دې ډلې د بنسټیز ماهیت او راتلونکي په بدلولو کې د پام وړ دی. لکه څنګه چې د غړو تولنیز - ډیموګرافیک بدلیږي، ننګونې زیاتیږي. طالبان نن د سپټمبر د یوولسمې او د امریکا له یرغل وروسته د ځوانانو لوی شمیر لري – هغوی د خپلو مشرانو په پرتله په بله نړۍ کې لوی شوي دي. په دې اساس، دوی د ډلې د بقا لپاره ننګونې رامینځته کوي. په نهایت کې ، لکه څنګه چې موږ اوس د پیژندنې په دې بحران کې ګورو ، غړي کولی شي په احتمالي توګه د ایډیالوژۍ او ژمنو له سره له سره غور پیل کړي. کله چې جګپوړي سخت دریځي له منځه ځي، پوښتنه دا ده چې ایا د نن ورځې ځوانان چې خپل ګرځنده تلیفونونه خوښوي او له بهرنۍ نړۍ سره اړیکې غواړي - کله چې دوی د قحط او نړیوال انزوا ښخه ستړي شوي - ورو ورو به طالبان ختم کړي؟ موږ پوهیږو.

دوهم، په مشرتابه کې بدلونونه د نوي مذهبي خوځښتونو لپاره لوی ګواښ دی - که هغه په انفرادي، جوړښتونو یا منځګړیتوب شبکې کې وي. د حرکت مخ د پیروانو د باور او لامل ته د وقف د پام وړ برخې په توګه کار کوي. د مشر پرته، غړي د هدف لید له لاسه ورکوي - دوی نه یوازې هڅونې ته اړتیا لري، بلکې د هغه چا هڅونه چې زړور، وړ واک لري. د ملا عمر له مړینې وروسته، دا تشه هیڅکله ډکه نه شوه - د هغه مذهب

(c) ketabton.com: The Digital Library

شخصیت او حیثیت د بنسټ ایښودونکي په توګه هر هغه څه چې جانشین یې وړاندیز کولی شي. نن ورځ، د ستر مشر په پریکړه تمرکز د دې ډلې انحصار د دوامدارې بقا لپاره په داسې شخصیت باندې نور هم زیاتوي. سربیره پردې، د بریالیتوب مسله چې د مشر له مړینې وروسته رامینځته کیږي ګډوډي او ګډوډي رامینځته کوي او پدې توګه د ډلې د ضعیف کیدو لپاره خلاصیږي. دا په اوسني حالت کې د سراج او یعقوب ترمنځ د سیالۍ له لارې څرګندیږي. په هرصورت، تر هغه وخته چې ستر مشر قوي وي، د قوي ملاتړ سره، د مشرتابه له امله د ډلې د سقوط خطر خورا لږ دی. دا یوازې یوه لاره ده چې له لارې یې نوي مذهبي خوځښتونه له مبارزې سره مخ کیدای شي، په داسې حال کې چې له طالبانو سره نورې لارې هم شته چې د هغو مسلو له امله چې د دوی بقا له خطر سره مخ کوي، تر ډېره د منلو وړ ښکاري.

دا ډول ډلې باید مشروع مشران ولري چې کافي واک ولري او نه یوازې دا چې دا واکونه د مؤثره او مشروع مشرتابه لپاره روښانه نظریاتي توجیهاتو ته اړتیا لري - لکه د ملا عمر د بام فعالیت یا د ملا هیبت الله مذهبي او علمي دریځ. سربیره پردې، دا واک ډیر مشروع ګڼل کیږي او په اغیزمنتیا کې زیاتوالی راځي ځکه چې غړي خپل ځان د ځواک په سیستم کې د ګډون کونکي په توګه درک کوي - د دوی په ځان باور زیاتوي. همدارنګه، ډله باید د دې وړتیا ولري چې یو ډیر الهام لرونکی رضاکار، مذهبي ځواک تولید کړي چې د تبلیغ کولو لپاره هڅول کیږي. دا په ښکاره توګه طالبان په لوی مقدار کې لري. تر دې دمه، د چک لیست توکي په نښه شوي، چې طالبانو د نوي مذهبي غورځنګ د راتلونکي بریالیتوب لپاره ټول اړین عناصر ښودلي. په نهایت کې، که څه هم، او د ډلې د راتلونکي په اړه بحث کې د دلیل سره خورا اړونده

(c) ketabton.com: The Digital Library

نن ورځ، د دې ډلې وړتیا ده چې خپل ځوانان په کافي اندازه ټولنیز کړي ترڅو د دوی د نیمګړتیا مخه ونیسي. څرنګه چې نن ورځ د طالبانو ځوان نسل د ډیجیټل دور محصول دی، ټولنیزو رسنیو ته د دوی جذب او په دې توګه نړیوال متقابل عمل د زړو، سخت دریځو، دودیزو غړو انحصار ته سخت ګواښ دی. د شرایطو په نظر کې نیولو سره، د طالبانو د واکمنۍ په لومړۍ دوره کې انټرنیټ بند شوی و، مګر اوس په افغانستان کې 7 ملیون انټرنیټ کاروونکي لري (57 سلنه ټویټر، 39 سلنه فیسبوک، او 2 سلنه یوټیوب). [۲۱] یوځل بیا، دلته یوه ستونزه ده چې ډله ورسره مخ کیږي کله چې خپل بقا او راتلونکي ته ګوري - ایا دوی به وکولی شي نسلي توپیرونه اداره کړي؟ دا به په راتلونکو لسو کلونو کې څنګه لوبه وکړي؟ دا یو کلیدي ټکی دی، که کلیدي ټکی نه وي، د دوی د راتلونکي بریالیتوب د پوهیدو لپاره.

د پام وړ شتون لري‌د ډلې په زړه کې د ادراکي اختلاف احساس - یو دومره شدید چې د دوی ټول راتلونکي ته وده ورکړي. په اصل کې؛ د ډلې عقیدې او عملونه سخت وخت سره سمون لري. حتی کله چې دا همغږي ښکاري، داسې شواهد شتون لري چې د اختلاف فضا ته اشاره کوي. سربیره پردې، په ټولنیز چاپیریال کې بدلونونه د نوي مذهبي خوځښتونو لپاره خورا مهم دي. د طالبانو په قضیه کې د نړیوالتوب اهمیت باید له پامه ونه غورځول شي. پداسې حال کې چې دا د ودې او پراختیا لپاره فرصتونه رامینځته کوي، دا د ډلې لپاره یو خنډ دی. د ځوانانو د ډیجیټل ټولنیز کولو وده سره، نور د انزوا کولو آرامۍ کمبل شتون نلري، او پدې توګه یوازې ډلې ته انحصار او وفاداري. هغه سرحدونه چې د دې ډلو انزوا او عقیده ساتي غړي یې د نړۍ د نورو برخو په وړاندې ودروي - دا "موږ د دوی په مقابل کې" کیږي. د

(c) ketabton.com: The Digital Library

بيرته راستنيدنه‌د طالبانو

مسله هغه وخت پيل کيږي کله چې دا سرحدونه د ژوند اړتياو سره مداخله پيل کړي. لکه څنګه چې افغانستان د اقتصادي محدوديتونو او نړيوالو بنديزونو له امله له لوی قحط سره مخ دی، بالاخره به په طالبانو باندې د خلکو باور کم شي او د غړو لومړيتوبونه به بدل شي. دلته د ټولنپوهانو په وينا، د داسې ډلو لپاره د ناکامۍ لومړی مرحله ده. کله چې طالبان په لومړي ځل په ۱۹۹۰ لسيزه کې واک ته ورسېدل، نو ډېر وروسته يې په ۲۰۰۱ کال کې له ننګونو سره مخ شول. دا ځل د شل کلنې بريالۍ ياغيتوب له ترسره کولو وروسته، دوی په دې باوري دي چې بيا به يې څوک ننګوي- لږ تر لږه په دې ډول. يوه لويه پيمانه. دا موږ د سياسي بدلونونو اضافي فشار ته راوړي، کوم چې کولی شي د ډلو لپاره ګټې يا زيانونه رامنځته کړي. لکه څنګه چې يادونه وشوه، سيمه ايز لوبغاړي دلته د پام وړ اهميت لري. هغه څه چې پر دوی اغيزه کوي، په ټولو اغيزه کوي - ايا دوی د طالبانو مالي او سياسي ملاتړ غوره کوي چې خپل معيشت په بشپړ ډول بدل کړي. دلته ترټولو اړونده پاکستان دی - په تاريخي توګه، د دوی ژوند ليک. نور لوبغاړي لکه ايران او چين هم اوس په ورته ظرفيت کې لوی رول لوبوي.

ټولنپوه براين ولسن تشريح کوي چې څنګه نوي مذهبي حرکتونه "د خلاصون لپاره ډاډمن، چټکې لارې وړاندې کوي." د جنت په اړه د طالبانو ليوالتيا، د نورو مذهبي بنسټپالو ډلو په څير، او د هغې د ترلاسه کولو لپاره د يوې نمونې په جوړولو کې د دوی بيړنۍ اړتيا، د نجات د ترلاسه کولو لپاره د دې ډول بې رحمه هڅې په توګه بيان کيدی شي.[22] په هرصورت، دا اړخ شايد داعش او القاعدې ته ښه منسوب شي، چې په تيرو څو کلونو کې يې دا نا اميدي په څرګنده توګه ښودلې ده. له بلې خوا، طالبان اوس په خپل ملي حکومتولۍ ډير تمرکز کوي - که څه هم د نجات مفهوم د دوی د ريښو په پوهيدو کې مرسته کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

افراطيت او وسله وال جهاد په عمومی توګه. هغه څه چې دا ډلې په ګډه سره لري، که څه هم، د دوی د نړيوال مذهبي تعريف شوي هويت احساس دی - يو چې په نړيواله او سيمه ايزه توګه ريښې لري - چې بيا د دې پر بنسټ سياسي عمل ته وده ورکوي. دا په نوي مذهبي خوځښتونو کې ليدل کيږي، او په ځانګړې توګه سلفيزم. البته طالبان په دې مولد کې پوره مناسب دي - د دوی ليد يوازې په ځان پورې محدود نه دی، بلکې ټولې نړۍ ته غزيدلی او يوازې د سياسي حرکت له لارې پوره کيدی شي. مذهبي اصالحات د سياسي او ټولنيزو ستونزو د حل په توګه د نوي مذهبي خوځښت ټولنپوهنه کې يو کلاسيک ټريپ دی - دا هغه څه دي چې د ډلې استخدام، هڅونې او دوامدار بقا تغذيه کوي. د طالبانو انفراديت او د هغو ايډيالوژيو له عنعنوي اړخونو څخه چې دوی يې پور اخلي، او همدارنګه په دې برخه کې د دوی انفراديت د دې تيوري سره مرسته کوي چې دوی د نوي مذهبي حرکت په توګه طبقه بندي کيدی شي. برسېره پردې، د مذهب او هويت تر منځ د اړيکو تحليل د روښانه انځور په ترلاسه کولو کې مرسته کوي چې د دې حرکتونو شخصي جذب څه شی دی. مذهب د ټولنيز او سياسي عمل د وروستي توجيه او مشروعيت په توګه کار کوي، د الهی تصويب شويو صفاتو د نظرونو پر بنسټ. همچنان ، په خپلمنځي کچه ، دا حتمي سرچينه ده چې موږ څنګه د نورو قضاوت کوو. دا د خپل ځان اصلي سرچينه وړاندې کوي چې خلک ځواکمن کوي، او په دې توګه د مذهب مفکوره د بدلون ځواک په توګه غوړوي. دا حرکتونه هويت بيا تعريفوي - دوی پيروان فعالوي، هڅوي او محدودوي. په تحرک کې دوی ځان د يوې ډلې ځواک په توګه ګوري، کوم چې دوی په خپلو کړنو او باور ته ژمنتيا ته هڅوي. په نهايت کې، دا دوی د موږ په مقابل کې د متحرک په رامينځته کولو کې خنډ کوي چې باالاخره جلا کيږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوی. موږ کولی شو په اسانۍ سره معلومه کړو چې طالبان په دې ډګرونو کې څنګه ځای لري. په هرصورت، د دې نسل سره، وروستی خنډ د 1990 لسیزې د پخوانۍ ډلې په څیر ولاړ نه دی.

په نهایت کې، ایا طالبان کافي کیدی شي یا نه‌د نوي مذهبي غورځنګ په توګه طبقه بندي، د مذهب په اړه د مختلفو ټولنیزو نظرونو لیدل د دوی د مطالعې لپاره خورا ګټور کیدی شي، په ځانګړې توګه کله چې موږ ناڅرګنده سیمې ته لاړ شو.

د طالبانو داستان او معاصرمسلمانه نړۍ

د طالبانو بیلابیلې کټګورۍ په پراخه کچه راوتلې دي، له ایډیالوژیک پلوه له زده کړو طالبانو نیولې تر غیر فعالو غړو پورې، له جبري ګډون کوونکو څخه نیولې تر محلي جنګیالیو پورې، د لومړۍ کرښې یاغیانو پورې په بشپړ ډول بې باوره او په پای کې هغه کسان چې یا هم ظالمان غله او یا هم پاک، پاک، "اصلي طالبان" دا کټګوري یو پراخه لړۍ پوښي، البته، مګر موږ ته د طالبانو د جوړښت د پام وړ واقعیت ته د نظر ورکولو په برخه کې خورا ښه دنده ترسره کوي، د دې برعکس چې دوی د یوې لویې ډلې په توګه لیدل کیږي. همدارنګه، د طبقه بندي کولو او د واضح لیبلونو سره تړلو خطرونو په اړه، موږ کولی شو دا ومنو چې هغه سختۍ چې دوی یې پیروي کوي او ملاتړ یې کوي د دودیز دیوبندیز څخه یو بدلون دی، یو لوی عامل دی چې دا وښيي چې څنګه د دوی لیبل کول لکه څنګه چې په اوسني ډګر کې. په کافي اندازه ناسمه ده. د ټولو ډلو سره یو ټکی راځي چې افراطي فرعي فرقو ته وده ورکوي چیرې چې پوښتنې او دلیلونه راپورته کیږي چې ایا د دوی لوی توپیرونه کافي دي چې دوی د پیژندنې لیبل څخه په بشپړ ډول بې برخې کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دیني روایتونهد طالبانو

دا زړه راښکونکی دی چې د ډلې په خورا ځان تاکل شوي لیبل کې د ستړیا اعتراف وکړئ. "طالب" په عربي کې زده کونکي یا د پوهې غوښتونکي ته ژباړل کیږي - او بیا هم طالبان په شدت سره کار کوي ترڅو د پوهې هر هغه نښه له مینځه یوسي چې د افغانستان د تاریخ او کلتور په جوړښت کې په زړه پورې ځای لري، پداسې حال کې چې ښځې او نجونې د زده کړې له فرصت څخه بې برخې کوي.

د دې تر څنګ دا هم ډېره مهمه ده، چې طالبانو ته په هغه چاپېریال کې د یوه دیني بنسټ په سترګه وکتل شي، چې دوی یې هڅه کوي. معاصره مسلمانه نړۍ په دوامداره توګه د ټولنیز - مذهبي بدلونونو سره مخ ده ځکه چې تعلیم او رسنۍ پراخیږي او زاړه درجه بندي د اصلاح شوي چلند لخوا بدلیږي. که چیرې د طالبانو په فکر کې کومه لاره پرانیستل شي، لکه څنګه چې دا کتاب وړاندیز کوي، د هغو توپیرونو سره چې دوی یې د 1990 لسیزې په پرتله د خپلو پلرونو په پرتله درلودل او ښودل شوي، په راتلونکي کې ممکن د دوی د معاصر وخت سره یوځای د کار کولو هڅې او اصلاحات شامل وي. نادر تمایلات، او په دې بهیر کې بیا ځان د نورو افراطي ډلو لکه داعش/ISK څخه جلا کوي. د دوی د حکومت کولو نوی حقیقت به یقینا په دې باندې اغیزه ولري چې دوی څنګه خپل دیوکراتیک ماډل پلي کوي، او له همدې امله د دوی د مذهبي ایډیالوژۍ کرښې تر اوسه پورې په هوا کې د دلیل وړ دي - یا لږترلږه د دوی احتمال لري. عصري مسلمان روڼ اندي، چې علما هم پکې شامل دي، پخپله د بدلون سره مخ دي - آیا طالبان به له دې څخه اغیزمن شي؟ که موږ وګورو چې دوی د خپل دودیز انزوا څخه ځانونه لیرې کوي، دا نظر چې دوی د اسلامي نړۍ د رجحاناتو (او په دې توګه هم اغیزه کوي) اغیزه کولی شي - د منفي نه بلکې په مثبت ډول - امید دی چې دا لیرې نه ده. په ټوله اسلامي نړۍ کې د علماوو دود دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو مذهبي جوړول‌هغه تاسیس چې علما په تاریخ کې د اصلاح کونکو په توګه لیدل کیږي. طالبان شاید دا دود تعقیب کړي خو تر دې دمه یې د خپل واک له لارې د کوم پرمختللو اصلاحاتو د راوستلو ډیر امکانات نه دي ښودلي.

د تاریخي پیچلتیاو په پام کې نیولو پرته د معاصر واقعیتونو په نښه کول چې عصري پیښې رامینځته کوي ګمراه کیدی شي. مذهب او په تاریخ کې د هغه ځای یو ژور مرکب شی دی. په هرصورت، موږ نشو کولی دا مسلې په ټولګي پورې محدود کړو. په مدرسو کې د افراطي زده کوونکو د ناستو او په ناڅاپه توګه په سختو تاوتریخوالو او "وسله وال جهاد" کې د ښکیلتیا تصور خورا خطرناک دی. هغه چې د کمولوزم او اسلاموفوبیا جال ته لار هواروي. د یادولو لپاره ترټولو مهم شی د هغه وخت ټولنیز او سیاسي شرایط دي چې دا زده کونکي په ټولګي کې وو. په 1980 لسیزه کې دا له روسانو سره جګړه وه، د یوه بهرني اشغالګر سره جګړه وه- او د امریکا لخوا د مجاهدینو غورځنګ ته په بشپړه توګه اکمالات کول ګران کار دی چې د دوی مقاومت د منلو وړ غبرګون نه و. او له دې ډېر وخت وروسته د امریکا یرغل بیا د یوه بهرني ځواک پر وړاندې د مقاومت دغه مفکوره ترویج کړه. که څه هم یو څوک شاید حیران شي چې که سیاسي حالات بل ډول وای، نو له دې مدرسو به څه راوتلي وای؟ ایا په هرڅه کې به څه راوتلي وي؟ او کېدای شي دا پوښتنه ونشي چې افغانستان به له اسلامپالو او طالبانو پرته څه و، خو که د شوروي او امریکا له خوا یرغل شوی نه وای نو افغانستان به څه ډول وای؟

د پام وړ خبره دا ده چې دا یوازې په مدرسو کې نه وه چیرې چې دا ایدیالوژیو ملاتړ کیده. دا د کډوالو په کمپونو کې هم وو:

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه خلک چې په خورا بې وزلو شرايطو کې ژوند کوي، پرته له کور، په بهرنۍ خاوره کې يوازې د هغه څه يادونه لري چې يو وخت ستړي شوي او ځورول شوي، د ځوابونو په لټه کې دي. داخل کړئ: د مبلغين غبر. طالبان نن ورځ يوازې د ځينو لويو بدو ايډيالوژيو محصول نه دی - بلکې د خلکو درد، نا اميدۍ او د اختيارونو نشتوالي دی. په تيرو شلو کلونو کې د تحليلونو نيمايي برخه د دې حقيقت څخه د ارادې ناپوهۍ له امله خورا دقيقه خالي وه. د دې انساني عنصر څخه انکار کول دا ټول هغه ځای دی چې موږ خپله لاره له لاسه ورکوو. يوازې الهيات ته د هر څه منسوب کول يو ستونزمن مفکوره ده چې ډيری وختونه زموږ په دوره کې منل شوي. مذهب له نړيوالو مسلو سره د تباهۍ د يو لوی لامل په توګه ترلی دی کله چې په حقيقت کې دا خورا پراخه او پيچلی جوړښت دی چې دې اړخ ته په دومره ناپوهۍ او اسانۍ سره راتيت شي. مذهب، سياست او ټولنه په داسې طريقو سره تعامل کوي چې موږ يې د پوهيدو هڅه کوو - دا اکثرا پخپله مذهب دی چې زموږ ټولنيزې ناروغۍ يې درملنه کړې او د نړۍ کړاوونه يې کم کړي دي. کله چې موږ يو لنډ نړيوال ليډلوری په پام کې ونيسو، کوم چې د ځواک د تحرک، امپرياليزم، اقتصادي نابرابرۍ او تبعيض واقعيتونه حسابوي، موږ کولی شو په ښه توګه پوه شو چې دا څنګه دي چې دا ډول ډلې خپل مذهبي شاليد ته د بدلون او پلي کولو په توګه ګوري. د داسې ميراثونو د حل په توګه.

په داسې حال کې چې افغانستان د توکميزو او ښاري او کليوالي توپيرونو له مخې په ويش کې ډوب دی، دا د منلو وړ ده چې خلک مذهبي نظرياتو ته د يو متحد ځواک په توګه وګوري ترڅو دوی له خپګان څخه وژغوري - او په عمل کې، طالبان مجبور کړي. د دوی په فکر کې ډير مناسب او ټول شموله او اړين اصالحات تعقيب کړي. هيله ده،

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا، د افغانستان د صوفي میراث پیاوړي میراث هم په داسې حالت کې ډیر پیاوړی او اړونده کیدی شي. دا ممکن یو لږ احتمالي سناریو وي، مګر دا د کافي ظرفیت سره یو دی چې په جدي توګه په پام کې ونیول شي، او دا به یوه پایله وي چې د ښه وړ وړ وي.

د ييل يو هنتون پريس

(c) ketabton.com: The Digital Library

5

د طالبانو متحدين او دښمنان

پاکستاني طالبان او اسلامي دولت په خراسان کې (ISK)

په افغانستان کې د طالبانو راتګ لا دمخه د ډيورنډ کرښې له هغې غاړې پاکستان ته راوتلی دی، چيرې چې د دوی هڅول شوې خور تنظيم، پاکستاني طالبان (تحريک طالبان پاکستان – ټي ټي پی) بيا ځان ټينګار کړی دی. کابل ته د طالبانو له راتګ وروسته پاکستان په يوه کال کې په تروريستي فعاليتونو کې ۵۰ سلنه زياتوالی موندلی دی..1 دا هغه ډله ده چې د ۲۰۱۲ کال په اکتوبر کې يې ملاله يوسفزۍ په ډزو وويشتله، هغه يې له خپل وطن پاکستان څخه وويشتله او وروسته يې په ۲۰۱۴ کال کې د پېښور په ارمي پبلک سکول کې د ښوونځي ۱۴۱ زده کوونکي ووژل. يوه تروريستي ډله چې د افراطيت مختلفې بڼې لري — له شيعه ضد څخه نيولې تر فرقه يي غله د کشمير متمرکزو اورپکو ته - دا ډله اوس د کلونو کلونو د پاکستان د اردو لخوا د مقابلې او مقابلې وروسته ځان بيا تنظيم او ځای په ځای کوي. پاکستان هڅه وکړه چې دا ډله د خبرو اترو له لارې د افغان طالبانو لخوا تمويل کړي (د ۲۰۲۱ کال له اګست راهيسې) خو لږ ګټه يې نه ده کړې. دې د ۲۰۲۲ کال د نومبر په وروستيو کې په ټول پاکستان کې د خپل تر هګريز کمپاين د بيا پيلولو اعلان وکړ. افغان طالبانو تر اوسه يوازې له پاکستان سره مرسته کړې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

په نیمه زړه د TTP په تعقیب کې، څکه چې دواړه ډلې د اوږدې مودې لپاره د دوه اړخیزو ګټورو اړیکو څخه برخمن دي. دې کار د افغانستان او پاکستان ترمنځ ترینګلتیا رامنځ ته کړې ده. د پاکستان لومړۍ انګلیسي ورځپاڼې ډان د ۲۰۲۲ کال د نومبر په ۳۰ مه په یوه اداریه کې په مناسب ډول وایي:

> . . . دولت باید پوه شي چې موږ اوس چیرته یود لسیزو د غلطو، امنیتي متمرکزو پالیسیو پایله، په ځانګړې توګه د "ستراتیژیکو ژورتیا" مفهوم چې د افغان طالبانو په دویم راتګ سره، وده کړې ده.
> - او د بیا لیدل شوي خوب خوب یې راپورته کړ.[2]

په ورته وخت کې، په داسې حال کې چې د طالبانو بیرته راستنیدل بې له شکه د سیمې لپاره یو ګډوډ حقیقت دی، دوی ممکن نور په صحنه کې ترټولو بد ځواک نه وي. داعش، په خراسان ولایت کې د اسلامي دولت تر ټولو نوې ترهګره ډله ده چې له افغانستان څخه د لوبې د ډګر په توګه کار اخلي. پرته له دې چې دوی ټول نوي ندي. دوی په لومړي ځل په ۲۰۱۵ کال کې په افغانستان کې خپل ناوړه سر راپورته کړ او وړو ورو یې د خپلو غړو شمېر زیات کړ او په پایله کې یې ترهګریز بریدونه وکړل. د ظالمې ډلې د یوې ځانګې په توګه چې موږ د داعش یا داعش په نوم پیژنو، یوازې د دوی له نوم څخه دا روښانه ده چې دوی یوه خطرناکه ستونزه ده. داعش د ۲۰۲۱ کال په اګست میاشت کې د طالبانو د نیولو پر مهال د کابل پر هوایي ډګر برید وکړ او د نړۍ پام یې ځان ته جلب کړ. په داسې حال کې چې دغې ډلې په تېرو کلونو کې لسګونه ځله په افغانستان او پاکستان کې ملکي وګړي په نښه کړي او سلګونه یې وژلي، خو اصلي هدف یې افغان طالبان دي. - په ځانګړې توګه له هغه وخته چې دوی کابل ته راستانه شول. ښایي یو څوک په سمه توګه حیران وي چې ولې دا داسې ده کله چې موږ ته د داسې ډلو په اړه هر څه ویل کیږي دا معنی لري چې دوی دوه اړخونه دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورته سکه په هرصورت، د طالبانو په دننه کې د ورو بدلونونو سره، دوی د دوی سره د مبارزې لپاره ستراتیژي جوړوي. د انتها او انتها تر منځ جګړه روانه ده، چې د طالبانو نوې دنده نوره هم ستونزمنه کوي، او د افغانانو لپاره سوله نوره هم اوږده کوي.

پاکستاني طالبان

پس منظر

د سپټمبر د یوولسمې له بریدونو سمدستي وروسته، په داسې حال کې چې افغان طالبان په لومړي سر کې په هېواد کې د امریکا د پوځي حضور تر ولکې لاندې وو، د پاکستان په څنګ کې یو بد او خطرناک حقیقت راڅرګند شو. د طالبانو او القاعدې ډېری غړي د پاکستان د فدرال تر ادارې لاندې سیمو (فاټا) ته تښتیدلي دي. په هغه وخت کې د یوې نیمه خودمختاره سیمې په توګه فعالیت کاوه، دا سیمه د پاکستان له اصلي جریان څخه جلا شوې وه او د اوږدې مودې راهیسې د سیمه ایزو او بهرنیو مجرمینو او اورپکو لخوا د پټنځای په توګه کارول کیده. دا سیمه د افغان مجاهدینو – دیني جنګیالیو – او د ۱۹۸۰ لسیزې په اوږدو کې د لسګونو مسلمانو هیوادونو څخه د جنګیالیو لپاره د یوه پلیټ فارم او تمځای په توګه کارول کیده چې پر افغانستان د شوروي د یرغل سره مقابله وکړي. د سعودي پیسې، د پاکستان خاوره او مدیریت او امریکایي وسلې په ګډه په ۱۹۸۹ کال کې د شورویانو پر وړاندې د خبرو میزونه پرانستل. مګر د "خدای د سرتیرو" لپاره چې په بریالیتوب سره یې افغانستان بیرته ترلاسه کړ، د بریا مزه یو روږدي شو.

په داسې حال کې چې امریکا د نورو مهمو مسایلو لکه د شوروي اتحاد د ړنګیدو او د هغې له پایلو په ځانګړې توګه په ختیځ کې د لاسوهنې لپاره له افغانستانه خپل لاسونه وینځل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اروپا، اوس بې روزګاره او بې کوره جنګیالیو کدرونو د افراطیانو او سپېڅلی جنګیالیو نوی نسل زیږولی. القاعده، طالبان او لشکر طیبه د هغه وخت زامن وو. پاکستان له دوی څخه ځینې یې ګومارلي چې خپل ټوپکونه د هند په لور واړوي، په ځانګړې توګه په جنجالي او ناکراره جمو او کشمیر کې، په داسې حال کې چې نور بیرته خپلو سیمو ته ستانه شوي ترڅو د اورپکو پیل پیل کړي، لکه د ازبکستان اسلامي غورځنګ او په اندونیزیا کې جماعة اسلامیه، یا په هوښیارۍ سره له افغانستان څخه د تروریستي ډلو په څېر خپلواکې ډلې پیل شوې.[3]

د شوروي ضد "جهاد" دورې (1980 لسیزې) راهیسې، فاټا د ټولو پټو وسله والو لپاره د مرکز په توګه کار کاوه - هغه څوک چې د پاکستان ملاتړ کوي او همدارنګه د هغه په وړاندې کرکه لري. د سپټمبر د یوولسمې وروسته د ترهګرۍ پر وړاندې جګړې دغه پټنځای ته اورپکي نور هم جلب کړل. د پاکستان پوځ په 2002-3 کې سیمې ته لاړ ترڅو د قبایلي ډلو لخوا رامینځته شوي مقاومت مخه ونیسي چې په چټکۍ سره په پرمختللو ترهګرو ډلو باندې بدلیږي، مګر دا د حیرانتیا وړ و. اورپکي جګړې ته چمتو وو او پاکستان په لومړي سر کې یو کمزوری انتخاب وکړ: د سولې خبرې اترې چې یوازې وسله وال یې ځواکمن کړي لکه څنګه چې دوی د پورته کیدو په حال کې وو. قبایلي ادارې، چې په تاریخي ډول د پاکستان د دولت د شریکانو په توګه کار کوي، په دې بهیر کې قربانۍ ورکړل شوې او یوازې وضعیت یې لا پسې خراب کړ. ما په سیمه کې د ډیرو پښتنو ملګرو څخه اوریدلي دي چې واک د سیمه ایزو قبایلو څخه چې د ملکانو په نوم پیژندل کیږي - اورپکو ته لیږدول شوی، هغه ورځ چې یو پاکستانی جنرال مستقیم د سولې تړون چې د شکای تړون په نوم یادیږي - د 27 کلن آزاد وسله وال نیک سره لاسلیک کړ. محمد په 2004 کې. سیمه ایز قومي مشران په دې پروسه کې شامل نه وو، چې دا د دوی حیثیت او نفوذ ته زیان رسوي. دوی مخکې په توګه دنده ترسره کوله

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پاکستان د ايالت او سيمه ايزو قبايلو ترمنځ کشن. دې معاملې وسله وال نور هم بډايه کړل (لږترلږه 540,000 ډالر) ځکه چې دوی دا پيسې له جنرال ښخه په دې پلمه غوښتلې چې دوی بايد د القاعدې مالي مرستې بيرته ورکړي مخکې لدې چې دوی اړيکې پرې کړي او دوی ته لارښوونه وکړي چې سيمه پريږدي..[4] په دې بهير کې اورپکو د پاکستان له بند ښخه د خپلو ډېرو ملګرو د خوشي کولو په اړه خبرې اترې وکړې. د طالبانو او القاعدې دواړو ته نږدې، نيک محمد د هوکړې د مراعت کولو هيڅ نيت نه درلود او يوازې يې په سيمه کې د دې سازمانونو د خيمو د پراخولو لپاره د وخت په ترلاسه کولو اراده درلوده.[5] هغه بايد له منځه يوړل شي او دا کار په دوو مياشتو کې د امريکا او پاکستان د بې پيلوټه الوتکې لخوا ترسره شو. که څه هم زيان لا دمخه شوی و.

د کوم درس په زده کولو کې پاتې راتلل، پاکستان د 2004-6 په موده کې په سيمه کې د مختلفو اورپکو ډلو سره د يو څو نورو معاملې کمول غوره کړل، دا فکر يې کاوه چې دوی په عين وخت کې د اورپکو د منظرې په اړه ښه پوهه رامينځته کړې. دوی حتی په سيمه کې يو څو مليشې سپانسر کړې ترڅو د نه پخلاکېدونکي اورپکو سره جګړه وکړي، مګر دې ټولو يوازې د فرانکنسټين ډير شيطانان رامينځته کړل. بريګيډير اسد منير، د پاکستان په ISI کې يو ضميره افسر چې دا ډله يې له نږدې څارله، دا په ښه توګه څرګنده کړه:

> له ترهګرو سره د مقابلې لپاره يوه متمرکزه ستراتيژي هيڅکله تعقيب نه شوه. د ۲۰۰۶ کال په سپتمبر کې حکومت د شمالي وزيرستان له طالبانو سره د سولې يو بل تړون لاسليک کړ. د دې معاملې له امله بهرنيو وسله والو په ښکاره فعاليت پيل کړ. د سيمې خلکو ته يوازينۍ لاره د طالبانو د واکمنۍ منل وو.[6]

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

پاکستاني طالبانو ته د اسلام آباد د ځان د ماتي ورکولو د پالیسیو په پایله کې ورشئ — تړل شوي، بار شوي او وژونکي. دغه ډله چې د TTP په نوم پیژندل کیږي په 2007 کې د افراطیانو د یوې تاوتریخوالی ډلې په توګه راڅرګنده شوه، چې په ټول پاکستان کې یې تباهي رامنځته کړه. دې ډلې د طالبانو مشر ملا محمد عمر د خپل روحاني مشر په توګه اعلان کړی و او ژمنه یې کړې وه چې د امریکا پر ضد به په جګړه کې د افغان طالبانو ملاتړ کوي. په داسې حال کې چې دا ډله د شوروي ضد "جهاد" پورې تړاو لري لکه څنګه چې مخکې تشریح شوي، د 11/9 او په افغانستان کې له جګړې وروسته د دوی سازمان د خپلو وړتیاوو او وحشت له مخې په تدریجي ډول وده وکړه او پراخه شوه. د 2007 څخه وروسته کلونو کې، د دوی د ځانمرګو بریدونو وحشتناکه لړۍ، او د پاکستان په اردو او حکومت او همدارنګه په ملکي وګړو باندې هدفي بریدونه، په پاکستان کې د ویجاړونکي اورپکۍ راڅرګندېدل په غمجنه توګه وښودل.7

پداسې حال کې چې د دوی اعلان شوي اهداف په هیواد کې د دوی په ځانګړي ډول د اسلامي قانون پلي کول، د "حاکمیت" تاسیس کول، په ځانګړې توګه د پاکستان په قبایلي سیمو کې، او د پاکستاني امنیتي ځواکونو په وړاندې جګړه کول د افغان طالبانو یادونه وه - کوم چې دوی یې ګڼي. - یو ملګری او الهام پیدا کړ - د دوی توپیرونه هم خورا مهم وو. د حقاني شبکه، چې مشري یې جلال الدین حقاني کوله، د پاکستان – افغانستان په قبایلي سیمو کې د ۱۹۸۰ لسیزې په افغان جهاد کې د خپل رول له امله د دواړو ډلو ترمنځ د پله په توګه کار کاوه. په داسې حال کې چې له تاریخي پلوه د پاکستان آی ایس آی ته نږدې او وفاداره وه، د حقاني ډله د پاکستان په قبایلي سیمو کې د خپلې شبکې د دوام لپاره اړتیا لري او TTP د دوی یو له مهمو سیمه ییزو متحدینو څخه و. ویشل شوي وفاداری د دې ډلو سره مرسته وکړه چې په خیانت چاپیریال کې ژوند وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

متحدين او دښمنان د طالبانو

په پاکستان کې د ۲۰۰۷ او ۲۰۱۴ کلونو ترمنځ د ځانمرګو بريدونو او زوروړو تاوتريخوالو منظموالی دا وښوده چې پاکستاني طالبان څومره پياوړي شوي دي. د قبايلي توب او د ډېرو پيسو په واسطه هڅول شوي، دوی د مذهبي، سياسي او ټولنيز-اقتصادي فکتورونو ګډوډ مخلوط له لارې نور هم وده وکړه، د پاکستان په قبايلي سيمو کې واک ترلاسه کړ. غمجنه پايله د زرګونو خلکو بې رحمانه وژنې او په ټول هيواد کې د ويره او کړاو احساس و. پاکستان، په لومړيو پړاوونو کې د تروريزم پر وړاندې د نه منلو وړ کمزورې ستراتيژۍ له کبله، ځان د ناهيلۍ په کندې کې موندلی و- او په هغه کې ځان جوړ شوی و. لکه څنګه چې پوځ د خپل وحشت د پای ته رسولو لپاره نه ستړي کېدونکي مبارزه وکړه، د TTP شبکه په ټول هيواد کې په پراخه کچه وده کړې - په سوات او پنجاب کې د اورپکو سره د اتحاد له امله - چې دا ډول کمپاينونه له لويو ستونزو سره مخ شول.[٨] په هيڅ صورت کې دوی ته ماتې ورکول اسانه نه وو - حتی هغه کسان چې په زندان کې وو اکثرا په تېښته بريالي شول او سمدلاسه بيرته خپلو ناوړه بريدونو ته راستانه شول. دې ډلې د بشري حقونو تر ټولو ناوړه سرغړونې ترسره کړې، په ځمکه کې د هغو قربانيانو لپاره دوزخ جوړ کړ چې د دوی په لاره کې راوتلي. د دې لپاره چې مسله نوره هم خرابه کړي، نه يوازې دا چې دوی د ديوکراسۍ د پلي کولو لپاره د مذهبي اسنادو نشتوالی و، بلکې د دوی د داخلي کارونو پلټنو دا ثابته کړه چې دوی د اسلام په اړه لږ څه پوهيږي - دوی يوازې د ځان عبادت کوي. برسېره پر دې، دوی په هيواد کې د سخت فرقه پالنې د پراخولو لپاره بدنام شول.

د غلو يوې ډلې چې شتمني او له واک څخه ناوړه ګټه پورته کوي، د پاکستان د بې پرېتوب له امله رامنځته شوې تشې څخه ګټه پورته کړه- له يوې خوا له TTP سره د معاملې هڅه کوي او له بلې خوا د افغان طالبانو ملاتړ کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بيرته راستنيدنه‌د طالبانو

دا د دې حقيقت له امله مرسته نه وه شوې چې ډرون بريدونه، چې په هغه کلونو کې يو عادي پيښه وه، د TTP لپاره يو لوی محرک و. دوی يو اخته زخم و چې دمخه ضعيف بدن يې اخيستی و. په داسې حال کې چې پاکستان يوازې په وروستي ځل يوازې په دې وتوانيد چې د هغې د بندولو لپاره يو څه بند کړي، وروسته له دې چې افغان طالبانو بيرته راستون شو دا پوښتنه راپورته کيږي: ايا پاکستان دويم پړاو ته چمتو دی؟ پاکستاني طالبان، وروسته له دې چې له منځه تللي او منتج شوي، اوس خامخا د بيرته ستنيدو په حال کې دي. په افغانستان کې د دوی د لاربنوونکو او اتلانو بريا د دوی د بيا فعالولو او عمل ته د راستنيدو هڅونه وه.

پاکستاني طالبانو بيا په قبايلي سيمو کې خپل ځای نيولی دی‌د پاکستان – افغانستان سرحدي سيمې[۹]

د پاکستان امنيتي ځواکونو په حقيقت کې د دوی د ضرب عضب عملياتو له لارې چې په جون 2014 کې پيل شوي د TTP د ترهګرۍ واکمني (شاوخوا 2007-15) پای ته ورسوله. [10] په پايله کې، TTP ټوټه ټوټه شوه او د هغې ډيری ژوندي مشران افغانستان ته وتښتيدل. په هرصورت، د هغې ځينې جلا شوي ډلې يا په ISK کې يوځای شوي يا يې د وفادارۍ ژمنه کړې. د ټي ټي پي تر ټولو وژونکي ډله جماعت الاحرار، د ټي ټي پي د طارق ګيدړ ډلې سره په همکارۍ، چې په دسمبر ۲۰۱۴ کال کې په پيښور کې د ارمي پبلک سکول په شمول د لويو تروريستي بريدونو مسوليت په غاړه درلود، د پاکستان د ترهګرۍ ضد عملياتو کې ژوندی پاتې شوی و او خپلو ترهګريزو عملياتو ته يې دوام ورکړی و. د افغانستان د ننګرهار په سيمه کې له خپلې نوې اډې څخه. [11] دا د پخواني غني حکومت په وړاندې د پاکستان يو له شکايتونو څخه وو: چې دوی په اغيزمنه توګه تعقيب نه کړې‌د TTP هغه ډلې چې په افغانستان کې يې پټنځايونه موندلي وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا په بشپړه توګه ممکنه ده چې د افغانستان استخباراتو غوښتل‌د افغان طالبانو د ملاتړ لپاره پاکستان ته په ورته سکه کې ځواب ورکړي. د TTP پخواني وياند، مشهور ترهګر احسان الله احسان په 2017 کې (د پاکستان د پوځ په توقيف کې) څرګنده کړه چې افغان او هندي استخبارات دواړه د پاکستاني طالبانو تمويل او مرسته کوي.[12] د 2020 په پيل کې د استخباراتو له خوندي کور څخه د پراسرار تېښتې وروسته هغه خپل "جبري اعتراف" بيرته واخيست. په هر هغه څه باور کول ګران دي چې دا ډول بې کرداره خلک وايي مګر پيښه په دې ناپاک ډګر کې د لوبې کولو د فريب او فريب د پرتونو انعکاس دی.

د 2020 کال د فبروري په مياشت کې د متحده اياالاتو ـ طالبانو د سولې تړون وروسته د ځواکمن کيدو احساس سره، د جماعت الاحرار او حزب الاحرار په ګډون ډېری دغو جلا شويو ډلو پريکړه وکړه چې د 2020 په اګست کې يوځل بيا سره راټول شي او د TTP اوسني مشر نور ولي ته يې د خپل بيعت ژمنه تازه کړه. محسود عرف ابو منصور عاصم. حزب الاحرار، په ځانګړې توګه، د پيښور په سيمه او شاوخوا کې يوه فعاله تروريستي شبکه لري، او د محسود د مشر په توګه بيرته راستنيدل هم د محسود ډېری ناراضه قبيلې دې ته وهڅول چې ټي ټي پي ته راستانه شي. حتی د پنجابي طالبانو امجد فاروقي ډله، چې له القاعدې سره نږدې اړيکې لري، او د عثمان سيف الله ډله، چې د لشکر جهنګوي (LeJ) څخه جلا شوې، هم د TTP پليټ فارم ته راستانه شوه. دا ټولې ډلې د 2007-15 وخت په موده کې په پاکستان کې د ترهګرۍ په واکمنۍ کې ژورې ښکيلې وې. د 2020 کال د نومبر په وروستيو کې د تروريستانو دې بدنامې ډلې سره يو ځای کيدو وروستنۍ نفوذ لرونکي استاد عليم خان (د ګل بهادر TTP ډلې څخه) او عمر اعظم وو. ټي ټي پي په وياړ سره د دې بيعت ويډيو د خپلې رسنۍ عمر ميډيا له لارې خپره کړه. دا ټول بايد کافي وي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنهد طالبانو

په پاکستان کې د بېرني خطر زنګ ووهل شو، خو داسې ونه شول.[13] د TTP د پیوستون نمونه د 2021 په اګست کې کابل ته د افغان طالبانو له راستنیدو وروسته نوره هم زور واخیست.

په افغانستان کې د پاکستاني طالبانو د لوی شمیر د شتون په اړه پخوانۍ ارزونې د جولای په 2022 کې ثابتې شوې، د ملګرو ملتونو د امنیت شورا په راپور کې یادونه وشوه چې TTP په افغانستان کې د بهرنیو ترهګرو جنګیالیو ترټولو لویه برخه جوړوي.[14] راپور زیاتوي، چې بېلابېلې ترهګرې ډلې د پخوا په پرتله په افغانستان کې له پراخې ازادۍ برخمنې دي. د TTP ډیری اورپکي اوس بیرته پاکستان ته راوتلي دي، په دې هڅه کې چې د پاکستان او افغانستان ترمنځ د پښتني قبایلي سیمو ځینې برخې بیرته خپل کنټرول ترلاسه کړي. دا سیمه فاټا له ۲۰۱۸ کال راهیسې د پاکستان له څلورو صوبو څخه چې له افغانستان سره پر پوله پرته ده، په قانوني توګه په خیبر پښتونخوا (KPK) صوبه کې شامله شوې ده. TTP د ۲۰۲۰ کال د جولای او اکتوبر تر منځ له افغانستان څخه پاکستان ته د پولو په اوږدو کې د سلو څخه د زیاتو بریدونو مسوولیت په غاړه درلود. دا په ډاګه کوي چې د ټي ټي پي کدرونو د پاکستان لوري ته بیرته ستنیدل پیل کړي دي.

د پاکستان په قبایلي سیمو کې د 2020-23 په اوږدو کې د ترهګرو ډلو لخوا ترسره شوي هدفي وژنو کې د پام وړ زیاتوالی ښیې چې یو څه غلط دی. هغه کسان چې په دې وروستیو کې په نښه شوي قومي مشران (لوړ مشران) دي، د هغه وخت یادونه کوي کله چې TTP په 2007 کې راڅرګند شو او په سلګونو یې له منځه یوړل. شنونکی داود خټک په دې باور دی چې په وزیرستان او باجوړ قبایلي ولسوالیو کې د هدفي وژنو زیاتوالی د تحریک طالبان پاکستان د "سیمه ایزو شخړو په هوارولو کې د لاس وهنې، د خلکو د ساتنې د پیسو په ورکولو او د هغو کسانو په نښه کولو له امله دی چې ګومان کیږي د دوی مخالفین دي."[۱۵] په دې ډول دوی څه باندې یوه لسیزه مخکې په قبایلي سیمو کې ځای پیدا کړ. ټي ټي پي بریدونه کوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

په جنوبي او شمالي وزيرستان کې امنيتي ځواکونه او په باجوړ او مهمند سيمو کې -- چې د تحريک طالبان پاکستان يو پخوانی مرکز دی -- په ۲۰۲۲-۲۳ کې د پام وړ زياتوالی mونډلی. د دې بيا راپورته کېدو يو لامل د 2021 کال د اګست راهيسې د افغانستان له زندانونو څخه د TTP د مشرانو خوشې کول دي چې پکې خورا بدنام مولوي فقير محمد هم شامل دی. دې اقدام د پاکستان په امنيتي ادارو کې هغه مهال ټکانونه وپارول کله چې دوی کابل ته د افغان طالبانو له راستنيدو سمدلاسه وروسته ، د TTP په ختيځ افغانستان کې د موټرو د لوی کاروان له لارې د خپلو غړو د ازادۍ لمانځنه وکړه.[16]

د ۲۰۲۲ کال په وروستيو او د ۲۰۲۳ کال په لومړيو کې په کوټه، پېښور او اسلام اباد کې د ځانمرګو بريدونو بيا راټګ، امنيتي بحران ته نوره بيړنۍ اړتيا زياته کړه. د آی ايس آی پخوانی مشر فيض حميد، چې په پېښور کې يې د قول اردو د قوماندان په توګه هم دنده ترسره کړې (نومبر ۲۰۲۱ – اګست ۲۰۲۲)، له TTP سره د خبرو اترو مشري کړې وه (د افغان طالبانو لخوا يې ملاتړ شوی) چې وړانديز يې وکړ د اوږدې مودې اوربند سره د موافقې په بدل کې TTP ته پاکستان ته د بيرته راستنيدو لپاره خوندي لاره.[۱۷] د ۲۰۲۲ کال په نيمايي کې د TTP په سلګونو وسله وال بيرته پاکستان ته راستانه شول او په لسګونو د دې ترتيب له مخې د پاکستان له زندانونو څخه خوشې شول، خو د پخوا په څېر، TTP دا د يو فرصت په توګه کارولې ترڅو د راتلونکي تروريزم کمپاين لپاره چمتووالی ونيسي. دا يو ډير خراب تصور شوی "سوله" ومعامله د ۲۰۲۲ کال د دسمبر په وروستيو کې په بنو کې د ترهګرۍ ضد مرکز محاصره (د شمالي وزيرستان سره پوله) د تحريک طالبان پاکستان د ۳۳ بنديانو له خوا چې امنيتي چاروګو ته يې واک ورکړی وو، يوه قضيه ده. د پوځ له خوا تر محاصره کېدو وروسته ترهګرو هڅه وکړه چې افغانستان ته د خوندي تګ په غوښتنه د خبرو اترو يوه لاره پيدا کړي. که څه هم د اردو کوماندو يونټ د سختې جګړې وروسته ترهګر له منځه يوړل (چې په هغې کې يې خپل درې ښه روزل شوي سرتيري له لاسه ورکړل)، ټي ټي پي ځرګنده کړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

خطرناکه اراده د ټي ټي پي د ورانکارۍ مختلف ريکټونه اوس په خيبر پښتونخوا صوبه کې هم ډېر فعال دي.

د يو جدي ګواښ په توګه د TTP د بيا راپورته کيدو تر شا يو لوی لامل، په هرصورت، د فاټا په اصلي جريان کې د راوستلو لپاره د اسلام آباد نيمګړتياوې دي، لکه څنګه چې د 2018 فاټا اصلاحاتو بل، چې يو لوی اساسي نوښت دی تصور شوی. فاټا د دې ځنډول شوي مګر د ستاينې وړ قانوني اقدام له لارې په خيبرپښتونخوا صوبه کې ضم شوی و چې د کاغذ پر مخ يې د سرحدي سيمو حکومت کولو د استعماري دورې سخت قوانين لغوه کړل. په هرصورت، د دې پروسې د اسانتيا لپاره اړين قانوني، اداري او مالي اقدامات شتون نلري، يا په جدي توګه نه شتون لري، چې په پايله کې د خلکو ناخوښۍ زياتيږي.[١٨] يو مناسب مثال د وروستي زياتوالی دی‌د پښتون ژغورنې غورځنګ (PTM) چې مشري يې منظور پښتين کوي، يو انقلابي خو غير متشدد احتجاجي غورځنګ دی چې په سيمه کې د امنيتي ځواکونو له خوا د بې عدالتي وژنو د پای ته رسولو او د هغو پوځي پوستو د له منځه وړلو غوښتنه کوي چې د خلکو ازاد تګ راتګ محدودوي. . پي ټي ايم د پښتنو د حقونو غوښتنه کوي او زياتوي چې په تېرو دوو لسيزو کې د عامو پښتنو ژوند په لويه کچه ګډوډ شوی او دوی د طالبانو او امنيتي ځواکونو دواړو قرباني دي. TTP د خلکو د خواخوږۍ ترلاسه کولو لپاره په امنيتي ځواکونو ورته نيوکې کارولې، مګر PTM په عدم تشدد باندې ټينګار کوي، دا د اورپکو سازمانونو څخه توپير کوي.

د PTM ريښتيني مګر پارونکي شعارونه چې د پاکستان د اردو رول غندي، په هرصورت، د پاکستان حکومتي چارواکو په عامه توګه دا د يو ګواښ په توګه وړاندې کړ. پي ټي ايم بايد د اسلام آباد لخوا په قبايلي سيمو کې د افراطي او افراطي ايډيالوژيو په وړاندې د يو متحد په توګه تود هرکلی شوی وای.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو د چارواکو لنډ ليد د داسې تفاهم په وړاندې د خنډ په توګه کار کوي. له پېښوره تر کراچۍ پورې په پښتني ټولنو کې د PTM شهرت زيات شو، سره له دې چې د پوځ له خوا د دې ډلې د لاس ته راوړلو د مخنيوي هڅې وشوې. د PTM يو څو مخکښو ځراغونو دا پارلمان ته لاره پيدا کړه، مګر دا دوی د "هند د اجنټانو" يا "د دولت د دښمنانو" په توګه د ښودلو مخه ونه نيوله، هغه تورونه چې بدبختانه او بې بنسټه دي.[١٩] په حقيقت کې، د پاکستان امنيتي ځواکونو په ځمکه کې د PTM سره د مقابلې لپاره جنايتکار او افراطي عناصر استخدام کړل، لکه څنګه چې د علي وزير لخوا چې اوس مهال د پاکستان د ملي اسمبلۍ يو ټاکل شوی غړی او د غورځنګ شريک بنسټ ايښودونکی دی، د زنداني شوي لخوا تشريح شوی:

> دا د افسوس خبره ده چې هغه ادارې چې د پاکستان د ځمکنۍ بشپړتيا د ساتنې او له خطرناکو ګواښونو څخه يې د ساتنې مسوليت لري، د پاکستان زنده باد غورځنګ (اردو د ژوندی وي پاکستان غورځنګ) په لاره اچولو ته لاس اچوي. دا خبره پخواني طالبان کوي
> قوماندانانو خپلو غونډو ته وينا وکړه. موږ داسې نښې هم لرو چې زموږ د سوله ييز کمپاين د "مقابلې" لپاره د فرقه يي ترهګرو او نورو توکمپالو د راټولولو هڅې رواني دي.[20]

د افغان طالبانو په وړاندې د پاکستان د تګلارې تمايل‌او د TTP لپاره اغيزې

دلته وړاندې شوي رجحانات په اسلام آباد، واشنګټن ډي سي، لندن او خليج کې د ډېرو ډيپلوماتانو او امنيتي چارواکو سره زما د خبرو اترو د تشريحاتو پراساس دي چې ډېری يې په 2022 کې ترسره شوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

د طالبانو د کابل د نیولو په لومړیو ورځو کې د پاکستان د آی ایس آی پخواني مشر ډګرجنرال فیض حمید د طالبانو له اعلی سرقوماندان څخه غوښتنه کړې وه چې عبدالله عبدالله او حامد کرزي دواړو ته د ځینو لوړ پوړو پوستونو وړاندیز وکړي، که څه هم دوی واک نه لري. د دې لپاره چې د طالبانو نړیوال انځور جوړ کړي او ټول شموله وګڼل شي. طالبانو بل لوري ته کتل. سره له دې، دوی دواړو ته درناوی وکړ او حتی عبدالله ته یې اجازه ورکړه چې بهر ته سفر وکړي - هغه وروسته له ژمنې سره سم بیرته راستون شو. په زړه پورې خبره دا ده چې کرزي ته (د ۲۰۲۲ کال د ډسمبر تر لومړیو پورې) دغه امتیاز نه دی ورکړل شوی او هغه په کابل کې د افغانستان د واک د څوکۍ څنګ ته په خپل شاهي ماڼۍ کې ژوند کوي.

سراج حقاني، د طالبانو د کورنیو چارو وزیر، په ښکاره توګه د پاکستان د امنیتي تاسیساتو تل د خوښې وړ دی. هغه په اصل کې هغه بوټان ډک کړل چې یو وخت د ګلبدین حکمتیار لخوا اغوستل شوي وو، د روسانو په وړاندې د 1980 په افغان جهاد کې. هغه د لویدیځ څخه د پاکستان له لارې د ډیرو وسلو ترلاسه کونکی و. له بلې خوا، حکمتیار په ۲۰۱۶ کال کې له اشرف غني سره د سولې له هوکړې وروسته کابل ته راستون شو او له طالبانو سره د مخالفو اړیکو په لرلو مشهور و. هغه نن هم په کابل کې ژوند کوي.

بېرته سراج حقاني ته وګرځه، یو لوړ پوړی پاکستانی‌هغه پوځي چارواکی چې ما ورسره په ښکاره خبرې وکړې هغه په ریښتیا د یو تکړه سیاستوال په سترګه ګوري چې د درناوي وړ دی! ما ته د هغه د غوره ژبني مهارتونو او ښایسته اخلاقو په اړه هم معلومات ورکړل شول. د هغه د پېژندګلوۍ هڅې په یقیني ډول څرګندې دي - په هرصورت، هغه څه چې دلته په زړه پورې دي هغه دا دي چې د سراج پښتو ژبه په حقیقت کې په پراخه توګه نه ویل کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یا په افغان پښتني بیلټ کې پوه شوي. له دې سره سره، د هغه شهرت د حقاني په مرکزونو پورې محدود دی، که څه هم د کورنیو چارو د وزیر په توګه د هغه رول د خپلې شبکې په پراخولو کې مرسته کوي. ما ته دا هم ویل شوي وو چې ډیری اروپایان او مهم غربي لیدونکي چې د سراج حقاني (اکثره د آی ایس آی لخوا تنظیم شوي) سره لیدونکي لري د هغه ستاینه کوي. په ښکاره ډول، د آی ایس آی ستراتیژي د مبالغې په کارولو کې درنه ده. په هرصورت، یو حقیقت د یادولو وړ دی او په ډیرو مرکو کې بیا تکرار شوی، دا دی چې سراج حقاني د طالبانو یو له خورا متعصبو مشرانو څخه ګڼل کیږي. نوموړی د کابینې له هغو لږو وزیرانو څخه دی چې په خپل وزارت کې د کار کوونکو او په ځانګړې توګه د سرحدي ځواکونو د غړو د ښې روزنې لپاره لیواله دي. سراج دغه غوښتنه له ډیرو بهرنیو دیپلوماتانو او چارواکو سره کړې چې له ده سره یې لیدلي دي. د خپل پلار په څیر، هغه د خلیج له مشرانو او همدارنګه د خپلې ډلې له پخوانیو ګټوونکي سعودي عربستان سره د اړیکو جوړولو ته دوام ورکوي. هغه خپلې ټولې هګۍ د پاکستان په ټوکرۍ کې نه ساتي. لویه پوښتنه دا ده چې د القاعدې مشر ایمن الظواهري په کابل کې د حقاني خوندي کور ته د تګ په اړه د هغه حکمت دی. لکه مخکې مو چې یادونه وکړه، ښايي پاکستان د الظواهري د ځای ناستي په اړه خبرې وکړي. الظواهري تل د پاکستاني امنیتي ځواکونو پر ضد غږېدلی او پر پاکستان یې نیوکې د هغه د داستان یوه عادي ځانګړتیا وه.

طالبان د سیمه ایز مشروعیت په اړه دومره اندېښمن دي لکه د نړیوالو پیژندلو په اړه، مګر د لویې جرګې (لوی قومي مشورتي ارګان) د رابللو په فکر کې ډاریدل. لکه څنګه چې موږ پوهیږو، دوی د دې پرځای بله لاره غوره کړه - د مذهبي مشرانو یوه غونډه چې دوی یې ملاتړ او تصویب په اړه ډیر ډاډه وو. د دواړو حکومتونو لپاره د "موقتي" کلمې په مکرر ډول کارول

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

او د دې کارکونکو په قصدي توګه – د وخت په ترلاسه کولو کې د داسې میکانیزم کوریوګراف کول و چې طالبانو ته مشروعیت ورکړي. لویه جرګه کولی شي داسې یو پلیټ فارم وړاندې کړي، مګر د لیکلو په وخت کې (جنوري 2023) ملا هیبت الله او په کندهار کې د هغه ملګري لاهم قانع نه دي چې دا اړینه ده.

د پام وړ خبره دا ده چې د طالبانو لپاره لومړیتوب د داعش سره د مبارزې لپاره د ترهګرۍ ضد وړتیا ترلاسه کول دي. کله چې وپوښتل شول چې څه ډول وړتیا، ما ته وویل شول، "ډرون، سیګنال استخبارات او نور لوړ تخنیکي تجهیزات." پاکستان د طالبانو په استازیتوب لابی کوي چې حتی له امریکا څخه هم دغه ډول ملاتړ ترلاسه کړي. ما د دې پوښتنې په اړه چې ولې چین دا ډول مرستې نه وړاندې کوي یو هوښیار ځواب ترلاسه کړ.

د دې ټولو په منځ کې، افغان طالبان اوس په زیاتیدونکې توګه د پاکستان له پوځ او استخباراتو سره د نږدې اړیکو په توګه د خپل شهرت په اړه هوښیار شوي دي - او دوی پوهیږي چې دا اړیکې په افغانستان کې په ځانګړي ډول مشهور ندي. په پایله کې، کله چې طالبانو د پاکستان له پوځي او استخباراتي مشرانو څخه وغوښتل چې په عامه توګه له دوی څخه فاصله وساتي، بیا هم د حیرانتیا خبره شوه. اسلام اباد په پیل کې څرګنده نه وه چې دا د طالبانو ډیپلوماسۍ وه که منافقت. اړیکې حتی هغه وخت خرابې شوې کله چې کابل په افغانستان کې د پاکستاني طالبانو په تعقیبولو کې خپله ناتواني څرګنده کړه لکه څنګه چې پاکستان غواړي. د یو څو یادښتونو وروسته چې غوږونه یې کاڼه شول، پاکستان پریکړه وکړه چې د 2022 په اپریل کې شیان په خپل لاس کې واخلي او خپل هوايي ځواک ته یې امر وکړ چې په افغانستان کې د TTP هدفونه په نښه کړي. دا یوه ناکامه شوه ځکه چې کمزورې استخبارات د 20 ماشومانو په ګډون د 45 افغانانو د وژل کیدو لامل شول.[۲۱]

د طالبانو ویاند ذبیح الله مجاهد د خپل ټویټر اکاونټ ته په کودتا کې هیڅ وخت ضایع نه کړ (اوس مهال یې له 750,000 څخه ډیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

پلويانو) پر پاکستان غږ وکړ، چې په داسې مسايلو کې دې د افغانانو د صبر ازموينه نه کوي او بيا دې ورته تېروتنه نه تکراروي، کنه بدې پايلې به ولري.[22] د پاکستان‌د بهرنيو چارو وزارت غبرګون وښود، کابل ته يې د پاکستان او افغانستان د سرحدي سيمو د خوندي کولو په اړه د خبرداري يادونه وکړه او په غير مستقيم ډول يې د خپلو اقداماتو دفاع وکړه او ويې ويل: "تر هګر د افغانستان خاوره د پاکستان دننه د فعاليتونو لپاره په معافيت سره کاروي."[23] هغه دليل چې افغان طالبان د TTP په وړاندې د قوي ګام اخيستو څخه ډډه کوي د دوی د نظر له امله دی چې د TTP کدرونه اوس مهال په افغانستان کې پټ دي په اسانۍ سره د ISK په ليکو کې د يو ځای کيدو په صورت کې چې افغان طالبان ليدل کيږي د دوی د مينځلو په لور روان دي. د TTP ناراضه غړو، بالاخره، په پيل کې د ISK بنسټ جوړ کړ. د USIP پوه اسفنديار مير نور هغه عوامل په ګوته کوي چې د اړيکو ريښې جوړوي:

> د حقاني کورنۍ او تحريک طالبان پاکستان او د طالبانو د ځينو جنوبي مشرانو او د TTP د سياسي مشرتابه تر منځ قوي خپلمنځي، د جګړې په وخت کې اړيکې شتون لري. دلته په پراخه کچه توکميز دوستي شتون لري چې د قبايلي اړيکو او د پاکستاني دولت د کرکې په شاوخوا کې رامينځته شوی - لږترلږه د طالبانو په رتبه او دوسيه کې.[24]

پاکستان، د خپلې پخوانۍ تګلارې په بدلولو سره، په سيستماتيک ډول له غير طالب افغان مشرانو سره خبرې پيل کړې. دې له ډېرو سره مرسته کړې وه چې له کابل څخه په خوندي توګه ووځي او د اوس لپاره له ډېرو سره په پاکستان کې د اوسېدو په برخه کې مرسته کوي. پاکستان ترکيې ته د ډېرو لوړپوړو چارواکو چې په تېرو حکومتونو کې يې دنده ترسره کړې، د لېږدولو بندوبست هم کړی دی. دوی باور لري چې دا د تيرې تېروتنې د سمولو يوه لاره ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې هند ته يې اجازه ورکړې وه چې په کابل کې خپل نفوذ پراخ کړي. د پاکستان یوه جګپوړي چارواکي وويل، د افغانستان د پخواني مرستيال امرالله صالح (د پاکستان په وړاندې د هغه د سخت دريځ له امله پيژندل شوی) سربيره، آی ايس آی د افغانستان له ټولو سترو سیاسي لوبغاړو سره چې اوس په جلاوطنۍ کې دي، تماس لري. هغه وويل چې دوی حتی له صالح سره خبرو ته چمتو دي. داسې ښکاري چې د پاکستان ستراتيژي دا ده چې طالبان تر فشار لاندې وساتي، ترڅو دوی په ليکه کې وساتي.

لکه څنګه چې مخکې په کتاب کې بحث وشو، د طالبانو بېلابېلې ډلې واقعاً د يو بل سره د يوځای کېدو لپاره مبارزه کوي. د پاکستان استخبارات په دې باور دي چې هغه سخت دريځي چې دوی يې "دود پرست" بولي لا هم په دې ډله کې تر ټولو پیاوړي دي، خو ځوان نسل په سيمه او نړۍ کې د لا زياتو ارتباطاتو سره د ښه ژوند لپاره ډېر انګيزه او هيله لري. د اوس لپاره، پاکستان نه غواړي چې د منو کارت خپه کړي او غواړي چې د طالبانو لوړ پوړي مشران خپل ايډيالوژيکي اهداف تعقيب کړي. دوی اکثرا دوی ته د مالي سرچينو د راجلبولو لپاره ستراتيژيکې مشورې ورکوي مګر د مذهب او حتی د جنجالي مسلو لکه د نجونو د زده کړې په اړه بحث کولو څخه ډډه کوي. په هرصورت، د پاکستان د جګپوړو ديني عالمانو يوه ډله چې مشري يې د يو مشهور ديوبندي عالم مفتي تقي عثماني په غاړه وه، د ۲۰۲۲ کال د جولای په مياشت کې د طالبانو له مشرانو سره د ليدو لپاره افغانستان ته سفر وکړ. طالبانو له هغوی سره مېلمه پالنه وکړه او د اسلامي ارزښتونو په لا اغېزمنه توګه د خپراوي په برخه کې يې له هغوی څخه د ملاتړ غوښتنه وکړه. راغلي پلاوي له طالبانو سره د اسلام په تبليغ کې د ګډون بلنه نه درلوده. دوی ته په سختۍ سره د خپلو افکارو د شريکولو فرصت ورکړل شو ځکه چې طالبان اټکل کولی شي چې دوی د ځينو ناغوښتل شويو وړانديزونو د وړاندې کولو لپاره راغلي دي. تقي عثماني څو مياشتې وړاندې د طالبانو مشر ملا هيبت الله ته يو ليک ليکلی و

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخکې له دې‌له رسنيو سره شريکه شوې وه، چې په ډېر احتياط سره د نجونو د زده کړې پر اړتيا ټينګار کوي:

> د نجونو زده کړه اوس مهال يوه مهمه مسله ده‌د اسلامي امارت دښمن د تبليغاتي وسيلې په توګه کار اخيستی دی. موږ د اسلامي امارت هغه عاقلانه او د زړه له تله اقداماتو قدر کوو چې تر اوسه يې کړي دي. خو موږ په دې نظر يو چې د نجونو د زده کړې لپاره د شريعت سره سم مناسب ترتيبات ضروري دي.[۲۵]

دغه پلاوي د ټي ټي پي له غړو سره هم وکتل، چا چې په بنسټيزه توګه هغوی ته د ناممکنو غوښتنو يو لېست په سپارلو سره ودراوه، چې په کې د فاټا د پاکستان په مرکزي سيوري کې د انضمام په ګډون شامل دي.[۲۶] د ټي ټي پي زړورتيا ښيي چې افغان طالبانو احتمالاً دوی ته ويلي چې دوی به د دوی تر څنګ ولاړ وي، که څه هم وي.

د پاکستان د سيمه ايزو سيالانو په اړه چې هڅه کوي له طالبانو سره ښکيل شي، يو پاکستاني جنرال ادعا وکړه چې "قطر هغه څه نشي کولی چې پاکستان يې کولی شي." دوی البته له امريکا او اروپايانو غواړي چې له طالبانو سره يوازې د پاکستان له لارې خبرې وکړي. د ايران په اړه هغه استدلال وکړ چې پر طالبانو د ايران نفوذ محدود دی او دوی اوس هم په غير طالب افغانانو پانګونه کوي. هغه زياته کړه، ايران د افغانستان لپاره نوی ځانګړی استازی ټاکلی، چې نوم يې حسن کاظمي قومي دی، چې په سوريه کې د افغان هزاره ګانو/ شيعه ګانو په ګډون د فاطميون لوا ترڅنګ جنګېدلی او له هغوی سره ښې اړيکې لري. هغه زياته کړه چې ايرانيان په دې وروستيو کې هڅه کوي چې د پاکستان له استخباراتو سره دوستي وکړي، خو آی ايس آی له هند سره د ايران د اړيکو له امله شکمنه ده. هغه دا هم شريکه کړه چې دوی په بشپړ ډول په عکس کې دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

هند څنګه هڅه وکړه چې د ایران د IRCG (نړیوال انقلابي ګارډ قول اردو) له لارې د سراج حقاني کشر ورور انس حقاني ته لاسرسی ومومي.

پاکستان په دې باور دی چې تي ټي پي د دې حقیقت له امله خپل غاښونه ګړندي کړي چې د امریکا لخوا د افغان امنیتي ځواکونو لپاره پاتې شوي وسلې په ځانګړي توګه د شپې لید تجهیزاتو په برخه کې لاس لري. برسېره پر دې، د TTP د سپکاوي وړتیاوې د پام وړ وده کړې - د پاکستان لپاره یو لوی تروریزم ګواښ دی. د پاکستان د پوځ لومړی ځواب دا دی چې د امکان تر حده په افغانستان کې په ازاد بازار کې موجود پوځي تجهیزات واخلي، ترڅو ډاډ ترلاسه شي چې د ISK او TTP په څیر ډلې به ورته لاسرسی ونلري.

یو بل چارواکي چې ما ورسره خبرې وکړې بیا یې وویل چې لویدیځ باید پوه شي چې دوی باید د هغو شیانو په اړه خپلې هیلې کمې کړي چې دوی یې په منظمه توګه له طالبانو سره راوړي، لکه ټول شموله، بشري حقونه او د ښځو حقونه. په همغه ځواک چې هغه یې ګومارلی و، ما شاته د نجونو د زده کړې لپاره یوه قضیه جوړه کړه، او څرګنده یې کړه چې دا د ښه نظر او اساسي بشري حق په توګه د طالبانو لپاره د PR او د باور جوړونې یو ښه فرصت دی. هغه بې باوره او یو څه حیران ښکاریده، استدلال یې وکړ چې طالبان لومړی ثبات او کنټرول ته اړتیا لري.

له یوه تجربه کاره پاکستاني دیپلومات سره د خبرو پر مهال‌اوس هم له طالبانو سره ښکیل یم، ما وپوښتل چې ایا موږ شاهدان یو؟"نوي طالبان" د هغه ځواب په منفي کې و، ساتل‌دا چې نن ورځ د طالبانو د کابینې ډیری وزیرانو هم د 1990 لسیزې په زړې کابینه کې دنده ترسره کوله او د دوی ایډیالوژیکي لید نه دی بدل شوی - مګر د عمر په تیریدو سره دوی لږ هوښیار او حتی لږ سخت دي. "کلونه جګړه او ستړیا لري

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوی ډېر عملي کړي، "هغه لاړ. هغه په دوحه او متحده اماراتو کې له ډېرو سره له لیدو وروسته وویل: "د دوی ماشومان تعلیم یافته دي، له لویدیځ سره اشنا دي - او په دوی باندې خورا لوی تاثیر لري." هغه ټینګار وکړ: "دوی خپل درسونه زده کړل." هغه په ډاګه کړه، د هغه په وینا، د طالبانو ځوان افراطي، په پرتله، د دوی ساحوي قوماندانانو ته ډېر وفادار دي، او دا د لوړ رتبه رتبه لپاره خورا ویره ده. وروستی ټکی هغه زما لپاره نوی و کله چې ما د 2022 په نیمایي کې له هغه سره خبرې وکړې. ما دا خبره د غني د کابینې د یوه پخواني غړي په ګډون له ډېرو نورو افغانانو سره مطرح کړه چې طالبان ښه پېژني او هغه له دې ارزونې سره په کلکه موافقه وکړه. که ریښتیا وي، نو کیدای شي د طالبانو له زاړه نسل څخه د ځوان نسل په پرتله، په ځانګړې توګه د هغو کسانو څخه چې د جګړې په ډګر کې یې په فعاله توګه برخه اخیستې، ډېرې هیلې ولري.

په دې ټولو کې، د لوبې تر ټولو سخت حقیقت دا دی چې له وېش څخه ۷۵ کاله وروسته، د هند او پاکستان رقابت د سویلي اسیا د امنیت له تحرک سره مخ دی. که څه هم پاکستان د خپلې خوښې په سر کې ترلاسه کولو او هند له افغانستان څخه د ایستلو په برخه کې بریالی شو، دوی احساس کوي چې ننګونه د دوی لپاره پای ته نه ده رسیدلې. پاکستان په بشپړه توګه په دې باور دی چې هند په افغانستان کې د پاکستان د نفوذ د محدودولو او د بلوڅو یاغیانو په څیر د پاکستان ضد ډلو ته د مرستې د ورکولو لپاره د تیر حکومت د واکمنۍ پرمهال کابل ته د خپل لاس رسي څخه کار اخیستی و. په دې پس منظر کې، دا له لوی حیرانتیا څخه کم نه دی چې پاکستان له هند سره د طالبانو ډیپلوماتیکې اړیکې لاسلیک کړې. د افغانستان د بهرنیو چارو وزیر متقي مخکې له دې چې د پاکستان د پوځ له مشر باجوه سره وګوري، له هند څخه د خپلو ډیپلوماټانو او تخنیکي ځواکونو د بېرته لیږلو غوښتنه وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کارکوونکي‌په افغانستان کې د هند سفارت ته. د پوهیدو وړ ده، لکه څنګه چې نړدې هر بل سیمه ایز هیواد په کابل کې شتون لري، او هند به هیڅکله نه غواړي چې په دې برخه کې بهرنی وي. له دې سره سره، دا له پاکستان پرته نه شو کېدلی- او پاکستان دا کار څکه وکړ چې ښايي په افغانستان کې د طالبانو لپاره د ځينو مرستو امکانات پرانيزي. پاکستان هم د طالبانو په څېر د هېواد د چلولو لپاره د مالي ملاتړ په برخه کې نا امید دی. د هند استخباراتي خدماتو، RAW، د 2021-22 په اوږدو کې د حقاني ډلې ته د لاسرسي لپاره اضافي وخت کار کاوه ترڅو ځينې دروازې خلاصې کړي. د طالبانو ځينې مشران لکه عباس ستانکزی چې د طالبانو د بهرنيو چارو وزارت مرستيال دی، په دې باور دی چې پاکستان د هند لپاره نرم دريځ لري.

اسلامي دولت په خراسان کې

پس منظر

داعش هغه وخت نړۍ حيرانه کړه کله چې دوی په 2014 کال کې د عراق او سوريې ځينې برخې په وحشي توګه ويجاړې کړې، د عصري ترهګرو لخوا ترسره شوي ترټولو ناوړه تاوتريخوالی ترسره کړ. پداسې حال کې چې دوی په څواک کې يو څه کم شوي دي، له بده مرغه دوی په پراخه سيمه کې ژوند کوي، د خپل وحشي ميراث او سخت نفرت، د کرکې د سونګ بنسټ پالنې په لور روان دي. د دوی د مخ په زياتيدونکي ايډيالوژيکي پراختيا او د تجربه لرونکو اورپکو اډې (د طالبانو په ګډون د مختلفو سيمه ايزو اورپکو ډلو څخه راټولول) سره، ISK په افغانستان کې ډير وژونکي کيږي، چې طالبان يې په پرتله معتدل ښکاري. د امريکا د وتلو پر مهال د کابل پر هوايي ډګر د داعش بريد يوازې امريکايان په نښه نه کړل؛ دا هم پر طالبانو بريد وو. د دوی غوسه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

طالبان او په دې توګه د برید انګیزه د اختلاف له څو مرکزي نقطو څخه سرچینه اخلي.

لومړی، د صوفیانو او شیعه ګانو (او نورو لږکیو) په وړاندې د ISK خورا نه زغمونکی چلند پدې معنی دی چې د تاریخي پلوه پسمانده خلکو ته د طالبانو وروستي نرم چلند ته د ایډیالوژۍ سره د خیانت په سترګه کتل کیږي. د مثال په توګه، د عاشورا په ورځ، د پیغمبر د لمسي امام حسین د شهادت د لمانځلو مذهبي رخصتي هر کال د مسلمانانو، په ځانګړې توګه شیعه او صوفیانو لخوا لمانځل کیږي، طالبانو (په 2021 او 2022 کې) د هر ډول افراطیت په مخنیوي سره د شیعه ضد خپل شهرت مات کړ. د لږکیو په هدف اقدام. عاشورا د اوږدې مودې راهیسې د افراطیانو لپاره هدف و چې د فرقه ایز نفرت لخوا هڅول شوي، او 2022 هیڅ استثنا نه وه. په هرصورت، هغه تاوتریخوالی چې رامنځ ته شوی د طالبانو لخوا نه دی پیل شوی، بلکې داعش، چې په وروستیو کلونو کې یې د شیعه ګانو په ګاونډ او جوماتونو باندې د ډیری بریدونو مسؤلیت په غاړه اخیستی دی. د بشري حقونو د څار سازمان په وینا، د 2021 کال د اګست او 2022 تر سپتمبر پورې، د هزاره ګانو په نښه کولو لپاره 13 لوی تر هګریز بریدونه د 700 څخه زیات د مړینې لامل شوي.[27] په افغانستان کې د بشري حقونو په برخه کې د ملګرو ملتونو ځانګړی استازی ریچارډ بینیټ وایي:

> بریدونه په ځانګړې توګه د هزاره، شیعه ګانو غړي په نښه کوي‌او صوفي ټولنې په زیاتیدونکې توګه د نظام په لور روان دي‌په طبیعت کې atic او د سازماني پالیسی عناصر منعکس کوي ، پدې توګه د انسانیت پروړاندې د جرمونو نښه نښه کوي.[۲۸]

د داعش لپاره، د طالبانو ګوماند لږکیو په وړاندې نرمښت دوی له عقیدې څخه ګمراه کوي، د نامکمل عقیدې مجرم دي. دوی د دوی د برید کولو هڅو ته د الهی لارښوونو په توګه ګوري

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

د پاکولو هڅه دا وه چې افغانستان او لویه سیمه د دوی د خلافت تر چتر لاندې جوړه کړي.

د مذهبي تفسیر مسلو هاخوا، که څه هم، دوی د غوره کولو لپاره نور هڅوکي لري. د متحده ایالاتو سره د طالبانو معامله د ISK په نظر کې د دوی د هویت له مخې د مشروع کولو ځواک په توګه عمل کوي - له وروستي دښمن سره کار کول یو جدي نه دی. خوشبختانه د دوی لپاره ، دوی د جلا شوي ورته فکر لرونکي لوبغاړو پراخه شبکه لري چې په کلکه د ورته لارې په لټه کې دي. د هغو افراطیانو لپاره چې لسیزې یې خپل ژوند د لویدیځ ضد سخت تاوتریخوالی ته وقف کړی - هغه څوک چې یو وخت د TTP، القاعدې او طالبانو سره تړاو لري - ISK یو نوی کور او ژوند لیک وړاندې کوي.

لکه څنګه چې دوی د بمونو او وینو تویولو له لارې سیاسي منظرې ته لاره پیدا کړې، داعش د سیمې د وروستي وحشي په توګه طالبان له واکه ګوښه کړل. دوی د یو ډیر جدي ګواښ استازیتوب کوي او د دوامداره سیمه ایزې بې ثباتۍ او د پاکستان او افغانستان د تروریزم ضد سیاستونو سره د مخ په وړاندې تګ لاره له خنډونو ډکه ده.

د ISK پیدایښت او وده

د ډلې د منشاء په اړه یو څو اساسي حقایق د لاربښوونې وړ دي. په خراسان کې د اسلامي دولت د بنسټ ډبره د ۲۰۱۴ کال په اکتوبر کې کېښودل شوه کله چې د فاټا د اورکزو ایجنسۍ د TTP یو قوماندان حافظ سعید خان چې د افغان طالبانو لپاره یې کار کاوه، له داعش سره بیعت وکړ.[۲۹] کله چې د ISK تاسیس په رسمي توګه اعلان شو څو میاشتې وروسته، د 2015 په جنوري کې، حافظ سعید خان د هغه د لومړي مشر (امیر) په توګه وټاکل شو.

د استخدام لومړۍ څپې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پاکستاني طالبانو له ناراضه عناصرو څخه جوړ شوی و ځکه چې نوي مشر د دې ډلې شبکې ډیتابیس ته لاسرسی درلود.[۳۰] د استخدام دويمه طبقه اکثره د پاکستان د پنجاب صوبې څخه غير پښتانه وو، چې په عمده توګه د ورک شوي اورپکو ډلو غړي وو چې په کشمیر او د شيعه ضد فرقه ایزو ترهګرو لکه لشکر طيبه باندې متمرکز وو. دا د پنجابي طالبانو په نوم هم د خپلو ریښو د اسانه پیژندلو په خاطر پېژندل شوي.[۳۱] د القاعدې نهه پخواني غړي هم له دې ډلې سره يوځای شوي دي.[۳۲] په ورته وخت کې د استخدام يو کمپاين د ازبکستان اسلامي غورځنګ او د ترکستان اسلامي ګوند غړي په نښه کول، چې د اويغور وسله واله ډله وه، چې داعش ته يې د افغانستان ګاونډ په اړه نوې تخصص او پراخه جغرافيه وړاندې کړه.[۳۳]دا تګلاره، په وينامشهور کارپوه عبدالصيد، د مختلفو قومونو وسله وال د عملي او ايډيالوژيکي دلايلو لپاره د بيعت کولو لپاره جذب کړل.[۳۴]

د ډلې لومړنی اډه په سويل کې د کوچنيو مرکزونو يوه جوړه وه‌ننګرهار د اچين ولسوالۍ په دره کې د خپل اصلي مرکز سره. کله چې افغان او متحده ایالاتو امنيتي ځواکونو په دې ډله کې د پام وړ وده پيل کړه ISK نشي کولی د خپل لومړني ودې بڼه وساتي. د 2016 څخه تر 2019 پورې، د پوهاند اميرا جدون په وينا، "د دولت په مشرۍ عملياتو په افغانستان او پاکستان کې په ګډه د سل زرو څخه ډير د دې ډلې پورې تړلي غړي نيولي، وژلي او يا يې تسليمولو ته اړ ايستلي، په شمول د سلګونو لوړ پوړو او ټيټ پوړو مشرتابه." د پام وړ حد ته د ډلې بې ثباته کول.[۳۵]د ISK ژوندي پاتې کدرونه سيمې ته لاړل‌ګاونډي کنړ ولايت او ښاري مرکزونه ټيټ دي. په زړه پورې خبره دا ده چې کونړ هم په افغانستان کې د تحريک طالبان پاکستان د قوماندې مرکز و. کمزوري ISK بيا راژوندي کول پيل کړل

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنهٔد طالبانو

پخپله په 2020-21 کې، د امریکا-طالبانو له خبرونو وروستهپه دوحه کې خبرې اترې دا د هغو معلوماتو له لارې منعکس کیږي چې پخپله خبرې کوي: د 2020 له جون څخه، په افغانستان کې د داعش بریدونه په تدریجي ډول د 2021 په میاشت کې په میاشت کې زیاتیدل پیل شوي، د 2020 په جون کې یوازې له دریو بریدونو څخه د 2021 په جون کې 41 ته رسیدلي.[۳۶]

په افغانستان کې د ISK ستراتیژي

په دې کې شک نشته چې نن ورځ طالبان مخامخ دي‌په افغانستان کې جدي سیالي، برعکس په کابل کې د دوی د پخواني حکومت دوره. ISK، نوی ګډوډ کونکی وسله وال ځواک، په ځینو لارو کې د طالبانو یا حتی القاعدې په پرتله ډیر تیریدونکی او هوښیار ښکاري. د طالبانو په خلاف، چې په لومړي سر کې یې د هیواد له کلیوالي سویلي او ختیځو ولایتونو څخه پښتانه استخدام کړي، ISK د جګړې په ډګر کې د تجربه لرونکو اورپکو له یوې ستړې ډلې څخه په ځانګړې توګه د ناخوښو طالب عناصرو او د افغان امنیتي ځواکونو د ګوښه کیدو څخه ګټه پورته کوي چې په غلط لوري روان دي. طالبان د داعش د ایډیالوژیکي پراختیا په توګه، ISK د افغان او پاکستاني طالبانو له خورا سخت دریځو کدرونو څخه په ځانګړې توګه هغه کسان چې وهابي او سلفي تمایل لري. په منځنۍ اسیا کې د ISK نوي استخدام کمپاین هم په وروستیو میاشتو کې چټک شوی دی. د هغې سیمه ایز او نړیوال شبکې ته په پام سره - لړ.ترلړه په ایډیالوژیکي ساحه کې - دا د نوي ایتلافونو جوړولو او د تروریستي فعالیتونو ستراتیژیک کولو لپاره کافي ځای لري. داعش هم د ځینو کتونکو لخوا نن ورځ د نوي طالبانو او د یوې یاغي ډلې په توګه ښودل کیږي. دا پرتله کول ممکن ډیر مناسب نه وي ځکه چې ISK یوه قوي توکمیزه حوزه نلري.

د یادولو وړ ده، چې واک ته د طالبانو له راستنېدو وروسته په لومړیو پنځو میاشتو کې داعش وسله والې ډلې د دغې پېښې مسوولیت په غاړه واخیست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په افغانستان کې 127 بريدونه شوي، چې نږدې 80 سلنه يې طالبان په نښه کړي، په ځانګړې توګه د هغوی نوې پوستې، امنيتي کاروانونه او د طالبانو پرسونل سربيره هغه کسان چې د داعش پر ضد يې خبرې کړي دي.[٣٧] په ټوليز ډول، د اګست 2021 څخه تر اګست پورې2022، د طالبانو د واکمنۍ لومړی کال، داعش په ټول افغانستان کې د 262 بريدونو ادعا وکړه. دا خطرناک رجحان د ٢٠٢٢ کال د مې په لومړيو کې په واشنګټن ډي سي کې د پاکستان د آی ايس آی د مشر ليفټيننټ جنرال نديم انجم او د سي آی اې د مشر ويليم برنز ترمنځ د خبرو اترو د اجنډا يوه مهمه موضوع وه. په پاکستاني پلاوي کې د آی ايس آی پخوانی مشر فيض حميد هم شامل دی. برنز دوی ته وويل چې د ودې په دې سرعت سره به داعش د ٢٠٢٣ کال تر نيمايي پورې د افغانستان ٢٠ سلنه خاوره تر خپل کنټرول لاندې راولي. په ځواب کې، انجم د ISK د لوړ پوړو مشرتابه په نښه کولو په اړتيا ټينګار وکړ او د دې لپاره يې امريکا ته سپارښتنه وکړه چې د افغان طالبانو سره اړونده استخباراتي معلومات شريک کړي. دواړه خواوې هم په زړه پورې نتيجې ته رسېدلي – که د خبرو د پاکستاني نسخې په اړه باور وشي: افغان طالبان نور د امريکا او د افغانستان د ګاونډيو هېوادونو ملي امنيت ته لومړنی ګواښ نه دی.[٣٨]

د افغانستان د کورنيو چارو پخوانی وزير او يو باعزته افغان-امريکايي پوه پوهاند علي جلالي ما دوه نورو اړخونو ته خبرداری ورکړ چې په پراخه کچه بحث نه کيږي.[٣٩] لومړی، طالبان احتمالاً داعش ته مبالغه کوي د هغه په نظر ګواښ، لکه څنګه چې دا د دوی سره مناسب دی د دې بدنامې ډلې سره د مبارزې په نوم خواخوږي او ملاتړ ترلاسه کول. هغه استدلال وکړ، "د طالبانو لپاره، داعش يو نعمت دی." دوهم، طالبان خپل ډېری مخالفين او منتقدين د داعش ترهګر په نوم په نښه کوي او له منځه وړي. دوی په هيڅ صورت کې لومړی نه دي چې دا کار وکړي ځکه چې ډېری سويلي آسيا او مينځني ختيځ هيوادونو د "جګړې په جريان کې دا تګلاره غوره کړې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډار "کلونه د اختلاف د مخنيوي او د منتقدينو او دښمنانو د خاموشه کولو لپاره تر ټولو اسانه او موثره لاره دا وه چې هغوی تر هګر اعلان کړي.

د ISK لپاره، په کابل کې د طالبانو د واکمنۍ لومړنۍ مياشتې خدمت وکړ په افغانستان کې د خپلو استخدام، تمويل راټولولو او د ځمکنيو کنټرول د پياوړي کولو لپاره د ګډوډ شوي او بوختو طالبانو څخه د ګټې اخيستنې په توګه.[۴۰] د متحده اياالاتو د خزانې وزارت د راپور له مخې، "ISIS-K په ابتدايي توګه د محلي بسپنه، ماليې، غصب او د داعش-کور څخه ځينې مالي ملاتړ له الرې پيسې راټولوي."[۴۱] د غني حکومت د ګډوډۍ د سقوط پر مهال د زندان ماتولو له لارې ځواکمن شوی، داعش په چټکۍ سره خپل صفونه تنظيم کړل. د هغه سخت او تجربه لرونکي لاسونه د پياده عسکرو په پرتله ښه ستراتيژي کولی شي. دا په زړه پورې ده چې ولې طالبان د داعش د مشهورو بنديانو ځايونه له نړدې نه تعقيبوي. دوی د القاعدې برعکس، چې له طالبانو سره، په ځانګړې توګه د حقاني ډلې سره يې ښې او فعالې اړيکې درلودې، خپل اصلي دښمنان وو.

بله ستراتيژي چې ISK له هغه راهيسې کار کوي‌کابل ته راستانه شوي طالبان د خپل پروفايل د لوړولو لپاره د حکومت په وړاندې لوی بريدونه ترسره کوي، چې په پايله کې يې د نړيوالو او سيمه ايزو سلفي سرچينو څخه ډيرې پيسې جذبوي. په دې وخت کې دا ستونزمنه ده چې ISK څنګه خپله کورنۍ اجنډا د خپلو سيمه ايزو او نړيوالو هيلو سره انډول کړي، مګر احتمال لري چې دا به لومړی په افغانستان کې د خوندي پټنځايونو په جوړولو تمرکز وکړي او بيا به سيمه ايز مرکزونه په نښه کړي. دا کولی شي کشش ومومي: لکه د پاکستان کراچۍ او د هند لوري ته کشمير. دا کيدای شي د لويديځ په اهدافو تمرکز وکړي. دا ټول په موازي او په ورته وخت کې تعقيب کيدی شي، مګر اوس مهال

(c) ketabton.com: The Digital Library

ISK په ځو لاربښوونو کې د کار کولو لپاره سرچينې او تخصص نلري. لومړی او سمدستي ماموريت به په بشپړ ډول په افغانستان کې دوام ومومي او موخه به يې دا وي چې طالبان په دفاعي حالت کې وساتي.

ISK احتمال لري چې خپله انرژي د طالب مشرانو په نښه کولو او وژلو متمرکزه کړي، په دې توګه د طالبانو ټوله پروژه ګډوډې کړي. د ISK سره د مقابلې لپاره، طالبان بايد د خپل ايډيالوژيکي اساس څخه خبر وي، او ممکن د داعش د جذب د کمولو لپاره بيرته خپلو افراطي فعاليتونو ته راستانه شي. په توسعه سره، که د طالبانو مشران په خپل چلند کې ډير "اعتدال" غبرګول پيل کړي، دا هغه سخت دريځي جنګيالي دي چې د ISK کدرونو ته به په ماتې ورکولو او تقويه کولو پيل وکړي. دا هغه کړکيچ دی چې نن ورځ طالبان ورسره مخ دي.

د طالبانو کړکيچ او اختيارونه

د افغان طالبانو له يوه مشاور سره په خبرو کې ما پوهيده چې د طالبانو په حلقو کې اوس په ښکاره او منظمه توګه د بحث يوه مهمه پوښتنه دا ده چې د «اسلامي دولت» څرنګوالی څه شی دی. کله چې دوی صحنې ته راغلل، داعش دا پوښتنه په لوړ او تاوتريخوالی سره راپورته کړه او هرڅوک يې دې ته اړ کړل چې فکر وکړي چې يو حکومت چې د "اسلامي دولت" ليبل ادعا کوي څنګه کار کوي. د داسې يو دولت لپاره معيارونه څه دي او تر ټولو مهم، موږ څنګه له يو سره ښکيل شو؟ له دې پرته، د بحث بله مهمه موضوع، هغه وويل، د اسلامي حکومت په دننه کې سلسله ده. دا ډول بحثونه که د هغو کارپوهانو له خوا چې د داعش په فلسفه پوهيږي، نه ترسره کيږي، کېدای شي د طالبانو په ليکو کې د داعش – او د ISK په پراخولو سره د نړۍ ليد ته د لا زيات ملاتړ لامل شي. دا د طالبانو د علماوو لپاره يو ډول نوی فکري ننګونه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیر ته راستنیدنه‌د طالبانو

هغه ننګونه چې د داعش لخوا طالبانو ته په ایدیالوژیکي لحاظ راپیدا شوې ده نو د پام وړ ده. دا ازمايښت د يوې افسانې له لارې غوره څرګند شوی. په اکوړه کې د مرحوم ديني مشر او د دارالعلوم حقانې د مشر سميع الحق – چې د طالبانو د پلار په نوم هم پیژندل کیږي – او یونس خالص – چې د مجاهدینو د غورځنګ يو له بنسټ ايښودونکو څخه ګڼل کیږي او هغه څوک چې طالبان يې هڅولي – ترمنځ خبرې اترې. ختک په دې ډول ويلي: حق ته د وينا پر مهال، خليس له هغه وپوښتل چې څنګه بايد له افراطيانو سره لکه د داعش او/يا پاکستاني طالبانو سره يو ځای چلند وکړي. حق ځواب ورکړ چې دا سړي د "آگ کی شلوار" سره پرتله کړي - چې د "سوځول شوي پتلون" په توګه ژباړل شوي. د هغه څه مطلب دا و، که تاسو يې واغوندئ، دوی تاسو سوځوي - که تاسو يې لرې کړئ، تاسو بربنډ ياست. په اصل کې، تاسو بند پاتې ياست. دا مهمه نه ده چې منځلاري غړي په غوسه دي، هغه څه چې د سختو عناصرو خپګان لامل کيږي. دا د افراطي ډلو د فشار شدت و. د قطبي کېدو جګړه د هيچا لپاره اسانه نه ده او طالبان هم ترې مستثنی نه دي. په همدې حال کې طالبانو په ټول افغانستان کې د سلفي مدرسو (د داعش لپاره د استخدام مرکز په توګه ليدل کيږي) په نښه کول پيل کړي او يو شو نامتو سلفي عالمان (د شيخ ابو عبيدالله متوکل په ګډون) تښتول شوي او له منځه وړل شوي دي، چې حتی په پاکستان کې د مختلفو سلفي ډلو لخوا د لاريونونو لامل شوي. طالبانو په دې کمپاينونو کې يو څه زياتې کړې دي.

بيا هم، طالبان کولی شي له دې حقيقت څخه باور ترلاسه کړي چې ISK به ونه شي کولی د طالبانو د بغاوت ماډل اوزار کټ څخه پور واخلي ځکه چې دا هغه مهم عناصر نلري چې له طالبانو سره يې مرسته کړې، لکه د پام وړ کليوالي پښتون توکميز بنسټ او په ټول هيواد کې د مدرسو پراخې شبکې.
. د داعش سلفي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ایډیالوژي په افغانستان کې محدوده حوزه لري، او د لږکیو ټولنو په پرله پسې توګه په نښه کول به په زیاتیدونکي توګه ډیری افغانان له ځانه ګوښه کړي.

د پاکستاني طالبانو په اړه، اسلام اباد په وار وار هڅه کړې چې له خپل نفوذ څخه په استفادې له افغان طالبانو سره لاس په کار شي، خو افغان طالبانو یوازې په نیمه زړه منله، په عمده توګه دا چې دوی نه شي کولی له هغو پاکستاني طالبانو سره خپلې اړیکې پرې کړي چې کوربه یې وو. دوی له کلونو راهیسې د پاکستان په قبایلي سیمو کې دي او ښایي په راتلونکي کې هم د دوی لپاره ګټور وي. د 2022 په وروستیو کې د اسلام آباد په هڅولو کې، ملا هبت الله په پاکستان کې د TTP تاوتریخوالی "غیر اسلامي" وباله، مګر په ورته وخت کې افغان طالبانو شکایت وکړ چې پاکستان د پاکستان څخه افغانستان ته د داعش اورپکو د تګ راتګ د مخنیوي لپاره کافي کار نه کوي.[۴۲] هلته په پوله کې دا عجیب مثلث متحرک شتون لري، چې کیدای شي سیمه ناامنه وساتي او د پخوا په څیر، مجرمینو او اورپکو ته اجازه ورکړي چې دا سیمه د پټنځای په توګه وکاروي. دا په سیمه کې د سولې د امکاناتو لپاره ناوړه نښه ده.

TTP، د خپل هوښیار مشر نور ولي محسود په مشرۍ هڅه کوي چې ځان د یوې ترهګرې ډلې څخه په بغاوت بدل کړي او یو نوی داستان - په ایډیالوژیکي او سیاسي برخو کې - وړاندیز کیږي. د پاکستان دولت د مشروع کولو له لارې او د فساد او سختو مالي ننګونو (د اقلیم د بدلون د اغیزو له امله زیات شوي) سره د عامو خلکو د نا امیدۍ غږولو له لارې، هڅه کوي چې خپل ځان بیرته راولي. د دې په نښه کولو ښه هم په ورته ډول بدله شوې، اوس د ملکي تلفاتو مخه نیسي، او یوازې په پولیسو او اردو تمرکز کوي. دغه ستراتیژیک بدلون د هیبت الله ټول خلک متاثره کړل، د TTP لاس یې پیاوړی کړ او د سیمه ایز امنیت متحرکات یې نور هم پیچلي کړل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

6

د طالبانو نړيوالې اړيکې

افغانستان د مهمو دهليزونو په جوړولو کې ستر رول لوبولی شي. موږ غواړو چې د بدخشان ولايت د جيوستراتيژيک موقعيت له لارې له چين سره وصل شو
افغانستان کولی شي د سيمې او بهر د ګاونډيو هيوادونو په اړيکو کې د مثبت رول ولوبوي.
- عبدالسلام حنفي، د طالبانو د لومړي وزير مرستيال[1]

د 2021 اګست نړيواله ټولنه په يوه طوفان کې راښکته کړه چې هيڅکله يې نه و ليدلی. يو دا چې شايد دوی د وړاندوينې وړ وي ، هو ، مګر په هرصورت يو هغه چې خورا ناڅاپه او خورا ډير په شدت سره راغلی. له هغه وخت راهيسې، اخلاقي او سياسي کړکيچ په نړيوال ډګر کې يو تياره، تياره سيوري ده. له دوو لسيزو له امريکايي ځواکونو سره تر جګړې وروسته، طالبان په حيرانونکي سرعت واک ته ورسېدل. د جيو پوليټيکل بدلونونو په دې څپو کې چې په افغانستان کې راوتلي، ملتونه ځانونه په يوه دوره کې موندلي دي: د طالبانو د واکمنۍ په ننګولو کې هم زړه نازړه دي او د ملاتړ لپاره يې زړه نازړه دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نړیوالې اړیکې د طالبانو

په داسې حال کې نړیوالو قدرتونو په ښکاره توګه د طالبانو خبره ومنله په افغانستان کې بریا، دوی له نړیوالې ټولنې سره د طالبانو اړیکې او ښکیلتیا کمه ارزوله. طالبانو ته په دوديز ډول د هیوادونو لخوا د یوې غیر منسجمې ډلې په سترګه کتل کیده چې د بیوروکراتیک ملاتړ او د هیواد د چلولو لپاره مالي وسایل نلري. په هرصورت، په دې وروستیو کې د آلمان، چین، روسیې، هند او نورو هیوادونو د بهرنیو چارو وزارتونو سره د دوی رسمي اړیکو چینلونو نړیواله ټولنه حیرانه کړې ده. دا محور، چې دوه لسیزې وړاندې د دوی دریځ ته په پام سره، کله چې د ملا عمر په څېر مشرانو حتی له بهرنیو استازو سره له لیدو ډډه کوله، حیرانوونکی دی.

زه استدلال کوم چې د طالبانو بې سیمه بین المللي ښکیلتیا،کومه نوې یا وروستۍ پدیده نه ده. د 2012 راهیسې، دوحې په فعاله توګه په نړیوالو فورمونو کې په مختلفو دوه اړخیزو او څو اړخیزو غونډو کې د ډلې ګډون ته په فعاله توګه کوربه توب کړی. دا په 2015 کې د روسیې د ولسمشر ولادیمیر پوتین او په 2014 کې د چین د بهرنیو چارو وزیر وانګ یی په څېر د نړۍ له مشرانو سره د طالبانو ښکیلتیا ته اشاره کیدی شي.

نو، دا د حیرانتیا خبره نه ده چې د کلونو رسمي خبرو اترو طالبان دې ته چمتو کړي چې له نړیوالې ټولنې سره خپلې اړیکې ښې کړي. د یو نیم کال په اوږدو کې د پراخو ډیپلوماتیکو مصروفیتونو په ترڅ کې طالبانو ښودلې چې دوی د پخوا په پرتله د ښه کار کولو وسیله لري.

د طالبانو د کابینې په غړو کې هغه کسان هم شامل دي چې لا هم تروریستان بلل کیږي او د ملګرو ملتونو له خوا پرې بندیزونه لګول شوي دي. دا ډول غړي د القاعدې او نورو نړیوالو وسله والو سازمانونو سره نږدې اړیکې لري، چې د سویلي آسیا او د هغې د ګاونډیو هیوادونو لپاره دوامداره امنیتي ګواښ دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

په هرصورت، د 2021 د اګست راهیسې ښکیلتیا د طالبانو په وړاندې د نړیوالې ټولنې ګډ غبرګون په ګوته کوي. د حکومت په بدل کې د یاغي ډلې سره د ښکیلتیا په اړه د دوی شک د دې لامل شوی چې د طالبانو په وړاندې محتاط او محاسبه چلند وشي.

د هغه څه څخه چې موږ تر اوسه لیدلي، طالبان په ښکاره توګه د خلکو ترټولو اسانه ډله نه ده‌ورسره کار وکړه. ښکیلتیاله دې امله د دوی سره ډیری اړخونه لري، په عمده توګه د جیو پولیټیکل پرمختګونو او راتلونکو اړیکو په اړه اړیکه. دلته اړینه ده چې د ښکیلتیا او تایید ترمنځ توپیر ومنې. ښکیلتیا یو تاکتیک دی چې د ګوندونو ګټو او کړنو په اړه ژور پوهاوی چمتو کولو کې مرسته کوي. په هرصورت، دا د باورونو دوه اړخیز سمون معنی نلري. له بلې خوا د طالبانو ملاتړ د دوی په افکارو باور او نړیوالې ټولنې ته د هغوی ملاتړ او تبلیغاتو ته اړتیا لري. له دې ډلې سره د هیوادونو د ښکیلتیا په اړه اوسنۍ بحث په غلطه توګه د طالبانو د کړنو په رسمیت پیژندلو او تاییدولو سره په ټکر کې دی. که طالبان د یوه اغېزمن حکومت په توګه پر مخ ولاړ شي او افغان ولس ته چې سخت کړکېچن دي، ښه امکانات وړاندې کړي، نړیواله ټولنه باید په جدي توګه له هغوی سره پر ښکېلتیا غور وکړي-او دې ته باید د هغوی د ملاتړ په سترګه ونه کتل شي. طالبان په دوامداره توګه د بشري حقونو په وړاندې خورا جدي ننګونې رامینځته کوي، مګر یوازې د ورته هڅونو سره د تخلیقي ښکیلتیا له لارې به اغیزمنه توګه اغیزمن کیدی شي.

په داسې حال کې چې روسیې، چین، ترکیې، هند او یو شمېر نورو هېوادونو په دوامداره توګه له طالبانو سره په زیربنایي او پرمختیایي پروژو کې مرسته کړې او بشري مرستې یې هم کړې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او مالي مرستې، دوی لا هم دې ډلې ته د رسمي پېژندلو څخه ډډه کوي. په داسې حال کې چې په فعاله توګه د طالبانو سره ښکیل دي‌چاروکي، دوی د دوی د تایید یا مشروعیت په ردولو کې ثابت دي. داسې ښکاري چې دوی د اړیکو درلودلو ته لیواله دي، مګر په دې باندې لیبل لګولو کې ډېر شرم لري. دا به تر کومه وخته دوام وکړي او طالبان به یې تر کومه وخته زغمي، لا څرګنده نه ده.

د طالبانو د پېژندګلوۍ او ارتباط د اړتیا تر شا انګیزه

د طالبانو د پېژندګلوۍ په اړه ښه پوهیدلی شي‌د دوی اقتصادي، ټولنیز، سیاسي او رواني اړتیاوو ته په کتلو سره. کله چې دوی په رسمي توګه د حکومت په توګه وپیژندل شي، نو د دوی لپاره به ډیری نوې لارې خلاصې شي، د دوی د حکومت کولو دنده به اسانه کړي. پراخه ډیپلوماتیک مصروفیتونه، د ګټورو سوداګریزو معاملو ته ننوتل، او په نړیواله ټولنه کې د شاملیدو ټولنیز منل، او همدارنګه قانوني وسیلو ته السرسی، ټول هغه ګټې دي چې دوی به یې په بالقوه توګه ترلاسه کړي. طالبان په دې پوه دي چې له رسمي مشروعیت پرته به د افغان ولس د ملاتړ د ګټلو لپاره په اغیزمنه توګه هڅې ونه کړي او نه به هم له نورو ملتونو سره د همکارۍ قانوني تړونونه جوړ کړي. د دوی اوسني اقتصادي بحرانونو ته په پام سره، دا پېژندنه به دوی ته اجازه ورکړي چې د نړیوال بانکي موسسو څخه مالي مرستې ترلاسه کړي، کوم چې په دې وخت کې سخته اړتیا ده.

په مختلفو هیوادونو کې د خپل ځان د یو ډېر مثبت، ټول شموله انځور د راښکته کولو لپاره، طالبانو د عصري عصر ترټولو غوره وسیله: ټولنیزې رسنۍ، او په ځانګړې توګه، ټویټر ته مخه کړې. د ۲۰۲۱ کال له اګست میاشتې راهیسې د طالبانو د کابینې هر غړی په میلیونونو رسمي ټویټر اکاونټ لري

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیروان د یو پرانیستې، د لاسرسي وړ پلیټ فارم په توګه، ټویټر دوی ته اجازه ورکوي چې کورني او نړیوالو لیدونکو ته ښودل شوي معلوماتي چاپیریال حاکم او کنټرول کړي. په پښتو او انګلیسي دواړو کې د انځورونو او ټویټونو انتخاب د دوی پرمختګ په ټیکنالوژۍ او رسنیو کې په ګوته کوي؛ دوی د پراخې لویدیځې ټولنې سره د خبرو اترو لپاره د ښکیلتیا مختلف چینلونه پوهیږي، او په دې لار کې هڅې کوي.

که څه هم طالبان د ښځو د حقونو او حکومتدارۍ د ساتنې په اړه په خپلو لومړنیو ژمنو عمل نه کوي، خو له نړیوالې ټولنې سره د دوی ډیپلوماتیکې اړیکې له دوی سره کار کولو ته لېوالتیا ښیي. دا لیوالتیا د دوو لویو اندیښنو څخه سرچینه اخلي: امنیت، او اقتصاد. په نهایت کې، هیڅوک نه غواړي چې د طالبانو افغانستان د ترورریستانو د روزلو ځای شي، سیمه ایز او نړیوال امنیت ګډوډ کړي. هر هغه څه چې د دوی ګاونډیانو ته اړتیا لري، موږ یې لیدل پیل کوو - دوی به یې وکړي.

د دوی د اړیکو سیستماتیک پراختیا او له قطر څخه بهر د خپلو سیاسي دفترونو د پراخولو هڅو طالبانو ته دا اجازه ورکړې چې د نړۍ له ګوټ ګوټ څخه د مشرانو سره اړیکه ونیسي. ورو ورو خو خامخا طالبان دا ثابتوي چې ډیپلوماسۍ نور د دوی هیلې نه دي. په هرصورت، نړیواله ټولنه باید هیر نکړي چې په داسې حال کې چې طالبان د تنظیمي بدلون په حال کې دي، د ایډیالوژیکي بدلون ادعا کول خورا پیچلي دي. په ځمکه کې د دوی کړنې، لکه د نجونو د زده کړې په اړه د دوی مات شوي ژمنې، له بده مرغه - مګر په حیرانتیا سره - د دوی د سخت ایډیالوژۍ اصولو ته ریښتیني دي. پداسې حال کې چې ځینې ایډیالوژیکي بدلونونه یقینا د نوي نسل سره د کار په حال کې دي،

له دوی څخه د بدلون هر ډول تمه کول ناپاک دي - یا لږ ترلږه د راتلونکي لپاره یو څه. په هرصورت، دا د شک وړ نه ده چې د دې ډلې بنسټ په تاریخي توګه د افراطیت او بشري حقونو ته په ښکاره بې پامۍ ولاړ دی. د دوی هغه انځور چې موږ ټول پېژنو او ویره لرو د دوی د قربانیانو په وینو رنګ شوی. د دې هیرول یا له هغې هاخوا بیا رغول شوي عکس ته تلل به اسانه نه وي — یا شاید حتی ممکن وي.

چین

د چین کمونسټ ګوند (سي سي پي) په نړیوال ډګر کې اجنبی نه دی. او د نړۍ د یو خورا پیاوړي لوبغاړي په توګه، دوی په یوه یا بل وخت کې په افغانستان کې ښکیل وو. په هرصورت، د دوی نړدېوالی اسانتیا د دوی رول خورا مهم کوي. د ثبات او امنیت، ځمکنۍ حاکمیت، ملي امنیت، او د خپلو ستراتیژیکو پانګونو د ساتنې په نظرونو کې مصرف شوي چې د ځینو لخوا د پور جال ډیپلوماسۍ په نوم یادیږي، CCP هیڅ اسانه دوست یا دښمن نه دی. د چین یوه ځانګړي استازي په ۲۰۰۰ کال کې په کندهار کې له ملا عمر سره د مخابراتي چینل پرانسته وکړه. شیان بیا بدمرغه شول او لینک مات شو. که څه هم له ۲۰۱۴ کال راهیسې له طالبانو سره د چین تدریجي اړیکې جوړول د یوه بې ثباته افغانستان په اړه د چین د لوړې کچې امنیتي اندېښنو ته اشاره کوي او د چین لپاره د هر ډول تخریب اغیزې څه معنی لري.[2] CCP په دې باور دی چې کنټرول او امنیت په ګډه سره راځي - او د طالبانو په افغانستان کې د کنټرول سره به د دوی امنیت په اسانۍ سره ورکړل شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنهد طالبانو

له ۲۰۱۴ کال راهيسې د طالبانو مشرانو او چينايي چارواکو په څو اړخیزو غونډو کې ګډون کړی دی[3] په دوحه، بیجینګ او کابل کې، چې طالبانو ته يې د نړيوالې ټولنې له خوا د عامه پېژندګلوۍ او اعتراف لپاره لارې پرانیستلې. په 2015 کې، د خپلو امنيتي اندیښنو د حل کولو لپاره، چين حتی د طالبانو او پخواني افغان حکومت ترمنځ د خبرو اترو زمينه برابره کړه ترڅو طالبان د ختیځ ترکستان اسلامي غورځنګ (ETIM) سره د یوځای کیدو مخه ونیسي.[4]

د ولسمشر شي جين پينګ په مشرۍ د سي سي پي ګوند د افغانستان د کورني سياست او د افغانستان د سولې د راتلونکي په اړه هم عملي بڼه خپله کړه او د منځنۍ اسيا د سياست په راتلونکي کې يې خپل واک درک کړ. سربيره پردې، د ۲۰۲۱ کال د جون په مياشت کې د چين – پاکستان – افغانستان په ځلورمه درې اړخیزه خبرو کې، د چين د بهرنيو چارو وزير، وانګ يی د سياست اصلي جريان ته د طالبانو د راتګ ستاينه وکړه.[5] دا د دې څرګندونه کوي چې CCP په 2021 کې په افغانستان کې د طالبانو واک ته د رسيدو لپاره چمتو او بڼه چمتووالی لري. سربيره پردې، د اوړي له وروستي واک څخه مخکې، د طالبانو وياند، سهيل شاهين، په عامه توګه د دواړو هيوادونو ترمنځ د نوې ملګرتيا اعلان وکړ، او ژمنې تبادله شوې.[6]

د دې تمايلاتو په تحليل سره څرګنده شوه چې چين پوهيده چې د خپلو اقتصادي ګټو او ثبات د تامين لپاره بايد له طالبانو سره دوامداره سياسي اړيکي ولري. په ورته وخت کې، دا د طالبانو د بڼه والي څرګندونه هم کوي چې چين ته اجازه ورکوي چې د ډيرو اختلافاتو په پام کې نيولو سره له دوی سره اړيکې او اړيکې جوړې کړي.

په افغانستان کې د چين ګټې شفافې دي‌سيال: د واخان دهليز له لارې د اويغور اورپکی او بېلتونپالنې له ګواښ سره د مبارزې لپاره – د خاورې يوه برخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان سره د سنکيانګ نښلول – او په پرمختيايي پروژو کې د هغې اقتصادي پانګونې خوندي کول. د چين تر ټولو لويه ويره په سينکيانګ ولايت کې د اويغور مسلمانانو له لړکيو څخه د کورني ثبات لپاره کوم احتمالي ګواښ دی چې حکومت يې په نسل وژنې تورن دی..7

د چين اقتصادي ګټو ته په کتو، په منځنۍ اسيا کې د افغانستان جيوستراتيژيک موقعيت، د مس عينک د مسو کان د ۳ تريليون ډالرو په ارزښت منرالونه او د اورګاډي پټلۍ او د بريښنا بندونه چې د يو کمربند او يوې لارې د نوښت له لارې جوړ شوي، په سيمه کې د چين پراخو ګټو ته خدمت کوي.[8] د مس عينک د مسو کان، چې د نړۍ د مسو دويم ستر کان بلل کيږي، د چين تاريخي تاريخ اوس له طالبانو سره د اړيکو له لارې له سره ورغول شي. چين هم غواړي چې افغانستان د چين – پاکستان اقتصادي دهليز (CPEC) کې شامل کړي، کوم چې د شانګهای د همکارۍ سازمان (SCO) د عملياتي برخې لپاره د روزنې ځای کيدی شي.

له بلې خوا، په افغانستان کې د چين په ښکيلتيا کې د طالبانو ګټې څو اړخيزې دي. د يو ناکام دولت په توګه چې له اقتصادي او بشري ناورينونو او نړيوال انزوا سره مخ دی، د طالبانو د تسليمۍ، مشروعيت او اقتصادي مرستې غوښتنه يې تر ټولو عاجل لومړيتوب دی.

يو همغږي او فعال سياسي اقتصاد د افغانستان لپاره اړين دی چې ځان د يو کاري هيواد په توګه رامينځته کړي او په نړيواله ټولنه کې وپيژني. د لويديځ له بې ساري بنديزونو او پر اوکراين د روسيې له يرغل سره، طالبان په زياتيدونکې توګه د افغانستان د بيارغونې لپاره چين ته سترګې په لار دي. د 2021 کال د جولای راهيسې، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سي سي پي او طالبانو تر منځ د ډيپلوماتيکو انرژيو تبادله د پام وړ ده. د لوېديځ له خوا د تشې د ډکولو لپاره د چين د چمتووالي په اړه د خلکو د ازادۍ د پوځ د لوړپوړي ډګروال ژو بو له څرګندونو څخه، له طالبانو سره د بهرنيو چارو د وزير وانګ يي له دوه اړخيزو ناستو او د چين د پانګونې د هڅونې په اړه – دلته وده کونکي اړيکې په ښکاره ډول دوه اړخيزې دي.[٩]

نو دا د حيرانتيا خبره نه ده چې چين نه يوازې خپل سفارت پرانيستی دی بلکې د طالبانو د نوي دريځ هرکلی يې هم کړی دی. سربېره پردې، دې د ملګرو ملتونو د امنيت شورا څخه وغوښتل چې د افغانستان بسپنې غير کنګل کړي او دوی ته په لومړي سر کې د 31 مليون ډالرو بشري مرستې چمتو کولو کې يو ګام نور هم لاړ.[10] دغو ستراتيژيکو اقداماتو له چين سره مرسته وکړه چې دا داستان رامينځته کړي چې هغه بريالی کيدی شي چيرې چې متحده ايالات ناکام شوي وي. دا د متحده ايالاتو د پريښودو هيوادونو په اړه خپله ورانداوينه هم روښانه کوي.

طالبان د پخوا په پرتله چين ته د اميد په سترګه ګوري. د ۲۰۲۲ کال په اکتوبر مياشت کې د طالبانو وياند ذبيح الله مجاهد د کابينې يوې غونډې ته په اشارې سره اعلان وکړ چې:

> ټاکل شوې چې د وربښمو لار چې افغانستان له چين سره ونښلوي بايد جوړ شي. دغه تاريخي سړک د هيواد په اقتصاد کې ستر رول لوبولی شي. دا يو ښه فرصت دی، موږ ښه امنيت لرو او همدا د سترو اقتصادي پروژو د پيل وخت دی.[11]

بيجينګ په خپله برخه کې لا هم داسې ښکاري چې له طالبانو سره په خپلو اړيکو کې ورو او محتاطانه حرکت کوي. په پاکستان کې د داعش او بلوڅو لخوا د چينايي اتباعو په نښه کول

(c) ketabton.com: The Digital Library

ياغيانو په خپلو سيمه ايزو مصروفيتونو کې ډېر محتاط کړی دی.[12] په وروستيو مياشتو کې په کابل کې چينايي اتباع هم د داعش له خوا په نښه شوي دي. طالبان له چين څخه ډېرې هيلې لري او که چيرې پروژې بې ګټې پاتې شي او سرچينې يې په کار واچول شي، ښايي ژر نا اميده شي. په جنوبي اسيا کې له اوسني سياسي او اقتصادي کړکېچ او همدا راز په اوکراين کې د روسيې د جګړې له پايلو سره، د چين او طالبانو ترمنځ د دوستانه اړيکو پراختيا لا تر اوسه نه ده ازمويل شوې. او چين ښايي په افغانستان کې د لويو خطرونو له اخيستو ډډه وکړي، د دې پر ځای چې د پاکستان له لارې په دغه هېواد کې خپلې ګټې خوندي کړي.

ايران

بل ګاونډی ګاونډی ايران د افغانستان د پرله پسې کړکيچونو له امله دوهم ډېر اغيزمن شوی هيواد دی. له پاکستان وروسته، ايران د ډېرو افغان کډوالو کوربه دی، او د افغانستان د دويم لوی سوداګريز شريک په توګه کار کوي - او د 572 ميل ګډ سرحد سره، دواړه د يو څخه په ډېرو لارو سره تړلي دي، که دوی يې خوښوي يا نه. په ۲۰۲۱ کال کې واک ته د طالبانو له راتګ وروسته، ايران د هغو هېوادونو په ډله کې و چې په کابل کې يې خپل سفارتونه پرانيستي وو او په غير مستقيم ډول يې له نوي حکومت سره د کار کولو لېوالتيا اعلان کړه. پداسې حال کې چې دا کيدای شي د حيرانتيا په توګه راشي چې دواړه هيوادونه د دوی فرقه ايز هويت سره د ژورې، متضاد تړاو پراساس دي - دا د سياست طبيعت دی. دوی يو بل ته د خالص جيو پوليټيکل لينز له لارې ګوري، نه فرقه ايزه - او په حقيقت کې، دوی د دې کولو پرته بله چاره نه لري. د هيوادونو ګډ کلتوري، مالي او فزيکي منظرې پدې معنی دي چې ښکيلتيا ناشونې ده - که څه هم د روان حالت سره سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

د خبرو پر مهال ایران تر اوسه د طالبانو د نوي حکومت په رسمیت پېژندلو ډډه کړې ده.

په داسې حال کې چې ایران او افغانستان نن ورځ په ګډه کار کوي، او له کلونو راهیسې دا کار کوي، تل داسې نه وه. د دوی تاریخ ډېر اوږد دی؛ د یادونې وړ ده چې له طالبانو سره اړیکې په ۱۹۹۰ لسیزه کې پیل شوې. په ځانګړې توګه، د ملا عمر په مشرۍ ایران او افغانستان په ۱۹۹۸ کال کې په مزارشریف کې د طالب اورپکو له خوا د ایراني ډیپلوماټانو له وژل کېدو وروسته نږدې له یو بل سره جګړې ته اړ شول. که څه هم، د امریکا له برید وروسته، د صحنې بدلون پیل شو. په پیل کې، ایران د طالبانو په وړاندې د متحده ایالاتو د پوځي اقدام ملاتړی و، مګر د ولسمشر جورج لخوا د "شري محور" کټګورۍ کې شامل شو.

ډبلیو بوش په ناڅاپي ډول دا پړاو پای ته ورساوه. یوازې یوه لسیزه وروسته، د 2000 لسیزې په نیمایي کې، تهران او طالبانو یو له بل سره خبرې پیل کړې او په ځینو مواردو کې یې همکاري پیل کړه کله چې طالبانو د بغاوت په مرحله کې د ځینو سیمو کنټرول پیل کړ. دا خبرې تر ډېره د خلکو له سترګو پټې وې، ځکه چې تهران په کابل کې د کرزي او غني له حکومتونو سره معقولې اړیکې درلودې. تهران په حقیقت کې په فعاله توګه د طالب یاغیانو ملاتړ کوي، په دې باور وو چې امریکا چې د دوی لوی دښمن دی، په پای کې به له سیمې ووځي او طالبان به کابل ته راستانه شي. په دې توګه یوه نوې اړیکه ټینګه شوه - یو پیچلی، ډاډمن، مګر د دواړو خواوو لپاره ګټور. دا هم په زړه پورې ده چې یادونه وکړو چې دې کار د ځینو طالب مشرانو د کورنیو د تګ پیل په نښه کړ چې ایران ته تلل، دا یو رجحان چې موږ بیا په 2020-21 کې ولیدل. نن ورځ، نه یوازې په کابل کې د ایران سفارت لاهم ولاړ دی (او متحرک)، بلکې طالبان په حقیقت کې په مشهد کې قونسلګري لري (د افغان شیعه حاجیانو د اسانتیا لپاره) او ایراني پلاوي په منظم ډول کابل او مزارشریف ته سفر کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نړیوالې اړیکې د طالبانو

ډېرې اړخونه شتون لري چې نن ورځ ملتونه سره یوځای کوي او د تهران او طالبانو ترمنځ اړیکې پرمخ وړي. د دوی په منځ کې، په ځانګړې توګه، په ایران کې د افغان کډوالو لوی نفوس دی - د مختلفو دلیلونو لپاره د دواړو هیوادونو لپاره د لوی فشار سرچینه ده. په افغانستان کې د اوسني بشري ناورین په زیاتیدو او په ایران کې د مهاجرو له سخت وضعیت سره سره، تهران غواړي د دغې ننګونې د زیاتیدو مخه ونیسي. په واقعیت کې، هر کال، ایران د افراطیت او اقتصادي فشار له ویرې لوی شمیر کډوال بیرته افغانستان ته استوي. په دې اساس، له طالبانو سره خبرې اترې، او د اضافي کډوالو د مخنیوي او د احتمالي امنیتي اندیښنو د پراختیا د مخنیول، د تهران د کارونو په لیست کې لوړ دي. برسیره پردې، په داسې حال کې چې افغانستان د شیعه ګانو ډېر نفوس لري، دا د دواړو هیوادونو ترمنځ فرقه ییز مشترکات نه دي چې د ایران ګټې هڅوي. په داسې حال کې چې ایران د طالبانو تر مشرۍ لاندې د یو ټول شموله حکومت غوښتنه کړې، د هزاره ګانو ځورول شوي مرستې ته پام نه دی شوی - په حقیقت کې، هزاره ګان او نور افغانان په ایران کې د مهاجرینو په توګه له سخت تعصبي تبعیض سره مخ دي.

نن ورځ، د هر یو هیواد ننګونې په ډېری مواردو کې د ګاونډیو ترمنځ شریکې دي. د بېلګې په توګه د داعش له خوا رامنځته شوی ګواښ د افغانستان لپاره همدومره جدي دی لکه د ایران لپاره. د تهران لپاره چې د داسې ګډ دښمن سره د مبارزې لپاره له طالبانو سره ښکیل نه شي دا به یوه جدي، شاید وژونکې تېروتنه وي- او دوی په دې پوره پوهیږي. له همدې امله، تهران د خپل ملي امنیت د تامینولو لپاره له طالبانو سره د ښکیلتیا لپاره خپله برخه ترسره کړې. سربېره پردې، د اقلیم د بحران په اړه، د سرچینو د شریکولو مسلې او په ځانګړې توګه د اوبو کمښت، بیړني خبرو اترو ته اړتیا لري. لکه څنګه چې د اقلیم بدلون

(c) ketabton.com: The Digital Library

بيرته راستنيدنه‌د طالبانو

د افغانستان د منابعو بحران مخ په زياتيدو دی، له ايران سره د اوبو پر سر تاريخي کړکيچ يو ځل بيا د پام وړ دی. په يو بل يادښت کې، د افغانستان له لارې ايران ته د مخدره توکو د قاچاق مسله په پخوانيو باندې لوی بار اچوي - پرته له کوم روښانه حل سره. د لږ تر لږه ويلو لپاره، دواړه هيوادونه د کار کولو لپاره ډير څه لري.

د پوهيدو وړ ده، تهران خپلو نويو ګاونډيانو ته د رسمي پيژندلو په اړه خپل شکونه لري. په نهايت کې، دا د ګټو انسجام دی چې د دوی ترمنځ توپيرونه له منځه وړي. البته دوی له مسلو سره مخ دي، او طالبان د پام وړ فرقه يي تعصب لري — خو د ډيپلوماتيکو اړيکو د نه لرلو سياسي عواقب دواړه هېوادونه په رسميت پېژني. ايران هم په طالبانو باندې د پام وړ نفوذ ته دوام ورکوي، لکه څنګه چې مخکې په څېرکي کې يادونه وشوه، د لوړ پوړو طالب مشرانو د مالي او شخصي ژوند په اړه - بې له شکه ګټه اخيستل کيږي.
له طالبانو سره کار کول د ايران د امنيت لپاره هم ناګزير او اړين دي، خو لا تر اوسه يخ په بشپړه توګه نه دی غوړېدلی. دا چې دواړه به له دې ځايه چيرته ځي روښانه نه ده، مګر يو شی ډاډمن دی: هر څه چې د دوی توپيرونه دي، دوی يو له بل سره تړلي دي.

قطر

طالبان به د دوی تر ټولو د پام وړ - او خورا حيرانتيا له مرستې پرته نن په هغه ځای کې نه و.
- سپانسر او ګټه اخيستونکی: قطر. په اړه ډيری نظرونه شتون لري‌په حقيقت کې دوی په دې موقف کې څنګه موندلي، مګر دوه شيان بايد په ياد ولرئ. لومړی، د متحده عربي اماراتو او سعودي عربستان په څير، قطر - پداسې حال کې چې بډايه او د منابعو بډايه دی - د ليد او وقار له مخې نور نړيوال قد نلري. دا ټول د بدلون سره پيل شول، په هرصورت

(c) ketabton.com: The Digital Library

نړیوالې اړیکې د طالبانو

د قطر د ځوان امیر شیخ تمیم بن حمد آل ثاني مور شیخه موزه ته پورته شوه. هغې د خپل میړه شیخ حمد بن خلیفه آل سره مرسته وکړه طاني، د قطر بیا تعریف او اصلاح کول او په فعاله توګه د قطر د عامه ترانسپورټ د عصري کولو هڅو څخه نیولې د لوړو زده کړو سیستم اصالح کولو، د غیر مسلم عامه عبادت ځایونو جوړولو، او د دوحې فورم له لارې د عامه بحثونو سپانسر کولو پورې په فعاله توګه ښکیلتیا ته دوام ورکوي. [13]

د عصري زیربناوو د جوړولو لپاره د منابعو سره، قطر غوښتل چې د سیمه ایزو لوبغاړو سره سیالي وکړي - او دوی دا په خپل طرز ترسره کړل. قطر په لبنان، یمن او سوډان کې د منځګړیتوب تاریخ لري. دا د وخت په تیریدو سره ډیر زړه راښکونکی شو. د اخوان المسلمین د قوي تړاو سره، قطر پریکړه وکړه چې د راتلونکي پانګونې په توګه په طالبانو کې ونډه واخلي. په ۱۹۹۹ کال کې قطر د اسلامي نړۍ یو مشهور تلویزیون کوربه یوسف القرضاوي ته واستاوه چې د طالبانو له بنسټګر ملا عمر او نورو طالب مشرانو سره خبرې وکړي تر څو په بامیانو کې د بودا د لرغونو مجسمو د ویجاړولو مخه ونیسي. دا هڅه ناکامه شوه، مګر دا بیلګه د سیمه ایزو ننګونو په حل کې د رول لوبولو لپاره د دوی د ودې لیوالتیا په ګوته کوي.[14] دوه لسیزې وروسته به د دوی ستراتیژیک فکر پای ته ورسیږي.

دا موږ عصري دور ته رسوي، کله چې قطر (له 2012 راهیسې) له امریکا سره د طالبانو د سیاسي خبرو اترو کوربه شو، د 2020 د فبرورۍ په معاملې کې پای ته ورسید چې کابل ته د طالبانو بیرته راستنیدل ځواکمن کړل.[۱۵] د پام وړ، همدارنګه، دوی مرسته وکړه د پام وړ په ډله ایزو ویستلو کې چې د 2021 په اګست کې د طالبانو له واک څخه سمدلاسه وروسته ترسره شول، د کابل هوایی ډګر پرانیستی ساتل او د زرګونو افغانانو لیږدول په کوم کې چې یو له لویو انسانانو څخه و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په تاريخ کې تخريب. نن ورځ، دوی د بيړنيو مرستو، او حتی د افغان محصلينو لپاره د بورسونو په بڼه بشري مرستو ته دوام ورکوي.

قطر عموما د طالبانو له اصلي ايډيالوژۍ څخه د ليرې پاتې کيدو په حال کې د مذاکراتو په بريا خوښ و. لکه څنګه چې دوبۍ په نړيواله کچه د خپل عصري او د رخصتۍ د عالي تاسيساتو لپاره مشهور شو، او لکه څنګه چې عمان په اروپا کې د سويس په ليکو کې د پام وړ بې طرفه ځای شو - قطر د پوهنتونونو د جوړولو لپاره خپل ځای وړاندېز کړ او خپل نړيوال قد يې په برياليتوب سره کوربه توب وکړ. په 2022 کې د فيفا نړيوال جام. طالبان يوازې يوه بله پانګه شوه چې تاديه يې وکړه، او شايد د دوی ترټولو مهم جيوستراتيژيک نوښت. حتی د 2015 په پيل کې، د قطر مشرانو نړدې ډاډه و چې طالبان به بالاخره کابل ته راستانه شي.[16] په هرصورت، د طالبانو کوربه توب له خطرونو پرته نه و. دا په يقين سره سيمه ايزو سياليو کې اضافه شوي. د مثال په توګه متحده عرب امارات په ريښتيا په غوسه وو، ځکه چې دوی د طالبانو د ګټلو په لټه کې وو او دوی ته يې د خبرو اترو لپاره د ځای وړانديز کړی و. په حقيقت کې، دوی حتی د قطر هڅې کمزورې کړې چې امريکا ته شکايت کوي چې ابوظبۍ بايد د دې هدف لپاره د امريکا لومړی انتخاب وي - او په امريکا کې د دې سفير حتی په رسنيو کې د حماس په شمول د اسلامي افراطي ډلو سره د قطر نږدې والی وغندلو. طالبان او اخوان المسلمين.[١٧] د دې ټولو سره سره، او د رول لوبولو په پام کې نيولو پرته

د منځګړيتوب او په اصل کې د طالبانو لپاره د هغه ترون د ترلاسه کولو لپاره لاره هواره کړه چې دوی يې کړي، دوی لا تر اوسه په رسمي توګه د طالبانو نوی حکومت په رسميت نه دی پيژندلی. قطر خوښ دی چې په خپله خاوره کې د طالبانو دايمي سياسي دفتر فعاليت کوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دوی د سياسي پناه په توګه، بيا هم په عامه توګه د خپل نوي رول منلو څخه ډډه کوي. په دې صورت کې د امريکا سره د قطر نږدې اتحاد له پامه نه غورځول کيدی: دا په منځني ختيځ کې د متحده ایالاتو ترټولو لوی نظامي اډه ده. ښايي د طالبانو د حکومت په رسميت پېژندلو مخکې به د واشنګټن ډې سي له لوري د شنه څراغ انتظار وي، خو له دې ورهاخوا، قطر له طالبانو سره په فعاله توګه ښکېل دی، په داسې حال کې چې له لوېديځ څخه غواړي چې له کابل سره خپلې اړيکې ګړندۍ کړي تر څو افغانستان له ګډوډۍ او افراطيت څخه وژغوري.[۱۸] د دې د دوامداره مهم رول ثبوت د 2022 په اکتوبر کې د CIA مرستيال ډيويډ کوهن او د طالبانو د استخباراتو مشر عبدالحق وثيق تر منځ د يوې مهمې غونډې کوربه توب دی چې د ترهګرۍ ضد روانې همکارۍ په ځانګړي توګه د ISK په وړاندې خبرې وکړي.[۱۹]

روسيه

دا په ګوته کول چې تاريخي ګډوډي له کوم ځايه پيل شوې هيڅکله اسانه يا په بشپړ ډول دقيق نه ده، مګر د افغانستان په قضيه کې دا لرې نه ده چې ووايو دا په 1980 لسيزه کې د شوروي اتحاد له يرغل سره پيل شو. خو تر دې وړاندې شوروي اتحاد په حقيقت کې لومړنی هېواد و چې په ۱۹۱۹ کې يې په افغانستان کې ډيپلوماتيک ماموريت پيل کړ.[20] شپږ لسيزې په چټکۍ سره مخ په وړاندې لاړې، او ناکام يرغل د دوی د اړيکو مخ په پراخه توګه بدل کړ، يو طوفان يې رامينځته کړ چې نن ورځ هم روان دی. لکه څنګه چې تاريخ پيل شو، کريملين بالاخره د افغانستان په اړه خپله پاليسي بدله کړه او د 2000 لسيزې په اوږدو کې يې د طالبانو په وړاندې په جګړه ايزو عملياتو کې د متحده ایالاتو ملاتړ ته پراختيا ورکړه.

په هرصورت،د 2015 وروسته، د روسيې د افغانستان محاسبه او ستراتيژۍ پام وړ بدل شوی. د کرملين او طالبانو دوه اړخيزه هيله چې د داعش او په منځنۍ اسيا کې د هغې د مخ پر ودې افراطي نفوذ سره مبارزه وکړي دوی د دې لامل شول چې لاسونه سره يو کړي او کار وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوځای د امریکا ضد ګډو احساساتو پر بنسټ، روسیې په مختلفو نړیوالو فورمونو کې له طالبانو سره د اړیکو فعاله چینلونه جوړ کړل، داسې ښکاریده چې یوه پاکه ټوټه جوړه شوې وه.

روسیه چې د چین، هند او د منځنۍ اسیا له نورو هېوادونو سره په ګډه د شانګهای د همکاری سازمان فعال غړی دی، په افغانستان کې د ترهګرو ډلو د اغېزو د له منځه وړلو لپاره له دغه پلیټ فارم څخه کار اخیستی دی. دا د دې لامل شو چې شانګهای سازمان په 2005 کې د افغانستان د تماس ډله (ACG) جوړه کړه ترڅو د مخدره توکو او جرمونو د خپریدو په وړاندې مبارزه کې له افغانستان سره مرسته وکړي.[۲۱] شانګهای همکاری سازمان د افغان حکومت او طالبانو ترمنځ د خبرو اترو په اسانه کولو کې هم مهم رول لوبولی، په ځانګړې توګه په ۲۰۱۶ کال کې د ناټو ځواکونو د وتلو پر مهال.

په حقیقت کې د ۲۰۱۷ کال په مارچ میاشت کې د افغانستان لپاره د ولسمشر پوتین ځانګړي استازي ضمیر کابلوف د طالبانو د تحریک ستاینه وکړه او له افغانستانه یې د امریکایي ځواکونو د وتلو غوښتنه وکړه.[22] د 2018 په پیل کې، کرملین طالبانو ته په مسکو کې د سولې د څو پړاوونو لپاره بلنه ورکړه،[23] چې له چارواکو سره یې مرسته وکړه چې د طالبانو په اصلي ګټو پوه شي. دې کار طالبانو ته دا فرصت هم ورکړ چې یو څه نړیوال افشا کړي او خپل داستان او اړیکې په ښه رڼا کې بیا تنظیم کړي.

روسیې له ۲۰۱۷ څخه تر ۲۰۱۹ کال پورې د مسکو د سولې د سیمه ییزو مشورتي او غیر رسمي بین الافغاني خبرو کوربه توب هم کړی او طالبانو ته یې په منظم ډول د ګډون بلنه ورکړې او کوربه توب یې کړی.[24] په ښکاره ډول، دغو مصروفیتونو طالبان په تاکتیکي او ستراتیژیک دواړو برخو کې د سیاسي مشرانو د ماهیت درک کولو لپاره چمتو کړل.

له همدې امله، دا خوندي ده چې پایله یې وکړو چې روسیه ښه چمتو شوې وه‌د طالبانو تر واک لاندې افغانستان لپاره. د هغې په جوړولو پیل وکړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

نړیوالې اړیکې د طالبانو

پلونه او اړیکې یوه لسیزه مخکې په روسیه باندې د افغانستان د بې ثباتۍ د اغیزو د کمولو لپاره. د واک تر اخیستو مخکې، د طالبانو پلاوی هم د ۲۰۲۱ کال په جولای کې مسکو ته بلل شوی و، څو ډاډ ترلاسه کړي چې په منځنۍ اسیا کې به د تاوتریخوالي د زیاتېدو لامل د روسیې لپاره ننګونې نه وي.[25]

د طالبانو په وړاندې د روسیې د چلند د چلوونکو د پوهېدو لپاره، د روسیې لویه امنیتي اندیښنه باید ومنل شي: په منځنۍ اسیا کې سیمه ییزه بې ثباتي، او د تریاکو اکمالات، یعنی د مخدره موادو قاچاق. افغانستان له اوږدې مودې راهیسې د تریاکو ستر تولیدونکی او عرضه کوونکی هېواد دی، چې د روسیې د کورنیو سیاستونو او ملي امنیت لپاره یې زیانونه اړولي دي.[26] په سیمه کې د مخدره توکو د خپرېدو سره مبارزه د روسیې لپاره خورا مهم دی. په همدې ډول، د منظمو افراطي ډلو ګواښ چې منځنۍ اسیا په نښه کوي، په روسیه کې به هم پراخې اغیزې ولري. په همدې اساس، روسانو د یوه بې ثباته افغانستان سره د تړلو خطرونو د کمولو لپاره د ستراتیژیو په پلي کولو پیل وکړ.

د ۲۰۲۱ کال په اګست میاشت کې د امریکا په ملاتړ د افغان حکومت له نسکورېدو سره، روسیې د خپل لویدیځ ضد دریځ او هغه اطمینان چې د امریکا د دولت جوړونې د هڅو له ناکامۍ څخه یې ترلاسه کړی و، په عامه توګه له شریکولو څخه ډډه وکړه.[27] دې کار روسیې ته فرصت ورکړ چې د خپلو امنیتي اړتیاوو د خوندي کولو لپاره له طالبانو سره خپلې اړیکې زیاتې کړي.

له هغه وخت راهیسې، روسي چارواکو، د بهرنیو چارو وزیر سرګي لاوروف او د طالبانو استازو د بشري مرستو، بشري حقونو او د افغانستان د راتلونکي اقتصادي بیارغونې په اړه د دوه اړخیزو او څو اړخیزو غونډو اته دورې ترسره کړي دي. پوتین د افغانستان د داخلي امنیت د ټینګښت لپاره حتی د نړیوالو تروریستي سازمانونو له لیست څخه د طالبانو د ایستلو وړاندیز هم کړی دی.[28]

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

د افغانستان په اړه د مسکو عملي او نرم چلند د نوي واقعیت د منلو ښنه ده. د تروریستي سازمانونو له لست څخه د طالبانو د ایستلو لپاره د بشري او مالي مرستو له برابرولو څخه، مسکو دا مني چې دوی نه له پامه غورځول کیدی شي او نه هم منزوي کیدلی شي. سربېره پر دې، روسي چارواکو هم په کابل کې خپل سفارت د طالبانو په واکمنۍ کې د خپل متقابل اعتماد او باور ښکارندويي کوله.[٢٩] په ټوله کې، روسیه د طالبانو او د هغوی راتلونکي ته خوشبینه ښکاري، هغوی د یو ځواکمن ځواک او سالم فکر لرونکي خلک بولي.[٣٠] په هرصورت، د روسیې اصلي او دایمي ګټې خوندي دي‌د دوی خپلې اقتصادي او امنیتي ګټې به تل لومړی وي.

طالبان، چې له روسیې سره یې له تاریخي اړیکو هم هاخوا حرکت کړی، د مسکو له ښکېلتیا سره یې لېوالتیا تازه کړې ده. طالبان روسیې ته د کرنې او انرژۍ په پروژو کې د پانګونې اقتصادي ګټې او همدارنګه د یو کمربند او یوې لارې نوښت برابروي چې په سیمه کې د اکمالاتو لړۍ ښه کوي. د روسیې د LPG (د مایع پطرولیم ګاز) صادرات په افغانستان کې د ګازو د پروسس فابریکه او د ټرانس-افغان اورګاډي له لارې صادریږي.[٣١] په سیمه کې د روسیې د نفوذ لپاره د لوی بنسټ په توګه کار کوي. د دغو پروژو د ښه پرمخ بیولو لپاره سیمه ایز امنیت اړین دی.

په اوکراین باندې د روسیې له یرغل سره، د پوتین ناوړه کړنې طالبان د روسیې د باوري شریک په اړه یو څه محتاط کوي، په دې توګه په سیمه کې د دوی نفوذ محدودوي. په زړه پورې خبره دا ده چې طالبانو روسیې ته سپارښتنه کړې چې د یوه سوله ییز حل لپاره کار وکړي او پر اوکراین خپل یرغل پای ته ورسوي. اوس مهال روسیه په افغانستان کې د پانګونې لپاره هیڅ منابع نه لري

(c) ketabton.com: The Digital Library

اقتصادي وده. په جيوپوليټيک چاپېريال کې د دې متحرک بدلون سره، د طالبانو او روسيې د ښکيلتيا ماهيت به بدل شي ځکه چې طالبان د روسيې د ارادې په اړه اندېښمن کېږي.

لکه څنګه چې تاريخ موږ ته يادونه کوي، دا هغه مجاهدين وو، چې لږ يا لږ وروسته طالبان شول، چې روسيه يې (د شمالي ټلوالې په مرسته) وشړله او په زرګونو شوروي خلک يې ووژل. ځينې حتی استدلال کوي چې دا د شوروي سوسياليستي جمهوريتونو د ماتولو ټکي څخه وو. يقينا دا د تاريخ له لاسه يو حقيقت نه دی، په ځانګړې توګه د پوتين په څېر مشر ته. روسيه، سره له دې چې په خپله دسيسه کې ښکېله ده، تر هر څه زيات ښايي دا ډاډ تر لاسه کړي چې نوی افغانستان بيا د امريکا تر نفوذ لاندې نه راځي. د سترو قدرتونو تر منځ سيالي او سيالي هيڅکله نه ختميږي.

هند

د 2021 تر اګست پورې، هند او طالبانو له يو بل سره دښمني اړيکې درلودې، چې په 1999 کې د هند د هوايي شرکت د الوتکې IC-814 د تښتولو له امله رامينځته شوې.[۳۲] د ۱۹۹۰ لسيزې په اوږدو کې د افغانستان او په ځانګړې توګه د طالبانو په وړاندې د هند چلند د ايران او روسيې د ګټو له مخې جوړ شو. دې اړخيزې اړيکې د طالبانو پر وړاندې د جګړې لپاره د شمالي ټلوالې ملاتړ برابر کړ. له ۲۰۰۱ کال وروسته، هند په پرله پسې توګه له کرزي او بيا د غني له حکومت سره مرسته وکړه چې د افغانستان د هغه وخت شخړې ته سوله ييز حل لاره پيدا کړي.

د دې د "ګاونډی لومړی" پاليسي تعقيب،[۳۳] د هند حکومت د افغانستان د بيارغونې په دوره کې په جنوبي اسيا کې يو له سترو سيمه ييزو مرسته کوونکو څخه و

(c) ketabton.com: The Digital Library

په 2000 کې. نوي ډيلي د 2002-21 کلونو په اوږدو کې د پراختيا او زيربناوو پروژو له لارې د افغانستان په اقتصاد کې نږدې 5 مليارد ډالر پانګونه کړې.[۳۴] د سلما بند په نامه د ۳۰۰ میلیونه ډالرو په ارزښت د افغان-هند د دوستۍ د بند له جوړېدو څخه نیولې بیا په ۲۰۱۵ کال کې د افغانستان د پارلمان ودانۍ ته د ۹۰ میلیونو ډالرو په ارزښت او د کوویډ-۱۹ ناروغۍ پر مهال د دې سخاوتمندانه بشري مرستو له لارې، هند ځان د یو باوري ګاونډي په توګه ثابت کړ. افغانستان.

د هند لومړي وزير نريندرا مودي هم په افغانستان کې د ډیموکراسۍ د ستاینې په توګه دغه ملاتړ څرګند کړ.[۳۵]په داسې حال کې چې هند "د افغانانو په مشرۍ، د افغانانو په مالکيت او د افغانانو تر کنټرول لاندې پروسې" لپاره ریښې لري.[۳۶]نوي ډیلي او طالبان یو باور لريکسر، لکه څنګه چې هند د 2020 د دوحې له تړون او د مسکو د سولې خبرو اترو څخه خارج شوی و.[۳۷]

د 2021 اګست راهیسې، د هند حکومت اخلاقي او سیاسي کړکیچ سره مخ دی څو اړخیزه ده. د هند مستقیم امنیت د دوی په سرحدونو کې د خلکو اندیښنې د افغانستان په پرتله د پاکستان او چین څخه ډیرې دي. په هرصورت، افغانستان د طالبانو د واکمنۍ په لومړۍ دوره کې د پاکستان د جیش محمد (JeM) په څیر د ترهګرو ډلو په پناه ځای بدل شو. دې سناریو ته هر ډول راستنیدل د هند لپاره خورا خطرناک کیدی شي ، چې وروستی هدف یې د خپل ځمکني حاکمیت ساتنه او د تروریستي سازمانونو سره مبارزه ده ، لکه د هند برصغير کې القاعدې (AQIS) - چې ممکن د کشمير هندي اړخ په نښه کړي.[۳۸] له همدې امله،هند نه غواړي چې طالبان د هند ضد احساساتو ته وده ورکړي ترڅو په هیواد کې د ترهګرۍ ګواښ راکم کړي.

د هند شک هم د حقانی شبکې له امله دی چې د پاکستان له استخباراتی ادارو سره يې ژورې اړيکې لرى. د حقاني شبکې له دې وړاندې هم څو ځلې عملیات کړي دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

نړیوالې اړیکېد طالبانو

په افغانستان کې د هند د ګټو پر ضد بریدونه، په ۲۰۰۸ کال کې په کابل او په ۲۰۱۴ کال کې په هرات کې د هند پر ډیپلوماتیکو ماموریتونو د بریدونو په ګډون.[39]

هند هم د خپلو اقتصادي ګټو لپاره په سیمه کې د افغانستان ستراتیژیک موقعیت مني. د 218 کیلومتره زرنج – دلارام لویې لارې په اوږدو کې د سوداګرۍ صادراتو او وارداتو سره د هغې پخوانۍ پانګونه او له ازبکستان څخه د 202 کیلومتره بریښنا لیږد لینونو کېښودل په سیمه کې د اقتصادي نفوذ ساتلو لپاره خورا مهم دي.[40]

د روسیې او چین برعکس هند له افغانستان سره خپلې ډیپلوماتیکې اړیکې پرې کړې او د واک د نیولو پر مهال یې خپل سفارتونه وتړل. له متحده ایالاتو سره یې ستراتیژیکې ملګرتیا او د پخواني غني حکومت سره نږدې اړیکې د هغې د لومړنۍ ډیپلوماتیکې نه شتون لوی لاملونه وو. په هرصورت، هند اوس په جدي توګه خپل دریځ بیا ارزوي او د "توازن عمل" په لور حرکت کوي ترڅو له طالبانو سره ښکیل شي او د افغانستان په ثبات کې مرسته وکړي.

د طالبانو سره د روسیې او چین د ډېر لیوالتیا سره، او د خپل او هند ترمنځ د حقیقي کنټرول په کرښه (LAC) کې د چین مخ په زیاتیدونکي یرغلیز دریځ سره، هند د 2022 په جون کې د طالبانو سره د اړیکو لومړنۍ رسمي دوه اړخیزه کرښه پرانیستله.[41] د یوه کال په اوږدو کې د خبرو اترو د پیل لپاره اوږده لاره له طالبانو سره د هر ډول ښکیلتیا په اړه د نوي ډیلي د سخت اندیښنې نښه ده.

د طالبانو هیله‌ساده دی - نړیوال مشروعیت او پیژندنه. د هیواد د بیارغونې او ژوندي کولو لپاره لویه بهرنۍ پانګه اچونه اړینه ده. طالبان په دې پوهېږي چې له افغانستان سره د هند اقتصادي اړیکې په افغانستان کې رواني دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

تېر کولی شي په راتلونکي کې د اوږدې مودې پانګونې لپاره لاره هواره کړي، د مشروعيت لپاره د دوی په لټون کې مرسته وکړي. په جنوبي اسيا او هند- پاسيفيک کې د هند د زياتېدونکي اهميت سره، د طالبانو لپاره اړينه ده چې په دوی کې يو پياوړی ګاوندی ولري.

په کابل کې د هند سفارت د واک د اخيستو پر مهال بې اغيزې نه و، چې د هند له حکومت سره د بيا خبرو لپاره د طالبانو کلک هوډ په ډاګه کوي. همدا راز طالبانو هم پر پاکستان فشار راوړی چې د هند غنم د پاکستان له لارې افغانستان ته د تګ اجازه ورکړي. په کابل کې د هند لپاره د خپل سفارت د پرانستلو لپاره د طالبانو پرله پسې غوښتنې هم د دوی له نظره د اړيکو د عادي کولو لپاره بيړنۍ اړتيا په ګوته کوي.[۴۲]

په داسې حال کې چې طالبانو په پرله پسې ډول هڅه کړې چې د هند د باور وړ وګرځي‌د امنيتي اندېښنو سره سره، نوی ډيلي محتاط او په کلکه خبر دی چې د طالبانو چلند کېدی شي بدلون ومومي کله چې دوی د کنټرول احساس وکړي. د طالبانو او پاکستان نږديوالی يو حقيقت دی چې هند يې ځوروي.

پوښتنه دا ده چې آيا هند رښتيا هم طالبانو ته مشروعيت ورکول غواړي او که داسې وي نو څنګه؟ په سيمه کې د خپل نفوذ د زياتولو لپاره د چين له نويو هڅو سره، نوی ډيلي په روښانه توګه پوهيږي چې بايد له طالبانو سره د خپلو اړيکو له جوړولو څخه ډډه وکړي. دا به هند ته اجازه ورکړي چې د ځمکې پر مخ د واقعيتونو په اړه ښه پوه شي، او دا توان ورکوي چې له طالبانو سره خپل ښکيلتيا ستراتيژيک کړي. د دې لپاره چې هند په افغانستان کې حياتي ونډه ولري، په هيواد کې دننه ډيپلوماتيک شتون مهم دی. همدا احساس وو چې د ۲۰۲۲ کال د اګست په مياشت کې افغانستان ته د هند د يوې کوچنۍ ډيپلوماتيکې ډلې د راستنيدو لامل شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نړیوالې اړیکې‌د طالبانو

"دا د خبرو کولو لپاره یو پرانیستی قمار دی، په ځینو لارو کې تاسو بیرته په لوبې کې یاست."[۴۳]

ترکیه

ترکیه له افغانستان سره د عثماني امپراتورۍ له وخته د پام وړ تاریخ لري. د 1900 لسیزې له پیل راهیسې، دواړو هیوادونو خپل دوه اړخیز تجارت ته د پام وړ اهمیت منسوب کړی او د ملت جوړونې لپاره یې ډیپلوماتیکې اړیکې جوړې کړې. ترکیې له افغانستان سره د خپل لومړني اساسي قانون په مسوده کې د پوځي، تعلیمي او مالي مرستو په برابرولو کې له افغانستان سره خپله «هر وخت دوستي» ثابته کړې ده.

ترکیه چې په ناټو کې تر ټولو لوی مسلمان اکثریت لرونکی هیواد دی (یوازینی بل یې البانیا دی) په ۲۰۰۰ لسیزه کې د افغانستان د بیارغونې په دوره کې د افغانستان په سیاست کې د برخه اخیستو وړتیا درلوده. د افغانستان د کورنیو چارو او دیپلوماتیکو مصروفیتونو په اړه یې بې پرېتوب د افغان حکومت او طالبانو ترمنځ د خبرو اترو په لاره اچولو کې مرسته کړې وه. دې په 2003 کې د نړیوالو سوله ساتو ځواکونو (ایساف) قومانده هم په غاړه درلوده[۴۴] او په افغانستان کې د ترکیې د همکارۍ او همغږۍ اداري (TIKA) دفتر تاسیس کړ.[۴۵] په افغانستان کې د ترکي ژبې اقلیت هم په دغه هیواد کې د ترکیې کلتوري ښکیلتیا ګړندۍ کړه. دې ټولو عواملو د ترکیې د افغانستان سره د وروړګلوۍ اړیکې جوړې کړې. طالبان لا هم په افغانستان کې د ترکیې د اهدافو په اړه شکمن وو.

ترکیې د پوځ د برابرولو وړاندیز وکړاو د ۲۰۲۱ کال د جون په میاشت کې د کابل په هوایي ډګر کې امنیتي مرستې د نړیوالې ټولنې لپاره د حیرانتیا په توګه راغلې.[۴۶] که څه هم ناکامه، محور

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

ښيي چې ترکیه چمتو وه چې طالبان د افغانستان د اصلي واکمن په توګه په رسمیت وپېژني. ترکیه په دې باور وه چې په افغانستان کې د امریکا د سترګو او غوږونو دغه ستراتیژیک اقدام کولای شي د دوه اړخیزو اړیکو په ښه کولو کې مرسته وکړي، په داسې حال کې چې امریکا پر ترکیې د روسیې د S-400 توغندیو د اخیستو او له دې هېواده د سرغړونې له امله بندیزونه ولګول. د بندیزونو قانون (CAATSA) له لارې د امریکا د مخالفینو سره مقابله د دوی په اړیکو کې د پام وړ خرابوالی لامل شوی.[۴۷] ترکیه هم د قطر ترڅنګ د کابل د هوایي ډګر د ګډو عملیاتو له لارې د اوږد مهاله جیو پولیټیکل ګټې اخیستنې په لټه کې ده، چې په دې توګه د قطر او طالبانو له اړیکې څخه ګټه پورته کړي. په هرصورت، دا په دې جګړه کې د متحده عربي اماراتو له سختې سیالۍ سره مخ دی چې ډېری بدلونونه او بدلونونه یې اخیستي دي.

په هرصورت،د نورو سیمه ایزو قدرتونو په څیر، د افغانستان په اړه د ترکیې پالیسي تر ټولو غوره ده. له طالبانو څخه د «اشغال د ختمولو» غوښتنه[۴۸]په اړه خوشبینه اوسئ‌له ډلې سره همکاري،[۴۹] ترکیې د اوبو ازمایښت کړی دی. په خپلو ډیپلوماتیکو مصروفیتونو کې په هوښیارۍ سره، په افغانستان کې د نوي واکمن ځواک د ملاتړ لپاره پرانیستې خبرې اترې روانې دي. د انقرې په پالیسیو کې ناڅاپه بدلون او په افغانستان کې د بدلون منل د ډیپلوماتیکو، اقتصادي او بشري ګټو له مخې جوړېږي. له طالبانو سره د ترکیې ښکیلتیا په افغانستان او منځنۍ اسیا کې د یوه مهم سیمه ییز نفوذ په لور روانه ده.

د نورو په څیر، ترکیه په معامله کې ځینې امنیتي اندیښنې لري‌که څه هم له افغانستان څخه ترهګري او افراطیت له منځه ځي، خو اقتصادي ګټې یې لومړیتوب لري. پدې کې د ترکیې د صنعتکارانو او سوداګرو د ټولنې (MUSIAD) لخوا په هیواد کې خصوصي پانګونه شامله ده.[50] او د افغان – ترک سوداګریزه ټولنه.[۵۱] دا

(c) ketabton.com: The Digital Library

همکارۍ د برېښنا، انرژۍ او ګازو په برخو کې په پراختیایي پروژو کې د پانګونې لپاره قوي شراکتونه رامینځته کوي. د ترکیې له خوا په کابل کې د کجکي د برښنا د تولید د دستګاه د جوړولو له پیله مخکې هم انقرې په افغانستان کې پانګونې ته لېوالتیا ښودلې وه.[۵۲] ستراتیژیک لاپیس لازولي‌ترانزیتي دهلیز چې له افغانستان څخه ترکیې ته د منځنۍ اسیا د نورو هیوادونو له لارې تیرېږي، په منځنۍ اسیا کې به د پام وړ سوداګرۍ او ترانزیټ ته وده ورکړي.[۵۳] دا به طالبانو ته فرصت ورکړي چې له نورو هیوادونو سره قوي دوه اړخیزې اړیکې جوړې کړي‌او د دوی د امنیتي اندیښنو د حل لپاره خپل مشروع هڅې وښیي. طالبان د اقتصادي بیارغونې لپاره له ترکیې څخه د پانګونې تمه لري، چې ښایي د سیمې نور هېوادونه هم ورته کار ته متوجه شي. په هرصورت، هر هیواد غواړي چې د افغانستان د معدني زیرمو څخه اقتصادي ګټه پورته کړي. په خواشینۍ سره، حتی د بشردوستانه مرستو غزول - د انساني همدردۍ - باید د سوداګرۍ په توګه راشي.

ترکیې انقرې ته د طالبانو د پلاوي په بلنه، له دیني بنسټونو او علماوو سره د کتنو د زمینې برابرولو او حتیٰ د کابل له زلزلې وروسته د بشري مرستو په برابرولو سره د نرم ځواک ډیپلوماسۍ څخه په کلکه استفاده کړې ده. ترکیې په کابل کې د خپلو اوسنیو عملیاتو ترڅنګ، په لویو ښارونو لکه مزارشریف کې خپل قونسلګري خدمات بیا پرانیستي دي.[۵۴] د همکارۍ او رامینځته کولو قوي اراده ښودلو لپاره‌د کراس شبکې تعلیمي ادارې. سربېره پر دې، د طالبانو (اوس پخواني) د پوهنې وزیر عبدالباقي حقاني د ۲۰۲۲ کال په مارچ میاشت کې د ترکیې له سفیر سره د دیني او عصري علومو د نصاب د جوړولو په موخه وکتل.[۵۵] ټول‌دا مثالونه د ترکیې سره د اړیکو جوړولو لپاره د طالبانو د پام وړ هڅې په ګوته کوي - دوی له دې حقیقت څخه ناخبره نه دي چې ترکیه د دوی لپاره د ننوتلو مهم ټکی کیدی شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نړيوال مشروعيت ترلاسه کول. د ناټو د لوی مسلمان غړي په توګه، د طالبانو سره د ترکيې سياسي ښکيلتيا د دې واک لري چې د ناټو د نورو غړو چلند بدل کړي.

پداسې حال کې چې دا هيله خوشبينه ده، ترکيه به هوښيار وي چې له طالبانو سره د خپل ښکيلتيا په اړه په ريښتينې توګه فکر وکړي ځکه چې دا د خپل کورني امنيت لپاره ريښتينې ستونزې رامينځته کوي. ترکيه لا دمخه په نړۍ کې د کډوالو ترټولو لوی نفوس کوربه کوي ـ لکه څنګه چې دا غمجنه ده، د ډيرو منلو منل د دې اقتصاد، کورني ثبات او په بالقوه توګه، ملي امنيت ته يو اصلي ننګونه ده. حکومت لا دمخه له طالبانو سره د ښکيلتيا له امله د کورنيو خلکو لخوا له ډيرو نيوکو سره مخ دی.[۵۶] د سوريې د کډوالو د خطرونو په اړه د وروستيو غمجنو يادونو او د دوی د خلکو چلند ته په پام سره، شايد ترکيه د ډيرو پناه غوښتونکو او کډوالو کوربه توب په پام کې نيولو سره ډير محتاط چلند وکړي.

لکه څنګه چې ترکيه غواړي له خپلو اړيکو ګټه پورته کړي او په منځنۍ اسيا کې خپل ځان پياوړی کړي، په افغانستان کې د هغه لاسوهنه به بې ګټې شي. ولسمشر اردوغان په داسې حال کې چې د افغانستان د يووالي لپاره هر ډول مرستې ته چمتو دی، وويل: «ترکيه د افغانستان د يووالي لپاره هر ډول مرستې ته تياره ده خو په ډير احتياط سره به لاره هواره کړي.»[۵۷]

د طالبانو د بهرنی تګلارې راپورته کېدل

طالبانو خپل ځان په يوه بې سابقه حالت کې اچولی دی ـ هغه څه چې دوی يې د ويجاړولو هڅه کوله. په داسې حال کې چې د دوی ټول ژوند د داسې خلکو په وړاندې د دوی په هڅو تعريف شوی دی، دوی د سياستوالو بوټان اچولي، د واليانو دنده يې پر غاړه اخيستې ده. هغوی ..لري دوی..لري

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اوږدې مودې لپاره يې دا خوب ليدلی، مګر کله چې بالاخره يو خوب په واقعيت بدل شي، د ويښيدو وخت دی - ايا دوی کولی شي په واک کې د ژوند واقعيت سره معامله وکړي؟ يو غورځنګ چې د عملياتو تاريخي بڼه يې بغاوت وه اوس په ژورو اوبو کې د ډوبيدو ملت بشپړ کنټرول کې دی. افغانستان نن ورځ ماتيدونکي بنسټونه لري، د نړۍ له ځينو بدو بشري بحرانونو سره مخ دی او د بې شميره ننګونو په منځ کې له سخت اقتصادي کړکيچ سره مخ دی. سربېره پر دې، د طالبانو دننه وېش د دې لامل شوی چې د دوی په کړنو او کورنيو پاليسيو کې د همغږۍ نشتوالی د دې ډلې نوې دنده نوره هم سخته کړي. په داسې حال کې چې نړيواله ټولنه په حکومتولۍ کې د لا زياتې شموليت او بشري حقونو ته د درناوي غوښتنه کوي، دا ډول تمې بې ځايه دي. دوی په خپل پليټ کې کافي اندازه لري — د ډيرو وسيلو اضافه کولو لپاره په بالقوه توګه د ډيريدونکي ګډوډي رامينځته کولو لپاره.

د طالبانو د راتلونکي په اړه هر ډول وړاندوينې جوړولپه واک کې، د دوی د حکومتدارۍ فعاليت بايد په دوامداره توګه وارزول شي. افغانستان يو رسمي، تاسيس شوي، قانوني اقتصاد ته اړتيا لري - او د دې لپاره امکانات، د دوی اوسني اقتصادي وضعيت ته په کتو سره، تياره ښکاري.

د دې موقعيت ستراتيژيک ماهيت، د خپلو سرچينو څخه د ګټې اخيستنې په زړه پورې غوښتنې سره، د افغانستان برخليک د سيالي کونکو هيوادونو لپاره د غوښتل شوي انعام په توګه مهر کوي. د چين، ايران، ترکيې، قطر، متحده عربي اماراتو، پاکستان، هند او روسيې د ګټو او د منځنۍ اسيا د نورو دولتونو ترڅنګ، د رقابت له امله بې ثباتي کولای شي افغانستان له ستونزو سره مخ کړي. د داعش په شاليد کې، او د نورو اورپکو ډلو د بيا راژوندي کيدو احتمال سره، طالبان نشي کولی د اسانه سفر تمه وکړي.

لکه څنګه چې لويديځ په افغانستان کې خپل انتخابونه وزنوي، ډيری ګاونډي هيوادونه هم د انتظار او ليد په حالت کې دي. په

(c) ketabton.com: The Digital Library

لنډمهاله، ډيپلوماټيک ښکيلتيا د دوی د امنيتي ګټو د ساتنې لپاره کليدي دي. دوی يقينا کولی شي دا کار وکړي پداسې حال کې چې د غوره لپاره هيله لري. په داسې حال کې چې ملتونه د طالبانو په رسميت پيژندلو کې خپل وخت تيروي، يو ډله ايز ستراتيژيک موقعيت د طالبانو سره په اغيزمنه توګه د ښکيلتيا ډير احتمال لري.

د پيل پوهنتون پريس

(c) ketabton.com: The Digital Library

پایله

د طالبانو راتلونکی

> د مرستو د شرطونو په اړه د لویدیځ ستراتیژي – له طالبانو څخه یې غوښتي چې د مرستو په بدل کې د ښځو د حقونو او نورو مسلو په اړه خپل چلند اعتدال کړي – په ښکاره ډول ناکامه شوې ده. دا د لویدیځ لپاره اړینه ده چې داسې میکانیزمونه رامینځته کړي چې د طالبانو د نیولو لپاره د افغانانو د مجازاتو مخه ونیسي. . .
>
> - حامد حکیمي او ګیرت‌قیمت، چتم هاوس[1]

د طالبانو واقعیت زموږ په وړاندې په هر حال کې پروت دی. مګر اوس، پوښتنه پاتې ده: موږ له دې ځای څخه چیرته ځو، کله چې لاره پرته له کوم څه روښانه وي؟ دوی تر دې دمه تر ټولو سختې ننګونې سره مخ دي چې څنګه په نړیواله کچه غندل شوي یاغیتوب څخه یو پیژندل شوي سیاسي سازمان ته د افغانستان د حکومت کولو مسولیت په غاړه واخلي. له دې هاخوا، دوی باید د دوی په شبکه کې د ټولو مختلف لیدونو ستونزه حل کړي. په ساده او نرمه توګه، که دوی غواړي واک ته دوام ورکړي، دوی باید ډاډ ترلاسه کړي چې د دوی ټول ټیم غړي په ورته پاڼه کې دي. ستونزه د طالبانو د رتبې او دوسیه ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

د لویدیځ ضد، عصري ضد چلند پر بنسټ د ایډیالونو د یوې ټولګې لخوا هڅول شوي. له هغو سره همکاري وکړي‌ډېر عناصر، طالبان باید اوس یو کنسرت وکړي‌د دوی د نړۍ لید بیا تنظیمولو او لومړی یې د داخلي کولو هڅه کوي. او په نهایت کې ، د نوي دولت د مسؤل مدیرانو په توګه ، دوی‌د یو بل مهارت سیټ او چلند ته اړتیا لري له هغه څخه چې دوی ورته عادت شوي دي. د دوی د سیاسي فلسفې دا ډول بیا رغونه به هم دومره ساده نه وي. ایا دوی په دوی کې دا لري، یوازې وخت به وواییي. که دوی وکولای شي په راتلونکو دریو څخه تر پنځو کلونو کې دا لیږدونه ترسره کړي، د دوی پروژه به د اعتبار ترلاسه کولو پیل پیل کړي. ټول هغه څه چې دوی یې باید وکړي یوازې دومره ښه حکومت وکړي چې د تروریزم هڅول ګډوډي کمه کړي، جرمي شبکې غیر فعال کړي او بشري بحرانونه اداره کړي چې د دوی دروازې ټکوي. که دوی وکولای شي له دې کاره لاس واخلي، یا لږ تر لږه په دې برخه کې د ریښتینې هڅو په توګه وګڼل شي، شاید نه یوازې د دوی ګاونډیان بلکې ټوله نړیواله ټولنه به د دوی واقعیت سره سمون پیل کړي. دا په حقیقت کې یو اوږد امر دی مګر ناممکن ندی.

د کتاب په اوږدو کې هغه لومړني مسایل چې طالبان ورسره مخ دي او دوام لري په تفصیل سره څېړل شوي دي. که څه هم د دوی مشرانو په مکرر ډول ښودلې، لکه څنګه چې د دوحې په خبرو اترو کې وه، چې دوی کولی شي له لویدیځ سره جوړجاړی وکړي او ښکیل شي - په ځمکه کې د دوی سړي، پیاده سرتیري، په ځانګړې توګه هغه کسان چې د کلیوالو سیمو څخه دي. ډېر سخت پلورل شی. وروستی شی چې په کابل کې مشران ورته اړتیا لري دا دی چې په ټول هیواد کې د دوی شبکې څخه جلا شي. که دوی د همغږۍ څخه بهر وي، د ډلې احتمال په مختلفو ډلو ویشل کیږي خورا ریښتیني. په هرصورت، دا سمه نده چې دا فرض کړئ چې ټول هغه د کلیوالي سیمو څخه دي، یا ټول

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ټیټ رتبه غړي، د داسې ذهنیت لرونکي دي. له دې سیمو څخه هم ډیر غړي شته چې له افغانستان څخه بهر نړۍ ته د پام وړ توجه لري او د دوی نوم ته تعلیمي اسناد لري چې دا به د توازن په رامینځته کولو کې ډلې ته ګټه ورسوي.

یو بل پیچلی فکتور دا دی چې څنګه په صادقانه توګه د طالبانو وړتیا او اندازه کول دي. زما موندنې، چې په دې اړه له طالبانو سره د خبرو اترو پر بنسټ دي، دا ده چې په سلو کې له 30 څخه تر 40 سلنې پورې - په نظریه کې ایډیالوژیکي دي، پاتې نور یوازې د دوی خپلوان، خواخوږي او ملګري دي چې یا یې د طالبانو په توګه لیدلي یا ورته کتل کیږي. په ټولنیز مفهوم کې که نظامي نه وي. بله ډله چې ګومان کوي د طالبانو نوم اخلي، خو غله او جنایتکاران دي. کوچني محلي جنګسالاران هم باید په دې کې فکتور وي - بالاخره، ډیری یې د پیسو ګټلو فرصت کاروي. دوی به څومره وخت طالبانو ته وفادار پاتې شي، په اقتصادي فرصتونو او د جرم په فرصتونو پورې اړه لري چې دوی به یې ترلاسه کړي.

د طالبانو په منځ کې، حتی نن ورځ، تر ټولو مهم اعتبار د دیني یا ملا دریځ دی. د کتاب په نظر کې نیولو سره، دیني پوهه ستاسو مقام او شهرت ټاکي. حتی که په اختلاف کې وي، د مشر مذهبي اعتبار تر بل هر څه مهم دی، او په نهایت کې د ټرمپ سیاسي اړیکې. په افغانستان کې د ناټو او امریکا تګلارې ډېرې نیمګړتیاوې درلودې او ډېرې لویې غلطې محاسبې یې وکړې، هو، خو ښایي تر ټولو مرکزي د دوی د نه پوهېدنې له امله رانښکته شي چې د طالبانو د لیکو د جوړښت په اړه څه ډول کار کوي. دا، دوی په جګړه کې د # 1 اصول تعقیبولو کې پاتې راغلي: خپل دښمن وپیژنئ! په دوحه کې د امریکا ټیم په دې تمه وو چې ملا برادر به په کابل کې د طالبانو د بیرته راګرځیدو په صورت کې د ملا برادر د ټاکلو لپاره د هغه ځای ته ورسیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

درجه په سمه توګه د هغې سره سمون نه درلود. نړۍ د طالبانو د بریا شاهده وه، خو دا چې څنګه یې اداره کوله، اوس هم له موږ ټولو تښتي.

په هغه خبرو کې چې ما د طالبانو له یوه مهم ایډیالوژیک سره درلوده، هغه په پاکستان کې د طالبانو د مشرانو د وخت په اړه په زړه پورې نظرونه شریک کړل. کله چې ما دا ګومان وکړ چې هبت الله او ځینې نور لوړپوړي مشران په پاکستان کې اوسیږي، نو په حقیقت کې یې تر اغیز لاندې راغلي دي، هغه ماته یو په زړه پورې حقیقت وویل. هغه وویل چې دا مشران د افغانستان په وړو وړو عکسونو کې ژوند کوي چې په ټول هیواد کې د کوچني کیمپونو څخه جوړ شوي، د خیبرپښتونخوا څخه تر پنجابه تر کویټې پورې. دوی هرچیرې چې لاړل په پاکستان کې دننه یو کوچنی افغانستان جوړ کړ - او دا چې د دوی باور په اصل کې یوازې افغانانو ته و، نو دوی حتی د دوی له کمپونو څخه بهر له خلکو سره اړیکه ونیسی. دا په ځانګړې توګه د طالبانو د منځني او لوړ پوړو کارکونکو لپاره قضیه ده چې په پاکستان کې ژوند کوي. دلته خبره دا ده چې د طالبانو هغه داستانونه چې د طالبانو د لوړپوړو مشرانو له خوا تصویب شوي، د طالبانو د کدرونو په منځ کې بې تفاوته او د مختلفو ترتیباتو او چاپیریالونو له امله له ګډوډېدو پرته تدریس او پلي کېدل. هغه چاپیریال چې د طالبانو منځني او لوړ پوړي چارواکي په کې فعالیت کوي، که په افغانستان کې دننه او یا بهر، د امکان تر حده تر کنټرول لاندې وي.

په نهایت کې، د "زاړه" طالبانو - چې موږ یې په تیرو دېرشو کلونو کې لیدلي - او د طالبانو نوي نسل تر منځ د واک مبارزه درک کول او وړاندوینه کول، د دې تحلیل اساس دی. د دې لپاره چې د خپلو تیرو تېروتنو مخه ونیول شي، موږ باید په ژوره توګه بیا وځیړو او د بیا نومول شوي طالبانو واقعیت - د دوی ډیموګرافیک، اروا‌پوهنه، میراث او حتی نور هغه عوامل تحلیل کړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پايله

د دوی اوسني حالت ته لاره هواره کړي، د بهرنيو لوبغاړو څخه تر داخلي مسلو پورې. د دې کولو په کولو سره، د کتاب موخه دا ده چې په يوه معنی کې، اوسنی ليد نه يوازې د ډېر پام وړ بلکې يو څه خوشبيني هم ځای په ځای کړي. موخه دا ده چې د طالبانو د اوسني نسل روحيه وپېژني او ورسره کار وکړي. برسيره پردې، په سيمه کې د نويو ګواښونو په پېژندلو کې، لکه د ISK په څېر، او د ځواک د راتلونکو جګړو تحليل، موږ کولی شو د سيمې متحرکات او د هغې امنيت راتلونکی نور هم ونيسو.

راځئ چې د پخوانيو او "نوي" طالبانو تر منځ ځينې کليدي توپيرونه وڅېړو، ځکه چې د طالبانو معاصر نسخه لېبل کولو لپاره د بلې کلمې نشتوالی. لومړی، له ۱۹۹۶ څخه تر ۱۹۹۹ پورې اصلي ډله په بده مرغه د خپل ځان په دننه کې د يو مترقي واقعيت په ساتلو کې راحته وه، په داسې حال کې چې د نن ورځې طالبان د نړيوالو اړيکو يو ثابت او مخکښ احساس لري. دوی د انزوا پالونکو په توګه د خپل شهرت څخه تير شوي او د ښکيلتيا په اړه د نړيوال ليد سره د خوښې متقابل عمل کونکي کيږي. په ورته مخ کې، پخوانيو د ملګرو ملتونو په څېر د پرمختيايي ادارو سره کار کولو کې خورا لږ دلچسپي درلوده. نن ورځ، د نويو بنسټونو او زيربنا په ځای کې (او کريډيټ بايد په کوم ځای کې ورکړل شي: امريکا او د هغې د ناټو متحدينو)، معاصر طالبان په حتماً پوه شوي چې دوی نشي کولی د 1990 لسيزې په څېر د خپلو پخوانيو په څېر پرمخ ولاړ شي. د عصري عصر د ځانګړتياوو پرته د ژوند کولو لپاره، د تيز رفتار انټرنيټ آسانتيا او نور ټول د دوی لپاره حقيقي ندي. نو دوی يې له هغه ځای څخه واخيستل چې دوی يې تر لاسه کولی شي. د بيلګې په توګه، د دوی بريښنا د ازبکستان او تاجکستان لخوا چمتو کيږي - او دوی په دوامداره توګه د دوی سره پرته له کوم خنډ پرته د بريښنا رسولو لپاره خبرې اترې کوي.[2] د طالبانو مشرانڅخه هم غوښتنې شوي دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بيرته راستنيدنهد طالبانو

دغه دواړه د منځنۍ اسيا هغه چورلکې او الوتکې چې د ۲۰۲۱ کال د اګست په مياشت کې له افغانستان څخه د تېښتې پر مهال د افغان امنيتي ځواکونو د پخوانيو غړو له خوا هلته الوتنې شوې وې بېرته راستانه شوي دي. ويل کيږي چې ۴۶ الوتکې يې د ازبکستان او ۱۸ يې د تاجکستان په واک کې دي. [3] که څه هم د طالبانو د دفاع وزير ملا يعقوب دواړو هېوادونو ته خبرداری ورکړی چې د طالبانو صبر دې نه ازمويي او غچ اخيستو ته دې مجبور کړي.[4] تر اوسه طالبانو يوازې ډيپلوماتيکې لارې تعقيب کړې دي.

د تاجکستان او طالبانو ترمنځ پوله تاوتريخوالی د طالبانو لپاره يوه بله سخته ننګونه ده. دواړه خواوې د يو بل دښمنان ځای پر ځای کوي، او په هر حالت کې د دوی 800 ميله پوله څارنه او اداره کول ګران دي.[5]دواړه لوري يو بل تورنوي چې د پولې په اوږدو کې د بې ثباتۍ لامل ګرځي.

دا ټول د طالبانو له اټکل سره مخ دي چې ولې دوی نه شي کولی له خپل ګاونډ څخه ليرې پاتې شي او همدارنګه د دوی اندېښنو او ويره. طالبان 1.0 به په دې فکر کې په وحشت کې ډوب شي، ځکه چې دوی بهرنيان د جاسوس يا منفي نفوذ په توګه ويني. د دوی د کار ميوه ليدل دومره لرې حرکت کوي چې په نورو باور کول به د دوی لپاره خورا ناخوښه وي. برسيره پردې، د رسنيو په اړه، پخوانۍ ډله د رسنيو ازادۍ ته د رسيدو په وخت کې خورا محافظه کاره وه. په نوي افغانستان کې د لويديځو خبريالانو د فعاليت اجازه ورکول يو ستر بدلون دی، ځکه چې اوس هم زيات شمېر نړيوالې او په ځانګړې توګه سيمه ييزې خبري شبکې شته چې خپل پوښښ په کې لري. البته، دلته لويې ستونزې شتون لري، چې د کنټرول زياتوالي ټينګار کوي، او ښځې د نارينه وو په څير ورته فرصتونه نلري، او په دولتي رسنيو کې د داستانونو فلټر کولو کې تدريجي زياتوالی، مګر بالاخره، د رسنيو نړۍ لا هم فعاله ده. دا يو

(c) ketabton.com: The Digital Library

پایله

د نوي وخت محصول چې د طالبانو د پوهې او معلوماتو د کنټرول تر کچې پورې به خورا لوی تاثير ولري، او دا د ټولنيزو رسنيو له لارې هم پيښيږي - يو څه چې موږ دمخه د دوی د ټويټر او فيسبوک کارولو سره ګورو. د طالبانو د رسنيو آزادئ د غربي معيارونو سره پرتله کول به خورا غير عادلانه وي. د منځني ختيځ او منځنۍ اسيا ځينې هيوادونه چې لويديځ ورسره په خوښۍ سره ورځ په ورځ بوخت وي د پرتله کولو موخو لپاره غوره مثالونه وړاندې کوي.

سربېره پر دې، د ۱۹۹۰ لسيزې طالبانو يوه خطرناکه مذهبي وسله واله اجنډا درلوده چې دواړه سيمه ييز او نړيوال ځايونه يې په نښه کول – په پای کې دوی د افغان مجاهدينو اولادونه وو، چې ډيری يې د نړۍ له بېلابېلو هېوادونو څخه راغلي وو: له اندونيزيا او ماليزيا څخه. له بلې خوا مصر او سوډان ته، او په منځ کې هر ځای. موږ په کافي اندازه پوهيږو چې د القاعدې – طالبانو د اسانتيا واده څنګه تروريزم رامينځته کړ. په داسې حال کې چې طالبان په ځانګړې توګه د حقاني ډله لا هم له القاعدې سره يو څه خواخوږي لري، لکه څنګه چې په کابل کې د القاعدې د مشر ايمن الظواهري په کوربه توب ښکاره شوه، نن د طالبانو نوی نسل پخوانيو نړيوالو مجاهدينو ته لاس رسی نه لري. د دورې شبکه، د افغانانو په توګه د دوی هويت ته ډيره پاملرنه کوي. نشنليزم اوس د يو نړيوال مذهبي ماموريت څخه ډير د هويت مهم نښه نښه ده.

برسيره پردې، زاړه طالبان په فرقه پالنې باندې ډير متمرکز وو، يو څه د القاعدې د نفوذ او د عربو اورپکو له امله چې فرقه يي ويشونه، په ځانګړې توګه د شيعه په مقابل کې سني، مهم وو. هزاره شيعه ګان چې د هيواد د نفوس يو پر پنځمه برخه تشکيلوي، د بيلګې په توګه، د 1990 لسيزې په وروستيو کې د خلکو له خوا له قتل عام سره مخ شول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

طالبان. که څه هم هزاره ګان اوس هم له تبعیض او تاوتریخوالي سره مخ دي، خو نن ورځ طالبانو هڅه کړې چې په کابل او د هېواد په شمالي سیمو کې هزاره شیعه ګانو ته ځان ورسوي..[6] ما ته د یوې مرکې په ترڅ کې ویل شوي وو چې د پاکستان شیعه مشر ساجد نقوي پاکستان ته د خپل سفر په ترڅ کې د ملا برادر پیغام ترلاسه کړی و چې په کې یې ټینګار کړی و چې طالبان له هزاره شیعه ګانو سره اړیکې لري.[7] هغه غوښتل دا پیغام د پاکستان شیعه مشرانو ته هم ورسوی – تر څو هغوی ته خبر ورکړی چې په افغانستان کې د فرقه پالنې په اړه اندیښنه ونلری – او د خپلو چینلونو له لارې افغان شیعه ګانو ته هم ورسوی. یو څوک نشي کولی دا ډول پوهاوی د ارزښت په نظر کې ونیسي مګر سره له دې چې د دې ځوریدلي مسلمان او توکمیز اقلیت ډلې سره د همکارۍ او ملاتړ لپاره دا هڅې د پالیسۍ یو مهم بدلون ښیې - یا شاید د جوړولو په حال کې. په افغانستان کې هم ډېری غیر هزاره شیعه ټولنې شتون لري، چې په عمومي توګه د طالبانو ضد ځواکونو سره یوځای شوي، نو دا په سیاسي شرایطو کې د طالبانو لپاره کومه اسانه پریکړه نه ده.

د دې مذهب په اړه، زاړه طالبان، د دوی د دیوبندي-حنفي ریښو سره، په افغانستان کې واکمن مذهبي ډلې وې، مګر دوی د القاعدې د سلفي روایتونو څخه د قوي مداخلې شاهدان وو. پایله یې د دیوبندیت یوه سخته وسله واله بڼه وه چې د اصلي تعلیماتو سره سمون نه درلود، لکه څنګه چې مخکې په کتاب کې بحث شوی. له هغه وخته چې په افغانستان کې د یاغیتوب له پیله، تر ډېره په خپله، که څه هم د مخدره موادو د مافیا او همدارنګه د پاکستان له خوا مرسته او ملاتړ کیږي، خو نن ورځ طالبان په خپل مذهبي فکر کې نسبتاً خپلواک دي. د نولسمې پیړۍ د دیوبندي ریښو ته د ډول ډول بیرته راستنیدل، چې په تاریخي توګه حتی د صوفي ډلو لپاره هم ځای درلود.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پایله

په افغانستان کې، د داعش سره د طالبانو مخ په زیاتیدونکي کړکیچ هم تشریح کوي. اوس دوی له یوې داسې ډلې سره مخامخ دي چې نه یوازې دا چې سخت دریځي ده، بلکې په حقیقت کې – له مذهبي اړخه – په خپل نظر کې د دیوبندي سخت ضد ده. ISK حتی په افغانستان او پاکستان کې د عامه خپرولو لپاره کتابچه هم خپره کړې چې په مستقیم ډول د دیوبندي مکتب ننګوي. دا ویل چې دوی مخالفین دي په بشپړ ډول سم ندي - دوی قسم خوړلي دښمنان دي.

په پای کې، پخواني طالبان په زړه کې یو جنګي خوځښت و. اوسنۍ طالبان په ټول هیواد کې د سیوري حکومتونو له چلولو څخه ګټه پورته کوي، چې ډیری غړي یې په منظم ترتیب کې فعالیت کوي. د افغان طالبانو له یوه غړي سره زما په خبرو کې راته ویل شوي وو چې طالبان د دغو لسګونو وسلو لرونکي اشخاصو له ننګونو سره مخ دي چې ادعا کوي دوی طالبان دي.[۸] دوی د دې کار اجازه نه لري خو طالبان د پلي کولو تدابیر نه لري. په هرصورت، دوی په فعاله توګه د ښه حکومت کولو لپاره د ځان په تنظیم کولو بوخت دي او مختلفې ډلې او کدرونه یې ټاکلي چې ځانګړي یونیفورم اغوندي. د طالبانو یوه جګپوړي چارواکي د ۲۰۲۲ کال په اګست میاشت کې ماته وویل چې دوی به ډېر ژر د هغو کسانو نیول پیل کړي چې په کابل کې په پوستو او لویو لارو کې وسلې ګرځوي. دا لا تر لره د بنسټیز کولو یوه تدریجي هڅه ده - د طالبانو د پخوانیو تاکتیکونو څخه یو بشپړ توپیر دی. بېلابېل وزارتونه او دولتي دفترونه آبادېږي؛ یو جوړښت په خپل ځای دی او طالبان هڅه کوي چې هغه څه چې په تیرو دوو لسیزو کې جوړ شوي، دوام ورکړي. ښه، د رولونو ډکول اسانه دي - مګر د اداري او اداري جوړښت سره موافقت کول چې دوی ورسره بلد نه دي د دوی لپاره یوه نوې سیمه ده، او یقینا یو داسې ځای دی چې دوی نوي ځای ماتوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

ورو ورو، موږ د پخوانیو طالبانو د پوستکي د تویېدو په حال کې یو او ښایي په هغه څه بدل شي چې مخکې نه وو لیدل شوي.

د طالبانو یوه ملا چې د نوي نسل د منځنیو پوړو طالب مشرانو ډېری برخه یې ښوولې او روزلې یې راته وویل چې د طالبانو هغه پیاده عسکر چې د هغوی لپاره یې جګړه کړې او بالاخره یې جګړه ګټلې ده، لومړیتوب لري چې په دولتي پوستونو کې ځای پرځای شي. هغه زیاته کړه، د کابینې د پوستونو لپاره، "مرکزي معیار دا و چې د طالبانو اصلي ارزښتونو او ایډیالوژۍ ته د یو چا تقوی او وفاداري څومره ژوره وه."[۹] هغه ټینګار وکړ دا چې ځوان نسل خلاص ذهن لري کله چې د ښکیلتیا او تعاملاتو خبره راځي، حتی د هغه چا سره چې دوی ورسره موافق نه دي. په عین حال کې، دوی ډېر محافظه کار دي او د قبیلوي فکرونو سره مخ دي. کله چې ما وپوښتل چې څنګه د مختلفو توکمونو او قومي شالیدونو لرونکي طالبان تمه کیږي چې د افغانستان د پرمختګ او ثبات لپاره د ګډ هدف لپاره کار وکړي، هغه اعتراف وکړ چې د نوي مشرانو تر ټولو لویه ننګونه د ښاري او کلیوالي ویش سره مخ ده. په داسې حال کې چې ډېری مشران په افغانستان، پاکستان او قطر کې په ښاري مرکزونو کې د ژوند تجربه لري، د دوی ډېری پیاده سرتیري د کلیوالي شالید څخه راځي - نو د دوی لپاره، د کابل په څیر ښاري مرکزونه یوه نوې نړۍ ده. دا هغه نارینه دي چې پرده (پړده) یو اساسي اسلامي دود دی چې هیڅ ډول جوړجاړی نشي کولی او دوی د ښځو په اړه د پلرني نظریاتو تر اغیز لاندې دي. دوی نشي کولی په ښاري ترتیب کې نسبتا ازاده ټولنه ومني، چیرې چې نارینه او ښځینه په ګډه کار کوي. د طالبانو د هغو مشرانو لپاره چې په نړیواله کچه یې باور درلود، دا سخته ده چې خپل کدرونه بیا وروزل شي، حتی که دوی رښتیا هم وغواړي- له همدې امله دا د دوی د لویدیځ لپاره خورا مهم دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پایله

او سیمه ایزو خبرو اترو ته د حساسو مسلو په اړه د پالیسي بیاناتو د خپرولو په وخت کې دا ستونزه په یاد ولرئ. دا اعلانونه، په هر حالت کې، ډېری یې د محلي لویدیځ لیدونکو ته لارښوونه کیږي. په حقیقت کې، په دې ډګر کې د طالبانو معنی لرونکي پرمختګ خورا اوږده لاره ده.

زما سپارښتنه - په دې ښه پوهیدل چې دا به جنجالي وي - له طالبانو سره د ښکیلتیا زیاتول دي. په حقیقت کې، له دوی سره د هغه څه په اړه په خبرو اترو کې ښکیلتیا چې نړیواله ټولنه ورته اړتیا لري ترڅو دوی په رسمي توګه وپیژندل شي شاید په هغه ګډوډ واقعیت کې چې موږ یې اوس لرو یوازینۍ لار ده. زما استدلال دا دی چې د دوی سره هر ډول مؤثره، دوامداره او معنی لرونکي ښکیلتیا د دوی په منځ کې د نسبتا عملي او اعتدال عناصرو د پیاوړې کولو حقیقي ظرفیت لري. ښکیلتیا نه کول د سخت دریځو د نظر ملاتړ کوي چې نړۍ د دوی پرېږاندې ده - او په پایله کې به دوی په سازمان کې نور هم وده وکړي. د طالبانو پخوانی نسل، د ملا عمر ملګري، په راتلونکو پنځو کلونو کې د وتلو په حال کې دي. نوي طالبان، د ټولنیزو رسنیو او نړۍ ته د دوی ډیجیټل لاسرسي له مخې، هغه څوک دي چې په افغانستان کې به حرکت کوونکي او ټکان ورکوونکي وي. موږ کولی شو دوی ته اجازه ورکړو چې په تیاره کې شاوخوا حرکت وکړي، یا دوی ته د وتلو لاره ورېاندې کړي. په افغانستان کې د لسګونو ملیارد ډالرو پانګونې یوه زیربنا جوړه کړه چې اوس د طالبانو په واک کې دي، او موږ نشو کولی له پامه غورځوو. دوی به ښکیلتیا، غوره مهارتونو، او د ظرفیت لوړولو ته اړتیا ولري ترڅو دا وکاروي او حکومت پرمخ بوځي. دا به حتماً دوی دې ته اړ کړي چې په افغانستان کې د بېلا بېلو نظریو او توکمونو له خلکو سره ښکیل شي- او دا ممکن د یو متنوع حکومت لامل شي. د دې کرښې په اوږدو کې د لویدیځ "غوښتنې" په کانه غوږونو کېدې، مګر طالبان به وي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

کله چې د حکومتدارۍ له عملي ننګونو سره مخ شي نو مجبور دي چې دا په پام کې ونیسي - او دا پېښیږي. دا یو خوشبین اټکل دی، که څه هم، زه باید اعتراف وکړم.

طالبانو ته د یو څه مشروعیت ورانديز د هغوی د نیمګړتیاوو د منلو سره برابر نه دی – چې ډېری یې شتون لري. د یادولو وړ ده چې د نړۍ په کچه یو زیات شمیر هیوادونه شتون لري چې د بشري حقونو ناوړه ریکارډونه د نړیوالې ټولنې لخوا پېژندل شوي. څه شی د افغانستان لپاره د پام وړ ګرځي؟ او ایا دا دومره خراب دی چې فرض کړئ - امید کول - چې دوی کولی شي د ښه لپاره بدل شي؟ که هر څه وي، د افغانانو په خاطر، چې په دې ټولو کې دومره ناوړه چلند شوی، ایا موږ د دوی د یو څه رښا کولو هڅه هم نه کوو؟

د امریکا له یوه پخواني لوړ پوړي چارواکي سره د خبرو پر مهال چې د افغانستان کړکېچ له نږدې څاري او د افغانستان په ګډون له جنوبي اسیا سره په ډیپلوماتیکو اړیکو کې ښکېل و، د ارزونې په سر کې مې ټکان وخوړ: ''موږ افغانانو ته په زړه پورې ډول وښودل موږ د افغانستان په اړه هیڅ شی نه ورکوو. طالبان زموږ په خبر نه دي، نه د پالیسیو او ارزښتونو له مخې، خو موږ هم پوهیږو چې د ښځو د حقونو او اخلاقو په اړه زموږ د لیکچرونو په اوریدو ناروغه دي. دوی موږ ته وایي هو - موږ تاسو ته د هغه څه په اړه درس نه ورکوو چې موږ فکر کوو تاسو غلط کوئ. زموږ داستان یوازې د دوی لپاره ځورونکی او بې ګټې دی.10 دې کس بیا هم د افغانستان د مشروع حکومت په توګه د طالبانو په رسمیت پیژندلو وړاندیز نه دی کړی — او په دې باور وو چې د بایډن له ادارې څخه دا تمه کول ناممکن دي چې دا لاره غوره کړي. په ټوله نړۍ کې د سیاسي قطبي کولو او افراطیت رجحاناتو ته په پام سره، دا د نړیوالې ټولنې او په ځانګړې توګه د لویدیځ لپاره خورا منافقانه ده چې له طالبانو څخه تمه لري چې د اصلاحاتو اجنډا تعقیب کړي چې دوی ورته د اجنبی په سترګه ګوري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پایله

سربیره پردې، راځئ چې د دې ټولو ګړندي پلانونو سره د یوې شیبې لپاره ودریږو او دا ومنو چې موږ د افغانستان په اړه د متحده ایالاتو له اوسنۍ تګلارې سره هیڅ ځای نه څو. موږ طالبانو ته د "کارو لیست" په ورکولو سره هیڅ شی نه ترلاسه کوو چې دوی ورسره موافق نه وي - دا باید یادونه ونه کړو چې دوی حتی په عامه توګه د متحده ایالاتو چارواکو سره لیدل کیدی نشي. د نړیوالو ګټو د ترویج او ساتنې لپاره، په افغانستان کې د ثبات د ټینګښت او د دې لپاره چې دا هېواد بیا د ترهګرۍ په مرکز بدل نه شي، تر ټولو ښه لاره د اخلاقي لیکو په لغوه کولو پیل کول دي. بیا د جوړښتي ښکیلتیا سره پرمخ بوځي چې په کابل او کندهار دواړو کې د طالبانو له مشرانو سره مستقیم تماس لري. ملا برادر او عباس ستانکزی لکه څومره چې مهارت لري، نن د افغانستان د پالیسي تصمیم نیونکي نه دي. هبت الله او سراج حقاني تر اوسه پورې له دوی سره مستقیم تماس نه لري، په ځانګړې توګه هیبت الله.

د دوی د ضعف او سختو داخلي رقابتونو سره سره، د طالبانو واک په سټریرنګ ویل کې ډیر ژر د ماتیدو په حال کې نه دی. دوی به اوس او د تل لپاره ځان ته یوازې د دوی د وروستي بریا د لینز له لارې وګوري - دوی عالي ډیویډ دي چې په شیطاني ګولیات باندې بریالي شو ، او له همدې امله د ځان دا احساس به د تل لپاره د دوی په حافظه کې پاتې وي. دوی د هغه څه ترلاسه کولو لپاره اوږد انتظار وکړ چې اوس یې لري، او دوی به اجازه ورنکړي چې هیڅ څوک یا هیڅ شی - په ځانګړې توګه د دوی خپل توپیرونه یا متحرکات - د دې په لاره کې خنډ نشي. د دوی د یووالي ظاهري وړاندوینه او د هبت الله د امرونو تعقیب - د داخلي اختلافاتو د ډیریدو سره سره - د دوی ځواک ، د دوی پټه وسله ده. د دوی ژمنتیا، او د دوی د توپیرونو څخه د سترګې پټولو وړتیا - پرته له دې چې په شخصي توګه څومره ناخوښه وي - د دوی لپاره، څه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوی ډير ځانګړي. نو که د هغه لوړپوړي مشر خبرې واورئ چې په کندهار کې د يو څو سخت دريځو ديني عالمانو لارښونه کوي، د دوی په خوله کې بد خوند پاتې شي، دوی به يې په خوښۍ سره ومني ځکه چې دوی د دې لامل شوي چې کابل ته راستون شي - او دوی نه کوي. غواړم دا بيا خالي کړم. که څه هم تريخ حقيقت دا دی چې هغه مقاومت چې دوی اوس د سيالانو لکه ISK سره مخ دي د دوی د ژوند ملاتړ هم دی. دا يوازې دوی پياوړې کوي، پدې پوهيدل چې داسې خلک شتون لري چې د دوی واک ته د ديني او سياسي ننګونو سره مخ کوي - دا دوی ټول د دې څخه ډير لري، او محافظت کوي. دا د دوی د لا نظامي کولو لپاره وړونکي ظرفيت لري او په راتلونکي کې د تاوتريخوالي نوې څپې ته وده ورکوي.

د پرمختګ لپاره، موږ بايد سخت حقايق ومنو. د دوحې مذاکراتو وښودله چې له طالبانو سره ښکېلتيا ممکنه ده، چې هغوی نه يوازې د منطقي خبرو وړتيا ولري، بلکې په ورکولو او اخيستلو هم باور لري. څو لسيزې وړاندې د ملا عمر عکس ته غاړه ايښودل يوازې په دې مانا دي چې په هغه انکار کې پاتې کيدل چې زموږ په وړاندې يو نوی حقيقت دی. طالبان اوس له ملګرو ملتونو سره لاس او ګريوان دي، د پيسو غوښتنه کوي او له يوې خوا له چين او هند څخه نيولې تر اروپايي ټولنې او له بلې خوا له امريکا سره د همکارۍ په لټه کې دي. دوی په ښکاره ډول هڅه کوي. البته، هغه کسان چې په کندهار کې دي، د نړيوال نظم له حقيقت څخه بې خبره دي، او سراج حقاني د ايمن الظواهري په پټه کوربه توب په داسې حال کې نيول شوی، چې په پټه يې خپل پتلونونه ښکته کړي وو. ډيری يې په کابل کې د زده کړې په حالت کې دي. دوی نيول کيږي، او د طالبانو په مشرتابه کې هغه کسان چې اوس هم په دوحه کې ځای پر ځای دي اړتيا لري چې له خپلو کورنيو سره بيرته کابل ته راشي او د ليږد په بهير کې مرسته وکړي. لويديځ، په خپله برخه کې، اړتيا لري چې واقعيت ومني او د خپل غم وروستي پړاو ته لاړ شي: منل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پایله

په پایله کې، طالبان اوږده لاره په مخ کې لري‌د دوی څخه، د دوی د خپل سختۍ او تعصب له امله، تر بل هر څه ډېر. د دوی په پراخه شبکه کې تغیرات د دوی حرکت ته خورا مهم ننګونه رامینځته کوي. دا یوازې د وخت خبره ده چې د واک سیاست د دوی په یووالي اغیزه وکړي. که دا لاندې راشي، دا ممکن د دوی کرېپټونایټ وي. سربیره پردې، د ISK لخوا رامینځته شوي خطرونه هره ورځ وده کوي. ګواښ په حقیقت کې خورا جدي دی، مګر شتون نلري. دوی به په خپل ظاهري لید کې یو بد نظر پاتې شي، چیرته چې دوی کولی شي ترهګري رامینځته کړي او د خپل ټول توان سره سم طالبان خپه کړي. هلته تاوتریخوالی، او د پاکستان او پاکستاني طالبانو سره د پېچلو اړیکو اضافه فشار، د سیمه ایز امنیت په برخه کې د دوی لپاره په زړه پورې، مګر فشارناک، راتلونکی جوړوي. د پاکستاني استخباراتو د ښه نیت له لاسه ورکول د دوی لپاره وژونکي کیدی شي، مګر د دوی د ملاتړ (او د پاکستان د پراکسي په توګه د دوی عکس) د ساتلو هڅه کول د افغانستان قومي تحرک ته په پام سره له سیاسي پلوه بې ثباته کیدی شي.

په نهایت کې، تر ټولو مهم عامل: د طالبانو نوی نسل — یا د طالبانو نسل Z— چې لا دمخه د طالبانو اکثریت کدرونه جوړوي، احتمال لري چې د طالبانو په پالیسي جوړونه کې خورا لوی نفوذ ولري. د نړیوالو خوځښتونو په اړه د دوی پوهاوی، د ټیکنالوژۍ پوه طبیعت او خوبونه چې د مذهبي عقیدې په پرتله د لویې نړۍ لخوا ډېر اغیزمن شوي، بې له شکه د ډلې طبیعت بدلوي لکه څنګه چې موږ پوهیږو. د مذهب په اړه، د عقیدې په برخه کې د لویو ویشونو سره سره، د افغانستان د بډایه عقیدې تاریخي میراثونه لاهم ولاړ دي. طالبان به په نهایت کې اصلاح ته اړ شي، د دوی مذهبي شمولیت او ځای په ځای کولو کې وده وکړي که دوی غواړي د عامو خلکو لخوا جدي ونیول شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغان ولس. دد طالبانو بريا يقينا په ټوله نړۍ کې نورې ډلې الهام بخښلې دي او دوی ټول له نږدې څارې. که طالبان غواړي چې د يوه باثباته او خپلواک افغانستان په جوړولو کې بريالي شي، نو بايد له سخت دريځی، توجيه او د ظالمو وسيلو په استفادې سره خپلې لارې بېلې کړي.

پيسې د نړۍ په ګوټ ګوټ کې ګرځي — د طالبانو مالي مديريت به د دوی په بريا يا ناکامۍ کې لوی رول ولوبوي. که دوی خلکو ته ووايي چې انديښنه مه کوئ، دوی بايد دوی ته دلايل ورکړي چې د نه کولو لپاره ـ خلک يو څه ثبوت ته اړتيا لري چې دوی د خونديتوب احساس کولی شي. که دوی د عامو افغانانو سره د پای ته رسولو په برخه کې مرسته ونکړي، عامه لاريونونه به ناګزير شي او ځمکه به نوره هم ولړزوي. تر ټولو ښه سناريو دا ده چې طالبان په سمه توګه د هغه نسبي سولې پر بنسټ ولاړ دي چې په افغانستان کې د تيرو کلونو په پرتله منځ ته راغلي دي او د دوی منځ کې منځلاري سر ته رسيږي. د دوی څخه ځينې به په پای کې د اصلاحاتو لپاره فشار راوړي، په شمول په ديني ډګر کې، که نه نو، د دوی ځواک به لنډمهاله وي، لکه څنګه چې ټول منځلاري پوهيږي. له بلې خوا تر ټولو بده صحنه دا ده چې د هبت الله او قاضي القضات حکيم په څېرو کې چې موږ يې نښې نښانې ليدلي دي، د سختۍ دوام دی. او که د دوی داخلي اختلافات د تاوتريخوالي او ويشلو لامل شي، نو دا احتمال په خطرناکه توګه واقع کيږي، په ځانګړې توګه که طالبان د خپل وخت څخه غوره ګټه پورته کولو کې ځنډ وکړي. طالبانو به اکثره ويل: تاسو ساعتونه لرئ خو وخت لرو. ټول هغه څه چې موږ يې اوس کولی شو دا وګورو چې دوی د هغه وخت سره څه کوي چې دوی لري او اميد لري ، د انسانيت لپاره ، چې ترټولو غوره قضيه سناريو بريا ترلاسه کوي.

په نهايت کې، شايد که هغه کسان چې د افغانستان د برخليک په ټاکلو کې يې دنده ترسره کوله، ډير رحم او نور

(c) ketabton.com: The Digital Library

پایله

فکر کول، شیان به نن ورځ توپیر ولري. له بده مرغه، داسې نه ده. خو د لیکلو لپاره نورې پانې هم شته، تقدیر لا هم پاتې دی. یوازې وخت به و وایي چې د نوي برخلیک جوړونکي به په خپلو قلمونو څه وکړي - یو څوک یوازې دا امید کولی شي چې دوی به د سولې او شعر په ژبه لیکي، نه د پرونیو لاسونو د کفر، شخړو او غمونو. شاید مسله په زړه کې زموږ ناپاک خوشبیني وه. آیا بهرنۍ مداخلې په خطرناکه توګه د استعماري هڅو په یادولو سره اغیزمنې ثابتې شوې؟ که په قطعي ډول د ویلو لپاره څه وي، هغه دا دي چې افغان ولس د ښه والي مستحق و، او دا هیله له لاسه نه ورکوي. موږ باید بیا فکر وکړو چې نن ورځ طالبان څه او څوک دي. د یادولو وړ ده چې د ټوپک او هدیرې څخه د یوې احتمالي او سولې په لور د عینکو لیږدول د افغانستان د خلکو یو سوړ ارمان او له اوږده انتظار څخه تیر شوی حق دی. د شاعرانو، عرفان او سرودونو په خاوره کې سوله ناشونې نه ده او نه هم ناشونې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ضمیمه I

د کلیدي مرستیالانو، د ریاستونو د رئیسانو، والیانو او نظامي قوماندانانو لیست

شیرمحمد عباس ستانکزی، د بهرنیو چارو وزارت مرستیال ذبیح الله مجاهد، د اطلاعاتو او فرهنګ وزارت مرستیال
خپرونه
د دفاع وزارت مرستیال ملا محمد فاضل مظلوم اخند
مولوي محمد قاسم فرید، د دفاع وزارت مرستیال (پالیسي او پلان)
د کورنیو چارو وزارت مرستیال ابراهیم صدر
د کورنیو چارو وزارت (پوهنې او پرسونل) مرستیال مولوي نور جلال
د کرنې وزارت مرستیال سردار اعظم حقاني
عبدالله خان، د کورنیو چارو وزارت له نشه يي توکو سره د مبارزې معین
د کورنیو چارو وزارت (پالیسي او ستراتیژۍ) مرستیال مولوي شمس الدین منصور
محمد بشیر، د سوداګرۍ وزارت مرستیال عظیم سلطان، د سوداګرۍ وزارت مرستیال
د شهیدانو او معلولینو وزارت مرستیال شیخ مولوی عبدالحکیم
د پوهنې وزارت مرستیال مولوي سعید احمد شهید خېل

(c) ketabton.com: The Digital Library

ضمیمه‌زه

د کليو د بيارغونې او پراختيا وزارت مرستيال مولوي عبدالرحمن حليم
د اطلاعاتو او کلتور وزارت مالي او اداري مرستيال مولوي عتيق الله عزيزي
د اطلاعاتو او کلتور وزارت د ځوانانو چارو مرستيال ملا فيض الله اخند
د اطلاعاتو او کلتور وزارت مرستيال ملا سعدالدين اخند
د ماليې وزارت مرستيال ملا ناصر اخند
مولوي عارف الله عارف، د انرژۍ او اوبو وزارت مرستيال
مجيب الرحمن، د انرژۍ او اوبو وزارت مرستيال مولوي سيف الدين طيب، د مخابراتو وزارت مرستيال حاجي ملا محمد عيسى اخند
منرالونه او پټروليم
د طبيعي پېښو پر وړاندې د مبارزې وزارت مرستيال مولوي شرف الدين
د طبيعي پېښو پر وړاندې د مبارزې وزارت دويم مرستيال عنايت الله شجاع حقاني
مولوي حمدالله زاهد، د تدارکاتو رئيس شيخ عبدالرحيم، د تدارکاتو مرستيال
د ملي امنيت رياست مرستيال ملا رحمت الله نجيب
تاجمير جواد، مرستيالد استخباراتو مشر
مولوي محمدد زندانونو رييس يوسف مستري، د زندانونو مرستيال ملا حبيب الله فضلي
مولوی کرامت الله اخندزاده سر د دد
اداري اصلاحاتو او ملکي خدمتونو کميسيون د سرحدونو او قبايلو چارو
وزارت مرستيال مولوي احمد طه
چارې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ضميمهزه

انجينر نجيب الله، د اټومي انرژۍ د اداري رئيس مولوي فتح الله منصور، د کندهار د هوايي ډګر رئيس محمد اسماعيل، د نظامي ځواکونو اجراييه رييس محکمه

د سره صليب مرستيال مولوي عصمت الله عاصم، د سره صليب مرستيال مولوي رحيم الله محمود

په کندهار کې د البدر قول اردو

په هلمند کې د عظيم قول اردو مرستيال مولوي عبدالصمد

د ديني احکامو د صادرولو د دفتر رئيس نورالله منير

عبدالقيوم ذاکر، په پنجشير کې د پخواني حکومت سره د مخالفو ځواکونو سره د مقابلې لپاره نظامي قوماندان (مخکې، په لنډ وخت کې د دفاع وزارت د مرستيال په توګه دنده ترسره کوله لکه څنګه چې د 2021 په سپتمبر کې اعلان شوی)

د کليو د بيارغونې او پراختيا وزارت مرستيال مفتي سعيد احمد مستقيم

د لوړو زده کړو وزارت مالي او اداري مرستيال مولوي حسيب الله حامد

د عامې روغتيا وزارت مرستيال ډاکټر حسن غياثي، د اقتصاد وزارت مرستيال عبداللطيف نظري

عبدالباري عمر، د خوراکي توکو او درملو ادارې رييس عطاء الله عمري، د دفاع وزارت پخوانی مرستيال

نوولوژي او لوژستيک، اوس د اګست 2022 راهيسې د کرنې وزير په توګه دنده ترسره کوي

علم ګل حقانی، د پاسپورټ رياست مشر مولوی مخدوم عبدالسلام سعادت، مرستيال وزير

د کار او ټولنيزو چارو

شيخ سيد رسولد تفتيش عالي ادارې رييس اميرخان حقاني، د ۲۰۹ اتل قول اردو قومندان

(c) ketabton.com: The Digital Library

ضميمه‌زه

ملا برى ګل اخند د ۲۰۵ اتل قول اردو د ۲۰۵ قول اردو درستيزوال
مل پاسوال عبدالرزاق اخند د الفاروق ۲۰۷ قول اردو درستيزوال
د ۲۰۳ تندر قول اردو درستيزوال مولوي حزب الله
حاجي مالي خان (د سراج الدين حقاني تره) د لوګر والي
عبدالغني فايق، د بدخشان والي قدرت الله ابو حمزه، د بلخ والي اسحاق اخندزاده، د غزني والي.
مولوي عبدالاحد طالب، د هلمند والي نور اسلامجر، د هرات والي.
نثار احمد نصرت، د کندوز والي داوود مزمل، د ننګرهار والي
مولوي قاسم خالد، د کنړ والي.
محمد اسماعيل ترکمن، د تخار والي حفيظ الله پهلوان، د فارياب والي
بختيار معاذ، د بغلان والي.
قاري احسان الله بريال، د کابل والي محمد يوسف وفا، د کندهار والي

سرچيني: د طالبانو دولتي ويب پاڼې او رسمي‌اعلانونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ضمیمه II

د دارالعلوم حقانیه فارغین په افغانستان کې لوړ رتبه مقامونه لري

امیر خان متقي، د بهرنیو چارو وزیر عبدالحکیم اخندزاده، لوی څارنوال

د افغانستان د مرکزي بانک مرستیال عبدالقدیر حقاني

د خوست والي محمد نبي عمري، د پکتیکا والي عبدالله مختار

په سیاسي چارو کې د لومړي وزیر مرستیال مولوي عبدالکبیر

شهاب الدین دلاور، د کانونو او پټرولیم وزیر او په بهر کې د افغانانو سره د اړیکو د کمیسیون مشر

عبدالباقي حقاني، د لوړو زده کړو پخوانی وزیر

د ارشاد، حج او اوقافو وزیر نور محمد ثاقب حقاني

د مخابراتو وزیر نجیب الله حقاني

عبداللطیف منصور حقاني، د اوبو او انرژۍ وزیر عبدالسلام حنفي صاحب، د لومړي وزیر مرستیال

د کورنیو چارو وزارت مرستیال نور جلال حقاني

د کرنې وزارت مرستیال سردار اعظم حقاني

(c) ketabton.com: The Digital Library

ضمیمه II

د سرحدونو او قبایلو چارو وزارت مرستیال احمد طه حقاني
د افغانستان د طبیعي پېښو پر وړاندې د مبارزې د ادارې مرستیال عنایت الله شجاع حقاني
علم ګل حقاني، د پاسپورت رئیس عبدالحکیم شري، د عدلیې وزیر

سرچینه: د دارالعلوم حقانې رسمي

د پیل یو هنتون پریس

(c) ketabton.com: The Digital Library

ضمیمه III

د "ښځو د حقونو په اړه د اميرالمومنين فرمان" متن، د دسمبر 3، 2021

د الله په نوم چې ډېر زيات مهربان او ډېر مهربان دیسا ینټ

د اسلامي امارت مشرتابه ټولو اړوندو ارګانونو، علماوو کرامو او قومي مشرانو ته لارښوونه کوي چې د ښځو د حقونو د تامين لپاره جدي اقدام وکړي.

1. د نکاح/نکاح په وخت کې د بالغې ښځې رضایت اړین دی (که څه هم دواړه باید مساوي وي او د فتنې خطر نه وي).
   هیڅوک نشي کولای چې ښځې په زور او جبر سره واده ته اړ کړي.
2. ښځه مال نه دی، بلکې یوه پاکه او ازاده انسانه ده، چې هیڅوک یې د سولې او یا د دښمنۍ د ختمولو په بدل کې نه شي ورکولای.
3. د مېړه له مړينې وروسته چې "شرعي عدت" (څلور مياشتې او لس شپې يا حمل) تېرېږي، هېڅوک نشي کولی چې له کونډې سره د خپلوانو په ګډون په زور واده وکړي. يوه کونډه

(c) ketabton.com: The Digital Library

حق لري چې واده وکړي او يا خپله راتلونکې وټاکي. (که څه هم د مساوات اصول او د فتنې مخنيوی بايد په پام کې ونيول شي.)

4. دا د کونډې شرعي حق دی چې د خپل نوي ميره څخه "مهر" ترلاسه کړي.
5. کونډه د خپل ميره، اولاد، پلار او نورو خپلوانو په ملکيتونو کې د ميراث حق او ثابته برخه لري. هيڅوک نشي کولی يوه کونډه له حقه محرومه کړي.
6. هغه کسان چې څو ودونه لري (له يوې څخه زياتې ميرمنې) مکلف دي چې د شريعت له مخې ټولو ښځو ته حقوق ورکړي او د دوی ترمنځ عدالت وساتي.

د دغه فرمان د سم تطبيق لپاره اړوندو ارګانونو ته لارښوونه کيږي چې لاندې کړنې ترسره کړي:

1. د ارشاد، حج او اوقافو وزارت ته لارښوونه شوې، چې علماوو ته دې د خپلو مکتوبونو او تبليغاتو له لارې د ښځو د حقونو په اړه خلکو ته پوهاوی ورکړي، چې له ښځو سره ظلم او د هغوی د حقونو نه ورکول د الله تعالی د ناراضۍ او د هغه د عذاب او غضب لامل کيږي.
2. داطلاعاتو اوفرهنګ وزارت ته لارښوونه شوې چې دښځو دحقوقو په اړوند مقالې په ليکلي او غږيزو وسيلو کې خپرې کړي او دغه راز ليکوالان او فعالان دې وهڅوي چې دښځو دحقوقو په باب ګټورې مقالې خپرې کړي ترڅو دښځو دشرعي حقوقو په باب د علماو او خلکو پام ځانته راواړوي . تر څو د روان ظلم مخه ونيول شي.
3. ستره محکمه بايد ټولو محکمو ته لارښوونه وکړي چې په ځانګړې توګه د ښځو د حقونو لپاره غوښتنليکونه وڅيړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ضمیمه III

د کونډو حقونه او د هغوی مظلومیت په سمه او اصولي ډول تر څو ښځې له ظلم څخه د خلاصون او د خپلو شرعي حقوقو د ترلاسه کولو څخه نا امیده نه شي.

4. ولسوالان او ولسوالان باید د دغه فرمان په تطبیق کې له نومول شویو وزارتونو او ستري محکمې سره هر اړخیزه همکاري وکړي.

د اسلامي امارت د رهبرۍ دفتر

۱۴۴۳/۰۴/۲۸ هجري قمري

1400/08/12 هجري شمسي

2021/12/03 ګریګوریان

سرچینه:https://www.alemarahenglish.af/special-decree

د امیرالمومنین له خوا د ښځو د حقوقو په اړه صادر شوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

یادښتونه

پیژندنه: تاریخ خپل ځان تکراروي

1. د افغانستان د کورنیو چارو له یوه پخواني وزیر سره چې د ۲۰۲۲ کال د سپتمبر په میاشت کې د ولسمشر کرزي او ولسمشر غني دواړو نږدې همکار پاتې شوی و مرکه وکړه. "د طالبانو دوه بېلابېلې ډلې له دوو بېلابېلو لورو سره نږدې شوې وې،" او "د دوی تر منځ د یوې پراخې جګړې امکان چې د پنځه میلیونو ښارګوټي ویجاړ او خلکو ته به یې زیانونه واړول خورا لوی وو." د جزیاتو لپاره، وګورئ: https://www.bbc.com/news/world-asia-59807737
2. حسیبه اټکپال وايي:«د غني ټیم تماس درلودد ۲۰۱۴ کال په ټولټاکنه کې له حقاني شبکې سره: نبیل،» طلوع نیوز، د ۲۰۱۹ کال د سپتمبر ۵، په: https://tolonews.com/ د افغانستان/غني-ډلې-د-حقاني-شبکه-2014-ټاکنو-نبیل-سره-تماس درلود
3. د آی ایس آی له یوه پخواني جګپوړي پوځي افسر سره چې مستقیما یې مرکه کړې وه هغه استدلال وکړ چې دا د پاکستان یوه هڅه وه چې له کابل سره اړیکې ښې کړي او په راتلونکي کې د پاکستان او افغانستان د ښو اړیکو لپاره د امریکا د خوښې وړ نوماند (د دوی په نظر) ملاتړ وکړي.
4. مرکه د یوه څېړونکي لخوا د 2021 کال د اګست په میاشت کې د 2022 کال د جولای په میاشت کې د ولسمشرۍ په ماڼۍ کې د یوه افغان چارواکي سره ترسره شوه.
5. محمد مدي، احمد خالد او سید عبدالله نظامي، " ګډوډۍ او ګډوډي: د افغان حکومت جنون وروستي ساعتونه،" د بي بي سي نیوز، د سپتمبر په ۸، ۲۰۲۱ کې:https://www.bbc.com/news/world-asia-58477131
6. د جینیفر هینسلر او کایلي اتوډ په حواله راغلي، "لوړ افغان چارواکي تور لګوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغان حکومت د "مشروعیت" کولو لپاره د متحده ایالاتو استازی،" CNN، د مارچ 14، 2019 په کې: https://www.cnn.com/2019/03/14/politics/mohib-khalilzad-afghanistan- قطار/index.html

7. مادی او نور، " ګډوډي او ګډوډي: د افغان حکومت جنون وروستي ساعتونه."
8. Ibid.
9. کیتی ګنن، "افغان ولسمشر جلاوطنی ته له تګ مخکې جلا شوی و،" AP خبرونه د ۲۰۲۱ کال د اګست ۱۵مه: https://apnews.com/article/race-and-ethnicity- 2901e54d6268341d3caf936fef6313db

(c) ketabton.com: The Digital Library

یادښتونه‌تر 7-18 مخ پورې

10. مرکه، واشنګټن ډي سي، د اګست ۱۵مه،۲۰۲۱.
11. د ولسمشر بایډن د وینا متن، د اګست په 16، 2021 کې:-https://www.whitehouse. gov/briefing-room/speeches-remarks/2021/08/16/remarks-by-president -بایډن پر افغانستان/
12. حسن عباس وګورئ، د طالبانو بیا ژوندی کول: د پاکستان – افغانستان په سرحد کې تاوتریخوالی او افراطیت، د ییل پوهنتون پریس، 2015.
13. رویټرز، د ۲۰۲۱ کال د جون په ۷مه:https://www.reuters.com/world/asia-pacific/afghan- سرتیري-ځپل شوي-په ټکان ورکوونکي-لوړ تلفات-تاوتریخوالی-2021-06-07/
14. سوسنه جورج، "د امریکا د څار ادارې د افغان امنیتي ځواکونو د سقوط جزئیات ورکړي"د واشنګټن پوسټد د ۲۰۲۲ کال د مۍ ۱۸مه:-https://www.washingtonpost.com/ world/2022/05/18/us-watchdog-تفصیلات- سقوط-افغان-امنیتي-ځواکونه/
15. په نتاشا ترک، ابیګیل نګ او امندا ماکیاس کې حواله شوي، "' استخبارات‌د لوړ نظم ناکامي - څنګه افغانستان دومره ژر د طالبانو لاس ته ولوېد،" CNBC، د اګست په 16، 2021 کې: https://www.cnbc.com/2021/08/16/ څنګه-افغانستان-د-طالبانو-ته-څومره-چټکی.html
16. سهیل شاهین وګورئ‌ټویټر حساب: https://twitter.com/suhailshaheen1
17. د ذبیح الله مجاهد ټویټر اکاونټ وګورئ: https://twitter.com/zabehulah_ m33
18. کریګ ټیمبرګ او کریستیانو لیما، "د نن ورځې طالبان د ټولنیزو رسنیو پیچلي کړنې کاروي چې‌په ندرت سره د مقرراتو څخه سرغړونه کوي، "واشنګټن پوسټ، اګست 18،په 2021 کې: https://www.washingtonpost.com/technology/2021/08/18/tali ban-ټولنیز-میډیا-بریا/
19. کاترین توربیک، "څرنګه چې طالبان په لویدیځ کې د مشروعیت د ترلاسه کولو لپاره ټولنیز رسنی کاروي، په کور کې ګډوډي کري،" ABC نیوز، د اګست 19، 2021، په: https://abcnews.go.com/Technology/taliban-social-media-seek-legitimacy-west-sow-chaos/story?id=79500632
20. کلیټن توماس، "افغانستان: شالید او د متحده ایالاتو پالیسي: په لنډه توګه،" د کانګرس تحقیقاتي خدمت، د اګست په 26، 2022 کې تازه شوی، مخ. 2-3، په: https://crsreports.congress.gov/product/pdf/R/R45122
21. سوسنه جورج، "د افغانستان پوځي سقوط: غیر قانوني‌معاملې او ډله ایزې لیرې کول، "واشنګټن پوسټ، د اګست په 15، 2021 کې: https://www.washingtonpost. com/world/2021/08/15/afghanistan-military-collapse-taliban/
22. ډیوډ زوچینو وګورئ، "ننښت او فتح: د طالبانو ستراتیژي چې افغانستان یې نیولی،" نیویارک ټایمز، د اګست په 18، 2021 کې: https://www. nytimes.com/2021/08/18/world/asia/taliban-victory-strategy-

(c) ketabton.com: The Digital Library

afghanistan. html
23. یاروسلاو تروفیموف او مارګیریتا ستانکاتی، "د طالبانو پټو فعالانو کابل او نور افغان ښارونه له دننه څخه ونیول،" وال سټریټ ژورنال، د نومبر په 28، 2021 کې: https://www.wsj.com/articles/taliban-covert-opera -نیول شوي-د-کابل-نور-افغان-ښار-څخه-د-11638095401 څخه
24. د کامران بخاري سره تلیفوني مرکه، جولای ۲۰۲۲.
25. د جزیاتو لپاره، وګورئ حسن عباس، د پاکستان اټومي بم: د دفاع کیسه،مخنیوی او انحراف، د اکسفورډ پوهنتون پریس، 2018، 172-174 مخونه.
26. حسن عباس، "په پاکستان کې د افراطیت او ترهګرۍ رجحانات" CTC Sentinel, vol. 14، نه. 2 (فبروري 2021): 44-53، په: https://ctc.usma.edu/extremism- او-د-ترهګرۍ-چلند-په-پاکستان-کې-بدلون-متحرک-او-نوي-ننګونې/

(c) ketabton.com: The Digital Library

یادښتونه23-32 مخ ته

27. راجر فشر او ویلیم ایل اوري، هو ته رسیدل: خبرې اترېډ ورکولو پرته تړون، پینګوین، دوهم چاپ، 1991.
28. عبدالحکیم حقاني، الاماره الاسلامیهو نظامه[اسلامي امارت او د هغه نظام]، مکتبه دارالعلوم الشریعة، ۲۰۲۲.

1 د کابل لاره: پټه معامله، نوي طالبان او یود کارتونو کور

1. د ایاز ګل په حواله، "امریکا او طالبانو د افغان سولې تاریخي تړون لاسلیک کړ،" VOA، د فبروري په 29، 2020 کې:https://www.voanews.com/a/south-central-asia_us- د طالبانو-نښان-تاریخي-افغان-سوله-موافقه/html.6185026
2. د ستیو کول او ادم انتوس په حواله، "په افغانستان کې د متحده ایالاتو د ډیپلوماتیکو ناکامۍ پټ تاریخ،" نیویارکر، د دسمبر په 20، 2021 کې: https://www.newyorker.com/magazine/2021/12/20/the-secret-history-of- په-افغانستان کې-د-امریکا-دیپلوماتیک-ناکامۍ
3. د لومړنیو ننګونو په اړه د جزیاتو لپاره، د کړکیچ نړیواله ډله وګورئ، د سولې په اړه د طالبانو د نظریاتو راټولول، راپور شمیره 11، د اګست 11، 2020، په دې ځای کې: https://www.crisisgroup.org/asia/south-asia/afghanistan/311-taking-stock-د طالبانو نظر - سوله
4. ماتیو ایکینز، "د کابل د سقوط دننه،" نیویارک ټایمزد ۲۰۲۱ کال د دسمبر ۱۰مه:-https://www.nytimes.com/2021/12/10/magazine/fall-of kabul-afghanistan.html
5. طاهر خان، "د طالبانو مشر ملا عمر په 2013 کې د کراچۍ په یوه روغتون کې مړ شو، افغانستان،" ایکسپریس ټریبیون (پاکستان)، د جولای په 19، 2015 کې: https://tribune.com.pk/story/928571/afghan-taliban-leader-mullah-omar- مړ دی
6. د جزیاتو لپاره، کیټ کلارک وګورئ، "د ملا برادر خوشې کول: د څه لپاره‌مذاکرات؟" د افغانستان د تحلیلګرانو شبکه، د ۲۰۱۳ کال د سپتمبر ۲۱، په: https://www.afghanistan-analysts.org/en/reports/war-and-peace/the- د-ملا-برادر-خوشي-د-مذاکراتو-راتلونکي-څه-کوي/
7. مارک مازیتي او جین پرلیز، "سي آی اې او پاکستان په ګډه کار کوي، مګر دا کار په احتیاط سره کوي،" نیویارک ټایمز، د فبروري په 25، 2010 کې: https://www.nytimes.com/2010/02/25/world/asia/25intel.html?ref=todayspaper
8. "ISI د ملا عمر د مړینې خبر پټ کړی: د پنټاګون پخوانی چارواکی،" اکنامک ټایمز (اندیا)، د اګست په 16، 2015 کې:https://economictimes.indiatimes.com/ خبرونه/نړیوال/نړیوال خبرونه/د-ملاعمر-مړینې-د-پېژندنې-پدې خبرونه -pentagon official/articleshow/48500725.cms?from=mdr
9. سمیع یوسفزی، "نوی مشر د طالبانو په منځ کې معتدله څېره ده؟" CBS نیوز، د سپتمبر 10، 2015، په: https://www.cbsnews.com/news/taliban-

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشر-ملا اختر-منصور-اروپا-افغانستان-د سولې خبرې/
10. وګورئ "د امنیت شورا د 1988 بندیزونو کمیټه د بندیزونو په لیست کې یو نوم تعدیل کوي،" د ملګرو ملتونو مطبوعاتي اعالمیه، د دسمبر 23، 2016، په کې:https://www.un.org/press/en/2016/sc12656.doc.htm
11. اویس جعفر، "د افغان طالبانو مشر په مکرر ډول دوبۍ ته سفر کاوه" خبرونه د ۲۰۱۶ کال د می ۲۳مه:
https://www.thenews.com.pk/latest/122118-افغان- د طالبانو- مشر-ملا منصور-په مکرر ډول-دوبۍ ته سفر کوي
12. مرکه په واشنګټن ډي سي کې، اګست ۲۰۲۲.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یادښتونه32-40 مخ ته

13. عبدالباسط "د ملا اختر منصور په مشرۍ د افغان طالبانو راتلونکي"د تروريزم سره د مبارزې رجحانات او تحليلونه, 7 .vol، نه. 10 (نومبر 2015): 13-9.
14. حقيقت د رحيم الله يوسفزي په ليکنه کې راغلی دی: «بې اتفاقۍ د ماتې په پرتله، خبرونه، د اګست 9، 2015، په: https://www.thenews.com.pk/tns/detail/ 559174-طالبان-بې اتفاقي-بلکې ماتې
15. د جزياتو لپاره، د رحيم الله يوسفزی "د طالبانو د اختلافاتو د حل لپاره د منځګړيتوب هڅې" وګورئ، خبرونه، د اګست په 6، 2015 کې:https://www.thenews.com.pk/ چاپ/55083-د-طالبانو-د-منځګړيتوب-د-حل کولو-پر-هڅه-کوښښ
16. باسط، "د ملا اختر منصور په مشرۍ د افغان طالبانو راتلونکی،" مخ. 10.
17. جوزف ګولډستين، "د طالبانو نوی مشر د توطيې او د جګړې په ډګر کې د بريا سره خپل واک پياوړی کوي،" نيويارک ټايمز، د اکتوبر 4، 2015.
18. د ملا منصور د پيژندګلوۍ او د هغه د مرستيالانو د انتخاب لپاره، ايم الياس خان وګورئ، "پروفايل: د طالبانو مشر ملا اختر منصور،" د بي بي سي نيوز، د مې په ۲۲، ۲۰۱۶ کې: https://www.bbc.com/news/world-asia-34405035. د اډميرل مولن د اقتباس لپاره، وګورئ "د متحده ايالاتو ايډمرل: 'حقاني د پاکستان د آی ايس آی ريښتينی لاس دی،'" د بي بي سي نيوز، د سپټمبر 22، 2011 په: https://www.bbc.com/news/av/ world-us-canada-15026909
19. عبدالحی مطمين، ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان،افغان خپرندويه ټولنه (کابل)، ۲۰۱۷، مخ. ۳۳۸.
20. د جزياتو لپاره، نيک رابرټسن او جيمي کرافورډ وګورئ، "اوباما: د طالبانو د مشر مړينه د 'ملی ډبره' نښه ده،" CNN، د مې 23، 2016، په کې: https://www.cnn. com/2016/05/21/politics/us-conducted-airstrike-against-taliban-leader- mullah-mansour/index.html
21. د جون بون او سن اينجل راسموسن په حواله، "په پاکستان کې د امريکا د بې پيلوټه الوتکې بريد د طالبانو مشر ملا منصور وواژه،" ګارډين، د مې په 22، 2016 کې: https://www.theguardian.com/world/2016/may/21/us-airstrike-taliban-مشر-ملا اختر-منصور
22. "د افغان طالبانو جلا شوې ډلې ملا رسول د مشر په توګه ونوماوه،" بي بي سي نيوز، د ۲۰۱۵ کال د نومبر په ۴مه:-https://www.bbc.com/news/world-asia-34719314
23. رابرټسن او کرافورډ، "اوباما: د طالبانو د مشر مړينه د يو مهم پړاو نښه ده."
24. پروفايل: د طالبانو نوی مشر مولوي‌هبت الله اخندزاده" د بي بي سي خبريال,د ۲۰۱۶ کال د مې ۲۶مه:-https://www.bbc.com/news/world-asia-36377008
25. "هيبت الله اخندزاده: د طالبانو سيوري لاندې ستر مشر چې زوی يې ځانمرګی بريدګر و،" رويټرز، د سپتمبر په ۷، ۲۰۲۱ کې:https://www.reuters.com/ نړۍ/هيبت الله-اخندزاده-سيوري-طالبان-

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوی-مشر-د چا- زوی یې ځان وژنه-۲۰۲۱-۰۹-۰۷/

26. د جزیاتو لپاره، شیرینه قاضي وګورئ، "د طالبانو نوی مشر ملا هیبت الله څوک دی‌اخونزاده؟" الجزیره، د می ۲۶، ۲۰۱۶، په: https://www.aljazeera.com/ news/2016/5/26/د-طالب-نوی-مشر-ملا-هبت الله-اخونزاده-څوک دی

27. "پیژندنه: د طالبانو نوی مشر مولوي هبت الله اخندزاده،" د بي بي سي خبر.

28. د قانون پلي کونکو چارواکو سره خبرې اترې چې د پاکستان په کوټه کې یې دنده ترسره کوله او د هغه فعالیتونه یې تعقیب کړل.

29. کارټر ملکاسیان، په افغانستان کې د امریکا جګړه: تاریخ، د اکسفورډ پوهنتون پریس، ۲۰۲۱ مخ. ۴۰۵.

30. Ibid.، مخ. ۴۰۸.

31. Ibid.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یادښتونه 41-49 مخ ته

32. د یوې مفصلې ارزونې لپاره، اتل احمدزی وګورئ، "د ژوند کولو لپاره مړینه: د 'مرګ سره مینه' کیسه چې د طالبانو د ځان وژونکو بریدونو چلوي،" د تروریزم په اړه لید، ټوک. 15، نه. 1 (فبروري 2021): 38-17.
33. ملکاسیان، په افغانستان کې د امریکا جګړه، مخ. ۴۱۷.
34. ضیاء الرحمن، د کراچۍ – افغانستان لینک افشا کول، د ناروې د سولې جوړونې د سرچینو مرکز راپور، دسمبر 2013 کې: https://www.files.ethz.ch/isn/175236/62255901a49df8d77e0e33b4611a4270.pdf;هم وګورئجیف سټین، "راپور: د پاکستان جاسوسی ادارې ملا عمر روغتون ته رسولی،" واشنګټن پوسټ، د جنوري په 18، 2011 کې: http://voices.washingtonpost.com/spy-talk/2011/01/mullah_omar_treated_for_heart.html
35. لین اوډونیل او میرویس خان، "د طالبانو مشرتابه د سولې د خبرو په څنډه کې په ګډوډۍ کې دی،" فارن پالیسي، د می په 29، 2020 کې:https://foreignpolicy.com/2020/05/29/د طالبانو-مشرتوب-بې نظمۍ-کورونا-کووید-د سولې خبرې/
36. داود اعظمي، "قطر څنګه د طالبانو کوربه توب وکړ،" د بي بي سي نیوز، د جون 22،په 2013 کې:-https://www.bbc.com/news/world-asia-23007401
37. نظر محمد مطمین، د طالبانو له مشرانو سره شپږ ورځې، د ډنمارک خپرندویه ټولنه (کابل)، ۲۰۱۹ مخ. 173، لکه څنګه چې په ملکاسیان کې په تفصیل سره تشریح شوي، په افغانستان کې د امریکا جګړه، مخونه 307-309.
38. عبدالحی مطمین، طالبان: له دننه څخه یو نازک تاریخ، د الیکس لخوا ایډیټ شوی‌سټریک وان لینشوتین، سبا امتیاز اوفیلکس کوهن، لومړی مسوده خپرونه، ۲۰۱۹، مخونه ۲۶۱_۲۶۳.
39. میمفیس بارکر او جولین بورګر وګورئ، "طالبانو یو لیک خپور کړ چې په کې یې له امریکا څخه د افغان سولې د خبرو د پیل غوښتنه کړې ده،" ګارډین، د فبروري په ۱۴، ۲۰۱۸ کې: https://www.theguardian.com/world/2018/feb/14/taliban-publish-letter-calling- US-Start-Afghan-د سولې خبرې
40. Ibid. د ټرمپ ستراتیژۍ په هغه وخت کې د متحده ایالاتو نظامي قوماندانانو ته ډیر واک ورانديز وکړ چې د طالبانو قوي مرکزونه په نښه کولو لپاره نظامي ځواک وکاروي.
41. Ibid.
42. ډینیل بایمن او سټیون سایمن وګورئ، "په افغانستان کې د ټرمپ زیاتوالی،" بهرنیو چارو، سپتمبر 2017، دلته:https://www.foreignaffairs.com/articles/افغانستان/2017-09-18/ټرمپ-سرج-افغانستان
43. کیون پونیا وګورئ، "په افغانستان کې د ټرمپ د هوایي جګړې لګښت حساب کول،" د بي بي سي خبرونهد ۲۰۱۸ کال د جون ۷ مه:https://www.bbc.com/news/world-asia-44282098
44. ملکاسیان، په افغانستان کې د امریکا جګړه، مخونه 408-410.
45. شیرینه قاضي: "افغانستان: طالبان د اختر له اوربند سره سم جګړه بیا

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیلوي"الجزیرهد ۲۰۱۸ کال د جون ۱۸مه:https://www.aljazeera.com/news/2018/6/18/ په افغانستان کې-طالبانو-د جګړې بیا پیل-د اختر-اوربند-پای ته ورسېد
46. ملکاسیان، په افغانستان کې د امریکا جګړه، مخونه 424-425.
47. Ibid.
48. مجیب مشعل او تیمور شاه، "طالبان وړاندیز کوي چې له امریکا سره تر معاملې مخکې په افغانستان کې تاوتریخوالی کم کړي،" نیویارک ټایمز، د جنوري په ۱۶، ۲۰۲۰ کې: https://www.nytimes.com/2020/01/16/world/asia/afghanistan-taliban-تړون.html
49. د مثال په توګه، د اندریو واټکینز "د طالبانو ټوټه کېدل: ستاسو د تصور یوه انځور؟" وګورئ. د راکز پر جګړه، د ۲۰۱۹ کال د سپتمبر ۴مه: https://warontherocks.com/2019/09/taliban-fragmentation-a-figment-of-your -تخیل/
50. ملکاسیان، په افغانستان کې د امریکا جګړه، مخ. ۴۲۷.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یادښتونه49-61 مخ ته

51. سوسنه جورج، "سیاسي سیاستوال، عالمان او د شوروي د دورې جنګیالي: د طالبانو ټیم د سولې خبرې اترې کوي،" واشنګټن پوسټ، د سپتمبر په 20، 2020 کې:https://www.washingtonpost.com/world/asia_pacific/afghan-taliban- peace-talks/2020/09/30/a5333540-f859-11ea-85f7-5941188a98cd_story.html

52. د شېرمحمد عباس ستانکزي پېژندنه، وګورئ:.http://www.afghan-bios.info/index.php?option=com_afghanbios&id=2486&task=view&total=39 پیل = 34 او توکي = 2

53. سمرین سرور، "شیر محمد څوک دی؟عباس ستانکزی، د طالبانو مشر چې په دهرادون کې یې په IMA کې روزنه کړې ده، "د چاپ، د اګست په ۲۹، ۲۰۲۱ کې:-https:// theprint.in/world/who-is-sher-mohammad-abbas-stanikzai-the-taliban -مشر-چې-روزل شوی-په دهرادون کې-په-ایما-کې/724264/

54. له یوه امریکایي چارواکي سره مرکه چې د خبرو اترو سره اشنا ده،واشنګټن ډي سي، د جون ۱۳مه، ۲۰۲۲.

55. ملکاسیان، په افغانستان کې د امریکا جګړه، مخ. ۴۲۶.

56. مشعل او شاه، "طالبانو وړاندیز وکړله امریکا سره تر هوکړې مخکې په افغانستان کې تاوتریخوالی کم کړو

57. مرکه په اسلام اباد کې، سپتمبر ۲۰۲۲.

58. ملکاسیان، په افغانستان کې د امریکا جګړه، مخ. ۴۳۱.

59. Ibid.

60. کریګ ویټ لاک، د افغانستان کاغذونه: د جګړې پټ تاریخ، سایمن‌او شستر، 2021، مخ. ۲۷۲.

61. مجیب مشعل، "یو وخت په ګوانتانامو کې زنداني وو، اوس پنځه طالبان د سولې په خبرو کې له امریکا سره مخامخ دي،" نیویارک ټایمز، د مارچ په ۲۶، ۲۰۱۹ کې:-https://www.nytimes.com/ 2019/03/26/world/asia/taliban-guantanamo-afghanistan-peace-talks.html

62. Ibid.

63. ملکاسیان، په افغانستان کې د امریکا جګړه، مخ. ۴۳۵.

64. مرکه، لندن، اکتوبر ۲۰۲۰.

65. ملکاسیان، په افغانستان کې د امریکا جګړه، مخ. 409.

66. د جزیاتو لپاره، جوناتن شروډن وګورئ،"د افغانستان د امنیتي ځواکونو له سقوط څخه درسونه،" CTC Sentinel، vol. 14، نه. 8 (اکتوبر 2021): 45-61، په:-https:// ctc.westpoint.edu/lessons-from-the-collapse-of-afghanistans-security-forces/

67. ایاز ګل، "طالبانو د سیاسي پخلاینې لپاره د غني غوښتنه رد کړه،" VOA، د اپریل په 16، 2018 کې:-https://www.voanews.com/a/taliban-rejects-ghani-call- for-political-reconciliation/4349927.html

68. مجیب مشعل، "ولسمشر، سفیر او طالب: درې ژوندونه د جګړې له لارې جوړ شوي او په بهر کې زده کړې کوي،" نیویارک ټایمز، د فبروري په 16، 2019 کې:https://

(c) ketabton.com: The Digital Library

www.nytimes.com/2019/02/16/world/asia/afghanistan-ghani-khalilzad- stanekzai.html

69. Ibid.

70. د غونډې جزئیات په لوک موګلسن کې ذکر شوي،نیویارکر، د ۲۰۱۹ کال د اکتوبر په ۲۱مه: https://www.newyorker.com/magazine/2019/10/28/the-shattered-afghan-dream-of-peace

71. ویټ لاک، د افغانستان کاغذونه، مخ. ۲۷۲.

72. لینډسي ګراهام او جیک کیین، "موږ نشو کولی خپل امنیت هیچا ته په ځانګړې توګه طالبانو ته وسپارو،" واشنګټن پوسټ، د اګست په 28، 2019 کې: https://www.washingtonpost.com/opinions/2019/08/28/afgh-an-war-must پای-زموږ-شرطونه-not-talibans/?noredirect=on

73. موګلسن، "مات شوی افغان‌د سولې خوب."

(c) ketabton.com: The Digital Library

یادښتونه62-75 مخونو ته

74. ملکاسیان، په افغانستان کې د امریکا جګړه، مخ. ۴۳۷.
75. Ibid.، مخ. ۴۴۰.
۷۶. Ibid.، مخ. ۴۴۶.
77. د DC میشته د سویلي آسیا د کارپوه سره مرکه چې د خبرو اترو په اړه یې د 2022 په جولای کې له خلیلزاد سره څو ځله مرکه کړې.
78. ملکاسیان، په افغانستان کې د امریکا جګړه، مخ. ۴۵۸.
79. د امریکا د بهرنیو چارو وزارت په ویب پاڼه کې د تړون د بشپړ متن لپاره، وګورئ:-https://www.state.gov/wp-content/uploads/2020/02/Agreement- افغانستان ته-د-سولې-د راوستلو لپاره-pdf.02.29.20
80. سټیو کول او ادم اینټوس، "په پاکستان کې د متحده ایالاتو د ډیپلوماتیکو ناکامۍ پټ تاریخ،" نیویارکر، د دسمبر په 10، 2021 کې:.https://www. newyorker.com/magazine/2021/12/20/the-secret-history-of-the-us- ډیپلوماتیک-ناکامی-په افغانستان کې
81. فرود بیزان: طالبانو ولې د بین الافغاني خبرو لپاره یو سخت دریځه مرکچي وټاکه؟ د ازادۍ اروپا راډیو، د ۲۰۲۰ کال د سپتمبر ۱۰مه: https:// www.rferl.org/a/why-did-the-taliban-appoint-a-hard-line-chief-negotiator- د افغانستان د خبرو اترو لپاره/html.30832252
82. شهزاده ذوالفقار، "طالبان بمقابله اسلامي دولت،" دخبرونهد ۲۰۲۰ کال د جنوري ۱۹مه:-https://www.thenews.com.pk/tns/detail/599989 taliban-vs-islamic-state
83. په ایکنز کې راغلي دي: "د کابل د سقوط دننه."
84. "په افغانستان کې د متحده ایالاتو د ځواکونو د وتلو په اړه د ولسمشر بایډن څرګندونې،" سپینه ماڼۍ، د جولای په 8، 2021 کې:https://www.whitehouse.gov/ د لنډۍ کوټې/واقعي-تبصرې/08/07/2021/د ولسمشر لخوا- بایډن-په-افغانستان-کې-د-امریکا-ځواکونو-ځواکونه/
85. ویټ لاک، د افغانستان کاغذونه، مخ. ۲۷۴.
86. "په مطبوعاتي کنفرانس کې د ولسمشر بایډن څرګندونې،" سپینه ماڼۍ، د جنوري په 19، 2022 کې:-https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/ 2022/01/19/د-ولسمشر-بایډن-په-مطبوعاتي کنفرانس-کې-6/ تبصرې
87. پیټر برګن، "نظر: له افغانستان څخه د بایډن د وتلو پریکړه نوره هم خرابه ښکاري یو کال وروسته، "CNN، د اګست په 12، 2022 کې: https://www.cnn.com/2022/08/ 09/نظرونه/افغانستان-د-یو کال وروسته-برګن؛ د غني حکومت د کړنو په اړه: وګورئ: "د افغانستان د هیواد راپور 2022،" BTI، په کې:-https://bti-project.org/en/reports/country-report/AFG

2 له بغاوت څخه تر حکومتوالۍ پورې: نن په افغانستان کې څوک دي

1. د عایشه تنظیم او ایاز ګل په حواله، "راپورونه: طالبان کابل ته ننوتي،" VOA،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اګست په 15، 2021 کې: https://www.voanews.com/a/us-afghanistan- troop-withdrawal_reports-taliban-enter-kabul/6209594.html

2. جیم سکیوټو، زاکري کوهن او کایلي اتوډ، "د افغانستان په اړه د متحده ایالاتو استخباراتي ارزونې په هیواد کې د طالبانو د نیولو د 'چټک سرعت' خبرداری ورکوي،" CNN، د جولای 16، 2021، په:https://www.cnn.com/2021/07/16/politics/us-intel-kabul-طالبان/index.html

3. رویټرز، د اګست په 10، 2021 کې د "بایډن په وینا افغان مشران باید د خپل ملت لپاره جګړه وکړي" لکه څنګه چې د طالبانو لاسته راوړنې:https://www.reuters.com/world/asia-pacific/د طالبانو-کنټرول-د-افغان-شمال-اوسیدونکي-د وزن-اختیارونه-2021-08-10/

4. د جزیاتو لپاره، ډیویډ زوچینو او فهیم عابد وګورئ، "د افغانستان په لویو لارو کې، حتی پولیس د طالبانو د مالیې راټولونکو څخه ویره لري،" نیویارک ټایمز، د نومبر 1،

(c) ketabton.com: The Digital Library

یادښتونه75-85 مخونو ته

په 2020 کې: https://www.nytimes.com/2020/11/01/world/asia/afghanistan- taliban-bribery.html

5. د طالبانو د نیولو او په پایله کې د ګډوډۍ د انځورونو لپاره، "کابل د طالبانو له نیولو یوه ورځ وروسته" وګورئ، الجزیره، د اګست په 16، 2021 کې:-https://www. aljazeera.com/gallery/2021/8/16/in-pictures-kabul-the-day-after-the- د طالبانو نیول
6. رویټرز، د ۲۰۲۱ کال د اګسټ ۱۶مه: «د کابل په هوايي ډګر کې د ویرونکي صحنې په داسې حال کې چې افغانان هڅه کوي له طالبانو وتښتي» -https://www.reuters.com/world/asia-pacific/frantic صحنې-کابل-هوايي ډګر-افغان-د-تېښتي-طالبان-2021-08-16/
7. د حسن عباس په حواله، "په پاکستان کې سیاسي تمایلات او د کابل-طالبانو له خبرو اترو څخه څه تمه لري: د جنوبي اسیا له یوه ډاکټر مارون وینبام سره خبرې،" د ستراتیژیکو مطالعاتو لپاره د ختیځ سویلي آسیا مرکز ته نږدې د مرکې لړۍ، اکتوبر 2020 کې:-https://nesa-center.org/political-trends-in- د-کابل-طالبانو-مذاکراتو-له-پاکستان-او-څه-توقع-کوي- خبرې اترې-سره-د-جنوبي-آسیا-پوهان-ډاکټر-مارون-وینبام/
8. حمزه محمد او رامي اللهوم، "طالبان د غني له تېښتې وروسته د افغانستان ولسمشرۍ ماڼۍ ته ننوتي،" الجزیره، د اګست په ۱۵، ۲۰۲۱ کې:-https://www. aljazeera.com/news/2021/8/15/taliban-continues-advances-captures-key- د جلال اباد ښار
9. Ibid.
10. آیکنز، "د کابل د سقوط دننه."
11. Ibid.
12. نوید صدیقي: "" اندېښنه مه کوئ، هرڅه به سم شي" د آی ایس آی مشر د کابل لیدنه،" ډان، د سپتمبر په ۴، ۲۰۲۱ کې: https://www.dawn.com/news/ 1644463
13. حبیب اکرم، هم، طالبان او افغانستان، AKS خپرونه، 2022، مخونه 229-230.
14. Ibid.، مخ. ۲۳۴.
۱۵. Ibid.، مخ. ۲۳۳.
16. Ibid.
17. د جون لی اندرسن په حواله، "طالبان د قدرت له واقعیتونو سره مخامخ دي،" نیویارکر، د فبروري په ۲۸، ۲۰۲۲ کې: https://www.newyorker. com/magazine/2022/02/28/the-taliban-confront-the-realities-of-power- افغانستان
18. جان هډسن، "د CIA مشر ویلیم برنز په کابل کې د طالبانو له مشر عبدالغني برادر سره پټه ناسته وکړه،" واشنګټن پوسټ، د اګست په 24، 2021 کې: https://www.washingtonpost.com/national-security/burns-afghanistan- baradar-biden/2021/08/24/c96bee5c-04ba-11ec-ba15-9c4f59a60478_story.html
19. الجزیره، د اګست په ۱۷مه، "طالبانو 'بخښنه اعلان کړه،' ښځو ته رسېږي."په

(c) ketabton.com: The Digital Library

2021 کې: -https://www.aljazeera.com/news/2021/8/17/taliban
announces- بخښنه-غوښتنه-ښځو-د-دولت-دولت-یوځای کېدل

20. د جورج رایټ په حواله، "افغانستان: د طالبانو پراسرار ویاند په پای کې خپل مخ ښکاره کوي،" د بي بي سي نیوز، د اګست په 17، 2021 کې:https://www.bbc. com/news/world-asia-58250607

21. "په کابل کې د طالبانو د لومړي خبري کنفرانس نقل،" الجزیره، اګست‌په 17، 2021 کې:
-https://www.aljazeera.com/news/2021/8/17/transcript-of
طالبان-لومړی-پریس-کنفرانس-کابل

22. .Ibid

(c) ketabton.com: The Digital Library

یادښتونه۸۶-۹۲ مخ ته

23. احمد الهامي، پیټریشیا زینجرل او مایکل مارتینا، "د کابل بریدونو سخت مخالف اسلامي دولت بیرته د متحده ایالاتو لیدونو ته ورساوه،" الجزیره، د اګست په 26، 2021 کې:-https://www.reuters.com/world/islamic-state-claims-responsibility- د کابل پر هوایي ډګر برید-۲۰۲۱-۰۸-۲۶/
24. انډرسن، "طالبانډ قدرت له واقعیتونو سره مخامخ شئ.»
25. لیز دوکټ وګورئ، "سخت دریځي د طالبانو په نوي حکومت کې کلیدي پوستونه ترلاسه کوي،" د بي بي سي نیوز، د سپتمبر 7، 2021، په دې ځای کې: https://www.bbc.com/news/world- asia-58479750
26. "پروفایل: محمد حسن اخند، د طالبانو د حکومت مشر،" الجزیره، د ۲۰۲۱ کال د سپتمبر ۷مه:https://www.aljazeera.com/news/2021/9/7/پروفایل-محمد-حسن-اخوند-د-طالبانو-دولت-مشر
27. له محمد اسرار مدني سره مرکه، د ۲۰۲۱ کال د ډسمبر په میاشت کې. دا هم وګورئ: "حقیقت باکس: محمد حسن اخند: د طالبانو پخوانی مشر د افغانستان سرپرست صدراعظم شو،" رویترز، د سپتمبر په ۷، ۲۰۲۱ کې: https://www.reuters com/world/محمد-حسن-اخوند-تجربه-طالبان-مشر-شوی- سرپرست-افغان-pm-2021-09-07/
28. پلوبي مونسي، "د طالبانو پټ معتدل،" OZY، ورځنی خوراک، د سپتمبر 11، 2019، وګورئ:-https://www.ozy.com/news-and-politics/is-the-man-چا-د-نجونو-تعلیم-د-طالبانو-اعتدال/96449/
29. د فرود بیزان په حواله، "د طالبانو د نوي نظامي مشر ملا یعقوب راڅرګندېدل،" د ازادۍ اروپا راډیو، د اګست په 27، 2020 کې:https://www.rferl.org/a/د-ملا-یعقوب-د-د-طالبانو-نوي-پوځي-مشر/30805362.html
30. Ibid.
31. عبدالصید، "طالبان څنګه تنظیم شوي،" VOA، د سپتمبر په 5، 2021 کې: https://www.voanews.com/a/us-afghanistan-troop-withdrawal_analysis-how-are-taliban-organized/6219266.html
32. اندریو واټیکنز، "د طالبانو د سرپرست حکومت په اړه پنځه پوښتنې،" USIP، د سپتمبر په 9، 2021 کې: https://www.usip.org/publications/2021/09/ پنځه پوښتنې-طالبان-ځارګر-حکومت
33. وګورئhttps://twitter.com/ImranKhanPTI/status/143915862524364 8002
34. د لومړي ځل لپاره د کابینې پراخوالیوګورئ "طالبانو د مرستیالانو نومونه، د ټولو نارینه کابینې دوه چنده کم کړي، الجزیره، د سپتمبر 21، 2021، په دې ځای کې:-https://www. aljazeera.com/news/2021/9/21/taliban-name-deputy-ministers-double- ټول نارینه کابینه؛د جزیاتو لپاره‌د 23 نومبر 2021 د دوهم تمدید په اړه، وګورئ: "طالبانو لنډمهاله کابینه پراخه کړه، 27 نوي غړي یې نومول شوي،" WION، د نومبر 23، 2021، په: https://www.wionews.com/south-asia/ د طالبانو-پراخه-موقته-کابینه-27-نوي-غړي-نومونه-431429
35. "د افغانستان د سرپرستو طالبانو کابینې لومړۍ غونډه وکړه،" د آزادۍ اروپا

(c) ketabton.com: The Digital Library

راډيو – ازادی راډيو، د اکتوبر په ۴، ۲۰۲۱ کې: https://gandhara.rferl.org/a/ afghanistan-tailiban-first-cabinet-meeting/31492503.html

36. د ډاکټر عبداللطيف نظري ژوندليک په دې ځای کې: http://www.afghan-bios.info/index.php?option=com_afghanbios&id=5145&task=view&total=8 start=536 &Itmid=2&09

37. ضيا الرحمن: "د افغانستان نوي طالب مشران چيرته ښوونځي ته تلل"نيويارک ټايمز،د ۲۰۲۱ کال د نومبر ۲۵مه: https://www.nytimes.com/ 2021/11/25/-world/asia/pakistan-taliban-afghanistan madrasa.html

38. "حقيقت چيک: لومړی وزير عمران غلط دی. حقاني په افغانستان کې کومه قبيله نه ده
د جمعې ورځد ۲۰۲۱ کال د سپتمبر ۱۵مه: https://www.thefridaytimes.com/

(c) ketabton.com: The Digital Library

یادښتونه92-108 مخ ته

fac/15/09/2021تي-چيک-پی ايم-عمران-غلط-حقاني-دی-په قوم-کې-نه دی- افغانستان/
39. د عبدالحکيم شريري پروفايل دلته وګورئ:-https://moj.gov.af/en/brief-biography-جلالتمآب-شيخ-الحديث-مولوی-عبدالحکيم-شريک-عدالت- وزير
40. د جزياتو لپاره، شفيق احمد وګورئ، "ځوک د طالبانو په موقت حکومت کې،" AA، د سپتمبر 9، 2021، په دې ځای کې: https://www.aa.com.tr/en/asia-pacific/ ځوک-ځوک-طالبان-موقت حکومت/2360424;د لنډو پروفايلونو لپاره، وګورئ: https://www.aa.com.tr/en/asia-pacific/key-leaders-of-taliban-the-students- of-warfare/2338048
41. "د افغانستان د کرکټ بورډ مشر له دندې ګوښه شو،" ډان، سپتمبر22، 2021، په:https://www.dawn.com/news/1647685
42. د انتونيو ګيوستوزي د مفصلو نظرونو لپاره، وګورئ "په افغانستان کې شخړه: د سيمه ايز امنيت يوه نوې نقشه او د طالبانو له واک څخه د دولت جوړونې اغيزې،" د IISS پيښې ويډيو، د مې 11، 2022، په کې: https://www. iiss.org/events/2022/05/conflict-in-afghanistan
43. د افغان بيرغونو د تاريخ لپاره، اليا چغتی او حشمت مصلح وګورئ، "انفوګرافيک: د کلونو په اوږدو کې د افغانستان بيرغونه،" الجزيره، د اګست 19، 2021، په دې ځای کې: https://www.aljazeera.com/news/2021/8/19/infographic-what-د افغانستان-نوی-بيرغ-ښکاري-لکه متقابل عمل
44. د کتاب د عمومي کتنې لپاره د جواد برهاني «اسلامي امارت» ته مراجعه وکړئاو سيستمونه: د طالبانو د دولت منشور ته يوه کتنه، "جون 2022،په: https://reporterly.net/latest-stories/the-islamic-emirate-and-systems-an- د-طالبانو-د-دولت-منشور-په اړه-څېړنه-1/
45. "د عبدالحکيم حقاني کتاب ته يوه کتنه، د انستيتوت لپارهختيځ ستراتيژيک مطالعات,ايران، د ۲۰۲۲ کال د اکتوبر ۱۶مه:https://www.iess.ir/en/analysis/3149/
46. احمد مختار، "طالبان ښځې د کالج د داخلې په ازموينو کې په هغو مضامينو کې منع کوي چې 'ډېر ستونزمن' ګڼل کيږي،" CBS نيوز، د اکتوبر 14، 2022، په:-https:// www.cbsnews.com/news/taliban-blocks-women-college-entrance-exams- موضوعات-ډېر ستونزمن/

3 طالبان: سياستونه، سياستونه او داخلي رقابتونه

1. د جزياتو لپاره، "د امنيت لپاره اړين" وګورئ: د طالبانو تجربه لرونکی پلي کونکی وايې ګارډين، سپتمبر 24، 2021، به بيا پيل شي: https:// www.theguardian.com/world/2021/sep/24/afghanistan-taliban-enforcer- وايي-ماتول-به-بيا پيل شي
2. Ibid.
3. "د تاشکند غونډه: متقي له نړۍ څخه وغوښتل چې IEA د نوي حکومت په

(c) ketabton.com: The Digital Library

توګه وپېژني،" آریانا نیوز، د جولای 26، 2022، په:https://www.ariananews.af/tashkent-summit- متقي-د-نړۍ-غوښتنه-کوي-د-نوي-حکومت-په توګه-پېژني/

4. سافورا سمیټ، "د افغانستان د حساب په شیبه کې، طالبان رهبري کوي‌د ژمنې څخه سخت کریک ډاؤن، "NBC نیوز، د سپتمبر 23، 2021، په: https://www.nbcnews.com/news/world/afghanistan-s-moment-reckoning- د طالبانو-مشر-سخت-ژمنه-کریک ډاؤن-n1279862

5. دیا حدید ته وګوره، «طالبان ښځو ته امر کوي چې له سر څخه تر پښو پورې جامې واغوندي په عامه توګه، "NPR، ټول شیان په پام کې نیول شوي، د می 7، 2022، په: https://www.npr.org/2022/05/07/1097382550/taliban-women-burqa-decree

(c) ketabton.com: The Digital Library

یادښتونه108-115 مخونو ته

6. "طالبان وايي ټولې افغانې نجونې د۲د مارچ په میاشت کې به بیرته ښوونځي ته راشي، "الجزیره، د جنوري په 17، 2022 کې: https://www.aljazeera.com/news/2022/1/17/taliban- وايي-به-په ټول هېواد کې-د-نجونو-لپاره-ټول-ښوونځي-پرانیزي
7. وګورئ "د نارينه خپلوانو پرته د ښځو لپاره د اوږد واټن سفر نشته: طالبان،" الجزیره، د دسمبر 26، 2021، په کې: https://www.aljazeera.com/news/2021/ 12/26/افغانستان-د-اوږد-لارې-سفر-ښځې-پرته-د-نارينه-سفر- طالبان
8. ایشلي جکسن، "د زړو نجونو پر زده کړو بندیز: د طالبانو محافظه کاران او د ګډوډۍ په لور رهبري،" د افغانستان د تحلیلګرانو شبکه،د ۲۰۲۲ کال د مارچ ۲۹.
9. د جزیاتو لپاره، وګورئ:https://www.nytimes.com/2022/03/23/world/asia/afghanistan-girls-schools-taliban.html
10. له بی سره مرکه،فبروري ۲۰۲۲
11. VOA، د اپریل په 15، 2022 کې، "د نجونو د زده کړې بندیز د طالبانو په منځ کې ژور اختلافات څرګندوي" https://www.voanews.com/a/girls-education-ban-reveals-deep- rifts-within-taliban/6532038.html
12. په فرانسه کې 24، اپریل 15، 2022، "د نجونو د زده کړې بندیز د طالبانو په منځ کې ژور اختلافات څرګندوي" کې حواله شوي:https://www.france24.com/en/live-news/20220415- د نجونو-تعلیم-بندیز-د-طالبانو دننه-ژورې درزونه-څرګندوي
13. د جزیاتو لپاره، فضل من الله قاضیزی او دیا حدید وګورئ، "افغانان چې غواړي ښوونځي ته ستنې شوې تنکي نجونې نوي ملګري لري: په طالبانو پورې تړلي ديني عالمان، "NPR، د می 5، 2022، په: https://www.npr.org/sections/goatsandsoda/2022/05/05/1096634192/افغان-څوک-څوک-غواړې-ځوانې-نجونې-په-ښوونځي کې-لري-نوي-لري- متحدین-طالبان-تړون-cl
14. "طالبانو په افغانستان کې د اجباري ودونو د پای ته رسولو فرمان ورکړ،" نیویارک ټایمز، د دسمبر په 3، 2021 کې:-https://www.nytimes.com/2021/12/03/world/ asia/taliban-women-marriage.html
15. د جزیاتو لپاره، وګورئ محمد حسین حسرت، "له یوې پیړۍ څخه زیات د ځورونې: په افغانستان کې د هزاره ګانو په وړاندې د بشري حقونو پراخه سرغړونې،" د فبروري 2019، په دې ځای کې: /https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Racism/SR زنګ ووهئ/mhhasrat.pdf
16. فرخنده اکبري، "هغه خطرونه چې هزاره ګان د طالبانو تر واکمنۍ لاندې افغانستان سره مخامخ دي،" د افراطیت په اړه د جورج واشنګټن پوهنتون پروګرام، د مارچ په ۷، ۲۰۲۲ کې: https://extremism.gwu.edu/risks-facing-

(c) ketabton.com: The Digital Library

hazaras-taliban-ruled-afghanistan

17. "د بې باورۍ سره سره، افغان شیعه ګان د طالبانو ساتنه غواړي،" VOA،د ۲۰۲۱ کال د نومبر ۱۶مه: https://www.voanews.com/a/despite-mistrust-afghan-shiites- seek-taliban-protection-html.6315097/

18. "افغانستان: طالبان په زوره شیعه لږکي شړلي،" بشري‌د حقوقو څارد ۲۰۲۱ کال د اکتوبر ۲۲مه: https://www.hrw.org/news/2021/10/22/afghanistan- طالبان- په زوره- شړل- اقلیت- شیعه

19. ستاره محمدي او سجاد عسکري"ولې هزاره خلک په افغانستان کې د نسل وژنې څخه ویره لري،" الجزیره، د اکتوبر په 27، 2021 کې:-https://www.aljazeera. com/opinions/2021/10/27/why-the-hazara-people-fear-genocide-in-in- افغانستان

20. زرین تاج وګورئ، "امریکا د افغان میرمنو په وړاندې اخلاقي مکلفیت لري،" میرمن مجله، د دسمبر په 13، 2021 کې:https://msmagazine.com/2021/12/13/ طالبان-متحده ایالات- ښځینه-افغانستان-هزاره/

21. د S، اګست 2022 سره مرکه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يادښتونه119-127 مخونو ته

22. د اندرسن په حواله ليکي: «طالبان د قدرت له واقعيتونو سره مخامخ دي.»
23. شارلټ ګرينفيلډ، "افغانستان د ډبرو سکرو بيه پورته کړه ځکه چې ګاونډي پاکستان ته صادرات وده کوي،" رويټرز، د جولای په 6، 2022 کې:https://www.reuters.com/ مقاله/افغانستان-تنازعې-ډبرو/افغانستان-د-ډبرو-ډبرو-بيې-د صادراتو-په توګه- to-gaonouring-pakistan-boom-idUSL4N2YN2MF
24. د جزياتو لپاره، ډيويډ مينسفيلډ وګورئ، "د لوبې اصول بدلول: څنګه طالبانو د پولې هاخوا تجارت تنظيم کړ او د افغانستان سياسي اقتصاد يې لوړ کړ،" XCEPT، د جولای 25، 2022، په دې ځای کې:-https://xcept research.org/publication/ د لوبې-د-قوانين-بدلون-څنګه-د-طالبانو-د-سرحد-سرحد- tد-افغانستان-سياسي-اقتصاد/
25. Ibid.
26. ويليم بايرډ، "يو کال وروسته، طالبان ونه توانيدل چې د افغانستان اقتصادي زوال بيرته راولي،" USIP، د اګست په 8، 2022 کې: https://www.usip.org/ خپرونه/08/2022/يو کال وروسته-طالبان-نه توانېدل-پر شا-افغانستان- اقتصادي زوال
27. "افغانستان: نږدې 20 مليونه له لوږې سره مخ دي،" د ملګرو ملتونو خبرونه، د مى 9، 2022 کې: https://news.un.org/en/story/2022/05/1117812
28. "د طالبانو حکومت د پيسو په راټولو کې په حيرانتيا سره ښه ثابت شوی،" دی اکانوميسټ، د جون په 8، 2022 کې:https://www.economist.com/asia/2022/06/08/ د-طالبانو-حکومت-ثابت شوی-په-حيرانتيا-د-پيسو په راټولو-کې-ښه
29. بين فارمر او سايمن ټاونسلي، "د منځنۍ طبقې افغانان د لوږې سره مخ دي ځکه چې مرستې پای ته رسيږي،" ټيليګراف، د جون په 4، 2022 کې: https://www.telegraph. co.uk/global-health/climate-and-people/middle-class-afghans-facing- لوږه-مرسته-چلول/
30. اين وينوت کمار، "جګړهختم به شي . . .خو ما وليدل چې قيمت يې چا ورکړ: د درويش شعر خپور شو، "فدرال، د مارچ 3، 2022، په: https://thefederal. com/news/the-جګړه-به-پای-خو-دا-څوک-څوک-د-درويشانو-تاديه-شعر-ويرل کيږي/
31. سټيو کول، "د کابل له سقوط يو کال وروسته،" نيويارکر، د اګست ۲۷، ۲۰۲۲،په:-https://www.newyorker.com/news/daily-comment/a-year-after-the-fall- د کابل
32. "د افغانانو لپاره يو ډاډ: طالبان او ماليات،" د آزادې اروپا راډيو – ازادي راډيو، د جون په ۱۶، ۲۰۲۲ کې: https://gandhara.rferl.org/a/afghanistan-taliban-taxes-revenue-services/31901313.html
33. "د طالبانو حکومت د پيسو په راټولو کې په حيرانتيا سره ښه ثابت شوی دی" د اقتصاد پوهد ۲۰۲۲ کال د جون ۸ مه.
34. Ibid.
35. "څېړنه: افغانستان"نړيوال بانکد ۲۰۲۲ کال د اکتوبر ۷مه: https://www. worldbank.org/en/country/afghanistan/overview

(c) ketabton.com: The Digital Library

36. لیک شتون لري: https://static1.squarespace.com/static/1660/62f3e3153ff7460c4ec1e97e/t/5f32f67de5c10461a46e0ce0/150549225 -08-2022 10%2C+اقتصادپوهان%27+خط+افغانستان+.pdf
37. ويليم بايرډ وګورئ، "د افغانستان د مرکزي بانک د زيرمو د سمدستي بيرته ستنيدو غوښتنې بشپړ انځور له لاسه ورکوي،" USIP، د اګست په 15، 2022 کې:- https://www.usip. org/publications/2022/08/demands-prompt-return-afghan-central-bank- زيرمې - له لاسه - بشپړ انځور
38. په واشنګټن کې له يوه امريکايي چارواکي سره مرکهDC، اګست 2022
39. Ibid.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یادښتونه‌تر 127-144 مخ پورې

40. مرکه‌په اسلام اباد کې، د سپتمبر په ۱۵، ۲۰۲۲.
41. خدای نور ناصر، "افغانستان: د طالبانو مشران د شنډولو په حال کې دي‌په ولسمشرۍ ماڼۍ کې، سرچینې وايي، "BBC، د سپتمبر په 15، 2021 کې:https://www.bbc.com/ news/world-asia-58560923
42. سټیو انسکیپ او فضل الله قاضي زی، "موږ د طالبانو د یوه مشر له کور څخه لیدنه وکړه چې د افغانستان لپاره د هغه لید معاینه کړي،" NPR، د اګست په 5، 2022 کې: https://www.npr.org/2022/08/05/1115388675/taliban-afghanistan-leader- زموږ سره اړیکه
43. د جزیاتو لپاره، وګورئ،"ځانګړي: امان پور د طالبانو له مرستیال سره خبرې کوي،" CNN، د مې په 16، 2021 کې: https://www.cnn.com/videos/world/2022/05/16/ امانپور-سراج الدین-حقاني-مرکه-برخه-intl-vpx.cnn-1
44. اندریو واټکینز، "د طالبانو ټوټه ټوټه کول: حقیقت، افسانه او راتلونکی،" USIP، د سولې کار، نه. 160 (مارچ 2020)، په:https://www.usip.org/sites/default/files/ 2020-03/pw_160- طالبان_تقسیم_حقیقت_افسانه_او_راتلونکی-pw.pdf
45. د طالبانو د مشر سره مرکه C، دسمبر 2022.
46. لیو سینډز، "رحیم الله حقاني: افغان دیني عالم په مصنوعي پښه کې د پټ شوي بم په واسطه وژل شوی - راپورونه،" بي بي سي، د اګست په 11، 2022 کې: https://www.bbc.com/ news/world-asia-62508070
47. ابوبکر صدیق، "بې مثاله اختلافات": په طالبانو کې درزونه‌په خلاص کې راڅئ، "راډیو د آزادۍ اروپا – راډیو لیبرټي، د جون 2، 2022. https://gandhara.rferl.org/a/taliban-rifts-exposed-afghanistan/31880018. html
48. سیکندر کرماني وګورئ، "د طالبانو مشر پلازمینې کابل ته لومړی سفر کوي،" بي بي سي، د جولای په 1، 2022 کې: https://www.bbc.com/news/world-asia- 62015606;"د طالبانو ستر مشر په کابل کې یوې لویې غونډې ته وینا کوي"جزیرهد ۲۰۲۲ کال د جولای په لومړۍ نېټه:https://www.aljazeera.com/news/2022/7/1/taliban- د ستر مشر خطاب
49. د ملا هبت الله د بشپړې وینا آډیو له انګلیسي فرعي سرلیکونو سره، د جولای په لومړۍ، ۲۰۲۲ کې:https://www.youtube.com/watch?v=Ft5ap4FDE7Y
50. د تفصیلي تحلیل لپاره د فضل امین الله قاضي زي وګورئ، "د اوس لپاره ایډیالوژي ټرمپ‌په افغانستان کې عملیتنوې لاین مجلهد ۲۰۲۲ کال د جولای ۱۳مه:https:// newlinesmag.com/newsletter/for-now-ideology-trumps-pragmatism-in- افغانستان/
51. د وینا د محتوا د مفصل تحلیل او په انګلیسي کې د بشپړ نقل لپاره، وګورئ سارا حکیمي او سي کریستین فیئر، "د طالبانو امیر په افغانستان کې د بریا په اړه،"

(c) ketabton.com: The Digital Library

هډسن انسټيټيوټ، د سپټمبر په 12، 2022 کې:https:// www.hudson.org/research/18180-the-taliban-s-amir-on-the-victory-in- افغانستان

52. د کيټی ګانن سره مرکه، بوسټن، د دسمبر 1، 2022.
53. اکرم، هم، طالبان او افغانستان، مخونه ۲۵۸-۲۵۹.54.
Ibid.، مخ. 260-261.
55. له Z سره مرکه په تاشکند، ازبکستان، دسمبر ۲۰۲۲ کې.
56. Ibid.
57. نوبهور اماموا وايي: "ازبکستان هڅه کوي چې له طالبانو سره له جلاوالي پرته ښکېل شي،لويديځ، "VOA، د می 4، 2022، په:-https://www.voanews.com/a/uzbekistan- seeks-to-engage-taliban-without-alienating-west/6557338.html
58. د غونډې د انځورونو لړۍ، وګورئ: https://twitter.com/navbahor/status/ 1553167869826957313

(c) ketabton.com: The Digital Library

یادښتونه‌تر 144-154 مخ پورې

59. د مثال په توګه، وګورئ: "د متحده ایالاتو پلاوي د طالبانو له استازو سره لیدنه وکړه،" د جولای په 1، 2022 کې: https://www.state.gov/us-delegation-meeting-with-taliban-استازي-۲/
60. مایکل روبین وګورئ، "ایا پاکستان ایمن الظواهري د پیسو په بدل کې پرېښود؟" 19fortyfive.com، د اګست 2، 2022، په: https://www.aei.org/op-eds/did- ایمن-ظواهري-د نغدو پیسو لپاره-د پاکستان-پرېښودل-
61. د ایریک شمیټ په حواله، "امریکا وایي چې القاعده په افغانستان کې نه ده منظمه شوې،" نیویارک ټایمز، د اګست په 13، 2022 کې:https://www.nytimes. com/2022/08/13/us/politics/al-qaeda-afghanistan.html
62. د تاشکند غونډه: متقي‌له نړۍ څخه غواړي چې IEA د نوي حکومت په توګه وپېژني،" آریانا نیوز، د جولای په 26، 2022 کې:https://www.ariananews.af/tashkent-summit- متقي-د-نړۍ-غوښتنه-کوي-د-نوي-حکومت-په توګه-پېژني/

4 دیوبندیت، اسلام او د طالبانو مذهبي روایات

1. اولیور رای، "ایا اسلامیت په افغانستان کې راتلونکی لري؟" په ویلیم میلي (ایډ.) کې، بنسټپالنه بیا زیږیدلې ده؟ افغانستان او طالبان، NYU پریس، 1998، مخ. ۲۱۱.
2. د جزیاتو لپاره، باربرا ډي میټکالف وګورئ، په برتانوي هند کې اسلامي احیا: دیوبند،1860-1900، د پرنسټن پوهنتون پریس، 1982.
3. د جزیاتو لپاره، "د دیوبندي مطالعاتو د لوستلو لیست" وګورئ:-https://attahawi. com/2020/04/30/a-reading-list-on-deoband-studies/
4. د دې دوه بنسټ ایښودونکيږد مکتب فکر محمد قاسم نانوتوي او رشید احمد ګنګوهي دي. د جزیاتو لپاره، کامران بخاري وګورئ، "په جنوبي اسیا کې د دیوبندیز اوږد سیوري،" نیو لاین مجله، د نومبر په 23، 2021 کې:-https://newlinesmag.com/essays/the-long-shadow-of-deobandism- په جنوبي اسیا کې/
5. د حنفي تعریف لپاره وګورئ:https://www.britannica.com/topic/Hanafiyah
6. لورین فریر، «د طالبانو نظریه حیرانوونکي دمرېښې د برتانیې تر واکمنۍ لاندې هند کې، "NPR، د سپتمبر په 8، 2021 کې: 1034754547 /https://www.npr.org/2021/09/08/طالبان-نظریه-روټس-دیوبندي-اسلام-هند
7. Barbara D. Metcalf، "دودپاله" اسلامي فعالیت: دیوبند، تبلیغي،او طالبان، د ټولنیزو علومو د څېړنې شورا، د نومبر 1، 2001، په:https:// items.ssrc.org/after-septemember-11/traditionalist-islamic-activism-deoband-تبلیغیان او طالبان/
8. د پښتونولي په اړه د جزیاتو لپاره، د لوټز رزاق، "پښتونوالی — د پښتنو تر منځ قومي ژوند او چلندونه" وګورئ، د افغانستان تحلیلګرانو شبکه، د مارچ په

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۱، ۲۰۱۱ کې: https://www.afghanistan-analysts.org/en/special-رپوټونه/پښتونولي-قبائلي-ژوند-او-د-پښتنو-ترمنځ-چلند/

9. میتکالف، "دودپاله" اسلامي فعالیت: دیوبند، تبلیغیان او طالبان.
10. د جزیاتو لپاره، سایمن ولفګنګ فوچ وګورئ، "انقلاب ته مستقیم الوتنه: مودودي، الهی حاکمیت،او په ایران کې د 1979 شیبه، "د شاهي آسیا ژورنال ټولنه, vol. 32، نه. 2 (2022): 354-333، په: https://www.cambridge.org/ اصلي/ژورنالونه/جرنل--of-the-royal-asiatic-society/article/direct-flight-to- انقلاب-مودودي-الهی-حاکمیت-او-1979-لقشه-په ایران/469B E06D4D083FB575608BB909C40EB7
11. بخاري ته وګوره: اوږده سیوري په جنوبي اسیا کې دیوبندیز.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یادښتونه156-182 مخونو ته

12. د بېلګې په توګه، د عمير جمال، "ضياء الحق او د پاکستان د عامه پوهنتونونو اسلام کول" وګورئ، دی ډيپلومات، د مارچ په 28، 2017 کې:https://thediplomat.com/2017/03/zia-ulhaq-او-د-اسلام-پاکستان- عامه پوهنتونونه/؛مريم ابو ذهاب، پاکستان: يو کليډوسکوپ هم وګورئد اسلامد اکسفورډ پوهنتون پريس، 2020.
13. برانن ډي انګرام، له لاندې څخه بيا ژوندی کول: د ديوبند غورځنګ او نړيوال اسلام، د کاليفورنيا پوهنتون پريس، 2018.
14. د مثال په توګه، "لشکر جهنګوي،" DNI وګورئ:https://www.dni.gov/nctc/ ګروپونه/lj.html
15. جاويد احمد، "د افغانستان لپاره د طالبانو مذهبي لار نقشه،" د منځني ختيځ انسټيټيوټ، د جنوري په 26، 2022 کې: https://www.mei.edu/publications/ طالبان-ديني-روډ ميپ-افغانستان
16. داوود اعظمي، "د صوفيانو کور: د افغان صوفيانو رول او ونډه او په پښتو شعر کې د مينې او زغم صوفيانه پيغام،" په محمود مسايلي او ريکو سنيلر (ايډز.) کې، مذهبي تروريزم ته د تصوف ځوابونه: تصوف او هاخوا، ګوميپل او سواسينا، 2020، مخ. ۸۵.
17. Ibid.، مخ. 86.
18. Ibid.، مخ. 100.
19. د تعريف لپاره، "نوي مذهبي حرکت"، بريتانيکا، وګورئ:.https://www.britannica.com/topic/new-religious-movement
20. رويل ميجر، نړيوال سلفيزم: نوی اسلاممذهبي غورځنګ، د اکسفورډ پوهنتون پريس، 2014.
21. فرخ سليم، "نوی افغانستان،" خبرونه، د ۲۰۲۱ کال د اګست ۲۲مه: https://www.thenews.com.pk/print/881206-new-afghanistan
22. براين آر ويلسن، د فرقه ايزې ټولنيزې ابعاد: فرقې او نوي مذهبي خوځښتونه، کلينډن پريس، 1990.

5 د طالبانو متحدين او دښمنان: پاکستاني طالبان او اسلامي‌د خراسان ايالت (ISK)

1. افتخار اے خان، "د افغان طالبانو له بريا وروسته په پاکستان کې ترهګريز بريدونه 51 فيصده زيات شوي،" ډان، د اکتوبر په 20، 2022 کې: https://www.dawn.com/ خبر/۱۷۱۵۹۲۷
2. "د وينې تويولو غږ" ډان، د نومبر په 30، 2022 کې:https://www.dawn com/news/1723943/a-call-for-bloodsed
3. د جزياتو لپاره، سټيو کول وګورئ، د شيطان جنګونه: د سي آی اې پټ تاريخ، افغانستان، او بن لادن، د شوروي يرغل څخه تر سپتمبر 10، 2001، پينګوين، 2004.
4. "پاکستان القاعده ډلې ته پيسې ورکوي‌پور، د بي بي سي نيوز، د فبروري 9، 2005، په:http://news.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/4249525.stm
5. د جزياتو لپاره، وګورئ عباس، د طالبانو بيا ژوندی کول: د پاکستان – افغانستان

(c) ketabton.com: The Digital Library

په سرحد کې تاوتريخوالى او افراطيت، 108-116 مخ.
6. اسد منير، "فاټا څنګه طالبانو وګټله،" ايکسپريس ټريبيون (پاکستان)، د جون په 21، 2010 کې:https://tribune.com.pk/story/22601/how-fata- د طالبانو لخوا وګټل شو
7. د شالید لپاره، حسن عباس وګورئ، "د تحريک طالبان پاکستان پروفايل،" CTC Sentinel, vol. 1، نه. 2 (2008)، په: https://ctc.usma.edu/a-profile-of- تحريک طالبان پاکستان/

(c) ketabton.com: The Digital Library

يادښتونه183-188 مخونو ته

8. وګورئ حسن عباس، "د پنجابي طالبانو د شبکې تعريف،" CTC Sentinel، vol. 2، نه. 4 (2009)، په: https://ctc.westpoint.edu/defining-the-punjabi- د طالبانو شبکه/
9. د دې برخې برخې له حسن عباس څخه اخيستل شوي دي، "په پاکستان کې د افراطيت او ترهګرۍ رجحانات: د بدلون تحرک او نوې ننګونې،" CTC Sentinel، vol. 14، نه. 2 (فبروري 2021): 53-44، په: https://ctc.usma.edu/ افراطيت-او-تروريزم-په پاکستان کې-د-بدلون-متحرک-او- نوې ننګونې/
10. د امريکا د بې پيلوټه الوتکو د کمپاين د پراخو اغيزو په اړه د بحث لپاره، حسن عباس وګورئ، "ايا ډرون بريدونه ترهګر وژني يا دوی رامينځته کوي؟" اتلانتيک، د مارچ ۳۱، ۲۰۱۳.
11. د ملګرو ملتونو د امنيت شورا د داعش او القاعدې د بنديزونو کميټې په وينا، دا بريد د طارق ګدر ډلې (TGG) له خوا له القاعدې سره په ملګرتيا او د جماعت الاحرار، TTP او لشکر طيبه سره په ګډه يا په ګډه ترسره شوی. ای جهنګوی وګورئhttps://www.un.org/ امنيت شورا/منځپانګه/طارق-ګيدار-ګروپ-tgg
12. سيد رضا حسن، "هند او افغانستان له پاکستاني طالبانو سره مرسته وکړه، د دې ډلې پخوانی وياند وايي،" رويټرز، د اپريل په 26، 2017 کې:https://www.reuters.com/ مقاله/امريکا-پاکستان-اورپکو/هند-افغانستان-پاکستاني-ته-مرسته-ورکړه- طالبان-ويلي-ډلې-پخوانی-ترجمان-idUSKBN17S1VN
13. "د شمالي وزيرستان د جهادي تنظيمونو د دوو مشهورو مشرانو بيعت،مولوي عليم خان او کمانډر غازي عمر اعظم، د TTP مشر مفتي نور ولي محسود ته، "عمر ميديا ويډيو، د نومبر په 27، 2020. د دې پرمختګ د تفصيلي ارزونې لپاره، عبدالصيد وګورئ، "د وزيرستان د وسله والو مشر عليم خان استاد په تحريک کې شامل شو. -ای-طالبان، د ملېشو د رهبرۍ څارونکی، ټوک. 11، نه. 12 (2021)، په:https://jamestown.org/brief/waziristan- وسله وال-مشر-عليم-خان-استاد-تحريک-طالبانو سره يو ځای شو
14. د جزياتو لپاره، وګورئ: د ملګرو ملتونو امنيت شورا، د تحليلي ملاتړ او بنديزونو د څارنې ټيم دېرشم راپور، د جولای 15، 2022، https://www.ecoi.net/en/file/local/2075689/N2239429.pdf
15. داود خټک، "چې پاکستاني طالبان: د وروستيو رجحاناتو يوه ارزونه،" نوې امريکا، د اګست په ۳۱مه، ۲۰۲۰ کې:https://www.newamerica.org/ نړيوال-امنيت/بلاګ/whither-pakistani-طالبان-ارزونې-وروستی-رجحانات/
16. په افغانستان کې د TTP د جشنونو په اړه، عبدالصيد، "د تحريک طالبان پاکستان تحول او راتلونکې" وګورئ، د نړيوالې سولې لپاره کارنيګي انډوومنټ، د دسمبر په 21، 2021 کې: https://carnegieendowment.org/2021/12/21/ تحريک-طالبان-پاکستان-پب-86051-تقسيم-او-راتلونکی
17. اسماعيل خان"اسلام آباد، ټي ټي پي په غير معين اوربند موافقه وکړه،" ډان، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

مى په 31، 2022
کې:-https://www.dawn.com/news/1692383/islamabad-ttp
agree-on-ناڅرګند اوربند

18. د ليکوال مرکه، امتياز علي، دسمبر 2020. د خيبرپښتونخوا صوبې سره د انضمام له لارې د فاټا په قانوني حالت کې د بدلون په اړه د جزياتو لپاره، امتياز علي وګورئ، "د پاکستان د فدرالي انتظامي قبايلي سيمو اصلي جريان: د اصلاحاتو نوښتونه او خنډونه" د USIP ځانګړي راپور 421، مارچ 2018 په: //:https
www.usip.org/publications/2018/03/mainstreaming-
pakistans-federally- قبايلي سيمې

یادښتونه189-201 مخ ته

19. "ریډیو پاک ادعا کوي چې د ایم این ایز داوړ، وزیر د افغانستان له لارې د هند اجنډا پوره کوي،" ډان، د مارچ 10، 2020، په:https://www.dawn.com/ خبر/1539808
20. د علي وزیر په حواله، "د پښتون ژغورنې غورځنګ څه غواړي؟" ډیپلومات، د اپریل په 27، 2018 کې:https://thediplomat.com/2018/04/what- د-پښتون-تحفظ-تحریک-غواړي/
21. صفي الله پادشاه، کریستینا ګولډبام او احسان الله ټیپو محسود، "د پاکستان په هوايي بریدونو کې د وژل شویو شمیر ۴۵ ته ورسید، افغان چارواکي وايي،" نیویارک ټایمز، د ۲۰۲۲ کال د اپریل په ۱۷مه:https://www.nytimes.com/2022/04/17/ world/asia/afghanistan-airstrikes-pakistan.html
22. Ibid.
23. Ibid.
24. اسفندیار میر، "د پاکستانډ طالبانو دوه اړخیزه ستونزه،" USIP، د می په 4، 2022 کې: https://www.usip.org/publications/2022/05/pakistans-twin-taliban-problem
25. طاهر خان، "د طالبانو مشر ته په لیک کې، مفتي تقي عثماني د نجونو د ښوونځیو د بیا پرانستلو غوښتنه وکړه،" ډان، د اپریل په 21، 2022 کې: https://www.dawn.com/news/ 1686106
26. شهاب الله یوسفزی، "پاکستاني علما د کابل په غونډو کې د TTP په نرمولو کې پاتې راغلي،" ایکسپریس ټریبیون (پاکستان)، د جولای په 27، 2022 کې:https://tribune.com.pk/ کیسه/2367953/پاکستاني-علماء-ناکامه-د-نرم-ټي ټي پي-په-کابل-غونډه کې
27. "افغانستان: داعش ډله مذهبي اقلیتونه په نښه کوي" د بشري حقونو د څار اداره د ۲۰۲۲ کال د سپتمبر ۶مه:https://www.hrw.org/news/2022/09/06/afghanistan- داعش-ډلې-هدف-مذهبي-اقلیتونو
28. په کابل کې د ملګرو ملتونو کارپوه وايي، "افغانستان د بشري حقونو له جدي ننګونو سره مخ دی،" په کابل کې د OHCHR، د می په 26، 2022 کې:https://www.ohchr.org/en/مطبوعاتي اعلامیې/2022/05/facing- crossroads-say-un-افغانستان-critical-human-rights-challenges
29. عدنان عامر، "په پاکستان کې د اسلامي دولت ناڅرګند برخلیک،" ژباړونکی، د نومبر په 7، 2019 کې:-https://ctc.westpoint.edu/the-revival-of-the pakistani-طالبان/
30. د جزیاتو لپاره، وګورئ عبدالصید او تور هیمینګ،"د پاکستاني طالبانو بیا ژوندی کول،" CTC Sentinel، vol. 14، نه. ۴ (اپریل/می ۲۰۲۱): ۲۸-۳۸، په: https://ctc.westpoint.edu/the-revival-of-the-pakistani- /taliban
31. د جزیاتو لپاره، عباس وګورئ، "د پنجابي طالبانو تعریف‌شبکه."
32. ډان راسلر، "د خراسان د اسلامي دولت د راڅرګندېدو په حال کې،" CTC

(c) ketabton.com: The Digital Library

8 vol. ،Sentinel، نه. 3 (مارچ 2015)، په:https://ctc.usma.edu/situating- د-خراسان-د-اسلامي-دولت-جوړېدل-

33. باربرا کليمن، "څنګه په افغانستان کې د اسلامي دولت خراسان وده د اويغور اورپکی ته وده ورکوي،" ډيپلومات، د فبروري په 17، 2022 کې: https:// thediplomat.com/2022/02/how-the-rise-of-islamic-state-khorasan-in- afghanistan-feeds-اويغور-ملتوری/

34. سيد او هيمينګ، "د پاکستان بيا ژوندي کولطالبان.»

35. اميرا جدون، عبدالسيد او اندريوماينز، "د طالبانو په افغانستان کې د اسلامي دولت ګواښ: د اسلامي دولت خراسان د بيا راژوندي کيدو تعقيب،" CTCسينټينيل, 15 vol.، نه. 1 (جنوري 2022): 33-45، په:https://ctc.westpoint.edu/ د-اسلامي-دولت-ګواښ-په-طالبانو-افغانستان-کې-د-بيا راژوندي-پيدا کول- د-اسلامي-دولت-خراسان/

(c) ketabton.com: The Digital Library

یادښتونه202-215 مخونو ته

36. Ibid

.

37. Ibid. د 2021-22 ارقامو لپاره، کریستینا ګولډبام وګورئ، "په افغانستان کې د روسيې پر سفارت ځانمرګی برید، د 2 کارمندانو وژل،" نیویارک ټایمز، د سپټمبر 5، 2022، په دې ځای کې:-https://www.nytimes.com/2022/09/05/world/ asia/kabul-russian-embassy-suicide-attack.html
38. مرکه، ابوظبي، جون ۲۰۲۲.
39. مرکه، ټامپا، د جولای ۲۱، ۲۰۲۲.
40. جوشوا وایټ، "د طالبانو په افغانستان کې غیر دولتي ګواښونه،" بروکینګز، د فبروري 1، 2022 کې: -https://www.brookings.edu/blog/order 2022/02/01/from-chaos/د-طالبانو-په-افغانستان-کې-غیر دولتي-خطرونه/amp/
41. "د دفاع وزارت لپاره یادداشت: د تروریستي تمویل او فعالیتونو سره د مبارزې لپاره د خزانې وزارت پروګرامونه چې د عراق او سوریې د اسلامي دولت (ISIS) تمویل ګډوډوي،" د جنوري 4، 2021، په:.https://oig treasury.gov/sites/oig/files/2021-01/OIG-CA-21-012.pdf
42. عمر چیمه او اعزاز سید، "د #افغانستان او #پاکستان ترمنځ د وروستي ښکیلتیا داخلي کیسه،" ټک شاک، د دسمبر په 20، 2022 کې:https://youtu.be/RUmoWpyvbJ0

6 د طالبانو نړیوالې اړیکې

1. لاس انجلس ټایمز، د ۲۰۲۲ کال د اکتوبر ۱۲مه، د «طالبانو په وینا افغانستان د لویو پروژو لپاره کافي خوندي دی،» کې نقل شوی: -https://www.latimes.com/world ملت/کیسه/2022-10-12/طالبان-وايي-افغانستان-خوندي-کافي-لوی- پروژې
2. ګلوبل ټایمز لیکي، فاروق یوسف، "غني د چین د سفر له لارې توازن غواړي."د ۲۰۱۱ کال د نومبر ۳مه،په:https://www.globaltimes.cn/content/889773.shtml
3. "HPC، طالبان او منځګړي په دوحه کې غونډه کوي،" طلوع نیوز، د می 2، 2015 په:-https://tolonews.com/afghanistan/hpc-taliban-and -mediators-set- دوحه
4. حامد شالیزي، "افغانانو چینایي اویغوریان نیولي ترڅو د طالبانو سره د خبرو اترو په برخه کې مرسته وکړي: چارواکي،" رویټرز، د فبرورۍ په 20، 2015 کې:https://www.reuters.com/article/ امریکا-افغانستان-طالبان-چین/افغان-نیول شوي-چینایي-اویغور-ته-مرسته- د طالبانو-مذاکراتو-داوطلبي-چارواکي-idUSKBN0LO18020150220
5. د چین د ولسي جمهوریت د بهرنیو چارو وزارت، "وانګ یی: د چین، افغانستان او پاکستان د بهرنیو چارو وزیران په اتو ټکو توافق ته ورسیدل،" د جون په 4، 2021 کې: https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/gjhdq_6654

(c) ketabton.com: The Digital Library

t2021060/202106/663522_2759/663518_2757/665437_2675/35
html .9168735_4

6. ايمی چيو، "چين په افغانستان کې د بيارغونې لپاره 'ښه راغلاست ملګری' دی: د طالبانو ويان‌د،" ساوت چين مارننګ پوسټ، د جولای په 9، 2021 کې:- https://www.scmp.com/week-asia/politics/article/3140399/china-welcome-friend-بيارغونه-افغانستان-طالبان

7. جويل ګونتر، "چين د اويغورانو په وړاندې نسل وژنه کړې، د خپلواکې محکمې مقررات،" د بي بي سي نيوز، د دسمبر په 9، 2021 کې: https://www.bbc.com/ news/world-asia-china-59595952

8. فرانز جې مارتي، "د افغانستان د مسو د سترو زيرمو د استخراج پروژه په ټپه ولاړه ده،" د چين ډيالوګ، د اپريل 25، 2018، https://chinadialogue.net/en/

(c) ketabton.com: The Digital Library

یادښتونه215-223 مخ ته

ب10577/usiness-پروژه-د استخراج-افغانستان-s-د-د مسو-ډېرو- سترې کيږي/
9. ژو بو، "په افغانستان کې، چين چمتو دی چې باطل ته لاړ شي،" نيويارک ټايمز، د اګست په 20، 2021 کې: https://www.nytimes.com/2021/08/20/ view/china-afghanistan-taliban.html
10. د چين د ولسي جمهوريت د بهرنيو چارو وزارت د بهرنيو چارو وزارت وياند وانګ ونبين د ۲۰۲۲ کال د فبرورۍ په ۲۵مه نېټه په رسمي خبري ناسته کې وويل: https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/xwfw_ s2510_665401/2511_665403/202202/t20220225_10/665399 html.645705
11. لاس انجلس ټايمز، د ۲۰۲۲ کال د اکتوبر ۱۲مه، د «طالبانو په وينا افغانستان د لويو پروژو لپاره کافي خوندي دی،» کې نقل شوی:https://www.latimes.com/world-nation/ کيسه/2022-10-12/طالبان-وايي-افغانستان-خوندي-د لويو پروژو لپاره
12. ګل يوسفزی وايي:«د چينايي اتباعو په هدف ځانمرګي برید دوه تنه ووژل پاکستان، رويټرز، د اګست ۲۰، ۲۰۲۱، په:https://www.reuters.com/world/asia-ارام سمندر/دوه-وژل شوي-ځانمرګي-بمبارونه-په نښه کول-چينايي-ملکري-سويل لويديز- پاکستان-2021-08-20/; دا هم وګورئ "د کراچۍ په پوهنتون کې د کنفيوشس انسټيټيوټ په يوه وين باندې د ترهګريز بريد په اړه د بهرنيو چارو وزارت د وياند څرګندونې" د اپريل په 27، 2022 کې: https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/xwfw_ s2510_665401/2535_665405/202204/t20220427_1067/665399 html.4272; په پاکستان کې د چينايي پروژو د جنجالي اړخونو په اړه، ايس خان وګورئ، "ولې د چين پانګونه د پاکستان په بلوچستان ايالت کې غوسه راپاروي،" دويچه ويله، د جولای په 15، 2020 کې:https://www.dw.com/en/why-chinese- پانګونه-د-پاکستان-بلوچستان-صوبه/a-54188705-کې-غصه-غصه ده
13. ډينا هارمن، "بياکستورۍ: هغه شاهي جوړه چې قطر يې په نقشه کې ځای پر ځای کړ،" کرسچن ساينس مانيټر، د مارچ په 5، 2077 کې: https://www.csmonitor. com/2007/0305/p20s01-wome.html
14. د جزياتو لپاره، مونير بوچنکي وګورئ، "په باميان کې د بودا مجسمو ساتنه او د افغان کلتوري ميراثونو دوامداره ساتنه،" په مسانوري ناګاوکا (اډ.) کې، د باميان د بودا مجسمو راتلونکی، پسرلی، 2020.
15. دانيا اکاډ وګورئ، "څنګه قطر د متحده اياﻻتو ــ طالبانو منځګړيتوب شو ــــ او بيا څه پيښيږي،" Middle East Eye، د سپتمبر 13، 2021، کې:-https://www. Middleeasteye.net/news/qatar-us-taliban how-becam-meadator-thats
16. د 2015 په اګست کې د مرحوم رابرټ ډی کرين سره مرکه چې په هغه وخت کې په دوحه کې ميشته وه د قطر حکومت ته مشوره ورکول او په دوحه کې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسلامي افکارو او مسلمانو ټولنو د مطالعې مرکز تاسیس کول.

17. ډیوډ ډي کرکپټریک، "د فارس خلیج سیالانو سیالي وکړه د طالبانو د کوربه توب لپاره، افشا شوي ایمیلونه ښیي،" نیویارک ټایمز، د جولای په 31، 2017 کې: https://www.nytimes.com/2017/07/31/world/middleeast/uae-qatar-taliban-emails.html

18. اندریو انګلینډ او بنیامین پارکین، "قطر له لویدیځ څخه غوښتي چې په افغانستان کې د کړکیچ د مخنیوي لپاره له طالبانو سره ښکیل شي،" فاینشل ټایمز، د می په 29، 2022 کې: https://www.ft.com/content/0a9f41c3-b3ab-4c2d-81a2-c7b40169683d

19. د جزیاتو لپاره، الیکس مارکواردټ وګورئ، "لومړی په CNN کې: لوړ پوړو امریکایي چارواکو له طالبانو سره د لومړي ځل لپاره په شخصي توګه لیدنه وکړه وروسته له هغې چې امریکا د جولای په میاشت کې د القاعدې مشر وواژه،" CNN، د اکتوبر 8، 2022 په: https://www.cnn.com/2022/10/08/politics/امریکا-طالبان-مذاکرات-واسیق-قطر

(c) ketabton.com: The Digital Library

یادښتونه223-227 مخونو ته

20. سوزان مکګي، "ولې شوروي اتحاد پر افغانستان یرغل وکړ،" History.comد ۲۰۲۲ کال د مارچ په ۴مه: https://www.history.com/news/1979-soviet-invasion- afghanistanSuz
21. ماریا اومیلیچوا، "د شانګهای د همکارۍ سازمان او افغانستان: پخوانۍ وېرې، د تروریزم ضد همکارۍ په وړاندې زاړه خنډونه،" د نړیوالو سیاسي مطالعاتو لپاره د ایټالیا انستیټیوټ، د اګست په 26، 2021 کې: https:// www.ispionline.it/en/pubblicazione/shanghai-cooperation-organization- او-افغانستان-زاړه-زوړ-ډېرې-زاړه-خنډونه-د ترهګرۍ ضد-همکاري-#31398:~:text=In%202005%2C%20%20SCO%20تاسیس شوی،اجنډا%20 د٪20د٪20٪20SCO20 غړو لپاره.
22. هینري مایر، "روسیه د بهرنیو ځواکونو د وتلو لپاره د افغان طالبانو د غوښتنې ملاتړ کوي،" بلومبرګ، د مارچ په 31، 2017 کې:https://www.bloomberg.com/news/ مقالې/2017-03-31/روسیه-ملاتړ-افغان-طالبان-غوښتنه-د وتلو- بهرني ځواکونه#xj4y7vzkg
23. ناتن هوج، "په مسکو کې د طالبانو استازي د روسیې د ډیپلوماتیک نفوذ د زیاتیدو نښه کوي،" CNN، د نومبر په 9، 2018 کې: https://www.cnn.com/ 2018/11/09/europe/russia-taliban-talks-intl/index.html
24. شیخ شبیر کولګامي، "د ماسکو بڼه: په سم لوري کې یوه هڅه،" جیوپولیټکس، د نومبر 19، 2018، په:https://thegeopolitics.com/moscow- بڼه-یوه-کوښښ-په سمي لوري/
25. ولادیمیر عیسیچینکوف وویل، «طالبان مسکو ته د دې لپاره راغلي چې ووایي د دوی بریا له ګوانډ سره مخ نه کړي‌روسیه،" AP نیوز، د جولای 8، 2021، په: https://apnews.com/article/taliban- مسکو-اروپا-روسیه-51327432f145502035282628 1c6c4e73
26. مارک ګیلیوټي، "نشه یي توکي او ملتپالنه: د روسیې د مخدره توکو پالیسي او راتلونکې،" بروکینګز، جولای 2016، په:https://www.brookings.edu/wp-content/ uploads/2016/07/galeotti-russia-final.pdf
27. جولیا یامپولسکایا، "زیرینوفسکي متحده ایالاتو ته مشوره ورکړه چې د نړۍ له ټولو هیوادونو څخه 'دوزخ وباسي'،" Lenta.ru، د اګست په 17، 2021 کې:https:// lenta.ru/news/2021/08/17/predrek/
28. "پوتین وایي روسیه د افراطي ډلو له لیست څخه د طالبانو د ایستلو په اړه فکر کوي،" رویټرز، د اکتوبر په 20، 2021 کې: https://www.reuters.com/world/ اروپا/پوتین-وایي-روسیه-د-طالبانو-له لېست-د-افراطیت-پرېښودو-ګډون کوي- ګروپونه-2021-10-21/
29. "روسیه وایي د سفارت د ایستلو پلان نه لري،" مسکو ټایمز، د اګست په 16، 2021،په: https://www.themoscowtimes.com/2021/08/15/russia-says-no-plan-to-evacuate-کابل- سفارت-a74793

(c) ketabton.com: The Digital Library

30. مسکو ټایمز، د ۲۰۲۱ کال د جولای ۲۳مه: «روسیه طالبان 'منطق' بولي، افغان حکومت یې د خبرو په مخنیوي تورنوي.https://www.themoscowtimes.com/2021/ 07/23/روسیه-د-طالبانو-عقل-بلنه-د-افغان-حکومت-د-بندولو-لپاره-بلنه کوي- خبرې اترې-a74599

31. "د افغانستان د اورګاډي پټلۍ،" RailFreight.com، دلته: https://www.railfreight. com/tag/trans-afghan-railway-line/

32. د بهرنیو چارو وزارت - د هند حکومت، "د هند د هوایي چلند د الوتکې IC-814 د تښتولو په اړه په پارلمان کې د بهرنیو چارو د وزیر لخوا Suo Motu بیان،" د مارچ 1، 2000، په: https://mea.gov.in/in -focus-article.htm?5471/Suo+Motu+Statement+by+د+بهرنیو+وزیر+په+پارلمان+کې+د+هند+ایرلاین+پرواز+د+هند+ایرلاینز+برمته کول

(c) ketabton.com: The Digital Library

یادښتونه227-230 مخونو ته

33. د بهرنیو چارو وزارت - د هند حکومت، "هند او ګاونډیان،"د 2012 کال د دسمبر 12، په: https://mea.gov.in/india-and-neighbours.htm
34. "هند وايي افغانستان ته يې پرمختيايي پروژې راوړي، نړۍ پوهیږي چې پاکستان څه راوړي،" اکنامک ټایمز، د جون په ۲۴، ۲۰۲۱ کې:-https://economictimes. indiatimes.com/news/defence/india-says-it-brought-development-projects- د-افغانستان-نړۍ-پوهیږي-څه-پاکستان-راوړل شوي/مضمون/from=mdr؟cms.83813171
35. "په زړه پورې شو چې نوی افغان پارلمان اتل بلاک لري: لومړی وزیر مودي،" ټایمز آف انډیا، د دسمبر په 25، 2015 کې:https://timesofindia.indiatimes.com/ هند/لمسه-هغه-نوي-افغان-پارلمان-لري-د-اتل-بلاک-PM-مودي/ articleshow/50321446.cms
36. "سوله پروسه باید وي رهبري ملکیت او کنټرول شوی لخوا افغان: هندد طالبانو او افغانستان تر منځ د تاريخي خبرو اترو په اړه، هندوستان ټایمز، د سپتمبر 12، 2020 کې: -https://www.hindustantimes.com/india-news/ د سولې بهیر-باید د افغانستان-هند په مشرۍ-د مالکیت او کنټرول لاندې وي. د-طالبانو-او-افغانستان-ترمنځ-تاریخي-مذاکرات-بشپړ-بیان-دلته ولولئ/ کیسه-3Ew8ip6HxysvHUBkNDLuzI.html
37. HS Panag، "طالبانو هند د خپل مننه له لیست څخه ایستلی: ډیلي باید د افغانستان نوي واقعیتونو سره مخ شي،" چاپ، د مارچ 5، 2020، په: https:// theprint.in/opinion/taliban-dropped-india-from-its-thank you-list-delhi- باید-نوی-افغانستان-حقیقتونو-376000/2/ سره مخامخ شي
38. ونیت خیر، "افغانستان: طالبان وايي چې د کشمیر د مسلمانانو لپاره به غږ پورته کوي"، د بي بي سي نیوز، د سپتمبر په ۳مه، ۲۰۲۱ کې:https://www.bbc.com/news/ world-asia-India-58419719
39. د بهرنیو چارو وزارت — د هند حکومت، "په کابل کې د هند په سفارت باندې د بمي برید په اړه د رسمي ویاند لخوا بیان، د جولای 7، 2008، دلته: https://mea.gov.in/media-briefings.htm?dtl/ ۳۳۴۰/په+کابل+کې+د+هند+سفارت+پر+بم+برید+کې+د+رسمي+ویاند+بیان؛ همدارنګه د بهرنیو چارو وزارت - د هند حکومت وګورئ، "Q. په هرات، افغانستان کې پر قونسلګرۍ د ۱۷۱۳ برید شمیره»» د پارلمان پوښتنې او ځواب، د ۲۰۱۴ کال د جولای ۲۴، په دې ځای کې: https://www.mea.gov.in/rajya-sabha.htm?dtl/23725/Q+NO1713+ ATTACK +په+قونسلګرۍ+کې+هرات+افغانستان
40. د بهرنیو چارو وزارت — د هند حکومت، د بهرنۍ تبلیغاتو څانګه، ‘‘هند او افغانستان—یوه پراختیایي ملګرتیا،’’ مخ. 17، په: https://mea.gov.in/Uploads/PublicationDocs/176_india-and-afghanistan- a-development-partnership.pdf
41. سنیهیش الیکس فیلیپ، "د LAC په اوږدو کې د چین د فشار تاکتیکونه دوام لري، موخه یې دا ده چې د پوځکي تودوخه وساتئ"، چاپ، د جولای 25، 2022، په:https://theprint.in/ دفاع/چین-د فشار-تاکتیک-سره-لکه-

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوامداره-هدف-د-پاتې-د ساتلو لپاره- جوش کول/1054168/؛ او د بهرنیو چارو وزارت - د هند حکومت، "د رسمي وياند لخوا د اوونيزې ميډيا بريفنګ نقل،" د جون په 3، 2022 کې: -https://www.mea.gov.in/media-briefings.htm?dtl/35383
/د_اوونيزې_ميډيا_خبرتيا_د_د_رسمي_وياند_له خوا_جون_02_2022

42. سوهاسيني حيدر، "هند په کابل کې خپل سفارت بيا پرانستل،" دی هندو، د جون په ۲۴، ۲۰۲۲
کې:-https://www.thehindu.com/news/national/india-reopens-embassy-in-kabul/article65558557.ece

(c) ketabton.com: The Digital Library

یادښتونه 231-234 مخ ته

43. د انجانا پاسریچا په حواله، "هند افغانستان ته د کوچني ډیپلومات سره راستون شو.ماتیک شتون، "VOA، د جولای 7، 2022، په:https://www.voanews.com/a/india- بیرته-افغانستان ته-سره-small-deplomatic-presence/6648776.html
44. "ترکیه د ایساف قومانده په غاړه اخلي،" نوی بشري، د فبروري 14، 2005، په: https://www.thenewhumanitarian.org/news/2005/02/14/turkey- د ایساف قومانده په غاړه اخلي
45. TIKA، "بهرنۍ دفترونه،" د ترکیې جمهوریت د کلتور او ګرځندوی وزارت - د ترکیې د همکارۍ او همغږۍ اداره، په دې ځای کې:.https://www. tika.gov.tr/en/overseasoffices
46. "اردوغان وایي ترکیه لا هم د کابل د هوایي ډګر د امنیت ساتلو په لټه کې ده."د ۲۰۲۱ کال د اګست ۱۸مه:-https://www.reuters.com/world/asia-pacific/erdogan- وایي-ترکیه-لا هم-هدف-د-کابل-هوایی ډګر-امنیت-/18-08-2021
47. امریکا پر ترکیې د روسیې د وسلو بندیزونه ولګولد بي بي سي خبرونه، دسمبر14، 2020، په:-https://www.bbc.com/news/world-us-canada-55311099
48. "د ترکیې ولسمشر وایي طالبان باید په افغانستان کې 'اشغال' ختم کړي"رویټرز، د ۲۰۲۱ کال د جولای ۱۹مه:-https://www.reuters.com/world/middle-east/turkeys- اردوغان-وایي-طالبان-باید-افغانستان-اشغال پای ته ورسوي-/19-07-2021
49. ترکیه د طالبانو د څرګندونو هرکلی کوي‌په افغانستان کې د دوی د نیولو راهیسې، "رویټرز، د اګست په 17، 2021 کې: https://www.reuters.com/world/middle-east/ ترکیه-د-ټولو-افغان-ګوندونو-سره-د-طالبانو-د-پیغامونو-د-بنه راغلاست.17-08-2021/
50. د MÜSİAD کور پاڼه، د صنعتکارانو او سوداګرو خپلواکه ټولنه، په دې کې:https://www.musiad.org.tr/en
51. "په ترکیه کې د افغان سوداګرو ټولنه (AIAD)"، د افغانستان د سوداګرۍ او صنایعو خونه، دلته:https://aiadtr.com/
52. "د کجکي 100 میګاواټه د اوبو د بریښنا پلان د پانګونې پروژه،" 77INSAAT، په: https://www.77insaat.com/projects/commercial/energy-investment- پروژې-2/کجکي-100mw-هایډرو-بریښنا-پلانټ-پانګې اچونې-پروژه/
53. اوګلګوزیل ریجیپووا، "لیپس لازولي دهلیز— له افغانستان څخه اروپا ته لویه سوداګریزه لار،" سوداګریز ترکمنستان، د می په ۱۷، ۲۰۲۱، په:https:// business.com.tm/post/7064/lapis-lazuli-corridor-major-trade-route-from- له افغانستان څخه تر اروپا
54. نجیب الله لعلزی، "ترکیه به په کابل او مزار شریف کې د ویزې ورکول بیا پیل کړي،" خامه پریس خبري اژانس، د فبروري په 10، 2022 کې:

(c) ketabton.com: The Digital Library

https://www. khaama.com/turkey-to-resume-visa-issuance-in-کابل-او-مزار-ای- شریف-۷۶۷۷۵۷۶۵/

55. هارون یو زیلین، "ترکیه د طالبانو د امارت په رسمیت پیژندلو غوښتنه کوي،" د نږدې ختیځ پالیسی لپاره د واشنګټن انسټیټیوټ، د مارچ په 17، 2022 کې:-https://www. washingtoninstitute.org/policy-analysis/turkey-calls-recognition-talibans- اسلامي امارتسوزان هم وګوری ځفریزر او کیتی ګنن، "د لوړ پوړو خبرو اترو لپاره په ترکیه کې د افغان طالبانو پلاوی،" AP News، د اکتوبر په 14، 2021 کې: https://apnews.com/article/afghanistan-recep-tayyip-erdogan-qatar-doha-Europe-union-0c783ad346fc408aa5256fa62134bc7a

56. اکمل داوي: ترکیې زرګونه کسان د طالبانو تر کنټرول لاندې افغانستان ته شړلي دي.VOAد ۲۰۲۲ کال د جون ۱۶مه: https://www.voanews.com/a/turkey-deports-په زرګونو-ته-طالبانو-کنټرول-افغانستان/html.6620683

57. ټام بیټمن، "افغانستان: قطر او ترکیه بهرنۍ نړۍ ته د طالبانو د ژوند لیکه ګرځیدلي،" BBC، د سپتمبر 2، 2021، په:https://www.bbc.com/news/ نړۍ-منځنی ختیځ-58394438

(c) ketabton.com: The Digital Library

يادښتونه237-248 مخ ته

پايله

1. حميد حکيمي او ګيرت قيمت، افغانستان:د طالبانو د واکمنۍ يو کال، "چتم هاوس، د اګست په ۱۵، ۲۰۲۲ کې:/https://www.chathamhouse.org/2022 08/افغانستان-يو کلن-طالب-حکومت
2. جوانا ليليس وګورئ، "افغانستان ازبکستان ته د برېښنا پورونه ورکوي خو بيا هم د تاجکستان پوروړي دي،" يوريشيانټ، د اګست په 2، 2022 کې:https://eurasianet.org/ افغانستان-اوزبيکستان-ته-د-برېښنا-پوره-پوره-تاديه کوي-خو-تاجکستان-ته-پخوا-پوره کوي
3. کاترين‌پوتز، "طالبان يو ځل بيا په منځنۍ اسيا کې د افغان الوتکو د بيرته ستنيدو غوښتنه کوي،" ديپلومات، د سپتمبر په لومړۍ نېټه، ۲۰۲۲ کې:09 /https://thediplomat.com/2022/طالبان-بيا-غوښتنې-د-افغان-الوتکو-په-مرکزي-آسيا-کې-راګرځول/
4. Ibid.
5. د جزياتو لپاره، ويني کاورا، "د طالبانو سره د تاجکستان پراختيايي اړيکې 2.0" وګورئ، د منځني ختيځ انستيټيوټ، د دسمبر 1، 2021 کې: https://www.mei.edu/ خپروني/تاجکستان-تقسيم-تړون-طالبان-20
6. د جزياتو لپاره، وګورئ "طالبان د شيعه هزاره اقليت سره اړيکه نيسي، د يووالي او ايران اړيکو په لټه کې دي،" وال سټريټ ژورنال، د سپتمبر په 2، 2021 کې:-https://www. wsj.com/articles/taliban-reach-out-to-shiite -hazara-minority-seking- اتحاد او ايران اړيکې-11630599286
7. مرکه، جون ۲۰۲۲.
8. مرکه، فبروري ۲۰۲۲.
9. Ibid.
10. مرکه، واشنګټن ډي سي، د جولای ۱۲، ۲۰۲۲.

ډيلي پوهنتون پريس

(c) ketabton.com: The Digital Library

غوره کړئ Bibliography

عباس، حسن، "په پاکستان کې د افراطیت او ترهګرۍ رجحانات: د بدلون تحرک او نوي ننګونې،" CTC Sentinel،vol. 14، نه. 2 (فبروري 2021): 53-44، په:-https://ctc.usma.edu/extremism-and-terrorism-trends-in-pakistan-changing- متحرکات او نوې ننګونې/

——— افراطیت ته د پاکستان تګ: الله، پوځ او د امریکا جګړه‌ترور، ME شارپ، 2004.

——— د طالبانو بیا را ژوندی کول: تاوتریخوالی او افراطیت په پاکستان – افغانستان کې‌سرحدید ییل پوهنتون پریس، 2015.

احمد، جاوید،"د افغانستان لپاره د طالبانو مذهبي لار نقشه،" د منځني ختیځ انستیټیوټ، د جنوري په 26، 2022 کې:https://www.mei.edu/publications/talibans- مذهبي-روډ میپ- افغانستان

احمدزی، اتل، "د ژوند کولو لپاره مړینه: د 'مرګ سره مینه' کیسه چې د طالبانو د ځانمرګو بریدونو چلول،" د تروریزم په اړه لید، توک. 15، نه. 1 (فبروري 2021):17-38.

Aikins، Mathieu، "د کابل د سقوط دننه،" نیویارک ټایمز، د دسمبر 10، 2021، په:-https://www.nytimes.com/2021/12/10/magazine/fall-of-kabul-afghanistan. html

اکبري، فرخنده، "هغه خطرونه چې هزاره ګان د طالبانو په واکمنۍ کې افغانستان سره مخ دي،" د افراطیت په اړه د جورج واشنګټن پوهنتون پروګرام، د مارچ په 7، 2022 کې:-https://extremism.gwu.edu/risks-facing-hazaras-taliban-ruled-afghanistan

علي، امتیاز، "د پاکستان د فدرالي اداري تر کنټرول لاندې قبایلي سیمو اصلي جریان: د اصلاحاتو نوښتونه او د سړکونو خنډونه،" د USIP ځانګړی راپور،

(c) ketabton.com: The Digital Library

مارچ 2018، په
کې:-https://www.usip.org/publications/2018/03/mainstreaming
-pakistans- د فدرالي تر اداري لاندې قبايلي سيمې
اتېکپال، حسيبه، "د غني ټيم د ۲۰۱۴ کال په ټاکنو کې له حقاني شبکې سره تماس درلود: نبيل،" طلوع نيوز، د ۲۰۱۹ کال د سپټمبر ۵، په:https://tolonews.com/ د افغانستان/غني-ډلې-د-حقاني-شبکه-2014-ټاکنو-نبيل-سره-تماس درلود
اعظمي، داود، "د صوفيانو کور: د افغان صوفيانو رول او ونډه او په پښتو شعر کې د مينې او زغم صوفيانه پيغام،" په محمود مسايلي او ريکو سنيلر (ايډز.) کې، مذهبي تروريزم ته د تصوف ځوابونه: تصوف او هاخوا، ګومپيل او سواسينا، 2020، مخونه 85-135.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بائبلګرافي غوره کړئ

بارفیلډ، توماس، افغانستان: یو کلتوري او سیاسي تاریخ، د پرنسټن پوهنتون پریس، 2010.
باسط، عبدل، "د ملا اختر منصور په مشرۍ د افغان طالبانو راتلونکی،" د ترهګرۍ ضد رجحانات او تحلیلونه، ټوک. 7، نه. 10 (نومبر 2015): 13-9.
برګن، پیټر او کاترین ټیډیمن (ایډز)، طالبان: مذاکرات
سرحدونه‌د ترهګرۍ، سیاست او مذهب تر منځ اکسفورډ پوهنتون پریس، 2013.بخاري، کامران،"په جنوبي اسیا کې د دیوبندیز اوږده سیوري،" نوې کرښې مجلهد ۲۰۲۱ کال د نومبر ۲۳مه:-https://newlinesmag.com/essays/the-long-په سویلي آسیا کې د دیوبندیت سیوري/
بیرډ، ویلیم، "د افغانستان د مرکزي بانک د زیرمو د سمدستي بیرته ستنیدو غوښتنې بشیر انځور له لاسه ورکوي،" USIP، د اګست په 15، 2022 کې:https://www.usip.org/ خپرونې/2022/08/-demands-prompt-return-afghan-central-bank- زیرمې - له لاسه - بشیر انځور
——— "یو کال وروسته، طالبان ونه توانیدل چې د افغانستان اقتصادي زوال بیرته راګرځوي،" USIP، د اګست په 8، 2022 کې:https://www.usip.org/publications/2022/08/ یو کال وروسته-طالبان-نه توانېدل-د افغانستان-اقتصادي زوال
کلارک، کیټ، "د ملا برادر خوشې کول: د خبرو اترو لپاره نور څه دي؟" د افغانستان د تحلیلګرانو شبکه، د ۲۰۱۳ کال د سپتمبر ۱۳، په: https://www.afghani- stan-analysts.org/en/reports/war-and-peace/the-release-of-mullah-baradar- whats-next-for - مذاکرات/
کول، ستیو، "د کابل له سقوط یو کال وروسته،" نیویارکر، د اګست په ۲۷، ۲۰۲۲ کې:-https://www.newyorker.com/news/daily-comment/a-year-after-the-fall-of- کابل
——— د غلو جنګونه: د سي آی اې، افغانستان او بن لادن پټ تاریخ، له شوروي یرغل څخه تر سپتمبر ۱۰، ۲۰۰۱ پورې، د پینګوین کتابونه، ۲۰۰۴.
کول، ستیو او اډم انټوس، "په افغانستان کې د متحده ایالاتو د ډیپلوماتیکو ناکامۍ پټ تاریخ،" دی نیویارکرد ۲۰۲۱ کال د دسمبر ۲۰مه:.https://www.newyorker.com/magazine/2021/12/20/the-secret-history-of-the-us-deplomatic-failure-in-افغانستان
کریل، جورج، چارلي ولسن‌جګړه: غیر معمولي کیسه چې څومره وحشي‌سړی په کانګرس کې‌او د CIA یو بدمعاش اجنټ زموږ د وخت تاریخ بدل کړ, Grove پریس، 2003.
د اقتصاد پوه, "د طالبانو حکومت د پیسو په راټولولو کې په حیرانتیا سره ښه ثابت شوی دی،" د جون په 8، 2022 کې:https://www.economist.com/asia/2022/06/08/ د-طالبانو-حکومت-ثابت شوی-په-حیرانتیا-د-پیسو په راټولولو-کې-ښه
اډوارډز، ډیویډ. ب.، د طالبانو څخه مخکې: د افغان جهاد نسب، پوهنتون‌د کالیفورنیا پریس، 2002.
کروندګر، بین او سایمن ټاونسلي، "د منځنۍ طبقې افغانان د لوږې سره مخ دي ځکه چې مرستې پای ته رسیږي،" ټیلیګراف، د جون 4، 2022،

(c) ketabton.com: The Digital Library

په:https://www.telegraph.co.uk/global- روغتیا/اقلیم-او-خلک/منځنی طبقه-افغانان-له-لوږې سره-مخامخ-مرسته-چلونې/ فریزر، سوزان او کیتی ګنن، "د لوږ پوړو خبرو اترو لپاره په ترکیه کې د افغان طالبانو پلاوی،" AP نیوز، د اکتوبر 14، 2021، په:https://apnews.com/ مقاله/افغانستان-رجب-طیب-اردوغان-قطر-دوه-اروپايي- اتحاد-
0c783ad346fc408aa5256fa62134bc7a
فوکس، سایمن ډبلیو، "انقلاب ته مستقیم الوتنه: مودودي، الهی حاکمیت، او په ایران کې د 1979 شیبه،" د شاهي آسیایی ټولنې ژورنال، vol. 32، نه. 2 (2021): 333-354، په:-https://www.cambridge.org/core/journals/journal
of-شاهي-آسیايي-ټولنه/مضمون/مستقیم-پرواز-انقلاب-مودودي-الهي-

(c) ketabton.com: The Digital Library

بائبلګرافي غوره کړئ

حاکمیت-او-د-1979 لحظه-په ایران/ 469BE06D4D083FB575608BB90 9C40EB7

ګنن، کیټی، "افغان ولسمشر جلاوطنۍ ته له تللو مخکې جلا شوی و،" د AP نیوز، د اګست په 15، 2021 کې:-https://apnews.com/article/race-and-ethnicity- 2901e54d6268341d3caf936fef6313db

——— زه د کافر لپاره یم: له سپېڅلې جګړې څخه تر سپېڅلې ترور پورې په افغانستان کې، عامه‌چارې، ۲۰۰۵.

جورج، سوسنه، "د افغانستان پوځي سقوط: غیرقانوني معاملې او ډله ایز دریز- tions,” the واشنګټن پوسټد ۲۰۲۱ کال د اګست ۱۵مه:https://www.washington post.com/world/2021/08/15/afghanistan-military-collapse-/taliban

——— “د امریکا څارګره اداره د افغان امنیتي ځواکونو د سقوط جزیات ورکوي،” واشنګټن‌پوسټد ۲۰۲۲ کال د می ۱۸مه‌په:https://www.washingtonpost.com/world/2022/05/18/ د امریکا-څارونکي-تفصیلات-د سقوط-افغان-امنیتي-ځواکونه/

ګیوستوزي، انتونیو (اډ.)، د نوي طالبانو ډیکوډ کول: د افغانانو څخه بصیرت‌ډګر، د کولمبیا پوهنتون پریس، 2009.

ګراهام، لینډسي او جیک کیین، "موږ نشو کولی خپل امنیت هیچا ته وسپارو -په ځانګړې توګه طالبان، "واشنګټن پوسټ، د اګست په ۲۸، ۲۰۱۹ کې: //:https www.washingtonpost.com/opinions/2019/08/28/afghan-war- must-end-our- شرایط-نه-طالبان/?noredirect=on

حکیم، عبد، الامارة الاسلامیه و نظامه [اسلامي امارت اود هغه سیستم)، مکتبه دارالعلوم الشریعه، ۲۰۲۲.

حکیمي، حمید او ګیرټ پرائس، "افغانستان: د طالبانو د واکمنۍ یو کال،" چتم هاوس، د اګست په ۱۵، ۲۰۲۲ کې:08 /https://www.chathamhouse.org/2022/افغانستان-یو کلن-طالب-حکومت

هینسلر، جینیفر او کایلي اتوډ، "لوړ افغان چارواکي د متحده ایالاتو سفیر تورن کړ افغان حکومت 'غیر مشروع کول'، CNN، د مارچ 14، 2019، په:-https://www. cnn.com/2019/03/14/politics/mohib-khalilzad-afghanistan-row/index.html

هارون، ثنا، د عقیدې سرحد: اسلام د هند-افغان سرحد، کولمبیا کې‌د پوهنتون مطبوعات، ۲۰۰۷.

هیومن رایټس واچ، "افغانستان: طالبان په زوره شیعه اقلیت شړلي،" هیومن رایټس واچ، د اکتوبر په 22، 2022 کې:/https://www.hrw.org/news/2021/ 22/10/افغانستان-طالبان-په زوره-د لرکیو-شیعه ویستل

حسین، مجاهد، پنجابي طالبان:په پاکستان کې د افراطیت چلولپنتاګون پریس، ۲۰۱۲.

انګرام، برنونD.، له لاندې څخه احیا: د دیوبند غورځنګ او نړیوال اسلام، د کالیفورنیا پوهنتون پریس، 2018.

د کړکیچ نړیواله ډله، د سولې په اړه د طالبانو د لیډلورۍ څېرنه، راپور شمیره 113،

(c) ketabton.com: The Digital Library

اګست۱۱، ۲۰۲۰، په:-https://www.crisisgroup.org/asia/south-asia/afghanistan/311-taking-stock-talibans-perspectives-peace

جدون، امیرا، عبدالسید او انډریو ماین، "په افغانستان کې د طالبانو د اسلامي دولت ګواښ: د اسلامي دولت خراسان د بیا راژوندي کیدو تعقیب،" CTC Sentinel، 15 vol.، نه. 1 (جنوري 2022): په 33-45 بجو:https://ctc.westpoint.edu/the- د-طالبانو-افغانستان-د-اسلامي-دولت-ګواښ-د-پېژندنې-د-بیا راژوندې-پیدا کول- اسلامي دولت-خراسان/

جمال، عمیر، ضیاءالحق‌او د پاکستان د عامه پوهنتونونو "اسلامي کول"، دی ډیپلومات، د مارچ په ۲۸، ۲۰۱۷ کې:https://thediplomat.com/2017/03/ ضیاءالحق-او-د-پاکستان-د-عوامي-پوهنتونونو-اسلامي کول/

(c) ketabton.com: The Digital Library

بائبلګرافي غوره کړئ

خټک، داود، "پاکستاني طالبان چیرته دي: د وروستیو رجحاناتو ارزونه،"نوې امریکا، د ۲۰۲۰ کال د اګست ۳۱مه:https://www.newamerica.org/international-امنیت/بلاګ/whither-pakistani-طالبان-ارزوني-وروستی-چلندونه/

کرکپټریک، ډیویډ ډي.، "د فارس خلیج سیالانو د طالبانو د کوربه توب لپاره سیالي وکړه، د بریښنالیکونو لیک شو،" یارک ټایمز، د جولای په 31، 2017 کې:https://www.nytimes.com/2017/ world/middleeast/uae-qatar-taliban-emails.html/31/07

مدي، محمد، احمد خالد او سید ای نظامي، " ګډوډي او ګډوډي: د افغان حکومت جنون وروستي ساعتونه،" د بي بي سي خبرونه، د سپتمبر په ۸، ۲۰۲۱ کې:https://www.bbc.com/news/world-asia-58477131

ملکاسیان، کارټر، په افغانستان کې د امریکا جګړه: یو تاریخ، د اکسفورډ پوهنتون پریس، ۲۰۲۱.

مشعل، مجیب، "ولسمشر، سفیر او طالب: درې ژوندونه د جګړې له لارې جوړ شوي او په بهر کې زده کړې کوي،" نیویارک ټایمز، فبروري16، 2019، په:.https://www.nytimes. com/2019/02/16/world/asia/afghanistan-ghani-khalilzad-stanekzai.html

مشعل، مجیب او تیمور شاه، "طالبان وړاندیز کوي چې له امریکا سره تر معاملې مخکې په افغانستان کې تاوتریخوالی کم کړي،" نیویارک ټایمز، د جنوري په ۱۶، ۲۰۲۰ کې: https://www. nytimes.com/2020/01/16/world/asia/afghanistan-taliban-agreement.html

متین الدین، کمال، د طالبانو پدیده: افغانستان 1994-1997، اکسفورډد پوهنتون مطبوعات، ۱۹۹۹.

میجر، رول، نړیوال سلفیزم: د اسلام نوی مذهبحرکتد اکسفورډ پوهنتونمطبوعات، 2014.

میټکالفباربرا ډي.، په برتانوي هند کې اسلامي بیا رغونه: دیوبند، 1860-1900، پرنسټن پوهنتون پریس، 1982.

——— "عنعنوي اسلامي فعالیت:دیوبند، تبلیغیان او طالبان، ټولنیزد ساینسي څیړنو شوراد نومبر 1، 2001 په:https://items.ssrc.org/after- سپتمبر-۱۱/روایتپال-اسلامي-فعالیت-دیوبند-تبلیغ-او-طالبان/

میر، اسفندیار، "د پاکستان د طالبانو دوه اړخیزه ستونزه،" USIP، د می په 4، 2022 کې:-https:// www.usip.org/publications/2022/05/pakistans-twin-taliban-problem

موګلسن، لوک، "د سولې په اړه د افغانانو مات شوی خوب،" نیویارکر، د اکتوبر په ۲۱، ۲۰۱۹ کې:https://www.newyorker.com/magazine/2019/10/28/ د-افغان-د-سولې-له منځه تللي خوب

مطمین، عبدالحمید، ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان، افغان خپرندویه ټولنه (کابل)، ۲۰۱۷.

(c) ketabton.com: The Digital Library

——— طالبان: له دننه څخه یوه نازکه تاریخ، د الیکس ستریک وان لینشوتین، صبا امتیاز او فیلکس کوهن لخوا ایډیټ شوی، د لومړی مسودې خپرونه، ۲۰۱۹.
مطمین، نظر م.، شپږ ورځې له طالب مشرانو سره، دانش خپرندویه ټولنه (کابل)، ۲۰۱۹.
نصر، ولی، د توزیع کیدونکی ملت: د امریکا بهرنۍ پالیسي په اعتکاف کې، لنګر،۲۰۱۳.
اوډونیل، لین او میرویس خان، "د طالبانو مشرتابه د سولې د خبرو په څنډه کې په ګډوډۍ کې دی،" فارن پالیسي، د می په 29، 2020 کې:https://foreignpolicy.com/ 2020/05/29/د طالبانو-مشرتوب-بې نظمۍ-کورونا-کوویډ-د سولې خبرې/
قاضي، شیرینه، "افغانستان: طالبانو د اختر د اوربند په پای ته رسیدو سره جګړه بیا پیل کړه،" الجزیره، د جون ۱۸مه، ۲۰۱۸، په:https://www.aljazeera.com/news/2018/6/18/ په افغانستان کې-طالبانو-د جګړې بیا پیل-د اختر-اوربند-پای ته ورسېد
قاضیزی، فضل ایم او دیا حدید، "افغانان چې تنکي ځوانان غواړيښوونځي ته ستنېدونکي نجونې نوي ملګري لري: د طالبانو سره تړلي دیني عالمان، "NPR، د می په 5، 2022 کې:https://

(c) ketabton.com: The Digital Library

بائبلګرافي غوره کړئ

newlinesmag.com/newsletter/for-now-ideology-trumps-pragmatism-in- افغانستان/
رحمان، ضیاء الرحمن، "د افغانستان نوي طالب مشران چیرته ښوونځي ته تلل،" نیویارک ټایمز، د نومبر په 25، 2021 کې:-https://www.nytimes.com/2021/ 11/25/world/asia/pakistan-taliban-afghanistan-madrasa.html
رای اولیور، "آیا په افغانستان کې اسلامیت راتلونکی لري؟" په ویلیم میلي (ایډ.) کې، بنسټپالنه بیا زیږیدلې ده؟ افغانستان او طالبان، NYU پریس، 1998، 199-211 مخونه.
سید عبدل: طالبان څنګه تنظیم شوي؟ VOA، د سپتمبر 5، 2021، په:-https://www.voanews.com/a/us-afghanistan-troop-withdrawal_analysis-how-are-taliban-organized/6219266.html
——— "د تحریک طالبان پاکستان تحول او راتلونکی،" کارنیګي انډوومنټ فار انټرنیشنل پیس، د دسمبر په ۲۱، ۲۰۲۱ کې: //:https carnegieendowment.org/2021/12/21/evolution-and-future-of-tehrik-e- طالبان-پاکستان-پب-86051
سید، عبدل او تور هیمینګ، "د پاکستاني طالبانو بیا ژوندی کول،" CTC Sentinel، vol. 14 نه. 4 (می 2021): 28-38، په:https://ctc.westpoint.edu/the-د پاکستاني طالبانو بیا ژوندي کول/
شروډن، جوناتن، "د افغانستان د امنیتي ځواکونو له سقوط څخه درسونه،" CTC Sentinel, vol. 14 نه. 8 (اکتوبر 2021): 45-61، په:https://ctc.westpoint. د-افغانستان-د-امنیت-ځواکونو-له-نښت-څخه-ښوونه/درسونه/
سکیوټو، جیم، زاکري کوهن او کایلي اتوډ، "د افغانستان په اړه د متحده ایالاتو استخباراتي ارزونې په هیواد کې د طالبانو د نیولو د 'چټک سرعت' خبرداری ورکوي،" CNN، د جولای په 16، 2021 کې:https://www.cnn.com/2021/07/16/politics/us-intel-kabul-طالبان/index.html
ستانکاتي، مارګیریټا او احسان الله امیري، "طالبان د شیعه هزاره اقلیت سره د یووالي او ایران اړیکو په لټه کې دي،" وال سټریټ ژورنال، د سپتمبر 2، 2021.
توماس، کلیټن، "افغانستان: شالید او د متحده ایالاتو پالیسي: په لنډه توګه،" د کانګرس څیړنیز خدمت، د اګست په 26، 2021 کې: https://crsreports.congress. gov/product/pdf/R/R45122
ټیمبرګ، کریګ او کریستیانو لیما، "د نن ورځې طالبان د ټولنیزو رسنیو پیچلي کړنې کاروي چې په ندرت سره له مقرراتو څخه سرغړونه کوي،" واشنګټن پوسټ، د اګست په 18، 2021 کې:https://www.washingtonpost.com/technology/2021/08/18/taliban- ټولنیز-میډیا-بریا/
تروفیموف، یاروسلاو او مارګیریټا ستانکاتی، "طالبانپټو فعالانو کابل او نور افغان ښارونه له دننه څخه ونیول، "وال سټریټ ژورنال، د نومبر په 28، 2021

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې:-https://www.wsj.com/articles/taliban-covert-operatives-seized-kabul- نور-افغان-ښارونه-له-دننه-11638095401
واټکینز، اندریو، "د طالبانو د سرپرست حکومت په اړه پنځه پوښتنې،" USIP، د سپتمبر 9، په 2021 کې:-https://www.usip.org/publications/2021/09/five پوښتنې-طالبان-ځارونکي-حکومت
——— "د طالبانو ټوټه کېدل: ستاسو د تصور یوه انځور؟" د راکز پر جګړه، د ۲۰۱۹ کال د سپتمبر ۴مه:-https://warontherocks.com/2019/09/taliban- ټوټه ټوټه کول ستاسو د تصور یوه انځور/
——— "د طالبانو ټوټه کېدل:حقیقت، افسانه، او راتلونکی، "USIP، د سولې کار، نه. 160 (مارچ 2020)، په:-https://www.usip.org/sites/default/files/2020-03/ pw_160-طالبان_تخریب_حقیقت_افسانه_او_راتلونکی-pw.pdf

(c) ketabton.com: The Digital Library

بائبلګرافي غوره کړئ

ویټ لاک، کریګ، د افغانستان کاغذونه: د جګړې پټ تاریخ، سایمن اوشوسټر، ۲۰۲۱.
ویلسن، براین آر، د فرقه ایزې ټولنیز ابعاد:فرقې او نوي مذهبيحرکتونه، کلریندن پریس، 1990.
ذهاب، مریم الف، پاکستان: د اسلام کلیدوسکوپ، د اکسفورډ پوهنتون پریس،۲۰۲۰.
زیلین، هارون وائی، "ترکیه د طالبانو د امارت په رسمیت پیژندلو غوښتنه کوي،" د نږدې ختیځ پالیسی لپاره د واشنګټن انسټیټیوټ، د مارچ په 17، 2022 کې:-https://www. washingtoninstitute.org/policy-analysis/turkey-calls-recognition-talibans- اسلامي امارت
زوچینو، ډیویډ، "مات او فتحه: د طالبانو ستراتیژي چې افغانستان یې ونیول،" نیویارک ټایمز، د اګست په 18، 2021 کې: https://www.nytimes.com/2021/08/18/world/asia/taliban-victory-strategy-afghanistan.html

د پیل پوهنتون پریس

(c) ketabton.com: The Digital Library

اعترافونه

دا کتاب د اوږدې مودې لپاره د جوړولو په حال کې و که څه هم د ليکلو موده نسبتا لنډه وه. کله چې د 2021 په اګست کې طالبان په افغانستان کې واک ته راستانه شول، د ييل پوهنتون په مطبوعاتو کې هيدر مککلم له ما څخه وپوښتل چې ايا زه به زما د مخکيني کار د طالبانو بيا رغونه (2014) ته يو نوی قسط وليکم، لکه څنګه چې د وروستي پرمختګونو په اړه د کتاب غوښتنه وه. ما وويل چې زه به غوره نه کړم چې خپل پخوانی کار تازه کړم مګر شايد زه يو بل کتاب وليکم - هغې سمدستي موافقه وکړه او ما يو بل تکړه ايډيټر، جوانا ګوډفري ته معرفي کړه، چا چې واقعيا د دې کتاب د مفکورې پراختيا ته لاره هواره کړه او تل شتون درلود. ملاتړ او ارزښتناکه فيډبيک وړاندې کړئ.

په پيل کې ما له خپلو دريو پخوانيو پروفيسورانو سره اړيکه ونيوله - پروفيسوران ريچارډ شولتز او اندريو هيس د ټفټس پوهنتون د فليچر ښوونځي او پروفيسور جيسيکا سټرن چې اوس په بوسټن پوهنتون کې دي - د دې لپاره چې زما په ذهن کې څه وو او د دې کار لپاره لنډمهاله سرليک شريک کړم. : نوي طالبان. دا داسې وه چې زه يو ځل بيا زده کوونکی وم، زما مقاله دوی ته وړاندې کړه، او بالاخره، د دوی انتقاد او هڅونې زه دې ته قانع کړم چې هغه کيسه بشپړه کړم چې ما يوه لسيزه دمخه ليکل پيل کړي وو. شولتز ما بيرته د فليچر ښوونځي ته بلنه ورکړه چې د نړيوالو امنيتي مطالعاتو برنامې په فورم کې د خبرو په ورکولو سره زما مقاله ازموينه وکړم ، کوم چې خورا ګټور ثابت شو ، ځکه چې هلته زده کونکو له ما څخه په زړه پورې پوښتنې وکړې ، ما د دې لامل شو چې د سرليک او اصلي نظرونو په اړه بيا غور وکړم. د کتاب. زه د خپلو پخوانيو پروفيسورانو څخه منندوی يم چې ما سره يې د مفکورې په ښه کولو کې مرسته وکړه، او ما هڅولي او احتياط يې وکړ. د داسې شخصيتونو درلودل څومره برکت دی چې ستاسو د مسلک په اوږدو کې تاسو ته لارښوونه کوي.

زه د خپلې ښکلې ميرمن بينش او دريو لونو څخه په زړه پورې منندوی يم چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

تل يې ملاتړي او خورا صبر کوي کله چې زه له يو کتاب څخه بل کتاب ته ځم!

دريم، زه بايد په واشنګټن ډي سي کې د ملي دفاع په پوهنتون کې د ختيځ سويلي آسيا د ستراتيژيکو مطالعاتو مرکز (NESA) له کارمند څخه مننه وکړم، چيرې چې زما همکاران او د مرکز مشران زما د څېړنې هڅو خورا ملاتړ کوي. NESA ماته د نړۍ په کچه د سفر کولو عالي فرصتونه وړاندې کړل، تدريس،

(c) ketabton.com: The Digital Library

اعترافونه

د سیمینارونو څېړنه او تنظیم کول چې ما ته اجازه راکړه چې زده کړه وکړم او له هر ځای څخه ډېری خلکو سره لیدنه وکړم. د NESA انټرنټونو او همدارنګه د سویلي آسیا څخه د فلبرایټ پوهانو زما د څېړنې په مختلفو اړخونو کې مرسته وکړه او زه په ځانګړې توګه د کریسټوفر ملز، ګبریل بلیس، تیوډور بینیټ، میسم عالم او سمران شرما څخه مننه کوم. بیا د فلیچر ښوونځي زده کوونکي (اوس الماس) سیمرن د "طالبانو نړیوالې اړیکې" څېرکي د څېړنې او لیکلو په برخه کې د پام وړ وخت تیر کړ.
زه د ډېرو ژورنالیستانو، پوهانو او متخصصینو څخه هم ډېره مننه کوم چې ما سره د طالبانو د ټولو شیانو په اړه ډېری خبرې اترې وکړې او په مهربانۍ سره یې زما سره خپل بصیرت او حکمت شریک کړ. په دې کې کیتي ګنن، داوود اعظمي، کامران بخاري، اسفندیار میر، هارولډ انګرام، ګریټا هولټز، توماس ویسټ، میتیو ډېرینګ، توماس مارکس، رمیز عباس، کویتا نایر، علي جلالي، عبدالباسط، عمر داودزی، علي مصطفی، سید عدنان بخاري شامل دي. ، حسن احمدیان او رابین رافیل.
په پاکستان کې زه د اسلام اباد د ستراتیژیکو مطالعاتو په انسټیټیوټ کې د سفیر عزیز چودري او په ځانګړې توګه له آمنه خان څخه مننوی یم چې د ۲۰۲۲ کال په سپټمبر کې یې زما لپاره د کتابونو ورکشاپ جوړ کړ، چې هلته مې له ډېرو متقاعدو ډیپلوماټانو، جنرالانو او کارپوهانو سره ګټورې خبرې وکړې چې له ما سره یې ښه مرسته وکړه. د افغانستان په اړه د پاکستان له نظره پوهېدل. نور پاکستانیان چې ما ورسره ارزښتناکه خبرې اترې کړې دي په هغو کې سناتور مشاهد حسین سید، سفیر محمد صادق، میجر جنرال (ر) اسفندیار پټودي، د پولیسو انسپکټر جنرل (ر) سید کلیم امام، محمد اسماعیل خان، قمر چیمه، عامر غوري، میجر جنرل (ر) طارق قدوس او عامر رانا. زه د لندن د ستراتیژیکو مطالعاتو له نړیوال انسټیټیوټ څخه هم مننه کوم چې د ځینو پروګرامونو له لارې یې د سویلي آسیا له کارپوهانو سره زما د څېړنیزو مصروفیتونو زمینه برابره کړه. له ځینو کسانو سره چې ما مرکه کړې، په ځانګړې توګه په افغانستان کې، د پوهیدو وړ امنیتي اندیښنو له امله غواړي چې خپل نوم پټ وساتي. د دوی بصیرت او زړورتیا ډېره ستاینه کیږي.
په پاکستان کې یو ملګری چې په سریزه کې یې هم یادونه شوې ده او له هغه سره مې د طالبانو د نړۍ لید په ډېرو اړخونو خبرې اترې کړې، هغه محمد اسرار مدنی دی. هغه په اکوړه خټک کې د دارالعلوم حقاني پخوانی ښوونکی او په پاکستان کې د افراطیت پر وړاندې د مبارزې یو درناوی کوونکی دی. زه د هغه وخت او لارښود لپاره د هغه مننوی یم.
په پای کې زه د دې کتاب په اړه زما د څېړنیزې مرستیالې زهرا حسن څخه د زړه له کومې مننه کوم چې د دیوبندي مکتب په باب یې پراخه څېړنه کړې او د تدوین په شمول یې د مختلفو دندو د غوښتنو په پوره کولو کې بې شمیره ساعتونه تیر کړي دي. هغه غوره ملاتړ چې ما د خپل مدیر او د YUP لندن دفتر کې د ملاتړ ټیم څخه ترلاسه کړی د ځانګړې یادولو وړ دی. د جوانا ګوډفري مرسته ګټوره وه، او د راچیل لونسډیل، سوفي ریچمونډ، فریزر مارټین او لوسي بوچن په شمول نور هم ټل مهربان او ډېر ملاتړي وو.
ټول څرګند شوي نظرونه یوازې زما خپل دي او زما د کار ګمارونکي نظرونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

يا نظرونه نه بيانوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاخص

یادونه: په ایټالو کې د پاڼې شمیرې د کابینې په چارټونو کې ذکر شوي.

بشري بحران121-۱۲۵، 2
۲۱۶،۲۲۵
زیربنایي پروژې106-۶،۲۲۶7
227-8228-۹۲۳۳
نړیوال مالي ملاتړ2-
۱۲۰، ۷۰، ۶۹، ۳۷، ۷، 3
پښتونولي(د پښتنو کوډعزت)۴۴
عبدالله، عبدالله۸۸، ۱۸۸، ۹۹، ۷۵، ۲ ابو
منصور عاصم (نور ولی
محسود)۱۸۴
فڼ هلي ځولک۴۵ افغان
پوځ۱۰۶
پوځي تجهیزات۱۹۵، ۷۷
افغان مدني ټولنه۵۹ افغان
امنیتي ځواکونه
الوتکې په منځنۍ اسیا کې پاتې
شوې۲۴۲ فساد او
ضعف۵۵، ۸، ۶،
7-76
د بندیانو خوشي کول۶۶، ۲۷
تسلیم کول76، ۱۲-7
د متحده ایالاتو روزنه او
ملاتړ۶۹د امریکا او طالبانو
ترون۶۵-۶
افغانستان
اقتصاد120-۱۳۶1
د انرژۍ سکتور106-
۲۲۹، ۲۲۷، ۲۲۶، 7
۲۳۳
بیرغ۹۹-۱۰۰
راتلونکي امکانات141-6235-7

(c) ketabton.com: The Digital Library

د راتلونکي لپاره
سپاربنتني247-50
د اوبو سرچينې۲۱۹
د افغانستان د تماس ګروپ
)ACG(4-223
اغا، حبيب الله۹۵
اغا، سيد محمد طيب۳۲،۴۲
احمد،
جاويد۱۵۹اختر،من
صور، ملا
پس منظر31-2
مرګ33-5
پوځي عمليات32-3
د طالبانو امير32-3
دوبی ته سفرونه35،۳۱-
6اخند، عبدلمجيد۹۵
اخند، محمد عباس، ملا
۹۵
اخند، محمد حسن،
ملا127,۹۴،۸۷-
8،۱۳۰
۱۳۱
اخند، عبيدالله، ملا۳۰ اخندزاده،
حميدالله، ملا۹۵ اخندزاده، محمد يونس،
ملا۹۵
اخونزاده، هبت
الله،
مرستيالان41-2
د منصور مرستيال۳۳،۳۹
لومړنی مسلک۳۳،۳۸
د اختر اوربند (۲۰۱۸)۷-۴۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

INDEX

برادر، عبدالغني، ملا د لومړي
وزير مرستيال۸۷،۹۴
د دوحې د سولې د ټيم
مشر۴۲،۵۳ اقتصادي او مالي
مسؤليتونه122-۱۳۱3
راتلونکي امکانات۱۲۸
او د هلمند ډله۱۴۰د بغاوت
قوماندان۳۰

عبدالقهار۱۲۳ بانکونه /
بانکداري
افغانډ نړيوال سيستم سره
ښنکيلتيا23
د افغانانو لخوا د پيسو ايستل۷۶،۱۲۰
د افغانستان شتمنۍ کنګل
شوې۱۲۰،۱۲۵،۲۱۶

د اجباري واده فرمان۱۱۳د
نجونو زده کړه110-11
نظريه100،۲۳-۱۱۰۴
اسلامي فقه پوه۴۰،۳۸د کابل
پوليتخنيک وينا۱۳۴،
136-۱۴۶،۱۴۲7
مشرتابهستايل۱۳۰
د نورزي فرعي کلی۱۳۴

شخصيت او سياست۶۳،۳۹-۴
۱۲۷
او ولايتي اداره۹۹ له برادر سره
اړيکې۶۳-۴ پرله پسې
سيالي۱۲۹،۱۲۸،۱۲۷،
۱۶۸
ستر مشر38-۹۴،۸۶،۸۰40,
7-126
د امريکا او طالبانو په اړهد
سولې تړون۲۶او لويديځ۲۴۹
اکرم، حبيب۱۳۹
القاعده
د دوحې د سولې د خبرو اترو
عامل۵۰،۵۵
اصل۱۸۰
په پاکستان کې180،۳۴-۱۱۸۵
د بنديانو خوشې کول۵۴،۸۶
له طالبانو سره اړيکې۵۴،۲۴۳
د طالبانو استعفا۵۰،۵۵،۶۵
القاعده په هند برصغير کې
(AQIS)۲۲۸
د علي ابن ابي طالب قبر161-
2امان پور، کريستين۱۳۰
اميرالمومنين۱۰۳،۱۰۲,۹۴،۲۹امجد
فاروقي ډله۱۸۵
انجم، نديم۲۰۳
ارين، ډاکټر۹۶
عاصم، محمداسحاق، مولوي۹۵
اتکينز، ماتيو80

بدری، هدايت الله(حاجی ګل اغا
اسحاقزی)۹۱،۹۴
د بګرام هوايي
اډه۶۶،۷۰،۸۶باجوه، قمر،
جنرال۹۱بلخي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

په پاکستان کې د آی ایس آی
نیول30-1او خلیل
حقاني۱۲۸
د برنز (CIA مشر) سره لیدنه۸۳
معتدل دریځ۱۳۸،۱۲۳
د سولې خبرې اترې27
شخصیت او سیاست۶۳،۳۱-۴
په بهر کې شهرت82-3122-3
۲۳۹-۴۰
او شیعه ټولنه۲۴۴
د طالبانو د بریا په سرعت
حیرانتیا۷۸
د امریکا او طالبانو تړون۱۴۰،۶۵
بریلوی150-۱۱۵۸
بشیر، محمد۹۱
بیک، مارتین80
بینیټ، ریچارډ۱۹۹
Bergdahl، Bowe۵۳
برګن، پیټر ۷۱
بایډن، جو۶۹،۷-۱۲۵،۷۰۷۱
ړنګول‌انتوني3
بخاري، کامران13
بودیجه
نړیوال مالي ملاتړ2-
۳،۷،۳۷،۶۹،۷۰،۱۲۰
ملي عواید123-4
برنز، ویلیم۸۳،۲۰۳

د کابینې وزیران او مرستیالان۸۶-۹۸
7-۹۴,۹۵,۱۹۱،254
چین213-16
څو اړخیزې غونډې213-14
امنیتي اندیښنې۲۱۳
د طالبانو ښکیلتیا210،۱۴۵-11 د
چین – پاکستان اقتصادي دهلیز
)CPEC(۲۱۵
CIA
هوایي بریدونه۶۱
د برادر د نیولو عملیات30-1 د ترهګرۍ
ضد همکاري۲۲۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

INDEX

د طالبانو هدف۵۱
د سولې د خبرو په اړه د طالبانو
لیک42-3طالبانو سیاسي کمیسیون ۳۲،
۴۲
د طالبانو سیاسي دفتر42،۹-3طالبان د
امریکا د وتلو ځواب
وړاندیز ۵۲
د طالبانو تګلاره10-11
د طالبانو ډله48-953-۸۷،۴۵۵-۸د
امریکا د وتلو تړون51-2
۶۵
د امریکا اهداف50-1
د متحده ایالاتو سیاسي او
نظامي تحفظات60-
1
د متحده ایالاتو ټیم۴۷-۸54-5
د امریکایي ځواکونو وتل60،۴۲،۲۷

د کابل سټیشن مشر 5
له برادر سره پټ ملاقات۸۳د
ټرمپ ټینګه ارزونه۴۵
د الظواهري ډرون برید۱۴۵
سکاره۱۲۱،۱۲۰
کوهن، ډیویډ۲۲۳
استعمار149-50154-5
کرونا
وایرس۱۲۰،۶۹
فساد
افغانستان۷۰،۴۴
پوستي74-5
د طالبانو په واک کې
کمښت۱۱۶،120-1
امنیتي ځواکونه۷۷د ترهګرۍ
ضد
د هند امنیتي اندېښنې۲۲۸

او د آلمان او متحده ایالاتو
استخبارات۴۳
د کابل حکومت په شا شو52-3د خلیلزاد
تاکل47-8
د پاکستان لاس وهنه۵۱ د امریکایي
ځواکونو لپاره خوندي لاره60
طالبان اوربند ته زړه نه ښه کوي۶۲-۳

د داعش او القاعدې سره د مبارزې
لپاره۶۰،145،۱۴۴-
2201،۱۹۲-6۲۲۳
کرکټ۹۶
کریکشنک، پاول24
CTC Sentinel24

داعش د اسلامي دولت په سترګه
ګورې د عراق او سوریې
(داعش)
دارالعلوم دیوبند۱۴۹
دارالعلوم حقاني91،۶۸-۲۹۳،
258-9
دارالعلوم جامعه۸۸
دارالعلوم شرعي۶۷
دلاور، شهاب الدین، مولوی۹۵،۶۵
دیوبندیز
افراطي ډلې158-9
تاریخي شرایط156-8
د ISK ننګونه۲۴۵
اسلامپالنه156،۱۵۵-7
عصري نظامي تفسیرونه152-5
بیرته د نولسمې پیړۍ رینو
ته244-5
د سویلي آسیا اصلیت149-
51دوحه مذاکرات

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم وګورهد امريکا او
طالبانو د سولې
تړون(فبروري
2020)
دوستم، عبدالرشيد6 د
جامو کوډ، د ښځو
لپاره107-8
112-13۱۳۵،۲۴۶
د مخدره توکو قاچاق۲۲۵،۲۱۹،۳۱
درانی، احمد، شاه۱۶۴،۱۶۰
دراني قوم۱۳۴

ختيځ ترکستان
اسلاميحرکت۲۱۴
اقتصاد120-۱۱۳۶
ښوونيز نظام
نظريه۱۰۴
ديني او عصري
علوم233-4
د ښځو او نجونو زده
کړه108-13
د کالج د ننوتلو
ازموينې۱۰۵لومړنی
ژمني۱۱۲،۱۰۸،۶۵
اسلامي تعليمات111-12
د ملا حکيم تفسير
103-4
اجماع نشته۱۳۵،۱۳۳
د پاکستان نظر۱۹۶،۱۹۵
خصوصي ښوونځي۱۱۹
د ثانوي ښوونځي
محدوديتونه۱۱۰د سراج
حقاني نظر۱۲۹
احسان، احسان الله۱۸۵
بريښنا106-۲۳۹،۲۳۱،۱۲۵،7
د انرژۍ سکتور106-۲۲۹،۲۲۷،۲۲۶،7،
۲۳۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

INDEX

لنډمهاله طبیعت۸۶-۷
شوراغونډې۱۳۰
هم وګورهد کوټې شورا

حکومت
اداري اصلاحات۲۴۵ د کابینې
وزیران او مرستیالان
۸۶-254،۱۹۱،۹۵،۹۴،۸۹-7
تعلیمي پس منظر90-1
پراخ شوی لیست90-1

فیسبوک۱۶۹،۲۰،۱۱
فیضي، ملالی۹۶
فصیح الدین، قاري۹۴

فاټا (د وفاق تر انتظام لاندې
قبایليسیمې)8-179،۹۳۴-
81۱۸۶
له افغانستان سره مالي او نړیوالې
مرستې2-۷۰،۶۹،۳۷،۷،3،
۱۲۰
ماليبحران120-5
فشر، راجر22
بیرغ۹۹-۱۰۰
بهرنۍ پالیسي140،۱۳۰،۲۲-۱۲۰۹،
۲۴۹
هم وګورهنړیوالټولنه نړیوالې
اړیکې

ګنن، کیټی137،۷-8
جیوپولیټیک۲،۲۱۷،۲۰۸،۱۶
۳۳غني، اشرف
د طالبانو ناګزیرتوب منيواک
اخیستل۱-۲
د اختر اوربند۴۶
په افغانستان کې وروستي
ساعتونه2-7متحده عربي اماراتو ته
الوتنه۷۱،۶د حقاني د ډاکټو تفاهم2
پارونیا۸،۲
د سولې خبرې اترې27
د سولې خبرې اترې له پامه
غورځول55-۶۵۷
شخصیت۵۸
د متحده ایالاتو د وتلو منلو څخه
انکار۶۸ له طالبانو سره له خبرو
انکار۶۷له خلیلزاد سره اړیکې57-8
او طالبان۵۶
ضعف۷۰
غیاثي، حسن، ډاکټر۹۱
نجونې د ښځو او نجونو لپاره تعلیم
ته ګوري
نړیوال کول169-70
حکومتداري ننګونې13-۱۵۹۹،
۲۳۵،۱۳۹،۱۰۰-۲۵۱،۲۳۸،۶
حکومتداري‌نظریه100-4

د پیل یو هنتون پرېس

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترهګر د ملګرو ملتونو تر بنديزونو
لاندې دي۹۰، 209-10
قبيلوي عدم توازن۸۹-
۹۰ دولتي کارکوونکي
بخښنه۸۳،۱۰۷،۱۳۶
د طالبانو رشوت12
روزنه۱۹۱
ګراهام، ليندسي60-1 د ګوانتانامو
زندانيان، دوحه
خبرې اترې53-4
ګل بهادر TTP ډله۱۸۵

حکيمي، حامد۲۳۷
حميد،فيض، ډګر جنرال80-
1۱۸۷،۱۹۰،۲۰۳
حنفي، عبدالسلام، ملا۸۷-۸
4۲۰۸-۹۴,۱۲۳،143
حنفي، محمد خالد۹۵,۱۱۱
حنفي مکتب۱۰۲،۱۴۸،۱۵۱
حنيف، قاري دين محمد۹۵ الحق،
سميع206-7
حقاني شبکه
د کابل د نيولو ګټه اخيستونکي۷۹
په کابينه کې۹۶
او دارالعلوم حقانيه مدرسه91-2
د هند شک۲۲۸
د کابل په ادارو کې دننه12-13له
پاکستان سره اړيکهاستخبارات۳۳،
۲۲۸
او پاکستاني طالبان۱۸۲ حقاني،
عبدالباقي233,۹۲،۹۵-4حقاني،
عبدالحکيم (هم
اسحاقزی‌عبدالحکيم)۲۳،
۸۹۴,۱۱۱-۶۷
اسلامي امارت او نظام يې
4-100
حقاني، انس۱۹۵
حقاني، جلال الدين۱۸۲
حقاني، خليل الرحمن۹۲،۷۹،۴،
۹۴,۱۲۸
حقاني‌نجيب الله۹۵
حقاني، رحيم الله132-3
حقاني، سراج الدين
ارمان۱۲۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

INDEX

زیربنايي پروژې227-8
228-9
جمو او کشمیر ۱۸۰
او پاکستان16-۱۹۷،۱۷۵۱-۸
د طالبانو ښکیلتیا۱۹۷-۸

ایډیالوژۍ مذهبي ایډیالوژي
وګورۍهند227-30
د دیوبندیز زیږون155-6
استعمار149-۱۵۶50 د هند هوایي
شرکت تېښتول۲۲۷

د کورنیو چارو
وزیر۷۸،۸۸،۸۹،۹۴,
۱۲۹،۱۳۱
نړیوال ترهګر۶۴،۸۸پوځي
قوماندان او
هبت الله مرستیال۴۱

پوځي قومندان او د منصور
مرستیال۳۳
نیویارک ټایمزد نظر توټه۶۴-۵
او پاکستان۹۲
شهرت۱۹۱-۲
احتمالي مشر۳۷
عملیت۱۹۱ د غني
ملاتړ2او د امریکا
اړیکې۱۳۰ او
لویدیځ۲۴۹
د هبت الله د ځای ناستي په توګه
د یعقوب سیالي127-
8۱۲۹،۱۶۸
او الظواهري۱۴۵،۱۹۱،۲۵۰هزاره
ټولنه
په لنډمهاله کابینه کې90-1
او د ایران ځانګړی استازی۱۹۵
انعطاف۱۱۵
طالبان بدلیږي‌چلند۱۱۸،243-
4
د طالبانو او داعش ظلمونه۹۳،
200-15199-14114-113
ښځې۱۱۵
حجاب112،۱۰۹-۲۴۶،۱۳۵13 د
هلمند ډله (کندهاري طالبان)
۱۴۰،۱۴۱
هرات۷۳،۷۷
حزب ولایت اسلامی (ګوندد
اسلامي محافظت)۸۹
هبت اللهملا اخونزاده، هبت الله
وګورۍ،
حکمتیار، ګلبدین۱۹۰
حزب الاحرار۱۸۵
بشري بحران121-۲۱۶،۲۱۲۵،
۲۲۵
د اوبو برېښنا106-۲۳۳7

د پیل یو هنتون پریس

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترکیه۲۳۰-۴
هم وګورهبهرنۍ
پالیسيانټرنیټ۱۶۹
هم وګورهټولنیز
رسنۍایران216-20
افغان کډوال218،۱۱۹-19
د افغانستان اړیکي۱۹۵-۶
د ډیپلوماټانو وژنه۲۱۸

9-11228-210
انسټاګرام20،۱۱
انټر سرویس انټلیجنس
(ISI)(پاکیستان)
د بدری درملنه۹۱
د برادر د نیولو عملیات۲۹-
۳۰بایومتریک
استخبارات۱۱۵ د غني –
حقاني ټاکنې
تفاهم (2014)2 د
طالبانو پر حکومت اغېز
تشکیل80-1
له امریکا سره معلومات شریک
کړل۱۴۵،۳۵د ستانکزي په اړه
شکونه50
له طالبانو سره
اړیکي۹۷ له
امریکا سره
خبرې
کوي۲۰۳
موقت حکومت۸۶-
۷ هم وګورهد
حکومت د نړیوالې
ټولنې مرستې
شرط۲۳۷
ښکیلتیا په مقابل کې
تایید210-11
د طالبانو د رژیم په رسمیت
پېژندل210،۱۴۶،۱۳۶
12-
۲۴۸
د طالبانو ښکیلتیاتاریخ۲۰۹د
افغاني کلتور او نورمونو په اړه
غربي مفهوم۱۳۸
نړیوال اسلامي پوهنتون
(اسلام آباد)۹۳
د چین نړیوالې
اړیکي213-
16
هند227-30
ایران216-20
قطر220-3
روسیه223-7

(c) ketabton.com: The Digital Library

INDEX

ترهګريز بريدونه او ځانمرګي
بريدونه۶۷،۶۱-85-6
۱۷۸،199-۲۰۳،۲۰۲،200
د حقاني فتوا132-3
د معلوماتو سرچينې23-4
د کابل پر هوايي ډګر بريد85-
۱۹۸،6-۹
اصل200-1
ګمارل۲۰۲،۲۰۱
بيا راژوندی کيدل202-6
او پاکستان۱۹۵-۶
د طالبانو ايران پلوه کابينه۹۷-
۸ګډه پوله۲۱۷
د طالبانو بنسټيلتيا118-۲۲۰،1919
د ايران انقلاب۱۵۷،۱۵۳اسحاقزی،
عبدالحکيم‌وګورئحقاني
عبدالحکيم (هم اسحاقزی،
عبدالحکيم)
اسحاقزی، حاجي ګل اغا (اوس
هدايت الله بدری)۱۴۰،۹۱
ISI د انټر سرويس استخباراتو ته
ګوري(ISI) (پاکستان)
داعش (داعش)۱۹۸-158-9،۱۱۹-54-5،
206-7
داعش په خراسان کې اسلامي دولت
ويني(ISK)
اسلام
د علي ابن ابي طالب قبر160-
2عاشور۱۹۹۱،۱۱۸
څلور خليفه۱۰۲
غلط بيانونه110-12
د محرم غونډې117-18
مراسمو ته د طالبانو چلند
117-18
اسلامي امارت15-۸۴،16-۵100-4
اسلامي حکومت، د طالبانو ماډل
۱۴۶،۱۳۶
اسلامي قانون۱۰۱
د ازبکستان اسلامي
غورځنګ۲۰۱
اسلامي مدرسې۶۷،۴۰،۱۷،۱۶،۹-۸
174،۸۸-5
ديوبندي مدرسې153-4
هم وګورهدارالعلوم حقانيه د عراق
او شام اسلامي دولت (داعش)
(داعش)9-158،۱۱۹-54-5
206،۱۹۸-7
اسلامي دولت په خراسان
کې(ISK) د افغانانو
درک۲۰۷،۱۱۹
د ديوبندي ضد نظر ۲۴۵
افراطيت۲۰۰
تمويل راتولول۲۰۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

هزاره او شیعه ټولنې ته
ګواښ199،۱۱۴-200
طالبانو ته ګواښ204،۲۰۳-6
د امریکا او طالبانو تر منځ د
تروریزم ضد مبارزه
همکاري۱۹۲،۱۴۴،۶۰،
201-2۲۳
اسلامپالنه156،۱۵۵-7

جکسن، ایشلي۱۱۱
جدون، امیره23-4
جیش محمد(JeM)۱۵۸،۲۲۸
جلالي، علي۲۰۳
جلالي، شاکر، ډاکټر۹۴
جماعت الاحرار۱۸۴،۱۸۵
جماعت اسلامي۱۵۷

کبیر، عبدل، مولوی۱۳۱,۹۴،۹۰
کابل
طالبان کمپاین کوي او واک ته
راستنیږي11-13
طالبانو نیول71-274-5
77-8
د کابل هوایي ډګر
بایومتریک۱۱۶
د امریکا له وتلو وروسته ګډوډي74-
6۸۳
ویستل۲۲۱
مهاجرت او پوستې۱۱۶ د داعش
ځانمرګی برید85-۱۹۸6-۹ د
سوداګریزو الوتنو بیا پیلول
۱۲۳
د ترکیي مرسته231-2
د کابل پولیتخنیک پوهنتون
غونډه(۲۰۲۲)۱۴۲7-134
کابلوف، ضمیر۲۲۴
کجکي بند106-7۲۳۳
کندهار۹۶،۷۷،۷۳،۲۲
کندهاري طالبان (هلمند
ډله)۱۴۰،۱۴۱
کراچی۲۰۵،۱۸۹،۸۸،۸۷،۴۱،۲۹
کرزی، حامد۱۹۰،۹۹،۷۵،۶،۲
کرزی، ولی۳۰
کاظمي قمي، حسن۱۹۵ کیین،
جیک، جنرال (متقاعد)1-60کیري،
جان۳۴334

(c) ketabton.com: The Digital Library

INDEX

۱۸۱۳۳ د ترکیې قونسلګرۍ خدمات۲۳۳
مظلوم، فاضل، ملا53-4 رسنۍ
بهرني خبریالان۱۲۳،۲۴۲
خپلواک خبریالان۲۱
هم وګورهټولنیز رسنۍ

خیرخواه‌خیرالله، ملا۵۴،
۹۴
خالد،محمد، شیخ۹۵
خلیلزاد، زلمی
تعقیبي پلان نه دی عملي
شوی82-3او بین الافغاني خبرې
اترې۶۸ د محب نظر5
او پاکستان۵۱
د سولې د استازي ټاکل47-8سولې
خوځښت50،۴۹،۲۷-1
شخصیت۵۸
له غني سره اړیکې57،۲-8
امریکا د عسکرو له وتلو سره موافقه
وکړه51-2د امریکا-طالبانو تړون
لاسلیک شو۶۵
خلیس، یونس206-7
خان، غفار۱۸
خان، حافظ سعید200-1
خان، عمران89-۹۲ 90
خان، اسماعیل6
خټک، داود۱۸۶
د خیبر پښتونخوا (KPK)
صوبه۱۸۶،۲۴،۱۸
کندز۱۲،۳۳،۷۳

Lapis Lazuli ترانزیتي
دهلیز۲۳۳لشکر جهنګوي
(LeJ)۱۵۸،۱۸۵
لشکر طیبه۱۸۰

ملکاسیان، کارټر، د امریکا جګړه په
افغانستان کې: یو تاریخ۲۳،
۶۲،۶۵
خوارځواکي۱۲۲
منصور، عبداللطیف، ملا۹۵
منصور، ملا اختر
وګوره‌منصور، ملا
مودودي، ابوالاعلی، مولانا۱۵۳،۱۵۷
مزار شریف
علي بن ابي طالب‌قبر161-2ولي
پوځ‌ملي‌وژنه۲۱۸ د محرم
غونډې117-18او
پکستانی‌استخبارات۱۱۶
د طالبانو کنټرول117،۱۲،۷۶-

د پیل یوهنتون ...

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نورزي فرعي کلی۱۳۴
نور، عطا محمد81-2نور،
خالد۸۱

عمر، محمد، ملا
اميرالمومنين((قومندان‌د
وفادارانو") ۱۶۰

محسود، نور ولي (ابو منصور
عاصم)۱۸۵
د مس عينک د مسو کان۲۱۵
ملر، آستين ايس، جنرال54-5
اقليتونه
د طالبانو بدلون‌چلند۱۱۴،
200-18199-117
هم وګورهزاره تولنه؛
صوفيان/تصوف
مير، اسفنديار23
ګرځنده تليفونونه۱۰۶
اعتدال عملپال82،۷۹-۳۸۸،
143،۱۳۸،۱۳۱،۹۸-
4۱۹۱،۱۹۴،
241-۲۵۱2
مودي، نريندر۲۲۸۱محمد،
فقير، مولوی۱۸۸محمد،
نيک180-1
محب، حمدالله3-6 مهمند،
سيمين مشکين۹۶معتصم،
اغا جان۱۳۳ متقي، امير
خان۵۴ محمد (صلی الله
عليه وسلم)، جامي
1-160
مجاهد، ذبيح الله۴۶،۱۱-۷۸۴-۵
۸۶،۱۹۳،۲۱۶
مجاهدين153-226،۱۷۹،۱۷۴5-7
منير، اسد۱۸۱
مطمين، عبدالحی، طالبان: الف‌له
دننه څخه انتقادي
تاريخ42،۲۳-3
متقي، امير خان۱۹۷،۱۴۱،۹۴،۹۲-۸
متوکل، عبدالوکيل۱۳۳

نبيل‌رحمت الله2
نجيب الله، محمد۷۱ملي
مقاومت‌مخکی۱۳۳
ملتپالنه۱۵۹،۲۴۳
ناټو، ترکيه د اړيکو په
توګه۲۳۱،۲۳۴نظري،
عبداللطيف۹۰
نور، عطا محمد6
نوري، نورالله53-
۴۹۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

INDEX

بريدونه33-۱۸۱ 41
د امريکا پاليسي۴۵
د الظواهري ډرون بريد۱۴۵ د
پاکستان-افغان پوله183-۴۱۸۶، 41
۱۹۱،۱۹۳
پاکستاني طالبان (تحريک
طالبان)(TTP)(89-179
د افغانستان او هند د استخباراتو
تمويل۱۸۵

د محمد صلی الله عليه وسلم
چادر160-1
دوحه مذاکرات۴۱
پاکستاني طالبان۱۸۲
د مرګ په اړه محرميت29-
2-30۳۳،41د بنسټ ايښودونکي
حيثيت۱۶۸
د طالبانو بيا راپورته
کيدل۲۹ عمري، محمد
نبي۵۵د ضرب عضب
عمليات۱۸۴
اپين۲۲۵

پاکيستان
د ډېرو سکرو
واردات۱۲۱،۱۲۰،۱۱۷
ديوبندی فکر۱۵۸
فاټا (د وفاق تر انتظام لاندې قبايلي
سيمې)8-179،۹۳۴-81
۱۸۶
د فاټا اصلاحاتو بل
(2018)۱۸۸او هدايت الله
بدری۹۱ او هند16-
۱۷۵۱،۱۹۷-۸استخباراتي
خدمتونه بين الافغاني ګوري
د خدماتو استخبارات
(ISI)(پاکيستان)
جيش محمد)JeM(۱۵۸،۲۲۸خيبر
پښتونخوا (KPK)
ولايت۱۸۶،۲۴،۱۸
او غير طالب افغان مشران۱۹۳-
۴
د ضرب عضب عمليات۱۸۴ د
سولې د خبرو اترو تګلاره۵۱له
طالبانو سره اړيکي17-۱۸۱۹له
طالبانو سره موقتي اړيکي
حکومت91-139،۲۹۷-40
۱۹۴-۵
له امريکا سره اړيکي۱۴۵
د شکای تړون (۲۰۰۴)1-180په
ترخ کې د طالبانو پټنځای
بغاوت8-۲۴۰،۴۰،۳۷،۳۲ 9
قومي بنسټونه180-1
د امريکا د بې پيلوټه الوتکو

د پيل يو هنتون پرېس

(c) ketabton.com: The Digital Library

مطبوعاتي کنفرانس ګوري، اګست
5-202183
قيمت، ګيرت۲۳۷

په افغانستان کې185-۱۹۲-6-۳
پس منظر179-82
د حميد په منځګړيتوب د اوربند
تړون۱۸۷
له پاکستانه غوښتنې۱۹۵ د
ډلې پياوړي کول184-5
نظريه۱۵۲،۱۸۲،۱۸۳
پر ضد پوځي عمليات۱۸۳،۱۸
اصل۱۸۳
له افغان طالبانو سره اړيکې177-
7۱۹۴،۲۰۷-186،۱۸۲8
بيا راژوندی کيدل۱۸۳،۱۸
بنو کې د ترهګرۍ ضد مرکز
محاصره۱۸۷-۸
سرچينې23-4
ترهګريز بريدونه182،۱۷۷،۱۸-
3۱۸۴،
۱۸۶
د امريکا د بې پيلوټه الوتکو
بريدونه۱۸۴منظور پښتين۱۸۸
پښتني سيمې18-19
پښتني شعر او ژبه۱۶۲،164-5
د پښتون ژغورنې غورځنګ
)PTM(188-9
پښتونستان۱۷
پښتانه، په حکومت کې89-۹۷-90
پښتونولي(د پښتنو د عزت اخلاق)۴۴
د سولې خبرې اترې
بين الافغاني خبرې۲۷،۲۶،
58-۹۶۷-۸
مسکو خبرې کوي۲۲۸،۲۲۴
هم وګورهدوحه مذاکرات؛ قومونهد
طالبانو تړون؛ امريکا –
طالبانډ سولې تړون (فبروري
2020)
پيښور۱۸۹،۱۸۵،۱۸۴،۱۷۷،۹۵،8,
پوليس
افغان پوليس۷۴،۵۵،۴۶،۱۵،۸،
۱۰۶،۸۸،۷۷
پاکيستان،24
د طالبانو اخلاقي پوليس۱۵،۹
سياسي برياليتوب
د لومړي وزير لپاره۱۳۰
د ستر مشر لپاره127-۱۶۸،۱۲۹8
پومپيو، مايک51-۶۵،۶۲2
پراګماتيستان د اعتدال پراګماتيستانو

(c) ketabton.com: The Digital Library

INDEX

طالبان نوي‌مذهبي غورځنګ166-
72
د حکومتدارۍ نظريه100-4
هم وګورهديوبنديز; اسلامي مدرسې؛
تصوف/تصوف
رايس، سوسن۳۶

جنوبي اسيا147-9
د طالبانو ابهام151-2

لومړني‌ښوونځي۱۱۰
د بنديانو خوشې کول
له ګوانتانامو څخه53-4
او ISK203-4
د کابل زندانونه۸۶
د TTP مشران186-7

د امريکا او طالبانو د سولې
تړون۸۶،۶۶،۲۷،
۱۸۶-۸
بنديان، پخواني، په موقت
حکومت کې۹۷
د ولايتونو اداره۹۹،۸۹
د طالبانو معامله‌د ځايي قومونو
سره۱،۷۳،۶۶،۱۲،۱۰
پنجابي طالبان۱۸،۱۸۵،۲۰۱

القرضاوي، يوسف۲۲۱
قطر220-3
او د بودا مجسمې۲۲۱
او د طالبانو حکومت۱۴۱،۹۶،
222-3
او امريکا222-3
هم وګورهد دوحې مذاکرات د
کويټې شورا8-۸۷،۷۹،۵۴،۴۹،۹۳۹،
100

رحيمي، سلام4
راشد، عبدالرحمن،مولوی۹۵
رسول، ملا۳۷
کډوال
په ايران کې218،۱۱۹-19
افراطيت۱۷۵
په ترکيه کې۲۳۴
مذهبي نظريه
بدلون امکان نلري(د طالبانو
چلند)212-13
او معاصره اسلامي نړۍ173-6
حنفي مکتب101-۲۱۴۸
تاريخي پيچلتيا174-5 د ديني اعتبار
اهميت
۴۰-۳۸،۲۳۹
اسلامي امارت15-۸۴،16-۵
1-100
بيا ژوندي خوځښتونه۱۵۰
نجات170-1

د پيل پوهنتون ...

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرکونه، سرکونه او
پوستي74-5
رای، اولیویر۱۴۸
روسیه223-7
زیربنا او د انرژۍ پروژې۲۲۶
امنیتي اندیښني224-5
د طالبانو ښکیلتیا210،۱۴۵-11
6-225
هم وګورهشوروی اتحاد

صدر، ابراهیم۸۹
سلفیزم۲۴۴،۲۰۷،۱۶۶،۱۵۲،۱۵۱،۱۵۰
صالح، امرالله5،۴-۱۹۴،6
سمنګانی، انعام الله۸۳
ثاقب، نورمحمد۹۲-۳۹۴,۱۱۱
سعودي عربستان
د شوروي-افغان
جګړه۱۵۷،۱۵۳او
طالبان88-9
وهابیزم۱۵۴،۱۵۲
سید، عبدل۲۰۱،۲۴
ښوونځي۱۱۹،۱۱۰
هم وګورهتعلیمد ښځو او نجونو
لپاره
فرقه پالنه۱۵۷،۱۱۳،۹۳
شاه، ګیلاني۱۶۰
شاهین، سهیل143،۱۱۹،۱۱-4
۲۱۴
د شکای تړون (۲۰۰۴)1-180 د
شانګهای د همکارۍ سازمان
)SCO(4-223،۲۱۵
شرعي۱۳۷
شیعه ټولنه
د علي ابن ابي طالب
قبر161-2ظلمونه۹۳
د طالبانو د چلند بدلول117-
18۲۴۴،۱۹۹
د داعش بریدونه199،۱۱۴-200
د شورا غونډې۱۳۰
هم وګورهد کوټې شورا
ټولنیز رسنۍ۱۹۳،۱۶۸،۱۲۳،۲۰،۱۱،
12-211

(c) ketabton.com: The Digital Library

INDEX

د پوځ او پوځ ترمنځ بې باوري

اخيستل10پنځه کټګورۍ79-80
نسلي‌توپيرونه۱۹۶-۷
سخت دريځي (دود پرست)۹۳،
110-132،۱۳۱-12۱۹۴،۱۴۲3
هبت الله برادر متحرک۶۳-۴
او د منصور مشروعيت32-3

شوروی اتحاد

يرغل154،۱۵۳-۱۷۹،۱۷۴،۵۱۵۷،
226،۲۲۳-7
د متحده ايالاتو ضد احساسات
شريک کړل۲۲۳
هم
وګورهروسيه‌سپور
ت۹۶
ستانکزی، شيرمحمدعباس49-
143،۵۰۶۷-۱۹۸4
ستيګليټز، جوزف124-5
تصوف/تصوف161-5
د علي ابن ابي طالب قبر161-
ISK2 عدم برداشت۱۹۹
تصوف161،۱۵۰-3
شعر او ژبه164،۱۶۲-5له
ديوبنديانو سره دښمني150-1 د
طالبانو مخالفت۱۶۵
او ښځې۱۶۳
سلطان،عزيم۹۱
سنيزم۱۴۸

تاجيکستان
سرحدی تاوتريخوالی۲۴۲
د امنيتي ځواکونو د الوتکو بيرته
ستنيدل۲۴۲
تاجک، په حکومت کې89-۹۱90
طالبان
او افغان مدني ټولنه۵۹ پياده
عسکر14،۱۲،۹-۱۵۴۹،
79-۲۳۸80-۲۴۶۹
حکومتداري ننګونې13-۱۵۹۹،
۲۳۵،۱۳۹،۱۰۰-۲۵۱،۲۳۸۶
"اسلامي دولت" ننګونې206-7د
غړيتوب سلسله۲۳۹،۱۷۲
ټولنيز-ډيموګرافيک۱۶۹،۱۶۷
درې پړاوونه۸-
۹د طالبانو ډلې
د پاليسی د فلج لامل کيږي21-2
د امير انتخاب۳۷
توپيرونه‌د زاړه او "نوي" ترمنځ
طالبان۲۴۱
له کابل څخه راپورته کيږي‌واک

د پيل پوهنتون پريس

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترکستان اسلامي ګوند۲۰۱
ترکیه۲۳۰-۴
سوداګریزې ګټې۲۳۳ له
افغانستان سره تاریخي اړیکي
1-230
دوحه دفتر42-3 اعتدال
عمل پوهان (نوی
نسل)82،۷۹-۹۸،۳۸۸،
143،۱۳۸،۱۳۱-241،۱۹۱-2-4
۲۵۱
سیالی او سیالی21-2۹۷-
33-6125-۹105
ښاري/کلیوال ویش۲۴۷د
طالبانو بغاوت
د 1990 کلونو ظلمونه14،۳
د بودا مجسمي۲۲۱
تلفات۴۵،۵۹،۶۹
دوام۶۱
د اختر اوربند (۲۰۱۸)۷-۴۶
په پاکستان کې د مشرانو
پټنځایونه8-9
۳۲،۳۷،۴۰،۲۴۰
پوځي بریالیتوبونه27-932-۳۶۱
ځانمرګي بریدونه او
وژنې40،۳۹،۱۰-۱۴۵1د طالبانو
سیاسي کمیسیون۳۲ طالبانیزم۱۵۹
طارق ګدر ګروپ۱۸۴
مالیه123،۱۱۷-4 تروریزم
طالبان د تروریستي سازمان په
توګه209،۹۰،۶۴-۲۲۵10
هم وګورهتروریزم سره مبارزه د
عراق او سوریې اسلامي
دولت (داعش)(داعش) په
خراسان کې اسلامي دولت
(ISK)؛ پاکستاني طالبان
(تحریک طالبان) (TTP)؛
د طالبانو بغاوت
تجارت12
1-0
قومونه
د کابینې عدم توازن۸۹-۹۰
د طالبانو معامله۷۳،۶۶،۱۲،۱۰،۱
ټرمپ، ډونالډ۶۰،۵۲،۴۷،۴۵،۴۴،۲۷،
۶۲
TTP له پاکستاني طالبانو سره
ګوري(تحریک طالبان)
(TTP)
ترابي، نورالدین، ملا۱۰۶,۹۵،
۱۳۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

INDEX

احکام۶۵
پټ احکام۶۵-۶۸۳،۱۴۰ د ځواکونو
د وتلو تړون51-2
۶۵
د امریکایي ځواکونو د وتلو شرایط

د ځواکونو د وتلو تړون51-2۶۵
د ځواکونو د وتلو خبرې اترې۲۷،
۴۲،۵۱،60
د وتلو وخت۷۷،۶۲،۶۹ د امریکا او
طالبانو د سولې تړون (فبروري ۲۰۲۰)
ګټورطالبانو ته۲۶د دوحې
لاسلیک۶۵
د تړون مسوده (۲۰۱۹)1-60
د بندیانو خوشې کول۱۸۶،۸۶،۶۶،۲۷-۸

بې پریټوب۲۳۱
کډوال۲۳۴
د طالبانو ښکیلتیا۱۴۵،۱۴۱،
4-231
د متحده ایالاتو
اړیکې۲۳۲

ټویټر211،۱۹۳،۱۶۸،۱۲۳،۲۰،۱۱-12

متحده عربي امارات (متحده عرب
امارات)۱۲۰،۳۶،
۲۲۲
الدین، حاجي نور۹۴،۹۱
عمر عزام۱۸۵
عمر رسنیو۱۸۵ عمري،
عبدالمنان۹۵
متحده عربي امارات
UAE)۱۲۰،۳۶،
۲۲۲
د متحده ایالاتو انستیتیوټد
سولې)USIP(23
امریکا
افغانستان‌پالیسي248-9
د ترهګرۍ ضد همکارۍ۶۰،
145،۱۴۴-201،۱۹۲-6۲۲۳-2
له افغانستان سره مالي ملاتړ2-
۱۲۰،۷۰،۶۹،۷،3
د افغانستان بانک منجمد
شوې‌شتمنۍ۱۲۵،۱۲۰
پوځي لګښتونه۴۷
د پاکستان
استخبارات‌شریکول۳۵،
۱۴۵
د افغانستان د بیارغونې لپاره د
امریکا ځانګړی سرمفتش
(سیګار)۳۷،۸
د سولې د خبرو په اړه د طالبانو
لیک42-3له طالبانو سره
اړیکې144،۱۳۰-5
د ترهګرۍ تور لیست۹۰،۶۴
او ترکیه۲۳۲د
امریکا پوځ
هوایي بریدونه۶۱
ډرون بریدونه33-
5۱۴۵،۱۸۱،۱۸۴
د قطر هوایي اډه۲۲۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

(دسمبر ۲۰۲۱)2-260
۲۷،۴۲،۶۰،۸۳
هم وګورهدوحه
مذاکراتد عثمان سیف
الله ډله۱۸۵ عثماني،
تقي، مفتي۱۹۴-۵ استاد
علیم خان۱۸۵ اویغور
مسلمانان214-15
ازبکستان
د بریښنا رسول۲۴۱
د امنیتي ځواکونو د الوتکو
بیرته ستنیدل۲۴۲
او طالبان۱۴۳
ازبک، په حکومت کې۸۹،۸۸-۹۰

حجاب109-10112-۲۴۶،۱۳۵13
ویډیوګانې۱۰۶

وهابیزم۱۵۲،۱۵۴
ولي، عبدل۹۵
وانګ یی۲۱۶،۲۱۴،۲۰۹
وردګ، نعیم، ډاکټر۹۳
واثق،
عبدالحق۲۲۳,۹۴،۵۴
د اوبو سرچینې۲۱۹
واټکینز، انډریو۱۲۹،۲۴
وزیر، علي۱۸۹
وینبام، مارون۷۶
لویدیځ، توماس144-5
ویټ لاک، کریګ،
افغانستانکاغذونه23
ښځې
اجباري واده۱۱۳
د هزاره ښځو زیان۱۱۵حجاب108-
10112-۱۳۵13،
۲
۴
۶
نه لید۱۰۳
د تعلیم او کار حق۶۵په
تصوف کې۱۶۳
د طالبانو لومړنی ښکیلتیا۵۹،۸۳
د سفر محدودیتونه108-۱۳۵10
د کونډو میراث۱۱۳
هم وګورهتعلیمد ښځو او نجونو
لپاره
د ښځو حقوق، فرمان

(c) ketabton.com: The Digital Library

INDEX

ملاله یوسفزی۱۷۷
یوټیوب۱۶۹،۱۲۳،۱۱

ځدراڼ قوم۹۰
ضعیف، عبدالسلام، ملا42-3
4-۱۳۳،143
زلمی وګوری خلیلزاد، زلمی

ضرب عضب، عملیات۱۸۴
الظواهري، ایمن۲۴۳،۱۹۱،۱۴۵،
۲۵۰
ضیاء الحق، محمد۱۵۸

یعقوب، محمد، ملاارمان۱۲۹
پس منظر41-2
دفاع وزیر۸۸،۷۸-۹۹۴,
۱۳۱
هبت الله مرستیال41-2
او د امنیتي ځواکونو
الوتکې۲۴۲

سراج حقانيد هبت الله د ځای
ناستي په توګه سیالي127-
8،۱۲۹
۱۶۸
او د امریکا اړیکي۱۳۰

د ییل پوهنتون پریس

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library